

# TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

## TUTANAK DERGİSİ

37'nci Birleşim  
17 Aralık 2024 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

### İÇİNDEKİLER

#### I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

#### II.- GELEN KÂĞITLAR

#### III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

##### A) Kanun Teklifleri

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163)

##### A) CUMHURBAŞKANLIĞI

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### B) MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### C) MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ

1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### Ç) İLETİŞİM BAŞKANLIĞI

1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### D) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### E) DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI

1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### F) MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI

1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### G) SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI

1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### Ğ) STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### H) GELİR BÜTÇESİ

#### IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, 13 Aralık Cuma günü gözüaltına alınanlara ilişkin açıklaması

- 2.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın Türkiye Diyanet Vakfının Washington'daki yatırımıyla ilgili soru önergesine verdiği cevaba, Diyanet İşleri Başkanlığının 2023 Yılı Faaliyet Raporu'nda camiler için toplanan parayla ilgili ifadeye ve Bandırma'daki spor salonuna ilişkin açıklaması
- 3.- Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın, Gazi Mecliste bugün de temiz bir dil kullanılmasına ve 17 Aralık Kayseri Komando Tugayındaki 15 komandonun şehadet makamına ulaştıkları güne ilişkin açıklaması
- 4.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Esenyurt Belediye Başkanıyla ilgili dava dosyasına ve Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesine ilişkin açıklaması
- 5.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, CHP Grubu adına konuşan hatiplerin 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 6.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde CHP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 7.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın satışa nedeniyle yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 8.- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 9.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 10.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, AK PARTİ Grubu adına konuşan hatiplerin 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ve Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 11.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Ordu Milletvekili İbrahim Ufuk Kaynak'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine, birleşimi yöneten Başkan Vekili Celal Adan'a ve Antakya İlçe Milli Eğitim Müdürünün göndermiş olduğu yazıya ilişkin açıklaması
- 12.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, Konya Milletvekili Mehmet Baykan'ın yerinden sarf ettiği bazı ifadelerine ve Ordu Milletvekili İbrahim Ufuk Kaynak'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 13.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Ordu Milletvekili İbrahim Ufuk Kaynak'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 14.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır ile Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 15.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, kişilik haklarına saldırıda bulunulması gibi konularla Meclis gündeminin meşgul edilmesine ilişkin açıklaması
- 16.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Hüsnü Öndül'ün vefatına ilişkin açıklaması
- 17.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, hakkında açılmış olan 250 bin liralık tazminat davasına ilişkin açıklaması
- 18.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Saadet Partisi Grubu adına konuşan hatiplerin 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 19.- Ağrı Milletvekili Sırrı Sakık'ın, Hüsnü Öndül'ün vefatına ilişkin açıklaması
- 20.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, KHK mağdurlarına ilişkin açıklaması
- 21.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Gabonlu Dina davasına ilişkin açıklaması
- 22.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesi Kaymakamına ilişkin açıklaması
- 23.- Adana Milletvekili Ayşe Sibel Ersoy'un, KAAK Teknoloji Kulübüne ilişkin açıklaması
- 24.- Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar'ın, Şanlıurfa'daki ücretli öğretmenlerin mağduriyetine ilişkin açıklaması
- 25.- Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşıl'ın, ülkede refahın bölüşümüne ilişkin açıklaması
- 26.- Antalya Milletvekili Aykut Kaya'nın, Serik ilçesindeki noterler ile Sanayi ve Kadiröğlü Kavşaklarına ilişkin açıklaması
- 27.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Ankara Milletvekili Yaşar Yıldırım'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde MHP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 28.- Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

29.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

30.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Ankara Milletvekili Yaşar Yıldırım'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde MHP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

31.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

32.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Diyanet İşleri Başkanlığına ve Türkiye için arzu ettiklerine ilişkin açıklaması

33.- Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın, Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

34.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç ile Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

35.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

36.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, İstanbul Milletvekili Cengiz Çiçek'in 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde DEM PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

37.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Diyarbakır Milletvekili Mehmet Kamaç'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde DEM PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

38.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

39.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, görüşmeler sırasında AKP Grubundan duyulan üç cümleye ilişkin açıklaması

40.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Türkiye'nin ihtiyacının ne olduğuna ilişkin açıklaması

41.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

42.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın bütçe sunumundaki tutumuna ve 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

43.- Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın, Cumhurbaşkanlığı bütçesine, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın bütçe sunumundaki tutumuna, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine ve Suriye'ye ilişkin açıklaması

44.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın bütçe sunumundaki tutumuna, 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve cevap vermesini istediği sorulara ilişkin açıklaması

45.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın bütçe sunumundaki tutumuna, 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve Türkiye'nin yapması gerekenlere ilişkin açıklaması

46.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın bütçe sunumundaki tutumuna, kendilerine yetki veren millete, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine ve sekizinci turdaki bütçelere ilişkin açıklaması

47.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesi üzerinde CHP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

48.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

49.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

50.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

51.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

52.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

53.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

#### V.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklaması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

2.- Ankara Milletvekili Osman Gökçek'in, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde CHP Grubu adına yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

3.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Ankara Milletvekili Osman Gökçek'in sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

4.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, Ankara Milletvekili Osman Gökçek'in sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

#### VI.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan'ın, muhatap seçmeden tüm milletvekillerine "Laf atmayın." dediğine ve Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması

#### VII.- ÖNERİLER

##### A) Danışma Kurulu Önerileri

1.- Danışma Kurulunun, Genel Kurulun 17/12/2024 Salı günü 37'nci Birleşiminde (bugün) 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesinin oylanmasına kadar -3'üncü maddesi dâhil- çalışmalarını sürdürmesine, 18/12/2024 Çarşamba günü 38'inci Birleşiminde ise mezkûr teklifin görüşmelerine 4'üncü maddesinden devam edilmesine ve Çarşamba günü 38'inci Birleşiminde teklifin 13'üncü maddesinin -13'üncü madde dâhil- oylanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesine ilişkin önerisi

#### VIII.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- Ankara Milletvekili İdris Şahin'in, Çankırı'nın Çerkeş ilçesindeki doğal gaz altyapısı çalışmalarının akıbetine ilişkin sorusu ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar'ın cevabı (7/19609)

2.- Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen'in, 2002-2024 yıllarında sosyal yardım alan kişilerle ilgili çeşitli verilere ilişkin sorusu ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş'ın cevabı (7/19686)

3.- İzmir Milletvekili Mustafa Bilici'nin, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki sanayi yatırımlarına ilişkin sorusu ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır'ın cevabı (7/19766)

17 Aralık 2024 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.03

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Sibel SUİÇMEZ (Trabzon), Muhammed ADAK (Mardin)

----- 0 -----

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 37'nci Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Sayın milletvekilleri, gündemimize göre 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi üzerindeki görüşmelere devam edeceğiz.

Program uyarınca bugün sekizinci turdaki görüşmeler ile 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile ilk 2 maddesinin oylanmasını, 4'üncü madde dâhil, 4'üncü maddesine kadar olan maddelerin görüşmelerini yapacağız.

Sekizinci turda yer alan kurumların isimlerini okutuyorum:

Cumhurbaşkanlığı, Millî İstihbaratı Teşkilat Başkanlığı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, İletişim Başkanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Devlet Arşivleri Başkanlığı, Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı, Savunma Sanayii Başkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı.

#### III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

##### A) Kanun Teklifleri

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) <sup>1</sup>

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Eklî Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) <sup>2</sup>

##### A) CUMHURBAŞKANLIĞI

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### B) MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

<sup>1</sup> 162 S. Sayılı Basmayazı ve Cetveller 9/12/2024 tarihli 29'uncu Birleşim Tutanağı'na eklidir.

<sup>2</sup> 163 S. Sayılı Basmayazı ve Cetveller 9/12/2024 tarihli 29'uncu Birleşim Tutanağı'na eklidir.

C) MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ

- 1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) İLETİŞİM BAŞKANLIĞI

- 1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

- 1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI

- 1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI

- 1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI

- 1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

- 1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) GELİR BÜTÇESİ

**BAŞKAN - Komisyon? Yerinde.**

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince, tur üzerindeki görüşmelerde siyasi parti gruplarına ve istemi hâlinde İç Tüzük'ün 62'nci maddesi gereğince görüşlerini bildirmek üzere yürütmeye yetmişer dakika söz verilecek. Bu süreler birden fazla konuşmacı tarafından kullanılabilir ve şahısları adına yapılacak konuşmaların süresi beşer dakika olacaktır. Ayrıca, konuşmalar tamamlanınca soru ve cevap işlemi on beş dakika soru, on beş dakika cevap olarak yapılacak ve sorular gereksiz olarak yerinden sorulacaktır.

Bilgilerinize sunulur.

Sekizinci turda siyasi parti grupları, yürütme ve şahısları adına söz alanların adlarını sırasıyla okutuyorum:

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Veli Ağbaba, Malatya Milletvekili; Cumhur Uzun, Muğla Milletvekili; Süreyya Öneş Derici, Muğla Milletvekili; Yüksel Mansur Kılınç, İstanbul Milletvekili; Burhanettin Bulut, Adana Milletvekili; Okan Konuralp, Ankara Milletvekili; Aykut Kaya, Antalya Milletvekili; Sevda Erdan Kılıç, İzmir Milletvekili; Oğuz Kaan Salıcı, İstanbul Milletvekili; Elvan Işık Gezmiş, Giresun Milletvekili; Ahmet Vehbi Bakırloğlu, Manisa Milletvekili.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Halis Dalkılıç, İstanbul Milletvekili; Ali Taylan Öztaylan, Balıkesir Milletvekili; Selami Altınok, Erzurum Milletvekili; Cengiz Aydoğdu, Aksaray Milletvekili; Eyyüp Kadir İnan, İzmir Milletvekili; Mehmet Sait Yaz, Diyarbakır Milletvekili; Cahit Özkan, Denizli Milletvekili; Murat Kaya, Sakarya Milletvekili; Seda Sarıbaş, Aydın Milletvekili; Yusuf Ahlatcı, Çorum Milletvekili; Refik Özen, Bursa Milletvekili; İbrahim Ufuk Kaynak, Ordu Milletvekili; Jülide Sarıeroğlu, Ankara Milletvekili; İnanç Sıraç Kara Ölmeztoprak, Malatya Milletvekili.

Saadet Partisi Grubu adına Selçuk Özdağ, Muğla Milletvekili; Bülent Kaya, İstanbul Milletvekili; Serap Yazıcı Özbudun, Antalya Milletvekili; Birol Aydın, İstanbul Milletvekili; Mesut Doğan, Ankara Milletvekili; Mustafa Kaya, İstanbul Milletvekili.

İYİ Parti Grubu adına Erhan Usta, Samsun Milletvekili; Mustafa Cihan Paçacı, İstanbul Milletvekili; Mehmet Akalın, Edirne Milletvekili; Adnan Şefik Çirkin, Hatay Milletvekili; Ayyüce Türkeş Taş, Adana Milletvekili.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Muhammed Levent Bülbül, Sakarya Milletvekili; Tamer Osmanağaoğlu, İzmir Milletvekili; İsmail Özdemir, Kayseri Milletvekili; Yaşar Yıldırım, Ankara Milletvekili; Ramazan Kaşlı, Aksaray Milletvekili; Halil Öztürk, Kırıkkale Milletvekili.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Hakkı Saruhan Oluç, Antalya Milletvekili; Sümeyye Boz, Muş Milletvekili; Cengiz Çiçek, İstanbul Milletvekili; Ayşegül Doğan, Şırnak Milletvekili; Mehmet Kamaç, Diyarbakır Milletvekili; Celal Fırat, İstanbul Milletvekili; Serhat Eren, Diyarbakır Milletvekili; Mithat Sancar, Şanlıurfa Milletvekili.

Şahısları adına, lehinde, Mustafa Baki Ersoy, Kayseri Milletvekili.

Yürütme adına, Cevdet Yılmaz, Cumhurbaşkanı Yardımcısı.

Şahısları adına, aleyhinde, Muhammed Ali Fatih Erbakan, İstanbul Milletvekili.

**BAŞKAN - 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 2'nci maddesini okutuyorum:**

**Gelir ve finansman**

**MADDE 2- (1) Gelirler:** Bu Kanuna bağlı (B) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçenin gelirleri 12.670.431.309.000 Türk Lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin gelirleri 103.904.532.000 Türk Lirası öz gelir, 1.261.017.478.000 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 1.364.922.010.000 Türk Lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri 66.810.249.000 Türk Lirası öz gelir, 1.552.236.000 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 68.362.485.000 Türk Lirası, olarak tahmin edilmiştir.

(2) Finansman: Bu Kanuna bağlı (F) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin net finansmanı 197.100.000 Türk Lirası olarak tahmin edilmiştir.

BAŞKAN - Şimdi ilk söz, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın.

Buyurun Sayın Ağbaba. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, ben bütçe konuşmamı iki Türkiye'yi karşılaştırarak yapmak istiyorum: Bir Türkiye'de fakirlik var, işsizlik var, açlık var, yoksulluk var ama ahlak var, edep var, çalışma var, vergi var. Bu Türkiye'de herkes yoksullukta buluşmuş, asgari ücretlinin aldığı maaş kiraya yetmiyor, emekli 12.500 TL'yle sadece yaşamaya çalışıyor. Mühendisi, öğretmeni, polisi, doktoru bu Türkiye'de geçinmiyor. Beyaz yakalı ile mavi yakalı buluşmuş durumda. Karı-koca doktor olanlar çocuklarını özel okulda okutamıyor. Artık bu insanların, doktorun, mühendisin, öğretmenin, polisin bir ev sahibi olması mümkün değil. Türkiye'de artık orta sınıf yok, en alttakiler ve en üsttekiler var. Sizleri, AK PARTİ iktidarını tebrik etmek lazım, yeni yeni deyimler kazandırılıyorsunuz. Bunlardan biri "ev genci" 6 milyon 200 bin; bir diğeri "eğitilmiş yoksul", bir diğeri "çalışan ama yoksul". Bunlar sizin Türkiye'ye kazandırdığınız yeni deyimler. Ama öbür Türkiye'de zenginlik var, rüşvet var, hırsızlıktan dolayı israf var, şatafat var, haksız kazanç var, kaynağı belli olmayan para var ama hiç vergi yok. Emeklisi, asgari ücretlisi, esnafı, tüccarı, sanayicisi vergi ödüyor; birileri alın teri dökmeden, çalışmadan, ömründe bir gün tüccarlık yapmamış adamlar zenginleşiyor, lüks ve şatafat içinde yaşıyor ama bunun hesabını hiç kimse sormuyor.

Bakın, iki tane resmi var değerli arkadaşlar, iki resim var elimde; biri bu, diğeri bu. Değerli arkadaşlar, bu resim şehit Osman'ın evinin resmi, bu resim ise yüz­süz Osman'ın yeni yaptığı evin resmi. (CHP sıralarından alkışlar) Değerli arkadaşlar, burada bu tür yüz­süz Osmanlar, utanmaz Osmanlar daha rahat yaşasın diye bu Osman şehit oluyor. Bu fotoğraftaki fakirler fukaralar yıllardır bedel ödüyorlar bunlar daha iyi koşullarda yaşasın diye.

Değerli arkadaşlar, bakın, bu resim 5 kişinin barakada öldüğü fotoğraf. Bu fotoğrafa herkes iyi baksın; bu, Türkiye'nin fotoğrafı. Bir tarafta hırsızlık yaparak, yolsuzluk yaparak, rüşvet alarak krallar gibi yaşayanlar, diğer tarafta açlıktan yanan insanlar. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, bakın, şu ev -burada, görüyorsunuz görsellerde- tam 14.347 metrekare arsada. Detaylara birazdan geleceğim.

Değerli arkadaşlar, bu evleri konuşurken Türkiye'den birkaç örnek daha vermek istiyorum: Bakın, 20 yaşında bir üniversite öğrencisi bıyığı terlemeyen taksi şoförlüğü yaparken öldürüldü. 79 yaşında bir emekli -geçinemediği için- çalışırken inşaattan düşerek öldü; birileri rahat yaşasın diye. Niye? O taksi şoförü de 79 yaşındaki emekli de birileri daha rahat yaşasın diye öldü.

Değerli arkadaşlar, Ankara Büyükşehir Belediyesini yirmi beş yıl yöneten ama rantı elinden alındığı için herkese çamur atan, iftira atan bir trol, bir Ankara bebesi var; bir de onun oğlu var Osman. Bu adam Ankara'yı parsel parsel sattığı gibi belediyenin kaynaklarını da 5-10 aile arasında pay etmiş. Tabii ki en büyük payı -şaşırmayacaksınız- kendisi almış. Hani diyor ya: "Altınpark'ı yaptım, Gök­su Park'ını yaptım, Harikalar Diyarı'nı yaptım, Mogan'ı yaptım." Değerli arkadaşlar, burada ilginç bir durum var: Buradaki ihalelerin tamamını bir aileye vermiş; Korkutata ailesi. 2007-2017 yılları arasında Ankara Büyükşehir Belediyesi, ASKİ ve ABB iştiraklerinden toplam 52 ihale almış bu insanlar. Bu altı yıllık süreçte 10 farklı şirket adıyla aldıkları toplam ihale, dikkatinizi çekerim, 228 milyon TL. Bugünün parasıyla ne kadar? Tam 3 milyar TL. Ankaralı fakirin fukaranın, yetimin hakkını bir aileye vermiş. Bedavaya mı vermiş? Bedavaya verir mi Melih? Vermez. Ne yapmış? Bu aileye verdiklerinin karşılığında birçok şey almış. Örneğin, hâlâ kullandığı plaka, doyamamış, yirmi beş yıldır yönetmiş, doyamamış. Ankara Büyükşehir Belediyesinin resmî plakası ne biliyor musunuz? Resmî plakası "06 ABB 01" Beyefendinin plakası ne? "06 ABB 001" Bunlar sıfır atmaya meraklı ya, bol sıfırlamaya meraklı ya değerli arkadaşlar! (CHP sıralarından alkışlar) Peki, bu araba kimin? Bu arada kimin üzerine kayıtlı? Bu araba da Korkutata ailesinin üzerine kayıtlı.

Değerli arkadaşlar, gördüğünüz, biraz önce gördüğünüz şu evin arsası 4 bin metrekare olarak alınmış. Osman Gökçek almış. Kimden almış? Korkutata ailesinden. Sonra büyümüş, büyümüş, büyümüş, 14 bin metrekare olmuş değerli arkadaşlar. Peki, bu arsayı satan Korkutata kim? Şaşırmayacaksınız, Beyaz TV'nin yönetim kurulu üyesi. Allah aşkına, şimdi, AK PARTİ'li­lere söylüyorum, Sayın Bakana söylüyorum: Elinizi vicdanınıza koyun değerli arkadaşlar; bir yoksulluğa bakın, yanan çocuklara bakın, bir de haksızca zenginleştirilene bakın, bir de Osman Gökçek'in malikânesine bakın. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, bakın, bu malikâne­yi dünyada 3 kişi yapar:

1) Kolombiya'daki uyuşturucu baronları.

2) Arap şeyhleri.

3) Hırsızlar.

Şimdi size soruyorum: Osman Gökçek kim?

A) Uyuşturucu baronu.

B) Arap şeyhi

C) Hırsız.

Takdir sizin.

Değerli arkadaşlar, burada bir al ver var. Ankara Belediyesi bir aileye iş yeri veriyor, ihale veriyor; 52 ihale veriyor, 35'i davet usulü. Bu aile bunun karşılığında arsa veriyor, araba veriyor, başka bir şeyler de veriyor herhâlde. Peki, bu inşaatı kim yapıyor? Bingo! Bildiniz! Kim? Binko İnşaat. Binko İnşaat kim? Ankapark var ya, hayvan parkı, hani plastikten yapmışlar ya, dinozorlar var. Bakın, Türkiye tarihinde, belki dünya tarihinde belediye eliyle yapılan en büyük yolsuzluk, 810 milyon dolar. (CHP sıralarından

alkışlar) 810 milyon dolara ihaleyi yapan... O Binko İnşaat Osman'ın müteahhidi. Kimse kimseye beş kuruş verir mi, hele bunlar verir mi? Vermez.

Değerli arkadaşlar, bakın, fakirin fukaranın parası bu; bu evi bulamayanların, kira ödeyemeyenlerin parası bu; emekli olup da sakız satanların parası bu. Bu para, değerli arkadaşlar, simit satanların parası, soğukta duranların parası, doğal gaz faturasını ödeyemediği için battaniyeye sarılıp yatanların parası. Kimin parası bu? Hepimizin parası, değerli arkadaşlar.

Bakın, bu konuşmayı akşam düşünürken birkaç arkadaşla sordum, Yunus Emre Hoca dedi ki: "Ya, bu konuşmayı yapma." "Niye?" dedim. "Bu, AK PARTİ için olağan bir durum yani böyle şaşılacak bir durum değil ki alıştığınız bu uygulamalara. Onlar zaten Gökçek ailesini biliyorlar." dedi. Ben dedim ki: "Ben sadece onlara konuşmayacağım ki onların içinde de mutlaka vicdanlı insanlar var." Bu konuşmayı kime yapacağım biliyor musunuz? Bazı değerleri kullanarak oy aldığınız hacı teyzelere yapacağım, hacı amcalara yapacağım, o gencecik çocuklara yapacağım değerli arkadaşlar. Bakın, gençler birileri iş bulamazken, birileri her gün yoksullaşırken maalesef birileri her gün haram parayla zenginleşmeye devam ediyor. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, hep dedik ya, burada Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz var, Sayın Cevdet Yılmaz bölgemizin milletvekili ve ben çok düzgün bir insan olduğunu biliyorum. Bir fakir ailenin çocuğu olarak doğmuş, cumhuriyetin imkânları sonucunda ODTÜ'de okumuş, gelmiş Cumhurbaşkanı Yardımcısı olmuş. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Allah aşkına, Allah aşkına, buradan bir kuruş vergi aldınız mı ya? Bakın, yanınızda Turizm Bakanı var, otelci; o vergisini ödüyor. Turizm Bakanı zengin olsa anlarsınız ya da sanayici olsa, zenginleşse anlarsınız. Allah aşkına, bir kuruş vergi var mı ya, bir kuruş vergi var mı?

Değerli arkadaşlar, bakın, bu adamı 2018'de görevden aldınız. Ne için görevden aldınız Sayın Abdulhamit Gül? Hani var ya bir furya, darbe, FETÖ, ortak... Hatırlıyor musunuz? Aldığınız bu adam FETÖ'cü müydü, hırsız mıydı? Muhtemelen FETÖ'cü olduğu için aldınız ama hiçbir ceza görmedi. Niye? Sustu ve Cumhuriyet Halk Partisine saldırdı, 2019'dan itibaren Mansur Yavaş'a saldırdı.

Değerli arkadaşlar, bakın, sormak lazım; bu Beyaz TV nasıl, hangi parayla, hangi alın teriyle kurulmuş, kimin parasıyla kurulmuş, bunu sormak lazım. Allah aşkına, Allah aşkına, bakın, bir bekar adam 250 metrekare kapalı havuz niye yapar ya, 160 metrekare salonu niye yapar, 110 metrekare eğlence odasını niye yapar ya, niye yapar? (CHP sıralarından alkışlar) Acaba babası onu dinozor parkına götürmediği için mi eğlence odası yapıyor? (CHP sıralarından gülüşmeler) Bu evin değeri muhtemelen 600 milyon değerli arkadaşlar. Maalesef, ülkede çivi çıkmış durumda.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Devamla) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Bir dakika veriyorum.

Buyurun.

VELİ AĞBABA (Devamla) - Arkadaşlar, eski Türkiye ile yeni Türkiye karşılaştırması yapılıyor ya; bakın, eski Türkiye'de eskiden -hatırlar mısınız, bilmiyorum- utanma duygusu vardı, utanma duygusu; ar vardı, ar; ahlak vardı, ahlak. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, arkadaşlar, bu kadar olaydan sonra bu insanlar ne yapıyor? Hâlâ "tweet" atmaya devam ediyor. Bakın, bir milletvekiliniz SPK'deki yolsuzluğa karıştı, Kur'an-ı Kerim'le örtmeye çalıştı; sokakta gezmeye devam ediyor. Bakın, bu yeni Türkiye; yeni Türkiye'de ahlak yok, utanma yok. Eski Türkiye'ye bakın, bir bakanı hakkında yolsuzluk iddiası var diye rahmetli Özal görevden aldı ya da bir başka bakan yargılandı değerli arkadaşlar. Bakın, SPK dolandırılıyor, bir şey yok; bakan gazeteci aracılığıyla rüşvet istiyor, bir şey yok. Maalesef Türkiye'nin fotoğrafı bu, değerli arkadaşlar.

Bakın, Türkiye'nin diğer bir fotoğrafı ne biliyor musunuz? Türkiye'nin diğer bir fotoğrafını her gün sabah kuşağı programlarında izleyebilirsiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Devamla) - Başkanım, hemen tamamlıyorum.

BAŞKAN - Yok, vermiyoruz, bir dakika verdim ben.

VELİ AĞBABA (Devamla) - Peki, peki Başkanım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim, sağ olarsınız.

VELİ AĞBABA (Devamla) - Değerli arkadaşlar, katilleri Müge Anlı buluyor, kaybolanları Esra Erol buluyor; adalet bakanımız Müge Anlı, işçileri bakanımız Esra Erol, aile bakanımız Didem Arslan.

Teşekkür ediyorum (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ikinci söz Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'un.

Sayın Cumhur Uzun, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA CUMHUR UZUN (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Günlerdir, fiilen iktidarını sürdürse de halkımızın gönlünden ve gözünden düştüğü son seçimlerle tescillenen sarayın, yurttaşın cebinden ne alacağını ve bunu nasıl harcayacağını belirleyeceğimiz 2025 yılı bütçesini tartışıyoruz. Bugün ise sorunların tam kaynağına yani dünyada başka bir örneği olmayan sistemin başındaki AKP Genel Başkanı ve aynı zamanda Cumhurbaşkanı olan Sayın Erdoğan'a bu bütçeden aktarılacak ödeneği kararlaştıracamız.

Peki, ne istiyor saray? Saray, günde 46 milyon 378 bin lira, bir saatte 1 milyon 932 bin lira, dakikada ise 32.200 lira harcama yapmak istiyor yani bir ayda 82.970 asgari ücretlinin maaşını, bir günde 3.710 emeklinin maaşını, bir dakikada ise 11 öğrencinin öğrenim kredisini harcamak istiyor; üstelik, bu rakamlara örtülü ödenek ve koruma giderleri dâhil değil.

Ülkemiz, dünyada eşî benzeri olmayan ve o nedenle adını "Türk tipi" olarak isimlendirmek zorunda kaldığınız, denge ve denetim sisteminden uzak, bir garip Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi ve bu sistemin sorumsuz ve hukuk tanımayan anlayışı nedeniyle demokrasiden hızla uzaklaştığı günleri yaşamakta. Bu yetmezmiş gibi bir de Anayasa'dan "Cumhurbaşkanı seçilenin varsa partisiyle ilişkisi kesilir." hükmünü çıkarmış bu garip ve antidemokratik sistemin Cumhurbaşkanı, aynı zamanda bir siyasi partinin Genel Başkanı olarak idari ve yönetsel işlerini siyasi tavır ve davranışlarıyla iç içe geçirmiş, bunun sonucu olarak ortaya karmakarışık bir durum yaratmıştır. Bu durum, başta ekonomi olmak üzere neredeyse her alanda Türkiye'yi büyük bir karanlığın

içine hapsetmiş bulunmaktadır. Ülkemizi bu karanlıktan çıkaracak yapısal reformlar hayata geçirilmediği gibi akıl dışı politikalara devam edilmiş, bunun sonucunda oluşan krizin tüm yük ise halkın sırtına yüklenmiş durumdadır.

Sağlık, eğitim, adalet ve ulaşım gibi halkın doğrudan refahını etkileyen kritik alanlara yeterince kaynak aktarılmazken Cumhurbaşkanlığına bu denli büyük bir kaynak tahsis edilmesi iktidarın neyi öncelediğini de gözler önüne sermektedir. (CHP sıralarından alkışlar) İktidarın bu önceliği; sarayların, uçakların ve lüks araçların sayısını artırırken halkın sofrasındaki ekmeği, evlerindeki huzuru ve yüzlerindeki tebessümü yok etmiştir. (CHP sıralarından alkışlar) Enflasyonun çift haneden bir türlü inmediği, vatandaşın en temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamadığı böyle bir dönemde Sayın Erdoğan'a ayrılan bu astronomik bütçe, halkın sıkıntılarını görmezden gelmeye devam ettiğinizin açık kanıtıdır.

Değerli arkadaşlar, "Ben ekonomistim; faiz neden, enflasyon sonuçtur." diyerek akıl dışı bir uygulamayla ülkenin bütçesini mahveden Cumhurbaşkanı, bugün yaşanan ekonomik sıkıntıların tek sorumlusudur. (CHP sıralarından alkışlar) Tüm bunlara rağmen bugün hâlâ halkın alın terlerinden oluşturulan bütçeden 17 milyar lira para istemektedir. Biz kendisine verilecek tek bir liranın dahi endişesi içindeyiz zira ekonomistliğinin sonucunu hepimiz acı bir şekilde deneyimledik. (CHP sıralarından alkışlar) Grup toplantısı için 8 kilometre ilerideki saraydan tepesinde 2 helikopterle, konvoyunda onlarca araçla Meclise gelen bir Genel Başkan Cumhurbaşkanlığı bütçesi verilmez.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Dünya lideri o, dünya lideri!

CUMHUR UZUN (Devamla) - Emeklisine açlığı, emekçisine yokluğu, üniversiteliye 3 bin lirayı reva gören Cumhurbaşkanına bu bütçe emanet edilmez. (CHP sıralarından alkışlar)

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - 40 tane konvoyla gidiyorsunuz siz de. 40 tane konvoyu var büyükşehir belediye başkanının.

CUMHUR UZUN (Devamla) - Öğretmene kadroyu, öğrenciyi bir öğün yemeği veremeyen, okulları dahi temizleyemeyen bu iktidara halkın parası emanet edilmez. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, toparlayın.

CUMHUR UZUN (Devamla) - Halkın iradesine kayyum atayana, depremzedeyi çadırda, kendisini bin yataklı sarayda yatırırlara bu bütçe emanet edilmez. (CHP sıralarından alkışlar)

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - İmamoğlu'nun konvoyunu söyledin mi?

CUMHUR UZUN (Devamla) - Çocukların kreşlerine, halkın lokantalarına, yoksulun alacağı sosyal yardıma göz dikenlere bu halkın parası emanet edilmez. (CHP sıralarından alkışlar) 85 milyonu kucaklaması gerekirken toplumu kutuplaştıran bir Cumhurbaşkanının Genel Başkanı olduğu bir partinin yaptığı bütçeye onay verilmez, vermeyeceğiz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Muğla Milletvekili Sayın Süreyya Öneş Deric'i'n.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, bürokratlar ve çok kıymetli vatandaşlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

MİT Başkanlığı bütçesi hakkında CHP Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Öncelikle, ülkemizin millî çıkarları ve güvenliği için faaliyet gösteren tüm güvenlik güçlerimize buradan şükranlarımı sunuyor, kaybettiğimiz şehitlerimizi rahmet ve minnetle anıyorum.

Bilindiği gibi Cumhurbaşkanlığı bütçesi içerisinde yer alan MİT Başkanlığı bütçesinin burada görülen kısmı, idari harcamalar ve personel giderleri gibi harcamaları kapsamaktadır. Operasyonel faaliyetler için olan bölüm ise genelde örtülü ödenekten temin edilir. Ülkenin güvenliği için ayrılan bütçenin çokluğu değil azlığı sakıncalıdır zira güçlü kurumlar için belli bütçeler zaten ayrılmalıdır.

MİT Başkanlığı bütçesine ilişkin belki de yeri gelmişken hatırlatılması gereken; ülkemizde ekonomik olarak büyük sıkıntı çeken emeklilerimiz gibi emekli MİT mensupları da istisna değildir ve mutlaka maaşlarında iyileştirmeye gidilmelidir.

Değerli milletvekilleri, son günlerde gündemimizdeki en önemli konudan bahsedecek olursak yanı başımızda diktatörlükle yönetilen Suriye iktidarı sona erdi. İktidar, algı operasyonu hem iç siyaseti hem dışarıdaki bazı güçleri etkilemek, yönlendirmek amacıyla Türkiye'nin bölgedeki gelişmelerin kazananı olduğu mesajını veriyor. Tedbirli açıklamalar yapan bazı bürokratları tenzih ederek söylüyorum; "Etkin politika yapıyoruz, iyi dış politika yapıyoruz ve kazanıyoruz." yaklaşımını çok erken, çok tehlikeli buluyorum. Bir mafya veya istihbarat dizisindeymiş gibi toplumu yönlendirme amaçlı yapılan bazı açıklamaları, değerlendirmeleri en hafif tabiriyle ciddiyetsiz açıklamalar olarak nitelendiriyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Orta Doğu politikasına ilişkin özellikle Suriye politikasının kaç canımıza mal olduğunu biliyoruz. Onların yüzü suyu hürmetine, attığınız ve atacağınız adımları ciddiyetle atmak zorundasınız. Sizin fonda gizemli müzikler koyarak topluma yaydığınız mesajlar ve videoların çok ötesidir vatan savunması. Ciddi olun beyler; dizi mi çekiyorsunuz, film mi çekiyorsunuz! (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, Esad gibi halkını karşısına almış bir diktatörün gidişi şaşırmamız veya kutlamamız gereken bir gelişme değildir. Zira, hukuktan ayrılan, halkından kopan her diktatör eninde sonunda kaybetmeye mahkumdur. (CHP sıralarından alkışlar)

Önümüzdeki süreçte, ülkelerinde demokratik bir yönetimin iktidar olması için tabii ki Suriye'ye elimizden gelen desteği vereceğiz çünkü bu, bizim millî çıkarlarımız için de hayattır. Zira, yanı başımızda cihatçı Selefi gruplarının yönettiği bir devlet veya terör unsurlarını barındıran bir devlet istemeyiz.

Peki, o zaman, şimdi bakalım Suriye'de durum nedir: El Kaide orijinli ama son bir haftada ne kadar değiştiğini ileri süren HTŞ; ABD ve İsrail tarafından çoktan güçlendirilmiş olan terör grupları YPG/PYD; bir tarafta Suriye'deki planının gerçekleştiğini açıklayan, hemen Golan Tepeleri'ni alan, Suriye devletinin güçlerini bombalayan, Suriye'nin güneyinden Fırat'ın doğusundaki Kürt bölgesine Davut koridoru açmaya çalışan İsrail; bir tarafta Irak, bir tarafta Libya ve Afganistan örneklerindeki gibi önce bölgeye

kontrol edebileceği bir iktidarı getirip diktatörlaşmesine izin veren sonra da "Çok fazla diktatör oldun, artık bana fayda getirmiyorsun." diyen ve o lideri deviren ABD; bir yanda bundan sonra hedef olarak gösterilen İran, diğer yanda bölgede asla kontrolü bırakmayacak olan Rusya.

Benim anlamadığım, biz neyi kutluyoruz arkadaşlar? Suriye'de her türlü olumsuz gelişmenin en çok bizi ilgilendireceğinin farkında mı değilsiniz? Demokratik bir iktidar ve Suriye'nin toprak bütünlüğünün sağlanma olasılığını ilk analizde yüzde kaç görüyorsunuz? Cihatçı Selefi gruplara ilişkin hafızanızı mı kaybettiniz yoksa YPG/PYD terör unsurlarının kaç askerin canına mal olduğunu mu unuttunuz? Yıllar içinde istikrarsızlaştırılan Suriye'den ülkemize gelen sığınmacıların bize neye mal olduğunun farkında mısınız? Sayın Cumhurbaşkanı "Sığınmacıların başımızın üstünde yeri var." derken geri kalan 85 milyonun böyle düşünmediğinin farkında mısınız? (CHP sıralarından alkışlar) Bu ülkede her vatandaşın ekonomiden sonra en çok endişelendiği konunun sığınmacılar olduğunu siz bilmiyor musunuz? Kurtlar sofrası kurulmuş ve yapmanız gereken en önemli şey temkinli olmak. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Toparlayın lütfen.

Buyurun.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Devamla) - Bakın, HTŞ'yle boy boy poz vermenin, bu pozlarla hem iç siyasete hem dış aktörlere "Bu benim başarımdır." mesajı vermenin akıllıca olduğundan emin misiniz? Yarın bir gün cihatçı unsurların arkasından diğer aktörler çekildiğinde ve "Bunlara Türkiye destek verdi." iddiasıyla uluslararası mahkemelerde bu koz olarak kullanıldığında ne yapacağınızı düşündünüz mü? Dış politikadaki başkalarının planlarını kendi planınız gibi göstermeye devam mı edeceksiniz arkadaşlar? Dış güçlere mesaj verirken karşı tarafın sizi doğru algıladığından emin misiniz arkadaşlar?

Gerçekte yapmanız gerekeni yapın, milletin yüksek menfaatleri ve güvenliğine odaklanın. Kurtlar sofrasında kurt olmaya kalkmadan önce gerçek sorunlara odaklanın, sınırları koruyun, yeni olası göç akımlarına karşı tedbirli olun, ciddi olun; film çekmiyoruz, dizi çekmiyoruz! (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası İstanbul Milletvekili Sayın Yüksel Mansur Kılınç'ın.

Buyurun.

CHP GRUBU ADINA YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) - Sayın Veli Ağbaba, çürüme sadece toplumun bir kesiminde değil güvenlik alanında da; onu anlatmaya çalışacağım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği bütçesiyle ilgili söz aldım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizin güvenliği için çok büyük bir insan kaynağı kullanıyoruz. Bir yanda güvenliğimiz için ayırdığımız büyük kaynaklar, güvenlik kurumlarımızın büyük fedakârlıkları var. 2025 yılı için güvenlik ve savunma alanlarına ayırdığımız bütçe yaklaşık 1,5 trilyon lira; bu bütçe toplam bütçenin yüzde 10'u kadar, bu bütçe bir önceki yıla göre yaklaşık olarak da yüzde 40 artmış. Güvenlik ve savunma alanlarındaki insan kaynağımız da 1 milyon kişiyi aşmaktadır ancak fedakârlıklara, güvenlik alanındaki kaynaklarımıza, insan kaynağımıza rağmen diğer tarafta saray ve tek adam yönetiminin güvenlik kurumlarımızda yarattığı büyük bir çürüme var. Saray yönetiminin yarattığı büyük çürümenin ağır sonuçlarını 2024 yılında da yaşadık, yaşıyoruz. Öyle bir çürüme ki devletin polisi kumar borcunu kapatmak için Emniyetin deposundaki silahları ve mühimmatı suç örgütlerine satabilmiştir. Öyle bir çürüme ki devletin hâkim ve savcıları adli emanetteki uyuşturucuyla adliyyede uyuşturucu partisi yapabilmıştır. Öyle bir çürüme ki suç örgütlerinin elebaşısı ayağındaki elektronik kelepçeyle ev hapsindeyken firar edip yurt dışına kaçabilmiştir. Öyle bir çürüme ki sınırlarımızı korumakla görevli generalin makam aracıyla insan kaçakçılığı yapılabilmıştır. Öyle bir çürüme ki mafya soruşturması yapan polis, mafyadan aldığı rüşveti "Menzil tarikatı için aldım." diyebilmiştir. Öyle bir çürüme ki havalimanı VIP salonları altın kaçakçılığı güzergâhına dönüşebilmiştir. Öyle bir çürüme ki muhâlefet belediyelerine tek kuruş kredi vermeyen kamu bankaları, mafya şirketlerine 100 milyonlarca kredi verebilmiştir. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, öyle bir çürüme ki bütün uyarılarımıza rağmen Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri, Millî Güvenlik Kurulunun itibarını yerle bir ederek özel bir yemek şirketinin maaşlı yönetim kurulu üyeliğine devam edebilmektedir. (CHP sıralarından alkışlar) Ve çürümenin daha da büyüğü, komşumuz Suriye'de millî güvenliğimizi tehdit eden yeni kaotik bir döneme girilirken Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanı, terör örgütünün sözde lideriyle Şam sokaklarında devlet ciddiyetiyle hiçbir biçimde bağdaşmayacak, hiçbir biçimde kabul edilemez -vloggerlar gibi- görüntüler verebilmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Türkiye'nin Millî Güvenlik Siyaset Belgesi güncellendi mi? Terör örgütü listesinde bulunan HTŞ'yle Suriye'de iş tutmak Millî Güvenlik Siyaset Belgesi'nin neresinde? MİT Başkanı Suriye'de terör örgütünü meşrulaştırmaya çalışırken emekçilerimizin, metal işçilerimizin grev hakkını ertelemek, gasbetmek millî güvenliğin neresinde? (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, saray düzeninde uyuşturucu çetelerinin ağlarına düşürülen gençlerimizin güvenliği yok; ülkemizde üslenen uyuşturucu baronları güvende. Sosyal medyayı, dijital mecraları kullanan yeni nesillerin güvenliği yok; sokakları, mahalleleri ele geçiren yeni nesil mafya güvende. Çetelerin ve mafyanın üzerine giden polislerimizin güvenliği yok; polisten polise uyuşturucu sevkiyatı yapanlar güvende. Hukuka ve vicdana uygun karar veren yargıcın güvenliği yok; adli emanetteki uyuşturucuyla adliyyede uyuşturucu partisi yapanlar güvende. Öyle ki güvenlik kurumlarımız da artık büyük güvenlik riskleriyle karşı karşıya ancak şehitlerimizin sıvasız evleri saraydan daha da büyüktür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (Devamla) - Çocukları için ağlayan annelerin yüreği, çetelerin çıkar ağlarından daha da büyüktür; ülkemizin, cumhuriyetimizin yeni nesilleri, çetelerden ve yeni nesil mafyalardan daha da büyüktür. Şimdi, şimdi görev bizde; şimdi görev, Mecliste; çözüm, millette. Yarınlarımız için, güvenli yarınlarımız için millette gideceğiz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası, Adana Milletvekili Sayın Burhanettin Bulut'un.

Buyurun Sayın Bulut. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA BURHANETTİN BULUT (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iktidar, medyayı şeytan üçgeni oluşturarak yönetmeye çalışıyor. Bu üçgenin içerisinde, başta İletişim Başkanlığı var. İletişim Başkanlığının en önemli görevi gazetecileri hedef göstermek, RTÜK'ün işlevi ise burada medya kuruluşlarına ceza kesmek; şeytan üçgeninin üçüncüsü Basın İlan Kurumunun işlevi de özellikle muhalif basına ilan vermeyerek onları maddi anlamda disipline etmek. İşte bu şeytan üçgeninin içerisinde Türkiye'de medya, habercilik yapmaya çalışıyor. Bu şeytan üçgeni şayet yetmez ise bu sefer de devreye yargı giriyor; yargı sopasıyla bu sefer medyayı disipline etmeye çalışıyorlar.

İletişim Başkanlığı çokça konuşuluyor, çokça gündem oluyor, her gün televizyonlarda boy boy İletişim Başkanını görüyoruz. İletişim Başkanlığı 2018 yılında kuruldu, kurulduğunda bütçesi ne kadardı, tahmin edelim; sadece ve sadece 344 milyon liraydı ancak bugün, bu yıl yapılacak bütçedeki rakam tam tamına 6,1 milyar lira. Bu medyayı disipline eden şeytan üçgeninin başındaki kuruluş 6,1 milyarla neredeyse saray bütçesine yakın bir rakamla âdeta kendi tanıtımı yapar hâle geldi.

İletişim Başkanlığının ilk çıkış noktası, Türkiye'nin itibarını kurtarmak, itibarına değer katmak idi ama şu anda İletişim Başkanlığı sadece kendi itibarı üzerinde çalışma yapan bir kurum hâline geldi. Adeta bir star Fahrettin Altun, buraya gelmeye tenezzülünde bulunmaz, komisyona gelme tenezzülünde bulunmaz ama her gün televizyonlarda görebiliriz. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Tam 6,1 milyar TL'lik bütçe talep ediyor ama bu Meclise gelip de kendini göstermeyi kendine yediremiyor, televizyonlarda görüyoruz. Bu arkadaşımız 6,1 milyarla kendi tanıtımını yaparken iktidar belediyelerin yaptığı konserlere laf ediyor. Siz, önce Fahrettin Altun'a bakın, en son iki gün önce ya da üç gün önce bir televizyon programına çıktı, o programdaki görüntüleri bir görün konser kimdeymiş, konseri kim yapıyormuş; orada bunu görmek mümkün.

Bu harcamalar -rakamsal olarak bakıldığında- günde 14 milyon TL'ye tekabül ediyor. 14 milyon TL'lik rakamın rakibi kim? Saray bütçesi. Sarayın günlük harcaması 34 milyon TL, neredeyse 2 katı ancak 2 kurumun da en önemli özelliği tasarruftan kesinlikle etkilenmemeleri; saray da aynı şekilde tasarruftan etkilenmiyor, İletişim Başkanlığı da. İletişim Başkanlığının son yaptığı işlev, herkese, tüm kurumlara -1'inci baskıyla- büyük büyük kitaplar göndermek. Aynı kurumlar bu tasarruf tedbirleri nedeniyle yerel gazeteleri bile alamıyor iken İletişim Başkanlığı bu kitapları gönderebiliyor.

Peki, bu İletişim Başkanlığı acaba sadece bizim eleştirilerimizle mi muhatap? İletişim Başkanlığını yapay zekâyâ sordum "Türkiye'nin İletişim Başkanlığının görevi ne, işlevi ne, ne yapıyor?" diye; tamamen yapay zekânın sonuç kısmında yazdığı cümleyi burada okuyorum: "İletişim Başkanlığının medya ve gazeteciler üzerindeki kontrolü, basın özgürlüğü konusunda Türkiye'yi uluslararası sıralamada gerileten önemli bir faktör olarak görülüyor. Bu yapı, Hükûmetin medya üzerindeki etkinliğini artırırken muhalefetin medya alanını daraltmaya ve kamuoyunu doğru bilgilendirmemeye devam ediyor." Bu, yapay zekânın cevabı. Burada İletişim Başkanlığı âdeta sarayın rakibi.

Ben buradan iktidar milletvekillerine de sesleniyorum: Bize yaptığı sansürün bir benzerini yakın zamanda bu partiye de yapabilir. (CHP sıralarından alkışlar) Çünkü İletişim Başkanlığının 2 motivasyonu var: Bir tanesi Fahrettin Altun, diğeri de saray; onun dışında hiçbir motivasyonu yok.

Bu şeytan üçgeninin diğer bileşeni Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, namıdiğer RTÜK. RTÜK'ün yaptığı en önemli işlev, Cumhurbaşkanı herhangi bir demeç verdiğinde Ebubekir Şahin'in hemen onun emrini yerine getirmesi. Size yine son bir örnek: Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan "Film ve diziler, aileyle birlikte dinî değerlerimizi hedef alıyor." diye bir demeç verdi. Ebubekir Şahin hemen görev bildi ve şu sözleri söyleyen televizyon kanallarına ceza verdi: "Küçük yaşta kız çocuklarını evlendirmeyin." "Kadınlara yönelik şiddete hayır." diyen kuruma ceza verdi. Peki, hangi sözleri söyleyene hiçbir ceza vermedi? O da şu: "Laiklik Allah'a kafa tutmak." diyenlere, oy verenleri "kâfir" diye nitelendirenlere yani Yeni Akit'e kör, sağır, duymaz bir şekilde, işlem yapmaz bir hâlde. Kurulunu bile toplamıyor, bu konuda yapılan söylemler, basında çıkan haberler hiçbir şekilde onu ilgilendirmiyor, tek ilgilendiği Cumhurbaşkanının ona vereceği direktifler.

Basın İlan Kurumuna geleyim, şeytanın diğer sacayağı. Bu da ilan vermiyor ama kendi yayın kuruluşlarına ilan vermekte hiçbir çekince görmüyor. Hepimizin kendi illerimizde yerel medyayla iş birliği vardır; görüşüyoruzdur, gidiyoruzdur. İşte, burada Adana milletvekilimiz de var; Adana'da 1918 yılında kurulmuş bir gazetemiz var: Yeni Adana gazetesi. Bu gazete, Adana'nın Fransızlar tarafından işgal edildiği tarihte çıktı, tam yüz beş yıl hizmet verdi. Bu yüz beş yıl içerisinde Kurtuluş Savaşı Dönemi dâhil olmak üzere Fransız işgalinden kurtuldu, Fransız baskısından kurtuldu, toptan tüfekten kurtuldu ama düşmanın yapamadığını bu iktidar yaptı; topa, tüfeğe, işgalcilere dayandı ama ekonomik krize dayanmadı, Yeni Adana gazetesi geçen ay itibarıyla kapatıldı. Hayırlı uğurlu olsun sizlere(!) (CHP sıralarından alkışlar)

Bir diğer kurum da TRT. TRT'ye ilişkin birkaç defa demeç verdik, birkaç defa dile getirdik. Zannettik ki her ifade ettiğimizde TRT'nin yöneticileri kendine gelir, TRT'den sorumlu siyasiler bu konuda gereken düzenlemeyi yapar. Yaşadığımız neydi, onu ifade edeyim: Yerel seçimlerde Cumhuriyet Halk Partisinden tek gram haber yapmadılar, tek saniye ve bunu biz ifade ettik, bunu rakamsal verilerle ifade ettik. Bakın, burada TRT Haber'in çıkarttığı oranlar var. 1 Ocak ile 10 Şubat arasında Sayın Erdoğan bin dokuz yüz kırk beş dakika TRT'de yer edinmiş, Genel Başkanımız Özgür Özel yirmi beş dakika. Tabii, adaylarımızın orada olma ihtimali sıfır, zaten öyle bir ihtimal yok, öyle bir beklentimiz de yok; ne Ekrem İmamoğlu ne Mansur Yavaş ne Zeydan Karalar TRT ekranlarına hiç çıkmadı. Biz de bunun üzerine reklam verelim dedik, reklam başvurusunda bulunduk. Yani Yüksek Seçim Kurulunun, TRT'nin kanunlarının verdiği haklara binaen paramızla reklam yapalım dedik, reklam başvurusunda bulunduk; bu TRT yöneticileri bize maille, açık, aleni bir şekilde şu cevabı verdi: "Merhabalar, maalesef, mayıs ayı içerisinde müsait günümüz bulunmuyor." Bu, bir mail. Cumhuriyet Halk Partisi parasıyla reklam vermek için TRT yönetimine başvuruyor, hiçbir şekilde burada çıkmadığımız için bari vatandaşlarımıza bu politikamızı reklamla anlatalım diye başvuruyoruz; iki dakikalık bile vakitlerinin olmadığını yazıyla bildiriyorlar.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Vergilerimiz haram, zehir zakkım olsun.

CAVİT ARI (Antalya) - İktidarın reklamını yapacak.

BURHANETTİN BULUT (Devamlı) - Peki, bunu ben Komisyonda Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısına ifade ettim, dedim ki: Ya, biz paramızla bile TRT'ye çıkamıyoruz; bakın, sizin burada kendi adaylarınızın televizyonda çıkma süreleri var. Murat Kurum

toplam bin üç yüz on üç dakika çıkmış, Turgut Altınok öyle, Hamza Dağ öyle ama Ekrem İmamoğlu sıfır, Mansur Yavaş sıfır, Cemil Tugay sıfır; bu konuda ne düşünüyorsunuz, bu haksızlığı nasıl gidereceksiniz diye ifade ettim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun tamamlayın.

BURHANETTİN BULUT (Devamla) - Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı da bir zahmet bize cevap vermiş, verdiği cevap nedir biliyor musunuz? "TRT'nin yayın ilkeleri olduğu, eşitlik olduğu, tarafsızlıkla yayın yaptığı ve kamu yararını esas aldığı..." Buradaki kritik cümle "kamu yararı" yani diyor ki Sayın Cevdet Yılmaz: "Kamu yararınız yok." Burada Sayın Bakan Murat Kurum'un, İliç'teki maden ocaklarına imza atan İstanbul Belediye Başkanı adayının kamu yararı var, sürekli kreş açan Ekrem İmamoğlu'nun kamu yararı yok. Bunu nasıl izah edebiliyorsunuz, bunu nasıl ifade edebiliyorsunuz? (CHP sıralarından alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) - Halk gerekeni yaptı Sayın Başkanım.

BURHANETTİN BULUT (Devamla) - Burada görünen tablo şudur: Bu iktidar her yaptığıyla "Ben gidiciyim." diyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BURHANETTİN BULUT (Devamla) - Ama bir an önce seçimi yapmasını diliyoruz.

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) - Halk gereken cevabı verdi o anlayışa.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Halk, TRT'yi izleyip de dinlemiyor zaten.

CAVİT ARI (Antalya) - Milletin parasıyla iktidar reklamı yapıyor.

BAŞKAN - Söz sırası Ankara Milletvekili Sayın Okan Konuralp'ın.

Buyurunuz. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA OKAN KONURALP (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve Sayın Cevdet Yılmaz; Plan ve Bütçe Komisyonundaki konuşmam sırasında yönelttiğim sorulara Diyanet İşleri Başkanlığından yanıt gelmemiştir. Oysa yanıtlanması gerekirdi ve yanıtlanacağı sözünü vermiştiniz; sözünüz, Diyanet tarafından yerde bırakılmıştır. Tutanaklara geçirmiş olayım.

Sayın milletvekilleri, peki, sorularımıza yanıt vermeme hadsizliğinde bulunan Diyanetin Arapça bilgisi dahi şüpheli Başkanı ne yapıyor? Kendi ehlişünnet yorumlarını merkeze alıp farklı ehlişünnet ekollerine dahi tahammül edemeyen, kendisinden farklı İslam yorum ve anlayış sahiplerini "dinsiz" ilan etmekten çekinmeyen bir anlayış Diyanette kendisine yer bulmuş durumda. Hâl böyleyken Diyanet İşleri Başkanı dışlayıcı, hedef gösterici, kötücül bu dilin sahipleriyle mücadele etmek yerine bunlara kol kanat germeyi, bunları korumayı tercih ediyor. Diyanet İşleri Başkanı, bu ayrımcı ve ötekileştirici dilin toplumda bir hastalık gibi yayılmasını dert edeceğine makam aracının modeline, markasına dertleniyor. (CHP sıralarından alkışlar) Oysaki Hazreti Muhammed'in hayatına baktığımızda; arkadaşlarının, evlatlarının hayatına baktığımızda; örneğin kızı Fatma'nın, damadı Hazreti Ali'nin hayatına baktığımızda ne görkem ne şatafat görürüz; onlar itibarı hakta, hukukta, adalette buldular; itibarlarını sahip oldukları tevazudan, sadelikten, merhametten edindiler. Peygamber'in dostlarından biri dahi "İtibardan tasarruf olmaz." deyip israfı meşrulaştırma yoluna gitmedi, Peygamber'in dostlarından biri bile "Bana bir deveyi çok gördüler." demesine neden olabilecek bir gösteriş merakı içinde olmadı, görgüsüzlüğe düşmedi. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Hâl böyleyken Ali Erbaş "Bir Audi'yi Diyanet İşleri Başkanına çok gördüler." demekten çekinmedi. Ancak bilmelidir ki rüyalarını süsleyen otomobilin kendisine çok görülmesinin nedeni bizzatı kendisidir. Önceki Diyanet İşleri Başkanlarının saygınlığına ve akademik birikimlerine sahip olmayan birinin halkın yoksulluğuna, toplumsal çürümeye dertleneceğine makam aracının modeline dertlenmesine de şaşırırmak gerekir. (CHP sıralarından alkışlar)

Özetle, bir liyakatsizlik örneği olan Ali Erbaş ve ekibi, iktidara din ve dindarlığın arkasına saklanma imkânı tanınması, Tayyip Bey'in politik hülyalarına iyi geldiği düşünülen adımlar atıyor olması nedeniyle de dine, Diyanete zarar vermektedir. Bu bağlamda anımsatmak isterim ki FETÖ'nün 15 Temmuzda kanlı bir darbe girişiminde bulunabilmesinin altında, terör örgütü mensuplarının terör örgütü liderine yönelik sapkın bağlılıkları bulunmaktaydı. Dolayısıyla, Menzil'de yaşananlara olduğu gibi FETÖ'vari sapkınlıklara göz yumulmasının da kabul edilemez olduğunu vurgulamak istiyorum.

Sayın milletvekilleri, bir diğer önemli konu da Diyanet İşleri Başkanının, Başkanlık mensubu Halil Konakçı ve Halil Konakçı gibileri koruma ısrarıdır. Yoksa Başkan, Mustafa Kemal Atatürk'e ve onun zaferlerine yönelik dile getiremediği karışıklığını, adını andığım zat ve benzerlerinin sığ, düzeysiz söylemlerine göz yumarak mı tatmin ediyor? (CHP sıralarından alkışlar) Örneğin, geçenlerde bu zat, ağzını eğip bükerek, kendince racon keserek "Birilerinin masada peşkeş çektiği Misakımillî'yi bugün geri aldık." dedi. "Misakımillî'yi peşkeş çekenler"den kastın Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşları mı desen, vicık vicık bir şekilde "Benim ağzımdan Mustafa Kemal çıkmadı." yanıtını verecek kadar riyakâr olan bu zat, AK PARTİ İstanbul İl Başkanı hakkında dahi imanının gittiği, nikâhının düştüğü ithamında bulundu; Diyanet sesini çıkartmadı.

Özetle Diyanet, bu zat ve benzer sosyal medya şarlatanlarının toplumu kutuplaştıran, bölen dillerinin yarattığı kötülüklerin farkına varmalı, başını artık kuma gömmemelidir. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, değineceğim son başlık da Alevi toplumuna ilişkindir. Alevilerin, örneğin cemevlerinin ibadethane olarak kabulüne ilişkin talepleri kadar önemli olan bir başka başlık da anti Alevi ve/veya Alevi karşıtı Sünni toplumsal hafızanın kalıcı olarak tasfiyesi zorunluluğudur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, toparlayın.

OKAN KONURALP (Devamla) - Sünni muhafazakârlığın kimi kalemlerinin Alevileri sapkın olarak damgalayan, benzer nitelendirmelerle ötekileştiren, düşmanlaştıran söylemi ve bu söylemin farklı tezahürleri etkisizleştirilmelidir. Bunun en önemli adımı, yakın tarihimizin utancı Sivas, Maraş, Çorum katliamlarının, daha yakın tarihimizin bir başka utancı Madımak katliamının üzerindeki cezasızlığın sona ermesi, davalardaki hukuksuzluğun ve adaletsizliğin ivedilikle giderilmesi olacaktır. Sırf dinî ve etnik aidiyetleri, politik tercihleri nedeniyle örneğin kamu bürokrasisinin üst seviyelerinde kendilerine yer bulamayan Alevilerin eşit yurttaşlık talebi,

benzer eşit yurttaşlık talebi olanları örneğin Kürtleri, örneğin azınlıkları da kapsayacak şekilde yaşama geçirilmelidir. Ezcümle, Yavuz Sultan Selim'in Şeyhülislamı Nurettin Hamza'nın günümüzdeki takipçilerine, destekçilerine müsamaha göstermemeliyiz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Antalya Milletvekili Sayın Aykut Kaya'nın.

Buyurun Sayın Kaya. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA AYKUT KAYA (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulumuzu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Devlet Arşivleri Başkanlığını bir kurum olarak ele almak, bütçesini etkin bir şekilde kullanıp kullanmadığını tartışmak mümkün ancak bugün asıl ihtiyacımız olan arşivi bir kavram olarak ele almak lazım. Zira, arşivler, geçmişin sessiz tanıklarıdır, yaşananların izlerini taşır, unutturulmak istenilen gerçekleri korur. Bir devletin arşivi güçlü değilse hafızası zayıftır. Hafızası zayıf olan devletler hataları tekrar etmeye mahkûmdur.

AK PARTİ'nin yirmi iki yıllık iktidar dönemi ilk seçim beyannamesindeki "3Y"yle mücadele taahhüdüyle başlamıştı. Oysa tüm bu iktidar süreci 3Y'yle mücadele değil, 3Y'nin yani yolsuzluğun, yoksulluğun, yasakların iktidarın istediği şekilde kurumsallaşması şeklinde cereyan etmiştir. (CHP sıralarından alkışlar) Bu iktidar döneminde yalanın, yanlışın kurumsallaşmasının zaten bir kurum olarak adı da bulunmaktadır, adı "İletişim Başkanlığı"dır. Sözde dezenformasyonla mücadele kanunuyla güçlendirilen bu kurum, dezenformasyon yayma merkezi hâline gelmiştir. Bu kuruma da 2025'te harcasın diye 6,2 milyar TL ödenek ayrılmıştır. Yolsuzluk da yoksulluk da iktidarın istediği şekilde kurumsallaşmıştır.

Dünya Bankasının Yolsuzlukla Mücadele Endeksi'ne göre 190 ülke arasında 2003 yılında Türkiye yolsuzlukla en etkin mücadele eden ülkeler arasında 96'ncı sırada yer almıştır; 2008 yılında 71'inci sıraya yükselmiş, 2023 yılında 118'inci sıraya gerilemiştir. Bu gerileme sürecinde yolsuzluk da form değiştirmiştir, AK PARTİ elitlerine müstahak bir sertifika hâlini almıştır. Peçeteli saatler, dezenfektanlar gibi mide bulandıran yolsuzluklar afişe olsa da asıl oyun gemiciklerde, uçakçıklarda, "YİD" diye kısaltılan ama gerçek açılımı "yap-işlet-devret" değil de "yediler-içtiler-doymadılar" olan projelerde döndüğünü basın yazmıştır ama iktidar oralı bile olmamıştır. (CHP sıralarından alkışlar)

Yoksulluk da form değiştirmiştir. AK PARTİ'nin ekonomik programları bile yoksuldan alıp zengine veren bir forma dönüşmüş ama "Hep önce benim zenginim daha zengin olsun." tutumu da değişmemiştir. Küresel servet raporlarında zengin sayısı değişmezken bunların servet artışında dünya lideri olmamız da işte, tam olarak bundandır. George Orwell'in uyardığı gibi "Evrensel bir aldatmaca döneminde gerçekleri söylemek devrimci bir eylemdir." demişti. (CHP sıralarından alkışlar) Bu gerçeği söyleyenler baskıyla susturulmaya çalışılsa da arşivler gene bize ışık tutmaktadır.

Kıymetli milletvekilleri, arşivler yalan söylemez. Sayın Erdoğan'ın hâlâ "one minute" çıkışını hatırlıyoruz ve arşivlerde yer almakta. Bu çıkıştan sonra Sayın Erdoğan ne demişti? "Benim sözüm Peres'e değil moderatöre." demişti; arşivlerde bu yer alıyor. Ama asıl yasama ve yürütme koltuklarını işgal eden tüm iktidar bileşenlerine "one minute" demek gerekmiyor mu sizce? (CHP sıralarından alkışlar) O yüzden sizlere "one minute" arkadaşlar, "one minute". (CHP sıralarından alkışlar) Sizin yaptığınız liyakatsiz atamalara "one minute", usulsüz ihalelerinize "one minute", yoksuldan alıp zengine vermenize "one minute", farklı fikirlerdeki, düşüncedeki insanları yargı yoluyla bastırmanıza "one minute" diyoruz. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Belediyeleri, siyasi rakiplerinizi silkeleme düşüncesini bir kenara bırakın da önce bir kendinizi silkeleyin, halka hizmet eden belediyeleri silkeleyerek dallarındaki meyveleri kendi hanenize toplamak istediğiniz aşıkâr ama unuttuğunuz bir şey var: O ağaç halkın kökünden beslenir; gövdesi halktır, dalları ise o halkın emeğidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

AYKUT KAYA (Devamla) - Silkeleyin bakalım, o kök halktan kopar mı sanıyorsunuz? Sizin tek bildiğiniz bu halkın sırtına yük olmak, bu milletin sırtını kamburlaştırmaktır ama bilin ki bu millet sırtındaki yüklerden kurtulmasını bilir ve o gün geldiğinde asıl kimlerin silkeleneceğini hep birlikte göreceğiz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası İzmir Milletvekili Sayın Sevdâ Erdan Kılıç'ın.

CHP GRUBU ADINA SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Millî Sarayları konuşacağız ama artık tabii, "saray" deyince akla bir saray, bir kişi geliyor. O yüzden, ülkede saraysever bir kişi var; yazlık, kışlık, uçan, kaçan, saraylar onun; sokaklar, meydanlar bizim olsun diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Malum, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle birlikte Millî Saraylar da Cumhurbaşkanlığına bağlandı. Cumhuriyet Halk Partisi olarak itiraz ettik, yüksek mahkeme bazı kısımlarını iptal etti. Önümüzdeki günlerde hep beraber göreceğiz ne kadarına uyacağımızı. Evet, tarihi yüzyıllara dayanan saraylarımızı Cumhurbaşkanlığı kendisine bağladı, ardından oğlunun arkadaşı Yasin Yıldız'ı Millî Saraylar İdaresi Başkanı olarak atadı. Pekî, biz Yasin Yıldız nereden hatırlıyoruz? Gezi direnişi sırasında "Camide içki içtiler." yalanı vardı ya, işte, o yalanı basına servis etmesinden tanıyoruz. Koca yalana koca sarayların başkanlığı, tam da AKP'ye göre bir atama olmuştu ve hâlâ da görevine devam ediyor. (CHP sıralarından alkışlar) Bu atamayla birlikte, tabii, çalışanlara mobbing uygulandı, yandaşlara balı ihaleler verildi, personel de emekliliğe zorlandı.

Pekî, bunlar olurken sizce kimler bu sarayları gezebiliyor? Tabii ki asgari ücretli gezemiyor. Bir bakalım dedik; Topkapı Sarayı'nı gezmenin bedeli 270 TL, "Gece gezelim." dersiniz kişi başı 1.000 TL. Düşünün, 4 kişilik bir ailesiniz, "İş çıkışı ecadamızı bir öğrenelim." deseniz tam 4 bin TL yani kültür mirası da sadece zenginlere seyirlik. Gittiniz, gezdiniz, yorulduunuz, "Hadi bir çay içeyim." deseniz çay kaç lira? 45-50 TL yani çay da haram fakire, millî sarayların içindeki lüks kafelerde de yine zenginler oturuyor; halk, sarayları da dışarıdan izliyor, o kafeleri de dışarıdan izliyor.

Değerli milletvekilleri, Parlamantonun önemli görevi aslında bütçe yapmak. Buradaki konuşmalarımızın sadece bütçe olmasını biz de isterdik ama ülkede öyle bir anayasasızlık var ki öyle bir Anayasa'ya uymazlık var ki mecburen bunları da konuşmak durumunda kalıyoruz. Bu ne demek? Bu, devletin kolonları yıkıldı demek, çatı uçtu, uçacak demek. Pekî, bu hâlde bile hâlâ "Gelin, birlikte anayasa yapalım." diyorsunuz. Zaten mevcut olana uymuyorsunuz şu anda. Biz bina sallanıyor diyoruz, siz hâlâ Erdoğan'ı

yeniden seçtirme derdindesiniz. Biz "Çatı uçtu." diyoruz, siz hâlâ arsanın rantı peşindesiniz. O yüzden, kusura bakmayın, Cumhuriyet Halk Partisi, Anayasa tuzağına kanıp yirmi iki yıllık suçlarınızın ortağı olmadı, bundan sonra da olmayacak. (CHP sıralarından alkışlar)

Dünyada saraylar, diktatörler çöküyor; maalesef, bizim bütçemiz sarayda hazırlanıp geliyor. Vatandaşımız zannetmesin ki bu bütçe sarayda hazırlandı, Mecliste pişecek, onlara bir şey düşecek; maalesef, öyle bir dünya yok. Saraydan üç elma düşse biri 5'li çeteye, biri akrabalara, biri de pusuda bekleyen akbabalara düşer. (CHP ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Vatandaşa ne düşer peki? Vatandaşa ise kafasına taş, gözüne yaş, yüreğine de en fazla telaş düşer düşse düşse. (CHP sıralarından alkışlar)

Bugün bütçeyi konuşuyoruz ama Suriye'ye değinmeden olmaz çünkü sınırlarımız, ekonomimiz, güvenliğimiz de maalesef buna bağlı. Komşumuzun toprak bütünlüğü ve oradaki barış bizim huzurumuz için de şart. Ancak bunun yolu, terör örgütleriyle iş birliği yapmak değil bölge halklarının demokratik taleplerine destek olmaktan geçiyor. Herkesin sustuğu, bir kişinin konuştuğu sistemler sonunda yıkılmaya mahkûmdur arkadaşlar. Dün Afganistan, bugün Suriye'de dönen oklar, emperyalist güçler yarın Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelmek için kendilerine zemin hazırlıyorlar çünkü tek adam rejiminin ve terör örgütlerinin beslendiği üç şey var: Korku, kaos ve ayrımcılık. Bize de bunlar zaten şu anda çok tanıdık. Cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılında tek adam rejimine karşı verdiğimiz mücadele işte bu yüzden. Sadece siyasi bir tercih değil, bu ülke için bir varoluş mücadelesi tek adama karşı verdiğimiz mücadele.

Değerli milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti, Mustafa Kemal Atatürk'ün vizyonu ile kurulmuş bir hukuk devleti. Geleceğimizi bu karanlık senaryoların hükmüne bağlamamak için güçlü bir demokrasi, hukukun üstünlüğü ve özgürlüklerin teminat altına alınması şarttır. Güçlendirilmiş parlamenter sistem ve tabii ki güçler ayrılığı ise ihtiyaçtır şu anda. (CHP sıralarından alkışlar)

Siz "Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi" diyorsunuz ama aslında tabii, bu otoriter zulüm rejimi bu ülkenin tabutuna çakılan son çivi oldu ve geldiğimiz bu noktada da bu sistemle bebekler tabutlara, çocuklar ÇEDES batağına, belediyeler kayyum aymazlığına; işçiler, emekçiler tefecilere; hukuk ayaklar altına; onurlu, eşit, adil bir yaşam ise sadece rüyalara düştü. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

SEVDA ERDAN KILIÇ (Devamla) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sözlerime son verirken... Asla umutsuz değiliz. Biz umutların değil diktatörlerin, sömürü düzeninin yıkıldığı; açlığın, zulmün, savaşların son bulduğu bir dünya istiyoruz ve bu gerçekleşene kadar da mücadele etmeye bir kez daha buradan söz veriyoruz. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası İstanbul Milletvekili Sayın Oğuz Kaan Salıcı'nın.

Buyurun Sayın Salıcı. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; belirsizliklerle dolu ve çok katmanlı bir dinamiklerle şekillenen bir dünya sisteminin içindeyiz. Dışişleri Bakanımızın, Millî Savunma Bakanımızın dilinden "üçüncü dünya savaşı" ifadesi düşmüyor. Cumhurbaşkanı, hiçbir somut gerekçe sunmadan "İsrail topraklarımıza göz dikecek." diyor. Biz de vatandaşız, halkız; Cumhurbaşkanının ve Bakanlarının sözlerini ciddiye alıyoruz. Mecliste kapalı toplantı yapıyoruz ama ortaya herhangi bir tehlike veya somut kriter konulduğunu görmüyoruz.

Şimdi sizlere bir soru soracağım: Diyelim ki haklısınız, üçüncü dünya savaşı çıkacak ya da böyle bir tehlike var, diyelim ki İsrail topraklarımıza göz dikeyor; öyleyse neden başka ülkelerin müzeye kaldırdığı silah sistemlerini envanterimizde tutmaya devam ediyoruz?

Size birkaç örnek vereyim, ayaklarımız yere sağlam bassın. Bell UH-1 helikopteri, geçen hafta Isparta'da düşen helikopter, 68 yaşında -Amerika 2004 yılında kullanmayı bıraktı, yirmi sene önce- son on sekiz yılda 7 kere düştü, 28 şehit verdik ve bu helikopter hâlâ envanterimizde en çok bulunan 2'nci helikopter türü. F-4E Phantom savaş uçakları; Vietnam Savaşı'nın efsanevi uçakları -ben daha doğmamıştım o zaman- 2'nci nesil uçak. İsrail, Suriye'nin 500'e yakın noktasını 5'inci nesil uçaklarla vurdu. Bir filoda ortalama 20 uçak var ve bizim envanterimizde 2'nci nesil uçaktan bir filodan daha fazla var. M48 tankları, yine, Vietnam döneminin silahları. Amerika, otuz dört sene önce bu tankları kullanmayı bıraktı; bizimse hâlâ her 5 tankımızdan 1'i bu modelde. "Modernizasyon diye bir şey var." diyeceksiniz, doğru. Modernizasyon diye bir şeyin olduğunu bu silahları üreten Amerikalıların bilmediğini var sayarak söyleyeceksiniz, Amerikalılar modernizasyonu bilmiyor mu? Biliyor ama yirmi dört sene önce, otuz sene önce envanterden çıkarmış, o defteri kapatmış.

Yerlilik ve millîlik diye övünüyorsunuz; bu çok kıymetli, eyvallah, saygı duyuyorum, burada yapılan iş önemli bir iş ama ben size gözden kaçırdığınız noktayı söyleyeyim: Bir savaş aracı yüzde 80 ya da yüzde 90 yerli ve millî olabilir ama öyle kritik bir alt sistemde dışa bağımlı olursunuz ki ve onu öyle yerine koyamıyorsanız ki o parça olmadığında o silah sistemini kullanamazsınız. Dolayısıyla yerli ve millîden ziyade, harekât bağımsızlığı önemlidir. Dışa bağımlı olduğunuz yüzde 20, yerli ve millî yüzde 80'e tahakküm ediyorsa tüm sistemimiz kilitlenebilir; işte, ALTAY tankı. Elimizde bu tankı hareket ettirecek güçte yerli bir motor olmadığından ve yabancı menşeli motor tedarikinde yaşanan sorunlardan dolayı uzun zamandır bu proje sekteye uğruyor. Bakın, tarih vereyim size: 2008 yılında imzalar atıldı, "ALTAY tankı altı buçuk yılda bitecek." dendi, Erdoğan "Altı buçuk yıl beklemeye tahammülümüz yok." dedi. Altı buçuk yıl beklemediğimiz yani -2015 yılıdır o tarih- olmayan yıl aslında 2015'e denk düşüyordu. Tank var mı ortada? Tank yok. Millî Savunma Bakanı Nurettin Canikli "2019'a tamamız." dedi. Tank var mı ortada? Tank yok. Savunma Sanayii Başkanı İsmail Demir "2021" dedi. Tank var mı? Tank hâlâ yok. (CHP sıralarından alkışlar) Bir sonraki Savunma Sanayii Başkanı Haluk Görgün "2025" dedi; zati ileri teşrif etmemişler bugün buraya. Tank var mı? Tank yine yok arkadaşlar. Daha geçen ay yüklenici, yeni yüklenici BMC'nin patronu Tosyalı "Daha fabrika bitmedi, seri üretim seneye üçüncü çeyrekte." dedi. Arkadaşlar, ortada daha fabrika yok, görünen bu. Sizin, millî savunma sanayisinde, Savunma Sanayii Başkanlığında yapmış olduğunuz, öyle görkemli görkemli anlattığınız işlerin altında, makyajını biraz sıyırdığımızda bunlar çıkıyor.

ALTAY tankı için ilk imza atıldıktan sonra Türkiye'de 5 genel seçim, 4 yerel seçim, 3 Cumhurbaşkanlığı seçimi, 2 referandum yapıldı; bir de bir zamanlar fotoğraf çektirmek için sıraya girdiğiniz sevgili hoca efendiniz darbe girişiminde bulundu. İlk

imza atıldığında Erdoğan Başbakanı, dolar 1 lira 10 kuruştı; insanlığın Instagram'dan haberi yoktu. Hani, Erdoğan diyor ya "Dünyada 2 lider kaldı; biri benim, biri de Putin." ALTAY tankı için ilk imza atıldığında Suriye'de Esad, Libya'da Kaddafi, Mısır'da Hüsnü Mübarek, Tunus'ta Zeynel Abidin Bin Ali iktidardaydı. (CHP sıralarından alkışlar) ALTAY tankını hâlâ bekliyoruz; seri üretimini gördüğümüzde biz de "Hele şükür." diyeceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

OĞUZ KAAAN SALICI (Devamla) - Teşekkür ederim.

Değerli milletvekilleri, bağımsızlık sadece bayrağımızın gökyüzünde dalgalanması değil bu milletin her alanda kendini güvende hissetmesidir. Bizim yolumuz "Bağımsızlık benim karakterimdir." diyen, emperyalizmin Sevr'de çizdiği haritaları buruşturup çöpe atan Mustafa Kemal Atatürk'ün yoludur. (CHP sıralarından alkışlar) Bağımsızlık korunması gereken bir emanettir ve bu emanet ancak her alanda güvenli bir toplum yaratarak korunabilir çünkü bağımsızlık güvenliğin temelidir. Adalet ve Kalkınma Partisinin Türk milletine tek icraatı vardır, o da güvensizliktir. Deprem karşısında insanları çaresiz bırakanlar bize "Can güvenliğini sağladık." diyemezler. Dünyada başka ülke yokmuş gibi sığınmacı yükünü Türkiye'nin omzuna yıkanlar "Sınır güvenliğini sağladık." diyemezler. (CHP sıralarından alkışlar) Amerika'nın doğal gazda yüzde 40 bağımlı olduğumuz Rus Gazprom'u yaptırım listesine alması karşısında muafiyet talep edenler "Enerji güvenliğini sağladık." diyemezler.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Giresun Milletvekili Sayın Elvan Işık Gezmiş'in.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ELVAN IŞIK GEZMİŞ (Giresun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başında bizleri izleyen kıymetli yurttaşlarımız; sizleri, Ulu Önder'imiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün, Ata'mın Meclisinden sevgi ve saygıyla selamlıyorum. 2025 bütçesi hakkında Cumhuriyet Halk Partisi adına söz almış bulunuyorum.

Evet, günlerdir 2025 bütçe görüşmelerini yapıyoruz fakat görünen o ki 2025 bütçesi ne emeklinin ne işçinin ne çiftçinin ne öğrencinin ne esnafın ne de derin yoksullukla mücadele eden yurttaşın bütçesi. Bu bütçe, iktidarın kendini övdüğü, zaman zaman holiganlaştığı ve sarayın çözümsüzlük karnesi.

Sayın milletvekilleri, 2025 bütçesinde pek çok konuda olduğu gibi sağlık ve ilaç özelinde de vatandaşın ilaca ulaşım hakkı yok sayılmış. Hâlbuki sağlık hizmetine ulaşmak her Türk vatandaşının en temel haklarından biridir ve Anayasa'mızca güvence altına alınmıştır. Alınmıştır fakat günümüz şartlarına bakmak gerekirse son yıllarda ilaç firmaları, iktidarın düşük kura dayalı yanlış politikaları yüzünden ülkemizden çekilmeye başladı, ilaç temininde ciddi aksaklıklar yaşanıyor. Bakanlık ne yazık ki bunu çözmek için bir adım dahi atmamakta. (CHP sıralarından alkışlar)

Türkiye'de hastalar son dört yılda Avrupa Birliğinden onay almış yeni ilaçların yüzde 79'una maalesef ulaşamıyor. İlaç ruhsatlarında 604 ilaç ruhsatı iptal edildi. Yenilikçi ilaçlara erişim yüzde 6 seviyesinde yani Avrupa Birliğindeki hastalar faydalaniyor yeni çıkan ilaçlardan, bize gelince yok. Eczanelerde ilaç yok, kimi ilaç var SGK ödemesinde değil, ödemedeyse fiyat farkı yüzünden maalesef alınabilir değil. Bakın, ben eczacıyım, her gün eczacı arkadaşlarımla konuşuyorum, eczanelerde göz damlası yok; antibiyotik soruyorsunuz, antibiyotik yok; diyabet hastaları için insülin arıyor hastalar, insülin yok; antikanserojen ilaçlar zaten yok.

Değerli milletvekilleri, kanser hastalarında yaşam sürelerini ciddi oranda artıran immünoterapi ilaçları SGK ödemesinde değil. Hasta, maddi durumu varsa peşin alıyor. Bir flakon 80 bin liralara buluyor, 10 kutu alsa 800 bin lira; sonra bizim kanser hastalarımız mahkemelerde uğraşılıyor. Haberiniz olsun, kanser hastaları mahkemelerde sürünüyor; ilacın ruhsatı var, ödemesi yok. (CHP sıralarından alkışlar) Kimin bütçesi bu bütçe? Belli ki hastanın, ilaca ihtiyacı olanın bütçesi değil bu bütçe. Yetim ilaçlar, SMA'lı çocuklar, DMD hastaları hayat kurtaracak ilaçları beklerken hayatlarını kaybediyorlar, anaların-babaların gözyaşı dinmiyor. Bir an önce Türkiye'de ilaç temin modelinin güncellenmesi gerekiyor. Emekliler üç aylık ilaçlarını alacakken artan fiyat farkları nedeniyle "Bir kutu alayım." diyor. Şimdi soruyorum size: Emeklinin bütçesi mi bu bütçe? Belli ki emeklinin bütçesi de değil bu bütçe.

Sayın milletvekilleri, sorunlar ardı arkasına sıralanıyor. Bakın bitmek bilmeyen vergiler vatandaşımızı ne hâle getirdi: Cep telefonlarına getirilen vergiler insanları yurt dışından telefon almak için yollara döktü. Geçen hafta, Arhavi'de benim Giresunlu 4 gencim Karadeniz Sahil Yolu'nda meydana gelen heyelan sonucunda vefat etti. Ne için gidiyorlardı Gürcistan'a? Ucuz telefon almak için gidiyorlardı, fazla vergi ödemeyelim diye gidiyorlardı. Fizibilitesi alelacele yapılan bu yollar yeni heyelanlara gebedir, acilen önlemler alınmalıdır; artık rantı değil, vatandaş düşünün. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, beni kendilerini temsil etmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderen, onur duyduğum memleketim Giresun'un da pek çok sorunu var. Bu güzel ilin dünya üzerinde 2 milyona yakın vatandaşı olmasına rağmen il sınırlarımızda yaşayan nüfus 470 bin civarında. Genç nüfus işsizlik nedeniyle göç etmek zorunda kaldı. Milletvekili sayımız bile, nüfus azalınca sizin iktidarınızda, 2011'de 5'ten 4'e düştü. Sizden önce neler vardı bir bakalım Giresun'umuzda: Yıllar içinde artması gerekirken, SEKA kâğıt fabrikamız, Adel kalem fabrikamız, sunta fabrikamız ve daha pek çok sanayi tesisimiz sahipsiz bırakıldı; kapattınız. FİSKOBİRLİK Genel Müdürlüğünün Giresun'da ismi var, cismi yok. Şehirde küçük yerel işletmeler dışında iş alanı kalmadı, gençlerimiz dünyanın dört bir yanına dağıldı. Doğu Karadeniz'de diğer illere yapılan serbest bölge Giresun'uma çok görüldü. Serbest bölgenin Giresun'uma kurulması istihdamı artırmak ve ekonomik rekabet için çok önemlidir. Bölgeler arası kalkınmışlık farkını kapatacağınıza, serbest bölgemizi yapmayarak Giresun aleyhine farkı açıyorsunuz. Ulaşım olmazsa ticaret olmaz, şehirler gelişmez. Yıllardır söylüyoruz, Karadeniz'in diğer çevre yolları tamamen tamamlanırken biz hâlâ çevre yolu yapılması için toplantılar yapıp duruyoruz. Ortada, bırakın ihaleyi, daha proje bile yok. 49 kilometre çevre yolunu Giresun'umuza çok gördünüz. Günlük ortalama 32 bin aracın kullandığı Giresun şehir içi geçişi için 8 kilometrelik kısmı bari acilen yapın da Giresun'umuz bir nebze olsun nefes alsın. (CHP sıralarından alkışlar)

Maalesef, tek sorunumuz çevre yolu da değil. Tirebolu-Torul yolu, Şebinkarahisar-Suşehri yolu, Kurtbeli geçidi tamamlanmayı bekliyor. Oysa 2019 yılında Samsun-Sarp demir yolunu, 2012 yılında çevre yolunu, 2015'te Kurtbeli geçidinin sözü verilmişti; sözler tutulmadı, Giresun'umuz sahipsiz kaldı. Köy yollarımız kullanılamayacak durumda. Yaylalara gidiyoruz, vatandaş isyanda "Memleketimiz çok güzel fakat yol yok, elektrik yok, su yok." diyorlar. Oysa dönemin Başbakanı 2018'de "Giresun'da susuz

köyümüz kalmadı." demişti. Ben 2024 yılında Giresun Milletvekili olarak bu kürsüden en temel ihtiyaç olan yolu, suyu, elektriği söylemekten utanıyorum, yirmi iki yıldır çözmemiş olmaktan sizler rahatsızlık duymuyor musunuz? (CHP sıralarından alkışlar)

Evet, emekli sayısının çalışandan fazla olduğu altı ilden birine dönüştürdünüz benim güzel şehrimi yani emekli şehri oldu. "Emekliler mutlu mu?" desek... Geçen gün yolda bir amcam ellerimi tuttu ve ne dedi biliyor musunuz? "Kızım savaş gördüm, böyle yokluk görmedim." dedi. (CHP sıralarından alkışlar) Daha ne bütçesi, ne bütçesi; belli ki emekliye de yokluk bütçesi bu bütçe. Ana geçim kaynağımız fındık, bol bol konuşuyoruz fındığı, keşke siz de konuşsanız. Üretici artan giderler karşısında bu yıl da mağdur oldu. Yeni nesil, emeğinin hakkını alamayınca fındık üretimine ilgisini yitirir oldu. Bir de başımıza kokarca çıktı, bahçelerimizi saran kokarcaya karşı çok ciddi tedbirler alınmazsa baş tacımız, dünyanın en kaliteli fındığı seneye olmayacak. Doğal güzellikleriyle Giresun ne yazık ki doğayı tehdit eden projelerin hedefi hâline geldi. Daha önce HES'lerle derelerimizi talan etmiştiniz, yetmezmiş gibi şimdi de maden ruhsatları veriyorsunuz, madenlerle talan etmeye çalışıyorsunuz. Halk ayakta, Giresun'da halk ayakta; buradan bir kez daha söylemek istiyorum: Vahşi madencilığe izin vermeyeceğiz. Giresun'un toprağını, suyunu, ormanını kimseye talan ettirmeyeceğiz. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, 2025 bütçesinde Giresun'umuzun görmezden gelinmesini istemiyorum. Şehrimize serbest bölge istiyoruz. Çevre yolunun başlaması için ödenek, iş sahaları için teşvikler, kültürel değerlerimiz için ödenek ve turizm yatırımları istiyoruz. Ana geçim kaynağımız fındığın üreticisinin 2025 yılında yüzünün gülmesini istiyoruz. Kapanan fabrikalarımızın yerine büyük yatırımlar istiyoruz. Aslında biz sarayın değil, vatandaşın bütçesini istiyoruz. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ELVAN IŞIK GEZMİŞ (Devamla) - Bir dakika...

BAŞKAN - Buyurun.

ELVAN IŞIK GEZMİŞ (Devamla) - Sayın milletvekilleri, Sayın Bakanlar, Giresun'un sorunlarını görmezden gelmeyin; hemşehrilerim artık laf değil icraat bekliyor. Giresun Milletvekili olarak Gazi Meclisimizde ve her platformda başlıca görevlerimden olan Giresun'un hakkını savunmaya ve sesi olmaya devam edeceğim. Giresun'uma ve Türkiye'ye Türkiye Büyük Millet Meclisi kürsüsünden selam ve sevgilerimi iletiyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Manisa Milletvekili Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu'nun.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Değerli milletvekilleri, bildiğimiz gibi, 2023 yılında çok acı bir olay yaşadık, büyük bir deprem felaketiyle karşı karşıya kaldık. 50 binin üzerinde yurttaşımız öldü, yüz binlerce bina yıkıldı. Daha sonra, bu depremden sonra, temmuz ayında "millî dayanışma paketi" adı altında bir vergi paketi Meclisimize geldi. Ne vardı bu paketin içerisinde? KDV oranları artırılmıştı; yüzde 10'a, yüzde 20'ye çıkarıldı. Kurumlar vergisi oranları 20'den 25'e, 25'ten 30'a çıkarılmıştı. Motorlu taşıtlar vergisine ek bir vergi daha verilmişti. O gün için, o gün için, bu teklifte imzası olanlar şunu söylemişlerdi: "Bu depremin yaralarının sarılması lazım, 86 milyon el ele vereceğiz, bu depremin yaralarını saracağız." demişlerdi. Orada ufak bir itirazımız olmuştu bizim, biz demiştik ki: Burada herkes eşit şekilde yüklenmesin, adalet olsun. Yani bu ülkenin nimetlerinden kim daha fazla faydalaniyorsa o elini taşın altına daha fazla koysun demiştik, vergide adaletten bahsetmiştik, Anayasa madde 73'ten bahsetmiştik. Ne diyor Anayasa'mızdaki 73'üncü madde? "Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür." Peki, öyle mi oldu? Rakamlara bakalım: 2023 yılında net vergi geliri 4,5 trilyon lira; bu vergi gelirinin yüzde 15,4'ü gelir vergisinden; 17,4'ü kurumlar vergisinden; 11,2 KDV'den, yüzde 20'si de ÖTV'den kaynaklanmakta. Peki, 2024 yılında nasıl bir manzarayla karşı karşıya kaldık? Öyle ya, KDV oranlarını artırdık, kurumlar vergisi oranlarını artırdık; bu hâlde KDV ve kurumlar vergisinin payının artması lazım bütün vergi gelirlerinde. Ne olmuş, bakalım: KDV 2023'te yüzde 11,2'ymiş bütün vergi gelirleri içindeki payı, yüzde 13'e çıkmış; bu, beklenen bir şeydi. Tuhaf bir şey olmuş yalnız, ne olmuş: Kurumlar vergisi yüzde 17,4'ten yüzde 14'e düşmüş. Başka bir şey olmuş: Gelirler vergisinin de toplam vergiler içerisindeki payı yüzde 15,4'ten yüzde 19,4'e 4 puan daha fazla artmış; ki bu gelir vergisinin yüzde 92'si kaynağından kesilen yani işçimizden emeklimizden, emekçimizden, memurlarımızdan kesilen vergilerden oluşmakta. O zaman bizim burada bir soru sormak hakkımız. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, nerede adalet, gerçekten nerede adalet? Böyle bir tabloyla karşı karşıya kalmamamız lazımdı. (CHP sıralarından alkışlar)

2025 yılının bütçesine baktığımız zaman, batı cephesinde değişen bir şey yok, oranlar hemen hemen aynı. Gene en fazla vergi geliri yüzde 19'la gelir vergisinden; ÖTV'den yüzde 19, KDV'den yüzde 13, kurumlar vergisinden yüzde 14,7 -toplam içindeki payı- ama bunun böyle olmaması lazım çünkü biz 2024 yılında "asgari kurumlar vergisi" diye bir düzenleme yaptık yani işte, istisnalar, muafiyetler, indirimler ne kadar olursa olsun, bir kurum, bir işletme, bir firma en asgari yüzde 10 vergi vermek zorunda. Dolayısıyla, kurumlar vergisinin artması gerekirken herhangi bir değişiklik olmadığını görüyoruz.

Peki, nasıl oluyor bu? Bunun bir izahının olması lazım, bunu anlamak için de vergi harcamalarına bakmamız lazım. Nedir vergi harcamaları? İşte, istisna, muafiyet, indirimler vasıtasıyla almaktan vazgeçtiğimiz vergiler. Hazine Bakanımız şunu söylüyordu: "Vergi harcamalarını azaltacağız." Rakamlara bakıyoruz, bırakın azaltmayı, artmış; biz 3 trilyon lira vergiden vazgeçiyoruz ve bunun sadece yüzde 28'i çalışanların faydalandığı asgari ücret istisnası, 700 milyar lirası kurumlar vergisi muafiyeti.

Olayı daha iyi anlamak için, ülkenin içinde bulunduğu durumu daha iyi anlamak için kamu-özel iş birliği projelerine bakmak lazım. 44 tane şirket bugüne kadar bu projelerden yapmış ve bunların yalnızca 7 tanesi vergi veriyor arkadaşlar. Bu sene, 2024 yılında bu şirketlere aktarılan para 200 milyar lira, önümüzdeki üç yılda aktarılabilecek olan para 678 milyar lira. 44 şirket var, bunlardan sadece 7 tanesi vergi veriyor. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Devamla) - Yani iş ihale almaya geldiği zaman, geçiş garantili köprü ihalesi, otoyol ihalesi almaya geldiği zaman bu arkadaşlar en önden koşturuyor ama iş vergi ödemeye geldiği zaman hiçbirini göremiyoruz. Buradaki problemi anlamak için bir modelleme yapmak lazım yani ülkemizin içinde bulunduğu durumu anlamak için bir modelleme yapmak lazım. Bu durumu bir havuzla modelleyebiliriz -çocukluğumuzda vardı havuz problemleri, çoğumuzun belalısıydı- hazineyi bir havuza

benzetelim, bir tane musluk o havuzu doldursun, alttan bir tane musluk da o havuzu boşalsın; böyle problemler vardı değil mi? Yani ülkemizdeki milyonlarca insan, bizler, emekçiler, asgari ücretliler, memurlar bu havuzu doldurmak için var gücümüzle çalışıyoruz ama bir taraftan da altta bir tane daha çeşme var, oradan da hepimizin tanıdığı, bildiği bu kamu-özel iş birliği projelerine imza atanlar 100 milyarlarca lirayı hortumluyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Devamla) - Bu sistemin değişmesi lazım.

Ben bütçemizin hayırlı olmasını temenni ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Grup Başkan Vekillerimiz iki dakikada şekillendirirlerse sevinirim.

Buyurun Sayın Koçyiğit.

#### IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, 13 Aralık Cuma günü gözaltına alınanlara ilişkin açıklaması

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Elimizden geleni yapacağız.

13 Aralık Cuma günü, biliyorsunuz, bizim Mersin İl Eş Başkanımız, geçmiş dönem Mersin İl Eş Başkanlarımız, Van HDP eski dönem İl Eş Başkanımız ve DBP İl Eş Başkanımızın da olduğu 12 arkadaşımız gözaltına alınmıştı. Bunlardan dün bir kişiye, Ali Tanrıverdi'ye ev hapsi kararı verildi, kalan 12 kişi de tutuklandı. Peki, bu akla ziyan gözaltının ve tutuklamanın gerekçesi ne diye baktığımızda, Ahmet Özer'le 2012, 2016, 2019 tarihlerinde iletişim kurmuş olmak.

(Uğultular)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Sayın Başkan, çok gürültü var, ben bile sesimi duyamıyorum.

BAŞKAN - Türkiye sizi duyuyor.

Buyurun.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - 2019 gibi geçmiş yıllarda sadece Ahmet Özer'le görüşme yapmış olmak. Bu görüşmelerin içeriğine dair hiçbir şey yok, sadece HTS kaydı var, "Şu kadar saniye, şu kadar dakika görüşmüşler." bilgisi var. HDK'nin delegesi olmak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Ben HDK'nin (Halkların Demokratik Kongresi) Eş Sözcülüğünü yaptım. HDK hâlihazırda faaliyetine devam ediyor, İstanbul'daki bürosu açıktır. HDK delegesi olmak nasıl bir suç isnadı olabilir? Tecride karşı açıklama yapmak, 2023 yılında Gemlik yürüyüşüne katılmak, cenaze törenine katılmak, "Nevroz'da konuşma yapmak ve sosyal medya açıklaması yapmak; bunların hiçbirisi suç olamaz Sayın Başkan. Çok açık ve net, iktidar Esenyurt'a kayyum atadı, Ahmet Özer'in şimdi dosyasını şişirmeye çalışıyor. Önce Ahmet Özer'i birileriyle telefon görüşmesi yaptı diye suçlu ilan ettiler, şimdi "Ahmet Özer'le görüşenler suçludur." diye bir algı yaratılıyor ve dosya şişirilerek Esenyurt'a kayyum atanmasının gerekçesi hâline getirilmeye çalışılıyor. Bunların hiçbirisi kabul edilebilir değildir.

Bakin, sadece size gözaltındaki bir bölümü okumak istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun -son- tamamlayın.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - "Öcalan'ın bütün hükümlülerin yararlandığı haklardan yararlanması gerekiyor. Toplumsal barışın sağlanabilmesi için bütün Türkiye halklarını tecridin kaldırılması konusunda duyarlı olmaya, sahiplenmeye çağırıyoruz." şeklindeki açıklamayı utanmadan, sıkılmadan savcı bir suç isnadı yapmış. Ben o zaman soruyorum: Bu çatının altında "Tecrit var." diye açıklama yapan herkes, bugün "Tecrit kalksın." diyen herkes suçlu mudur? Bu savcı ne yapmak istiyor? Gerçekten soruyoruz ve merak ediyoruz. Bir insana uygulanan hukuksuzluğun ortadan kaldırılmasına dair çağrı yapmak, devleti hukuka davet etmek, hukukun uygulanmasına davet etmek ne zamandan beri suç oluyor? "Hukuk devleti değilsiniz." dediğimizde havaya zıplayanlar bu sorularımıza yanıt oluştursunlar.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Çömez, buyurun.

2.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın Türkiye Diyanet Vakfının Washington'daki yatırımıyla ilgili soru önergesine verdiği cevaba, Diyanet İşleri Başkanlığının 2023 Yılı Faaliyet Raporu'nda camiler için toplanan parayla ilgili ifadeye ve Bandırma'daki spor salonuna ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Saygıdeğer milletvekilleri, bu yüce çatının altında verdiğimiz soru önergelerine gelmeyen cevaplarla ilgili çok kereler eleştirilirdi bulunduk, hatta geçtiğimiz günlerde bir Sayın Bakan bütçe görüşmesine geldiğinde "Sayın Bakan, niye cevap vermiyorsunuz soru önergelerimize?" dediğimde "Beni çok eleştiriyorsunuz, ben de kızdım, cevap vermedim." şeklinde bana bir karşılık verdi ancak ben Sayın Cevdet Yılmaz'ı bunların dışında tutmak istiyorum. Bugüne kadar ne kadar soru önergesi verdiysek hepsinin cevaplarını aldık. Geçtiğimiz günlerde bir cevap aldım kendisinden Diyanetin Washington'daki, daha doğrusu Türkiye Diyanet Vakfının Washington'daki o devasa yatırımıyla ilgili. Sayın Başkan verdiği cevapta "Evet, doğrudur, o yatırım vardır orada ama Türkiye Diyanet Vakfının yani Diyanet İşleri Başkanlığının değil ve kâr gütmeye yoktur bu Vakfın." dedi. Teşekkür ediyorum kendisine. Şimdi, Türkiye Diyanet Vakfının Washington'da yaptığı yatırımlardan biraz söz edeceğim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - 100 milyon dolarlık bir yatırım yapılmış, bir daha söylüyorum, 100 milyon dolarlık. Ek harcamalarla birlikte bugünün parasıyla TL olarak 4 milyar liradan bahsediyoruz. Nereye yapılmış bu? Washington'a, Beyaz Saray'ın dibine yapılmış. Peki, ne için yapılmış? Dini yaymak için yapılmış. İçerisindeki müstemilatta neler var? Türk hamamı var, görüyorsunuz, Anadolu'dan gitmiş mermerlerden yapılmış Türk hamamı var; inanılmaz paralar harcanmış. Gördüğünüz gibi, bu müstemilatın içerisinde Türk hamamı çok önemli bir yer tutuyor. Olimpik yüzme havuzu var. Bu 4 milyar liralık harcamanın içerisinde olimpik yüzme havuzu var. Bilemiyorum, hangi amacı güttüler. Tam 11 tane muhteşem villa var, her biri 4-5 milyon dolar değerinde 11 tane villa var bu müstemilatın içerisinde. Bunun yanında yüzme havuzları var, işte, villalar var, tenis kortları var ve buna dair çok daha fazla yatırım da yapılmış. Oteller var mesela.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Toparlarsanız sevinirim.

Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitireceğim Sayın Başkanım.

Şimdi, bu, tamamen denetim dışı ve Diyanetin 130 milyarlık bütçesinin dışında olan bir şey, Diyanet Vakfına ait. Bu paraların nasıl toplandığının, nasıl harcadığının biz hesabını soramıyoruz. Geçtiğimiz dönemde Sayın Erdoğan Washington'a bir toplantı için gitti, NATO toplantısı için, burada kalmadı, bu villalarda kalmadı, Waldorf Astoria Otelinde kaldı geceliği 36 bin dolara ama bizim 4 milyar lira harcayıp yaptırmış olduğumuz bu müstemilatta kalmadı.

Son olarak şunu söyleyeceğim: Diyanet İşleri Başkanlığının 2023 Yılı Faaliyet Raporu'na baktığımızda, "Camiler için toplanan para 120 milyon lira." diyor, böyle bir faaliyet raporu var ama aynı raporun Danıştaydaki incelemesine baktığımızda, orada da 70 küsur milyondan bahsediliyor. O kadar dağınık, o kadar plansız, o kadar hesapsız ki ben buradan Türk milleti adına soruyorum: Bu milletin çocukları, bu milletin evlatları uyuşturucunun pençesine düşer olmuşken...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Son bir cümle, bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - ...bunlar kendilerine gidecek spor salonu bulamazken Türkiye Diyanet Vakfı nasıl olur da Washington'a gider, Beyaz Saray'ın dibine 4 milyar lirayı gömer, orada Türk hamamları yapar, orada spor salonları yapar, olimpik yüzme havuzları yapar? Birilerinin buna cevap vermesi lazım.

Son bir cümle, bakın, Bandırma'daki spor salonu... Burada Avrupa şampiyonaları yapılıyordu. Bu spor salonu devlete teslim edildi. İşte, gördüğünüz hâlde şu anda; Sayın Erdoğan'ın fotoğrafları da var, diyor ki: "Sporu tabana yayıyoruz." Ama, maalesef, yerle yeksan olmuş bir spor salonu ve şu anda uyuşturucuların ve maalesef, kötü amaçlı kullananların eline geçmiş durumda. Dolayısıyla, Türkiye'ye hizmet etmeyen ama gidip Washington'a milyarları gömen bu yapıyla ilgili bu eleştirilere mutlaka Sayın Yılmaz'ın bir cevap vermesini, bir değerlendirme yapmasını bekliyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Kılıç, buyurun.

3.- Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın, Gazi Mecliste bugün de temiz bir dil kullanılmasına ve 17 Aralık Kayseri Komando Tugayındaki 15 komandonun şehadet makamına ulaştıkları güne ilişkin açıklaması

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, bugün, Cumhurbaşkanlığı bütçesini görüşmek için burada toplandık, Gazi Meclisimizde toplandık; inşallah, temiz bir dilin kullanıldığı bir gün olur, hayırlısıyla neticelendiririz.

Benim sizlerle paylaşmak istediğim bir başka husus var. Bugün, 17 Aralık 2016, Kayseri Komando Tugayındaki 15 kahramanımızın, 15 komandomuzun şehadet makamına ulaştıkları gün. İzne çıkan er ve erbaşları taşıyan araca yapılan bombalı hain saldırı sonucu şehit olan her bir vatan evladımıza Allah'tan rahmet diliyorum; mekânları cennet, aziz ruhları şad olsun diyorum. Kahramanlar vurulunca değil, unutulunca ölürlər; şanlı ordumuzun 15 kahraman komandosuna asla unutulmayacak diyorum.

Yüce Meclisimizi en kalbî duygularıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Başarır, buyurun.

4.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Esenyurt Belediye Başkanıyla ilgili dava dosyasına ve Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, şimdi, Esenyurt Belediye Başkanımızın dosyası günden güne işin içinden çıkılmaz hâle geliyor. Şimdi, bir iddianame yok, dosyada delil yok; üzülerek söylüyorum ki delil de toplayamıyorlar. Şimdi, Ahmet Özer'le geçmişte telefonla konuşan herkesi tutukluyorlar. Eyvah ki eyvah! Ben bu beyefendiyle son on yılda -Toros Üniversitesinde rektör yardımcısıydı- birçok öğrencinin sorunuyla ilgili belki 100 kez konuştum. Gelsin fezleke, hiç sorun değil ama bir hukuk devletinde böyle bir şey olmaz. Eğer telefon görüşmesinden insanlar tutuklanıyorsa AKP'nin il başkanları, ilçe başkanları, birçok eski milletvekili, birçok milletvekili 15 Temmuzdan sonra dışarıda kalmazdı. Hukuk devletinde böyle bir şey olmaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ya bu dosyayı doğru düzgün incelesin, Türkiye'nin aklı başında, en iyi hukukçuları gelsin, baksın; bir karar versin ama dosyayı bu hâle getirmek utanç meselesi.

Başkanım, son olarak, Diyanetle ilgili şunu söyleyeceğim: Diyanetin toplam bütçesi 130 milyar. Diyanetin görevi -Sayın Grup Başkan Vekiline katılıyorum- israf yapmak değil, israfın önlenmesi için gerekli görüşü vermek.

Bir şey söylemek istiyorum, çok önemli: Bu bütçenin dışında, Aile Bakanlığı geçen sene 4-6 yaş arasındaki çocuklara Kur'an kursu için 36 milyon ek bütçe vermiş. Şimdi, bu, kabul edilebilir bir şey değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Son cümlelerim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın Sayın Başarır.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bakın, 130 milyar bütçen var, sınırsız imkânların var. Bakın, bu ülkede kreş olmadığı için İzmir'de 5 çocuk yanarak öldü. Birçok çocuğun okul öncesi eğitimde ciddi sorunları var. Ben burada şunu bekliyorum: Eğer gerçekten böyle bir bütçesi varsa Aile Bakanlığının, gelsinler, bu ülkede kreş sorunu varsa arsayı Çevre Bakanlığı versin, binayı belediye yapsın, içini Aile Bakanlığı döşesin, milyonlarca çocuk sokakta kalmasın, İzmir'deki gibi evinde yanmak zorunda kalmasın. Devlet böyle yönetilir.

O yüzden, ben Diyaneti bir kez daha israf yapmaya değil, israfı önlemeye yönelik politikaları uygulamaya davet ediyorum. Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Gül, buyurun.

5.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, CHP Grubu adına konuşan hatiplerin 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok değerli milletvekili arkadaşlarım, az önce konuşmalarda ülkemizin Suriye politikalarına ilişkin kabul edemeyeceğimiz açıklamalar, değerlendirmeler yapıldı. Öncelikle şunu ifade etmek lazım ki Cumhurbaşkanımız Suriye'de iç karışıklık olduğu andan itibaren ne söylediyse bugün yaşanan tüm gelişmeler Cumhurbaşkanımızı, Türkiye'nin politikalarının haklılığını ortaya koymuştur, teyit etmiştir.

Ne demiştik biz: "Mülteciler güvenli bir şekilde ülkelerine dönebilsin. Suriye, toprak bütünlüğünü sağlasın ve vatandaşlar güvenli şehirlere, Suriyeliler ülkelerine dönebilsin ve Suriye terörden arındırılsın, terör gruplarına asla Suriye'de izin verilmesin." Bugün geldiğimiz nokta da aslında Türkiye'nin buradaki tutumunu teyit etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Esas itibarıyla, Türkiye, Suriye meselesinde tarihin doğru tarafında durmuştur, bunu vaktimiz olduğunda yine, hep tartışacağız, konuşacağız, değerlendireceğiz ama bütün insanlık bunun şahididir; ırkçılığa, faşizme gitmeden insanlığın, vicdanın, adaletin savunucusu olmuştur.

"MİT Başkanının Şam sokaklarında ne işi var?" deniliyor. Şam'ı Ankara'dan ayıramazsınız, Halep'i Gaziantep'ten ayıramazsınız, Humus'u Hatay'dan ayıramazsınız; bizim gönül coğrafyalarımızdır, bizim tarihî birlikteliklerimizdir. Orada Türkmen'yle, Arap'ıyla, Kürt'üyle hepimiz aynı coğrafyanın kardeş çocuklarıyız, kardeş evlatlarıyız. "Suriye'de olan bir hadiseden bana ne!" diyemez. Türkiye, asırlardır bu bölgeye adaleti, huzuru, güveni, istikrarı getirmiş kadim bir gelenekten gelmektedir. O yüzden, Şam'ın sokaklarında da MİT Başkanımız vardır, Emevi Camisi'nde de olacak, özgür Kudüs'te, Mescid-i Aksa'da da biz her zaman olacağız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Toparlayayım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Gül.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Ülkemizin Suriye'yle ilgili politikalarını anlayamayanlar var ve bunu biz üzüntüyle görüyoruz. İktidara talip olan bir ana muhalefete milletimiz bakar "Suriye politikasında ne yapacak, diğer politikalarda ne yapacak?" diye, izler, bakar. Bugün, eminim, bütün milletimiz şunu söylüyor: "İyi ki başımızda Recep Tayyip Erdoğan var, bu 6'lı masa olsaydı Türkiye'nin hâli ne olurdu?" diye değerlendiriyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bakın, Esad'la daha Başbakanı, eşi bile irtibat kuramazken, temas kuramazken "Esad'la temas kuralım." diyen, vizyondan yoksun bir muhalefet var; işte, o yüzden yirmi iki yıldır iktidardayız, hep de burada olacağız. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Şahin, buyurun.

6.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde CHP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Halis Bey'in konuşmasını merakla bekliyorum, onun için çok kısa tutacağım.

Yalnız, Sayın Gül'den muhalefeti eleştirirken Suriye konusunda, millî konularda çok net destek veren muhalefeti de ayırmasını kendisinden özellikle istirham ederim. Burada, millî konularda, özellikle devletimizin önemli konularında çok net bir duruş ortaya koyuyoruz ve bu duruşu da koymaya devam edeceğiz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - "Ana muhalefet" dedi zaten.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - "Ana muhalefet" dedim zaten.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - O yüzden cevap vereceğiz şimdi.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Evet, şimdi, Başkanım, bir konuya dikkat çekeceğim: Sabah Sayın Veli Ağbaba konuşmasında siyasetin haksız kazancıyla ilgili bir konuşma yaptı. Ben, burada, kişilerden ve partilerden bağımsız olarak kısa bir şeye dikkat çekeceğim. Burada, biz, Türkiye'de bir zihniyet devrimini gerçekleştirmediğimizden sonra yani bu anlamda kurumsal dönüşümleri gerçekleştirmediğimizden sonra biz bu konuşmaları yapar dururuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Çok kısa Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Bakın, Türkiye'de iktidar kim olursa olsun, yerel yönetimleri kim yönetirse yönetsin biz bu tartışmaları yapar dururuz yani siyasetin haksız kazancı konusunu, siyasetçinin haksız zenginleşmesi tartışmalarını yapar dururuz. Dolayısıyla, bu anlamda bizim kurumsal bir dönüşüm yani siyasi ahlak yasasını Türkiye'ye kazandırmamız gerekir. İktidarıyla, muhalefetiyle bu yasayı bu Meclisten geçirelim, siyasetçinin haksız kazanç tartışmalarına muhatap olmayacağı, siyasetin itibarının kaybolmayacağı bir iklimi inşa edelim diyorum. Bu anlamda, bizim üzerimize düşeni yapmaya hazır olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Başarır, buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, ana muhalefetle ilgili özellikle bazı cümleleri var, izin verirseniz oradan bir cevap vermek istiyorum tartışmadan.

BAŞKAN - Evet, gündemimize geçmek için bir fırsat tanıyalım.

#### V.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklaması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ben sadece çok kıymetli arkadaşlarıma birkaç soru soracağım. 2018'de, 50 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle HTŞ terör örgütü listesine dâhil edildi mi? Daha sonra herhangi bir şekilde bu listeden çıkarıldı mı, çıkarıldıysa bizim haberimiz neden yok? Size öncelikle bunu soruyorum.

Şimdi, "İŞİD" denen örgüt HTŞ'yle birdi, birlikte hareket ediyordu ve tarihimizde ilk kez 2 canımızı, Mehmetçik'i, askerimizi esir aldı, diri diri yaktı, bu alçaklar o görüntüyü dünyaya servis etti. Doğru mu bu? Doğru. Ne değişti arkadaşlar diyorum. MİT Başkanından bahsediyoruz, Türkiye Cumhuriyeti'nin terör örgütü olarak listeye aldığı bir örgütün lideriyle görüntü vermez. İbrahim Kalın artık Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü değil; İbrahim Kalın, MİT Başkanı; ince düşünülmeli. Olmaz arkadaşlar, bakın, bana bunu söyleyin.

Bir sorum daha var: El Nusra, HTŞ'yle ilgili Türkiye'de kaç tane dosya ve yargılama var? Adalet Bakanlığı yaptınız.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Yanlış düşünüyorsun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Türkiye'de kaç tane terör örgütü var, terör saldırısı var, kaç tane ölen, yaralanan yurttaşlarımız var? Ve daha vahimini söyleyeyim: Sayın Bakan, şu anda kaç tane tutuklu ve hükümlü var? Şimdi, bunları muhalefet sorar, bunları muhalefet bilmek ister.

Bakın, biz Suriye'nin toprak bütünlüğünü, Suriye'nin huzurunu, Suriye'yle ilişkilerimizin çok çok daha iyi olmasını isteyen bir partiyiz ama bu görüntü...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN - Sataşmadan ek süre veremiyorum.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Peki, tamam.

Ama bunlara cevap vermiyorsanız, gelip burada her gördüğünüz olayı anlamadan dinlemeden bir kahramanlık destanı "Allah, Allah! Allah, Allah!" gidiyorsanız, bu iş olmaz. (AK PARTİ sıralarından "Allah, Allah!" sesleri, gürültüler)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Gül.

#### IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

7.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Başkanım, teşekkür ediyorum.

Uzatacak değilim gündemimize hemen geçmek adına.

Türkiye, Suriye'nin toprak bütünlüğünün sağlanması adına politikalarını başarıyla uygulamaktadır. Bugün dünyadan bihaber anlayışla ülkemizin politikalarını eleştirenler, daha yeni Amerika Başkanı Trump'ın... Türkiye'nin misyonunu, Türkiye'nin

Suriye'de üstlenmiş olduğu barışa, Suriye'nin toprak bütünlüğüne katkısını bütün dünya takdir ediyor. Bütün dünya siz isteseniz de istemeseniz de görmek istemeseniz de Cumhuriyetimizin ve Türkiye'nin politikalarını büyük bir takdirle karşılıyor, bunu görüyor, görmek istesiniz de istemeseniz de. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Eğer ki Trump'tan aferin alıyorsanız vay hâlinize! Vallahi, vay hâlinize! (AK PARTİ sıralarından "Allah, Allah!" sesleri)

BAŞKAN - Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız kısa bir açıklama yapacak. Buyurun.

8.- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben sadece yazılı bir cevabıma dayalı olarak Sayın Turhan Çömez'in Diyanete ilişkin ifade ettiği hususlara kısaca bir değinmek için söz aldım.

Öncelikle, şunu belirtmek isterim: Tabii ki Diyanetten sorumlu siyasileri, Hükûmeti eleştirebilirsiniz ama Diyanet İşleri Başkanlığı bu ülkenin bir kurumudur, köklü bir kurumudur; Diyanet İşleri Başkanlığının itibarını, konumunu korumak, gözetmek de hepimizin iktidarıyla muhalefetiyle görevidir diye düşünüyorum.

İkinci bir vurgulamak istediğim nokta, dünyada Diyanet İşleri veya Diyanet İşleri Vakfının yaptığı çalışmaları bence takdir etmemiz lazım. Bu çalışmaları Diyanet İşleri Başkanlığımız değil de FETÖ veya FETÖ'vari yapılar gerçekleştirdiğinde ülkemize ve inancımıza ne tür maliyetler oluşturduğunu herhâlde siz de takdir edersiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİYE TİMİŞ ERSEVER (Ankara) - Niye öyle bir alaka kurdunuz, anlamadım ki!

BAŞKAN - Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Dolayısıyla, son olarak şunu söylemek isterim: Bahsettiğiniz merkez, yeni bir merkez değildir; 2013 yılında temeli atılmış, 2016 yılında tamamlanıp açılmış bir merkezden bahsediyoruz. Bugünün ekonomik şartlarıyla ilişkilendirerek eleştirdiğiniz için söylüyorum, 2016 yılında açılmış yani sekiz sene önce açılmış bir merkezdir. Burada "villa" diye bahsettiğiniz yerler, 10 tane konut; öğrencilerin, gençlerin, Türkiye'den giden akademisyenlerin, araştırmacıların kullandığı altyapılardır. Bu külliye sadece ibadet hizmeti değil, Türk kültürünü tanıtmak; restoranıyla, yemekleriyle, motifleriyle, orada Türk kültürünü tanıtmak fonksiyonu da icra etmektedir. Dolayısıyla, çok boyutlu bir faaliyet yürütmektedir ve bütçeden de hiçbir gelir almadan gelir getirici faaliyetleriyle işletme giderlerini finanse etmektedir. Diyanet İşleri Vakfıyla ilişkilidir.

Arz ederim.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Kürt kültürünü de tanıtıyor musunuz Sayın Yılmaz?

BAŞKAN - Buyurun Sayın Çömez.

9.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Diyanet İşleri Başkanlığının hükmi şahsiyetinin muhafaza edilmesi, saygınlığının korunması konusunda söyledikleriniz tamamen katılıyorum. Atatürk'ün armağan ettiği bir kurumdur ve siyasetten tamamen uzak durması gerekir. Diyanetin yapacağı bütün vazifelerin hakkaniyetli olması kaydıyla bizim tarafımızdan da takdirle ve saygıyla karşılanacağından emin olunuz.

İkincisi, bu yatırımı niye eleştirdim? Bakın, Türkiye'de bu kadar ciddi açıklık ve sefalet varken 4 milyar liralık -bir daha söylüyorum, 4 milyar liralık- bir yatırımdan bahsediyoruz ve Sayın Başkanım, 2022 yılında bu yatırım 2,5 milyon dolar zarar etmiş. Öte yandan, sadece bir yıllık personel gideri 700 bin dolar. Yani buradaki personel nasıl alınıyor, 2,5 milyon dolar niye zarar ediyor, burada hamamlar niye var yani hamamın tanıtılması mıdır Diyanetin vazifesi; benim eleştirdiğim bu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bir cümle, bitiriyorum efendim.

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Öte yandan, diyorsunuz ki: "2013 yılında yapıldı." E, o gün de hataydı yani bugün eleştiriyorsak o gün de yapılanın hata olduğunu eleştiriyoruz.

Bir kere daha altını çizerek söylüyorum: Diyanetin yapacağı hizmetlerin arkasındayız ama bu hizmetlerin hakkaniyetli olması ve denetlenebilir olması çok önemli. Mesela, siz biliyor musunuz; bu binaları kim yaptı, ihale yapıldı mı, bu 100 milyon dolarlık yatırım nasıl yapıldı? O paraların nasıl toplandığını biliyorum ben. Ben, imam-hatip lisesini dereceyle bitirmiş bir insanım, Diyanetin hizmetlerini yakından bilen birisiyim; o paraların nasıl toplandığını, o insanların samimi olarak o paraları nasıl verdiğini de biliyorum. Sadece o millet adına hesap sormak için sordum bunu, yoksa yapılanlara karşı olduğum için değil.

Teşekkür ederim.

### III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

#### A) Kanun Teklifleri (Devam)

##### 1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

A) CUMHURBAŞKANLIĞI (Devam)

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ (Devam)

1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) İLETİŞİM BAŞKANLIĞI (Devam)

1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) GELİR BÜTÇESİ (Devam)

BAŞKAN - Söz sırası Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına... (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Daha isminizi söylemeden alkış aldınız bakın, tebrik ederim yani.

Halis Dalkılıç, İstanbul Milletvekili.

Buyurun.

AK PARTİ GRUBU ADINA HALİS DALKILIÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, iyilik ve merhamet medeniyetinin değerli temsilcileri sayın milletvekillerimiz, yine, ferdi olmaktan dolayı Allah'a hep hamdeddiğim aziz milletim, asil milletim; sizleri hürmetle, muhabbetle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yine, mensubu olmaktan onur duyduğum AK PARTİ Grubu adına, bu kısa zaman dilimi içerisinde görüşlerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Günlerdir devam eden bütçe görüşmelerinde çok çeşitli yaklaşımlar gördük. Bazı konuşmacılar konuşmalarında asgari nezaket sınırları içerisinde eleştirilerini dile getirdiler, önerilerini dile getirdiler, sabırla, dikkatle dinledik ancak bazı konuşmacılar, maalesef, milletim adına hicap duyduğum, üzüldüğüm konuşmalar yaptılar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Karamsarlık, yalan, iftira, umutsuzluk pompalamaya çalıştılar, dillerini bu şekilde inşa ettiler. Tabii, konuşan kimliğinden bağımsız değildir, kişiliklerine ve kimliklerine belki de uygundur, bilemiyorum onu. Bizler, yirmi üç yıldır bütçe yapıyormuşuz, bizi bütçe yapmakla suçladılar. Değerli arkadaşlar, bütçe yapmak imrenilecek bir şeydir, suçlanacak bir şey değildir. Biz, bütçe yapmaya kendi kendimize yetki vermedik, bize yetkiyi veren, bütçe yapma yetkisini yirmi üç yıldır veren aziz milletimizdir. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Sizler, bize yetki veren milletimize de bize de her platformu hakaret platformu olarak görüyorsunuz ve her fırsatta hakaret ediyorsunuz. Bizler yirmi üç yıldır milletimizin umudunu büyütmek, milletimizin ekmeğini büyütmek, kardeşliğini büyütmek adına gece gündüz koşarken, sizler, maalesef, umutsuzluğu, karamsarlığı, iftirayı ve yalanı kendinize siyaset olarak benimsediniz ve bunu sürekli geliştirdiniz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Çarşı pazardan haberiniz var mı?

HALİS DALKILIÇ (Devamla) - Her fırsatta Sayın Cumhurbaşkanımıza, onun muhterem ailesine, arkadaşlarına, bizlere hakaret ve iftira ettiniz; gerçekten buna üzülmüyoruz. Muhalefet bu değildir. Siyaset nezaket işidir arkadaşlar, siyaset doğru konuşma

işidir. Bunlar gelir geçer, bizden önce çok milletvekili buradan geldi geçti, görev yaptı, bizler de gideceğiz ancak buradaki konuşmalarımız, tavrımız, duruşumuz milletin hafızasında yer alacak. Biz, yirmi üç yıldır, hem bölgelerimizin kalkınması adına hem güvenlik tedbirleri, yaptığımız hizmetlerle milletin sevincini büyütmek adına dev adımlar attık. Bakın, biz, dünyanın gıptayla seyrettiği devasa ulaşım yatırımlar yaptık -biraz önce bir milletvekilimiz ulaşımından bahsetti- dünyanın en büyük havalimanını, Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nü, Çanakkale Köprüsü'nü, Marmarayı, Osmangazi Köprüsü'nü, her birini yaptık; sizler bunları ya engellemeye çalıştınız ya görmezden geldiniz. Savunma sanayisinde yaptığımız hamlelerde maalesef sizi yanımızda görmedik. Bu ülkenin güvenliği noktasında, maalesef, burada Türkiye düşmanlarının dilini çokça seyrettik, izledik. Değerli milletvekilleri, bunlar gelir ve geçer ama bu milletin hafızasında asla unutulmaz.

Bugün Gabar'da petrol arıyoruz, Karadeniz'de doğal gaz arıyoruz, yerli otomobil yapıyoruz; savunma sanayisinde tam bağımsız Türkiye'yi inşa etmeye çalışırken, adımlar atarken bir bakıyoruz ya engelleme ya da Türkiye düşmanlarının dilini karşımızda buluyoruz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ne oldu, önünde duran mı var?

HALİS DALKILIÇ (Devamla) - Bereket, milletimizi hep yanımızda buluyoruz, milletimiz hep yanımızda hamdolsun; sizin dediklerinize bugüne kadar ilgilenmedik, ilgilenmiyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Biraz sokağa çıkın da millet nerede duruyor anlayın, sokağa çıkın biraz!

HALİS DALKILIÇ (Devamla) - Bakın, siyaset yapmanın da hayatımızın da tamamı iyiyi ortaya koymak, güzeli ortaya koymak, kötülüğü engellemek adına olsun, bu milletin umutlarını büyütmek adına olsun; bizim için siyasetin anlamı da budur, yaşamının anlamı da budur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yoksa, sorumsuzca açıklamalar yaparak milletin umutlarıyla, milletin kardeşliğiyle, gözümüz gibi korumamız gereken milletin birlik beraberliğiyle ilgili maalesef çok acı diller kullanılıyor burada. Bakın, bin yılın depremi yaşandı, milletin acılarını sarmak, milletin yaralarını sarmak, tarumar olmuş şehirlerimizi ayağa kaldırmak için uğraştığımızda yine karşımızda yalanı, iftirayı, milletin acılarının üzerinden siyaset üretmeyi tercih ettiniz maalesef, maalesef.

Dolayısıyla, bugün görüştüğümüz Sayın Cumhurbaşkanlığı makamının bütçesi sadece oranın ihtiyaçlarını karşılamak üzere değil, devletin tüm kurumlarının koordinasyonunu sağlamak, dışarıda, içeride milletimizin, ülkemizin haklarını savunmak, istihbari çalışmalar yapmak, tanıtım çalışmaları, iletişim çalışmaları yapmak adına hayati derecede önemli bir bütçedir. Ülkemiz, bölgemiz gerçekten bu manada... Görüyoruz çevremizde, yıllarca Suriye düşmanlığı yapıldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

HALİS DALKILIÇ (Devamla) - Bugün diktatör devrildi, altmış bir yıllık Baas rejimi gitti, Suriyeli mülteciler, muhacir kardeşlerimiz güvenle evlerine dönüyorlar ve Türkiye bölgede, her yerde istikrarı savunuyor, her yerde ülkemizin, milletimizin ve bölgenin istikrarını savunuyor, bunun için mücadele ediyor. İstiyoruz ki insanlık acılar yaşamazsın. Gazze'de katil İsrail Gazzelilerin kanını dökerken de birlik, beraberlik içerisinde olalım, dünyanın neresinde zulüm varsa birlik, beraberlik içerisinde olalım istiyoruz.

Bakın, mazlumların, mağdurların umudu olan ve ülkemizin de gururu olan Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde biz daha kararlı, büyük hedeflere yürümeye devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sizler inanmazsınız çünkü milletimize güvenmiyorsunuz, milletimizin başarılarını takdir edecek kadar, sevinecek kadar da siyaset bilmiyorsunuz.

Sizleri, bütçemize katılanları, dinleyenleri, emek verenleri tebrik ediyorum.

Saygılar sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Allah akıl versin!

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - İktidar gözlüğü böyle bir şey!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Anlaşıyor ki muhalefet şerhini okumamışsınız arkadaşlar. Muhalefet şerhinde Cumhuriyet Halk Partisi politikaları çok açık ve net olarak var; lütfen okuyun.

BAŞKAN - İkinci söz Balıkesir Milletvekili Ali Taylan Öztaylan'ın. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi görüşmeleri kapsamında Cumhurbaşkanlığı bütçesi üzerine söz almam vesilesiyle, Gazi Meclisimizin manevi şahsında Genel Kurulumuzu ve tüm vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi marifetiyle hamle kabiliyeti yüksek bir devlet hâline gelen Türkiye, 90 model, kerameti kendinden menkul koalisyonları, hükümetleri tedavülünden kaldıralı uzun zaman oldu. Milletimiz, ülkemizi bunalım sarmalına kilitleyen ve içe kapanık bir anlayışa mahkûm eden makûs bir kaderi yıkmış, kendisine cihanşümul bir sistem tercih etmiştir. Böylelikle, milletimizin gönül sınırları ve devletimizin kırmızı çizgileri, sistemin demokratik meşruiyet kudretiyle ve Türkiye Yüzyılı vizyonuyla ülkemize istikamet sağlıyor, Türkiye'yi başta bölgesinde olmak üzere küresel arenada üst seviyede etkin kılıyor. Milletimizin duasıyla yaklaşık çeyrek asırdır Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, ülkemiz hükümetlerine liderlik ediyor, diplomaside sağduyunun, siyasette vicdanların sesi oluyor; gelişmeler karşısında bütün dünya kesif bir sessizliğe bürünmüş, ülkeler kendi pozisyonlarının derdine düşmüşken, Birleşmiş Milletlerde, başta Gazze olmak üzere, yaşanan katliamlar üzerine dünyadaki tüm gerçekleri haykırıyor, G20 toplantısında ikili ekonomik ilişkiler kurarak bölgesindeki refahı tesis etmeye çalışıyor, İslam İşbirliği Teşkilatı, BRICS, Türk Devletler Topuluğu vesair uluslararası mekanizma toplantılarında da inandığı doğruları savunmaya gayret ediyor. İşte bu uzun soluklu tavır ve uluslararası hamle kabiliyetini haiz yüksek akıl, Türkiye'yi bölgesinde ve küresel sorun alanlarının çözümünde anahtar ülke hâline getirdi.

Burada genel hatlarıyla birkaç örneği hatırlatmak gerekirse: Ata toprağımız Balkan coğrafyasıyla güçlü ilişkiler, Türk dünyamızın mütemmim cüzü Karabağ'da dalgalanan nazlı hilal, Libya'da deniz mutabakatıyla Akdeniz'de sağlamış olduğumuz avantaj, Irak ve bölgemiz istikrarına katkı sağlayacak Kalkınma Yolu temasları, Ukrayna-Rusya savaşındaki diplomatik yaklaşımlar ve güncel bir vaka olarak da Etiyopya ve Somali arasındaki krizin çözülmesindeki liderlik. Bunları ve bunlar gibi onlarcasını ülkemizin uluslararası hamle kabiliyetini gösterebilmesi bakımından bir çırpıda saymak mümkün. Görülüyor ki ileri görüşlü liderlik ortak bir akıl sayesinde her daim başımızı dik tutuyor, üstelik, hem askerî hem de diplomatik konularda devletimize kazanımlar sağlıyor.

Kıymetli milletvekilleri, Cumhurbaşkanımızın zaman içinde sunmuş olduğu tezlerin diğer ülkeler nezdinde de kabul gördüğü son günlerde de hepimizin apaçık malumu olmuştur. Medeniyetimizin aslına rücu etmiş o veciz duruşun bir gün daha, bugünde de tarihin akışına istikamet verdiğini görüyoruz. "Türk vefalıdır, Türk beklenendir, Türk orada olandır." sözünün bugünlerde tam manasıyla anlam kazandığına hep birlikte şahitlik ediyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Suriye'de iç savaşın başladığı günden bugüne, Suriye devletinin toprak bütünlüğüne, sorunların siyasi zeminde çözülmesi gerekliliğine, muhalif grupların taleplerinin öneme alınması gerektiğine ve 1,5 milyon Suriyelinin katili Esed'in meşruiyetini günbegün kaybettiğine ısrarla vurgu yapan tek lider bizim Cumhurbaşkanımız olmuştur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Günün sonunda Birleşmiş Milletler dâhil hemen her ülke benzer bir konuma gelmiştir, daha doğrusu getirilmiştir. Evet, ülkemizin her bir ferdi ile gönül coğrafyamızda dualarımıza ortak olan kardeşlerimizin bilmesini isterim ki devletimiz, tarihine altın harflerle yazılacak, hikâyesi uzun süre anlatılacak bir duruş, bir sabır, bir inanç, bir teslimiyet hâliyle kendisini en haklı konuma ulaştırmıştır. Unutulmamalıdır ki bu vaziyet, çizgisinden hiç sapmadan, her daim hakkın ve mazlumun yanında olmayı şiar edinmiş, milletine âşık, değerlerine tutkun bir liderin gayretiyle olmuştur. İşte bu duruş ki yıllarca âdeta kafatasçı, ırkçılık müessesesi olarak çalışanlara, işte o sabır ki ensar anlayışından bihaber, mazlumlara hakir görenlere...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Devamla) - ...işte o inanç ki Sednaya gibi işkence çukurlarına bigâne, sözde af lakırtılarının gönüllü mümessilliğini yapanlara ve işte o teslimiyet ki kaçmasına on iki saat kalmış iken, sahadan, gelişmelerden bihaber "Esed'le görüşün." diyenlere pabuç bırakmadan, istikamet üzere inandığı yolda yürümüş ve mazlumun hakkına, hukukuna, namusuna ve toprağına kavuşmasına vesile olmuştur; elhamdülillah. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) İnanıyorum ki bu kutlu yürüyüş Ayasofya'da okunan Kur'an ve Emevi Camisi'nde kılınan namazla bereketlenerek, ilk kıblemiz olan Mescid-i Aksa'nın da prangalarından kurtulmasına vesile olacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle bütçemizin hayırlı olmasını diliyor, Balıkesirli hemşehrilerime ve sizlerin şahsında milletimize şükranlarımı arz ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Erzurum Milletvekili Sayın Selami Altınok'un.

Buyurun Sayın Altınok. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA SELAMİ ALTINOK (Erzurum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının 2025 yılı bütçesi üzerine partimiz adına söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

2024 yılı içerisinde İsrail'in Gazze ve Lübnan'a saldırıları, Rusya-Ukrayna savaşı, ABD, Rusya ve Çin'in küresel rekabeti, ABD Başkanlık seçimleri, Suriye'de rejimin değişmesi, Libya'daki çatışmalar, Irak'taki seçimler, Orta Doğu ve Afrika coğrafyasındaki mevcut otorite boşlukları, Doğu Akdeniz'deki anlaşmazlıklar, yasa dışı göç sorunları, ekonomik manipülasyonlar ve yaptırımlar gibi ülkelerin güvenlik kaygılarını oldukça etkileyen uluslararası gelişmeler meydana gelmiştir.

Yakın coğrafyamıza baktığımızda ise ülkemiz Suriye'ye ilişkin, terörden arındırılmış, kendisi ve komşularına tehdit üretmeyen, toprak bütünlüğünü muhafaza eden tüm unsurları kapsayıcı bir idari yapının oluşacağı, azınlıklara eşit davranan, tüm vatandaşlarının can ve mal güvenliğini koruyan, vatandaşlarının toprağından, vatanından edilmediği, sığınmacıların geri döndüğü, ülkenin ekonomik finansal ve altyapı ihtiyaçlarının bir an önce tamamlandığı bir politika benimsemektedir. Bu bağlamda, Şam'daki yeni yönetim bu prensipler dâhilinde hareket ettiği sürece uluslararası toplum da ülkemizin vizyonunu desteklemeyi sürdürecektir.

Öte yandan, ülkemizin sınırları içerisinde ve bölgesinde güvenliği ve istikrarı sağlamaya dönük adımları karşısında maruz kaldığı tehditler de hibrit ve asimetrik boyut kazanarak artmaktadır. Ülkemiz PKK-YPG, FETÖ, radikal ve aşırı sol terör örgütleri gibi farklı ideolojilere ve iltisaklara sahip örgütlerle aynı anda mücadele eden yegâne NATO ülkesidir. Millî İstihbarat Teşkilatı ülkemizin karşı karşıya olduğu tüm bu tehditlere karşı, sahip olduğu insan istihbaratı ve teknik istihbarat yetenekleri sayesinde yurt içi ve yurt dışında topyekûn bir mücadele vermektedir. Bu kapsamda PKK-YPG, FETÖ, DEAŞ ve aşırı sol terör örgütlerinin ülkemize yönelik faaliyetleri akamete uğratılmakta, ayrıca söz konusu örgütlerin yurt dışı yapılanmalarıyla da amansız bir mücadele verilmektedir. Dış istihbarat alanında devletimizin sorumlu tek kurumu olması hasebiyle Millî İstihbarat Teşkilatı, salt bilgi toplama çalışmalarının ötesine geçerek, başta yakın coğrafyamız olmak üzere millî çıkarlarımızı doğrultusunda sahada faaliyet yürütmekte, siyasi ve güvenlik yapılarının oluşturulmasına katkıda bulunmakta, istihbari, askerî siyasi ve diplomatik çalışmaların hepsinde başat rol oynamaktadır. Teşkilatın dış istihbarat alanındaki başarılı çalışmalarının en güncel ve somut örneklerinden biri ise malumunuz olduğu üzere Suriye sahasıdır. Millî İstihbarat Teşkilatı sahadaki başarılarını yürütmekte olduğu istihbarat diplomasisi faaliyetleriyle taçlandırarak devletimizin sahada ve masada çok kıymetli kazanımlar elde etmesinin önünü açmaktadır.

Millî İstihbarat Teşkilatı bir diğer sorumluluk alanı olan istihbarata karşı koyma faaliyetlerinde de önemli çalışmalar yürütmüştür. Teşkilatın bu alandaki çalışmalarının oldukça sınırlı bir kısmının açık kaynaklara yansıdığı bilinmekle beraber, dönem içerisinde, MİT tarafından, İran, İsrail, Çin, Rusya, Yunanistan ve Ermenistan başta olmak üzere birçok ülkenin istihbarat servislerinin ve taşeron kuruluşlarının ülkemiz üzerinden yürüttükleri çalışmalar ortaya çıkarılmış, ajan ağları deşifre edilmiş, faaliyetleri akamete uğratılmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Millî İstihbarat Teşkilatı, 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilatı Kanunu çerçevesinde, Türkiye Cumhuriyeti devletinin ülkesi ve milletiyle bütünlüğüne, varlığına, bağımsızlığına, güvenliğine, anayasal düzenine ve millî gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında millî güvenlik istihbaratını devlet çapında oluşturmak, görev ve sorumluluğu gereği, ülkemizin millî güvenliğini ve çıkarlarını hedef alan iç ve dış tehditlere karşı zamanında ve etkin bir şekilde cevap verebilen dünya ölçeğinde bir servis olma vizyonunu ve faaliyetlerini sürdürmektedir. Geçmişten bu yana oyun kurucu devletlerin arkasında her daim güçlü bir istihbarat teşkilatı bulunmuştur. Bu çerçevede, Millî İstihbarat Teşkilatının ileri teknolojik imkânlarla donatılmış, dinamik personel yapısı, istihbarat ağı geniş, dünya ölçeğinde bir servis olarak faaliyet göstermesi, ülkemizin vakalara karşı proaktif yaklaşarak

stratejik kararlar alabilen, bölgesel ve küresel çaptaki gelişmelere müdahil olan, yön veren, söz sahibi ülke konumunu güçlendirecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

SELAMİ ALTINOK (Devamla) - Bu minvalde, Millî İstihbarat Teşkilatının yabancı servislerle rekabet edebilmesi amacıyla gerekli teknik altyapı ve personel yatırımlarını yapmasının ve ihtiyaç duyduğu imkânlara sahip olmasının desteklenmesi millî güvenliğimiz açısından elzemdir.

Yurt içinde ve yurt dışında ülkemizin bekası için her türlü fedakârlığı göze alarak görev yapan ve ülkemizin gizli kahramanları olan Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığımızın tüm fedakâr çalışanlarını tebrik ediyor, 2025 yılı bütçesinin Başkanlığımıza, devletimize, milletimize hayırlar getirmesini temenni ediyor, Genel Kurulu saygıyla, hürmetle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Aksaray Milletvekili Sayın Cengiz Aydoğdu'nun.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA CENGİZ AYDOĞDU (Aksaray) - Sayın Başkan, yüce Meclisin kıymetli üyeleri; Millî Güvenlik Kurulu bütçesi üzerine AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunuyorum.

Millî Güvenlik Kurulu bugün bildiğimiz anlamda anayasal bir kurum olmadan önce, idare sistemimiz içerisinde tarih boyunca uzun ve muhtelif merhalelerden geçen bir gelişim sürecine sahiptir. Cumhuriyetten önceki devirlerde devletin ve milletin çeşitli bileşenlerinin bir araya geldiği meclisler, toylar, divanîharpler, meşveret meclisleri gibi oluşumlarda güvenlik tehditlerinin ve alınacak tedbirlerin görüşüldüğünü, karara bağlandığını biliyoruz. Osmanlı'nın son yıllarında ve Millî Mücadele esnasında da benzer uygulamaları gözlemekteyiz.

Millî Mücadele'nin başlangıcı ve cumhuriyetin kuruluş sürecine bakıldığında bunlardan ilki şudur: 16 Ocak 1922'de, Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın teklifiyle Mecliste bir encümen kurulur. Bu encümene "Harp Encümeni" denir ve buna Başkumandan, Meclisin 2'nci Başkanı, bazı milletvekilleri, Maliye ve Millî Savunma Bakanlıkları "Muvazenei Maliye Encümeni" diye ayrıca sivil bir unsur da ilave edilir. Neden böyle başladım? Millî Güvenlik Kurulunun sürecinde gittikçe kapsamın daraltıldığını, bilginin bir inhisara, tekele alındığını göreceğiz. Yasal hâle gelmesi yine Atatürk'ümüzün teklifiyle, 1933 yılında Millî Müdafaa Meclis-i Umumiyesi ve Umumi Kâtipliği olarak 1933-1949 arasında bir kanunla; anayasal hâle gelmesi 1961 Anayasası'nda. 1961 Anayasası'nda da oldukça geniş katılımlı bir Millî Güvenlik Kurulu görürüz. 82 Anayasası'yla beraber tam anlamıyla asker ağırlıklı, sadece İçişleri, Millî Savunma ve Adalet Bakanlıklarının olduğu bir kurul görürüz. Bugünkü yapısına 82 Anayasası'ndan sonra muhtelif değişikliklerle gelmiştir.

Üzerinde durmak istediğim husus şu: Değişen konjonktürel şartlar içerisinde ne kadar farklı gaye ve işlevlerle çalıştırılmış olursa olsun Millî Güvenlik Kurulu özü itibarıyla, devlet ve toplum hayatı için çok zaruri ve hayati bir ihtiyacı karşılayan bir devlet kurumudur.

Benzer kurumlar açısından diğer ülkelere baktığımızda bilhassa İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkelerinde MGK emsali kurumların ortaya çıktığını görüyoruz. Özellikle soğuk savaş döneminde de Amerika'da ve Avrupa'da, bilhassa soğuk savaşa muhatap ülkelerde bu kurumların devlet içerisinde, demokratik hiyerarşi içerisinde son derece prestijli yerleri olduğunu da görüyoruz. Millî Güvenlik Kurulu ve benzeri kurumların soğuk savaştan sonra küreselleşme ve dijitalleşme dünyasında yeni ortaya çıkan şartlar çerçevesinde toplumsal bir zaruret olduğunu inkâr edemeyiz. Ayrıca, bir şeyi daha inkâr edemeyiz; yapısını ve işlevini mutlaka yeniden düşünmeliyiz. Artık toplumsal dedim çünkü dünyamızda güvenlik meselesi sadece devletlerin değil toplumların meselesi hâline gelmiştir. Modern dünyada teknolojik gelişmelerin hızı da düşünüldüğünde güvenlik artık sadece devletlerin, kurumların, kuruluşların, askeriyenin değil bütün sivil unsurların da içine katıldığı bir süreç hâline gelmiştir. Bu itibarla, devletleri bekleyen en önemli sınav, güvenlik ihtiyacının toplumsal hayata etkilerinin nasıl yönetileceğidir; güvenlik ihtiyacını karşılarken kritik eşik hukukun üstünlüğünden zerre taviz vermeden, hürriyet ve istiklalin demokratik yollarla temini, öte yandan da sosyal refahın adaletli bir şekilde tabana yayılımıdır. Türkiye Cumhuriyeti devletin ilelebet payidar olması ülküsü çerçevesinde baktığımızda milleti, halkı, millî güvenlik konusuna katmak zorundayız. Artık millî güvenlik bilgisi bir uzmanlık bilgisi değil, askerlerin inhisarında değil sivil unsurların, üniversitelerin, kanaat önderlerinin, devletin sivil birimlerinin de bir şekilde içinde olduğu bir değerlendirme süreci olmak zorunda.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

CENGİZ AYDOĞDU (Devamla) - Tabii ki uzmanlık gerektiren bilgilerin özelliğini biliyoruz. Tabii ki devletler düzeninden bahsettiğimizde "devlet sırrı" diye bir kavramdan da haberdarız ve onun da hassasiyetini korumak zorundayız ancak toplulukları millet hâline getiren şey siyasi iletişimdir. "Millet" dediğimiz şey kalabalık değildir, halk değildir; siyasi bir olgudur ve devlet dahi "millet" dediğimiz şeyin ifade tarzıdır ve "millet" dediğimiz şeyin, o olgunun içerisinde.

Bu itibarla, günümüz dünyasında -burada yürütmeden arkadaşlarımız var, onlara inşallah Türkiye önümüzdeki süreçte yeni bir anayasa yapacak- millî güvenlik konularının millî bir mesele olduğu, milletin istişaresinde olduğu, milletin gündeminde olduğu hususunu Suriye'ye bakarak bile ne kadar zaruri olduğunu anlıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CENGİZ AYDOĞDU (Devamla) - Unutmayalım ki millet olunur, devlet kurulur.

Bütçemiz hayırlı uğurlu olsun. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası İzmir Milletvekili Sayın Eyyüp Kadir İnan'ın.

Buyurunuz Sayın İnan. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; George Orwell "Sahtekârlığın evrensel düzeyde egemen olduğu dönemlerde gerçeği söylemek devrimci bir eylemdir." diyordu. İletişim Başkanlığımız her mazlumun haykırışında acıyı ve trajediyi tüm dünyaya ilan ederek Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip

Erdoğan liderliğinde devrimci eylemini sürdürüyor; çöken insanlığı ve vicdanları harekete geçirmek için çok yoğun çaba harcıyor. İletişim Başkanımız Fahrettin Altun ve ekibi uluslararası hakikat mücadelemizi devletimizin kurumsal birikimine dayandırıyor.

Filistin'de, Gazze'de hakikati duyuran bizim Anadolu Ajansı'mızdır. Uluslararası Ceza Mahkemesinde delil olarak kabul edilen görselleri kanıt ve tanık eserleriyle Gazze'de yaşananları yine dünyaya bizim ajansımız duyurmuştur. En çetin yollarda habercilik gayreti ortaya koyan yine bizim TRT'mizdir.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Keşke İletişim Başkanı da burada olsaydı, duysaydı.

EYYÜP KADİR İNAN (Devamla) - Yalan makinesi hâline dönüşen, odaklarla mücadele eden bizim dezenformasyonla mücadele birimlerimizdir. Hatırlayınız, "Suriye anlatıldığı gibi değil, işkence yok, sorun yok, insanlar hayatından memnun, gençler eğleniyor." diye barlardan ve konser alanlarından günlerce nice sayısız video içeriklerini sosyal medyadan servis ettiler. İşte, o içerikler servis edilirken vahşet tarihi Suriye'de yeniden yazılıyordu. Bu nedenle, bize yıllardır Suriye yönetimi ve Esed güzellemesi yapanlar "Ama Hamas da bunları yaptı." diyenler, İsrail'in zulmünü meşrulaştıran zihniyet Sednaya Hapishanesine çok iyi baksın. Bugün Sednaya Hapishanesinde yaşanan işkencelerin aynısını emin olun ki katil İsrail'in hapsettiği binlerce Filistinli yaşıyor. Birilerinin İletişim Başkanlığımızı hedef tahtasına oturtmaya çalışmalarının da sebeplerini çok çok iyi biliyoruz. Türk siyasi tarihinde ülkemizi geriye götüren malum partinin, Türkiye'nin uluslararası alanda görünür olmasından rahatsız olmasına artık şaşırıyoruz. Yalana, iftiraya, tetikçiliğe sahip çıkan malum partinin tüm tezviratlarını çürüten, bütün bunlarla mücadele eden ise bizim İletişim Başkanlığımızdır. Ülkemizin hakikatle enforme edilmesi için başarıyla çalışmalarını sürdürmektedirler. Bu ana muhalefet zihniyetinin büyük vizyonla çalışan güzide kurumumuzun kapasitesine vâkıf olamamasını da önemsemiyoruz. Zira, bu işten anlamazlar, çok iyi biliyoruz. Onların anlayacağı Mor ve Ötesi'ni büyük bir cambazlıkla "vurgun ve ötesine" çevirmektir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Onların anlayacağı, Cumhurbaşkanlığı için yanıp tutuşan eş başkanlarına milletin bütçesiyle kampanya kumbarası oluşturmaktır. Ana muhalefet partisi ne Suriye'den anlar ne uluslararası diasporadan anlar ne de PR çalışmalarından anlar.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Seçimde bakanlarınız Bakanlıkların bütçesiyle seçim yürüttü.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sen seçimlerde Mor ve Ötesi'ni gördün.

EYYÜP KADİR İNAN (Devamla) - Onların anlayacağı, belediye kaynaklarıyla, trol ekipleriyle, sosyal medyadan birbirlerinin arkasından haysiyet cellatlığı yapmaktır. Birisi otobüslerden patlar, diğer belediye ona saldırır; birisi konserlerden patlar, İstanbul ekibi ona saldırır. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

SERKAN SARI (Balıkesir) - Birisi de sarayın bütçesiyle seçim kampanyası yürütür.

EYYÜP KADİR İNAN (Devamla) - Ekrem İmamoğlu'nun ekipleri, Mansur Yavaş'ın ekipleri, Özgür Özel'in ekipleri, neyse ki gençler sizin bu ekipçiliğinizi, sosyal medyadaki bot makinelerinizi çok iyi biliyor.

SERKAN SARI (Balıkesir) - İletişim Başkanlığında çalışanlar mı?

EYYÜP KADİR İNAN (Devamla) - Bu zamana kadar İletişim Başkanlığımız 2.016 tane yalanı çürütmüş.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Parayla çalıştırdığınız troller mi?

EYYÜP KADİR İNAN (Devamla) - 2024 bitiyor, 2025'e giriyoruz. 2024 yılında, CHP tarafından atılan bizim de İletişim Başkanlığımız tarafından çürütülen "top 10 yalan"ı hatırlatarak sözlerime son vereceğim.

"Kreşler kapatılacak." dediniz. Ne oldu, kapatıldı mı kreşler? Yalan.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Kapatamadınız, ne oldu? Yayınladığınız genelge ne oldu? "Kapatacağız." diye yolladığınız genelgeyi okudunuz mu?

EYYÜP KADİR İNAN (Devamla) - Sizin yere göğe sığdıramadığınız bir Dilruba vardı, küfürbaz Dilruba, Genel Başkanınız milyonlarca AK PARTİ'liye küfreden o Dilruba için "İzmir Fuarı'na ben çağırmadım." dedi.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Oku, oku, yollananı oku.

EYYÜP KADİR İNAN (Devamla) - O Dilruba çıktı, "Yuh, yalana gel." dedi. Büyükşehir Belediye Başkanınız "İzmir Körfezi'ne ölü balıkları gemilerle başka yerden taşıdılar." dedi, bu da yalanın bir daniskası.

Yine, bir CHP'li vekil "Suriyelilere vergi muafiyeti var, KDV vermiyorlar." dedi, anında bir yalan daha ortaya çıktı.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Bütün Suriyeliler kaçak mı çalışıyor, kontrol ettiniz mi?

EYYÜP KADİR İNAN (Devamla) - "TSK'ye Suriyeli subay ve astsubaylar alındı." söylemi ortaya atıldı, utanıp sıkılmadan ordumuza bile yalan bulaştırmaya çalıştınız. Hiç alakası da olmadığı hâlde "Yabancılar üniversitelerde ek kontenjan açıldı, Türk öğrencilerin kontenjanı düşürüldü." dediniz, koskoca bir yalan. Gençler, artık sizi tescilli bir yalancı olarak görüyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

SERKAN SARI (Balıkesir) - Gençler sizin baskınızdan dolayı ülkeyi terk ediyor, yurt dışına gidiyor. Gençler bu ülkede umudunu kaybetti, sayenizde, yarattığınız düzenden dolayı.

EYYÜP KADİR İNAN (Devamla) - "İsrail'in jet yakıtları Türkiye'den gidiyor." dediniz, Ticaret Bakanlığımız hemen anında çürüttü bu yalanı. Genel Başkanınız "Almanya'dan Türkiye'ye uçaklarla sığınmacı gönderiliyor." dedi. "Belediyede jakuziler var." dediniz, iftiralar attınız. "İzmir yangınına uçaklar gelmedi." dediniz, en zor anda bile yalanlar söylemekten asla utanmadınız, şimdi de "Anketlerde birinciyiz." diyerek halka yalanlar söylüyorsunuz. Milletin partisi AK PARTİ, 1'inci parti, Cumhuriyet İttifakı da milletiyle birlikte, gençleriyle birlikte güçlenerek yoluna devam ediyor diyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Diyarbakır Milletvekili Sayın Mehmet Sait Yaz.

Buyurun Sayın Yaz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 yılı bütçesi hususunda grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

Malumunuz olduğu üzere, Diyanet İşleri Başkanlığının yetki, görev ve sorumlulukları 633 sayılı Kanun'da açık bir şekilde belirtilmiştir. Buna göre, Diyanet İşleri Başkanlığı İslam dininin inançları, ibadet ve ahlak esaslarıyla ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek üzere sorumlu ve yetkili kılınmıştır. Zira, iman insanın bedeni, ibadet

onun libası ise ahlak da onun ruhudur. İmansız bir ahlak sahibini azaptan kurtaramadığı gibi ahlaksız bir iman da kurtuluşa vesile olamaz. Kur'an'ın "Şüphesiz ki Allah adaleti, iyiliği ve yakınlara yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, kötülüğü ve haddi aşmayı da yasaklıyor." ayeti ahlaki değerlerin insanlık için evrensel bir ilke olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. İslam'ın ahlak anlayışı, bireyin hem kendisiyle hem çevresiyle hem de Rabb'iyle olan ilişkilerini düzenlemektedir. Efendimiz'in "Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim." sözü de din ve Diyanetin temel misyonu, güzel ahlakı inşa etmek olduğunu açıkça göstermektedir. Bu nedenle, din her şeyden önce bireyde bir vicdan inşa ederek toplumun maneviyatını güzelleştirmeye çalışır. Ahlakın kaynağı, bireyin Allah'a olan bağlılığı ve insanlara karşı sorumluluk bilincidir. Yeryüzünde hiçbir insanın, imansız ve ahlaksız olarak sağlıklı bir ruh hâline sahip olması mümkün değildir. Ahlak, iyi ve kötü arasındaki ayrımı yapan, bireylerin ve toplumların yaşamında rehberlik eden evrensel ilkeler bütünüdür. Bunlar, insanın yaratılışında var olan fitri değerlerdir. Doğru sözlülük, güler yüzlülük, yardımseverlik, adalet, merhamet, sabır ve şükür gibi değerler Allah tarafından insanın doğasına yerleştirilmiş manevi kodlardır. Ancak bu kodların kendisi tarafından harekete geçirilmesi ve yaşatılması onun kaderi sayılır. Yani kişinin kaderi, onun iradesine ve toplumun ortak çabasına bağlanmıştır, cebir yoktur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün modern dünya teknolojik ve bilimsel açıdan büyük ilerlemeler kaydetmiş olsa da ahlaki değerlerin aşılması tehlikesiyle karşı karşıyadır. Savaşlar, adaletsizlikler, çevre kirliliği, gelir dağılımındaki uçurum ve aile kurumunun zayıflaması gibi sorunların temelinde ahlaki zafiyetler yatmaktadır. Ahlak olmadan insanlığın yeryüzündeki varlığı anlamını yitirecek ve birey, kendi elleriyle inşa ettiği modernitenin karanlığına gömülecektir. Günümüz dünyasında ahlaki değerlerin zayıflaması, bireysel ve toplumsal yaşamda derin krizlere yol açmaktadır. Fertlerin haz ve tüketim odaklı bir yaşam tarzını benimsemesi, aile yapısının zayıflaması, manevi bağların kopması gibi sorunlar, insanlığın en büyük sınavlarından bazılarıdır. Modern dünyada ahlaki erozyonun en büyük sebeplerinden biri, ahlaki değerlerin bireysel tercihlere indirgenmesi ve ortak bir vicdan anlayışının kaybolmasıdır. Herkesin kendi doğrularını oluşturduğu bir dünyada toplumsal barış ve dayanışma zarar görmektedir. Bu durum ahlakın sadece bireysel bir mesele değil, aynı zamanda toplumsal bir sorumluluk olduğunu ortaya koymaktadır. İşte, Diyanet İşleri Başkanlığı yurt içinde ve yurt dışında internet ortamı ve dijital mecralarla özünden koparılmış neslimizin manevi değerlerine dönmesi, vatanına ve milletine faydalı birer unsur hâline getirilmesi için gece gündüz emek sarf etmektedir. Diyanetin maddi, manevi tüm imkânlarıyla modern dünyanın bu krizine bir çözüm bulmaya çalıştığını söylemek isterim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; din toplumda ahlaki değerlerin yeniden inşası için aşağıdaki ilkeleri dikkatimize sunmaktadır.

**Aile kurumunun güçlendirilmesi:** Bireyde ahlaki değerlerin oluşturulması aileyle başlar. Aile sadece bir yapı değil, aynı zamanda manevi değerlerin aktarıldığı kutsal bir mekândır.

**Eğitimde ahlakın öncelenmesi:** Eğitim sistemi ahlaki değerleri temel alan bir yaklaşımı benimsemelidir. Bilimsel bilgi ne kadar gerekliyse manevi değerler de o kadar önemlidir.

**Toplumsal dayanışma ve adalet:** Din toplumsal adaletsizliği bir ahlak sorunu olarak görür. "Müminler kardeşler." düsturu gereği zengin ile fakir arasındaki uçurumu azaltmak, dayanışmayı artırmak toplumu ahlaki değerler üzerine inşa etmekle mümkündür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MEHMET SAİT YAZ (Devamla) - Manevi rehberlikle bilinçlenme: İnsanların sadece maddi değil, manevi ihtiyaçlarına da cevap verilmelidir. O noktada dinî rehberlik ahlaki değerlerin yaşatılmasında çok önemli bir role sahiptir. Nasıl ki akıl bedende var olan ve insanı hayvandan ayıran bir idrak mekanizması ise ahlak da onun kalbidir.

Sonuç olarak, ahlaklıysanız, ahlaklıysak o hâlde varız diyorum.

Teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Denizli Milletvekili Sayın Cahit Özkan'ın.

Buyurun Sayın Özkan. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA CAHİT ÖZKAN (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Diyanet İşleri Başkanlığının bütçesi hakkında grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Gazi Meclisi ve aziz milletimizi saygıyla selamlarım.

Diyanet İşleri Başkanlığı, millî tarihimizin en köklü kurumlarından, insanımızın manevi ihtiyaçlarının karşılanması için, milletin bekası ve geleceği açısından dinin ehemmiyetini ortaya koyar ve bunun gereğini icra eder. Din, fert ve toplum için hayatın vazgeçilmez bir unsurudur. İnsan ve toplum için mutlak bir olgu olan dinin sahih bilgi çerçevesinde doğru olarak anlatılması, istismarının önlenmesi, din işlerinin sevk ve idaresi son derece önemlidir. Diyanet İşleri Başkanlığı, her türlü siyasi, mezhebî ve ideolojik görüşlerin dışında kalarak dinimizin birlik, beraberlik, fedakârlık ve yardımlaşma gibi yüce prensipleri ekseninde faaliyetlerini yürütür. İslam'ın güzel ahlak sistemi içerisinde vatandaşlarımızın mutlu olmalarını, dinî ve millî sorumluluk duygusu içerisinde çalışmalarını, insani ve manevi değerlere bağlılıklarını sağlamak için başarılı, etkin ve yaygın bir din hizmeti vermektedir. Ülkemizin her yerinde Avrupa'dan Asya'ya, Amerika'dan Afrika'ya, Balkanlardan Kafkaslara kadar dünyanın dört bir tarafında dindaş, soydaş ve akraba topluluklara da din hizmeti götürmektedir.

Değerli milletvekilleri, Diyanet İşleri Başkanlığıyla ilgili olumsuz haberlerin büyük kısmı eksik ve yanlış bilgiden kaynaklanmaktadır, bütçe konusu da bunlardan biridir. Başkanlığa ayrılan bütçenin yüzde 95'i, malumunuz olduğu üzere, personel gideridir; bütçenin geriye kalan yüzde 5'i ile de 90 bin caminin, 57 bin derslikli 25 bin Kur'an kursunun, 1.270 gençlik hizmet mekânının, 1.003 müftülüğün, 500 aile ve dinî rehberlik merkezinin, 78 yurt dışı temsilciliğinin, 36 akademi merkezinin ve 16 merkez biriminin giderleri karşılanmaya çalışılmaktadır. Yine de Diyanet İşleri Başkanlığı tasarruf için kamu kaynaklarının etkili ve verimli kullanılması hususunda azami titizlik göstermektedir. Şu da bilinmelidir ki cami, Kur'an kursu gibi mekânların inşa ve yapım giderleri, ısıtma giderleri genellikle hayırsever vatandaşlarımız tarafından karşılanmaktadır. Basılı, dijital, televizyon ve radyo yayınlarında İslam dininin evrensel mesajlarını paylaşarak sosyal barışa katkı sağlamaya çalışmaktadır. Yurt içi ve yurt dışındaki vatandaş, dindaş ve soydaşlarımız için Türkçe ve yabancı dillerde yayın hizmetleri yürütmektedir. Bu minvalde, yayın faaliyetleri için de bütçe ayırmakta ve harcama yapmakta, vatandaşlarımıza ve dünya insanına dağıtmaktadır.

Anayasa'nın 136'ncı maddesi doğrultusunda, bütün siyasi görüş ve düşüncelerin dışında kalan ve milletçe dayanışmayı ve bütünleşmeyi amaç edinen Başkanlık, teşkilat kanununda gösterilen görevleri yerine getirmektedir. Başkanlığın görev alanı elbette sadece cami alanıyla sınırlı değildir. Ayrıca Başkanlık, insani yardımlarda irşat ve yaygın din eğitimi faaliyetlerinde bulunmaktadır. Sosyal hayatta insanlar arasındaki anlaşmazlıkların giderilmesinde, millî ve dinî değerlerle yetişen bir gençlik inşasında, aile yapısının muhafazasında, Kur'an ve sünnete aykırı sapkın fikirlerle mücadele konusunda çok önemli görevler ifa etmektedir. Sahih dinî bilgi üretimi ve sunumu noktasında Başkanlık fetva hizmetleriyle yıllık ortalama 7 milyon kişiye, manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetleriyle 600 bin kişiye, yurt dışı cami hizmetleriyle 1 milyon 800 bin vatandaşımıza ve insana, Kur'an hizmetleriyle 4,5 milyon kişiye, gençlik hizmetleriyle de 11,5 milyon gencimize ulaşmaktadır. Cami merkezli hizmetleri yanında cami dışında sosyal, kültürel içerikli faaliyetler de büyük ehemmiyet arz etmektedir. Bu sebeple, Başkanlık sahîh kaynaklara dayalı doğru bilginin kılavuzluğunda faaliyetlerini cezaevlerinden hastanelere, üniversite kampüslerinden sevgi evlerine kadar geniş bir yelpazede sürdürmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

CAHİT ÖZKAN (Devamla) - Başkanlık Türkiye Diyanet Vakfıyla 2024 yılında yurt içinde 81 il ve 78 ülkede yaklaşık 750 bin hisse kurban kesmiş ve yaklaşık 35 milyon insana ulaştırmıştır.

Anayasal sorumluluğunu medeniyetimizin ihya ve inşa faaliyetlerinde en güçlü, en etkin, en faydalı şekilde yerine getiren Diyanet İşleri Başkanlığımızın 2025 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, Diyanet İşleri Başkanımıza, tüm Diyanet camiamıza ve bu uğurdaki hayırsever vatandaşlarımıza hayırlı ve başarılı hizmetler diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sakarya Milletvekili Sayın Murat Kaya'nın.

Buyurun Sayın Kaya. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MURAT KAYA (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi hakkında Devlet Arşivleri Başkanlığı üzerinde söz almış bulunuyorum. Aziz milletimizi ve Genel Kurulumuzu saygıyla selamlıyorum.

Tarihteki yaşanmışlıkların en önemli ve tarafsız tanıkları olan arşiv belgeleri geçmişin tecrübelerini bizlere aktarırken geleceğe dönük rasyonel perspektifler edinme imkânı da sunmaktadır. Köklü bir devlet olabilmenin en önemli kriterlerinden biri de müesses bir arşive sahip olabilmektir. Devlet arşivleri kurumları bir ülkenin geçmişine ait tüm belgelerin toplanması, saklanması, korunması ve araştırmacılara sunulması görevini üstlenen kurumlardır. Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne intikal eden arşivcilik alanındaki kurumsallık, bu görev bugünün şartlarına göre dönüştürülerek ve geliştirilerek Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

Devlet Arşivleri Başkanlığı, envanterindeki Osmanlı'dan günümüze kadar olan yaklaşık 8 asırlık belge mirasını titizlikle muhafaza etmektedir. Bu belgelerin sağlıklı iklim koşullarında tutulması, gerekli hâllerde restorasyonlarının yapılması ve dijitalleştirilerek araştırmacıların ve ilgililerin hizmetine sunulması gibi mesleki faaliyetlerin tamamı evrensel standartların çok üzerindedir. Devlet Arşivleri Başkanlığı, bir taraftan geçmişe ait eşsiz evrak mirasımızı organize ederken diğer taraftan da ülkemizde güncel olarak arşivlemenin hangi esas ve usullerle yapılacağı hakkında kurumlarımızı bilgilendirmek suretiyle arşivciliğimizin yarınlarını dizayn etmektedir. Bu bakımdan, edindiği mesleki tecrübeleri hem ülkemizde hem de diğer ülke arşivcileriyle paylaşmakta, arşivciliğin topyekûn ilerlemesi yönündeki ciddi ve anlamlı gayretler sarf etmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Devlet Arşivleri Başkanlığı, sahip olduğu belge mirası bakımından dünyanın sayılı arşivleri arasındadır; yaklaşık 150 milyon belge ve 600 bin defter envanterinde kayıtlı olup bu sayı her geçen gün artmaktadır. İçeriği itibarıyla belgeler sadece ülkemizle sınırlı olmayıp Suriye, Irak, Filistin, Mısır, Yemen, Yunanistan, Bulgaristan, Arnavutluk, Makedonya, Kosova, Bosna gibi Osmanlı coğrafyasının tamamını kapsamaktadır. Bunun yanı sıra, uluslararası ilişkileri göz önünde bulundurduğumuzda, belgelerin dönemin tüm dünya devletleriyle ilgisinin olduğunu söylemek tarihî gerçeklik açısından bir zarurettir. Bu bakımdan belgelerimiz, Osmanlı coğrafyasında kurulan devletlerin tarihî açısından ana kaynak, diğer devletler içinse tarihlerinin mütemmim birer cüzü hüviyetindedir. Osmanlı döneminde uluslararası yapılan bir anlaşmadan Sakarya'nın Geyve ilçesindeki bir köye ait vesikaya, Balkanlar'dan Kafkaslar'a, Kıbrıs'tan Afrika'ya, Japonya'dan Şili'ye, Avustralya'dan Kanada'ya kadar buralarla ilgili farklı konularda cereyan eden tarihî bir kayda arşivden ulaşmak mümkündür. Bu bağlamda, hangi ülkeye giderseniz gidin yolu muhakkak Devlet Arşivleri Başkanlığınıza düşmüş bir araştırmacıyla karşılaşabilirsiniz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yine tarihimizin çok önemli kırılma noktalarını işaret eden Tanzimat Fermanı, Amasya Genelgesi ve Misakımillî gibi belgeleriyle yüce Meclisimizin açılacağına dair Mustafa Kemal Paşa'nın yaptığı çağrı bu husustaki arşivimizdeki mahfuz belgelerden sadece birkaçıdır.

Ülkemizde ve dünyada bilhassa sosyal bilimlerdeki çalışmalara yapılan atıflar incelendiğinde Devletin Arşivlerinin envanter zenginliği ve sunduğu hizmetlerin büyüklüğü rahatlıkla müşahade edilebilmektedir. Belge görüntülerinin dijitalleştirilmesi ve analitik tasnif sistemi akademisyenlerimizin ve araştırmacılarımızın işlerini kolaylaştırmakta, ürettikleri eserlere önemli perspektif ve ivmeler kazandırmaktadır. Sadece bu yıl belge tarama sistemi üzerinden görüntülenen 11 milyon belge araştırmacılarımızın göstermiş olduğu yoğun ilginin tezahürüdür.

Devlet Arşivleri Başkanlığı envanterlerinde bulunan tarihî evrak mirasımıza internetin olduğu her yerden günün her saatinde erişebilmek mümkündür. Devlet Arşivleri hatırlatıcılar misyonu doğrultusunda gerçekleştirdiği tematik yayın ve sergi faaliyetleri geniş kitlelerin bu mirasımızdan istifade etmesine imkân sağlamaktadır.

Değerli milletvekilleri, Başkanlığımız aynı zamanda, tüm öğretim kademelerine yönelik hazırlanan eğitim içerikleriyle öğrencilerimizin kanıt temelli öğretimi keşfetmelerine yardımcı olmakta, öğretimde yeni ufuklar açmaya gayret etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı ülkemizde ve dünyada arşivcilik hizmet ve standartlarını yükselten ve bunu daha yukarılara taşımak için durmaksızın çalışan ülkemizin en mutena kurumlarından bir tanesidir.

Sayın milletvekilleri, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'mizin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum ve sizleri saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aydın Milletvekili Sayın Seda Sarıbaş.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA SEDA SARIBAŞ (Aydın) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi görüşmeleri hakkında, Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı üzerinde AK PARTİ Grubum adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı bütçesi üzerine konuşurken yalnızca bir bütçe tartışması yapmayacak aynı zamanda millî ruhumuzu, tarihimize olan bağlılığımızı ve geleceğe nasıl bir miras bırakmak istediğimizi gür bir sesle dile getireceğiz.

Millî Saraylar, milletimizin görkemli geçmişinin yanı sıra gelecek vizyonunu da temsil etmektedir. Bu saraylar ecdadımızın hikmetinin, estetik anlayışının ve adalet duygusunun somutlaşmış hâlidir. Osmanlı'ya ait sarayların, köşkların, kasırların, tarihî ve sanatsal değerlere sahip koleksiyonların muhafazası ve yaşatılması amacıyla 1925 yılında kurulan Millî Saraylarımızın gelecek yıl 100'üncü yılını kutlamasının onurunu millet olarak hep birlikte yaşayacağız.

Millî Sarayların Cumhurbaşkanlığına bağlanmasıyla ülkemiz tarihî mirasının en nadide eserleri restorasyon, konservasyon ve yönetsel olarak bir bütün hâline getirilmiş, bununla birlikte dünya çapında bir organizasyona kavuşturulmuştur. Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Millî Saraylar bünyesinde açılan müzeler, ecdadımızdan bize kalan bu kültürel zenginliklerin korunması ve geleceğe taşınması adına atılmış tarihî adımlardandır. Bizler de geçmişin görkemli mirasını koruyarak gelecek nesillere aktarma kararlılığıyla çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Millî Saraylar, tarihî mirasın zarafetle bulunduğu eşsiz mekânlarında 2024 yıl boyunca 7,5 milyon yerli ve yabancı ziyaretçisini ağırlayarak unutulmaz bir kültür ve sanat deneyimi sunmuştur.

Cumhuriyet döneminin başkentteki simge yapılarından Ankara Palas, Türk siyasi hayatının birçok önemli olayına tanıklık etmiş, 2024 yılında müze hâline getirilmiştir.

Yine, 2024 yılında ülkemizin en değerli tarihî hazinelerinden biri olan Yıldız Sarayı, Millî Saraylar bünyesinde yürütülen altı yıllık kapsamlı restorasyon çalışmalarının ardından iki yüzyıllık tarihinde ilk kez ziyarete açılmıştır. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a geçmişine, ecdadına ve geleceğine sahip çıktığı için bir kez daha teşekkür ediyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Tarihî ve kültürel miras çalışmalarında bir dönüm noktası olarak nitelendirilen bu adım, Yıldız Sarayı'nın görkemini ve geçmişin derin izlerini günümüze taşıırken, aynı zamanda Türkiye'nin kültürel zenginliklerini de dünyaya tanıtmaya vizyonunun bir parçası hâline gelmiştir. Dolayısıyla, Millî Saraylar Türk milletinin büyüklüğünü inkâr edenlere de tarihin suskun tokatı olarak geri dönmüştür. Bu topraklarda yükselen saraylar yalnızca geçmişin sessiz tanıkları değil, ecdadın kudretini ve milletin asaletini haykıran abidevi şaheserlerdir.

Osmanlı padişahlarımız asırlar boyunca adaletle yedi cihana hükmetmekle kalmamış, Topkapı'dan Dolmabahçe'ye, Beylerbeyi'nden Yıldız'a kadar her bir saray, Türk-İslam medeniyetinin ihtişamını dünyaya hükmeden, derin kökleri olan bir milletin sanat, mimari ve yönetim anlayışını da gözler önüne sermiştir. Bugün üzerinde konuştuğumuz Millî Saraylarımız, bu büyük medeniyetin bizlere bıraktığı eşsiz bir emanettir. Bu emanet bize sadece geçmişî hatırlatmakla kalmıyor, aynı zamanda geleceğe nasıl bir köprü kurmamız gerektiğini de hatırlatıyor. Türkiye gibi kadim medeniyet birikiminin olduğu bir ülkede bu tarihî mirasın korunup yaşatılması bir seçenek değildir, gelecek nesillere miras olarak en büyük sorumluluğumuzdur. Dolayısıyla Millî Saraylar İdaresine ayrılan bütçe artışı sadece bugüne değil, gelecek mirasımıza da yaptığımız bir yatırımdır. İşte, bizler hamdolsun ki kökü mazide, gözü atide olan bir milletin evlatlarıyız ve yedi düvele diz çöktürmüş bir millet olarak Osmanlı da bizim, Selçuklu da bizim, Cumhuriyet de bizim.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı'nın.

Buyurun Sayın Ahlatcı. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA YUSUF AHLATCI (Çorum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Savunma Sanayii Başkanlığımızın bütçesi üzerine AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Ekranları başında bizleri takip eden vatandaşlarımızı ve sizleri saygıyla ve hürmetle selamlıyorum.

Milletimizin kırmızı çizgisi olan savunma sanayimiz son yirmi iki yılda büyük bir ilerleme kaydetmiştir. 2002'de sektörde sadece 56 firmayla faaliyet gösterilirken bugün bu sayı 3.500'ü aşmıştır. Yine, 2002'de savunma projelerinin sayısı yalnızca 56'yken bugün yüzde 80 yerlilik oranıyla 1.132'ye yükselmiştir.

Değerli milletvekilleri, dünyada yaşanan krizleri hep birlikte görüyoruz. Bu ortamda en büyük güvencelerimiz milletimiz, ordumuz, liderimiz ve savunma sanayimizdir. Bugün 193 ülkenin birleşip de Orta Doğu'da sağlayamadıkları barışı, refahı ve istikrarı yüzyıllar boyunca bizim milletimiz kendi başına sağlamıştır. Emperyalizmi tetikçileriyle birlikte "Ya istiklal ya ölüm!" diyerek Anadolu'dan defetmiştir. İşte, biz böyle bir milletin evlatlarıyız; değil Siyo-Nazi çetesi dünyada hiçbir devlet Türkiye'yle cephe savaşına giremez, dünyanın savaşa en hazır ordusu Türk ordusudur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Barışı sağlamak adına Türk Silahlı Kuvvetleri, yaşayan ve savaşı en güçlü ordudur. Bu vesileyle, Rabb'imden kahraman evlatlarımıza her daim zaferler nasip eylesini, onları haricî düşmanların ve vatan hainlerinin kötülüklerinden de muhafaza etmesini niyaz ediyorum.

İşte, tam da bu noktada, tüm bu mücadelenin başında bugünün ve geleceğin Türkiye'sinin yüzyılının mimarı Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliği vardır; Karabağ'ın işgalden kurtuluşunda, Libya'da istikrarın sağlanmasında, Türk Devletleri Teşkilatının kurulmasında, 15 Temmuzda hain FETÖ'nün dağıtılmasında, 40 bin teröristi çukurlara gömüp terör koridorunun parçalanmasında, Suriyeli kardeşlerimizin gönüllü, güvenli ve onurlu geri dönüşlerinin sağlanmasıyla Afrin'de, Halep'te, Şam'da bayrağımızın dalgalanmasında, "Dokunacağız." diyenlere inat savunma sanayimize en büyük desteği vererek göğsümüzü kabartan eserlerin ortaya çıkmasında onun öngörüsünün ve gayretlerinin payı büyüktür. Bizler, işte böyle bir liderin, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın yol arkadaşlarıyız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; savunma sanayimizde artık hepimizi gururlandıran, kendi mühendislerimizin, çocuklarımızın emeği olan kara, deniz ve hava araçlarımız mevcuttur. Bayraktar SİHA, Akıncı'mızla, KIZILELMA, ANKA'mızla, AKSUNGUR, ATAK, GÖKBAY'ımızla, HÜRKUŞ, HÜRJET, KAAN'ımızla, ALTAY tankımızla, MİLGEM'le, 5 bin personel taşıyan dünyanın ilk SİHA gemisi TCG ANADOLU'muzla, aşılmaz bir duvar olacak Çelik Kubbe Sistemi'mizle, alanında dünyada ilk 100 arasında bulunan kuruluşlarımız TUSAŞ, HAVELSAN, ASELSAN ve ROKETSAN'la birlikte İHA ve SİHA teknolojisinde dünyanın önde gelen 3 ülkesinden biri olma gururunu yaşatan Savunma Sanayii Başkanlığımızla iftihar ediyoruz.

Aynı zamanda, Anadolu'da bizzat Cumhurbaşkanımızın öngörüsü ve kararlı tutumuyla faaliyete başlamış bulunan irili ufaklı birçok savunma sanayi firmamızla da gurur duyuyoruz. Örnek vermek gerekirse, memleketim Çorum'da, Sungurlu ilçemizde fişek ve kapsül fabrikalarıyla birlikte Avrupa'nın sayılı, Türkiye'nin en büyük ve modern barut fabrikası tamamen Türk mühendislerimizce yerli ve millî imkânlarla tamamlanmış olup ülkemizin ihtiyaç duyduğu tüm barutu Ocak 2025 tarihinden itibaren üretmeye başlayacaktır. Bu vesileyle, erkeğiyle kadınıyla, TEKNOFEST kuşağı gençleriyle Çorum'umuza, tüm hemşehrilerime Gazi Meclisimizden selamlarımı iletiyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

YUSUF AHLATCI (Devamla) - TUSAŞ saldırısından sonra mühendisimiz "Hainlere inat daha fazla çalışacağız, daha fazla üreteceğiz." demişti. Biz de buradan söz veriyoruz: Hainlere inat bizde daha çok çalışacağız, sizi daha çok destekleyeceğiz.

21'inci yüzyıl barışın ve kardeşliğin teminatı olan bu asil milletin yüzyılı olacaktır diyor, sözlerime son veriyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Bursa Milletvekili Sayın Refik Özen'in.

Buyurun Sayın Özen. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA REFİK ÖZEN (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Savunma Sanayii Başkanlığı bütçesi üzerine AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle Gazi Meclisimizi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Savunma Sanayii Başkanlığımız savunma sanayimizin millî imkânlarla geliştirilmesi ve güvenlik güçlerimizin modernizasyonu ana misyonu ile çıktığı yolda bu önemli görevi yerine getirme noktasında önemli başarılarla imza atmıştır.

Savunma alanında teknolojik bağımsızlık bir ülkenin ekonomik, siyasi ve askerî anlamda güçlü bir duruş sergileyebilmesi için hayati öneme sahiptir. Ülkemiz son yirmi yılda bu bilinci harekete geçirerek savunma sanayi alanında yerlilik oranını yüzde 20'lerden yüzde 80'lere çıkaran bir dönüşüm gerçekleştirmiştir. Bu başarı sadece üretim artışı değil, aynı zamanda ulusal bağımsızlık ideali için atılmış stratejik bir adımdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yerli ve millî savunma sanayinin temel hedefi, Türk Silahlı Kuvvetleri ve güvenlik güçlerinin ihtiyaçlarını dışa bağımlılıktan kurtararak hızlı, etkin ve özgün çözümler sunmaktır. Bu doğrultuda geliştirilen İHA ve SİHA sistemleri dünya çapında tanınmış ve çatışma bölgelerinde üstün başarılar elde etmiştir. Ülkemiz insansız hava araçları teknolojisinde dünyanın ilk 3 ülkesi arasında yer alarak sadece savunma değil, aynı zamanda ihracat alanında da daha güçlü bir oyuncu hâline gelmiştir. Kara, deniz ve hava platformlarında üretilen yerli araçlar bölgesel dengeleri değiştirebilecek kapasitede olup Türkiye'nin caydırıcılık gücünü de artırmaktadır. Nitekim uluslararası arenada artan tehditler ve değişen savaş doktrinleri savunma sanayisinin yerli ve millî olarak gelişimini zaruri hâle getirmiştir. Günümüzde savaşların niteliği değişmiş, siber tehditler, elektronik harp ve uzay teknolojileri gibi yeni cepheler ortaya çıkmıştır. Ülkemiz bu dinamiklere uyum sağlayarak yapay zekâ destekli sistemler, otonom teknolojileri ve ileri mühimmat geliştirme alanlarında önemli yatırımlar gerçekleştirmiştir.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; bugün millî teknolojilerimizle elde ettiğimiz başarılar ülkemizin savunma kapasitesini güçlendirirken küresel pazarda rekabet gücümüzü de artırmaktadır. Yerli üretim sadece savunma sanayisinde değil, genel olarak ekonomik kalkınmanın da itici gücü olmuştur. Bu alandaki AR-GE yatırımları mühendislik kapasitesini artırmış ve teknolojiye dayalı yeni ekosistemlerin oluşmasını sağlamıştır. Bu durum Türkiye'nin sadece bir savunma üreticisi değil, aynı zamanda bir teknoloji ihracatçısı olma yolunda ilerlemesine katkıda bulunmuştur. Bu bağlamda savunma sanayisinin yerli ve millî eksende gelişimi aynı zamanda uluslararası bağımsız bir duruş sergilemeyi mümkün kılmıştır. Ambargolar ve dış tehditlere rağmen ülkemiz kendi kaynaklarıyla üretim yapma kapasitesini geliştirerek bu süreçlerden daha güçlü çıkmayı başarmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; savunma sanayisinde elde edilen kazanımlar hakkında burada saatlerce konuşmamız gerekebilir ancak ben bu kısa süre içerisinde bunların ötesinde daha önemli gördüğüm bu hususu bu vesileyle sizlerle paylaşmak isterim. Bizler savunma sanayisi başta olmak üzere dışa bağımlılığın acısını çok iyi bilen bir ülkeyiz, milletiz. Bize takılan çelmeleri, müttefiklerimizin uyguladığı gizli, açık ambargoları bizler unutmadık, unutmayacağız. Teknolojinin sadece kalkınma ve refah değil, aynı zamanda bağımsızlık, güvenlik ve egemenlik manasına da geldiğini defalarca tecrübe ettik.

Değerli arkadaşlar, savunma sanayisindeki başarılarımızın en büyük ve en önemli kazanımı bu millete yıllarca dayatılan öğretilmiş çaresizliğin yıkılması olmuştur. Senelerce "Yapamazsınız, başaramazsınız." diyenlere inat kendisini bu ülkeye ait hisseden, yüzyıllardır hürriyetinden asla vazgeçmemiş, "Semalarımızda hür ve bağımsız olacağız." diyen milletimizin asil ruhunu ve iradesini temsil eden on binlerce genç mühendisimiz sayesinde savunma sanayimizde başarılabilir denilenleri başarıyor, yapılamaz denilenleri yapıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

REFİK ÖZEN (Devamla) - Bayraktar'la, ANKA'yla, Akıncı'yla, AKSUNGUR'la KIZILELMA'yla, ATAK'la, GÖKBAY'le, KAAN'la, ANADOLU'yla, ALTAY'la ve ülkemizin caydırıcılığını artıran daha nice savunma kabiliyetlerimizle iftihar etmemizin sebebi budur. Savunma sanayimizin parlayan bu eserlerinin hayata geçirilmesinde yerli ve millî olsun diye çırpınan yürekleri "Ülkem, milletim ve insanlık için ne yapabilirim?" diye gayret eden, düşünen ve hayallerinin peşinden ayrılmayan tüm savunma sanayisi

alışanlarını yürekte kutluyor, Savunma Sanayii Başkanlığımız 2025 yılı bütçesinin tekrar hayırlara vesile olmasını diliyor, aziz milletimizi ve Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAşKAN - Söz sırası Ordu Milletvekili İbrahim Ufuk Kaynak'ın.

Buyurun Sayın Kaynak. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA İBRAHİM UFUK KAYNAK (Ordu) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin Savunma Sanayii Başkanlığı bütçesi zerine AK PARTİ grubu adına söz almış bulunuyorum. Ekranları başında bizi izleyen değerli hemşehrilerimi, aziz milletimi ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Efendim, Türk, engellenemez güçtür tarihiyle, kültürüyle ve de medeniyetiyile. Tarihin her döneminde medeniyeti dünyaya damga vurmuştur. Milattan önce 209'da Hun Devleti kurulduğunda bugünkü devletlerin hiçbiri ve medeniyeti yoktu, biz vardık, biz bugün de varız. Medeniyetin ana unsuru dil ve dindir; iki önemli faktördür. Biz İslam medeniyetinin içerisinde Türk kültürüne sahip bir milletiz. Türkiye Cumhuriyeti devleti, kendi medeniyetini korumak için daima güçlü bir silahlı kuvvetlere ihtiyaç duymuş ve bunu sağlamıştır. Avrupa, şu anda dünyanın hasta adamıdır. Dünyanın yükselen g Türkiye'dir; görmemek için gerçekten gözleri kapatmak lazım. Bunu ben söylemiyorum yalnızca ama kendimden ufak bir örnek vermek istiyorum: 2000 yılında bir araştırmaya başladım Avustralya'da o medeniyetler çatışması zerine, Anglosakson ile İslam medeniyetinin çatışmasını engellemek üzere. Bush "..."<sup>3</sup> yani "Bu bir Haçlı Seferi'dir." dediği anda aslında o Haçlı Seferi başlamıştı, bugün hâlâ ayak seslerini duyuyoruz. Benim o zaman beraber çalıştığım hocam bir Avustralyalı, tam bir Anglosakson profesör, kendisi bana beni okulda gördüğünde "Projeyi bitirdim. Neden hâlâ buradasın?" dedi ve döndü, geriye gidiyordu, bana tekrar döndü ve dedi ki: "..."<sup>4</sup> "Merak etme, biz sizi asla yalnız bırakmayız." dedi. Ben de "Ne demek istiyorsunuz Hocam?" dedim. Dedi ki: "Siz bir imparatorluk vrisisiniz. İmparatorlukların geri gelme refleksi vardır, biz buna asla izin veremeyiz." Bana mıh oldu bu, yazdım bir kenara.

Türkiye Cumhuriyeti devleti varlığını, medeniyetini ancak bu yolla sağlar. Neyle? Güçlü bir Silahlı Kuvvetlerle. Benden nceki arkadaşlarım bütün bu gelişmeleri teker teker teknik olarak anlattı, o yüzden ben onlara girmeyeceğim. Ama ben muhalefetimizden aynı tepkiyi beklerdim. Adı "Saadet" olan bir partimiz var ama hep mutsuzluk konuşuyor. Neden hep mutsuzluk konuşuyor? Her şey bu kadar mutsuz mu? Adı "DEM" olan bir partimiz var, sadece "Kürt, Kürt!" diyor. Kürt bizim kardeşimiz. Müslüman olmayan Kürt, o Kürt milletin neresindedir, kendisini sorgulaması lazım. Bu bir Salâhaddin Eyyubı'nın kültürü ise eğer biz de onanız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Cumhuriyet Halk Partisine gelelim. Benim kafam almıyor bazı şeyleri. Düşünebiliyor musunuz siz, başkan adayı olan şahıs "Allah, insanın yarattığı en yüce varlıktır." diyor ve alkış alıyor. Bu, medeniyete bakıştır, biliyor musunuz? Medeniyetin içerisinde iki önemli faktör vardır. Biraz nce Diyanetten bahsettiler, o konuya devam edeyim. Bakın "Medeniyetin aslı din." dedim ya, din ve dildir; işte, bir tanesi Diyanet. Diyanet, aslında din görevlilerine dağıtılan para değil, ne olur aklınıza sokun; o bir medeniyetin muhafazasıdır, ahlak değerlerinin devamını sağlar; bunun için zorunludur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ahlak değerleri ile etik değerlerini birbirine karıştırmamak lazım; etik, içerisinde tanrısal öğüt bulunmayan ahlaktır ve bu, bize göre değildir. Diyanet Türkiye'de kendi varlığını ancak ve ancak Türk medeniyetine adamıştır, bunu gerçekten görmek lazım. Bu milletin İslam medeniyetiyile var olacağının bilincidir bu.

Efendim, liderlik olmadan bunların hiçbirisini yapamazsınız, liderlik çok önemlidir. Dönemler liderlerin adıyla anılır "Kraliçe Victoria Dönemi" "Napolyon Dönemi" "Kanuni Sultan Süleyman Dönemi" ve 21'inci yüzyılın bu ilk dönemi, sonuna kadar "Recep Tayyip Erdoğan Dönemi" diye anılacak. (AK PARTİ sıralarından "Bravo!" sesleri, alkışlar) ocuklarımız yarın, elli sene sonra kitapları okuduğunda bakacak "Aman Allahım! Bu gelişmeler nerede oldu? Türkiye'de. Peki, benim annem, babam buna şahit olduğu hâlde neden karşı çıktı?" diyecek, bunu anlamakta zorlanacaklar biliyor musunuz? Çünkü rakamlar başka türlü söylüyor, o rakamları görecekler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YÜKSEL SELÇUK TRKğLU (Bursa) - Atatürk Dönemi, Atatürk Dönemi; onu hatırlasınlar.

İBRAHİM UFUK KAYNAK (Devamla) - O gelişmeyi görecekler çünkü Türkiye kendisinden haber alınmadan hiç kimsenin stratejik hesap yapamayacağı bir lkedir. Bu yüzyıla 3 millet, Slavlar, Anglosaksonlar ve Türkler damga vuracaktır. Bu damga vuranların içerisinde 3 tane de lider vardır, önümüzdeki yıllar bu 3 liderin konuşmalarıyla ve anlaşmalarıyla geçecektir. Buna göre göre şahit olduktan sonra inkâr etmek anlamsızdır.

Türkiye Cumhuriyeti devletinin en büyük zaafı millî olmayan bir muhalefete sahip olması. (AK PARTİ sıralarından alkışlar, CHP ve İYİ Parti sıralarından gürültüler)

HSMEN KIRKPINAR (İzmir) - Ağzınızdan bir kere "Atatürk" ismi çıkmadı.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Sen mi karar veriyorsun milliyetçiliğe? O kadar boş konuşuyorsun ki o kadar olur!

İBRAHİM UFUK KAYNAK (Devamla) - çok acı, beni şaşırtıyor. İYİ Partiye de söyleyeceğim, efendim, Turhan Bey dn DEM PARTİ hakkında çok güzel bir konuşma yaptı, ben de kendisini alkışladım ama seçimde onlara destek verdiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ONUR DüşüNMEZ (Hakkâri) - Kim kime destek verdi? Kim kime destek veriyor ya? Sizi kim seçtiyse bizi de onlar getirdi. Halk getirdi bizi buraya.

İBRAHİM UFUK KAYNAK (Devamla) - Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAşARIR (Mersin) - Yaşına yazık senin! Seviyen bu!

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) - Kadınlar ve Kürtlerin yüzyılı olacak.

BAşKAN - Söz sırası Ankara Milletvekili Jülide Sarıeroğlu'nun.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

<sup>3</sup> Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

<sup>4</sup> Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

AK PARTİ GRUBU ADINA JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının 2025 yılı bütçesi üzerine AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Gazi Meclisimizi, aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

22 Ekim tarihinde Plan ve Bütçe Komisyonumuzda başladığımız, 9 Aralıktan itibaren Parlamentomuzda her yönüyle değerlendirdiğimiz, acısıyla, tatlısıyla, bazen gergin anlarıyla bir bütçe maratonunun daha sonuna doğru geliyoruz. Sözlerimin hemen başında, ben, bu sürece katkı sağlayan başta Strateji Bütçe Başkanlığı olmak üzere Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanımız Mehmet Muş'a -Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız tüm süreçlerdeydi- Komisyonun üyelerine, milletvekillerimize ve tüm bu süreçlerde gece gündüz yanımızda olan emekçi kardeşlerimize teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu yıl Cumhurbaşkanlığı bütçesi millî irademize, Hükûmete, Türkiye Cumhuriyeti devletine ve bağımsızlığına karşı yapılmış bir darbe girişimi olan 17 Aralık'ın yıl dönümünde görüşülüyor.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Yolsuzluk haftası kutlu olsun!

JÜLİDE SARİEROĞLU (Devamla) - Hükûmetlerimiz döneminde, bildiğiniz gibi, çokça darbe girişimini, kumpasları, tuzakları yaşadık; ülkemizi, milletimizi umutsuzluğa, karamsarlığa hapsedmeye yönelik algı girişimlerine çokça maruz kaldık ama sonunda ne olduğunu da gördük. Karanlık planların, kirli hesapların hepsi çöktü, başaramadılar; karanlık oyunlar kuran terör örgütünün elebaşı ve mensuplarının, destekçilerinin sonu ortada. Bizler ise, Allah'a hamdolsun, bugün buradayız; aziz milletimizin desteğiyle AK PARTİ'mizin 23'üncü, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemimizin 7'nci, Türkiye Yüzyılı vizyonumuzun 2'nci bütçesini yapıyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Ülkemiz ise bugün güçlü ve kararlı bir liderlikle; siyasi, ekonomik, sosyal, diplomatik kazanımlar sonucunda bölgesel ve küresel her önemli meselede görüşü sorulan, duruşu merak edilen, tercihi dengeleri değiştiren bir ülke hâline geldi. Ülkemiz bir yandan 85 milyon vatandaşımızın huzuru ve refahı için atılımlarını sürdürürken bir yandan da Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde mazlum ve mağdur coğrafyalara umut oldu.

Ülkemiz, ilk günden itibaren, başta Suriye olmak üzere, Suriye'deki krizde üstlendiği insani misyonla hem tüm dünyaya örnek oldu hem de on üç yıldır gönül kapılarımızı açtığımız kardeşlerimiz sayesinde gelecek nesillerimize miras önemli bir vicdani sorumluluğu da sergiledi. Elbette bu süreci zehirlemek isteyenler oldu ama sonuçta vicdan kazandı, insanlık kazandı, merhamet kazandı. Çok şükür, bugün Halep mutlu, Şam mutlu ve gelecekte umutlu. Biz inanıyoruz ki Halep'te yankılanan özgürlük çığlığı inşallah Filistin'de, Kudüs'te barışa ve huzura dönüşecek.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; uluslararası arenada önemli kırılmaların yaşandığı, bölgesel olarak jeopolitik gerilimlerin arttığı bir dönemden geçiyoruz. Dünya ekonomisinde ise pandemi sonrası iktisadi ayrışmanın yaygınlaştığı, küresel enflasyonist ortamda korumacı ticari politikaların uygulandığı bir dönem yaşanıyor. Bu konjonktürde Türkiye yaşadığı ağır deprem felaketlerine de rağmen kalkınma hedefleri doğrultusunda yoluna emin şekilde devam etmiştir. Bugün ekonomimiz 17 çeyrektir üst üste büyüme performansı sergilemiştir. Enflasyonda gerileme süreci başlamış, ihracat, istihdam, yatırımlarda olumlu seyir devam ediyor, işsizlik oranlarımız düşüş eğilimine girdi, rezervlerimiz artıyor, cari açığımız da düşüyor. Bu tablo, istikrar ve güven ikliminin bir sonucudur. Bu tablo, hedef odaklı kararlı bir çalışmanın sonucudur. Tabii, bu tabloyu taş üstüne taş koymayanların, konser bütçesi, heykel bütçesi yapan, "trafik artacak" diye yol yapmamayla övünen, mazgalları dahi temizlemeyi beceremeyen, temel atmamayı marifet sayanların anlaması mümkün değil. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Onlar anlamamaya devam etsinler. Bizim, ülkemiz için, milletimiz için büyük hayallerimiz var, büyük hedeflerimiz var. Bu doğrultuda inşallah önümüzdeki dönemde Cumhurbaşkanlığı olarak Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, MHP Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'nin güçlü desteğiyle inşallah ülkemizin bütünlüğü, milletimizin birliğini ve devletimizin gücünü daha da perçinleyen çalışmalarımıza yine emin adımlarla güçlü şekilde devam edeceğiz. (MHP sıralarından alkışlar)

2025 bütçemize yönelik çok çeşitli ifadeler kullanıldı, birçoğunu haksız bulduğumu burada ifade etmek istiyorum. İnşallah, biz, 2025 bütçemizle Türkiye'yi geleceğe daha emin adımlarla ilerleteceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Devamla) - 2025 bütçemiz milletimizin ihtiyaçlarına odaklanan, insan odaklı, sosyal adaleti esas alan, bireyi, aileyi, tüm toplum kesimlerini güçlendirmeyi hedefleyen sosyal bir bütçedir, bölgesel ve küresel güç olma hedeflerimizi destekleyecek bir yükseliş bütçesidir. Yapısal dönüşümlerimize devam edeceğiz. İnşallah, 2025 bütçemiz bu yapısal dönüşümlerimizi destekleyecek bir atılım bütçesidir, ekonomik istikrar bütçesidir, icraat ve kalkınma bütçesidir, güçlü şekilde devam edeceğimiz reformlarımızın bütçesidir, deprem bölgelerimizi ihya ve inşa bütçesidir ve işçisinden işverenine, emeklisinden çiftçisine, kamu çalışanından öğrencisine, kadın-erkek, genç-yaşlı, engelli, çocuk, tüm toplumu kapsayan 85 milyonun bütçesidir.

Bu duygularla bütçemizin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Gazi Meclisimizi ve milletimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Malatya Milletvekili İnanç Sıraç Kara Ölmeztoprak'ın.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA İNANÇ SIRAÇ KARA ÖLMEZTOPRAK (Malatya) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı ve ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı üzerine AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunuyorum.

Osman Gazi'nin rüyasında gördüğü hocası Şeyh Edebali nezdinde Devlet-i Âliyye-i Osmâniyye'yi müjdeleyen çınar ağacı dayanıklılığı ve azametiyle yıllara ve hatta yüzyıllara meydan okumuştur. Geçmişten bugüne maşerî vicdanla var olan necip milletimizin mensubu olduğu kültürümüz, medeniyetimiz ve devlet geleneğimiz 21'inci yüzyılda Türkiye'mizin taşıdığı ve yükselttiği sancakla uluslararası arenada süregelen fırtınalar, savaşlar, işgaller ve türlü meydan okumalar karşısında âdetâ ulu bir çınar gibi dimdik ayakta durmaktadır. Bu dayanıklılığın en bariz örneğini Türkiye'mizin güncel dış politikasında ve uluslararası arenadaki etkin rolünde görmektediriz.

Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın ilan etmiş olduğu, hem ulusal hem de uluslararası politikalarla yürüttüğü Türkiye Yüzyılı Vizyonu milletimizin kendine dönüşünün en somut tezahürüdür. Orta Doğu'dan Kafkasya'ya, Akdeniz'den Karadeniz'e uzanan bu geniş alanda Türkiye'miz krizlerin çözümünde proaktif ve diyalog odaklı bir yaklaşımı benimseyerek barış ve huzur çabalarına öncülük etmektedir. Bu çerçevede, Filistin ve Kudüs meselesinde tüm kararlılığıyla zalimin karşısında, mazlumun yanında durmuş, bu duruş Türkiye'miz için insani ve ahlaki bir sorumluluk olarak tarihe not düşülmüştür.

Dağlık Karabağ meselesinde Azerbaycan'a karşı tutarlı, çözüm odaklı bir destek verilmiştir. Ukrayna-Rusya çatışmasında uzlaşma zemini oluşturma yanlısı tavırlarıyla barış ve istikrarı sağlama çabaları da sürdürülmektedir.

Türkiye, Suriye krizi boyunca da hem Suriye halkının hem de yine mazlum ve mağdurların yanında yer almıştır. Türk diplomamız Suriye'nin toprak bütünlüğünü savunmuş, halkın güvenli ve onurlu bir şekilde ülkelerine dönüşü için çaba göstermiş ve göstermektedir. Ayrıca Somali Federal Cumhuriyeti ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti arasında Türkiye'nin ara buluculuğuyla imzalanan Ankara Bildirisi Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde yürütülen barış diplomasisinin güncel ve somut bir yansımasıdır. Ayrıca, iç politikadaki uygulamalarımız, savunma sanayisinde attığımız adımlar, her türlü siyasi ve ekonomik zorluk karşısında sergilediğimiz direnç ve dayanıklılık ülkemizin millî ve yerli gücünün dışa vurumudur. Yine, millî muharip uçağımız KAAN, Türkiye'nin otomobili Togg, Bayraktar TB2, KIZILELMA, TCG ANADOLU gibi üretim projeleri büyüyerek gelişen ülkemizin açık bir göstergesidir.

Dış politikada ve savunma sanayisindeki bu başarıların yanında, milletçe karşı karşıya kaldığımız 6 Şubat asrın afetinin ardından devletimizin kararlı duruşu, Türkiye'mizin yalnızca uluslararası arenada değil, kendi topraklarında da ne denli güçlü olduğunu ispatlamıştır. Özellikle AK PARTİ hükûmetleri olarak her adımımızı milletimizin refahını artırmak ve gönüllerini kazanmak amacıyla atıyoruz. 6 Şubat asrın afetinin ardından devletimiz 2023 yılında deprem bölgesinde 960 milyar TL harcama gerçekleştirmiş, bu tutar 2024 yılında 1 trilyon 28 milyar TL olarak bütçelenmiştir. 2025 yılı içinse 584 milyar TL ayrılmıştır. Malatya'mızda ise 6 Şubat asrın afetinin ardından sağlık, eğitim, ulaştırma ve sulama alanlarını kapsayan yatırımların yanı sıra konutlar ve iş yerleri için ayrılan devasa bütçeyle birlikte, sadece AFAD özelinde 17 milyar 365 milyon harcama yapılmıştır. Malatya'mızın derin yaraları sarılmaya devam ederken, yeniden güçlü Anadolu, yeniden güçlü Malatya'ya doğru Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde ilerlerken Türkiye Yüzyılı programıyla cumhuriyetimizin yeni yüzyılına da daha güçlü bir başlangıç yapıyoruz.

İç politika ve dış politikadaki adımlarımızla birlikte gönül coğrafyamızdaki hamlelerimizi de kararlılıkla ifade ederken gönül sultanlarımızdan Hazreti Mevlâna'nın 751'inci Şebiarus Haftası'nı da hürmetle anar, 2025 yılı bütçesinin devletimiz, milletimiz için hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz eder, Genel Kurulu, Malatyalı hemşehrilerimi, aziz milletimizi saygıyla selamlarım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Başarır, buyurun.

#### IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

10.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, AK PARTİ Grubu adına konuşan hatiplerin 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ve Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi, yetmiş dakikada 14 milletvekili konuştu, bazıları sataşmada bulundu; kısa sürede cevap vermeye çalışacağım. Bir kere, muhalefet burada yoksulluk, emek, emekli, işçi, sefalet, bunlardan bahsederken bu arkadaşlarımızın hiçbir bütçede bunlarla ilgili bir umut vermedi; saydım, toplamda 97 kez "Recep Tayyip Erdoğan" dediler, bu kelimeyi kullandılar.

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - Az söylemişiz.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Bence de az(!)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Eski Gençlik Kolları Genel Başkanları, İzmir Milletvekilleri Kadir İnan...

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Eski değil, devam ediyorum.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Kadir İnan, Ekrem Bey'le başladı, konserlerle devam etti hatta Mor ve Ötesi grubunun da, işte, konserleriyle ilgili bazı yorumlarda bulundu. Ekrem İmamoğlu, 3 seçimde AKP'yi evire çevire yendi, kazandı; bu, bir. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - İki, Kadir kardeşim, Mor ve Ötesi'ni bu ülkede milyonlarca genç dinliyor. En son seçimde, 31 Martta da o gençler ve Ekrem İmamoğlu, sana moru da ötesini de gösterdi; televizyonda senin yüzünü gördüm, mosmordum, mosmordu!

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - 14 Mayıs'ta gösterdik, 14 Mayıs'ta. Aranızda bir tane 30 yaş altı milletvekili var mı?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Üçüncü söyleyeceğim... Neydi diğer milletvekilinin adı? Ufuk Kaynak. Sayın Vekilim, ağır konuşursun, eleştirirsin; bütçede burada olman gerekirken Avusturya'dan ayağının tozuyla buraya geliyorsun, bir sürü yalan söylüyorsun. Senin görevin burada milletvekilliği, saraya vantilatörlük değil, bir sefer bunu söyleyeyim. (CHP sıralarından alkışlar) Genel başkanlarımıza iftira atıyorsun, yalan söylüyorsun. Sen bir sefer, önce şunu söyle: Avusturya'da ne yapıyordun? Bak, burada insanlar çalışıyor sabahlara kadar.

İBRAHİM UFUK KAYNAK (Ordu) - Avustralya, Avustralya...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Avustralya mı?

YAHYA ÇELİK (İstanbul) - O kadar dinlememişsiniz ki ülkeyi bile çıkaramamışsınız.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Onlar daha iyi biliyor.

Son olarak, Sayın Grup Başkan Vekili...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Son cümlem...

BAŞKAN - Buyurun, toparlayın Sayın Başarır.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Grup Başkan Vekili konuşmalar başlamadan önce Trump'ın kendilerini övmeleriyle övündü ama aynı Trump geçen seçimlerden önce de bu ülkenin Cumhurbaşkanı'na "budala" demişti, ona da üzüldü ama şunu söylüyor: "Trump'tır bu, hem döver hem sever." Yazıklar olsun! (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Koçyiğit, buyurun.

11.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Ordu Milletvekili İbrahim Ufuk Kaynak'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine, birleşimi yöneten Başkan Vekili Celal Adan'a ve Antakya İlçe Millî Eğitim Müdürünün göndermiş olduğu yazıya ilişkin açıklaması

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, AKP'li hatip partimizi de anarak bizim Kürt dışında bir şey konuşmadığımızı ifade etti, öncelikle bunun doğru olmadığını ifade ediyorum. Evet, biz burada en fazla Kürt halkını, Kürt halkının sorunlarını dile getiriyoruz çünkü yüzyıllık bir Kürt sorunu, kırk yılı çatışmalı geçmiş bir Kürt sorunu var ve bu sorunun çözülmesi bizim temel önceliklerimizden biri. Sırtımızda yumurta küfesi taşıyoruz; halklarımızın, Türk halklarının, Kürt halkının sorumluluğunu hissediyoruz ve burada çözüme dair her gün görüş ve düşüncelerimizi ifade ediyoruz. Aynı şekilde, AKP'nin Kürt karşıtı, Kürt düşmanı politikalarını da teşhir ediyoruz; aslında her gün, onlara, buradan, vazgeçmesi, çözüme, barışa evrilmesi için de çağrı yapıyoruz. Ama tabii ki gündemimiz sadece Kürtler değil; bu ülkedeki işçileri, yoksulları, emeklileri, kadınları, çocukları, doğayı, ekolojisi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Yani, bu ülkede AKP'nin zulmettiği hangi kesim varsa, bu bütçede kendisini içinde görmeyen hangi toplumsal kesim varsa onların da sesi ve sözü olmaya çalışıyoruz; o anlamıyla bu mesnetsiz iddiaları reddediyoruz.

Diğer bir mesele...

BAŞKAN - Tamam.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Sayın Başkan, ben de bitireyim izin vererseniz, ben başlayınca sizde bir sabırsızlık başlıyor.

Şimdi, kim millî, kim millî değil kararını AKP veremez. AKP önüne gelen çeteye "millî" adını takıyor, onlar Suriye'nin millîsi oluyor; burada muhalefeti "gayrimillî" olarak itham ediyor, bize "gayrimillî" diyor. Şimdi, kusura bakmayın da sizin politikalarınıza biat etmediğimizde, sizin politikalarınızı eleştirdiğimizde, yanlışınıza yanlış dediğimizde niye bu gayrimillîlik oluyor; siz misiniz millî? Bu millî olup olmamayı belirleme hakkını kim verdi size ya, kim?

YAHYA ÇELİK (İstanbul) - Mesela, İYİ Parti de eleştiriyor ama gayrimillî olmuyor; Saadet de eleştiriyor, gayrimillî olmuyor.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Sen mi buna karar vereceksin, sen mi buna karar vereceksin?

Burada Kürt dediğimiz zaman niye Kürtler...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Tamamlıyorum, selamlayacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Benimle ilgili söylediğinizi kabul etmiyorum; ya, öyle şey olur mu, herkese aynı şeyi söylüyorum.

Tamamlayın, buyurun.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Peki Başkanım.

Burada Kürtlere dair söz kurduğumuzda, Alevilere dair söz kurduğumuzda, emekçiye dair söz kurduğumuzda, emekliye dair söz kurduğumuzda niye gayrimillî oluyor efendim, nasıl gayrimillî oluyor?

İBRAHİM UFUK KAYNAK (Ordu) - Çünkü size güvenilmiyor.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Şimdi, sizin politik angajmanlarınıza göre söz kurmak zorunda mıyız? Sizin politikalarınıza, ideolojik politik motivasyonlarınıza göre kendimize rota biçmek zorunda mıyız? Biz özgün, müstakil bir siyasi partiyiz, kendi görüş ve düşüncelerimizi söylüyoruz. Demek ki toplum da bu görüş ve düşünceleri benimsiyor ki her seferinde seçip bizi buraya gönderiyor; birazcık muhalefete ve seçilmişlere saygı duymayı öğrenin.

Bir de Antakya İlçe Millî Eğitim Müdürü bir yazı göndermiş, diyor ki: "Servislerde kız öğrenciler öne oturamaz, olur da kız öğrenciler ön oturursa onları şoför uyarmalı, servis görevlisi geriye atmalı." Ya, diyecek söz bulamıyorum, pes artık, pes! Buna kadar indiniz. Kız öğrencinin daha oturmasına tahammül edemeyecek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - ...kadar cinsiyetçi, kadın düşmanısınız. Bu işte, millîliğiniz de bu.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sansasyonel haber.

YAHYA ÇELİK (İstanbul) - Yalan, yalan.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Çekildi yazı, doğru.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Resmî evrakı var.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sansasyon bir haber o.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Resmî evrakı var, sen git bunu müdürüne sor.

CENGİZ ÇİÇEK (İstanbul) - Bu millîlik oluyor işte, bu millî.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Siz Amerika'nın tırlarla silah gönderdiği terör örgütlerini kabul etmeyin, biz de size "Millîsiniz." diyelim.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Yazı doğru ama Millî Eğitim Müdürü çekmek zorunda kaldı.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Tırlarla silah gelen terör örgütlerini reddedin, buna cevap verin Gülüstan Hanım, biz de size "Millîsiniz." diyelim.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Senin "millî" demene ihtiyacımız yok, tamam.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Tırlarla gelen silahlara ihtiyacınız var.

#### VI.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan'ın, muhatap seçmeden tüm milletvekillerine "Laf atmayın." dediğine ve Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması

BAŞKAN - Şimdi, bu laf atma konusunda sosyal medyada şöyle bir şey geçtiği için... Bir milletvekiline "Laf atma." demek ayıp. "Laf atmayın." diyorum yani muhatap seçmiyorum milletvekilini. Şimdi, bundan sonra tavana bakıp söyleyeceğim "Laf atmayın." diye. Değerli Grup Başkan Vekilimiz not alıyor, cevabını verecektir; laf atmanızın bir anlamı yok.

Sayın Koçyiğit, "sabırsızlık" lafı yanlış bir laf.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Açıklık getirebilirim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Şahin, buyurun.

#### IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

12.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, Konya Milletvekili Mehmet Baykan'ın yerinden sarf ettiği bazı ifadelerine ve Ordu Milletvekili İbrahim Ufuk Kaynak'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Baykan, millîlik terör örgütlerini kınamakla, lanetlemekle oluyorsa bizden daha millîsi yoktur. Ancak, ona rağmen siyasetimiz, duruşumuz çok net bir şekilde sorgulanabiliyor.

Değerli İbrahim Ufuk Kaynak burada bir konuşma yaptı, eleştirilerimizden, rahatsızlıklarından bahsettiği. Önce bir tablo çizdi, Türkiye'nin savunma sanayisindeki gelişmeleri, dış siyasetteki başarısı vesaire bunlarla ilgili bir tablo çizdi. Ya, bunun yanında muhalefetin niye buna sahip çıkmadığı gibi kendine göre bir sitemde bulundu. Öncelikle şunu ifade edeyim: Sayın İbrahim Kaynak'ın, bizim Millî Savunma Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı konuşmalarımızı lütfen izlemesini tavsiye ediyorum; çok net söylüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Başkanım, çok kısa...

BAŞKAN - Buyurun.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - İcinizde bir tane o kadar net konuşma yapan arkadaşımız varsa da gelsin, ben her şeyi söylemeye razıyım, karşılıklı kritiğini de yaparız Değerli Kaynak.

Şimdi, şöyle; evet, eleştiriyoruz, bakın, millî konuların hepsinde net bir duruş gösteriyoruz, "Devletimizin tarafındayız." mesajı veriyoruz, iktidarın değil, "Devletimizin tarafındayız." mesajı veriyoruz. Doğru olan her şeye destek veriyoruz. Şu Mecliste bir haftadır Suriye'yle ilgili konularda çok net bir duruş gösteriyoruz. Kendimizi anlatmamıza da gerek yok; Meclis tutanaklarına, tarihe not olarak bunların hepsini düşüyoruz. Ancak muhalefet, yapıcı muhalefet doğruyu destekler ama yanlışın da net bir şekilde karşısında durur. Şimdi, biz 1 trilyon 950 milyarlık bir faiz bütçesini elbette ki eleştireceğiz, 2 trilyonluk bir bütçe açığını elbette ki eleştireceğiz, sanal kumardan yok olan bir geleceği elbette ki eleştireceğiz. Bakın, gündüz kuşaklarıyla yok olan aile değerlerimizi, buna bir çözüm bulunamamasını elbette ki eleştireceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Başkanım, çok kısa, tamamlıyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Yedi senedir söylüyorum Sayın Başkanım, yedi senedir her bütçede sabah kuşaklarını söylüyorum, kılları kıpırdamıyor.

BAŞKAN - Buyurun, buyurun tamamlayın.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Bunların yanında, mülakat mağdurlarıyla ilgili süreci elbette ki eleştireceğiz, emekli maaşının, 12.500 lira emekli maaşının bir emeklimize yetmediğini, emeklimizin isyanını elbette ki buradan konuşacağız. Kira fiyatlarıyla ilgili sıkıntıyı yani çarşıyı pazarı, mutfaktaki yangını elbette ki konuşacağız; doğruya destek, yanlışla eleştiri ama aynı zamanda çözüm önerileri sunan bir muhalefet var burada. Sayın Kaynak, bunun adına "yapıcı muhalefet" diyorlar; buna tahammül eden iktidara, muhalefetle birlikte hareket edebilen iktidara da "yapıcı iktidar" diyorlar. Biz, yapıcı muhalefet anlayışımızı burada güçlü bir şekilde ortaya koyuyoruz. Sizden de tek istihmamız; genellemeler yapmayın, herkese bu kadar karşıtlık siyasetiyle bakmayın. Biz yapıcı muhalefet olalım, siz de yapıcı iktidar olun diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Çömez, buyurun.

13.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Ordu Milletvekili İbrahim Ufuk Kaynak'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

İktidar partisinin bir sayın vekili tüm muhalefet partilerini millî olmamakla suçladı. Kendisine buradan ikaz yapıyorum, kendisini ikaz ediyorum: Bu iddiasından vazgeçsin. Niye vazgeçsin, onu söyleyeceğim: Bu ülkede her 4 çocuktan 1'i akşam yatağa aç giriyor, sabah yatağından aç kalkıyor ve bu ülkenin çocuklarının artık büyüme, gelişme gerilikleri var. Geçtiğimiz yıl çocukların ölüm oranı aşıktan dolayı yüzde 30 artmış, okulların tuvaletlerine sabun koyamıyorsunuz, çocukları köylerden kasabalara okullarına taşıyamıyorsunuz, gidip Suriyeli çocuklara 825 okul yapıyorsunuz; bize millîlik edebiyatı yapıyorsunuz burada. İktidara geldiğinizde 130 milyar dolar borcu vardı bu ülkenin, şimdi tam 540 milyar dolar borcu var.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Millî geliri ne kadardı?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - 70 milyar dolarlık Cumhuriyet Dönemi'nin bütün kazanımlarını sattınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Gelecek garantili projelerle ülkenin istikbalini ipotek altına aldınız ve çökmüş bir ekonomiyi ayakta tutabilmek için Yahudi tefecilerine mahkûm ve mecbur kaldınız, Londra bankerlerinden para dileniyorsunuz, ayda 4 milyar dolar Londra bankerlerine para veriyorsunuz. Bu mudur yerli ve millîlik?

15 bin Türk doktoru yurt dışına gitti.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Kes safsatayı!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - İnsafsız olan sizlersiniz, bu ülkeyi bu hâle getirenlerdir insafsız, bu ülkenin insanlarını aç yaşıtanlardır, pazara giden insanları eli boş, filesi boş döndürenlerdir, çocuğu akşam yatağa aç yatıranlardır insafsız, Londra tefecilerine bu ülkenin alın terini peşkeş çekenlerdir insafsız.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Madem Türkiye kötüydü, sen niye geldin ya? Gelmeyeydin, sen de gittin!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bakın, cumhuriyet tarihinde, bu ülke yeni kurulduğunda buğday satarak biz bu ülkede fabrika inşa ettik; sizler, AK PARTİ olarak o fabrikaları sattınız, bugün buğday ithal ediyorsunuz.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Doktorluk yapıyordun, niye geldin? Gelmeyeydin!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - İktidara geldiğinizde 1,4 milyar dolar olan tarım ithalatı bugün 15 milyar dolara geldi. Bu mudur yerli ve millîlik?

Son bir sözüm de Sayın Grup Başkan Vekiline: Trump'ın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkanım, bitiriyorum, bir cümle.

BAŞKAN - Buyurun.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Sen niye geldin? Gelmeyeydin, doktorluğunu yapsaydın İngiltere'de, Londra'da!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bana cevap verme! Grup Başkan Vekilin cevap versin, bana cevap verme!

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Madem kötüydü o kadar, gelmeyeydin!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben gerçekleri konuşuyorum, dinlemeye yüreğin yoksa, sabrın ve tahammülün yoksa o senin bileceğin bir iş.

Sayın Başkan dediniz ki: "Trump Erdoğan'ı takdir etti." Doğrudur, etti. Dün onu der, bugün bunu der, yarın başka bir şey söyler. Ancak şunun altını çiziyorum: Trump'ın Sayın Erdoğan'a -ki bizi derinden yaralamıştır, içimizi acıtmıştır çünkü bizim Cumhurbaşkanımızdır, bu ülkenin Cumhurbaşkanıdır- "Aptal olma." dediği mektup hâlâ Trump'ın müzesinde, orada Amerikan kamuoyuna, bütün dünya kamuoyuna ilan ediliyor. Lütfen, gücünüz varsa, Trump sizinle dost olduysa o mektubu oradan kaldırtın, benim onuruma dokunuyor. O mektupta Erdoğan'a diyor ki: "Ben senin şahsi işlerini takip ettim, aptal olma." diyor. Ben bu mektubu içime sindiremiyorum. Eğer Trump'la bir dostluk tesis ettiyseniz lütfen o mektubu oradan kaldırtın.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sayın Çömez, siz de dün Sayın Erdoğan'ın elini öpüyordunuz, bugün eleştiriyorsunuz, yarın ne olacaksınız Allah bilir.

BAŞKAN - Sayın Gül, buyurun.

14.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır ile Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

CHP Genel Başkanının "Tayyip Erdoğan'ın dünyadan haberi yok." açıklaması üzerine... Aslında bütün dünyanın Türkiye'nin yapmış olduğu siyaseti, politikayı yakından takip ettiğini vurgulamak adına bu ifadeleri kullandık. Bugün gerek Avrupa ülkeleri gerek Amerika gerekse Arap ve İslam dünyası Türkiye'nin Suriye'deki üstlendiği rolü ve on üç yıldır mültecilerle ilgili yaklaşımı, insani yaklaşımı olsun, diplomasi yaklaşımı olsun takdirle karşılıyor. "Dünyadan haberi yok Tayyip Erdoğan'ın." diye açıklama yapan CHP Genel Başkanı için dedim.

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Türkiye'yi takdir ediyor, Cumhurbaşkanımızı takdir ediyor, Avrupa ülkeleri takdir ediyor, bütün mazlumlar takdir ediyor. Bizim için siyasetimizin temelinde inandığımız şeyi yapıyoruz. Kimsenin, bunların takdirine de ihtiyacımız yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Gül.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Ama bizim için en önemli takdir milletimizin vermiş olduğu takdirdir, destektir. Yirmi iki yıldır o yüzden bu ülkeyi yönetme görevini bize, muhalefet edip bu konuda muhalefet koltuklarına oturma görevini de milletimiz size veriyor, en iyi ayarı milletimiz yapıyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Dolayısıyla, "Dünyadan haberi yok." dediğiniz Cumhurbaşkanımız bugün diploması anlamında tecrübesiyle, liderliğiyle hem bölgesel hem küresel liderlik anlamında bütün dünyanın "Tayyip Erdoğan ne diyor?" diye baktığı bir süreci yaşıyoruz. Bununla gurur duyun ya! Muhalefet millî meselelerde ortaklaşır. Elbette her konuda eleştiri olur, farklı yaklaşımlar olur, bunlar zenginliktir ama Türkiye'nin dışarıda, Şam'da büyükelçiliğimizde ay yıldızlı bayrağımızın göndere çekilmesinden hep beraber gurur duyalım; mültecilerin kendi evlerine onurlu bir şekilde dönüyor olmasından gurur duyalım; Baas rejiminin yıkılmasından gurur duyalım; Türkiye'nin üstlendiği rolden gurur duyalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Bunları söylüyoruz, bunu ifade ediyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Birleşime on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 14.38

## İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.11

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Elvan IŞIK GEZMİŞ (Giresun), Muhammed ADAK (Mardin)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 37'nci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

### III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

#### A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

#### A) CUMHURBAŞKANLIĞI (Devam)

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### B) MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### C) MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ (Devam)

1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### Ç) İLETİŞİM BAŞKANLIĞI (Devam)

1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### D) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### E) DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### F) MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### G) SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi

2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesabı

H) GELİR BÜTÇESİ (Devam)

BAŞKAN - 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifinin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Sayın Gökçek, sataşmadan söz veriyorum.

Buyurun.

V.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR (Devam)

2.- Ankara Milletvekili Osman Gökçek'in, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde CHP Grubu adına yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) - Sayın, Başkan değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bugün, kendi mal beyanımda belirttiğim bir varlık için Veli Ağbaba'nın söylemiş olduğu sözlerin, konuşmaların üstüne kürsüye çıktım.

Tabii, özellikle Veli Ağbaba'ya başta şunu hatırlatmak istiyorum: Özellikle şehit ailelerimizden bahsetti. PYD'li terörist Özge Aydın'ı hatırlarsınız, Meclis kürsüsüne gelmişti, elleri kelepçeliydi, daha sonra TSK tarafından öldürüldü. Türkiye'ye ailesi dahi kabul etmek istememişti, bunun savunucusu Veli Ağbaba'ydı.

İkinci olarak, 2013 Yılı Tutuklu Gazeteciler Raporu'nda "Serbest bırakılsın." dediği, Mersin saldırısında canlı bomba olarak kendisini patlatan terörist Dilşah Ercan yine Sayın Veli Ağbaba'nın raporunda geçen isimlerden bir tanesiydi. Yani Veli Ağbaba aslında bir terörist savunucusu, bir terörist aklayıcısı olduğunu göstermiştir.

Ayrıca, keşke kendisi de burada olsaydı, şu soruyu da sormak isterdim: Malatya Kale İlçe Başkanı vardı; biliyorsunuz, bu İlçe Başkanı 16 yaşındaki bir kızıma tecavüzden dolayı şu anda tutuklu. Bu kıza tecavüz eden kişiyi savunan yani referans olan kişi Sayın Veli Ağbaba.

Üçüncü olarak şunu söylemek isterim: Bizimle alakalı yolsuzluk iddialarında bulunuyor burada ama biliyorsunuz, kendi kardeşi Hür Ağbaba, SGK'nin kendisine vermiş olduğu bir arsayla ilgili olarak 150 milyon liralık arsayı 18 milyona kendisine peşkeş çekerken yakalandı ve ihale iptal edildi.

Yani Veli Ağbaba, aslında bakıldığında zaman, hani bana biraz önce burada bazı ithamlarda bulundu ama tecavüzcülerin savunucusu desek referansı çıkıyor, PKK'lıların savunucusu desek referansı çıkıyor, yolsuzluklarla ilgili kişileri aradığımız zaman öz ağabeyi çıkıyor. Yani, buradan şunu özellikle belirtmek istiyorum...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OSMAN GÖKÇEK (Devamla) - Kendi mal varlığımla alakalı olan bir yerle ilgili, bana söylenen konularla ilgili zaten yasal olmayan herhangi bir durum varsa bu konularla ilgili olan açık mecralar bellidir. Neresidir? Savcılıklardır. Bu konuyla ilgili istedikleri yere gidip istedikleri şikâyetlerde bulunabilirler ama...

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederim.

OSMAN GÖKÇEK (Devamla) - Peki, teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN - Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkan, hem milletvekilimize hem de grubumuza...

BAŞKAN - Buyurun.

3.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Ankara Milletvekili Osman Gökçek'in sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Gökçek, hakkındaki iddialarla ilgili söz istedi; elbette ki hakkıdır. Kendisine bu kürsüden kimi iddialarda bulunuldu, bunlara cevap vermek onun hakkıdır ama kendisi burada, iki dakikada kendi konusuyla ilgili hiçbir cevap vermedi. Muhtemelen veremiyor, açıklayamıyor ve bize savcılığı adres gösteriyor. Bakın, Türkiye'de elbette biz savcılığa gideriz, elbette ki hukuki soruşturmalar yapılır ama Sayın Gökçek, siz de bilmelisiniz ki babanızın dönemiyle ilgili 100'ün üstünde dosya İçişleri Bakanlığının raflarında yıllardır bekliyor ve tozlandı. Dolayısıyla bu savcılıklar göreve başlayacaklar merak etmeyin, o her bir kuruluş burnunuzdan fitil fitil getirilecek ama onun için, Türkiye'de gerçekten adil bir yargılamanın olacağı günleri beklemek zorundayız. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, attığınız iddiaların bir kısmını ben biliyorum, cevap vereyim. Bir tıp fakültesi öğrencisi, okulla ilgili bir sorunundan dolayı, bir eyleme karışmasından dolayı, başka bir nedenle geliyor; bir öğrenci grubu geliyor ve Veli Ağbaba onlarla birlikte basın toplantısı yapıyor, görevini yapıyor ama o kişi yıllar sonra terörist oluyor. Bakın, siz bilemezsiniz bunu.

Artı, mesela "rapor" diyorsunuz, "tecavüzcünün avukatı" diyorsunuz. Ya, bunlar olacak şeyler değil; attığınız iftiranın böyle akla mantığa uyar bir tarafı olsun, bir zemini olsun. Bakın, tecavüz dediğiniz zaman işte orada savcılık devreye girer. Savcılıkla

tecavüzücü yargılanırken -bırak Veli Ağbaba'yı, Veli Ağbaba asla böyle bir şey yapamaz da yapmaz da- hangi CHP'li bunun arkasında durur? Hangi insan bunun arkasında durur arkadaşlar? Yani söylediğiniz şeyin içerisinde biraz akıl ve vicdan olsun.

Dolayısıyla varsa cevabınız hakkınızdaki iddialarla ilgili, gelin konuşun yoksa Genel Kurulu meşgul etmeyin. (CHP sıralarından alkışlar)

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) - Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Söz talebi var mı Sayın Gül?

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Evet.

BAŞKAN - Buyurun.

#### IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

15.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, kişilik haklarına saldırıda bulunulması gibi konularla Meclis gündeminin meşgul edilmesine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum. Başkanım.

Bütçe görüşmelerini değerlendiriyoruz. Bütçe görüşmelerinde Meclisin mehabetine uymayacak şekilde kişileri, mahrem alanlarını ve burada Meclisin, milletimizin gündemi... Şu anda 85 milyon milletimiz bütçeyle ilgili görüşmeleri değerlendiriyor, takip ediyor. Ben, bu anlamda, Meclisimizin gündemi bütçeyken kendi gündeminin dışında bu konularla -kişiler, kişilerin aileleri- meşgul edilmesinin, kişilik haklarına saldırıda bulunulmasının, mahrem alana yönelik saldırılarda bulunmanın Meclisimize hiçbir zaman yakışmadığını ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

#### III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

##### A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

##### A) CUMHURBAŞKANLIĞI (Devam)

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### B) MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### C) MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ (Devam)

1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### Ç) İLETİŞİM BAŞKANLIĞI (Devam)

1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### D) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### E) DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### F) MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### G) SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### Ğ) STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI (Devam)

- 1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
  - 2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- H) GELİR BÜTÇESİ (Devam)

**BAŞKAN - Saadet Partisi Grubu adına ilk söz, Muğla Milletvekili Sayın Selçuk Özdağ'ın.**

**Buyurun Sayın Özdağ. (Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)**

**SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığı ve bağlı kurumlarına ait 2025 yılı bütçeleri hakkında Gelecek-Saadet Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.**

Değerli milletvekilleri, dünya sanki büyük bir kazan, birileri de bu kazanın altına odunu, kömürü doldurup ateşe vermiş ve karşısına geçip seyrediyor; seyrederken yiyip içip eğlenmeyi de ihmal etmiyor. Birileri de barış ve huzuru temin söylemleriyle ve ne hikmetse bu ateşe odun taşıyor. Hâlbuki kazanın içinde bir kurbağa gibi pişenin çoğu zaman kendileri olduğunu bir türlü anlamak istemiyorlar; anlatmak için kendisini parlayan insanlara da takmadıkları kulp, etmedikleri iftira kalmıyor. Birileri, durduk yere düşman kazanmayı, lider ülke siyaseti olarak görmekte; ardından yaşanan devasa sorun ve geri viteslerin faturasını da millete ödetmektedir. Sorumluluk almayan teflon siyasetinin en nadide örneklerini yaşatan bu iktidarın tüm yanlışlarının faturasını da maalesef ülkemiz ve milletimiz ödemektedir.

Ülkenin birinde kralın da gözdesi olan efsane bir şövalye varmış. Şövalye bir gün kan revan içerisinde kralın huzuruna gelmiş ve girer girmez söylemiş: "Haşmetmeabım, sizin kuzeydeki düşmanlarınızla büyük bir mücadele verdik ve düşmanlarınızı yendik." Kral şöyle cevap vermiş: "Ama benim kuzeyde düşmanlarım yoktu ki." "Bundan sonra oldu." diye cevap verir. İşte, AK PARTİ iktidarının dış politikasının absürtlüğü bundan daha iyi anlatılamazdı.

Değerli milletvekilleri, bugünlerde, birilerinin zafer sarhoşluğuyla, birilerinin de karalar bağlayarak ajite ettiği Suriye'deki gelişmeler de tam olarak böyle bir politikanın ürünüdür. Birilerine efelenip tenhada bin bir özür ve tevile iş çevirmeyi "Politik başarı ve destan yazdık." diyerek anlatanların "terörist" "diktatör" "zalim" dedikleriyle bir anda kardeş olmaları da yine bu politik git-gellerin bir yansımasıdır. Tıpkı iç politik atraksiyonlar gibi dış politik manevralar da Türkiye'nin çıkarı için değil, "şahsım siyaseti" için ortaya konulan uygulamalardır.

Kavga ediyorsunuz, ceremesini bu millet çekiyor; güya barışyorsunuz yine ülkemiz kan kaybediyor. Bir gazeteciyi ülkemizde katleden Suudi Arabistan'a meydan okuyup ilişkileri kesiyorsunuz, ardından dava ve delil dosyasını katil olduğunu söylediğiniz Suudi Arabistan'a verip barışyorsunuz. Darbeye destek verdiğini söylediğiniz Birleşik Arap Emirlikleri, zalim Sisi'nin Mısır'ı, teröristlere silah yardımı yaptığını söylediğiniz ve "Al papazı, ver papazı." dediğiniz Amerika Birleşik Devletleri, "NATO'ya girmesine asla müsaade etmeyeceğiz." dediğiniz İsveç, portakallarını bıçakladığınız Hollanda, bir gece ansızın gitmeyi düşündüğünüz Yunanistan, karatları yetmeyen Irak Başkanı ve arada irili ufaklı bir sürü devlet ve yönetimle ne ara barışıp hangi ara düşman olduğunuzu anlayan beri gelsin diyorum.

Değerli milletvekilleri, on üç yıldır devam eden bir iç savaşın ardından nihayet Suriye'deki diktatör, tek adam Esad ve Baas rejimi devriliş gitti; tüm tek parti diktatörlerinin şaşmaz akıbetini o da yaşadı. Yüz binlerce insan hayatını kaybetti, milyonlarcası Suriye'yi terk etti, yine milyonlarcası ülkemize sığınmacı olarak geldiler. Esad düştükten sonra zaten bildiğimiz bir gerçekle tekrar karşılaştık; kendi halkına savaş, zulüm ve yoksulluktan başka hiçbir şey vermeyen bu figürlerin sadece kendilerini, ailelerini ve yakınlarını öncelediğini gördük. Vatandaşlarını "makbul" ve "makbul olmayan" diye tasnif eden bu figürler, ülkelerini savaş sonu kaybettiklerini zann ediyorlar ama yanıılıyorlar; aslında bu insanlar yani bu diktatörler, halkını ötekileştirdiklerinde, ayırtırdıklarında ve aidiyet duygularını yok ettiklerinde zaten ülkelerini kaybetmişlerdi.

Görünen o ki güneyimizde yeni bir oluşum planlanıyor. Bu arada, İsrail Suriye'yi bombalamaya devam ediyor, Golan Tepeleri'nin Suriye tarafını işgal ediyor, Suriye'nin toprak bütünlüğünü hiçe sayıp topraklarında askerî garnizonlar ve yerleşim yerleri kurup bayrak diyor; üstelik bu duruma, sadece iktidar değil mesela, güya Suriye'nin yönetimini devralan HTŞ de ses çıkarmıyor. İsrail Gazze'yi ve Filistinlilerin sığındıkları kampları, hastane ve okullarını bombalamaya; insanları, çocukları, kadınları katletmeye devam ediyor. Mevcut iktidarın İsrail'in bu saldırılarını desteklemediklerini elbette biliyoruz ama saydığım bu gelişmeler hakkında İsrail'e yönelik neden sadra şıfa bir açıklama yapılmamıştır yoksa "Düşmanımın düşmanı dostum olur." diye mi düşünüyor? Ben "o doğru, bu yanlış" noktasında değilim, sadece ne olduğunu bilmek istiyoruz; beraber misiniz değil misiniz?

Son olarak Suriye'nin toprak bütünlüğünün sağlanmasını gerçekten istiyor musunuz? Bunun için hamaset yapmak ve parti ikbal siyasetine fayda sağlamak dışında somut olarak mesela ne yapmayı düşünüyorsunuz? Mesela, MİT Başkanının Emevi Camisi'nde HTŞ lideriyle namaz kılması bu planının bir parçası mıdır ya da birçok basın-yayın organlarının HTŞ güzellemleri ve Türkiye'nin, iktidarın tüm bu işlerin arkasında olduğunu ima eden yayınlarına ses çıkarmamak bu planının devamı mı? Tüm bunlar ortadayken AK PARTİ Sözcüsü Ömer Çelik'in Suriye'deki son gelişmelere ilişkin "Türkiye'nin HTŞ'yi desteklediği söylemi yanlıştır. Tüm çabamız Suriye'de akan kanın durmasına yöneliktir. HTŞ Suriye'nin iç dinamiğidir." demesi mi? ABD'nin ocak ayında göreve başlayacak Başkanı Trump "Türkiye Suriye'de büyük bir güç; Erdoğan çok iyi anlaştığım biri, güçlü ve etkili bir ordu kurdu. Erdoğan çok akıllı bir adam ve çok güçlü; Türkiye'nin askerî gücü bizi silip süpürür -Suriye'deki ABD güçlerini kastediyor- şu anda Suriye'de çok fazla belirsizlik var, kimse ne olacağını bilmiyor ama bence Suriye'nin anahtarı Türkiye'nin elinde olacak. Bunu söyleyen kimseyi duymamışsınızdır, binlerce yıllık planı başardı." dedi. Ben bu övgüleri görünce buradan sormak istiyorum... Kimlere mi soruyorum? "Fitne zamanı düşman okunu takip ediniz, o sizi Hak ehline götürür." sözünü söyleyenlere soruyorum: Amerika bizi övüyorsa bu işte bir bit yeniği aramak gerekmiyor mu? Amerika bizi sürekli olarak övüyor, kimse de bir şey demiyor buna. Maşallah, gözlerinin önündeki mertek hariç bütün büyük resimleri görenlerin gözlerine iktidar perdesi inmiş; bir şey görmek, duymak istemiyorlar ama konunun, gönülleri okşayan bu övgüden çok daha planlı olduğu o kadar net ki Türkiye'yi yani iktidarı bu işin sahibi ve planlayıcısı gibi göstermek isteyenlerin -ki alakası yok- ileride yaşanacak tüm karmaşanın faturasını şimdiden kendilerine ihale ettiğini bir türlü

anlamak istemiyorlar. Ancak hakkını teslim edeyim, Ömer Çelik'in yukarıdaki açıklaması buna bir ön alma gibi görünüyor ama yalancı çoban durumuna düştüklerini de hatırlatırım.

Değerli milletvekilleri, iktidarın bu ipe sapa gelmez çelişkileri ve "ortaya karışık açık büfe siyaset" anlayışı Türkiye'nin başına maalesef çok büyük dert ve sıkıntılar açacak. Ülke yerine "şahsım devleti"ni önceleyen bu anlayışı bir an önce terk ederek dünyaya ve bölgemize Ankara merkezli bakmaya başlayın yoksa yeniden mukadder olan "bade harabül Basra" demekten azade kalamayacağız maalesef.

Değerli milletvekilleri, bu faslı çok uzatmak istemiyorum ama Orta Doğu'da işlerin nasıl yürüdüğünü bir örnekle anlatıp bitirmek istiyorum: Adamın biri bir meclise girer ve o mecliste şöyle sloganlar atıldığını görür: "Ebu Hüseyin çok yaşa!" Biraz sonra polisler içeri girerler ve bu şahsı alıp götürürler. Bir süre sonra hapisaneye bir kişi daha gelir, "Sen niye geldin hemşehrim?" diye sorarlar, "Ben de 'Kahrol Ebu Hüseyin!' diye slogan attım." der. Ve bir süre sonra birisi daha girer, "Sen niye geldin?" diye sorarlar, o da şöyle seslenir: "Ebu Hüseyin benim." İşte, Orta Doğu'daki politikalar genellikle böyle tecelli eder.

Değerli milletvekilleri, aslında bugünlerde artarak devam eden ekonomik ve siyasi krizlerin, üstelik kahvede, pazarda dahi konuşulmaya başlanılan beka kaygılarının kaynağında 2017 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle tanıştığımız Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi vardır. Birçok konuşmamda ifade etmiştim, ülkemiz siyasi tarihinin ve esasen yakın tarihimizin en marazlı yanı, parlamenter demokratik sistemin askerî veya sivil görünümü vesayet odakları tarafından kesintiye uğratılması, ardından yaşanan ve yaşatılan antidemokratik süreçlerin ülkemiz ve milletimiz hafızasına bıraktığı siyasi, ekonomik ve toplumsal travmalardır. Türkiye siyasi tarihi, bir yönüyle darbeler ve müdahaleler tarihidir: 1960 darbesi, 71 muhtırası, 12 Eylül, 28 Şubat, 27 Nisan e-muhtırası ve esasen bugün yaşadığımız hukuk ve kanun tanımaz uygulamaların bir nevi gerekçesi hâline getirilen 15 Temmuz darbe teşebbüsü. Aziz milletimiz bu darbe teşebbüsüne karşı koymuş ve sahiplerinin bir Gülenizm kurmasına müsaade etmemiştir, Gülenizm devleti inşa ettirilmedi ama ardından yaşanan hukuk dışı uygulamalarla âdeta bir Erdoğanizm inşa edilmek istendi. Bu tanımlamaya itiraz edeceklere iktidar elitlerinin kamuoyuna deklare ettiği şekliyle "Şimdi, biz yeni bir devlet kuruyoruz; beğenin, beğenmeyin bu devletin kurucusu da Sayın Erdoğan'dır." beyanatını hatırlatmak isterim. 15 Temmuz darbe kalkışmasının ardından tatbik edilen olağanüstü hâl yönetimiyle maalesef milletimiz susturuldu, korkutuldu ve ötekileştirildi; terörist ve hain ilan edilme yaftası yememek için vatandaşlarımız haklarını aramaktan imtina etti. İktidar, darbe teşebbüsünü bir fırsat olarak gördü ve bunu Allah'ın bir lütfu olarak değerlendirdi. Sonrasında, askerî vesayetin yerini tek adam ve parti vesayeti aldı, görece idare eden ekonomi tepetaklak oldu, dış siyasette "ülkem" yerine "şahsım" politikaları devreye sokuldu, kamuoyu önünde "Ey!" çekilen ülke ve yöneticilere tavizkâr politikalarla masa altından boyun eğildi.

Peki, bu başkanlık sistemiyle milletimize ne vademişti? Şimdi, size ne vadedildiğini söyleyeceğim ve neler yapılmadığını da anlatmaya gayret sarf edeceğim.

Değerli milletvekilleri;

1) Yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı sürdürülecekti. Öyle bir bağımsız, tarafsız, objektif bir yargı oluşturuldu ki vallahi göz yaşartıyor bu yargı(!)

2) Makul sürede yargılama hakkı güçlendirilecek diye tarih bile verilmişti. Yahu, suçsuz yere insanları tutukladığınızı yetmiyormuş gibi aylar sonrasını, hatta bazen yılları bulan duruşma günü verilir oldu. Mağdur odaklı bir anlayış benimsenecek, tutuklama gibi tedbirler istisna olacaktı; bırakın tutuklamanın istisna olmasını, resmen peşin bir cezalandırma aparatına dönüştürüldü.

3) İfade ve protesto hakkının önündeki engeller ortadan kaldırılacaktı. Evet, görüyoruz, protesto hakkının alanı genişletildi; doğru, mesela artık Cumhurbaşkanının konuştuğu esnada bile protesto yapılabilir ama sonrası tufan elbette; yaka paça gözaltı ve tacizler, dayak ve küfürler eşliğinde cezaevi yolları.

4) Güçlü ve etkili bir ülke olarak Avrupa Birliğine katılım hedefi sürdürülecekti. Doğru, vizesiz gidebileceğimiz ülke sayısından belli oluyor Avrupa Birliğine girme hedeflerimiz. Hemen hemen Avrupa Birliği ülkelerinin hiçbirine vize almadan gidemiyorsunuz ve vize de vermiyorlar. Eskiden pasaportu olan yurt dışına gidebilirken şimdi dünyanın en pahalı pasaportuna vize randevusu bile alamayan bir ülke hâline getirildik.

5) Ekonomik büyüme ivme kazanacaktı. Evet, son yirmi iki yılda ortalama büyüme hızı yüzde 5,4. Peki, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine övgü dizmek için kötülünen parlamenter sistemde ve koalisyonlar döneminde bile yaklaşık yüzde 5,5 idi. Üstelik AK PARTİ öncesi büyüme, şimdiki gibi inşaata ve borca dayalı obez bir büyüme de değildi; ülkenin öz kaynaklarıyla fabrikalar, santraller, yollar, hastaneler ve üretim tesislerinin yapıldığı gerçek bir büyüme idi.

Yandaşlara peşkeş çekilen ülke ve kamu kaynaklarıyla belli kesimlere sermaye transferi yapılan bir ülke de değildi. Bu işleri kimden öğrendiniz? Akıl hocalarınız kim, bilmiyorum ama şeytana külahı ters giydiren bir kurnazlıkla resmen ülkemizi uçurumun kenarına getirdiniz.

"Faizler, enflasyon ve cari açık düşecek." de dediniz ama bu faslı girmiyorum bile, zaten ne durumda olduğumuzu herkes biliyor. Dünyanın en yüksek faiz oranları... Yüzde 50 nerede var banka faizi; hani, OECD ülkelerinde var mı, Avrupa Birliği ülkelerinde var mı? Nerede var yüzde 60 enflasyon ortalaması? Bunu ENAG'a, İTO'ya göre ve de TÜİK'e göre söylüyorum, ortalamasını alıyorum. TÜİK'e inanmıyorum ya, birileri söylüyor; o enflasyon sepetini getirip mahkemeye bile sunmayacak kadar pervasız ve layüsel olduğunu hissediyor kendisi.

Türkiye'nin yatırım cazibesi daha da yükselecekti. Bırakın yabancılar için cazip yatırım ülkesi hâline gelmeyi, ülkenin yerli sanayicisi, tekstil üreticisi ve birçok sektör yurt dışına gitmeye başladı. Mesela, Mısır'a, Tunus'a, Balkan ülkelerine giden tekstil üreticileri sayısını sorun da öğrenin. Biz Ticaret Bakanına sorduk, o da ticaretimizin geldiği güzel durumları anlatan bir propaganda metni gönderdi bana. Ben kaç vatandaşımız yurt dışına gitti ve oralarda iş yeri kurdu diyorum; o bana yapmış olduğu faaliyetleri anlatıyor, sorduğumuz sorulara cevap bile vermiyor ve buna da "demokrasi" diyorlar; bu demokrasiyi de açıklık, şeffaflık rejimi olarak takdim ediyorlar bizlere.

Enflasyon ve döviz kurları stabil hâle gelecekti. Evet, geldi, sene başına kadar roketi hızıyla artan döviz ne hikmetse son on aydır yerinde sayıyor. Büyük başarı değil mi? Yok efendim, başarıdan değil verilen sözlerden. Nasıl mı? Kurtarıcı Hazine ve

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, ülke ekonomisini güya canlandırmak için "carry trade" denilen bir uygulamayı hayata sokarak... Daha önce bu ülkede, malumunuz, kur korumalı mevduatla orta alt kesimlere ait maddi kaynaklar zengin üst sınıflara aktarılmıştı; faizler bilinçli bir şekilde düşük tutularak yoksul daha yoksul, zengin de daha zengin yapılmıştı. Uluslararası fon yöneticisi Sayın Mehmet Şimşek'in uluslararası fon sahiplerine bir güvence verdiğini tahmin ediyoruz. Onlara, getirecekleri döviz bozdurup faize yatırmaları, paralarına da neredeyse dünyadaki en yüksek faizi verecekleri, bozdurdıkları döviz de geri alıncaya kadar kur oranlarının baskılanacağı sözü verildi gibi geliyor. Bu baskılamanın on-on iki ay devam edip sona ereceği, ondan sonra faizlerin düşürüleceği ve o saatten sonra, bozdurdıkları döviz artmamış orandan alıp, kazandıkları yüksek faizle birlikte ceplerine koyup isterlerse gidebilecekleri söylendiği söyleniyor. Bu yabancılar -ki çoğunun bıyıklı yabancı yani yerli olduğunu dünya âlem biliyor- paralarını ve yüksek kazançlarını alarak çekip gittikten sonra da döviz kurları serbest bırakılacak, sonrası da tufan olacak; böyle bir ticaret çok az görülür değerli milletvekilleri. Önemli olan, yabancıların talebi ve mutlu edilmesi değil mi? Onlar mutlu edilecek ki... Mesela yakın zamanda güya Türkiye gri listeden de çıkarılmış, kredi notu da aşama aşama yükseltilmişti. Teşbih hata götürür ama besiyi çekilen kurbanlık koyun misali gibiyiz.

Vergi kanunlarında kapsamlı reforma gidilecekti. Evet, kanuna aykırı olan motorlu taşıtlar vergisinin 2 kere alınması, fahiş vergi artışları, adına "vergi" denilmeyen vergilerle uçana kaçana, hava alana vergi getirmeleri ve daha neler neler.

Gelelim en önemli vaatlerinden olan kuvvetler ayrılığına. Daha itibarlı Meclis, daha güçlü Hükûmet; daha etkin, bağımsız ve güçlü yargı; derli toplu ve etkili yürütme fonksiyonlarıyla kuvvetler ayrılığının tam ve kâmil manada uygulanması sağlanacaktı. İdarenin, yargının ve tüm kurumların Anayasa Mahkemesi kararlarına uyma zorunluluğu olmasına rağmen Anayasa Mahkemesini tanımayan, Anayasa Mahkemesinin kararına uymayan bir Hükûmetle, bir iktidarla karşı karşıyayız.

Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle bürokratik engeller kalkacak, kararlar hızlı ve etkili bir şekilde alınacaktı, Türkiye dünyaya örnek olacaktı. Evet, itiraf etmeliyim ki örnek olduğu doğru hatta eski Başbakan Binali Yıldırım'ın dediği gibi parmakla gösterilen bir ülke olduk. Nasıl mı? Hayat pahalılığından enflasyona, uyuşturucu ve mafya örgütlerinin cirrit atmasından kiminle olduğu belli olmayan kara para sahiplerine; konutla birlikte vatandaşlık satılmasından umutsuzluktan yurt dışına gitmek zorunda olan ve daha acısı yoksulluktan intihar eden gençlerimize; yolsuzluk, hukuksuzluk, basına uygulanan sansürden yargıdaki şaibelere kadar hakikaten parmakla gösterilen bir ülke hâline getirildik.

2017 yılında yüzde 11,92 olan tüketici enflasyonu, 2024 Kasım dönemi için yüzde 50'lerde ki bu TÜİK'in makyajlı rakamları; herkes biliyor ki halkımızın yaşadığı gerçek enflasyon yüzde 100'lerin üzerindedir. 2017 yılı sonunda 3,77 lira olan dolar kuru, şimdilerde 35 TL ki onu da niçin baskıladıklarını biraz önce açıklamıştım. Ülkemizde et, süt, yağ gibi en temel gıdalar lüks tüketim hâline geldi. İktidar mensupları "Eskiden kuyruklar vardı, karneyle yağ dağıtıyorlardı; tüp gaz kuyrukları vardı. Şimdi pahalı ama bu tür ürünler raflarda mevcut." diyorlar. Ne muhteşem bir savunma(!) Yahu, eskiden mal bulunamıyordu, şimdi ise vatandaşın parası yok! Ne değişti? Dar gelirliyi geçtik, Merkez Bankasının kurtarıcı Başkanı bile kiralık dairede oturduğunu ve pahalı olduğunu itiraf etmedi mi? Ardından da bu hanımefendiyi görevden çok alelacele almadınız mı?

Güya daha da güçleneceği, Hükûmeti daha iyi denetleyeceği ve saygınlığını daha da artıracığı söylenen Meclisimizin düşer bırakıldığı hâl tam olarak devasa bir çaresizliktir. Bakınız, birçok değerli hatip söyledi, bu bütçeyle ilgili Komisyonunda ve Genel Kurulda, muhalefeti boş verin iktidar milletvekillerinin bile talep ettiği en küçük değişiklik olmamıştır. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin bu 7'nci bütçesi, bundan önce Türkiye Büyük Millet Meclisinin uhdesinde olan bütçe hakkı Külliye'deki danışmanlara verilmiş durumdadır. Bu bütçenin sahibi de belli değil, kime hesap soracağımız dahi belirsiz çünkü seçimle işbaşına gelmiş kimseyi karşımızda göremiyoruz, sözlerimiz havada yankılanıyor ama muhatabına bir türlü ulaşmıyor, resmen boşluğa konuşuyor gibiyiz.

Aslında bütçenin bir sahibi var ama o da lütfedip gelmiyor; sanırım, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde hesap veren değil sadece hesap soran bir makamda olduğunu ve bu nedenle biz fânilere hesap vermek gibi bir sorumluluğunun olmadığını bize hatırlatıyor; öyle tahmin ediyorum. O böyle düşündüğü için de maalesef, bu bütçe de öksüz ve yetim olarak birtakım memurların, bürokratların elinde, suni solunumla ayakta tutulmaya çalışılıyor. Elbette ki memurlara, bürokratlara bir sözümüz yok, neticede onlar da emir kulu ama biz de burada milletin vekilleri olarak milletimizin hakkına ve hukukuna sahip çıkmakla yükümlüyüz; kimse alinganlık göstermesin ama sahibi olmayan bütçeye bizim onay vermemiz de mümkün değildir.

Yani özetle, zaten zar zor ayakta duran demokrasimiz Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle felç edilmiştir, muhatapsızlık bir yönetim tarzı olmuştur. Özetle, bu, bir zam bütçesidir, vergi bütçesidir, faiz bütçesidir; zengine selam, yoksula ölüm bütçesidir; adı sana, tadı bana saray bütçesidir bu bütçe.

Değerli milletvekilleri, önergelerimize ve sorularımıza cevap verilmiyor. İktidar milletvekillerine buradan soruyorum: Grubumuzun ve de muhalefetin verdiği yüzlerce araştırma önergesinden ilaç niyetine tek bir soru önergemize bile niye "evet" demediniz siz? Ya, bu ülkede bir devleti denetleme mekanizması olmayacak mı, bu iktidar bu devleti yönetirken kendisinde hiçbir sorumluluk duygusu hissetmeyecek mi? Yani ne demek istiyorum; üniversiteleri, belediyeleri, bakanlıkları kim denetleyecek? Burada Sayıştay denetleyecek değil mi? Sayıştaya şöyle söylüyorsunuz: "Sayıştay, Sayıştay, ince eleyip sık dokuma." diyorsunuz. Bir de şöyle bir durum söz konusu; eskiden denetçiler, başdenetçiler şöyle yapıyorlardı: Bilgisayar üzerinden üstteki bir komisyona gönderiyorlardı raporlarını, o komisyon daha sonra kuşa çeviriyordu, tekrar yeniden o denetçiye geliyordu, o denetçi tekrar yeniden bilgisayar üzerinden oraya gönderiyordu. Şimdi, şöyle yapıyorlarmış: "Efendim, siz bilgisayar üzerinden göndermeyeceksiniz." Çünkü denetçinin gönderdiği orada duruyor, o durduğu sürece "Keser döner sap döner, gün gelir hesap döner." diyerek endişe ediyorlar ki bunları kesinlikle bilgisayar üzerinden göndermiyorlar. Daha sonra kuşa çeviriyorlar, kâğıt üzerinden kendilerinde bulunduruyorlar ve buna da "şeffaflık" diyorlar, "hesap verme" diyorlar.

Peki, Sayıştay denetleyemiyor, kim denetliyor? Kurumların teftiş kurulları mı? Ya, onları zaten siz atıyorsunuz. Peki, kim denetleyecek daha sonra? Parlamentodaki milletvekilleri denetleyecek ve "Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde bu Parlamento çok güçlü olacak; çok değerli milletvekilleri, değerli hâle gelecek, milletvekillerinin kanun teklifleriyle yönetilecek." diyordunuz, Allah aşkına, hangi muhalefet partisinin bir kanun teklifine bu Parlamento "evet" verdi, hangisine veyahut da iktidar partisinin milletvekillerinin hangisinin hazırlamış olduğu bir kanun teklifine burada "hayır" verildi, verilmedi ki. Soru önergelerimize niye cevap vermiyorsunuz? Anayasa diyor ki: Milletvekillerine on beş gün içinde cevap verilir.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bu Bakanlar layüsel mi Allah aşkına ya! Niye Anayasa'ya uymuyorsunuz? Bir de kendinizle tezat hâle düşmüşsünüz, diyorsunuz ki: "Efendim, biz yeni bir Anayasa yapacağız." Gelin, önce mevcut Anayasa'ya uyun, soru önergelerimize cevap verin, onlarca soru önergesi verdik.

CEMAL ENGİNYURT (İstanbul) - Bravo!

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Niye vermiyorsunuz bu soru önergelerine cevabı? Yoksa oturduğunuz koltuklarda bir şeyler mi var; arkanızda hukuksuzluk mu var, keyfilik mi var; niye vermiyorsunuz? Diyorsunuz ki: "Efendim, geldik, burada söyledik." Bütün yaptıklarınızın güzelliklerini anlatıyorsunuz; tamam, peki onları yaptınız, ben de bunları denetleyeyim. Mesela neyi denetleyeyim? Ben burada diyeyim ki Varlık Fonunu denetlemek istiyorum, niye denetimden azade? Ve biz burada Sayıştay üzerinden Savunma Sanayii Fonu'nu denetlemek istiyoruz, niye Sayıştaydan azade kılıyorsunuz? Elbette ki savunma sanayisinin güçlü olmasını isteriz. Yani 5'inci nesil uçakların yapılmasını istemez miyiz, kıtalar arası füzelerin yapılmasını istemez miyiz biz; İHA'ların, SİHA'ların yapılmasını istemez miyiz? Bu toprakları aziz biliyoruz biz, başka devletimiz yok ki bizim; son sığınağımız, son limanımız, son vatanımız bizim burası. Elbette ki bunları yapacaksınız. Peki, bu beyin göçünü niye durduramadınız? Şimdi "Kapılarımız açık." diyorsunuz. Hangi kapılar açık, kime açık Allah aşkına? Niye gelsin Amerika'dan, niye gelsin Kanada'dan, niye gelsin Avustralya'dan? Avrupa Birliği ülkelerinden, Benelüks ülkelerinden, İskandinav ülkelerinden niye gelsin buraya? Enflasyonun yüzde 65-70 olduğu bir ülkeye mi gelecek? Parasının kıymetsiz olduğu, Bosna Hersek'in parasından bile 2 misli daha düşük olan bir yere mi gelecek bu insanlar?

Değerli milletvekilleri, biz buraya, Savunma Sanayii Fonu'nun bir 750 lirasına takıldık. Geldi bu Savunma Sanayii Fonu, burada dediniz ki: "İsrail ülkemize tehdit, Savunma Sanayii Fonu'na biz bir vergi toplamak istiyoruz." Vatandaş hareketi geçirmek istediniz; geçirin, 100 milyar değil 300 milyar toplayalım, 500 milyar toplayalım, 1 trilyon toplayalım, 1 trilyon dolar toplayalım; yapar bu millet, bu borcu da öder bu millet. Ama biz diyoruz ki Sayıştay denetiminden kaçırmayın. Ben nereden bileceğim orada bir İHA'ya, SİHA'ya veya yapmış olduğunuz bir tanka 1 liralık malı 10 liraya vermediğinizi? Kime veriyorsunuz, açık artırımla mı veriyorsunuz, davetiyeyle mi veriyorsunuz, pazarlık usulü mü veriyorsunuz? Bu millet bunu görmek istiyor ve öğrenmek istiyor. Öğrenmek hakkımız değil mi? Gelin, bunları yapın. Yirmi iki yıldır iktidardasınız, bir on yıl daha iktidarda kalın, hiç önemli değil ama yapın bunları. Demokrasiyi işletin, açık bir rejim olun, ondan sonra evet diyelim, biz sizi alkışlayalım.

Değerli milletvekilleri, bizim soru önergelerimize cevap vermiyorsunuz, Anayasa'yı ihlal ediyorsunuz ve bunun karşılığı müebbet hapidir. Eğer Türkiye'de bir Anayasa Mahkemesi özgür çalışmış olsaydı, bu Parlamentoda özgür bir şey olmuş olsaydı, bu bakanlardan soru önergelerimize on beş gün içinde cevap vermeyenlerin, hepsinin akıbeti müebbet hapis olurdu ve vermemeleri de aynı şekilde Anayasa'yı ihlaldir, Anayasa'yı ihlal edenler yeni anayasa yapamazlar ve bize de bu Anayasa'yı dayatamazlar.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanı, Hükûmetin yani yürütmenin başıydı değil mi? Peki, kendisine niye hakem rolü biçiyor? Bakınız, Cumhurbaşkanı hakem olamaz sadece taraf olabilir hem "Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle kuvvetler ayrılığı daha da güçlendirilecek." diyerek bunu vadetmemiş miydiniz? "Niye böyle oldu?" diye sormayalım mı? Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde, bu iktidar, ülkemiz için kritik önemi haiz savunma sanayisi konusunu da bunu da bir tabu hâline getirmiştir, nedeni ise çok açıktır; bu sektördeki yanlış uygulama ve suistimallerin tartışılmasını istememektedir.

Mesela -zamanında çok sorduğum- ALTAY tankı ihalesini niçin yüzde 49,9 oranında yabancı olan bir şirkete verdiğinizi bir türlü izah edemediniz ve bu şirket ihaleyi aldıktan sonra, 2018'de Cumhurbaşkanlığı kararıyla 1,4 milyar TL'yi bulan muazzam teşviklerin niçin verildiği de muammadır. Peki, tüm bunların sonucunda "ALTAY tankı nerede, kaç adet ALTAY tankı Türk Silahlı Kuvvetleri envanterine teslim edildi?" diye sorduğumuzda da bir cevap verilmemiştir ama biz, o cevabı zaten biliyoruz: Sıfır yani "zero".

Peki, tıpkı savaş uçağımız gibi, son yirmi iki yılda, iktidarınız süresince kaç tane yerli ve millî savaş uçağı üretilmiştir mesela? Öyle bir propaganda yapılıyor ki milletimiz iktidar sayesinde 5'inci nesil savaş uçağı üretiyoruz zannediyor çünkü. Ben tekrar sorayım o zaman: Modifiye edilen eski uçaklardan, İHA ve SİHA unsurlarından bağımsız olarak son yıllarda Türk Silahlı Kuvvetleri envanterine giren yerli uçağın ve tankın sayısı ne kadardır? Hatta yerlisinden geçtim, herhangi bir ülkeden de ithal edilmiş olan kaç adet yeni nesil savaş uçağı envantere teslim edilmiştir, bana söyleyebilir misiniz.

Bu iktidar, geçen ay savunma sanayisine destek adında fonlar topladı, biraz önce söyledim onu. Bu fona karşı değiliz, bu fonun Sayıştay denetimi dışına çıkmasına karşıyız. Aynı şekilde, Varlık Fonunun Sayıştay denetiminden çıkmasına karşıyız. Bazı ajanslar kurdunuz burada. Bu ajansların, Sayıştay denetimi dışına çıkararak bakanlıkların -herhangi- teftiş kurulları tarafından denetlenmesini oluşturmak istediniz. Bunlarla ilgili olarak itirazlarımızı yaptığımız zaman da sizler diyorsunuz ki: "Bu da bir hak, bu da kanunun, Anayasa'nın bize vermiş olduğu hak." Hesap sorulmasın diye kurduğunuz Savunma Sanayi Fonu, Varlık Fonu, benzeri ajansları, vakıfları, Sayıştayın yani devletin denetiminden çıkaran bir yönetimle muhatap olmaktan yorulduk, bittik artık. Yandaşa verildikten sonra Millî Piyango gibi kurumlardan Savunma Sanayi Fonu'na aktarılan paranın oranını düşüren bu iktidara niye güvensin ki zaten? Askere çağrıldı, koşarak gitti bu millet; deprem, sel, afet oldu, "yardım" denildi, varını yoğunu serdi bu millet, yollara revan oldu; "vergi" denildi, itiraz etmedi; "ek motorlu taşıtlar vergisi" denildi, "ek bütçe" denildi, IBAN'lar verildi, o IBAN'lara yine gönderdi; canını feda etmesi istendi, tereddüt etmedi; şimdi de sizler bu milletin vatan savunması için 750 liradan kaçtığını düşünüyorsunuz değil mi? Hayır; bu millet sizin yani iktidar elitlerinin yüzüzlüğünü, adaletsizliğini, yandaş seviciliğinizi, yoksul nefretinizi ve yörük sırtından kurban kesme aşkınızı yüzlerinize vuruyor.

Bu arada, vatan savunması için alınan; 2,5 milyar dolar ödenen S-400'lere ne oldu mesela? Bu S-400'ler nerede?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Duruyor.

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Bu S-400'ler kullanılmayacak mı? Nerede kullanılacak bunlar? Bu paralar nerede? Hatta birilerine vermeyi de düşündünüz, Amerika Birleşik Devletleri oradan itiraz etti hemen, "Veremezsiniz, mümkün değil, vermenizi istemiyorum." dedi. Bir şey söyleyebildiniz mi? Bataryaları mı bitti? Hani hava savunma sistemimiz tamdı, hiçbir şeye ihtiyacımız yoktu. "Hava savunma sistemimiz tam." diyorsunuz, ardından da "çelik kubbe" mi diyorsunuz, "demir kubbe" mi? Yine bunun için de para toplamak istiyorsunuz. 2,5 milyar dolar ne kadar yapıyor biliyor musunuz? 90 milyar TL yapıyor yani milletimize dayattığınız yeni vergilerden toplayacağınız ve güya yeni hava savunma sistemini inşa edeceğinizi söylediğiniz 40-50 milyarın 2 katı olduğunu

hatırlatırım. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle esasen bir paket programın devamı olan dezenformasyon yasası, RTÜK ve nihayet etki ajanlığı yasasıyla iktidar aleyhine konuşanlar için mahkemeler bir yol, cezaevleri ise bir mekân hâline gelmiştir. Yargıyı arkabahçesi yapmak isteyen iktidar, siyasi rakiplerini ve elbette muhalif vatandaşları yargı sopasıyla hizaya sokmak istiyor; elma şekerini içindeki zehir düzenlemesi aynen 29'uncu madde gibi. Hem zulmediyorlar hem de dalga geçiyorlar. Tüm bu paket programın adı "postmodern Takrir-i Sükûn" düzenlemesidir. Kendisine ayrılan devasa bütçeyi, halkı kin ve nefrete sevk edenlere kaynak yapmış gibiler. Milletin vergileriyle millete sopa gösteren, tepesinde boza pişiren bir kuruma değil para vermek, sorumluları hakkında savcılarının soruşturma açması gerekir diye düşünüyorum.

Şimdi Diyanete geleyim. Birileri "Gençler dine, diyanete ilgi göstermiyor." "Halk dinden soğuyor." "Bu kadar cami yaptık ama içinde cemaat yok." diyor. Peki, kendinden menkul bazı dinî figürler ne yapıyor? Yanmaz kefen ve terlik pazarlaması yapıyor; depremleri erteliyor veya başka bölgelere gönderiyor; beddua ederek uzay mekiğinin vidalarını gevşetiyor, insanların ölümüne sebep oluyor. Ya kardeşim, uzay mekiğinin vidalarıyla ne alıp veremediğin var senin? İnsanın aklıyla alay eden saçmalıklarına dinî kılıf geçiriyorlar. Madem böyle güçleriniz var; açlığa, yoksulluğa, depremlere, savaşımlara son versenize; tüm dünyayı geçtim, hiç değilse acı içindeki mazlum Müslümanlar için, mesela Filistin için bir şey yapsanıza. Sonra da "Gençler niye dinden soğuyor, niye deist oluyor?" lafları. Peki, tüm bu zırvalara "Dur!" deyip halkı doğru bilgilendirecek olan Diyanet ve başındaki kişi ne yapıyor? "Bana bir Audi A8'i bile çok gördüler." diyerek âcizleniyor.

CEMAL ENGİNYURT (İstanbul) - Bravo!

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Aynı saatlerde, eski olduğu için sık sık kaza kırırma uğradığı bilinen bir askerî helikopter düşüyor, 6 askerimiz şehit oluyor. Binlerce defa yurt dışı gezileriyle kendilerine ayrılan o dev bütçeyi har vurup harman savurup yılın ortası ortası gelmeden bir o kadar daha bütçe istiyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Veyl olsun, hakkım, sıcak bir çorbanın hayaliyle yaşamak zorunda kalan yetimlerin hakkını çalanlara haram, zehir olsun benim hakkım inşallah.

Sayın Diyanet İşleri Başkanına bu millet Audi A8 de alır, uçak da alır, hiç merak buyurmasın ama kendisine bir çağrım var: "Bu millet eskiden çok güvendiği imam ve hocalara artık niye güvenmiyor?" diyerek sormasını istiyorum.

Sonra, arada bir şey de söyleyeyim: Bu Kur'an kursu öğreticileri var, fahri Kur'an kursu öğreticileri; bunlar KPSS'yle işe alınıyorlar, aynı zamanda, Diyanet İşleri Başkanlığının kriterleriyle alınıyorlar ve bu insanlar köle gibi çalıştırılıyorlar. Otuz gün çalışıyorlar, sekiz dokuz gün kadar bunlara siz sigorta primi yatırıyorsunuz. Peygamber'imiz ne diyordu, Hazreti Muhammed: "Çalışanın alın teri kurumadan hakkını verin." diyordu. Siz bunlara hakkını bile vermiyorsunuz.

Ramazan ayına yetişmediği için davetiyeli ihaleler yapıyorsunuz, davetiyeli kitap basım, takvim ihaleleri yapıyorsunuz; eşeledikçe nelerin çıkacağını bilmediğimiz bir büyük kara delik, korunaklı ve korumalı fil dişi kulelerinden...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - ...çıkarken Audi A8 arzulayan bir din insanı, bilmesi gereken şeyleri bilmeyen, yapması gereken şeyleri yapmayan, olması gereken kişiler olmayan ilginç figürler; mütevazılık nerede, Hak getire.

İyileri tenzih ediyorum -son cümle- iyileri tenzih ederek söylüyorum: "Yiğin efendiler yiğin, bu han-ı iştiha sizin,/Doyunca, tıksırınca, çatlayınca kadar yiğin!" diyor, saygılar sunuyorum. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SIRRI SAKİK (Ağrı) - Tıksırınca kadar yiğin!

BAŞKAN - Söz sırası İstanbul Milletvekili Sayın Bülent Kaya'nın.

Buyurun Sayın Kaya. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 bütçesi vesilesiyle Genel Kurulumuzu teşrif eden Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, hepinizi grubum adına saygıyla selamlıyorum.

Az evvel konuşan iktidar mensubu arkadaşımız partimizin ismini zikrederek "Adı Saadet ama hep mutsuzluk konuşuyor." demişti. Doğru, adımız "Saadet" ve "Pollyanna" olmadığı için hep mutsuzluk değil de olumsuzlukları konuşmak zorunda kalıyoruz yoksa ismimiz "Pollyanna" olsa biz de sizler gibi hayata tozpembe bakabilirdik ama maalesef, hayat sizin gördüğünüz gibi tozpembe olmadığından, böyle bir Türkiye olmadığını da görmeniz, kabullenmeniz lazım.

İktidarınız ve partiniz ne istiyor biliyor musunuz Değerli Başkanım? "Bizi hep alkışlayın." 50 bin Amerikalının o kirli postallarının bu topraklara getirilmesiyle ilgili tezkereyi -1 Mart tezkeresi- getirirsiniz, itiraz ederiz "Yahu, siz Saadet Partililer de ne istiyorsunuz kardeşim; alkışlasanıza herkes gibi." dersiniz. Daha sonra, o tezkere reddediliyor ama siz hâlâ o tezkerenin arkasında olduğunuzu söylüyorsunuz. FETÖ'yle iş tutup Ergenekon, Balyoz operasyonlarını yapıyorsunuz, "Ya, doğru, suçluları cezalandıralım ama burada sakın ha Amerikan karşıtı olan insanlara dönük bir operasyon olmasın?" dediğimizde de "Vay, bunlar yeşil Ergenekoncu." deyip sizi niye alkışlamadık diye tekrar sitem ediyorsunuz; sonra "Allah bizi affetsin, aldatıldık." demek de size düşüyor.

Annan Planı'yla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni ortadan kaldırıp adada tek devletli çözümü dayatıyorsunuz, "Bu, olmaz; kazanımlarımıza aykırı. Geleneksel dış politikamız ve Kuzey Kıbrıs'taki Türk halkının da kazanımı olan bir şeyden geri adım atamazsınız." diyoruz, Annan Planı'na "hayır" demek için adaya çıkıyoruz, siz de "Çözumsuzluk çözüm değildir." deyip Annan Planı'na "evet" demek için gidiyorsunuz ve "Ey, Saadet Partililer; ya, siz de herkes gibi bizi alkışlasanıza." diyorsunuz. Sonra da dönüp dolaşıp bugün adada ancak iki devletli bir çözümün çözüm olduğu noktasına geliyorsunuz ama dün onu söylerken de alkışlamamızı bekliyorsunuz, bugün "Kıbrıs'ın fatihi, sahibi" olarak kendinizi lanse ettiğinizde de alkışlamamızı istiyorsunuz.

Yine, Sisi'ye "hain" diyorsunuz. Evet, Sisi bir hain ama... "Siz bir devletsiniz, sizin birinci vazifelerinizden bir tanesi de siyasi baskıyla kendi ülkesinde zulüm yapmak isteyen insanları engellemek olmalı." diyoruz, biz Sisi'ci oluyoruz. Sonra, seçimden sonra "kardeşim Sisi" deyip tokalaşıyorsunuz; olan yine bize oluyor.

Ve yine siz, Birleşik Arap Emirlikleri'yle, Suudi Arabistan'la "değerli yalnızlık" adı altında ilişkileri koparıyorsunuz. "Ya, bu dış politika değil, dış politika sürekli kapıyı açık tutmak, haklı davanızı diplomasıyla ileri sürmektir." diyoruz, yine bizi eleştiriyorsunuz

"Vay bunlar Birleşik Arap Emirlikleri'nden yana, yok bilmem kimden yana." diyorsunuz. "Amerika'yla iş tutma." diyoruz, "realpolitik" diyorsunuz; sonra bugün geliyorsunuz, Amerika sizin düşmanınız oluyor. Çıkartıyorsunuz, Şimon Peres'i bu kürsüde konuşturuyorsunuz. Saadet Partisi itiraz ettiğinde "Ya, dünyanın gerçeklerinden bihabersiniz, vay zavallılar." diyorsunuz, ondan sonra da bugün çıkıyorsunuz "İsrail en büyük düşmanımız, her an Türkiye'ye saldırabilir." diyorsunuz.

Dolayısıyla değerli arkadaşlar, bizim sizi eleştirdiğimiz yerde alkışlamamızı beklemeyin, bizi bir turnusol kâğıdı olarak görün. "Ya, bu Saadet Partileri bugün kadar bizi hangi konuda eleştirdilerse devran döndü, haklı çıktılar, bir bildikleri var." deyin. Emin olun, sizin en rahat eleştirilecek yönünüz ne biliyor musunuz değerli AK PARTİ'liler? On üç yıllık yanlışlarla dolu Suriye politikanız ama bugün artık bu on üç yıllık yanlış politikalarınızı konuşmak bizi bundan sonraki günler için bir noktaya taşıyor, yeni bir durum ortaya çıktığı için bunları konuşmamız gerekiyor. Yoksa sizin bugün "zafer" diye anlatmaya çalıştığınız şeyin arkasında 1 milyon Suriyelinin ölümü var, 10 milyondan fazla göçmen var, yakılıp yıkılan, milyarlarca dolar kayba uğramış bir Suriye var. Elbette biz o Sednaya Cezaevindeki zulümlerden daha ağır zulümlerin Suriye'de olduğunu biliyoruz. Siz Marmaris'te Esed'le birlikte yüzerken de o cezaevinde zulüm görülüyordu. Siz AK PARTİ'nin iftarına onur konuğu olarak Esed'i çağırırken de o ülkede halkına zulmediyordu çünkü 2005'te Birleşmiş Milletlerde Esed'in savaş suçlusu olarak, daha doğrusu kendi halkına karşı soykırım yapmasıyla ilgili iddialar gündeme gelmişti; siz sahip çıktınız o dönemlerde "Hayır, böyle bir ceza verilmesin." diye.

Dolayısıyla, biz Esed'in dostu değiliz ama Suriye halkının dostuyuz, biz Esed'in dostu değiliz ama İsrail'in düşmanınız, Amerika'nın, bu ülkenin topraklarında gözü olan herkesin düşmanınız ve ömür boyu düşman kalmaya da devam edeceğiz.

Suriye politikanızdan bahsetmişken, dediğim gibi, on üç yıllık Suriye politikanızı eleştirmek en konforlu alan olmasına rağmen bugün geldiğimiz noktada bunu yapmıyor, size yeni tavsiyelerde bulunuyoruz. Bu yeni tavsiyeleri yaparken de siz yine kalabalıklar gibi sizi alkışlamamızı bekleyeceksiniz ama biz her zamanki gibi hakkı tavsiye vazifemizi yerine getirmiş olacağız.

Bir; Suriye'deki Kürtlerin, Türkiye'nin hassasiyetlerine dikkat etmesi gerektiği konusunda herkes hemfikir. Yani dolayısıyla, daha doğrusu, biz Suriye'deki Kürtlerin Türkiye'nin hassasiyetlerine dikkat etmesi gerektiğini düşünüyor ve ülkemizin dış politikasında bu hususta muhataplarıyla ilişki kurarken Türkiye'nin hassasiyetlerinin Suriye'deki Kürtler tarafından da dikkate alınması gerektiğini düşünüyoruz.

İki; Suriye'deki Kürtlerin de Suriye'nin bir parçası olduğunu, dolayısıyla Suriye yeniden yapılanırken diğer halklar gibi Suriye'deki Kürtlerin de anayasal haklarının güvence altına alınmasını ve bu konuda Suriye'deki Kürtlerin anayasal hakları için en büyük destekçi ve savunucularından birinin de Türkiye'nin dış politikası olması gerektiğine inanıyoruz. Çünkü Suriye'deki Kürtlerle kurduğumuz ilişki sadece Suriye'deki Kürtlerle kurulan bir ilişki değil, Türkiye'deki 25 milyonu aşkın Kürtle, Irak'taki Kürtle, İran'daki Kürtle, Avrupa, yurt dışındaki Kürtlerle kurulan ilişki demektir. Dolayısıyla orada salt kırmızı çizgilerimiz üzerinden bir endişe siyaseti oluşturmanın doğru olmadığını vurguluyoruz.

Bir diğeri, Suriye'deki Kürtleri mutlaka ama mutlaka önemseyen, kendi soydaşı gibi gören, Suriye'deki Türkmen, Irak'taki Türkmen, Bulgaristan'daki Türk kadar oradaki Kürt'ü düşünen bir Türkiye Cumhuriyeti devleti olmak zorundadır. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Bir diğer önemli husus, çatışma ve savaş ortamlarında örgütler vardır ama çatışma ve savaş ortadan kalkıp normal bir düzene geçildiğinde ise yapılar meydana çıkar. Bugün HTŞ'nin bu son süreçlerden önce Birleşmiş Milletler ve ülkemiz tarafından da bir terör örgütü olarak kabul edildiğinin ve Suriye'de birçok terör örgütü olduğunun da farkındayız. Madem artık savaş ve çatışma ortamı bitti, yapılardan farklı refleksler bekliyorsak bu refleksi bütün örgütler için beklemek durumundayız. Yani HTŞ'ye tanıdığınız krediyi "Artık silahları bırakın, artık Suriye'nin bir parçası olun." dediğiniz yapıyı, Türkiye'nin oradaki bütün yapılar için de en azından aynı kategoride değerlendirmesi lazım. Orada bir oluşum var çünkü devlet otoritesinin ortadan kalktığı yerlerde insanlar mecburen kendi can, mal, ırz ve namus güvenliğini korumak için ya bir örgüte sığınır ya da maalesef, dışarıdan gelen bir devletin himayesine girmek isterler. Bu elbette bağımsızlık karakteri olan birinin kabul edeceği bir şey değil ama bir de savaşın realitesi var. Dolayısıyla siz oradaki yapılara "Silahlarınızı bırakın ve orayı terk edin." çağırısı yaptığınız zaman oradaki sivillerin nasıl korunacağını, teminatlarının ne olduğunu göstermek durumundasınız, aksi takdirde çağrınız boş ve havada kalır.

Ve yine, örgütlerin ismine ya da yapılarına düşman olmak bir şeyi çözümüyor. O yapıların Türkiye'yle ilgili beslemiş olduğu varsa yanlış yaklaşımlar onları düzeltmektir asıl olan. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin asla ve asla Suriye'deki Türklerle bir sorunu olmadığını biliyoruz. İktidarın zaman zaman farklı politikaları olabilir ama Suriye'deki Kürtlerin, Türkiye'nin hassasiyetlerine dikkat edeceği, Türkiye'nin de Suriye'deki Kürtlerle etle tırnak olabileceği bir süreci nasıl inşa edeceğimizi konuşmamız lazım. Dün dün de kaldı, savaşma, çatışma ortamı geride kaldı; şimdi -Irak'ta yirmi küsur senedir devam ediyor, inşallah Suriye'de bu kadar uzun sürmez ama- bir normalleşme süreci başlıyor. Dediğim gibi, Suriye'deki Kürtler sadece Suriye'deki Kürtlerden ibaret olmadığı için, Türkiye Cumhuriyeti aynı zamanda Kürtlerin de devleti olduğu için mutlaka ve mutlaka Suriye'deki Kürtlere de Kürtlerin bir devleti olan bir Türkiye Cumhuriyeti olarak meselelere bakmak durumundayız.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, değerli Cumhurbaşkanı Yardımcım, olağanüstü hâl rejiminde kurulmuş bir sistemdir. İhtiyaçtır, fırsattır, ihtirastır, her şeyi diyebiliriz ama kabul etmemiz gereken bir gerçek var ki Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, Türkiye'nin anormal koşullarında fiilî durumun Anayasa'ya uydurulmasına dair bir mecburiyetten ortaya çıktı. Herkes fânidir, Sayın Erdoğan da o fânilerden biridir. Dolayısıyla, sadece Sayın Erdoğan'a göre dikilmiş bir ceketin 85 milyona uymayacağını hep beraber kabul edelim. Belki o Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini savunanlar Türkiye'nin o gün içerisinde bulunduğu koşullar için bunun şart olduğunu düşünebilirler, iyi niyetle bakmak istiyorum meseleye ve öyledir de savunduklarına göre.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, toparlayın.

BÜLENT KAYA (Devamla) - Ama Sayın Erdoğan da herkes gibi bir fâni olduğuna göre artık bu sistemin şahıslara göre değil, "Ya, bir beş sene daha süresini uzatalım, Türkiye'nin Erdoğan'a ihtiyacı var." demek yerine... Elbette Erdoğan'ın da siyaset yapma hakkıdır, önümüzdeki beş sene de Anayasa elveriyorsa siyasete de devam edebilir, illa kenara çekilsin diye bir talebimiz yok ama Anayasa'nın herkes için uygulanmasını... Sadece Erdoğan'a uygun bir anayasa yapılmasına itiraz ediyoruz.

Bir diğerk husus, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde iktidar devletleşiyor. Demokrasilerde iktidarlar devletin bir parçasıdır, muhalefet de devletin bir parçasıdır ama siz Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini bir parti devleti, bir iktidar devleti gibi gördüğünüz için kendiniz dışındaki herkesi gayrimillî, hukuk dışı, terörist olarak görüyorsunuz; bu, sisteme olan bakış yanlışınızdandır diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi, İYİ Parti ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Antalya Milletvekili Sayın Serap Yazıcı Özbudun'un.

Buyurun Sayın Özbudun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım ve bizi ekranları başında takip eden sevgili izleyiciler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhurbaşkanlığı bütçesi üzerine konuşacağım ama yapacağım açıklamalara sarahat kazandırmak için Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin devlet yapımız üzerinde yarattığı bir kısım değişikliklere değinmek istiyorum. Bilindiği gibi, bu Anayasa değişikliğiyle birlikte evvelce Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulundan oluşan iki başlı yürütme yapısından sadece Cumhurbaşkanının yürütme yetkilerini kullandığı tek başlı yürütme yapısına geçilmiştir. Öte yandan, evvelce Başbakanlığa bağlı olan Millî İstihbarat Teşkilatı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Diyanet İşleri Başkanlığı gibi çeşitli kurumlar Cumhurbaşkanlığı makamına bağlanmıştır. Bundan başka, Anayasa'mızın evvelce Türkiye Büyük Millet Meclisine sunduğu hükümeti denetim yetkilerinin bir kısmı ilga edilmiş, bir kısmı ise yapılan değişikliklerle nispeten etkisiz hâle getirilmiştir. Bugün üzerinde konuşacağımız Cumhurbaşkanlığı makamına bütçeden, 2025 yılı merkezî yönetim bütçesinden 17 milyar Türk lirası tahsis edilmiştir. Ancak bundan ibaret değildir çünkü biraz önce isimlerini zikrettiğim çeşitli kuruluşların bütçe payı bu rakama dâhil değildir, bunları da dâhil ettiğimiz zaman karşımıza ciddi bir rakam çıkmaktadır. 477 milyar civarında bir paya sahiptir Cumhurbaşkanlığı.

Şimdi, diyebilirsiniz ki konunun bizim şu anki görüşmelerimizle ilgisi nedir? Özellikle bu ilgiyi kurabilmek için Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişten itibaren değişen yetkilerimize değinmek istiyorum. Evvelce Türkiye Büyük Millet Meclisinin, hükümet aktörlerine sözlü soru yöneltme yetkisi vardı ancak bu sisteme geçişle birlikte bu yetki ilga edilmiştir. Şu anda milletvekillerinin sadece yazılı soru önergesi verme yetkisi vardır ve bu yetki de Anayasa'mıza göre on beş gün içinde cevap verilmek suretiyle kullanılmak zorundadır. Kimlere yöneltebiliyoruz bu soru önergelerini? Aslında yürütme yetkisinin asıl sahibi olan Cumhurbaşkanına yöneltemiz gerekirdi çünkü önceki sistemde başbakana ve tüm bakanlar kurulu üyelerine yöneltebiliyorduk. Şu an ise sadece Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza ve Bakanlara bu önergeleri verebiliyoruz. Ama burada dikkat çeken asıl önemli sorun şu: Verdiğimiz soru önergelerine ya on beş gün içinde cevap verilmiyor veya cevap verildiğinde de aslında sorularımızın karşılığını oluşturan cevaplar sunulmuş olmuyor. Örneğin ben Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza 22 Nisan 2024'te bir soru önergesi sunmuştum, cevap 3 Haziranda geldi ama bundan daha önemlisi, cevaplar sorularımın karşılığı değildi. Ne sormuştum bu önergede? Demiştim ki: "Cumhurbaşkanlığı makamında kaç danışman görev yapıyor? Bunların brüt maaşları nedir? Kendilerine sekreter, makam şoförü, makam otomobili tahsis edilmiş midir? Böylece, bunlara toplam ne kadar para harcanmaktadır? Ve bunun bütçe içindeki toplam payı nedir?" Ama bana verilen cevaplarda sorularımın hiçbirinin karşılığı yoktu. Şimdi, dolayısıyla, bu bize neyi gösteriyor? Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Hükümetin hesap verir bir organ olmaktan çıktığını gösteriyor. Oysa, hepimiz çok iyi biliyoruz ki demokrasinin asli unsurlarından biri yönetimde şeffaflık, diğeri ise hesap veriliktir. Neden? Çünkü bu iki unsur aslında kamu menfaatinin korunmasına hizmet etmektedir. Böylece, izlenen politikaların toplumun talep ve beklentilerine uygun olup olmadığı ve daha önemlisi, bu politikalar izlenirken bir israfın yapıp yapılmadığı anlaşılmaktadır. Ama biz bugün bu imkândan yoksun durumdayız.

Şimdi, bununla bağlantılı bir başka hususa değineceğim. 28'inci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisinin Üçüncü Yasama Yılındayız ve önümüze birçok torba kanun teklifi geldi. Anayasa'mızın şu anki metnine göre sadece milletvekilleri kanun teklifi hazırlayabilir, onun dışında başka hiçbir kimseye bu yetki verilmemiştir. Bizler gerek komisyonlarda gerekse Genel Kurulda önümüze gelen kanun tekliflerinin Anayasa'ya aykırı hükümler içerdiğini çok samimi ve iyi niyetli bir tutumla ve sağlam gerekçelerle öne sürüyoruz ama ne yazık ki bunlardan hiçbir sonuç alamıyoruz. Dolayısıyla ister istemez şöyle bir izlenime sürükleniyoruz: Acaba bu teklifler altındaki imza sahibi milletvekilleri tarafından değil de Cumhurbaşkanlığı bürokratları tarafından mı hazırlanıyor? Ben bu sorunun cevabını bilmiyorum ama eğer böyleyse o takdirde bizim özellikle bu bürokratlara harcanan rakamların ne olduğunu bilmeye hakkımız var çünkü bu rakamlar bizlerin cebinden çıkıyor.

Gene, bununla ilişkili bir başka konu şu: Biliyorsunuz, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle birlikte Cumhurbaşkanına Anayasa'mızın 104'üncü maddesinin on yedinci fıkrasıyla Cumhurbaşkanlığı kararnameleri çıkarma yetkisi tanındı. Aslında Anayasa'nın bu hükmü çok sarih. Ne diyor? Diyor ki: "Cumhurbaşkanı yürütmeye ilişkin konularda kararname çıkarabilir." Yani bunun mefhumumuhalfinden çıkan sonuç nedir? Demek ki yasama ve yargıyla ilgili bu kararnameler çıkarılamaz. Ayrıca şunu söylüyor Anayasa: Kişinin hak ve ödevleri, temel hak ve hürriyetler, siyasi haklar ve ödevlerle ilgili kararname çıkarılamaz ve daha mühimi, münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken veya hakkında kanuni düzenleme olan konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.

Şimdi, bugüne kadar 166 kararname çıkarılmış, bunların bir kısmı, içerdiği çeşitli hükümleri, Anayasa Mahkemesinden Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilerek, önümüze kanun teklifleri şeklinde geliyor. Peki, bu, bize ne gösteriyor? Bize şunu gösteriyor: Demek ki Cumhurbaşkanlığı bürokratları işlerini yeterince özenli yapamıyor; böylece, Anayasa yargısı meşgul ediliyor; böylece, Türkiye Büyük Millet Meclisi yasama yetkilerini verimli bir biçimde kullanamıyor ama bundan daha önemli bir sonuç daha çıkıyor: Cumhurbaşkanı bu kararnamelere imza atıyor. Elbette ki bu metinleri kendisi hazırlamıyor; bu, eşyanın tabiatına aykırı. Kim hazırlıyor? Bürokratlar hazırlıyor, ona götürüyorlar ve Sayın Cumhurbaşkanı bunu imzalayarak yürürlüğe koyuyor.

Şimdi, Anayasa'mız, 2'nci maddesinde "hukuk devleti" ve 11'inci maddesinde "Anayasa'nın üstünlüğü" ilkesine yer veriyor ve bu hükümler hepimizi kayıtsız ve şartsız olarak bağlıyor. O hâlde, bizler de doğal olarak Hükümet aktörlerine, bürokratlara harcanan rakamları sormak istiyoruz çünkü o rakamların kaynağı bizim yani milletin cebidir.

Şimdi, bugün sabah oturumda Adalet ve Kalkınma Partisinin İstanbul Milletvekili Sayın Halis Dalkılıç müftechir bir edayla şunu söyledi, dedi ki: "Yirmi üç yıldır millet bize bütçe yapma yetkisini veriyor." Haklı, evet, doğru, böyle, aynen böyle ama aynı millet

bize de Hükûmetin izlediği politikaları ve o politikalar için harcadığı paraları denetleme yetkisi veriyor. İşte, ben, bu sebeple, bütün Hükûmet aktörlerimize ve Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımıza seslenmek istiyorum: Sık sık milletin egemenliğinden söz ederken, sık sık milletin iradesinin öneminden bahsederken biz milletvekillerinin, onların alın terlerinin ürünü olan vergileriyle finanse edilen devlet politikaları için soru sorma hakkımız var. İşte bizler, bu soruların cevabını bekliyoruz çünkü siz de biz de millete hizmet ediyoruz. Eğer millet bize denetim yetkisi verdiyse biz bunu en iyi şekilde kullanmak istiyoruz. İşte, bu nedenle de anayasal yetkilerimizin daha da güçlendirilmesini ve mevcut olan yetkilerimize de işlerlik kazandırılmasını talep ediyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İstanbul Milletvekili Sayın Mustafa Kaya.

Buyurun Sayın Kaya. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA MUSTAFA KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, yürütme adına bütçe görüşmelerini takip eden Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, Sayın Genel Kurul; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılındayız. Devletler için kısa, insan ömrü için uzun bir süre bu. Tabii, cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılını karşılarken Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle birlikte yönetiliyoruz. Biraz önce değerli milletvekillerimizin de ifade ettiği gibi, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi olağanüstü koşulların getirdiği şartlara uygun olduğu düşünülerek getirilen bir sistemdi fakat bu sistemin bazı açıkları var. Bu açıkların merkezinde, bu sistemin Sayın Cumhurbaşkanının şahsına uygun şekilde tasarlanmış olması kurumsal akla verilebilecek en büyük zarardır. Bir sistem kutsanmaz, bir sistem ululanmaz ancak sistemin neye uygun olduğu, nasıl olduğu ancak bazı şartlarla beraber anlaşılabilir. İlla Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi, illa başkanlık sistemi, illa parlamenter sistem yerine biz bu sistemlerin ruhunda neyin olup olmadığını önce tartışmak zorundayız. Kuvvetler ayrılığı var mı, denge-denetlemeye sahip mi, şeffaflık var mı? Eğer bunlar varsa sistemin adının ne olduğunun çok da önemi yok. Mesela bütçeyi konuşuyoruz günlerden beri.

Değerli milletvekilleri, bir parlamentonun en önemli gücünün bütçeyi denetlemek, bütçeyi çıkarmak, bütçeyle ilgili eleştirilerini, katkılarını yapmak olduğunu biliyorsak ve bu mevcut Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde şayet bütçe Parlamento tarafından kabul edilmediği takdirde yürütme bunu 2025 yılı için 2024 yılını revize ederek yoluna devam ediyor ve Parlamente "Senin kanaatinin, senin katkının benim için bir önemi yok." diyorsa biz bu sistemin denge ve denetlemeye sahip olduğunu söyleyemeyiz. Bakınız, şunu da ifade etmek istiyorum: Tabii, şahsa özel yürütülen bir model olduğunu söylüyorum. Ben -umarım yanılırım- şunu iddia ediyorum: AK PARTİ içerisinde, iktidar kanadı içerisinde bu yetkilerle beraber bir başkanının Cumhurbaşkanı olması noktasında ittifak olduğu kanaatinde değilim "Bir başkası işbaşına gelse bu yetkilerle neye evrileceği belli olmayan bir sürecin muhatabı olabiliriz." diye endişeli olan arkadaşlarımızın olduğunu biliyorum çünkü Tunus'ta -en yakın örnek Tunus'ta- biliyorsunuz, 2011'den sonra Arap Baharı'yla beraber yaşanan süreçte demokratik açıdan bazı kazanımlar elde edildi. Bir süre sonra, o devrimlerin önemli bir unsuru olan Nahda Hareketi ve lideri Raşid Gannuşı çıktı dedi ki: "Bundan sonra biz, Cumhurbaşkanlığı makamında Kays Said'i görmek istiyoruz." Kays Said Cumhurbaşkanı oldu ve üç dört yıldan beri Tunus'ta şu anda Meclis neredeyse kapalı, Anayasa şu anda rafa kaldırılmış durumda. Bunu da isteyen o devrimi gerçekleştirenlerdi. Yarın bir gün sizlerde bu yetkiler bu şekilde devam ederse ve denge ve denetlemeden mahrum hâle getirilirse, üzülmek söylüyorum, bu söylediklemlerimle ben haklı çıkacağım ama ülke olarak hep beraber kaybetmiş olacağız.

Değerli milletvekilleri, bakınız, Meclis güçlü olursa neler kazanırız? Parlamento gerçekten denge ve denetleme yürütürse neler kazanırız? Hatırlarsınız, F-16 sürecini yürütürken biz o dönemde ısrarla F-16 taleplerimizi ilettiğimizde Amerika Başkanlığı dedi ki: "Biz bu noktada yetkili değiliz. Temsilciler Meclisinden çıkacak kararla birlikte ancak biz F-16'ları verebiliriz." Aynı şekilde, Sayın Cumhurbaşkanı da İsveç'in NATO üyeliği sürecinde bir ara artık iyice NATO üyelerinden baskı gelmeye başladığında Parlamenteyi işaret etmişti yani Parlamente'da İsveç'in NATO üyeliğine onay verilebileceğini söylemişti. Bu, ülke adına, kurumsal aklın yürütülmesi adına önemli bir kazanımdı ama şimdi, bugün biz, 600 milletvekili şu anda ülkemizin bu gidişatına yani bu sürecine katkı verememenin üzüntüsünü yaşıyoruz.

Günlerce, saatlerce Plan ve Bütçe Komisyonunda arkadaşlarımız kanaatlerini ifade ettiler, ortak bir kanaat var, muhalefetteki milletvekili arkadaşlarımız dile getirdi sıklıkla, ya, bir tane cümlesinin virgülünün yeri değiştirilmeden Genel Kurula indirildi. Muhalefet partilerinin milletvekillerinin dile getirdiği endişeleri, eleştirileri "Ya, şurası doğru olabilir." düşüncesiyle ortaya getirip de bunu dikkate alan bir anlayış maalesef sergilenmedi.

Değerli milletvekilleri, şunu ifade etmem gerekiyor, bir uyarı vazifesi yapmak adına ifade etmem gerekiyor: "Bize bir şey olmaz." mantığı maalesef çok konforlu bir alan. "Bize bir şey olmaz." mantığını bir an önce terk etmemiz gerekir. Niçin? Osmanlı'ya altı yüz yılın sonunda ne olduysa, Allah korusun, ülkemizin başına da o gelebilir; Selçuklu'ya ne olduysa ülkemizin başına o gelebilir. Bu konforlu alanda, ayakları yerden kesilmiş, zafer naraları atarak yürütülen dış politika süreçleri maalesef aklımızı başımızdan alıyor, bir anda çok farklı bir durumla karşı karşıya kalabiliriz. Lütfen, "Bize bir şey olmaz." mantığını artık dillendiren değil, gereğini yapan bir ülke konumuna düşelim. Herkes çok iyi teorisyen, herkes çok iyi teoriler üretiyor ama pratiği karşısındakinden bekliyor, bu mantık da bizi maalesef bir çıkmaza sokuyor. Teorilerin pratiğe dönüşmesi küçük bir adım da olsa herkesin ortak bir adım atması gerekir.

Saygıdeğer milletvekilleri, bir devleti iki şey ayakta tutar: Biri ahlaktır, diğeri adalettir. Ahlakın ve adaletin olmadığı toplumlar çürür. Bunu çok net bir şekilde görüyoruz. Nedir o? Koçi Bey, IV. Murat'ın yanında danışmanlık yapan önemli bir isim, önemli bir şahsiyet, "Şimdilerde -bakın, 17'nci yüzyıldan bahsediyorum- ulufeli kul topluluğunun sayısı arttığından kul çoğaldıkça masraf çoğaldı, vergi çoğaldıkça halka zulüm çoğaldı ve böylece bütün âlem harap oldu." diyor. Şimdi, bu ne demek? Bu, ahlaken toplumun çürümüş olduğunu gösteriyor ve ahlaksızlığın yaygınlaşması neticesinde devletin gördüğü zararı ortaya koyuyor. Dün burada Hazine ve Maliye Bakanlığının bütçesi konuşulurken özellikle değerlendirildi. O değerlendirmelerden biri de neydi? 2025 yılında bir ayda 162,5 milyar TL ödeyeceğiz, 2023 yılında dış borç faizi olarak 18 milyar dolar ödedik, 2024 yılında 20 milyar doları aşacak. Şimdi, asgari ücret 17.002 lira; asgari ücretin 17.002 lira olduğu yerde aylık sınırı 20 bin lira, yoksulluk sınırı 65 bin liraya gelmiş ve biz bu toplumdan sağlıklı bir şekilde geleceğe kendisini taşımasını bekliyoruz. Milletimizi tenzih etmek tabii ki görevim,

"Zor oyunu bozar." diye bir tabir var, bu şartlar altında geçim mücadelesi verirken bu insanların bütün ahlaki değerleri tam ve kâmil manada ayakta tutmalarını beklemek ne kadar akla uygun bir hâle geliyor?

Değerli milletvekilleri, yani 1 trilyon 950 milyar faiz ödüyoruz. Dün burada Ankara Milletvekilimiz Mesut Bey de ifade etti, İstanbul Milletvekilimiz Selim Bey de ifade etti; kurumlar vergisi 1 trilyon 600 milyar civarında, belediyelerin bir yılda yaptığı bütçe 1 trilyon 600 milyar civarında. Faize ödediğimiz paranın altındaki gelirlerle belediyeler yönetilsin, kurumlar vergisi alınsın diye bunları yürütmeye çalışıyoruz.

Değerli milletvekilleri, ahlakın ve adaletin olmadığı bütçelerin ülkelerin geleceğine katkı sunması mümkün değil yani insanların açlık sınırının altındaki maaşlarla yaşamaya mecbur edildiği bir bütçenin insanlığa mutluluk getirmesi mümkün değil. Adil olmak zorundayız, adaletli davranmak zorundayız. Bütçe ortaya koyarken bizim yapmamız gereken şey, önce "Benim insanım kaç parayla ayakta kalır, kaç parayla yaşar?" diye sormaktır. Şunu söyleyerek sözlerimi tamamlayacağım, bir alıntı da Selçuklu Veziri Nizâmülmülk'ten olsun, Nizâmülmülk diyor ki: "Bir kişiye birden fazla iş yükleyip onlarca kişiyi işsiz bırakmak akıl kârı değildir, devlet adamı bunun dengesini gözetmeli sürece iyi bir devlet adamıdır; aksi takdirde, saltanatının zeval bulması çok yakın olacaktır."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

MUSTAFA KAYA (Devamla) - Teşekkür ederim Başkanım.

O yüzden, ben, ahlakını ve adaletini kuşanmayan bütçelerin, yönetimlerin, anlayışların maalesef, gelecekte başarılı olmaları mümkün değildir; günü kurtarırlar, günü kurtardıklarında başarılı olduklarını zannederler ama içerden başlayan çürüme, bir süre sonra "Bize bir şey olmaz." diyen anlayışı alır, yerle bir eder; sonra Allah korusun, hep beraber çok büyük felaketlerle karşı karşıya kalabiliriz diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası İstanbul Milletvekili Sayın Bülent Kaya'nın.

Buyurun Sayın Kaya. (Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığımız ve bağlı kuruluşların bütçeleriyle ilgili grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcım, ara ara kürsüye bu kırmızı kaplı kitapla çıkıyoruz çünkü rahmetli Özal demişti ki: "Ya, Anayasa'yı bir kez delmekle bir şey olmaz." biz de artık, ya, AK PARTİ hiç olmazsa bir kere bu Anayasa'ya uysa ne olur noktasına geldik; inşallah, Anayasa'ya hep beraber uymuş oluruz. (Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Kuvvetler ayrılığı demokrasilerin omurgasıdır, nasıl omurgada bir problem olduğu zaman duruş ve yürüyüşlerde problem varsa kuvvetler ayrılığı sorunu olan ülkelerin ve kuvvetler ayrılığında problemi olan demokrasilerin de yürüyüşlerinde ve duruşlarında sorunlar gözlenir. Az evvelki konuşmamda da ifade ettiğim gibi, iktidar devletin kendisi değildir; yasama, yürütme ve yargı...

Aziz milletimiz seçimlere giderken yürütme organını seçer ve yürütme organına der ki: "Yasamanın ortaya koyduğu kurallar çerçevesinde beni yönetme yetkisini sana veriyorum." Yani "Seni seçtim, layüselisin, dilediğin gibi beni yönet." demiyor, "Yasamanın belirlediği kurallar çerçevesinde beni yönet." diyor.

İkincisi, yasama organına da "Ben yürütme yetkisini yani beni yönetme yetkisini bu hükûmete verdim ama beni nasıl yöneteceğini sen belirle." diyor. O hem kural koyup hem kendisi uygulamasın, onun için yaşamaya da yürütmenin bir ülkeyi nasıl yönetmesi gerektiğine dair kurallar koyma ve aynı zamanda "Bu beni yönetirken siyaseten yanlışlar yapabilir, siyaseten denetleme makamı da sensin..." Dolayısıyla, yaşamaya kanun yapma yetkisinin yanında bir de siyasi iktidarlara denetleme yetkisi verilir.

Bir de yargı vardır, Türk milleti adına kararlar verir. Yargıya da der ki: "İster iktidar olsun ister başkaları olsun, yasamanın koyduğu kurallara uymayan birisi varsa ve bu cezai bir yaptırım ya da hukuki alanda bir sonuç doğuruyorsa burada da devreye girecek olan sensin." Ama biz Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle öyle bir Türkiye oluşturmaya başladık ki yürütme de Cumhurbaşkanı, yasama da Cumhurbaşkanı, yargı da Cumhurbaşkanı olan bir hâle geldik. Emin olun, bu problemleri bir durumdur ve bunun üzerinde oturup konuşmamız lazım.

Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemini, evet, zaman zaman övüyorsunuz ama henüz yeni bir sistem ve test edilmemiş alanları vardır. Bu risklerden sadece bir iki tanesini söyleyeyim. Örneğin, Meclis çoğunluğunun Cumhurbaşkanını desteklemeyen partilerden olduğu bir Türkiye tablosunu düşünabiliyor musunuz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım? Cumhurbaşkanı bir başka parti ya da partilerin desteklediği bir Cumhurbaşkanı ama Meclisteki çoğunluk başka partilerde. Emekliye zammı Meclis mi yapacak, Cumhurbaşkanı mı? Diğer kanunlarla ilgili icracı, bazı yasamanın yapması gereken hususları Cumhurbaşkanı mı, yasama mı yapacak? Türkiye henüz bunu test etmedi.

Şu an Mecliste Adalet ve Kalkınma Partisinin tek başına 301'i yok, Milliyetçi Hareket Partisinin verdiği destekle 301 bulunuyor. Milliyetçi Hareket Partisi de kendine göre siyasi bir duruşu olan parti, bugün için Sayın Cumhurbaşkanı ve Adalet ve Kalkınma Partisiyle birlikte yol yürümeyi bu ülkenin menfaatine görüyordur, yarın bu iktidarın yaptığı her yanlış işe "evet" diyecek hâli yok ki. Diyelim ki ayrı düştünüz, nasıl yöneteceksiniz Meclisi? Cumhurbaşkanı hedeflerini, amaçlarını, politikalarını gerçekleştirmek için arkasında olmayan bir Meclisle bu sistemin nasıl sevk idare edecek? Alın size krizler içerisinde bir Türkiye. Yani demem odur ki öyle anlattığınız gibi, böyle krizsiz, koalisyonları ortadan kaldıran bir sistem falan yok. Eskiden seçimlerden sonra bir parti yeterince oy almazsa koalisyonlar kuruluyordu, şimdi ise seçimden önce koalisyonlar kuruluyor; değişen bir şey yok; ha Ali, ha Veli, isim değişmiyor. O açıdan, bu sistemi hep beraber gözden geçirmemiz gerektiğini ifade etmek için bunları söylüyorum.

Yine, devlette devamlılık esastır; iktidarlar ayrı, devletler ayrı. Eskiden her bakanlıkta müsteşarlar vardı ve müsteşarlar o bakanlıkların devlet adına âdetâ hafızasıydı ama şimdi üst düzey bütün yöneticiler Cumhurbaşkanıyla beraber gelip Cumhurbaşkanıyla beraber gidiyor. O zaman devletteki devamlılığı biz hep beraber nasıl sağlamış olacağız? Bu Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle ilgili referanduma giderken meydan meydan gezip şunu diyordunuz: "Yasama kendi işini yapacak, yürütme kendi işini yapacak." Burada çok değerli milletvekillerimiz var -2'nci, 3'üncü, 4'üncü, 5'inci, 6'ncı, 7'nci dönemleri- aranızda en yenilerden biri benim ama bir buçuk yıllık pratikte gördüm ki hiç de yasama kendi işini yapmıyormuş, yasama sadece Hükûmetin siparişlerini yerine getiren bir kurum hâline gelmiş; bunu görmemiz lazım. İktidarın istemediği bir konuyu bu Meclisin denetleme şansı var mı

Allah aşkına? Hangi konularda araştırma komisyonu kurulacağına, hangi konularda genel görüşme yapılacağına yürütmenin kendisi karar veriyor, buraya bildiriyor ve oy birliğiyle çıkarıyoruz ama orası kabul etmediği müddetçe, burada "Kardeşim, bize ne iktidardan, biz Meclisiz; bu konuları düşünür, kendimiz karar veriz." diyen bir iktidar grubuna rastladık mı? Hayır, rastlamadık.

Bir diğer önemli husus, birçok Cumhurbaşkanlığı kararnamesi Anayasa Mahkemesinden dönüyor. Hem de Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde bakanlıkları, devleti yapılandıran 2 ve 3 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle ilgili önemli iptaller oldu. Yani, hani, başlangıçta ifade etmişim ya, Türkiye Büyük Millet Meclisinin "Beni nasıl yöneteceğine ey Meclis, sen karar ver." diyen halkın iradesinin dışında Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle yasamanın alanına giriyor; kanunla düzenlenmesi gereken birçok konu Cumhurbaşkanı kararnamesiyle düzenleniyor. Bu ne oluyor? "Kuralları ben koyarım, kendim uyacağım kuralları da ben koyarım." Onun için rektör atamak için profesörlük şartını bir gece ortadan kaldırıyor Sayın Cumhurbaşkanı, arzu ettiği atamayı yaptıktan sonra da onu tekrar değiştiriyor ya da Merkez Bankası Başkanı niteliklerini belirliyor, istediği kişiyi Merkez Bankası Başkanı atıyor, bir gün sonra da onu kaldırıyor; ülkeyi yapboz tahtasına döndüren bir sistem var. Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle Cumhurbaşkanına yasama yetkisi verilmesi demokrasilerde, kuvvetler ayrılığında asla ve asla kabul edilecek bir şey değil.

Yargının bağımsızlığı... Hani, hep deriz ya "Ankara'da hâkimler var." diye, elbette mahkemelerin iktidarların yetki alanlarına girmesi ve yerindelik denetimi yapması son derece sakıncalıdır ama iktidarın baskısı altında kalmaksızın bir siyasi iktidarın kanunlara, Anayasa'ya uygun davranıp davranmadığını özgürce kontrol edebilecek bir yargı ülkemiz için olmazsa olmaz hususlardan bir tanesidir. Bugün Hâkimler ve Savcılar Kurulunun yapısı itibarıyla Kurulun çoğunluğunu belirleyen yürütmenin kendisi. Anayasa Mahkemesinin direkt veya dolaylı olarak yapısını belirleyen Cumhurbaşkanının kendisi. İstanbul Cumhuriyet Başsavcısını, Ankara Cumhuriyet Başsavcısını, ağır ceza mahkemelerinin başkanlarını istediği zaman atayan, istediği zaman görevden alan Sayın Cumhurbaşkanının kendisi. Şimdi, bu hâliyle bir yargının bağımsızlığından söz edilebilir mi? İktidarın işine gelmeyen bir konuda karar veren bir hâkimin -eğer dirayetli değilse- akıbetini elbette hepimiz biliyoruz. Dolayısıyla, yargısı bağımsız olmayan bir devlet de tıpkı omurgası eğri olan insanlar gibi yalpa yapmaya başlar. O açıdan, bu sistemi hep beraber gözden geçirmemiz lazım.

Yine, yürütme, tek bir kişinin kullanacağı bir yetki değildir. Nihayetinde, herkes bir ekiple, bir kadroyla işbaşına geliyor ama bugünkü sistemde, daha önce Bakanlar Kurulunun en azından bir meseleyi kolektif olarak değerlendirip imza altına aldıkları bir Türkiye'den, bugün bir gece yarısı kararnamesiyle görevden alındığı ya da her şeyin değiştiği bir Türkiye hâline geldik. Bakanların ve Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısının kendisi bile birçok konuyu Cumhurbaşkanının imzasıyla Resmî Gazete'de yayımlandıktan sonra ancak farkına varabiliyor. E, nerede kaldı birlikte yönetmek, nerede kaldı kolektif akıl, nerede kaldı istişare? Dolayısıyla, yürütmenin bu yapısının da sorunlu olduğunu kabul etmek lazım.

Bir diğer önemli husus, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, Cumhurbaşkanının aynı zamanda Genel Başkan olması. Elbette, siyasi iktidarın bir partisi olmalı, partisiyle bütünleşmeli ama siz, parlamenter sistemde devletin tamamını temsil eden Cumhurbaşkanlığı makamıyla Başbakanlığı birleştirdiğiniz zaman Türkiye'nin kritik sorunları oluyor. İşte, şimdi, Suriye meselesi, İsrail tehdidi ve benzeri bir çok konu.

Peki, bu iktidarıyla, muhalefetiyle bu partileri bir araya getirecek ya da Anayasa Mahkemesini, Meclis Başkanını, diğer kurumları bir araya getirip devletin ortak aklını ortaya koyacak devlet adamı nerede? Sayın Cumhurbaşkanının her gün hakaret ettiği, muhalefet partilerinin de hadi, diyelim kendisine hakaret ettiği bir iklimde nasıl oturup masada bu konuları müzakere edecek, millî meselelerde nasıl birlik olacağız? Bu sistemi gözden geçirmemiz lazım. Yoksa adı Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi olur, parlamenter sistem olur; nihayetinde millet seçimle karar verecek kimin yöneteceğine. Özü itibarıyla, ister başkanlık sistemi olsun ister parlamenter sistem olsun, kuvvetler ayrılığını esas almış bir sisteme karşı değiliz ama bunun ne kuş ne de deve olan bir sistem olduğunu artık sizlerin de kabul etmesi lazım.

Bir diğer konu, Diyanet İşleri Başkanlığının bütçesini konuştuğumuz için ifade ediyorum. Diyanet, sadece din hizmetlerini düzenleyen bir kurum değildir Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, uygulamalarıyla, yaptıklarıyla, yapamadıklarıyla aynı zamanda toplumun dine bakışını etkileyen bir kurumdur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

BÜLENT KAYA (Devamla) - Dolayısıyla, Diyanet din hizmetlerini yürütürken yanlış işler yaparsa, toplumda tepki doğuran davranışlar ortaya koyarsa bu, sadece bir devlet memuru olarak görevini yapmamış olmaz, aynı zamanda dine Diyanet üzerinden bakan insanların dinle ilgili yanlış algılara yönelmelerine sebep olur. Bu sebeple, biz Diyaneti diğer devlet kurumlarından bir kurum olarak göremeyiz. Bütün kurumlar önemlidir ama Diyanet, aynı zamanda, özellikle ağırlığı İslam dininin dinî hizmetleri olan alanı düzenlediği için yaptığı her yanlış işle aynı zamanda Müslümanlığa, aynı zamanda İslam'a zarar verdiğini bilerek hareket etmelidir. Diyanet âdeta bembeyaz bir takım elbisedir, tek bir kirli lekeyi dahi kaldırmaz. Madem o takım elbiseleri giyen Diyanet İşleri Başkanı olsun, bütün Diyanet görevlileri olsun o beyaz takım elbiseyi giymenin gereklerini yerine getirmeli diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Murat Emir Bey, Sayın Grup Başkan Vekilimiz; Ağbaba'nın söz talebi... Bütçe gündeminin dışında tartışmaların devam etmesi beni üzüyor şahsen.

Buyurun Sayın Ağbaba. (CHP sıralarından alkışlar)

V.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR (Devam)

4.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, Ankara Milletvekili Osman Gökçek'in sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

VELİ AĞBABA (Malatya) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, biraz önce yaptığım konuşmada bazı iddiaları gündeme getirdim, Osman Gökçek -burada mı bilmiyorum- hiçbir iddiaya cevap vermedi, yine topu taca attı. Biliyorsunuz, o eski kulüp başkanı olduğu için topu taca attı.

Ben "Bu villanın kaynağı ne, kaç kuruş vergi ödendi?" diye soruyorum; o "terörist" diyor. Ben "Şimdiye kadar Ankara'yı parsel parsel sattınız, büyük bir servet edindiniz." diyorum; o "tecavüzcü" diyor.

Değerli arkadaşlar, bakın, "terörist" diyor, o "terörist"e bir cevap vereyim önce. Neymiş? Meclise ben terörist sokmuşum. Sen, senin baban otuz yıl baş başa, göz göze Fetullah'la beraber oluyorsun, gözüne bakarak Fetullah'ın terörist olduğunu anlayamıyorsun, Veli Ağbaba'nın on iki yıl önce on iki dakika gördüğü birisinin terörist olduğunu anlamasını bekliyorsun. E, burada eğer öyle bir şey varsa en büyük terörist sevicisi sizsiniz. Ya, siz değil misiniz, bu Fetullah'a, FETÖ'ye parsel parsel Ankara'yı teslim eden? Senin ailen değil mi vakıflarında görev alan? Allah'a şükür, ben şimdiye kadar ellerini hiç sıkmadım. Sen hangi liseyi bitirdin örneğin, hangi okulu bitirdin? Bunun cevabını vermiyorsun.

Ne diyor? "tecavüzcü" diyor. Arkadaşlar, o konuyla ilgili dava açıldı, Cumhuriyet Halk Partili birisi, dava açıldı, Show TV 80 bin lira tazminata mahkûm edildi. O arkadaş -takipsizlik kararı verildi- bir itibar suikastına uğradı.

Biz iddialarımızın arkasındayız. Seni de biliyor memleket, bizi de biliyor; benim ailemi de biliyor, senin aileni de biliyor. Ben daha önce de söyledim; bir kuruş kamu kaynağını cebine atana, kursağından geçene haram olsun, zehir olsun, zıkkım olsun, benim için de Osman Gökçek için de!

Osman Gökçek, gel, bu iddialara cevap ver! (CHP sıralarından alkışlar)

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederim.

Veli Ağbaba'yı Genel Merkezden çağırıyorlar. (Gülüşmeler)

Veli Ağbaba, duydun mu?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Duydum Başkanım, hemen gidiyorum.

BAŞKAN - Sayın Koçyiğit, buyurun.

#### IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

##### 16.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Hüsnü Öndül'ün vefatına ilişkin açıklaması

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, bugün acı bir haber aldık. Hayatını insan hakları ve özgürlük mücadelesine adanmış Hüsnü Öndül'ü kaybettiğimizi derin bir üzüntüyle öğrenmiş bulunuyoruz. Hüsnü Öndül, İnsan Hakları Derneği kurucusu, Çağdaş Hukukçular Derneği kurucusu ve Türkiye İnsan Hakları Vakfının kurucularından ve yöneticilerindendi ve aynı şekilde uzun bir dönem de İnsan Hakları Derneğinin Genel Başkanlığını yaptı. Kendisi hukukçu, yazar, aynı zamanda da yılmaz bir hak savunucusuydu. Bu topraklarda en büyük zulüm uygulandığı zaman korkusuzca insan hakları mücadelesinin en önünde yer aldı.

Bir kez daha kendisine rahmet, acılı ailesine başsağlığı ve insan hakları savunucusu ailelerine de buradan sabırlar dilediğimizi ve acımızın büyük olduğunu ifade etmek istiyorum.

Genel Kurulu selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Çömez...

##### 17.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, hakkında açılmış olan 250 bin liralık tazminat davasına ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bir süredir devam eden bir dava vardı, bir tazminat davası, bugün neticelendi. Aslında, bütün kamuoyunu ve Parlamento'yı da ilgilendirdiği için paylaşma ihtiyacı hissettim. Hakkımda açılmış 250 bin liralık bir tazminat davası ve reddedildi. Sebebi neydi? Sebebi şuydu: Sayın Erdoğan geçtiğimiz yıllarda bir açıklama yapmıştı, bu açıklamasını daha sonra tekrar da ederek şunu söylemişti: "Avrupa aç, sefil, bizim memlekette her şey yolunda." Ben de bu sözü çok önemsedim ve bunun üzerine, acaba bu sefil Avrupa'da kimler, ne tür yatırımlar yapmış diye bir araştırma yaptım, araştırmalarım beni çok enteresan yerlere götürdü.

Bunlardan bir tanesi Kıbrıs, şu His Crown Residence denilen bir yer, bir adres, burada milyarlarca yatırım yapılmış, milyarlarca liralık yatırım yapılmış bu adreste. Peki, sonra ne olmuş? Bu adresten 100 milyonlarca liralık para götürülmüş...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitireceğim Sayın Başkanım, önemli bir şeyi paylaşacağım müsaadenizle.

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - ...İngiltere'ye transfer edilmiş, bir adrese transfer edilmiş. Bu adresi araştırdığımda çok enteresan bir gerçekle karşılaştım. Bu adreste aynı zamanda 5'li çetenin mensuplarından birisi olduğu kamuoyunda hep konuşulan Mehmet Cengiz'in şirketleri var. Peki, Kıbrıs'tan bu yüz milyonlarca liralık transferi yapan kim? Yasin Ekrem Serim. Bu ülkede Dışişleri Bakan Yardımcılığı yapmış, aynı zamanda Kıbrıs'ta da devasa şirketlere sahip olmuş, yine bu Parlamentoda kendisinin oradaki birtakım mafya liderleriyle ortak işler yaptığı konuşulmuştu. Peki, bu yüz milyonlarca liralık parayı ne yapmış? İngiltere'de devasa araziler almış, devasa gayrimenkuller almış. Fakat çok enteresan, onun devasa gayrimenkuller aldığı şirketinin adresi Mehmet Cengiz'in muhasebecisiyle aynı adreste ve...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitireceğim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - ...Mehmet Cengiz de bir baktım ki -çünkü orada yasal yani o bilgilere, belgelere ulaşmak yasal- milyarlarca liralık gayrimenkul almış Londra'dan.

Kendisine ve 5'li çetenin diğer mensuplarına yirmi iki yıl boyunca 240 milyar dolarlık ihale verdiniz, 128 kere vergi indirimini yaptınız, Mehmet Cengiz de gitti, Londra'da milyarlarca liralık gayrimenkuller aldı. Mehmet Cengiz'in muhasebecisinin adresinde de Türkiye'nin Dışişleri Bakan Yardımcısı olan zat yüz milyonlarca liralık gayrimenkuller aldı ve şu anda kendisi bu devasa, milyarlarca liralık yatırımının olduğu yerde Büyükelçi. Peki, kendisi aynı zamanda kim? Ben şimdi soruyorum, Sayın Başkan da burada, acaba bu zat Türkiye'ye ne kadar vergi verdi, hangi şirketleri çalıştırdı? Ha, şunu diyor ki: "Benim babam örtülü ödeneğin başındaydı kardeşim, ben hesap vermiyorum." ona diyecek bir lafım yok, ona millet cevap versin ama bunların hepsinin tek tek bir gün hesabının sorulacağını unutmasınlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bir cümle, bitiriyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ve ben buradan bütün Türkiye'ye çağrı yapıyorum: İngiltere'de bu gayrimenkullerin ifşa edilmesi yasaldır ve serbesttir. Ben, bu gayrimenkulleri, bu yüz milyonlarca liralık, milyarlarca liralık gayrimenkulleri, bu ortak adresleri sorguladım ve mahkeme de "Sen bir siyasetçisin, bunları konuşabilirsin, sana tazminat hükmetmiyoruz." dedi. Bütün Türkiye'ye ilan ediyorum, bu rezaletleri, bu yolsuzlukları, bu iddiaları, Türkiye'den kaçırılan bu paraları, bu İngiltere seviciliğini, Kraliyetin arazilerinde satın alınmış bu gayrimenkulleri bütün Türkiye konuşsun; bu milletin çocukları akşam yatağına aç girerken bu sefahat içerisinde yaşayanları bu ülke konuşsun. Korkmayın çünkü mahkeme dedi ki: "Korkacak bir şey yok, konuşabilirsiniz." Bütün Türkiye'ye ilan ediyorum, herkes konuşsun, biz de Parlamentoda konuşalım.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Gül, söz talebiniz...

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Evet.

BAŞKAN - Buyurun.

18.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Saadet Partisi Grubu adına konuşan hatiplerin 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Suriye politikasına yönelik bazı ifadeler kullanıldı, benim bu vesileyle Genel Kurulla paylaşmak istediğim konu şudur: Bizim Suriye politikamız Suriye'nin toprak bütünlüğüne ve egemenliğine saygı kapsamındadır. Suriye'yi Suriyelerin yönetmesini istiyoruz. Orada yaşayan Araplar, Türkmenler, Kürtler, Suriye'de yaşayanlar, Suriye'nin geleceğine karar versin. Vekâlet savaşlarıyla bölgeyi, Suriye'yi işgal eden, şimdiye kadar huzursuzluk ve barış ortamını bozan tüm girişimlerin karşısında... Şimdi vekâleten yönetim süreçleriyle Suriye'nin kaderiyle kimse oynamasın.

Ayrıca, İsrail'in Suriye'ye yönelik işgal girişimlerini de biz şiddetle kınıyoruz. İsrail'in Gazze'de yapmış olduğu hukuk dışı işgal girişiminin ve uluslararası hukuka aykırı tüm bu işgalci yaklaşımların...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - ...Suriye'de de bir işgal girişimiyle -Golan Tepeleri olsun- Suriye'nin egemenlik ve toprak bütünlüğüne yönelik bu saldırıların karşısındayız. Bunları şiddetle kınıyoruz ve Türkiye olarak bu işgal girişiminin karşısında olduğumuzu da bir kez daha ifade ediyoruz.

Suriyelilerin huzur içerisinde, barış içerisinde yaşamaya hakları var; mültecilerin ülkelerine dönme hakları var. Kimse vekâleten Suriye'nin huzurunu, barışını, bölgenin barışını istiskal etmesin, kimse huzursuzluğa dönüştürmesin.

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederim.

Sayın Sakik, buyurun.

19.- Ağrı Milletvekili Sırrı Sakik'in, Hüsnü Öndül'ün vefatına ilişkin açıklaması

SIRRI SAKİK (Ağrı) - Sayın Başkan, sevgili arkadaşlar; ben teşekkür ediyorum.

Ben de insan hakları savunucusu Hüsnü ağabeyi rahmetle yâd ediyorum. Uzun yıllardır kendisini tanıyorum. Uzun yıllardır bir demokrasi mücadelesinde, bir insan hakları mücadelesinde şövalye gibi kavgaya eden biriydi. Yıl 1994, dokunulmazlıklarımız kaldırılıyordu ve her taraftan kuşatılmıştık; koltuğunun altında eski püskü bir çantasıyla, gece gündüz burada demokrasiyi ve halkın iradesini savunmuştu. Cezaevinde bulunduğumuz süre içerisinde de her gün ziyaretimize gelen, duruşmada yanımızda olan bir insan hakları savunucusu. Mekânı cennet olsun.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Şahin, buyurun.

20.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, KHK mağdurlarına ilişkin açıklaması

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Tabii, Cumhurbaşkanlığı bütçesini konuşuyoruz; bütçenin sadece verilerden ibaret olmadığını, sayılardan ibaret olmadığını burada ara ara ifade ediyoruz. Tabii, ekonomideki gidişatın bir kısmının da Türkiye'nin bozulan iklimiyle ilgili olduğunu burada defalarca ifade ettik. Bu bozulan iklimin düzelmesi için de Türkiye'de yeniden adalet ikliminin tesisi, kamu düzeninin yeniden tesisi önemli başlıklar. Bu anlamda adalet ikliminin tesisi için de önemli adalet mağduriyetlerinin giderilmesi önemli bir başlık. Şu anda, KHK mağduru olan yüz binlerce vatandaşımızın -bakın, on binlerce demedim- gözü de kulağı da Cumhurbaşkanlığında yani Cumhurbaşkanlığından gelecek bir mesajda. Burada bu insanların sivil ölüme terk edilmiş olmasını...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Toparlıyorum.

BAŞKAN - Buyurun, toparlayın.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Bu insanlar bizim insanlarımız, sivil ölüme terk edilmiş olmalarını doğru bulmuyoruz. Bazen mesajımız, meramımız çarpıtılabilir, burada çok net bir kriterimiz var; suçlu ile masumun birbirinden ayrılması. Nedir masum? Mahkemelerin "Suçsuzdur." dediği insan masumdur değerli milletvekilleri. Mahkemelerin, savcılıkların "Masumdur." dediği insanların görevine iade edilmemesini doğru bulmuyoruz. Bu anlamda bir adım atmak Türkiye'nin üzerinde bir borçtur, bir vebaldir. Bunun yanında, yapılan yargılamaların adil olmamasıyla ilgili önemli rahatsızlıklarımız var; suç vasfı teşkil etmeyen kriterlerden insanlara verilen cezalar var. Bütün bu iklimin değişmesi adına burada iktidarın, Cumhurbaşkanlığımızın bir adım atması elzemdir; bu, adaletin gereği olarak elzemdir, Türkiye'de gelecekte daha büyük bir yarayla uğraşmama adına elzemdir. İktidarı bu konuya bir kere daha eğilmeye davet ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

### III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

#### A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

#### A) CUMHURBAŞKANLIĞI (Devam)

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### B) MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### C) MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ (Devam)

1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### Ç) İLETİŞİM BAŞKANLIĞI (Devam)

1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### D) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### E) DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### F) MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### G) SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### Ğ) STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

## H) GELİR BÜTÇESİ (Devam)

BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına Samsun Milletvekili Sayın Erhan Usta.

Buyurun Sayın Usta. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığı bütçesi ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili kuruluşlar bütçeleri üzerine İYİ Parti Grubu adına söz aldım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi -Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı yok herhâlde- bu sistem Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, geçmiş sistemi hatırlayalım; Başbakanlar gelir, bütçelerini sunar, daha doğrusu Maliye Bakanı ilk gün bütçeyi sunar ama Başbakanlar birinci günde ve sonuncu günde, yapılan bütün değerlendirmelere cevap verirdi. Eski sistemde bütçenin sahibi kimdi? Kabineydi çünkü Kabinenin tasarısı olarak bütün bakanların ve Başbakanın imzasıyla geliyordu. Şimdi yeni sistemde Kabine var mı? Yok. Yeni sistemde kim var? Cumhurbaşkanlığı var. Bu bütçenin sahibi kim? Cumhurbaşkanlığı. Yani eski sistemde bile Başbakan buraya gelip bütçesini savunuyor, yeni sistemde Cumhurbaşkanlığı daha bir defa gelip bütçesiyle ilgili iki kelam etmiyor. Bu kabul edilebilir bir şey değil. Bakın, bu, sistemin ruhuna uygun bir şey değil değerli arkadaşlar. Yani elbette bütün görüşmelere katılmasını falan istemiyoruz, hiç olmazsa bütçenin ilk gününde ve son gününde Cumhurbaşkanlığının millî iradeye, millet iradesine saygı açısından, en azından -kendi kurduğu sisteme saygısı yoksa bile- millete saygısı açısından bunu yapması lazımdı ama maalesef bu yapılmıyor. Bunu bir not olarak başlangıçta söylemek istiyorum.

Şimdi, tabii, Cumhurbaşkanlığı bütçesini ve Cumhurbaşkanlığını konuşuyorsak idarenin geneline ilişkin, devletin genel yönetimine ilişkin hususlara da değinmekte fayda olabilir. Sistemimizde veya bugünkü yönetimde, daha doğrusu uygulamada çok ciddi bir denetim açığı var değerli arkadaşlar. Bu denetim açığı kaynaklarımızın etkisiz kullanılmasına, verimsiz kullanılmasına, bunun daha da ötesinde çok ciddi yolsuzluklara zemin hazırlıyor, bunlara sebep oluyor. Bu Hükümet bunu bilerek yapıyor onu söyleyeyim, taammüden yapıyor yani bu Hükümet denetimi sevmiyor, bu çok net. Niye sevmiyor denetimi? Çünkü kendisini denetleyecek bütün kanunları zaten hep geriye götürdü. Mesela, 5018 sayılı Kanun vardı, Aralık 2003'te çıktı; acemiydi daha Hükümet, ilk geldikleri zamandaydı. Ondan sonra bir baktılar ki "Ya, bu bizi disipline edecek bir şey. Biz burada böyle, istediğimiz gibi hiçbir şeyi harcayamayız..." Peyderpey, peyderpey 5018 sayılı Kanun'un bütün maddelerini değiştirdiler ve şu anda, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kanunu dediğimiz devletin bütün mali yönetiminin kanununun aslında hiçbir etkisi kalmadı. Sayıştay Kanunu zar zor çıkarıldı 2010 yılında, o kanun çıktıktan sonra Sayıştay 3 defa budandı; şu anda Sayıştay denetimi yok. 5018 iç denetim getirdi kamu kurumlarına; iç denetim etkisiz. Teftiş kurulları geçmişten beri var ama etkisiz. Müfettiş yardımcısı alınmıyor, motivasyonları bozuldu, paraları düşük tutuldu; oralar da etkisiz. Denetimi sevmiyor ve tabii, bu kendileri için ciddi bir yolsuzluk alanı oluşturuyor, kendilerine böyle bir alan veriyor. Bakıyorsunuz, Yolsuzluk Algı Endeksi'nde Türkiye -bakın, çok değil- bundan on yıl önce 53'üncü sıradayken 2023 yılında 115'inci sıraya gidiyor, on yılda 62 basamak birden kötüleşiyor; dünyada böyle başka bir ülke yok, yolsuzlukta bu kadar çağ atlayan, yolsuzluğun bu kadar arttığı başka bir ülke yok. Tabii, kurumlar çalışmıyor, kurumlar çalıştırılmıyor. Bakın, sadece burada birkaç tane örnek vereceğim. Çok da fazla vaktim yok, detaylarını söylemeyeceğim ama bakın, bizim gündeme getirdiğimiz bu iddialarımızın hiçbirisiyle ilgili de bir şey söylenmiş değil. Hem yolsuzluk hem verimsizlikler yani hem iç denetimi hem teftiş kurullarını hem de Sayıştay'ı ilgilendiren birkaç tane örnek vereceğim. Mesela dedik ki: Ya, Rusya'da yaptırım var, Rusya bize ucuz petrol veriyor fakat bu ucuz petrol vatandaşa yansıtılmıyor çünkü içerideki akaryakıt fiyatları Cenova fiyatlarına göre belirleniyor. Bu aradaki marj, yaklaşık 40 dolarlık marj kimin cebine gidiyor? Ya, biz bunu soruyoruz, soruyoruz, bunun hesabını veren yok. Harekete geçen ne bir savcı var ne bir denetim birimi var; böyle bir ülke olabilir mi? Mesela, yurt içerisinde çıkarılan petrol -iç denetim doğru düzgün çalışmış olsa- ta 1954 yılındaki mali haklara göre çalıştırılıyor; oysaki son yirmi yılda petrol fiyatları çok arttı. Bakın, arkadaşlar, bütün dünyada yurt içerisinde petrol çıkaran şirketlere varil başına 10 dolar bırakılırken, çok fazla petrol çıkarmıyoruz Allah'tan ama en azından çıkardığımızda da bizde varil başına 40 dolar alıyor firma. Ya, bunun düzenlenmesi lazım. Bu kanunu düzeltin, değiştirin diyoruz, hiçbir şey yapılmıyor, birilerine peşkeş çekiliyor. Sonra, bakıyorsunuz, mesela, iç denetimin doğru çalıştığı bir ülkede 2021 yılında doğal gaz alım sözleşmeleri zamanında yenilenmediği için bu ülke ciddi bir zarara girdi, ciddi bir doğal gaz faturası ödemek durumunda kaldık ama hiçbir şey yok. Yani sistem çalışmadığı için keyfî işler yapılıyor. Niye? Çünkü devletten doğal gaz aldığınız zaman rüşvet alamazsınız ama spot piyasadan aldığınız zaman bir sürü aracınız üzerinden istediğiniz kadar, dilediğiniz kadar pahalı gaz alabilirsiniz, Hükümetin mantığı bu şekilde çalışıyor. Sonra, elektrik depolamadaki, buradaki şeyi birkaç defa anlattım ben. Yani orada hiçbir yarışma yapmadan yandaşa önceden haber veriyorsun, ondan sonra "Gel, müracaat sırasına göre lisans vereceğim." diyorsun, bugünkü rakamlarla, bugünkü piyasa rayiciyle en az 3 milyar dolar rantı yandaşın cebine aktarıyorsun. Arkadaşlar, bakın, bunları hikâyeden söylemiyorum, bunları bakanların yüzüne söyledim ben, biri bunlara cevap veremedi. Bakanların yüzüne söyledim ve benden sonra konuştular "Cevap verin." dedik, öyle olduğu hâlde cevap verilemedi bunlara.

Şimdi, vergi paketi çalışmaları yapıldı, Varlık Fonunda gördük ki Varlık Fonu devletin, hazinenin parasına el koyuyor. Varlık Fonu Sayıştay denetimine tabi olmuş olsa böyle bir şey olabilir mi? 2020'den beri KDV'yi alıyorsun fakat bu KDV'yi götürüp hazineye ödemiyorsun, hazinenin parasına çöküyorsun. Ya, bunun gibi... Varlık Fonunu birazdan söyleyeceğim ama şimdi yeri gelmişken söyleyeyim. Mesela "Varlık Fonu" diye bir şey kuruldu, varlığı zaten problem. Ne yaptılar biliyor musunuz arkadaşlar? Bakın, devlet nasıl çalışıyor? Varlık Fonunda birileri geliyor, araçlar maracılar "Türkiye'ye 75 milyar dolar para getireceğiz." diyorlar, Varlık Fonunun 25 milyon dolarını tokatlıyorlar ya. Böyle bir devlet olabilir mi ya? Kabilelerde olmaz böyle bir şey. Hangi sistem üzerinden verdin, nasıl ödedin bu parayı, nasıl bir şey bu? Yani birisi sana 75 milyar doları nasıl vadedebilir? Türkiye'de sistem böyle çalışıyor, bunlar hep denetim eksikliğinin getirdiği zafiyetler. Osmangazi Köprüsü'nde bir projede 10 milyar doları defalarca söyledik, teftiş kurulunun, Sayıştayın çalıştığı bir ülkede bunları hiçbir yapılamazdı.

Şimdi, gelelim, ikinci bir konu olan Devlet Planlama Teşkilatına. Devlet Planlama Teşkilatı bu ülkenin beyniydi. 2011 yılında Devlet Planlama Teşkilatı önce Kalkınma Bakanlığına dönüştürüldü. Politika yapan, Türkiye resminin tamamını gören bu kurumdu. Cevdet Yılmaz hâlâ burada yok ama Cevdet Yılmaz'ın günahı çok; 2011 yılında Devlet Planlama Teşkilatından sorumlu Bakandı, Müsteşarlık Kalkınma Bakanlığına dönüştürüldü, Planlama lağvedildi, bakanlık yapılacak en son kurum Bakanlık yapıldı,

Bingöl'den kılını kıpırdatıp, Ankara'ya gelip de buna engel olmadı. Niye? Çünkü kendisi zarar görür diye ama devletin kurumunun zarar görmesine seyirci kaldı. Strateji ve Bütçe Başkanlığı oldu yeni sistemle, Cumhurbaşkanlığına bağlanması doğrudu ama burada Naci Ağbal geldi "DPT'nin devamı değiliz." diye bir reddimiras yaptı. Dünya çapında 110 uzmanı havuza gönderdi arkadaşlar, Harvard mezunu uzmanlar vardı bunların içerisinde ve bu çocukların birçoğu hemen gidip uluslararası kuruluşlardan "acceptance" kabul alıp oralarda çalışmaya başladılar. Niye? Bir kurum nasıl linç edilir, bunu bize yaşattılar. Şu anda Strateji ve Bütçe Başkanlığı DPT'nin bir anlamda devamı gibi olan bir kurum olmasına rağmen DPT fonksiyonlarını icra etmiyor. Şu anda Türkiye'de Türkiye resminin tamamını gören hem makroekonomi anlamında hem de sektörlerin makrosu anlamında bir kurum yok arkadaşlar. Beyinsiz bir organizma olmaz, Türkiye şu anda beyinsiz bir şekilde yönetiliyor, maalesef böyle bir şey var. Dolayısıyla, bu kurumun günün ihtiyaçlarına uygun bir şekilde, tekrar makroekonomiyi de görecek, makro bakışı sağlayacak şekilde yeniden kurulması ihtiyacı vardır. İnsan kaynağı güçlendirilmelidir, uzmanlık tekrar öne alınmalıdır, gerekirse yabancı uzmanlar getirip... Çünkü ciddi bir uzman kaybı oldu, bilgi birikimi kaybı oldu. Yani şimdi "Eski işleri yapalım." deseniz bile...

Arkadaşlar, Bakanları meşgul etmeyelim lütfen.

Sayın Başkan... Sayın Başkan, biz burada konuşuyoruz, Bakanlar yani Hükûmetten birisi dinlesin bizi. Olur mu öyle bir şey ya! Bu kadar da olmaz yani. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Buyurun.

ERHAN USTA (Devamla) - Yabancı uzmanların da gerekirse getirilmesi lazım. Eski Devlet Planlama Teşkilatını yeniden kurmamız gerekiyor bu ülke için bir şey yapmak istiyorsak. Kamu yatırımı olmayan sektörlerde artık sektör uzmanı kalmadı arkadaşlar, Strateji ve Bütçe Başkanlığında. Şunu söylüyorum: Bakın, hâlbuki, kamu yatırımı olmazsa da o sektör var değil mi, telekomünikasyon sektörü veya başka sektör? Kamu yatırımı kadar sektör uzmanlığı var, olmaz böyle. Bütün sektörleri gören bir planlama teşkilatının yeniden kurulması lazım.

Dolayısıyla, şu anda sadece bütçe yapan -bakın, bütçe konusundaki fonksiyonları biraz daha arttı belki- sadece bütçe yapan... Ya bunu yapan Maliye Bakanlığı vardı, daha doğrusu Maliye-Hazine-Planlama "check and balance" dediğimiz birbirini denetleyen bir sistem vardı, o sistemin tamamı tahrip edildi. Mesela Berat Albayrak döneminde gördük ki Berat Albayrak ne derse o oldu ve memleketin başını ne tür bir belaya soktuğunu zaten hep beraber yaşamış olduk.

Şimdi, bu Diyanetle ilgili çok kısa bir şey söyleyeceğim. Yani bu fahri Kur'an kursu öğrencilerinin bir defa sorunlarının çözülmesi lazım, kadro verilmesi lazım. Ama benim esas dikkat çekmek istediğim konu bu Diyanet Vakfı. Değerli arkadaşlar, Diyanet Vakfının şeffaf olması lazım, şeffaf değil. Yani Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün denetimi yetmez. Verimsiz bir şekilde çalışıyor. Birinci husus, kurban. Değerli arkadaşlar, ben dindar bir insan olmaya çalışan birisiyim, ben beş vakit namaz kılan birisiyim, Diyanete karşı falan da değilim ama bu Diyanet, bu milleti camilerden soğuttu, dinden de soğutuyor.

Şimdi, kurban meselesine nasıl bakıyor biliyor musunuz? Ne kadar kurban kesilirse Diyanet Vakfı o kadar kâr ediyor. Bu şekilde kurban meselesine bakılmaması lazım, bu yanlış bir şeydir. Bunlar içeride konuşularak alınmış bilgilerdir. Hac Türkiye'de çok pahalıdır. Hac organizasyonlarında ciddi verimsizlik vardır. Bu millet hac parasını yan yana getirip de hacca gidemiyor veya çok zor şartlarda gidiyor. Yaptığı işlerde, faaliyetlerinde sosyal etki analizleri yaparak vakıf faaliyetlerini yürütmesi lazım. Ticari faaliyetler var, çok ciddi ticaret faaliyeti var; burada da söylüyorum. Mesela kaç tane şirketiniz var? Kaç şirkette faaliyet yapıyorsunuz? Bu şirketleri kim yönetiyor? Bu şirketlerin çok ehil kadrolar tarafından yani bu işi bilen, hesabı kitabı bilen kadrolar tarafından yönetilmesi lazım.

Varlık Fonu meselesi var. Varlık Fonu tam bir karabatak, hiçbir kurumsallık yok. Mesela, ilk kurulduğunda Berat Albayrak Hazine Bakanı olarak kurul üyesiydi, Lütfi Elvan'ı kurul üyesi yapmadılar, şimdi Mehmet Şimşek'i de kurul üyesi yapmıyorlar; belki de onlar olmak istemiyorum çünkü burası bir bataklık veya onları da yapmıyorlar çünkü burada başka işler yapılıyor. Bunun başında kim var? Biliyoruz ki Cumhurbaşkanı Erdoğan var. Buranın Sayıştay denetimine mutlak surette tabi olması lazım.

75 milyar dolar meselesini söyledim, 25 milyon dolarını tokatlıyor Varlık Fonunun, şimdi mahkemeye intikal etmiş ama bu, denetim raporlarında çıkmış bir şey değil. Varlık Fonunun bünyesine giren şirketler zaten zarar ediyor, eskiden kâr eden BOTAŞ gibi şirketler zarar eder hâle gelmiş. Ayrıca, bakın, Varlık Fonuna bugüne kadar 314 milyar lira hazine kâğıdı verilerek sermaye veya para enjeksiyonu yapıldı, 314 milyar lira arkadaşlar; geçmişte böyle bir ihtiyaç hiç yoktu. Bu Varlık Fonu nasıl bir şeydir, buna bakmak lazım. Dolayısıyla, Varlık Fonu meselesi de böyle.

Tabii, konu çok, süre az.

İletişim Başkanlığı meselesi -bunu Komisyonunda da konuştuk- bir defa, tasarruf edilecek bir alan; daha 2024 yılı bitmeden bütçe ödeneklerinin üzerinde harcama yapmış, 2025 yılında verilecek olan 6,2 milyar lira. Şu anda, burada bir kısmını oyladığımız, bir kısmını da oylayacağımız 227 tane devlet idaresinin bütçesi var değerli arkadaşlar, biz 227 tane idarenin bütçesini oyluyoruz burada ve kabul ediyoruz. Bunların kaç tanesinden daha fazla biliyor musunuz bütçesi? Yalnız başına İletişim Başkanlığının bütçesi 157 tanesinden fazla; böyle bir şey olabilir mi ya? Yani burası sadece Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın propagandasını yapan bir kurum hâline geldi. Personel sayısına bakıyorsunuz, mesela, Strateji ve Bütçe Başkanlığının -güya devletin bütün planlamasını yapan kurumun- 2 katı kadar personeli var yani çok ciddi bir verimsizlik var, orada çok ciddi bir harcama var.

Cumhurbaşkanlığı ofisleri var, kurulları var. Ne iş yaparlar, niye yaparlar? Yani çok anlaşılır filan değil, çok ciddi bir duplikasyon var. Onların her birinin yaptığı işi devlette yapan başka birimler var. Dolayısıyla ne oluyor? Sorumluluk kayboluyor. Yani bu işi sen mi yapacaksın, ben mi? İki tarafta da sorumluluk var, sorumluluğun kaybolduğu bir yerde doğru bir yönetimden bahsetmek gibi bir şey mümkün değildir. Mesela, bir tane örnek vereyim: Finans Ofisi diye bir şey var arkadaşlar, tek işlevi İstanbul Dünya Finans Merkezi Projesi'ni yürütmek. Bakın, ne olmuş biliyor musunuz? Ben buranın 2009-2015 arasında altı, yedi yıl koordinatör yardımcılığını yapmış birisiyim. İstanbul Finans Merkezi Projesi vardı -inşaattan bahsetmiyoruz Ataşehir'deki- bu, Türkiye projesiydi, Türkiye'yi finans için bir cazibe merkezi hâline getirme projesiydi. Bu ilk olarak 2009 yılında endekse girdi, 72'nci sıradan girdi. Biz gittik, dünyada her tarafta bunu anlattık, bunu Küresel Finans Merkezleri Endeksi Şehirler Listesi'nde 2014'te 42'nci sıraya kadar yükselttik. Neyse, ondan sonra Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçildi, bu kurum kuruldu, bunun için bir de ofis kuruldu, 2018

yılında 76'ya gerilemişti 42'den, şu andaki sıralaması 104 değerli arkadaşlar. Yani kurum kuruyorsunuz, kurduğunuz kurum yaptığı işin tam tersine birtakım işler yapıyor.

Şimdi, bir mesele var. Biliyorsunuz tabii, bu katil İsrail Filistin'e, Gazze'ye saldırıyor değil mi? Hepimiz bunu maalesef görüyoruz, yaşıyoruz. Şimdi ne oluyor burada? Bizim de devletin ve ya devlete yakın birimlerin bir boykot listesi oldu şu şu, şu firmalar boykot edilecek diye. Bunlardan bir tanesi de Burger King, bu fast foodcu. Şimdi, bu daha önce de basında yer aldı; Rize'de dualarla, bir şehir hastanesinde Burger King'in bir şubesi açıldı. O katılanlar kim, o dua edenler? AK PARTİ'liler var genelde ve Ömer Çelik'in de açıklaması oldu, "Biz bunları disipline verdik." dedi. Buraya kadar gayet güzel, en azından yaptığı işte başlangıçta tutarlı fakat bu fast food işi... Bir şehir hastanesinde fast food olması zaten başlı başına yanlış da onun da ötesinde boykot yapıyorsunuz, herkese boykot çağrısında bulunuyorsunuz, ondan sonra İzmir'de bir tane daha açılıyor Burger King, şehir hastanesinde; ondan sonra gidiyorlar, tekrar bir tane Adana'da açılıyor. Bu nasıl bir iş arkadaşlar ya? Bir yandan boykot yapıyorsunuz, bir yandan Filistin hamaseti yapıyorsunuz, bir yandan da şehir hastanesinde hiç olmaması gereken bir işletmeyi, üstelik boykot edilen bir işletmeyi orada kuruyorsunuz ve partilileriniz de gidiyor, orada destek veriyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Usta.

ERHAN USTA (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Daha vahimi var; İzmir'de açılan işletmenin sahibi kim, biliyor musunuz arkadaşlar? Abdurrahman Demirkesen. Bu adam kim? 27'nci Dönem AK PARTİ Mardin Milletvekili aday adayı, Ankara Belediye Meclis üyesi ve kamu bankası olan Halk Bankasının avukatı Gürkan Demirkesen'in babası; bu vatandaş İzmir'deki Burger King'in -tamam mı- işletmecisi. Hangi dönemde? Boykot edilen dönemde. Yani şu çifte standardı, şu ahlaksızlığı görüyor musunuz ya! Ya, buna cevap verin, burada AK PARTİ'den ben buna cevap istiyorum arkadaş. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Bu nasıl olur ya? Her gün hamaset yapıyorsunuz, ondan sonra kendi yandaşınıza, kendi partinize... Bakın, hepsinin belgesi var, hepsinin; Ticaret Sicili Gazetesi, fişi, -efendim, ne derler- mükellef numarası, fotoğrafları, sosyal medya hesapları, babasının fotoğrafları, AK PARTİ'de çekilmiş dünya kadar fotoğrafı var. Nasıl böyle bir şey yapabilirsiniz ya? Bu nasıl bir vicdan? Bunu vicdan kabul etmiyor arkadaşlar, bunu vicdan kabul etmiyor, bu çok yanlış bir şey. Dolayısıyla bu çifte standardı bırakmak lazım, biraz düzgün olmak lazım ya; boykot ediyorsak adam gibi boykot edelim bunu, etmiyorsak da yapmayalım. Zaten boykot ettiğiniz filan yok bunları, konuştuk biliyorsunuz yani ticaret devam etti, etti de ama hiç olmazsa devletin kurumudur şehir hastanesi. Şehir hastanesinde hem Burger King açılıyorsunuz, boykot edilen bir Burger King...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Devamla) - Bitti mi Sayın Başkanım?

BAŞKAN - Ben size iki dakika açmışım yanlışlıkla.

ERHAN USTA (Devamla) - Sizin gibi birine yakışır mı verdiğini almak Sayın Başkanım?

BAŞKAN - Bu ifadeyi ben size yakıştıramadım.

ERHAN USTA (Devamla) - Estağfurullah, ben espri olsun diye söyledim.

BAŞKAN - İki dakika açmış yanlışlıkla, düzeltti.

ERHAN USTA (Devamla) - Ne olacak iki dakika? Biz de ona göre...

BAŞKAN - "Yakışıyor, makışıyor" lafı çok ağır bir laf benim için.

ERHAN USTA (Devamla) - Peki, tamam. Sayın Başkan alındı, biz ona ağabeyimiz olduğu için latife olsun diye söyledik ama açılmış madem ne olacak yani çünkü ben kendimi o iki dakikaya göre ayarladım.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Mustafa Cihan Paçacı'nın.

Buyurun Sayın Paçacı. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA MUSTAFA CİHAN PAÇACI (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığı bütçesi üzerine İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, yaklaşık iki aydır 2025 yılı bütçesini görüşüyoruz. Bu görüşmelerde birçok arkadaşımız gerek Komisyon'da ve gerekse de Genel Kurul'da görüşlerini, eleştirilerini ve önerilerini açıkladılar. Üç gün sonra da sonucu önemli olmayan bir oylama yapılarak bütçe görüşmelerini bitirmiş olacağız. Bu süreç içerisinde Meclisimiz saraydan gelen bütçe teklifinin virgülünü dahi değiştirememiştir. Diğer bir deyimle bizlere deniyor ki: "Siz sadece konuşun, bunun dışında bir yetkiniz yoktur." Kim diyor bunu? Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi diyor, o zaman bu sistemi biraz ırdeleyelim.

Değerli arkadaşlar, Meclisimizin 3 temel görevi vardı, bunlar; yasa yapma, yürütmeyi denetleme ve bütçe hakkını kullanmaktı. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle bu yetkilerimiz büyük ölçüde elimizden alınmıştır. Yasa yapma görevimiz önemli ölçüde Cumhurbaşkanlığına devredilmiş ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleyle ülke yönetilmeye başlanmıştır, böylece yasa yapma yetkimiz gri alana itilmiştir. Âdeta yetki gasbı yapılmış ve anayasa değişikliğiyle de meşru hâle dönüştürülmüştür. Arkadaşlar, diğer bir görevimiz de yürütmeyi denetlemektir ancak Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi bu yetkimizi de elimizden aldı. Yürütmeyi denetleme araçlarımız olan gensoru ve sözlü soru sorma yetkimiz tamamen ilga edilmiş, yazılı soru sorma yetkimiz ise bürokratik bir kırtasiye işlemi hâline gelmiştir. Geçmişte bu Meclis gensoru yöntemiyle 2 Bakan ve 2 Hükûmeti düşürebilmiştir. Denetim yetkimizin olması, bakanlıkların Meclise karşı kendilerini sorumlu görmeleri ve milletvekillerine karşı da gerekli saygı ve dikkati göstermelerini sağlamaktaydı. Bir de bugüne bakalım, bugünkü Bakanların bir kısmı maalesef, Meclis kürsüsünden milletvekillerine hakaret edebilmekte, milletvekillerini yalancılıkla hatta mitomanilikle suçlamaktan çekinmemektedir. Bir diğer görevimiz ise, bütçe hakkını kullanmaktır. Maalesef, bu yetkimiz de elimizden önemli ölçüde alınmıştır. Meclisimiz sarayda hazırlanan bütçenin noktasını, virgülünü dahi değiştiremeyen bir konuma düşürülmüştür.

Değerli arkadaşlar, Cumhurbaşkanlığına bağlı 8 Başkanlığın bütçesini görüşüyoruz ancak gördüğüm kadarıyla bu Başkanlıkların birçoğunun başkanları burada yok. Mesela, İletişim Başkanı, Diyanet İşleri Başkanı ne Komisyon görüşmelerine ne de Genel Kurul görüşmelerine katılmaya tenezzül etmediler. Onlar da biliyor ki Mecliste sadece konuşulacak ama bütçede hiçbir

değişiklik yapılmayacak ancak bu tavır millî iradeye saygısızlıktır. Arkadaşlar, Kurtuluş Savaşı'nı yönetmiş bu Gazi Meclis, bugün bu ucube sistemle yetkisiz, işlevsiz ve sadece prosedürleri yerine getiren bir kurum, bir onay mercisi hâline gelmiştir; burada muhalefet de aynı konumdadır, iktidar milletvekilleri de aynı konumdadır. Bütün parti gruplarında yurt dışında eğitim görmüş, kariyer yapmış, akademik çalışmalarda bulunmuş, konusunda uzman birçok arkadaşımız var ancak bu arkadaşlar milletvekili olduktan sonra tecrübelerini, uzmanlık alanındaki bilgilerini bu ucube sistem sebebiyle kullanamamaktadırlar. Bugün, yaptığımız iş sadece konuşmak ve el kaldırıp el indirmekten ibarettir; Meclisin bu konuma düşürülmesi millet iradesine vurulan büyük bir darbedir. Bilinmelidir ki ülkemizi ortak aklın hâkim kıldığı parlamenter sistemden çıkartıp tek bir kişinin iradesine terk edenler yaşanan tüm bu olumsuzlukların asli sorumlularıdır. Kuvvetler ayrılığı ilkesi demokratik sistemin temel taşıdır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yürütme organı mutlak bir güç hâline gelmiş, yasama ve yargı erklerini yürütmenin kontrolü altına almıştır. Sayın Cumhurbaşkanının hem yürütmenin başı hem de bir siyasi partinin lideri olması, karar alma süreçlerinde tarafsızlığını tamamen ortadan kaldırmaktadır. Bu ucube sistemin uygulanmaya başladığı tarihten itibaren yargı erkinde de çok ciddi tahribatlar yaşanmaktadır. Yargı erkinin bağımsız ve tarafsız olması asıldır. Bu sistemde maalesef yargı bağımlı ve taraflı hâle gelmiş, özetle, siyasallaşmıştır. Siyasallaşan yargı, hukukun üstünlüğü ilkesine açık bir tehdit oluşturmakta ve yönetimde otokratikleşmenin önünü açmaktadır. Bugün halkımızın yargıya güveni kalmamıştır. Yargı rakiplerine veya kendisini eleştirenlere karşı bir sopa olarak kullanılmaktadır. Yargı, adalet dağıtmak yerine, maalesef bugün vatandaşa korku dağıtmaktadır.

Biraz da bu tek adam sisteminin ekonomiye etkisine bakalım. Şayet devleti tek bir kişinin iki dudağı arasına sıkıştırırsanız o kişi de "Ben ekonomistim, ekonominin patronu benim." der ve uyguladığı bilim dışı yöntemlerle açlık sınırının 20 bin liraya, yoksulluk sınırının da 65 bin liraya çıkarılmasına sebep olur. Sonuç itibarıyla, halkımız açlık ve yoksulluk sınırı içinde yaşamaya mahkûm kalır.

Sayın Mehmet Şimşek enflasyonu kontrol altına alabilmek için sıkılaştırma programı uygulamaktadır ancak kamu kesimi bu programın dışında tutulmaktadır dolayısıyla programın bu hâliyle başarılı sonuç vermesi de son derece zordur. Uygulanan programla vatandaşın kemeri değil, âdetâ boğazı sıkılmaya başlanmıştır. Diğer taraftan, kamuda harcama ve israf artarak devam etmektedir. Sayın Cumhurbaşkanı "İtibardan tasarruf yapılmaz." diyerek gereksiz ve yüksek maliyetli harcamalara sebep olmuştur; mesela, yüksek maliyetle Ahlat ve Okluk Koyu'nda yapılan saraylarda Sayın Cumhurbaşkanı yılda kaç gün kalabilmektedir? İtibar, lüks saraylar yapılarak kazanılmaz; itibar, halkı adaletli yöneterek, ayırım yapmayarak, her vatandaşa eşit davranarak; devleti güçlü, milleti mutlu ve zengin ederek kazanılır. Akşam saatlerinde pazardan çürük sebze toplamak zorunda kalan insanların itibarı yok mudur? İtibarlı olmak istiyorsanız önce halkımızın refah düzeyini yükselteceksiniz, aksi hâlde itibarınız sözde kalır.

Değerli arkadaşlar, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi devletimizin kurumsal yapısını da tahrip etmiştir. Bir taraftan sekreteryâ konumuna düşürülen 17 Bakanlık, diğer taraftan sarayda 8 Başkanlık, 1 Genel Sekreterlik, 4 ofis, 9 politika kurulu oluşturularak karmaşık bir yapı meydana getirilmiştir. Hiyerarşik düzen ortadan kalkmış, yetki karmaşası meydana gelmiştir ve doğal olarak da harcama ve israf da artmıştır. Bu yapı içerisinde Cumhurbaşkanlığına bağlı olan ve her kesimin eleştiri odağı hâline gelen Diyanet İşleri Başkanlığından da bahsetmeden geçemeyeceğim. Cumhuriyetin ilk kurumlarından biri olan Diyanet İşleri Başkanlığı, 1924 yılında Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından, halkın dinî açıdan aydınlatılması ve aydın din adamları yetiştirilmesi için kurulmuştur. Anayasa'mızın 136'ncı maddesinde aynen şöyle denilmektedir: "Diyanet İşleri Başkanlığı, lâiklik ilkesi doğrultusunda, bütün siyasî görüş ve düşüncülerin dışında kalarak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek, özel kanununda gösterilen görevleri yerine getirir." Bugün bütçeden birçok bakanlıktan daha fazla pay alan bu Başkanlık, Anayasa'da kendine verilen görev ve sorumluluğu yerine getirebiliyor mu? Mesela bütün siyasî düşünce ve görüşlerin dışında kalabiliyor mu ya da milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi sağlayabiliyor mu? İfade etmeliyim ki, Diyanet İşleri Başkanlığı Anayasa'da kendine verilen görevlerin tam aksini uygulamaktadır. Bugüne kadar bir kez dahi Anıtkabir'e gitmeyen, Atatürk'ün adını ağzına almaktan çekinen, millî bayramları kutlamaktan imtina eden Diyanet İşleri Başkanı, bu tavrıyla toplumda ileride ciddi bir kutuplaşmaya neden olacaktır. Diyanet İşleri Başkanı bu ayrımcı ve gayrimillî tavırlarını sürdürdükçe, Atatürk ve cumhuriyet düşmanı olarak anılacaktır. Ancak şunu da söylemeliyim ki, Atatürk ve cumhuriyet düşmanları -ki Bakanların içinde de var- AK PARTİ yönetimi tarafından maalesef koruma altına alınmaktadır. Sonuç olarak, Türk gençleri arasında deizmin artıyor olmasının başlıca sebebi Diyanetin milletimiz nezdinde karşılık bulmayan politikalarıdır.

Değerli milletvekilleri, ülkenin yönetimini tek bir kişinin iradesine bağlayan bu sistem Cumhurbaşkanlığı seçimiyle ilgili tartışmaların da yoğunlaşmasına sebep olmaktadır. Cumhurbaşkanlığı seçimiyle ilgili çalışmalar, kamuoyu araştırmaları ve kulisler çok erken başladı. Anayasa'mızın 101'inci maddesine göre bir kişi en fazla iki dönem Cumhurbaşkanlığı yapabilmektedir. Anayasa'mıza göre Sayın Erdoğan'ın tekrar adaylığı söz konusu değildir, zaten kendisi de "Benim için bu bir final, yasanın verdiği yetkiyle bu seçim son seçimim." demiştir ancak bütün bunlara rağmen kamuoyu araştırmaları Sayın Erdoğan'ı olası adaylar içerisinde göstererek "doğal aday" algısı yaratmaktadır.

Genel Başkanımız Sayın Dervişoğlu'nun da ifade ettiği üzere, Sayın Erdoğan'ın aday olabilmesi için ya Anayasa'nın 101'inci maddesi değiştirilecek ya da Meclis erken seçim kararı alacaktır. Biz muhalefet partileri olarak, Sayın Erdoğan'ın yönetiminden şikâyetçiyssek ve onu icraatlarından dolayı da eleştiriyorsak yeniden aday olabilmek şartlarını önlememiz gerekir. Unutulmasın ki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde muhalefetin adayları sadece Erdoğan'la değil devletleşen bir yapıyla mücadele etmek zorunda kalmaktadır; muhalefetin adayları, devletin valileriyle, kaymakamlarıyla, emniyet güçleriyle, hazine imkânlarıyla ve devleti yöneten tüm kurum ve kuruluşlarla mücadele etmektedir. Özetle, mücadele, bir siyasi partinin Genel Başkanıyla değil siyasallaşan devletin tüm güçlerine karşı yapılmaktadır.

Devleti bir siyasi partinin hegemonyası altına sokan bu yapı mutlaka değiştirilmelidir. Muhalefetin bugün aday olma şartları taşımayan Sayın Erdoğan'ın adaylığının önünü açmaması ve her geçen gün otoriterleşen bu ucube sistemin değiştirilmesi için mücadele etmesi şarttır. Şayet ülkemizin erken seçime ihtiyacı var ise Sayın Cumhurbaşkanının ülkeyi seçime götürme yetkisi de vardır. Muhalefet olarak bizler erken seçim talebimizi direkt olarak Sayın Cumhurbaşkanına yaparak ülkeyi seçime götürmesini isteyebiliriz. Böylece, Anayasa'nın ruhuna sadık kalınarak bir Cumhurbaşkanının en fazla iki dönem görev yapma hükmü de işlemiş

olacaktır. Buradan AK PARTİ yönetimine, Sayın Erdoğan'ın dışında yeni bir Cumhurbaşkanı aday tespit çalışmalarına da bir an önce başlamasını tavsiye ediyorum.

Sayın milletvekilleri, Türkiye'nin tüm problemlerinin kaynağının dünyada benzeri görülmeyen bu ucube sistem olduğunu düşünüyorum. Bu sistem her geçen gün otoriterleşen bir yapıya dönüşmektedir. Cumhurbaşkanlarının şahsından bağımsız olarak otoriterleşen sistemin bir adım ötesi ise diktatörlüktür. Kim Cumhurbaşkanı olursa olsun bu sistem değişmediği sürece Türkiye bu sonuçla karşı karşıya kalacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle, İYİ Parti olarak bütçeye "hayır" oyu kullanacağımızı ifade ediyor, yüce Meclisi saygılarımla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Edirne Milletvekili Sayın Mehmet Akalın'ın.

Buyurun Sayın Akalın. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA MEHMET AKALIN (Edirne) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı bütçesi üzerine İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunuyorum. Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizin ve milletimizin geleceğini derinden etkileyen Cumhurbaşkanlığı yönetim sistemini ve bu sistemin ülkemize getirdiği durumla ilgili değerlendirmeler yapmak istiyorum. Bildiğiniz gibi Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin en önemli vaadi hız ve verimlilik ama bugün geldiğimiz noktada ne verimlilikten ne de hızdan ne de yasamaya yani milletimize saygıdan bahsetmek mümkün değildir. Bakın, 28'inci Yasama Dönemi içinde, Nisan 2024 tarihine kadar, Cumhurbaşkanlığına ve Bakanlıklara Millet'in Meclisinden gönderilen 11.103 yazılı soru önergesinden sadece 1.999 tanesine zamanında cevap verilmiştir. Süresi içinde cevaplanan önergelerin oranı sadece yüzde 18'dir. Süresi dışında cevaplanan önergeleri de düşüktükten sonra hiç cevaplanmayanların sayısı 4.586'dır. Yani her 100 soru önergesinden 41 tanesi cevaplandırılmamıştır, neredeyse yarısı cevapsız kalmıştır. Bu sistem hızlı çözüm yerine derinleşen sorunlar, verimlilik yerine kaynak israfı, adalet yerine keyfîlik getirmiştir.

Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin altı yıllık özetini yine birkaç başlık üzerinden değerlendirmek istiyorum. Mesela, bu sistemle artacağı söylenen doğrudan yabancı yatırımlarına bakalım. 2015 yılında ülkemiz neredeyse 20 milyar dolar doğrudan yabancı yatırımı alırken 2023 yılına geldiğimizde bu rakam 10 milyar dolara düşmüştür yani yüzde 50 azalmıştır. Peki, bu düşüşün sebebi nedir? Bunun cevabı çok nettir: Yatırımcılar adaletin yok edildiği, kararların keyfî alındığı, hukukun üstünlüğünün zayıfladığı bir ülkeye güven duymazlar ve o ülkeye gelmezler.

Yine, Basın Özgürlüğü Endeksi'ne bakalım. 2015 yılında 180 ülke arasında 149'uncu sıradaydık, 2023'e geldiğimizde ise 165'inci sıraya geriledik; Somali, Uganda ve Pakistan'ın bile gerisinde kalmış olduk.

Peki, bu sıralamalar bize neyi anlatıyor? Bu, bize eleştirinin susturulduğu, gerçeğin boğulduğu bir ülkede kalkınmanın zorlaşacağını ve demokrasinin yaralanacağını göstermektedir.

Peki, ya Yolsuzluklar Algı Endeksi'nde ne durumdayız? Bu endeks değerlendirmesinde 100 en iyi puandır, rakam aşağı doğru düştükçe güvenin azaldığını gösterir. 2018 yılında, yani Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi kabul edildiğinde puanımız 41'di, bugün 34 puana geriledik; her düşen 1 puan milletimizin alın terinin, emeğinin çarçur edilmesinin bir göstergesidir. Yolsuzluğun arttığı bir ülkede vatandaşlar devlete güvenemez ve bugün denetimsiz bir yönetim anlayışıyla yolsuzluk algısı derinleşmiştir.

Ve gelelim en temel meselelerden biri olan Hukukun Üstünlüğü Endeksi'ne; 2015 yılında 142 ülke arasında 107'nci sırada olan ülkemiz bugün 117'nci sıraya gerilemiştir. Peki, bu tablo neyi gösteriyor, biliyor musunuz? Adaletin terazisinin kırıldığını, vatandaşın mahkemeden hak değil, korku beklediğini, çözüm için avukat değil hâkim aradığını gösteriyor. Bir ülkenin adalet sistemi çöktüğünde toplumdaki huzur yerini güvensizliğe bırakır. Adaletin olmadığı yerde refah, güvenin olmadığı yerde yatırım olmaz.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle birlikte ülkemiz bir parti devleti hâline gelmiş, "Devlet ebet müddettir." kavramı çöktürülmüştür. İktidar partisinin il başkanları kendilerini âdeta vali gibi görmekte, vali tarafından yapılması gereken açıklamaları kendileri yapmaktadır. Burada, görevini "Devlet ebet müddettir." şuuruyla yapan vali ve kaymakamlarımızı ayrı tutmak istiyorum. Mesela, bugün ülkemizde devlet yardımlarının dağılımına AK PARTİ il ve ilçe başkanları karar vermektedir. Dolayısıyla, devlet içinde paralel bir yapılanma oluşmuştur. Bu durum siyasetin bürokrasiye sızmasının ve devletin tüm organlarının parti çıkarları doğrultusunda şekillendirilmesinin bir sonucudur. Sayın Cumhurbaşkanımız valilere yönelik bir konuşmasında şu önemli hatırlatmayı yapmıştır, konuşma uzun, son kısmını söylüyorum: "Sizin oradaki siyasetçilerin değil, devletin valisi olduğunuzu asla aklınızdan çıkarmamanız gerekiyor." Bu açıklama devletin siyasetten bağımsız olması gerektiğini vurgulayan bir çağrıdır. Tüm valilerimize ve kaymakamlarımıza bu konuşmayı hatırlatmak isterim fakat mevcut durumda vali ile siyasetçi arasındaki sınır giderek daha fazla belirsizleşmiş, tarafsızlık ilkesi çürütülmüştür.

Değerli milletvekilleri, şimdi, son yıllarda ülkenin kamu bütçesindeki en dikkat çekici artışlardan biri olan Cumhurbaşkanlığına bağlı İletişim Başkanlığı bütçesinden bahsetmek istiyorum.

İletişim Başkanlığının 2025 yılı için öngörülen bütçesi 227 idare kurumunun 157'sinin bütçesinden fazladır. 2019 yılında 344 milyon lira olan bütçe, 2024 yılı itibarıyla 4 milyar lirayı aşmış, 2025 yılı için 6 milyar liranın üzerinde teklif edilmiştir. Bu artış, kamu kaynaklarının etkin bir şekilde kullanılmadığını ve büyük bir kısmının iktidarın propaganda faaliyetleri için harcadığını göstermektedir.

Peki, personel sayısı kaçtır? 2018 yılında kurulan İletişim Başkanlığının personel sayısı kuruluşundan bu yana 3 kat artmıştır. Her bütçe döneminde bütçesini kontrolsüz biçimde aşmış ve bütçe içindeki payı da her geçen yıl artırılmıştır, bu da bütçe disiplinsizliğin en büyük kanıtıdır ve görülmektedir ki kamu kaynakları sarayın propagandası için harcanmaktadır. Teklif edilen bütçe devletin gerçek işlevlerine değil, iktidara karşı eleştirilere sansür veya iktidarın tanıtım harcamalarına ayrılmaktadır; İletişim Başkanlığı, iktidarın kamu eliyle kalkını olmuştur.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin getirdiği tek adam yönetimi ve bu yönetimin altındaki siyasallaşan Diyanet, toplumu derinden etkilemekte ve özellikle de gençlerin dinî değerler ve eğitim üzerine yanlış bir algı geliştirmelerine yol açmaktadır. Bu yaklaşım dinin yanlış ellerde siyasi bir araca dönüştürülmesinin örneğidir. İslam'ı temsil

konumundaki kurumun başında olan bir kişinin bu temsile yakışmayacak şekilde konuşmalar yapmasının, hayat sürme isteğinin toplumun dine karşı olan ilgisini azalttığı da bir gerçektir.

Diyanetin bütçesini kendi vatandaşlarına harcayacağı yerde güya "itibar" adı altında başka ülkelerde müsrifçe yaptığı harcamalar toplumun dikkatinden kaçmamaktadır; son olarak, Amerika'da milyon dolarlar harcanarak yapılan havuzlu villalar bunun en tipik örneğidir.

Bakın, şimdi, Diyanetin faaliyet raporlarında bağışlar için -kendi faaliyet raporudur- 120 milyon lira gelir sağladıkları belirtiliyor. Yine Sayıştay raporlarına bakıyoruz, Sayıştay raporlarında da bu rakamın 75 milyon lira olduğunu görüyoruz. Bu farkın sebebini soruyorum. Evet, Cumhurbaşkanı Yardımcımız orada yok ama muhakkak cevap vereceklerdir diye düşünüyorum.

Şimdi, size daha önemli bir şey söylemek istiyorum. Bakın, Diyanetin 2019 yılında tüm ülkede çocuklara dağıttığı "Peygamber ve Gençlik" kitabında eğitim seviyesi yükseldikçe dinden uzaklaşıldığı belirtilen metinden bahsetmek istiyorum. Kitapta mealen şöyle yazıyor: "Yüksek tahsil yapmanın dinî inanç ve ibadetler üzerinde olumsuz etki yaptığı tespit edilmiştir."

Şimdi, şunu hatırlatmak istiyorum Diyanet İşleri Başkanına: Eğitim dinî inançlara zarar vermez Sayın Diyanet İşleri Başkanı; aksine, bireylerin daha bilinçli bir şekilde dini yaşamalarına yardımcı olabilir. Eğitimsiz bir toplum ise toplumsal ve bireysel gelişimi engeller. Eğitim, dinle çatışmak yerine onu derinleştirir ve toplumu ileriye taşır. "Hiç bilenler ile bilmeyenler bir olur mu?" Sayın Diyanet İşleri Başkanı? Ama bu akıl dışı yöneticiler ve siyasiler, kendilerinin menfaati doğrultusunda toplumda eğitimin dinî inançlara zarar verdiğini iddia ederek aslında dine en büyük zarar verenlerdir. "İkra" yani "Oku" emri İslam'ın ilk vahyi ve insanlara verilen en temel öğüttür. Bu öğreti insanın bilgiye, öğrenmeye ve eğitime olan bağlılığından bahsederken, insanları yanlış fikirlere yönlendirmek gerçek bilgiye ulaşmayı da sadece engeller.

Eğitime ve dine verdiğiniz zarar bu sistemle maalesef artmıştır. Nereden bunu söylüyorum? Şöyle bir bakalım: 2002 yılında 450 olan imam-hatip lisesi sayısı 2024 yılında 1.698 olmuştur. Bu sistemden önce imam-hatiplerde eğitim gören öğrenci sayısı neredeyse 600 binlere ulaşmışken 2024 yılında yaklaşık 480 binlere düşmüştür. Dinde ve eğitimde oluşturduğunuz güvensizliğiniz neticesinde imam-hatip okul sayıları artmaya devam ederken öğrenci sayıları maalesef düşmektedir.

Nedir bunların sebepleri, isterseniz bir bakalım: Mesela, vatan hainlerini zamanında insanlara din âlimi olarak göstermeniz bunların sebeplerinden bir tanesidir. Mesela, ekranlarda din adamı sıfatıyla kendine harem kurmuş bir sapığı millete izlettirdiniz. Birçok kurumu olduğu gibi Diyaneti de siyasallaştırdınız. Cuma hutbelerinde AK PARTİ propagandası yaptınız. Ahlaksızlığı meşrulaştırdınız. Din kisvesi altında cemaatçilik yapanların sapıklıklarını "Bir kereden bir şey olmaz."larla geçiştirmenizdir. Sonuç budur.

Peki, bunun sonucunda ne oldu ülkemizde, isterseniz gelin, bir de ona bakalım: Bakın, birçok anket yapılıyor özellikle gençlerimiz üzerine ve sorular soruluyor dinî tercihleri üzerine. Burada dört ayrı veri var; birincisi, 2006 yılında yapılmış, Sabancı Üniversitesinde, dinleri üzerine, inançları üzerine sorular sorulmuş. O zaman, 2006 yılında gençlerin yüzde 98,3'ü dinlerinin İslam olduğunu söylemiş, sadece yüzde 1,5'i "Dinsiziz." demiş. Bakın, birçok veri var burada ama sonuna geliyorum, 2020'de yapılan bir ankete. Burada "Dinim İslam." diyenlerin oranı yüzde 70'lere düşmüş ve dinsiz olanların sayısı da yüzde 30'lara çıkmış; işte, dini getirdiğiniz nokta budur. Sayenizde gençlerimiz dinden uzaklaşmakta, agnostisizm ve deizm gibi düşüncelere yönelmektedir. Tavsiyem şudur ki Diyanet İşleri Başkanını azat etmeniz ve üniversiteye geri gönderip İslam ilmini biraz daha tahsil etmesini sağlamanızdır. (İYİ Parti, CHP ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, İYİ Parti olarak partili cumhurbaşkanlığı sistemine başından beri karşı olduk ve karşı olmaya devam ediyoruz. Ülkemizin kuruluş ayarlarına dönüşü olarak çarenin güçlendirilmiş parlamenter sisteme dönüş olduğunu düşünüyor ve Cumhurbaşkanlığı bütçesine karşı oy kullanacağımızı belirterek sizleri ve aziz Türk milletini saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti, CHP ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

**BAŞKAN - Hatay Milletvekili Sayın Adnan Şefik Çirkin.**

Buyurun Sayın Çirkin. (İYİ Parti ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

**İYİ PARTİ GRUBU ADINA ADNAN ŞEFİK ÇİRKİN (Hatay) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığı bütçesi içerisinde savunma sanayisi noktasında konuşma yapmak için huzurlarınıza gelmiş bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.**

Savunma Sanayii Başkanlığımızın çok değerli icraatlar yaptığı bir gerçek, bu bakımdan kendilerine başarılar diliyoruz. Türkiye, eksikliklerini bir an evvel tamamlamalı ve bu belalı Orta Doğu coğrafyasında ayakta kalabilmek adına elinden gelen teknolojik çalışmaları yapmalı.

Tabii, savunma sanayisinde özellikle bazı şirketlerin ayrıcalıklı olarak muamele gördüğü ifade ediliyor. Biz, o şirketleri yıpratmak için burada ismini vermiyoruz ancak böyle bir şey varsa bunun tedbirinin alınmasını, eğer yoksa da kamuoyunun bu anlamda açık bir şekilde aydınlatılmasının devletin menfaatine olacağını düşünüyoruz.

Sayın milletvekilleri, bununla beraber, Suriye'deki gelişmelerle ilgili de izninizle birkaç cümle söylemek isterim: MİT Başkanımızın Suriye ziyaretiyle ilgili konuşmama geçmeden önce şunu ifade etmek isterim ki Millî İstihbarat Teşkilatının Başkanından da personelinden de çaycısından da Allah razı olsun, bunların aldığı her kuruş helal olsun, bu bütçeden aldığı her kuruş helal olsun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Bize çok güzel şeyler yaşıyorlar ve PKK terör örgütüyle ilgili de özellikle Sayın Hakan Fidan MİT Müsteşarı olduktan sonra ve şimdi devam eden süreçte Türkiye'nin savunmasında istihbari ve icrai açıdan çok önemli faaliyetler yapıyor.

**BAŞKAN - Bravo Şefik Bey.**

**ADNAN ŞEFİK ÇİRKİN (Devamla) - Önce bu hakkı teslim edelim çünkü biraz sonra bazı eleştirilerimiz olacak ama hakkı da teslim etmek gerekiyor.**

MİT Başkanımızın Suriye'ye aleni, açık bir şekilde gönderilmesini mahzurlu buluyoruz. Görüşmesinde bir mahzur görmüyoruz, temaslarında bir mahzur görmüyoruz; bunlar olmalı ama göstere göstere gidişi Türkiye'yi Suriye'de ve Orta Doğu'da farklı bir konuma sokacak ve belki de bu bizim aleyhimize olacak çünkü arkasından Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Trump Suriye'de bu işi âdetâ Sayın Cumhurbaşkanımız başta olmak üzere Türkiye'nin başardığını ifade etti. Bu, çok tehlikeli bir sözdür.

Sayın MİT Başkanının göstere göstere bu gidişi de aslında bunu isteyerek veyahut istemeyerek perçinleyen bir hareket tarzıdır. Orası Orta Doğu'dur, orada yarın ne olacağı belli olmaz. O bakımdan çok dikkatli olmalıyız.

Sayın İçişleri ve Dışişleri Bakanları ve AK PARTİ'nin Sözcüsü Sayın Ömer Çelik Trump'ın bu demecinden rahatsız olmuş olacaklar ki üçü de gayet akli başında ve Türkiye'nin bu işin içinde olmadığına dair, Trump'ın söylediği gibi patronu olmadığına dair açıklamalar yapmak zorunda kaldılar. Onun için, kıymetli bir kurumumuzun Başkanını oraya aleni göndermek doğru değildi. Ayrıca, can güvenliği sorunu da var. Bir an bir şey olsa Türkiye'nin itibarı yerle yeksan olurdu. Yani devletin daha ciddi şekilde yönetilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Orada bayraklarımız asılıyor, Emevi Camisi'nde bayraklarımızı görüyoruz. Bunlar elbette ki mutluluk, gurur verici. Savaşın başında Halep Kalesi'ne bayrağımız asıldı; gurur duyduk, şeref duyduk ama ne diyoruz: "Orası Orta Doğu." O bayrağı asanı öldürdüler bile, kimsenin haberi var mı? Yani bizim orada olmamızdan rahatsız olan tonlarca grup ve devlet var. Siz Orta Doğu devletlerinin Beşşar Esad'ın yıkılmasından çok mu mutlu olduğunuzu düşünüyorsunuz? Böyle bir şey yok. Beşşar Esad'ı yıllar sonra Arap Ligine alan Orta Doğu devletleri çünkü bu işin arkasını görmüyorlardı, bilemiyorlardı, riske girmek istemiyorlardı. Sonuçta, şu anda da sonucu belli olmayan bir sürece girdi Suriye. Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır, bunlar şu anda tanımadıkları bir yönetimle karşı karşıyalar. Takdir edersiniz ki onların dış politikasının da işine gelmeyen gelişmeler bunlar. Ne oldu? Arkasının belli olmadığı girişimlere, arkası belli olmayan politik kararlara bir örnek verecek olursak, on üç yıl evvel ki Suriye konusundaki tavrımız. Arkadaşlar, ne oldu on üç yıl sonra? Elde bir, Beşşar Esad'ın devrilmesiyle övünüyoruz. Mesela, PKK, bu on üç yıl içerisinde en güçsüz olduğu Suriye'de -Suriye'de Kürtlere vatandaşlık bile vermezler- en güçlü konuma geldi mi? Geldi. Şimdi bununla mücadele ediyoruz değil mi? Amerika'yla didişiyoruz. Ne için? Devlet kurdurmamak için.

Suriye savaşının Türkiye'ye maliyeti; sığınmacılar, bunların bakımı -ki bakılacak, bizim bunlara hiçbir zaman itirazımız olmadı, bu insani vazifemizdir- ticari kaybımız ve üstüne, örneğin, Suriye'de ordu beslemek gibi masraflarımızla beraber 100 milyar doları aştı. Bugün 11 ildeki depremin maliyetinin Türkiye Cumhuriyeti devletine, Hükûmetine faturasının 102 milyar dolar olduğunu düşünürsek bu paranın ne kadar büyük bir para olduğunu daha iyi anlarız. İsrail'in en tehlikeli düşmanı yok oldu. İsrail son elli yılın en büyük kazanımını elde etti ve Türkiye'nin cihatçı bir komşusu oldu. "Bu niye böyle oldu, Türkiye niye bu işte aktif rol aldı?" demiyoruz. Türkiye, bir defa işin içine düşmüş, arkasını kovalamak zorunda, oradaki inisiyatifini bir şekilde eline geçirmek zorunda ama "kazanç" dediğimiz bazı şeylerin maliyeti açısından bir tespit yapmak istedim.

Değerli arkadaşlar, bugün Suriye'de Türkmenlerden bahsedilmiyor. Herkes, her grup, Dürziler bile devlet istiyor, 150-200 bin kişiler. Kürt kökenli nüfusun neredeyse 2 misli olan Türkmenlerin adından bahsedilmiyor. Biz bunu üzülmeye izliyoruz ve Hükûmeti bu konuda daha aktif bir politika yapmaya davet ediyoruz. Suriye savaşının sonucunda orası da cihatçı bir yönetim tarzıyla yönetileceği için, Türkiye için daha farklı sıkıntılar olacağı şüphesindedir.

Şimdi, bazı şeyler birbirine karıştırılıyor. 13 milyon -Türkiye de dâhil- Suriyelinin Suriye'den sığınmacı olarak farklı ülkelere sığındığı ifade ediliyor. Doğrudur, bu sayının da 13 milyon olduğu ifade ediliyor. Şimdi, 13 milyon insan da Suriye'yi tercih etti, burada kaldı. Evet, bugün bayram ediyorlar. Sakın siz bu bayramın tamamının, tüm duygularının Esad'ın gidişi olduğu noktasına kanmayın. Yokluk vardı, elektrik yoktu, orada su yoktu, iş yoktu, halk perişan olmuştu. Hatta bize gelen bilgilerde -komşu vilayet olduğumuz için- Nusayri Alevilerinin dahi bu gidişten çok da üzülmedikleri ifade ediliyor çünkü yokluk çok kötü bir şeydir. Biz Hataylı olarak bunu depremde yaşadık. Bu bakımdan, bunlar nasıl anlaşacak, bunlar nasıl araya gelecek; bunlar hep soru işareti. Peki, bunlar hemen dönecek mi? Böyle bir şey yok; ekmeğin, suyun, elektriğin olmadığı bir yere kim, niye dönecek? Bunları zorlayamayız ki, oradaki şartlar düzelince dönecekler. Siz, buradan gidenlerin, başta Sayın Erdoğan'a ve Türkiye'ye şükran dolu olan insanların -ki bu da normaldir- orada yönetime mi geleceğini zannediyorsunuz? Hayır. Bunlar orada Türkiye'ye faydalı olacak, elbette faydalı olacak, bir kamuoyu oluşturacak ama bu kamuoyunun ancak ve ancak demokratik ülkelerde, bunların söz sahibi olduğu ülkelerde faydasını görebiliriz. Ama biz yine de doğrusunu yaptık, bu insanları sokakta bırakacak hâlimiz yoktu, ona bir itirazımız yok.

O bakımdan, toparlayacak olursak, Suriye konusunda kahramanlık edalarından ziyade çok dikkatli olmalıyız. İYİ Parti, Hükûmetin dış politikasında dara düştüğü her anda millî reflekslerle hareket edecek bir siyasi partidir. İYİ Parti, devletini de Hükûmetini de yalnız bırakmaz ama bu yanlışları da ifade etmek durumundadır, tarihe not düşmek adına bunları kayda geçirmek durumundadır.

Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri; yine, müsaadeniz olursa süremin kalanını Hatay'la ilgili deprem vesaire sıkıntıları ifade ederek doldurmak istiyorum. Birincisi, Suriye'de Beşşar Esad'ın devrilmesinden sonra Suriye'deki Nusayri toplumun baskı göreceği endişeleri vardır, aynı baskıyı onların göreceği yolunda sıkıntılar vardır. Suriye'deki Nusayri Alevilerin Hatay, Adana ve Mersin'de 1 milyon akrabası vardır. Bu sıkıntı içimize taşınır ve Türkiye'de sayısını kesin olarak bilmediğimiz ama milyonlarca Alevi'miz vardır; bu, iç barışı bozar. Biz, Hükûmetimizin oradaki Sünnilere olduğu gibi, eğer bir sıkıntısı olursa Nusayri Alevi kardeşlerimize de aynı muameleyi yapmasını bekliyor ve istiyoruz. Bu, hem insanlık görevidir hem de aynı zamanda, Türkiye'nin iç barışı için son derece gerekli bir tavidir.

Bu duygu ve düşüncelerle sabrınıza teşekkür ediyor, Sayın Başkan, size ve yüce Meclise saygılarımı arz ediyorum. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Son söz Adana Milletvekili Sayın Ayyüce Türkeş Taş'ın. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı ve bürokratlar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada öyle bir bütçe konuşuyoruz ki gerçekten biz bu bütçeyi Komisyona, Genel Kurula neden getiriyoruz, neden tartışıyoruz, benim açımdan anlamak pek mümkün olmuyor. "Neden mümkün olmuyor?" diyecek olursanız çünkü bu kurumun bütçesi, sınır tanımayan, istendiği zaman istendiği kadar artırılabilen, denetimi olmayan, hatta koca Türk milleti sahip olduğu her şeyi bu makam sayesinde kazanmış ve kazanmaya devam edecek imajı sunulan ve bizim kabaca "kara delik" olarak adlandırdığımız, Cumhurbaşkanlığının da "İtibardan tasarruf olmaz." dediği bir bütçe. Yanlış anlaşılmasın, Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı, Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanlığı makamı, her Türk vatandaşının olduğu gibi bizim için de çok önemli ve

yüce bir makamdır. Zaten bizim en büyük endişemiz ve derdimiz de bu makamın gerçek itibarıdır. "İtibardan tasarruf olmaz." deyip Cumhurbaşkanlığı araç filosunu artırmak, personel sayısını artırmak ya da koruma sayısını artırmakla maalesef itibar sağlanamıyor. İtibar; emekliye, asgari ücretliye insan gibi yaşanacak hayat sunarak, çiftçinin alın terinin karşılığını fazlasıyla vererek yani vatandaşın alım gücünü artırarak, vatandaşa insan gibi yaşanacak bir ülke sunarak, aynı zamanda dünyada ülkenin itibarını koruyarak oluyor. Senin ülkende her gün 1,5 kadın ölüyorsa, uyuşturucu kullanma yaşı ilkökul çağlarına düşüyse; gençler işsiz, umutsuz, umudunu bahis çetelerinde ya da Türkiye dışında arıyorsa; emekli, asgari ücretli, çiftçi her gün ağlıyorsa ve hayat standartları geriliyorsa o ülkede zaten itibardan bir hayli tasarruf edilmiş demektir.

Sayın milletvekilleri, ekim ortasından itibaren Komisyonunda ve Genel Kurulda bütçe görüşüyoruz ve hepimiz biliyoruz, kürsüde de sık sık dile getiriyoruz; bütçeler demokrasilerin vazgeçilmez en önemli unsurları. Zaten öyle olduğu için biz de üzerinde bu kadar mesai yapıyoruz. Ama gerçekten size soruyorum: Sizce bu yoğun mesaiye gerek var mı yani hangimiz kendimizi gerçekten bütçe görüşmelerinde gibi hissediyoruz? Mesela, biz İYİ Parti olarak Plan ve Bütçe Komisyonunda hepsi hesaplanmış, üzerinde düşünülmüş 79 adet önerge verdik; hiç üzerinde düşünülmeden, konuşulmadan, istisnasız hepsi AK PARTİ ve MHP oylarıyla reddedildi. Yüce Türk milletini temsil eden milletvekillerinin kendilerinin ciddiye alınmadığını hissetmesi, gerçekten ortada ciddi bir demokrasi ve yönetim problemi olduğunun ispatıdır. Peki, "Durum hep böyle miydi?" diye baktığımızda; hayır, hep böyle değildi. Ne zamandan beri bütçe görüşmeleri böyle karşılıklı fayda sağlanamayan görüşmeler hâline gelmiş? Görüyoruz ki 2018'den sonra yani partili Cumhurbaşkanlığı sistemine geçtikten sonra her yıl bu görüşmeler anlamını daha da çok yitirmiş. Oysaki Cumhurbaşkanlığı bütçesi yalnızca bir harcama kalemi değil, aynı zamanda yönetim anlayışınızın, önceliklerimizin ve halkımıza olan sorumluluk bilincimizin de bir göstergesidir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde 29 Ekim 1923'te atılmıştır. Bu tarih, sadece bir yönetim biçiminin ilanı değil, aynı zamanda halkın iradesinin tecellisi ve egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğunun ilanıdır. Cumhuriyet, halkın kendi kendini yönettiği, seçme ve seçilme hakkını eşit bir şekilde kullanılabildiği bir rejimin adıdır. Atatürk'ün ifadesiyle: "Egemenlik kayıtsız şartsız millettir." Bu cümle, yönetim şeklimizin özünü ve ruhunu da oluşturur, Meclisimizin başköşesinde de yazılıdır ve biz her an bunu hatırlamakla mükellef olalım diye.

Cumhuriyet rejimi yalnızca bir isim veya biçim değildir; aynı zamanda demokratik değerlerin, insan haklarının, hukukun üstünlüğünün ve özgürlüklerin teminat altına alındığı bir sistemdir. Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan bu yana demokrasiyi benimsemiş, zaman zaman zorluklar yaşasa da bu değerlerden ödün vermemeye çalışmıştır. Demokrasi sadece seçimlerden ibaret değildir; demokrasi, adaletin tesis edildiği, güçler ayrılığının sağlandığı, vatandaşların eşit haklara sahip olduğu bir toplumsal düzeni ifade eder. Ancak burada hepimize düşen önemli bir görev vardır; demokratik bir yönetim anlayışının günlük hayatımıza, siyasetimize ve toplumsal kültürümüze tam anlamıyla yerleştirmek. Demokrasi yalnızca bir yönetim biçimi değil, aynı zamanda bir yaşam biçimidir.

Bugün yönetim sistemimiz Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle şekillenmiştir. 2017 yılında yapılan referandumla yürürlüğe giren bu sistem Türkiye'yi parlamenter sistemden uzaklaştırmış, kuvvetler ayrılığı ilkesinin zayıflamasına ve yürütme organının tek bir kişide yoğunlaşmasına neden olmuştur. Milletın temsilcileri olarak burada bize düşen görev, bu sistemin aksaklıklarını tespit etmek ve halkımızın iradesini merkeze alan bir yönetim anlayışını tesis etmektir. Bir ülkenin yönetim şeklinin sağlam temeller üzerine oturabilmesi için 3 temel unsuru sağlam bir şekilde korumamız gerekir; yasama, yürütme ve yargı. Bu 3 erk birbirinden bağımsız olmalı, aynı zamanda birbirini denetleyebilecek bir yapıda çalışmalıdır. Eğer bu denge sağlanmazsa otoriterleşme ve hukuksuzluk kaçınılmaz hâle gelir. Bugün ülkemizde güçler ayrılığı ilkesinin zedelendiğine ve yasanın etkisinin giderek zayıfladığına şahit oluyoruz. Halkın temsilcisi olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin asli görevlerinden biri olan denetim fonksiyonu tam anlamıyla yerine getirilemeyen bir tablo gibi karşımıza çıkıyor. Bu durumu da bütçe görüşmelerinde yakından görüyoruz. Oysaki cumhuriyet rejiminde halkın iradesini temsil eden Meclis en güçlü organdır ve organ olmaya devam etmelidir. Hukukun üstünlüğü ise cumhuriyet rejiminin ayrılmaz bir parçasıdır; herkesin kanun önünde eşit olduğu, adaletin tarafsız bir şekilde işlediği bir düzeni sağlamak devletin temel görevidir. Ancak bağımsız yargı siyasi baskılardan uzak bir şekilde çalışmadığı sürece hukuk devleti ilkesinden uzaklaşmamız da kaçınılmazdır. Cumhuriyetin en temel prensiplerinden biri halkın yönetime katılımıdır. Yönetimde şeffaflık ve hesap verilebilirlik bu katılımı güçlendiren en önemli unsurlardır. Türkiye'de son yıllarda bu konuda yaşanan sorunlar halkın devlete olan güvenini de ziyadesiyle zedelemiştir. Oysaki halkın iradesiyle seçilmiş yöneticiler her zaman millete hesap vermekle yükümlüdür. Bizler, milletvekilleri olarak halkımızın sesi, gözü ve kulağıyız. Yönetimdeki aksaklıkları tespit edip çözüm önerileri geliştirmek, Mecliste şeffaflığı ve hesap verilebilirliği sağlamak bizim sorumluluğu. Eğer bu değerleri sağlam temeller üzerine inşa etmezsek cumhuriyetin ruhuna aykırı hareket etmiş oluruz.

Sonuç olarak görüyoruz ki Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yürütmenin hesap verilebilirliği azalmış ve siyasi sorumluluğu ortadan kalkmıştır. Ayrıca buradaki en önemli problem, Cumhurbaşkanının hem yürütmenin başı olması hem de taraflı bir siyasi lider olarak davranmasıdır. Bu da devletin tarafsızlığını ve demokratik düzeni zedelemektedir. Bizim gibi disiplinli siyasi partilere sahip olan siyasi dünyada bu sistemin başarılı ve tarafsız olması maalesef pek mümkün değildir. Tüm bunların yanında Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle birlikte birçok yeni kurum, başkanlık, müdürlük ve ofis bulunmaktadır, yeni olarak kurulmuştur. Cumhurbaşkanlığı bütçesinden aktarılan kaynaklarla faaliyetlerini sürdüren Yatırım Ofisi Başkanlığı, Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı, Finans Ofisi Başkanlığı ve İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı bunlara birer örnektir. 2018 ve sonrasında kurulan bu başkanlıkların tamamı hâlihazırda mevcut bulunan kamu kurumlarına bağlı daire başkanlıkları olarak da faaliyet gösterebilecekken Cumhurbaşkanlığı bünyesinde ayrıca kurulmuş olmaları hem bütçe kaynaklarının hem de iş gücünün etkin kullanımı açısından yanlış bir politika'dır. Bu nedenle bu başkanlıkların kesinlikle kapatılması gerekmektedir. Bununla ilgili bütçenin de merkezî bütçeye aktarılması ya da kesintiye uğraması gerekmektedir. Bununla ilgili önergeyi de yine Plan ve Bütçe Komisyonunda sunmuştuk ama maalesef reddedildi. Bunun gibi, Cumhurbaşkanlığı bütçesinde eksik görülen, daha doğrusu fazla kaynak ayrılmış bir sürü kalem mevcuttur. Bunların gerçekten dikkatle ele alınıp -bizim önergelerimizde de bunlar detaylıca anlatıldı- tekrar değerlendirilip bu bütçenin inşallah gelecek yıla daha farklı, daha güzel bir şekilde karşımıza çıkmasını temenni ediyor, tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)  
BAŞKAN - Sayın Koçyiğit, buyurun.

#### IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

##### 21.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Gabonlu Dina davasına ilişkin açıklaması

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, ülkedeki kadın şiddeti çok boyutlu bir şekilde devam ediyor. Ben yakın tarihte Türkiye'ye okumak için gelen Gabonlu genç öğrenci Dina'nın cinayetini hatırlatmak istiyorum. Dina bu ülkede hem tecavüze uğradı hem de çok hunharca bir şekilde katledildi. Bu davada tutuklu olan tek kişi Dursun Acar'dı ve biz başından beri bu davayı takip ediyoruz ama ne yazık ki bugün hem nitelikli bir şekilde insan öldürmekten hem de cinsel istismar davasından tutuklu olan bu kişi yani Dursun Acar hem beraat ettirildi hem de tahliye edildi. Bu mesele bize neyi gösteriyor? Aslında Türkiye'deki kadına yönelik yargı kararlarının nasıl hukuksuz olduğunu ama bununla beraber özellikle bu ülkedeki göçmen kadınların ve mülteci kadınların yaşadığı hak kayıplarını, yaşamlarının risk altında olduğunu ve bununla beraber de yargının da buna aslında göz yumduğunu bize bir kez daha göstermiş oluyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Tamamlayacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - O anlamıyla, bugün Dina'nın ölümünden sonra da Karabük sokaklarında gezen, özellikle de dışarıdan gelen öğrenciler "Güvende değiliz, her an saldırıya uğrayabileceğimiz bir tedirginlikte yaşıyoruz." diye ifade etmişlerdi. Bu davadaki cezasızlık politikası bu anlamıyla suç işleyenleri, tacizcileri, tecavüzcüleri ve saldırı suç işleyenleri daha fazla cesaretlendirecektir. Bu ülkeye misafir öğrenci olarak gelen, bu ülkeye okumaya gelen öğrencilerin ve kadınların haklarını korumak da ülkenin sorumluluğundadır. Bunu kabul etmiyoruz, erkek devlet şiddetine karşı sokakta, Mecliste, her yerde mücadele etmeye devam edeceğiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Tanal, buyurun.

##### 22.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesi Kaymakamına ilişkin açıklaması

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Çok teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Şanlıurfa ili Viranşehir ilçesi Kaymakamı, AKP Viranşehir İlçe Başkanını yanına alarak ilçedeki kırsal mahalleri ziyaret ediyor, geziyor. Yeni göreve başlayan AKP Viranşehir İlçe Başkanını halka mı tanıtıyor? Bir kamu görevlisinin tarafsız davranması gerekir, tüm siyasi partilere ve vatandaşlara eşit mesafede olması gerekir. Devletin hiçbir memuru, kamu görevlisi siyasi partinin propagandasını, tanıtımını yapamaz. Eğer Viranşehir Kaymakamı siyasete çok meraklıysa istifa edip AKP'ye dâhil olsun, siyasi çalışmalarını yapsın. Buradan Türkiye Eşitlik Kurumuna sesleniyorum: Türkiye Eşitlik Kurumunun bu eşitsiz uygulamaya son vermesini ve bu Kaymakam hakkında, eşitsiz muamele yaptığı için, tüm siyasi partilere eşit davranmadığı için işlem yapmasını arz ediyorum.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN - Sayın Ersoy...

Buyurun.

##### 23.- Adana Milletvekili Ayşe Sibel Ersoy'un, KAAN Teknoloji Kulübüne ilişkin açıklaması

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Teşekkür ediyorum Kıymetli Başkanım.

Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesinde Adana Ülkü Ocakları öncülüğünde kurulan KAAN Teknoloji Kulübümüz büyük başarılarla imza atmakta. TEKNOFEST 2024 İnsansız Hava Araçları Yarışması'nda ürettikleri Koral ve Barlas İHA'larıyla performans ödülü kazanan gençlerimiz, şimdi de ODTÜ VTOL 2024 Yarışması'nda Pars İHA'yla 1'incilik, Aşina İHA'yla 2'ncilik ödülünü kazanarak Türk gençliğinin teknoloji ve bilimdeki iddiasını bir kez daha tüm dünyaya gösterdiler. Ülkemizin geleceğini inşa edecek olan bu pırıl pırıl gençlerimizle gurur duyuyoruz. KAAN Teknoloji Kulübünde emeği geçen tüm gençlerimizi, değerli hocalarımızı ve Adana Ülkü Ocaklarımızı yürekten tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyorum.

BAŞKAN - Sayın Şenyaşar...

##### 24.- Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar'ın, Şanlıurfa'daki ücretli öğretmenlerin mağduriyetine ilişkin açıklaması

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Asgari ücretin altında güvencesiz çalışan on binlerce ücretli öğretmenin kasım ayı maaşları yatmadı. Urfa'da 5 binden fazla ücretli öğretmen mağdur, yılın sekiz ayı ders ücreti karşılığında çalışan ücretli öğretmenler kadrolu öğretmenler gibi sabit bir maaş almıyorlar, sosyal güvenlik hakları yok, SGK primleri ödenmiyor ve tatil dönemlerinde ücret alamıyorlar. Aynı işi yaptıkları meslektaşlarının maaşının yarısından daha düşük bir ücretle çalışmak zorunda kalan eğitim emekçilerinin bu ayki maaşlarının

yatmamış olması var olan ayrımcılığı derinleştiriyor. Urfa Millî Eğitim Müdürü "Ödenek gelmediği için maaşlar yatmadı." açıklamasını yapmış, köle koşullarında çalıştırdığınız ücretli öğretmenlerin ücretleri neden ödenmiyor Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı? Yani devlet bir ücretli öğretmenin maaşını neden ödemiyor ve bu konuda âciz kalıyor? Millî Eğitim Bakanının buradaki açıklamasında, en büyük pay bütçeden...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.03

### ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.20

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Elvan IŞIK GEZMİŞ (Giresun), Muhammed ADAK (Mardin)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 37'nci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

### III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

#### A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

#### A) CUMHURBAŞKANLIĞI (Devam)

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### B) MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### C) MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ (Devam)

1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### Ç) İLETİŞİM BAŞKANLIĞI (Devam)

1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### D) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### E) DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### F) MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### G) SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### Ğ) STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### H) GELİR BÜTÇESİ (Devam)

BAŞKAN - 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına ilk söz, Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün.

Buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi içerisinde yer alan Cumhurbaşkanlığı bütçesi üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Gazi Meclisimizi ve aziz Türk milletini saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin başında, cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve kahraman silah arkadaşları ile aziz şehitlerimizi rahmet ve minnetle andığımı ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir ülkede iç huzur ve güvenliğin sağlanması, ekonominin, ticaretin, sanayinin, eğitim ve kültür hayatının sağlıklı bir şekilde var olabilmesinin en temel koşuludur. Şüphesiz, iç huzurun ve güven ortamının varlığı, siyasi istikrarın ve güçlü yönetim sisteminin mevcut olmasıyla ancak sağlanabilecektir.

Binlerce yıllık devlet geleneğine sahip olan aziz Türk milletinin 100 yaşını henüz tamamlayan son devlet eseri Türkiye Cumhuriyeti devleti, Birinci Cihan Harbi sonrasında emperyalistlerin işgaline karşı Kuvayımilliye ruhuyla kan ve irfanla verilen millî mücadele neticesinde kurulmuş ve bugünlere kadar çok önemli, netameli süreçler atlattır. Cumhuriyet tarihine bakıldığında, askerî, ekonomik vesayetler, yönetim krizleri, terör faaliyetleri sebebiyle aziz milletimizin birliği ve iradesi çok defa ifsat edilmeye çalışılmış; darbelerle, devletimizin yükseliş azmi ve kararlılığı kırılmak istenmiştir. Yaşanan zulüm ve acıların yanı sıra, ülkemizin enerjisi on yıllardan beri büyük ölçüde buralara ne yazık ki tüketilmiştir.

Askerî, modern, postmodern; adı her ne olursa olsun her türlü darbe ve darbe girişimi, ülkemizin refah ve ferah içerisinde geleceğe yürümesini, büyümesini ve kalkınmasını hedef almıştır. Son olarak sekiz yıl evvel, 15 Temmuz 2016 tarihinde emperyalistlerin maşası FETÖ terör örgütü tarafından alçak darbe girişiminde bulunulmuş; başta millî iradenin tecelligâhı olan Gazi Meclisimiz ve Cumhurbaşkanlığı açıkça hedef alınmıştır. 15 Temmuz alçak darbe girişiminin aziz Türk milletinin eşsiz feraset ve cesaretiyle akamete uğratılmasının ardından Cumhuriyet'in teşekkül etmesiyle birlikte Türk milletinin yükselme ve bağımsızlık iradesi perçinlenmiş; devletimiz, yoluna büyük bir güven içerisinde devam etmeye başlamıştır.

15 Temmuz alçak darbe girişiminin ardından devletimizin payidar, milletimizin mutlu olması için ülkemizin güçlü bir yönetim sistemine kavuşmasının zaruri bir hâl aldığı ortaya çıkmıştır. Bu minvalde, parlamenter sistemden kaynaklanan yönetsel zafiyetlerin ve istikrarsızlık ortamının oluşmaması için 16 Nisan 2017 tarihli Anayasa değişikliğiyle "Türk tipi başkanlık modeli" dediğimiz Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçiş sağlanmış, 9 Temmuz 2018'den itibaren de uygulamaya konulmuştur. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle; yürütmeye ortaya çıkan çift başlılık sona ermiş, koalisyonlar devri kapanmış, siyasi istikrar en üst seviyeye çıkmıştır. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle; hükûmet krizleri, hükûmet kurulumama sorunları ortadan kalkmış, ekonomik ve demokratik istikrarın yolu açılmış, bürokrasiyi azaltarak yetki karmaşalarını giderecek, hızlı işleyen, çabuk karar alan, sorunların çözümüne ve Türkiye'nin gelişmesine odaklı bir yönetim yapısı tesis edilmiştir.

Yeni sistemle Türkiye, vesayet odaklarından arındırılmış, özgüvenine kavuşmuştur. Aziz milletimizin takdir ve teveccühüyle Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi, Anayasa değişikliği referandumu ve yapılan genel seçimin ardından milletimizin iradesi tarafından da teyit edilerek uygulamaya geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçilen 2018 yılından günümüze kadar, gerek ülkemizde gerek bölgemizde gerek dünyada yaşanan birtakım meselelerde Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin sisteminin getirmiş olduğu istikrarlı, güçlü, etkin ve hızlı karar alma mekanizmasına dayalı yönetim sistemiyle çok önemli çözümler sunulmuştur.

2019 yılında baş gösteren Covid-19 küresel pandemisi, 2022'de başlayan ve ülkemizin kuzeyinde hâlen devam eden Rusya-Ukrayna savaşı, 2023'te Kahramanmaraş merkezli "asrın felaketi" olarak nitelendirilen ve 14 milyon vatandaşımızı doğrudan etkileyen büyük depremler, Orta Doğu'da meydana gelen olaylar, 7 Ekim 2023'ten itibaren İsrail'in Filistin başta olmak üzere Lübnan ve Suriye'ye yönelik bölgeyi tehdit eden saldırıları ve soykırımları, Avrupa'daki siyasi istikrarsızlık ortamı gibi hadiseler karşısında Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle birlikte ülkemiz; düzenin, istikrarın ve güvenin adresi olarak her türlü zorluğa göğüs germe ve müdahale etme başarısını göstermiştir. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin getirmiş olduğu güçlü ve istikrarlı yönetim marifetiyle ülkemiz; askerî, siyasi, diplomatik, ticari ve ekonomi başta olmak üzere birçok alanda başat güç olma yolunda önemli adımlar atmıştır. Türkiye ekonomisi, bölgesel ve küresel siyasi ve ekonomik sıkıntılara, enflasyonist sürece ve 2023 yılında meydana gelen depremlerin getirmiş olduğu ekonomik yüke rağmen on yedi çeyrektir kesintisiz olarak büyümektedir. 2023 yılı, emekliliğe hak kazanma koşullarına yönelik düzenlemelere ve depremin etkilerine rağmen istihdam artışının güçlü seyrini sürdürdüğü bir yıl olmuştur. 2024 yılının ilk yarısında da istihdamdaki artış devam etmiştir. Mevsim etkilerinden arındırılmış verilere göre 2024 yılı Ağustos ayında istihdam oranı yüzde 49,7; iş gücüne katılım oranı 54,3; işsizlik oranı ise yüzde 8 buçuk olarak gerçekleşmiştir. Küresel ticaret hacmi artış hızındaki yavaşlama ve dış talep koşullarındaki bozulmaya rağmen Türkiye'nin ihracatı yıllar içinde artış göstermiş, 2024 yılı Kasım ayı itibarıyla ihracatımız 261,4 milyar dolara yükselmiştir.

Diplomaside etkin bir güç olarak doğudan batıya, kuzeyden güneye her coğrafyada var olan, dünya üzerinde 260'tan fazla diplomatik misyonla temsil edilen devletimiz, çok yönlü ve çok boyutlu bir politika sürdürerek önemli başarılarımıza imza atmıştır. Rusya-Ukrayna arasındaki Tahıl Koridoru Antlaşması'ndan Karabağ'daki otuz yıllık Ermeni işgalinin sona ermesine, mavi vatandaş haklarımızı gasbetmek isteyenlere karşı Libya'yla stratejik önemi haiz deniz yetki alanlarının sınırlandırılması ve hidrokarbon anlaşmalarının imzalanmasına, Türk Devletleri Teşkilatının kurulmasından Kıbrıs'ta kırk altı yıl boyunca kapalı olan Maraş'ın açılmasına, son olarak Afrika'da Etiyopya ile Somali arasında barışın tesis edilmesinden Suriye'de yıllardır sabır ve stratejiyle sürdürülen politikanın neticesi olarak 14 Aralık 2024 tarihinde Şam'da Büyükelçiliğimizin yeniden açılmasına kadar önemli ve büyük başarılar, gelişmeler kaydedilmiştir. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde Cumhurbaşkanlığına bağlı 8 Başkanlık, 1 Genel Sekreterlik, 4 Ofis ve 9 Politika Kurulu bulunmaktadır. Millî İstihbarat Teşkilatı, İletişim Başkanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Savunma Sanayii Başkanlığı ve Strateji ve Bütçe Başkanlığı; Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren başlıca kurumlarımızdır.

Değerli milletvekilleri, Millî İstihbarat Teşkilatımız özellikle son yıllarda yurt içinde ve sınır ötesinde başarılı faaliyetlerde bulunmaktadır. Terörle mücadelede terörün kaynağında yok edilmesi stratejisinde büyük bir yeri olan Millî İstihbarat Teşkilatımız; terör örgütlerinin sözde elebaşlarına nokta operasyonlar düzenleyerek onları etkisiz hâle getirmekte, ülkemizde casusluk ve diğer espionaj faaliyetleri gösteren yapıları çöktürmekte ve onlara göz açtırmamaktadır. MİT Başkanlığımız, yurt içi ve yurt dışında PKK-PYD, FETÖ ve DEAŞ gibi terör örgütlerinin hareket kabiliyetini çok sınırlı hâle getirmiş, ülkemizin ve milletimizin birlik ve huzurunu sağlama noktasında özveriyle çalışmalarını bugüne kadar sürdürmüştür. Teşkilatımızın çalışmalarını takdirle takip ettiğimizi ifade ediyor, bu vesileyle isimsiz kahramanlarımıza bir defa daha şükranlarımızı sunuyor, şehadet şerbeti içen aziz şehitlerini de rahmet ve minnetle anıyoruz. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, "teknoloji, iletişim ve uzay çağı" olarak nitelendirdiğimiz bir dönemde doğru bilginin ehemmiyeti oldukça artmıştır. Günümüzde, özellikle sosyal medyada baş gösteren yanlış bilgi ve yalan haber üzerinden algı faaliyetlerinin yürütülmesi hız kazanmıştır. Kamu diplomasisinin yürütülmesi ve ülkemizin tezlerinin uluslararası alanda savunulması hususlarının yanı sıra dezenformasyonla mücadele edilmesi ve milletimizin doğru bilgiyle buluşturulması noktasında İletişim Başkanlığı önemli bir misyon üstlenmiştir. Dezenformasyonla mücadele kapsamında Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının faaliyetleri oldukça önemlidir. Bu kapsamda, algılara karşı gerçeklerin dile getirilmesi konusunda İletişim Başkanlığı tarafından 7/24 gündem takibi yapılmakta ve tespit edilen dezenformasyona engel olunarak doğru bilgi kamuoyuyla paylaşılmaktadır.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak her türlü bilgi kirliliği ve istismarın yapıldığı bir dünyada kamuoyunun doğru bilgilerle ve gerçeklerle aydınlatılmasını ilkel, dürüst ve ahlaki siyaset anlayışımızın bir gereği olarak görmekteyiz. Milliyetçi Hareket Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu kapsamda halkı endişe, korku veya paniğe sevk edecek gerçeğe aykırı bilgi yayanlara hapis cezası verilmesini, internet haber sitelerinin süreli yayın kapsamına alınmasını amaçlayan ve "dezenformasyon yasası" olarak bilinen 7418 sayılı Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un kabul edilmesini de sağlamış bulunmaktayız. Kamuoyunu istismar etmeden toplumun sağlıklı bir şekilde olayları yorumlayabilmesi ve takdiri için doğru bilgiye erişimini ve bilgiye erişimin kolaylaşmasını kuşkusuz önemsemekteyiz. Özellikle terörle mücadelede etkili yöntemlerle kara propagandanın engellenmesi, kamuoyunun bilgilendirilmesi ve aydınlatılması faaliyetlerinde bulunulması gerektiğini burada bir defa daha ifade etmek istiyoruz.

Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi tarafından Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi ve Eylem Planı çerçevesinde yürütülen projeler ülkemizin dijital bağımsızlığı hususunda büyük önem arz etmektedir. Kamu hizmetlerinde etkinliğin artırılması ve kamusal alanda dijital uyum ve iş birliğinin sağlanması için e-devlet hizmetlerinin kapsamı genişletilmiştir. Dijitalleşmenin had safhaya ulaştığı bir çağda dijital altyapının güçlendirilmesi ve siber güvenlik alanındaki faaliyetler büyük önemi haizdir. Bu noktada Türkiye'nin teknolojik dönüşümünü hızlandırmanın sadece ekonomik değil aynı zamanda stratejik bir millî güvenlik meselesi olduğunu bir defa daha ifade etmek istiyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Savunma Sanayii Başkanlığımızın uhdesinde ve koordinesinde yapılan çalışmalar neticesinde ülkemiz son yıllarda savunma sanayisi alanında büyük atılımlara imza altmıştır. Millî Teknoloji Hamlesi'nin uygulamaya konulmasıyla birlikte başta savunma sanayisi alanında olmak üzere birçok alanda yerli ve millî üretimi artırma ve stratejik alanlarda dışa bağımlılığı azaltma yönündeki politikalar başarıyla sürdürülmektedir.

Ülkemizin bilgi ve uzay çağında gözlem ve haberleşme noktasında gelişmesi için TÜRKSAT 5A ve 5B uydularının ardından yerli ve millî imkânlarla üretimi yapılan TÜRKSAT 6A, 9 Temmuz 2024 tarihinde uzaya fırlatılmıştır.

Türk ordusu yerli ve millî teçhizatlarla donatılmış, savunma sanayisinde millîlik ve yerlilik oranı yüzde 80 seviyelerinin üzerine çıkmıştır. Ülkemizin kendi kendine yetebilen bir ülke olmasının ötesinde, savunma sanayisi ürünlerimizin gelişmesi ve çeşitlenmesiyle birlikte uluslararası rekabet gücümüz artmış ve ürünlerin ihracıyla birlikte savunma sanayimiz tarafından ekonomiye önemli katkılar sağlanmaya başlanmıştır. Günümüz itibarıyla Türk savunma sanayisi ürünlerimiz 185 ülkeye ihraç edilmekte, ürün çeşitliliği 230'u bulmaktadır. 3.500'ü aşkın firma bu sektörde faaliyet gösterirken savunma projelerinin sayısı binin üzerine çıkmıştır. Sektörün cirosu 2023'te 15,5 milyar dolara yükselmiş, istihdam sayısı ise 92 bin kişiye ulaşmıştır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sektörde eşgüdüm ve iş birliği hâlinde faaliyet gösteren ASELSAN, ROKETSAN, HAVELSAN, TUSAŞ, MKE ve TÜBİTAK gibi kurumlarımız başarılarıyla hepimizi, ülkemizi ve milletimizi gururlandırmaktadır. Bu vesileyle, mühendisinden teknikerine, savunma sanayimize katkı sağlayan tüm personelimize şükranlarımızı sunarken yakın zamanda TUSAŞ'ta kaybettiğimiz aziz şehitlerimizi, kardeşlerimizi bir defa daha saygıyla burada yâd etmek istiyoruz.

Savunma sanayimizin gelişmesi ve büyümesiyle birlikte ATMACA, YILDIRIM, BOZDOĞAN, BORA, GÖKDOĞAN, HİSAR gibi füzelerin ardından balistik olarak nitelendirilebilecek olan TAYFUN füzesi başarıyla test edilmiştir. BOĞAÇ, BARKAN, KAPLAN, DEMİRHAN, ALPAN, ERTUĞRUL ve diğer insansız kara araçlarımız; millî piyade tüfekleri ve FIRTINA obüslerimiz, denizlerde mavi vatan coğrafyamızın emanetçileri olan ULAQ, SANCAR, SALVO, ALBATROS ve MİR insansız deniz araçlarımız ile birlikte MİLGEM Projesi kapsamında üretilen millî savaş gemilerimiz, dünyanın ilk SİHA gemisi olma özelliğini taşıyan TCG ANADOLU gemimiz envantere girmiş ve envantere giren bu ürünler Türk milletinin göğsünü kabartmıştır.

Ülkemiz, kendi savaş gemisini yapabilen 10 ülkeden biri hâline gelmiştir. Millî ve yerli üretim çalışmaları neticesinde Bayraktar, ANKA, AKSUNGUR, Akıncı, KARGU, KARAYEL gibi insansız hava araçlarımız; ATAK ve GÖKBAYRAK helikopterlerimiz üretim aşamalarını başarıyla tamamlayarak envanterimize girmiştir. Ülkemiz, İHA ve SİHA teknolojisinde dünyanın önde gelen 3 ülkesinden biri olarak büyük bir başarı elde etmiştir. İlk insansız savaş uçağı olma özelliğine sahip olan KIZILELMA uçağımız ise başarıyla gökyüzüyle buluşmuş, insansız jet motorlu savaş uçağı ANKA-III de piste çıkarak ilk test denemelerini gerçekleştirmiştir. İsim babalığını Sayın Genel Başkanımızın yaptığı 5'inci nesil millî muharip uçağımız KAAN başarıyla ilk uçuşunu gerçekleştirmiştir.

Özellikle son dönemlerde yerli ve millî olarak geliştirilmekte olan Çelik Kubbe Hava Savunma Sistemi Projesi'nin nihayete ermesiyle birlikte önümüzdeki süreçte ülkemizin hava savunmasına ciddi katkıları sağlanacaktır.

Bölgemizin ve dünyanın kriz, kaos ve kargaşa ortamında bulunduğu, ülkelerin saldırıya uğradığı ve savaş çıkırtkanlıklarının yükseldiği bir süreçte ordumuzun imkân ve kabiliyetlerinin artması ve güçlenmesi, aziz milletimizin bu coğrafyada huzur içinde yaşamasının temel gereksinimlerinden biridir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak millî güvenliğimizin sağlanması için dost güven düşmana korku veren, etkin ve caydırıcı nitelikte atılan tüm adımları kararlılıkla desteklemeye devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Milliyetçi Hareket Partisi olarak "önce ülkem ve milletim" düsturuyla ülkemizin ve milletimizin her alanda kalkınması, büyümesi ve gelişmesi için çalışmalarımıza devam ediyoruz. Cumhuriyet İttifakı'nın ortaya koymuş olduğu iradeyle millî vizyonun gerçekleşmesi hususundaki desteğimizi kararlılıkla sürdüreceğiz. Dünyaya Türkçe bakarak Ziya Gökalp'ın "Fert yok, cemiyet var; hak yok, vazife var." anlayışı ile İsmail Gaspıralı'nın "dilde, işte, fikirde birlik" idealini aziz milletimizi hür ve aydınlık yarınlara ulaştırmanın azmiyle terkip ve takip edeceğiz. "Türk, beklenen ve özlenendir." gerçeğini unutmadan Türkiye merkezli yeni bir medeniyet tesis etmek, devletin bekası ve milletin refahını sağlamak temel gayemizdir. Bu doğrultuda ülkemiz; kısa vadede Türk kuşağının hayata geçirilmesi, dost ve kardeş ülkelerle iş birliğinin geliştirilmesi; edilgen yapıdan tamamen sıyrılarak öz güvenli, ayağını yere basan, sağlam basan fakat hedefi daima Kızılilelma olan bir ufka erişebilecek etken ve başat bir güce sahip olan büyük Türkiye'yi inşa etmektir. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar) Türk ve Türkiye Yüzyılı'nda lider ülke Türkiye hedefinin gerçekleşmesi için temel önceliğimiz, millî birlik ve beraberliğin temin ve daim edilmesi, iç cephenin güçlenmesi ve başta terör olmak üzere ülkemizin yaşadığı sorunların tamamen çözülmesidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) - Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle birlikte stratejik bir güce sahip olan devletimiz, Cumhuriyet İttifakı'nın güven veren anlayışıyla bu stratejik gücün sürdürülmesi ve yürütülmesi hususunda önemli adımlar atmaktadır.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak önümüzdeki süreçte beklentimiz, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin daha da kökleşmesini, daha da kurumsallaşmasını sağlamaktır. Bu hususta, 12 Eylül 1980 darbesinin bir eseri olmakla beraber, şimdiye kadar 19 değişiklik paketiyle 184 değişiklik yapılan Anayasa'nın çağın gereklerine uygun bir şekilde yeniden düzenlenmesi; siyasi partiler seçim kanununun, siyasi etik kanununun çıkarılması; Siyasi Partiler Kanunu ve Seçim Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi; yeni bir Meclis İçtüzüğü'nün hazırlanması, Anayasa Mahkemesinin yeniden yapılandırılması, bunların Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle uyumlu ve tamamlayıcı bir şekilde hayata geçirilmesidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) - Bitirdim efendim.

BAŞKAN - Vermiyorum.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) - Vermiyor musunuz? Tamam.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu duygu ve düşüncelerle, Milliyetçi Hareket Partisi olarak 2025 yılı Cumhurbaşkanlığı bütçesini desteklediğimizi ifade ediyor, ülkemize hayırlar getirmesini temenni ediyor, Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, çok kısa bir şey söyleyeyim.

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi, beş dakika konuşana bir dakika veriyorsunuz, yirmi dakika konuşana vermiyorsunuz. Bari...

BAŞKAN - Bir dakika verdim ben.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - İki dakika verildi mi?

BAŞKAN - Verdim, verdim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Tamam o zaman.

Bizde de on dakika konuşana iki dakika vermek lazım; beş dakikaya bir ise buna göre oranlayalım.

BAŞKAN - Bir dakika verdim Levent Bey'e, bir dakika uzattık; 2'nci dakikayı kimseye vermiyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Eski Grup Başkan Vekili olunca iki dakika da olur Başkanım.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - Yok, yok, MHP'de torpil yok.

BAŞKAN - Ama Gürer konuşursa mecburen bir şey yaparız yani.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Tamer Osmanağaoğlu.

Buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Sayın Başkanım, Millî Mücadele'yi idare eden, istiklal destanını yazan, istikbal mücadelesini Türk ve Türkiye Yüzyılı mefkûresiyle bütünleştiren Gazi Meclisimizin saygıdeğer milletvekilleri; Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı ve Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği bütçeleri üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle, yüce heyetinizi ve ekranları başında bizleri takip eden büyük Türk milletini saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılının ve Türk Asrı'nın 2'nci bütçesini görüşürken insanlığın buhrana sürüklenmeye devam ettiğini, milletlerarası mücadelenin alışılmışın dışında bir aşamaya evrildiğini hep birlikte ve üzülerek müşahade ediyoruz. Soğuk savaşın sona ermesinin ardından milletlerarası politikadaki değişimlerle birlikte bölgesel çatışmalar, uluslararası güvenliğin önemli başlıklarından biri hâline gelmiştir. Etnik, dinî, kültürel ve jeopolitik motivasyonlar bölgesel çatışmaların temelini oluşturmuş, Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafya başta olmak üzere birçok bölgede tehlikeli gelişmelerin yaşanmasına zemin hazırlanmıştır. Türkiye'nin jeopolitik konumu itibarıyla sahip olduğu özel koşullar benzeri olmayan sorunlara muhatap kalmasına sebep olmuş, Türkiye'nin özgün önlemler alarak millî menfaatlerini koruma ihtiyacı son yıllarda iyiden iyiye hissedilmiştir. Devletlerin yanı sıra devlet dışı aktörlerin de müdahil olduğu çatışmaların, özellikle terörizm, kaçakçılık ve çok sayıda organize suç faaliyetlerine zemin hazırlayan sonuçlar doğurmasının önüne geçmek de en az alanda mücadele kadar önemlidir.

Son iki asır içinde emperyalist emel sahibi başat aktörlerin, Orta Doğu dışında Afrika ve Türkistan coğrafyasını da müdahale alanı hâline getirdiğine hep birlikte şahitlik ediyoruz. Hâlihazırda mücadele alanlarının başında gelen hemen güneyimizde günler günleri kan ve gözyaşıyla kovalarken, zamanın çelikten dişleri geri dönülmesi zor gelişmeleri ardı ardına doğururken kulakları tıkamaması elbette düşünölemeyecektir. Bu sorumluluk şuurunun Türk milletinin azametli tarihinin yanında, modern dünyanın idare mekanizması içindeki sorumluluklarıyla birlikte doğduğu da bir gerçektir. Öyle ki uluslararası teşkilatlara engin birikimiyle katkı sunan, üstlenmiş olduğu misyonlarla Türk milletinin ve insanlığın huzuru için mücadele eden bir Türkiye gerçeği bütün berraklığıyla önümüzde durmakta; tarih, Türk devletinin cihanşümöl anlayışının sevgi ve merhamet temelli olduğuna bir kez daha şahitlik etmektedir.

Takdiri hak eden bir diğer husus ise Türkiye'nin çatışmanın önlenmesi, barışa zorlama, barışı koruma, barışın inşası, insani yardım, barışın sürdürölmesi, barışın kalıcılığının tesisi gibi konularda dünyanın birçok noktasında etkin bir şekilde rol almasıdır. Millî İstihbarat Teşkilatının hâlen devam eden Ukrayna-Rusya savaşı sırasında gerçekleştirilen rehine değişimindeki ara buluculuk rolü, Afrika ölkelerindeki istikrar süreçlerine sağladığı katkılar da teşkilatın etkinliğini ve gücünü ortaya koyması açısından en yakın örneklerdendir.

Tüm bunların yanında FETÖ, PKK-YPG/PYD, DHKP-C gibi Türkiye'ye karşı eylemler birlikteliğine girişen terör örgütleriyle mücadele konusunda da başarılı operasyonlara imza atılmaktadır. Bu sebeple, millî iradenin güçlenmesine paralel olarak güvenlik politikalarında da daha koordineli ve şeffaf bir yapıya kavuşan Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği ile hem iç hem de dış tehditlere karşı ölkemizin stratejik savunma hattını oluşturan Millî İstihbarat Teşkilatımıza ayrılan kaynaklar, sadece birer maliyet kalemi değil millî bekamızın sigortası olarak görölmelidir. İletişim kanallarının tamamını kullanan, mücadele mekanizmalarının tamamını seferber eden, bunu yaparken sahadaki mücadelesinden en küçük taviz dahi vermeyen, büyük devletin düşünmesi gerektiği gibi onlarca yıl sonrasını öngörerek hareket eden, tarihinden aldığı feyzle tarih yazan stratejinin sahipleri elbette korunmalı ve kollanmalıdır. Unutulmamalıdır ki sınırimızın hemen yanı başında teşekköl ettirilmeye çalışılan terör devletinin kalbine bıçak gibi saplanan akıl, işte bu akıldır. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar) Türkiye'yi kimi zaman örnek ama bir zaman da umut ışığı yapan akıl, yine bu akıldır. Dünyanın neresinde olursa olsun, Türk millete ve devletine hasım olanların tepesine balyoz gibi inen yumruk yine bu aklın ürünüdür. ABD'nin, Fransa'nın, İngiltere'nin, nice sömürgeci zihniyetin malına, namusuna ve canına kastettiği mazlumların sesine ses veren; Liberya'da, Nijerya'da, Mali'de, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde, Güney Sudan'da, Burkina Faso'da ve dünyanın birçok noktasında hak edene hakkını verdiren akıl, işte bu akıldır.

Değerli milletvekilleri, 2025 yılında MGK Genel Sekreterliğine ve Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığına ayrılan bütçenin, bu kurumların hem teknolojik altyapısını geliştirme hem de insan kaynağını güçlendirme anlamına geleceği de unutulmamalıdır. Suriye'deki son gelişmelerde dahi MİT, terör örgütlerinin faaliyetlerini engelleyen ve sahada belirleyici bir aktör olarak öne çıkmıştır. Nokta operasyonlarla örgütün yöneticilerinin etkisiz hâle getirilmesi MİT'in etkinliğinin en somut göstergelerindendir. Aynı zamanda, bu operasyonların SIHA teknolojilerinin kullanılarak hayata geçirilmesi, istihbarat teknolojileriyle alakalı yatırımların en somut çıktısıdır.

Değerli milletvekilleri, bölgesindeki ölkeler başta olmak üzere, dost ölkelerle güçlü bağlar kurarak küresel kalkınmaya, barışa ve istikrara katkı sağlamak tarihî sorumluluklarımızın ve zorunluluklarımızın başında gelmektedir. Bunun için yapılması gerekenler bellidir; milletler arası ilişkileri tarihsel arka planla ve günümüzdeki gelişmelerle harmanlamak, verileri detaylı bir şekilde analiz etmek, güvenlik iş birliklerine stratejik bir boyut kazandırmak suretiyle ortak geleceğe katkı sunmak, Türkiye'nin kalıcı etkisini güçlendirdiği alanı genişletmek; tüm bunlar için de istihbarat iş birliklerini derinleştirmek ve Türkiye'nin güvenilir bir stratejik ölkə olma kabiliyetini pekiştirmek büyük önem arz etmektedir.

Osmanlı Türkiye'sinin bakiyesi olan ve beşeriyetin refahı için yola çıkan, Türkiye adına tarihî fırsatlar barındıran, havzadaki varlığımızı sorgulayan, gayet tabii ve insani olan varlık sebebimizi itibarsızlaştırmaya çalışan siyaset sahiplerinin her zaman kaybetmeye mahköl olduğunu da özellikle hatırlatmak isterim.

Türkiye'nin, yalnızca kendi sınır güvenliğine değil aynı zamanda bölge halklarımızın huzur ve istikrarına da katkı sunduğuna son örnek Suriye'dir. Teşkilatımız bir yandan sahadaki insana ulaşarak yumuşak güç unsurlarını devreye sokmuş, diğer yandan da sert güç uygulamalarıyla caydırıcı operasyonlar gerçekleştirilmiştir. Kaldı ki Türkiye, Afrika'dan Avrupa'ya, coğrafi kimliğiyle Asya-Pasifik ötesine hitap edebilen ve istikrar için çıkış yolu arayan ölkeler için doğal müttefik olabilmek kabiliyetine sahip çok özel bir ölkedir. Kaldı ki huzur ve istikrar konusunda küresel bir referans değeri olarak gösterilen ve değeri gün geçtikçe daha iyi anlaşılan bir ölkedir.

Türkiye'nin bu konumunu güçlendiren Millî İstihbarat Teşkilatımız, milletimizin istiklal ve istikbal mücadelesinde bayraktarlık yapmaktadır. İmparatorluk bakiyesi kardeş diyalara kök salmış asırlık bir çınar, düşmanlarımıza korku salan kadife eldiven içinde çelikten bir yumruktur. Bu sebeple de ulusal ve uluslararası birçok karalama kampanyasında hedefe oturtulmaya çalışılmaktadır. Sadece diplomatik değil, stratejik bir duruşun göstergesi olan Sayın MİT Başkanının Emevi Camisi'nde namaz kılması gibi sembolik adımların eleştirilmesi de bu diplomatik ve stratejik duruşu kavrayamamaktan kaynaklanmaktadır. Bu duruşu görmezden gelenlerin, Türkiye'nin dünyanın birçok ölkesinde üstlendiği tarihî rolünü konsolide etmesinden rahatsızlık duyanların, değişen jeopolitik manzaranın ortaya çıkardığı fırsatları değerlendiren Millî İstihbarat Teşkilatı gibi kurumlarımızın bu topraklardaki varlığını hazmedememesi gayet doğaldır.

Türk dünyasının lideri yıllar önce "Halep iliklerine kadar Türk ve Müslöman'dır." dediğinde ne demek istediğimizi algılamayanları, yan bakanları ne biz ne de Türk milleti unutmayacaktır. Türk milleti Suriye'deki işkencelere, zalimliklere tepki gösterip, başka seçenek görölmezse Şam'a girmeyi şimdiden planlamalı ve zalimleri yerle yeksan etmelidir dediğimizde ne demek istediğimizi anlamayanları, şaşkın şaşkın bakanları ne biz ne de insanlık unutmayacaktır.

Bugün, müktesebatımızın ışığında, mefkörelerimizin yolunda, sorumluluklarımızın sonucunda öngörölün zifirî karanlıkları aydınlatan liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin şu sözlerini bir kez daha hatırlatmakta fayda görüyorum: "Kudüs İslam'dır ve aynı zamanda Türklüğün derin izlerini taşımaktadır. Kudüs mukaddesatımızın namusudur; gitti demekle gitmez, düştü demekle düşmez, İsrail'in demekle bu tartı bu sıkleti çekmez." (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Unutulmasın ki yeniden ayağa kalkmak için gün sayan Suriye, Türk milletinden gelecek sese bakmaktadır. Çocuğundan önce ölmek için dua eden Gazzeli anne, yeni doğan çocuklarını görmek için beklerken İsrail bombardımanlarıyla süt koku bebeklerinin cesedine dahi ulaşamayan Filistinli baba, sadece bir lokma lapa için sürünerek yardım kampına erişmeye çalışan Afrikalı çocuk; palalarla katledilmemek için, yakılarak öldürülmemek için dua eden Arakanlı Müslüman; baskı altında varoluş mücadelesi veren Doğu Türkistanlı soydaşlarımız, kendi müftülerini dahi seçmelerine müsaade edilmeyen Balkan Türklüğü Türkiye'den yükselecek sesi, Türkiye'nin uzatacağı eli, Türk Asrı'nın getireceği adaletli ve azametli dönemi ipe çekmektedir. Her şeyden öte, buhrandan buhrana sürüklenen, çıkmak için çırpındıkça daha da batan insanlık Türkiye'den yükselecek bayrağa dikkat kesilmiştir. Ne mutlu ki o bayrak yükselmiştir ve yükselen o bayrak bir daha hiç inmeyecektir. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Saygıdeğer milletvekilleri, seçenek, zamanlar üstü bakabilmektir; yol, ufukların ötesine odaklanabilmektir; çare, umudunu kaybedenlerin umutlarını kanatlandırmak, karanlık dehlizlerde bir ışık hüzmesi arayanlara ışık olmaktır; yöntem ise başarmaktan başka seçeneğimizin, kazanmaktan başka yolumuzun, birlikte ve dirlikten başka çaremizin olmadığını idrak edebilmektir. Hamdolsun, bu ferasete sahip bir cumhur vardır, bu ferasetin temelini attığı bir Cumhuriyet İttifakı vardır, gücünü milletinden alan "Her şeyden önce Türkiye" diyen Milliyetçi Hareket Partisi vardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (Devamlı) - Ben bu duygu ve düşüncelerle 2025 yılı bütçemizin cumhuriyetimize, devletimize, milletimize hayırlı olmasını diliyor, emeği geçenlere teşekkür ediyorum. Müftehir bir şekilde başımızı yastığa koyacağımız günlerin habercisi bir bütçe olmasını, Türk milletine, devletine hayırlar getirmesini diliyorum.

Hepinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Kayseri Milletvekili Sayın İsmail Özdemir.

Buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İletişim Başkanlığımızın 2025 yılı bütçesiyle ilgili Milliyetçi Hareket Partisi Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Gazi Meclisimizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Sözlerimin hemen başında 17 Aralık 2016 tarihinde Kayseri'de PKK terör örgütü tarafından gerçekleştirilen menfur bir saldırı sonucunda şehit olan 15 askerimizi rahmetle, minnetle yâd ettiğimi belirtiyor, Cenab-ı Allah'tan şehadetlerini kabul buyurmalarını ve bizlere de kendilerine layık olmayı nasip etmelerini niyaz ediyorum.

Değerli milletvekilleri, dezenformasyon konusu dijital çağda her ferdin, toplumun ve devletlerin mücadele ettiği öncelikli meselelerden biridir. Bilginin kasıtlı şekilde çarpıtılması toplumu yanıltmak, kutuplaştırmak ve kaos yaratmak amacıyla kullanılmaktadır. Özellikle dijital platformlarda yayınlanan gerçek dışı haberler bireylerin algısını manipüle ederek demokrasimizi ve millî birliğimizi zayıflatma riski taşımaktadır. Bu kapsamda bilhassa sosyal medyanın karanlık dehlizlerinde türetilen haberlere karşı her daim uyanık ve teyakkuzda olunmalı, toplumu aydınlatacak çabalar verimli, aktif ve dinamik olarak kullanılmalıdır. Asla unutulmamalıdır ki toplum psikolojisi doğru kontrol edilmezse bir ülkenin çöküşü hasım unsurlar tarafından neredeyse tek kurşun dahi atılmadan gerçekleştirilebilir. Türkiye olarak, şimdiye kadar bu minvalde çok sayıda örnekle karşılaştık. Yangınlar, depremler, seller, doğal afetlerin yanı sıra, etnik ve mezhep temelli ayrımcılığı kışkırtıcı, milletimiz nezdinde infial yaratmaya odaklı, en nihayetinde demokrasi ve hukuk sistemimizi yok sayarak korku, panik ve çatışma iklimini uyandıracak girişimleri uzun süreden bu yana müşahade ediyoruz. Buna karşılık, 2022 yılında Meclisimizden geçirdiğimiz ve dezenformasyonun suç olarak kabul edilmesinden beri ortaya çıkan tablo düşündürücüdür. İlgili yasanın yürürlüğe girdiği 2022-2023 yılları arasında tespit edilen dezenformasyon sayısının 328 olduğu belirlenmiştir. Hem deprem felaketi yaşadığımız hem de genel seçim atmosferine girdiğimiz 2023-2024 yılları arasında ise bu sayı 956'ya yükselmiştir. 2024 yılının tamamında ise tespit edilen sayı şu ana kadar 732'dir. Dezenformasyon olduğu belirlenen konuların muhtevasına bakıldığında ise bir yandan Hükümetimizin diğer yandan da Cumhuriyet İttifakı'nın son derece maksatlı bir şekilde hedef alındığı anlaşılmaktadır. Bu durum, yurt dışından fonlanan bazı medya kuruluşları ile aynı sözde kuruluşların ağırlıklı olarak sosyal medya üzerinden faaliyet yürüttükleri dikkate alındığında ne derecede ciddi bir riskle karşı karşıya kaldığımızı göstermektedir. Yabancı fonlar aracılığıyla yürütülen medya faaliyetleri yalnızca gazetecilik mesleğine değil, Türkiye'nin egemenliğine, bağımsızlığına ve toplumsal birliğine yönelik bir tehdittir. Hedeflenen resmî kurumlara duyulan güvenin sarsılarak devlet ile millet arasındaki bağın zarar görmesi, duygu ve hissiyatların istismar edilerek toplumsal huzurumuzun bozulması ve en nihayetinde millî birliğimizin tahribata uğramasıdır; buna da müsaade edilemeyecektir. İletişim Başkanlığımızın başarılı ve değerli çalışmalarıyla deşifre edilen bu karanlık girişimlere mukabil tespit edilen dezenformasyonlarla alakalı gerekli yasal işlemlerin vakit kaybetmeksizin başlatılması ise bir zorunluluktur. Hatta aynı konuda geçerli olan yasal yükümlülüklerle alakalı cezaların da yetersiz kaldığı, aynı amaçla yeni ve ilave bir düzenlemeyle caydırıcılığın artırılması gerekliliği karşımızda durmaktadır. Dezenformasyon tehlikesiyle mücadele sadece hukuki düzenlemelerle değil, aynı zamanda toplumsal bilinçlenme ve medya okuryazarlığın artırılmasıyla mümkündür. Doğru bilginin yaygınlaştırılması ve dezenformasyonun önlenmesini millî değerlerimizin korunması adına bir sorumluluk olarak görmeliyiz.

Değerli milletvekilleri, iletişim araçları haber ve bilgi edinme hususunda olduğu kadar kamuoyu oluşması, bilginin toplumun her kesimine ulaşması konusunda da en önemli faktördür. Radyo, televizyon, gazete, dergi ve mecmualar modern toplumla ağını daha da genişletmiştir. İnternetin hayatımıza girmesi ve aktif kullanım potansiyelinin giderek yükselmesiyle beraber günümüzde hem haber hem de bilgi edinme kaynağının bu mecralar olduğu kabul edilebilir bir gerçek hâline gelmiştir. İnternet mecralarında başıboş, asılsız ve kaynağı belli olmayan pek çok haber ve duyuru "resmî açıklama" başlığı adı altında zaman zaman servis edilmektedir. Özellikle de kamu kurum ve kuruluşlarına ait resmî açıklamalar olduğu yönünde iddialarla yapılan haberler dönem dönem toplumda bazı beklentilerin oluşmasına sebebiyet verirken ilgili kurumların da olumsuz yönde etkilenmesine zemin hazırlamaktadır. Bu şartlar altında resmî makamlarımızca yapılacak duyuru ve açıklamaların istismar edilmeden, yalın, anlaşılabilir hâliyle toplumla paylaşılması gerekliliği üzerinde hassasiyetle durulmaktadır. Aynı kapsamda, İletişim Başkanlığına bağlı olmak kaydıyla kurulacak

olan internet haber sitesiyle resmî makamlarımızca yapılacak duyuruların, bilgi aktarımlarının tek bir merkezden topluma ulaştırılmasının sağlanması yanlış bilgi yayılımını önleyebilecektir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak verdiğimiz kanun teklifiyle bahse konu olan içerik ve kurumsal dağılımla bir bilgilendirme merkezinin kurulmasının ülkemiz için faydalı olacağı inancını taşımaktayız.

Sayın milletvekilleri, İletişim Başkanlığımızı ilgilendiren bir başka sahada daha yürüttüğümüz çalışmaların yasalaşmasını umuyoruz. Küresel düzeyde artan iletişim, medya ve diplomasi faaliyetlerinin birleştiği ve hatta iç içe geçtiği bir dönemde, Türk basın mensuplarının yurt dışına rahat seyahat edebilme imkânına kavuşturulmaları gerekir. Ülkemize karşı sürdürülen faaliyetlerin medya alanında önemli bir yer tuttuğu dikkate alındığında, Türkiye'nin tezlerini doğru yerde, doğru şekilde anlatabilecek, mesleğinin namusuna, kendi onuruna ve ülkesine sadakatle bağlı olan medya mensuplarımızın alanlarındaki uluslararası temaslarına erişebilmeleri için belirli şartlara sahip gazetecilerimize yeşil pasaport edinme imkânı mutlaka tanınmalıdır. Bu durumu belirli bir meslek grubuna imtiyaz olarak görmeyip ülkemizin diplomatik kudret ve üstünlüğünün gereği olarak değerlendirmek yerinde olacaktır. Gazetecilik şerefli ve onurlu bir meslektir. Bu meslek kolu demokrasimizin değerli bir unsuru olarak hürriyetimizin muhafazası, millî birlik ve beraberliğimizin güçlendirilmesi ile millî ülkelerimize hizmet etme noktasında önemli bir sorumluluk üstlenerek kamu görevi yapmaktadır. Kamu ve özel kuruluşlarımızın bünyesinde faaliyet gösteren gazeteci kardeşlerimiz, mesleğin ve insanlığın gerektirdiği onur ve haysiyetle hizmetlerini sürdürürken alın terinin karşılığını almaları gerekir. Ancak özel sektörde görev yapan gazetecilerimizin bugünkü maaşları mevcut şartlarda oldukça düşük seviyede kalmaktadır. Gazeteci kardeşlerimiz hiç şüphe yok ki bunun çok daha iyisini hak ediyorlar. Bilinen ve önde gelen medya kuruluşlarında dahi bu tablo değişmemekte, hem haber merkezlerinde hem de sahada görev yapanlar zorlanmaktadır. Özel sektörde çalışan gazetecilerimizin maaş dağılımındaki eşitsizliğin ivedilikle düzeltilmesi gerekmektedir. Medya kuruluşlarının sahipleri ve yöneticilerinin 2025 yılı için daha eşit, cömert, duyarlı ve fedakâr bir yaklaşım sergileyerek gazetecilerimizin maaşlarını iyileştirmeleri elzemdir. Yaz kış demeden topluma haber ulaştırma heyecanı ve gayretiyle emek veren medya temsilcilerimizin sosyal haklarının iyileştirilmesi için Milliyetçi Hareket Partisi olarak her durumda yanlarında olduğumuzu belirtmek isterim.

Mesleki açıdan bakıldığında gazeteciliğin eğitimden iş olanaklarına ulaşıncaya kadar gelişen sahadaki durumunu doğru tespit etmek gerekir. Türkiye'de iletişim fakültelerinin sayısı son yıllarda artış göstermiştir. 2023-24 eğitim öğretim yılı itibarıyla 41'i devlet, 21'i vakıf üniversitesinde olmak üzere toplam 62 üniversitede iletişim fakülteleri öğrenci kabul etmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni de dâhil ettiğimizde bu sayı 67'ye çıkmaktadır. Ayrıca 4'ü pasif durumda, 5'i de yeni kurulan fakültelerle birlikte bu sayı 76'ya erişmiştir. Her yıl yaklaşık 15 bin öğrenci bu fakültelere kayıt olmakta, 10 binin üzerinde gencimiz ise mezun edilmektedir. Mezun sayısı göz önünde bulundurulduğunda mesleğe başlayacak gazeteci adaylarının aynı şartlar altında iş bulma konusunda güçlükle yaşadığı bilinmektedir.

Bu şartlar altında iletişim fakültesi mezunlarımızın çoğunluğu kariyerlerine yerel medyada başlama yolunu seçmektedir. İşte, burada karşımıza bir başka durum daha çıkmaktadır. Zira, yerel medyanın beklentileri de fazladır. Yerel medyamız, artan maliyetler, rekabet koşulları ve Basın İlan Kurumunun bütçe dağılımına dâhil olabilmek için öngörülen üç yıllık bekleme süresi gibi zorluklarla mücadele etmektedir. İlanlar hususunda yerel medyaya daha fazla imkân yaratılması önem arz etmektedir. Güçlükle ayakta kalmaya çalışan yerel medya kuruluşlarımızın televizyon yayıncılığı bahsinde ise ulusal çapta yayın yapan ve "ana akım medya" olarak adlandırılan grupla aynı kapsamda değerlendirilerek aynı uydu ücretini ödemeleri bize göre doğru değildir. Dolayısıyla, uydu yayın ücretlerinin hakkaniyetli şekilde ve belki de reklam gelirleri baz alınarak tarifelendirilmesi daha doğru olacaktır.

Bu vesileyle, sözlerime son verirken, İletişim Başkanlığımızın 2025 yılı bütçesine olumlu yönde oy vereceğimizi belirtiyor, Gazi Meclisimizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası, Ankara Milletvekili Hacı Yaşar Yıldırım'ın. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA YAŞAR YILDIRIM (Ankara) - Elhamdulillah.

Sayın Başkan, Değerli Divan, Sayın Bakanlarım, sayın milletvekillerim; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. Bizi televizyonları başında izleyen Türk milletine de saygılarımı sunuyorum. Milliyetçi Hareket Partisi adına Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesiyle ilgili söz almış bulunmaktayım.

Diyanet İşleri Başkanlığı, 3 Mart 1924'te Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından İslam dininin inanç ve ibadetle ilgili işlerini yönetmekle görevlendirilen bir kanunla kurulmuştur.

Elhamdulillah Müslüman'ız. Tabii, İslam'a da bir bakmak lazım. Yani günümüzdeki, Türkiye'deki İslam'ı, dünyadaki İslam'ı iyi tespit etmek, vaziyetini iyi tahlil etmek için geçmişe, İslam tarihine de bir bakmak lazım. İslamiyet nerede başlamıştır? Mekke'de başlamıştır. Aleyhissalatü Vesselam 40 yaşına geldiğinde tebliğ başlanmış. Daha sonraki süreçte kendi kavmi tarafından, kendi akrabaları tarafından hicrete zorlanmış, canına kastedilmiş. Medine'ye gelmiş, Medine'de Yahudilerle anlaşma yapmış, devletini kurmuş. Medine'de de Yahudiler yine Aleyhissalatü Vesselam'ın canına kastetmişler; tuzak kurmuşlar, değirmen taşı yuvarlamışlar. Allahutaala'nın verdiği bilgiyle burada suikasttan kurtulmuştur. Bununla mı kalmıştır? Hayır. Müslümanların ömrü çiledir, Müslümanlar gariptir.

Sene 630, İstanbul'dan bir ordu çıkmış yola, tarihteki ilk Haçlı Seferi'dir bu. Aleksios 50 bin kişilik orduyla nereye geliyor? Medine'ye. Niye geliyor? İslam'ı yeryüzünden silmeye. Niye? İslam'a tahammülsüzlük var, tahammülsüzlük söz konusu. Yeni yeşeren bir dinin dünyada bulunmaması lazım. Şam'a kadar geliyor. Peygamber Efendimiz de ordusunu Medine'den toplayıp Tebuk'e geliyor. İslam tarihinde "Tebuk Seferi" olarak bilinir. Vebadan dolayı 2 ordu birbiriyle karşılaşmamış.

Tabii, Haçlı Seferleri devam etmiş. Salâhaddin Eyyubîler durdurmuş Haçlı Seferi'ni, aradan beş yüz yıl geçmiş, Malazgirt'e gelmiş Haçlılar; orada Müslüman Türk, Haçlılara müsaade etmemiş, Anadolu'ya girmiş. Bugüne kadar da Haçlı Seferleri her fırsatta devam etmiştir. Hâlihazırda devam ediyor mu? Ediyor. En son Haçlı nerede? Gazze'de; 80'indeki dedeleri, beşikteki bebeleri kesiyorlar. Talimatı veren kim? Hahambaşı. Savaşı organize eden kim? Hahambaşı. Diyor ki: "Hareket eden herkesi öldürün." Hiç kimseden ses yok. Malum çevreler vardır, din adamlarına karşıdır ama hahambaşına kimse karşı değil. İşte, orada Haçlı Seferi ve haç ile hilalin mücadelesi devam ediyor.

Şimdi, ülkemizde de kılık değiştirmiş, şekil değiştirmiş en son Haçlı Seferi 15 Temmuz gecesidir; şöyle geriye doğru bir bakarsanız, bu Haçlı Seferi'ni yapan komutanlar, 1986 yılında, Işıklar Askeri Lisesine ve Kuleli Lisesine çalınan sorularla giren çocuklarla başlamıştır. Otuz yıl evvel soru çalınmış, çocuklara vermişler, bunlar okulu kazanmış; bir kısmı atılmış, bir kısmı devam etmiş; o devam edenler 15 Temmuz gecesinde generalleridir. Haçlı'nın bir kaybı var mıdır? Yoktur. Ölen kimdir? Müslüman Türk'tür. Parayı kim verdi? Vatandaşın topladı. Neyle kandırdı? Ayetle, hadisle. Neyle darbeye teşebbüs etti? Atatürk'ün lafıyla: "Yurtta sulh, cihanda sulh."

Şimdi, Haçlı Seferleri şekil değiştirdi mi? Değiştirdi, günümüzde de değiştirdi bu Haçlı Seferleri; kimliğini değiştirdi, görünmez oldu.

Şimdi bakıyoruz, son yıllarda, özellikle geçtiğimiz yılda ve bu yılda ciddi şekilde İslam'a ve millî değerlere bir saldırı var ama bu saldırı direkt İslam'a değil, İngiliz siyaseti var ortada. İslam'a saldırmıyor, nereye saldırıyor? İslam'ın kurumuna saldırıyor. İslam'ın kurumu nedir, kimdir? Diyanet İşleridir. Bir bakıyorsunuz ki akla hayale gelmemiş her türlü iftira, her türlü yalan, her türlü manipülasyon var; medyada, sosyal medyada. Yapanlar kim? Haçlı artıkları. Bilenler de bilmeyenler de bu modaya uyuyor. Bilerek veya bilmeyerek sanatçımızdan siyasetçimize, akademisyenimize kadar herkes bu ağın içinde, bu şeklin içinde.

Şimdi bakıyorsunuz, bir haber: Efendim "Diyanet İşleri Başkanı Arapça soruya cevap veremedi." Ne oldu? "Tercüman kullandı." E, bu nedir? Bu, diplomasi nezaketinin bir kuralıdır. Kimse kalkıp o memleketin diliyle dışarıda konuşmaz, tercüman kullanır. Dönüyoruz, efendim, Diyanet İşleri Başkanımız -tabii, bunlar birer seçme, sabaha kadar konuşsanız sabaha kadar iftiraları anlatabiliriz- avucunun içine dua yazmış. Bizim müezzini, imamımız, müftümüz, hepsi on beş dakika irticalen dua edecek şekilde eğitim almış kapasiteye sahiptir. Diyanet İşleri Başkanı avucuna mı bakar? Nedir maksat? İtibarsızlaştırma, İslam'a olan güveni sarsma, İslam'a olan güveni yerle bir etme, toplumumuzun içerisinde İslam'ı zayıflatma ama İslam'a direkt saldırı yok.

Şimdi, ayıp olan ve en son yapılan, temmuz ayında bir gazetenin manşeti: "Diyanet hep et yiyor." Diyanet İşleri Başkanlığının tabildotunu almış, manşet yapmış, diyor ki: "Diyanette çıkan yemek: Etli kuru fasulye, etli nohut, etli taze fasulye..." Sanki sanırsınız ki Türkiye'deki bütün kamu kuruluşlarının, belediyelerin hepsinde soğan ile ekmek yeniyor, sadece Diyanette soğan, ekmek haricinde etli kuru fasulye yeniyor. Şimdi, burada bizim personelimizin yemek yediği yemekhane var; gidip bakalım tabildota ne var? Yemekhanemizin tabildotu Diyanet İşlerininkinden daha iyidir. Ama maksat ne? Bir kurumu kötülemek, bir kurumu yerle bir etmek, itibarsızlaştırmak.

En son yine bir haber: "Diyanet İşleri Başkanı kelimeitevhidi bilmedi, kelimeişehadeti getiremedi." Sen nereden biliyorsun? Ezanı biliyor musun? "Bilmem." "Kametten anlamam." Efendim, namazla zaten alakan yok ama kelimeişehadeti sen herkesten iyi biliyorsun, koskoca ilahiyat profesörü de bilmiyor. Bu nedir? Bu, yaralamadır; bu, insanların kafasını karıştırmadır. Şimdi, sabah bir milletvekilimiz -yine bundan etkilenmiş- diyor ki: "Efendim, Arapça bilmiyor."

CEMAL ENGİNYURT (İstanbul) - Ali Erbaş hakkında unuttuğumuz ne varsa hatırlattın.

YAŞAR YILDIRIM (Devamla) - Cemal Ağa, otur, konuşma, sus!

CEMAL ENGİNYURT (İstanbul) - Allah razı olsun senden, hepsini hatırlattın.

YAŞAR YILDIRIM (Devamla) - Şimdi, burada, bilerek veya bilmeyerek, modaya uyarak bir Diyanet saldırısı var, millî değerlere bir saldırı var ve seviyesiz bir saldırı var. Şimdi, bunun zararı nedir? İslam'adır. Zararı nedir? Türk milletinedir. Tabii, siyasetçilerimiz de bu modaya uydu. Siyasetçilerimize bakıyorsunuz, Mecliste toplantı yapıyor, diyor ki: "4-6 yaş Kur'an kursu açıldı." "Orta Çağ zihniyeti çocuklarımıza ezberletiliyor." Nedir Orta Çağ zihniyeti? Kur'an-ı Kerim, tövbe haşa! Tamam, ondan sonra ne yapıyor? Seçim vakti geliyor, koşa koşa cami açmaya gidiyor. Şimdi, camide ne okutuyorlar? İncil mi okutuyorlar, Tevrat mı okutuyorlar? Cami Kur'an kursudur, her bir cami Kur'an kursudur. Camide Kur'an'la namaz kılınır. Ha, şimdi, burada hangisinde samimisiniz? Kur'an kursuna mı karşısınız, camiden mi yana mısınız? Ama önünüzde bir seçim var ve benzer şekilde oy alacaksınız.

Şimdi, bununla birlikte, iddia sahibisiniz. Diyorsunuz ki: "Ben Türkiye'de iddia sahibiyim." Yine, Diyanetle ilgili bir kampanya başladı, önünüze bir mikrofon uzatılıyor, saldırıyorsunuz Diyanete ama papazı görünce papazı kucaklarken de gözlerinizin içi gülüyor, onu da görüyoruz, olan bu. Yani topyekûn bir Diyanet üzerinden İslam'a saldırı vardır; biz bunları görüyoruz, biliyoruz ve biz Diyanetimizin yanındayız, dinimizin yanındayız, hocamızın yanında, imamımızın yanında, müftümüzün yanındayız; hiç bunlara geçit vermeyiz. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bunlarla ilgili hiç kimse hayale kapılmasın. Efendim, üç gün evvel çıkmış diyor ki Haçlı artıklarının beyefendileri: "E, cami yapılmasın, cami çok fazla." Olur beyefendi, yapmayalım, sen öyle dedin. Burası Müslüman Türk yurdu; cami bir memleketin süsüdür, cami bir memleketin kimliğidir, cami bir memleketin ruhudur. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar) Biz cami yapmaya devam edeceğiz, minareler yükselecek; sizin bir hayaliniz varsa hayal kırıklığına uğrarsınız, o işler geldi geçti.

Kıymetli milletvekilleri, değerli hazırun, Sayın Başkanım; tabii, bir de vekil imamlarımız var.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Kur'an kursu hocalarımız var.

YAŞAR YILDIRIM (Devamla) - Efendim, fahri Kur'an kursu öğretmenlerimiz var, ciddi şekilde, hepsi kadro bekliyor.

Bununla birlikte, yine Diyanetimizde 3600 ek gösterge talebinde bulunan personelimiz var, bunların da göz ardı edilmemesi lazım.

Tabii, biz buraya gelirken Karayollarındaki taşeronlar da bize sık sık mesaj attılar; bu Karayolları taşeronlarının da kadro işinin mutlaka halledilmesi lazım.

Yine, imamlarımızın daha iyi hizmet verebilmeleri için camilerinin yanındaki yerlerde mutlaka lojmanı olmalı.

Şimdi, efendim, bir husus oldu sabah burada, bir milletvekilimiz Alevilerle ilgili bir beyanda bulundu. Alevilik, Türk'e mahsustur, Türkmen'e mahsustur; "Hak Muhammed Ali" diyen Aleviler zaten başımızın tacı, kardeşimizdir ama Alevileri senede bir kere hatırlama veya seçimde hatırlama bizim prensibimiz değildir. Biz Cumhuriyet İttifakı olarak Alevi-Bektaşî Başkanlığını kurduk, bir kurum kurduk; bu bize nasip oldu. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ve bununla ilgili, biz sadece Alevileri senede bir gün, efendim, seçimde bir gün olarak da hatırlamıyoruz, onlara oy potansiyeli gözüyle de bakmıyoruz. Alevilerin inançlarını, Alevilerin geleneklerini de yaşatmaları gerekir. Dünyada İngiltere tarafından, Almanya tarafından üretilen bir şey var: Ali'siz Alevilik, İslam'ın dışında bir Alevilik. Alevilik, İslam'ın içindedir. Lübnan'da, Gazze'de, efendim, İsrail öldürürken Alevi Müslüman, Sünni Müslüman,

Şii Müslüman diye bakmıyor; kesiyor, kesiyor. Onun için bizim Alevilere sahip çıkmamız gerekir. Çıkıyor muyuz? Çıkıyoruz. Sadece lafla Alevi'ye sahip çıkılmaz, kürsüden konuşmayla da Alevi'ye sahip çıkılmaz; gidin, Alevi'ye nasıl sahip çıktığını Hacıbektaş'ta görün. Sayın Genel Başkanımız Devlet Bahçeli'nin Horasan Erenleri Dernekler Federasyonuna hibe ettiği bir arsa vardı; 6 dönüm arsa, oraya Türkiye'nin en büyük cemevini yapıyoruz, içerisinde 50 yatağı, kütüphanesi, restoranı, toplantı salonları, kesimhanesi, gasilhanesi, dede odaları olan. Bununla birlikte orada bir Alevi akademisinin altyapısını kuruyoruz. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar) Alevi'ye böyle bakacaksınız; Alevi'ye sadece işkembeikübradan, lazım olduğu zaman "Oy ver." "Ceketimi de asarım oy verirsiniz." değil, biz Alevi'ye böyle bakıyoruz, kalıcı bakıyoruz; çadır kurmuyoruz Hacıbektaş'a, Hacıbektaş'a yatırım yapıyoruz, insanımızı kucaklıyoruz. Niye? Bütünlük olsun. Sayın Genel Başkanımız, Mersin'de arsayı hibe ettiğinde Alevi dedeleri "Efendim, buraya da bir cemevi yapalım, adı da 'Devlet Bahçeli' olsun." dediler. Sayın Genel Başkanımız dedi ki: "Oraya cemevi yapacaksınız ama benim adımla karıştırmayın, benim adımla vermeyin, oraya Horasan erenlerinden bir ad verin, Horasan erenleri olsun." dedi, adını kabul etmedi. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

YAŞAR YILDIRIM (Devamla) - Dedi ki: "Ben size bu arsayı siyaset için vermiyorum, ben size bu arsayı benim partime oy verin diye de vermiyorum; arsayı Türkiye bütünlüğünün içinde olun, birlik ve beraberlik olalım, güçlü olalım diye veriyorum." Ve Hacıbektaş'ta cemevi yükseliyor. Allah nasip ederse 2025'te, buyurun, hep beraber o cemevini açalım, Türkiye'nin en büyük cemevini de bir görmüş olun, bundan sonra ondan daha da büyüğünün yapılacağını zannetmiyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; 2025 yılı bütçemizin Türk milletine, devletimize, ülkemize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Hepinize hayırlı akşamlar dilerim. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aksaray Milletvekili Sayın Ramazan Kaşlı.

Buyurun Sayın Kaşlı. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA RAMAZAN KAŞLI (Aksaray) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; 2025 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı ve Devlet Arşivleri Başkanlığı bütçeleri üzerine Milliyetçi Hareket Partisi adına söz aldım. Heyetinizi ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Aksaray, tarih boyunca birçok medeniyetin izlerini taşıyan ve her köşesi tarih kokan İç Anadolu'muzun en kadim şehirlerinden biridir. Kapadokya'nın giriş kapısı olan Aksaray, aynı zamanda Orta Anadolu'nun hayat bulduğu ilk yerleşim yerlerinden biri olarak bu bölgenin medeniyetler tarihinde köprü işlevi görmüştür. Neolitik Çağ'dan Asurlulara, Hititlerden Roma ve Bizans'a, Selçuklulardan Osmanlı'ya kadar birçok medeniyete ev sahipliği yapan ve özellikle insanlık tarihinin ilk yerleşik hayatının başlangıç yerlerinden olan Aşıklı Höyük başta olmak üzere kültür zengini bu topraklar günümüze erişen mirasıyla tarihin önemini ortaya koymaktadır. Sultanhanı, Ağzıkarahan, Alayhan, Öresin Han, Kılıçarslan Han, Ak Han gibi pek çok han, kervansaray ve hamam Aksaray'ın tarihteki önemini simgeleyen yapılar arasında yer almaktadır. Tuz Gölü, İhlara Vadisi ve Hasandağı; Hasan Dağı'nın eteğinde bulunan ve bizzat kazı çalışmalarını Helvadere Belediye Başkanımız Sayın Arif Bellikli'nin samimi gayretleriyle ve Sayın Bakanımızın desteğiyle başlattığımız Nora Antik Kenti, Güzelyurt Yüksek Kilisesi gibi eşsiz doğal güzellikleriyle Aksaray hem kültürel hem de doğal anlamda büyük bir hazineye ev sahipliği yapmakta olup Manastırlar ve Sofular Vadisi gibi bölgeler Aksaray'ın tarihî ve kültürel derinliğini gözler önüne sermektedir.

Dünyanın en büyük 2'nci kanyonu olan, 14 kilometre uzunluğundaki İhlara Vadisi içerisinde bulunan kiliselerin ve kaya içi yerleşim alanlarının önünden akan Melendiz Çayı'nın serin sularına vuran yakamoz eşliğinde yürüyüş yapmak, yüzyıllar boyunca burada yaşamış medeniyetlerin izlerini görerek âdeta zaman tüneline yolculuk yapmayı hissetmektir. İlim ve hikmetle yoğrulmuş bu şehir, kötülerin giremeyeceği yani salihlerin yaşadığı anlamına gelen "Şehr-i Süleha" olarak da bilinmektedir. Hayatı boyunca sadelik, tevazu ve içsel huzuru aramış, tasarruf kültürümüzün güçlü temsilcilerinden olan Tapduk Emre'den kalbini ilahî aşka adanmış Yunus Emre'ye, İstanbul'un fetih yolunun manevi temellerini atan Şeyh Hamîd-i Veli Somuncu Baba'dan oğlu Yusuf Hakiki Baba'ya kadar bu kadim şehir maneviyatını hakikate adanmış büyük düşünürler ve âlimler yetiştirmiştir. Bugünün ve yarının ışığını taşıyan manevi zenginliğiyle bu topraklar, 7 bin evliyanın bulunduğu rivayet edilen Ervah Kabristanlığı'yla gönülden gönüle ulaşan bir ilham kaynağı olmuştur.

Bunların yanı sıra şehrimizin ekonomisine ve kültürüne katkı sağlayan önemli zanaat dalları da bulunmaktadır. Örneğin, Aksaray halısı el işçiliğiyle üretilen ve dünyanın dört bir yanında takdirle karşılanan nadir eserlerdendir.

Değerli milletvekilleri, Aksaray kent merkezinde 881 tescilli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı bulunması bizlere bu mirasın ne kadar zengin olduğunu ve korunması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, Aksaray Müzesinde sergilenen 15 binin üzerinde taşınır kültür varlığı, şehrin tarihî ve kültürel değerlerinin derinliğini ortaya koymaktadır. Bu zenginlik sadece Aksaray için değil, tüm insanlık için paha biçilmez bir hazinedir. Bu güzellikleri korumak, Aksaray'ı geleceğe taşımak ve tanıtmak için üzerimize düşen sorumluluğun bilincindeyiz.

Bu kapsamda bölgemizdeki tarihî zenginliklerin ve doğal güzelliklerin de ekomüze projesi kapsamına alınmasıyla birlikte 2013 yılında Aksaray Tuz Gölü'nün UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne alınması gibi diğer kültür miraslarımızın da bu listeye dâhil edilmesi ve tarihî mirasın daha etkili şekilde korunması, tanıtılması sağlanacaktır.

Bu projelerle Aksaray'ımızın tarihî ve kültürel miraslarını sadece yerel alanda değil, küresel ölçekte de tanıtmak mümkün olacak. Bu projelerle desteklenen Aksaray'ımız geçmişin izlerinden beslenen ve geleceğe umutla bakan bir şehir hâline gelecektir.

Bu düşüncelerle 2025 yılı bütçemizin ülkemize, milletimize ve Aksaray'ımıza hayırlı olmasını temenni ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Kırıkkale Milletvekili Sayın Halil Öztürk'ün.

Buyurun Sayın Öztürk. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Saygıdeğer Başkanım, değerli milletvekilleri; Savunma Sanayii Başkanlığı ve Strateji ve Bütçe Başkanlığı bütçeleri üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Ekranları başında bizleri seyreden aziz milletimizi ve yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını ve güvenliğini korumada savunma sanayisi kritik bir öneme sahip olmakla birlikte, bu alanın gelişmesi aynı zamanda ekonomik kalkınmamıza ve uluslararası itibarımıza da önemli katkılar sunmaktadır. Gururla ve takdirle ifade etmek isterim ki son yıllarda savunma sanayimizde büyük bir dönüşüm yaşandığı herkesçe bilinmektedir. Yerli ve millî bir savunma sanayisi oluşturmak amacıyla yurt içi geliştirme ve üretim modeli öne çıkarılmış, bu model savunma ve güvenlik ihtiyaçlarımızın çözülmesinde millî kaynaklarımızı etkin bir şekilde kullanmamıza imkân sağlamıştır. Artık, tasarımı, geliştirilmesi ve üretimi tamamen ülkemizde yapılan modern sistemler Türk Silahlı Kuvvetlerinin envanterine girmekte ve bu sistemler sahada başarıyla kullanılmaktadır. Yerli imkânların bu kadar etkin kullanılması sayesinde sadece dışa bağımlılığımız azalmamış, aynı zamanda ihracat potansiyelimiz de önemli ölçüde artmıştır. Atılan cesur adımların ve yapılan fedakârlıkların sayesinde bugün Türk savunma sanayisinin ürettiği harp gereçleri ve mühimmatları sadece ülkemizde değil dost ülkelerde de başarıyla kullanılmaktadır. Savunma sanayimizin başarısı, kamu-özel iş birliğinin ve sektör paydaşları arasındaki etkili, koordine çalışmanın bir sonucudur. ASELSAN, TUSAŞ, ROKETSAN ve HAVELSAN gibi Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfına bağlı şirketler sektörün lider oyuncularında yer almakta ve millî savunma sanayimizin bayraktarlığını yapmaktadır. Bunun yanında tamamen kamu sermayeli Savunma Sanayi Teknolojileri Anonim Şirketi, Askerî Fabrika ve Tersane İşletme Anonim Şirketi ve Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketi gibi kuruluşlarımız da sektördeki kritik çalışmalara liderlik etmektedir. Geldiğimiz noktada ülkemizin savunma sanayisindeki başarılarının bir tesadüf olmadığını vurgulamak isterim. Bu başarılar yılların birikimi, azmi ve kararlılığıyla atılan cesur adımlar sayesinde gerçekleşmiştir. Sayın Genel Başkanımız Devlet Bahçeli Beyefendi'nin ifadeleriyle: "İnanıyorum ki savunma ve silah sanayisinde mukayeseli üstünlüğe sahip olacağımız günler çok yakındır." Cumhur İttifakı bunun kefil ve Türkiye Yüzyılı da müjdesidir.

Saygıdeğer milletvekilleri, Savunma Sanayii Başkanlığının stratejik planında da açıkça vurgulandığı gibi Türk savunma sanayisinin tarihsel gelişimi oldukça köklüdür. İlk dönem 1923 ve 1950 yıllarını kapsar ve bu dönemde savunma sanayimizin temelleri atılmıştır. O dönem, yatırımların devlet eliyle yapılması planlanmış ve özellikle Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu gibi önemli yapılara yönlendirilmiş Kırıkkale ise bu sürecin kalbinde yer almıştır. Makine Kimya Endüstrisinin Kırıkkale'deki fabrikalarında savunma sanayisi için kritik öneme sahip patlayıcılar, kimyasal maddeler ve farklı kalibrelerde silah ve mühimmat üretimi gerçekleştirilmektedir. Bu tesisler savunma sanayisinin âdeta can damarı niteliğindedir. Bugün vakıf şirketlerimizin geliştirdiği pek çok proje Kırıkkale'mizde üretilen bu ürünlerle hayat bulmaktadır. Örneğin, ALTAY tankının ve KORKUT hava savunma sisteminin silah sistemleri ile çeşitli füze sistemlerinin yakıtları Makine ve Kimya fabrikaları ve Kırıkkale'deki şirketlerimizin değerli katkılarıyla üretilmektedir. Ülkemizin geleceği için bu projelerin devam etmesi ve ilimizdeki savunma sanayisi şirketlerinin üretim kabiliyetlerini geliştirmesi son derece önemlidir. Bu doğrultuda, daha önce de dile getirdiğimiz Kırıkkale'de roket organize sanayi bölgesinin de kurulması gerektiğini bir kez daha Genel Kurulun huzurunda vurgulamak istiyorum. Kurulacak bu organize sanayi bölgesiyle Kırıkkale'ye ek istihdam sağlanacak, aynı zamanda ROKETSAN'ın üretim noktasındaki ihtiyaçları hızlı bir şekilde giderilecektir.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyeti muhteşem bir geleceğe hazırlanmaktadır. Çevremizdeki güncel gelişmeleri bu geleceğin doğum sancısı olarak görmekteyiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

HALİL ÖZTÜRK (Devamla) - Savunma sanayimizle birlikte göbek bağımızı kendimiz kesiyor, bu alanda dünya liderliğine doğru ilerliyoruz; inanıyoruz ve başaracağız.

Sözlerime son verirken başta Savunma Sanayii Başkanımız ve yönetim olmak üzere savunma sanayimize emeği geçen herkese teşekkür ediyor, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak 2025 yılı bütçesine destek verdiğimizizi ifade ediyor, Genel Kurulu ve ekranları başında bizleri izleyenleri tekraren saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Aşila...

Buyurun.

#### IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

25.- Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşila'nın, ülkede refahın bölüşümüne ilişkin açıklaması

MEHMET AŞILA (Kocaeli) - Sayın Başkanım, ülkemizin kaynakları hem asgari ücretin hem memur maaşlarının hem de emekli maaşlarının çok daha yüksek olmasına yetecek seviyededir. Şu anda çekilen sorunları çekmek zorunda değiliz. Memleketimizin aslında bugün en büyük sorunu üretilen refahın bölüşümündedir. Ülkemizde refahın bölüşümü adil değildir. Adil bölüşüm vadederek iktidara gelip imtiyazlar dışında toplumun hiçbir katmanının gelir seviyesini arttırmak şöyle dursun çiftçi, işçi, memur, emekli, küçük esnaf, her kesimi fakirleştiren adaletsiz gelir paylaşımının kitabı yazıldı. Bugün Türkiye'de en zengin yüzde 20'lik dilim toplam gelirin neredeyse yarısını alıyor. Şairin dediği gibi: "Allah'ın on pulunu bekleye dursun on kul/Bir kişiye tam dokuz, dokuz kişiye bir pul/Bu taksimi kurt yapmaz kuzulara şah olsa;"

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Kaya..

Buyurun.

26.- Antalya Milletvekili Aykut Kaya'nın, Serik ilçesindeki noterler ile Sanayi ve Kadioğlu Kavşaklarına ilişkin açıklaması

AYKUT KAYA (Antalya) - Serik ilçemizde noterlerin hafta sonu açık olmaması nedeniyle hafta sonu işlemler gerçekleştirilememekte, bundan dolayı hemşehrilerimiz komşu ilçelere gitmek zorunda kalmaktadır. Özellikle ilçedeki galerici esnafımız ile hafta içi mesai yapan çalışanlar hafta sonları işlemlerini yapamamakta ve ciddi mağduriyet yaşamaktadırlar. Hafta sonları Serik ilçemizde noterlik nöbet uygulamasının hayata geçirilmesini talep ediyoruz.

Serik ilçemizde D400 Kara Yolu'nda yer alan Sanayi Kavşağı ve Kadioğlu Kavşağı'na iktidar alt ve üst geçit yapma sözü vermişti, verilen sözlerle rağmen henüz bir çivi bile çakılmadı. Sadece bu ay 5 tane ölümlü trafik kazası meydana geldi. İktidara soruyorum: Serikli hemşehrilerimizin canı bu kadar ucuz mu?

Ayrıca, geçen trafik kazasında yaralanan Bağımsız Belediye Başkan Adayı Osman Bülüş'e de geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum.

BAŞKAN - Sayın Başarır, buyurun.

27.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Ankara Milletvekili Yaşar Yıldırım'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde MHP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, az önce konuşan Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekili Yaşar Yıldırım'ın konuşmasının bütününe baktığım zaman bazı düşüncelerine katılıyorum ama bazı düşüncelerine katılmam mümkün değil. Şimdi, Diyanet İşleri Başkanlığına partimizin herhangi bir şekilde olumsuz görüş verip yıpratması imkânsız çünkü bu kurumu Gazi Mustafa Kemal Atatürk kurmuş. Diyanetin duruşu, Diyanet İşleri Başkanlığının verdiği görüşler, fetvalar, açıklamalar toplumu genellemeli ve toplumu, dini geliştirmeli, öne çıkarmalı, "Adalet." demeli, israfa karşı çıkmalı. Şimdi, üzülen bir şey söylemek istiyorum ki maalesef İslami makaleler ve araştırmalarda biz Avrupa'nın gerisindeyse burada bir sıkıntı var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Başarır.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bugün İngiltere, İsveç, İsviçre, Almanya araştırmalar yapıyor ve dünyayla paylaşıyor. Birçok bilim adamı İngiltere'de... Oysa bunu Türkiye yapmalı, Orta Doğu'ya ışık olmalı; bunu hep söylüyoruz.

Şimdi, Alevilerle ilgili söylediği güzel şeyler var, teşekkür ediyorum. Mesela, Sayın Ekrem İmamoğlu bir cemevi yaptırdı, Singapur'da dünya mimari ödülü aldı. Hacıbektaş'ta... Teşekkür ediyorum ama şimdi, o cemevlerini Kültür Bakanlığına bağlarsak olmaz çünkü onlara sormuyoruz, onlarla konuşmuyoruz, onlarla, Alevilerle, cemevleriyle bu konuda uzlaşmıyoruz ama buradan konuşuyoruz.

Yine, üzülen bir şey söylüyorum, bir ayrıştırma yapmak istemiyorum ama sormak isterim: 81 ilde kaç Alevi vali var? Milyonlarca Alevi yurttaşımız var. Kaç Alevi başsavcı var? Kaç Alevi Emniyet müdürü var?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Yok.

Bu bir tesadüf mü? Bazı mülakatlarda, bazı sınavlarda insanlar mezhebinden, isminden dolayı -Hüseyin, Ali, Mahir, Ali Mahir- elenebiliyor. İşte, bunu aşabilirsek, gerçekten inanca, mezhebe göre değil liyakate göre, bilgiye göre, akla göre valiyi, kaymakamı, Emniyet müdürünü atayabilirsek ülkede çok şey düzelecektir.

Şuna da üzüldüm: "Ceketimi koysam Aleviler oy verir." Vermez, Aleviler vermez, vermez, cekete oy vermez. Yeri geldiğinde en önemli tepkiyi bize, partimize de verir, eleştiriyi... Ama bu konuda hepimiz samimi olalım, ayrıştırmayalım. Bugün bir valinin bile Alevi kökenli olmaması aslında hepimizin ayıbı diyorum.

Diyanet İşleri için bir kez daha söylüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bizim derdimiz o kurumu yıpratmak değil, o kurumu geliştirmek. Kur'an kurslarının açılmasına karşı değilim, Kur'an kurslarını Diyanet İşleri, devlet açsın, o çocukları teslim edelim ama Cübbeli Ahmet ya da Menzil gibi belli tarikatlara ben çocuklarımı vermek istemiyorum. Diyanet İşleri devlet eliyle Türkiye'nin her yerinde bu Kur'an'ı öğretir, eğitim verebilir, hiç sıkıntı yok ama benim sıkıntım, bunun belli resmiyette, Diyanet ve devlet ışığı altında değil, bilmediğim, güvenmediğim bazı yapılara çocukların teslim edilmesi diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Kılıç, buyurun.

28.- Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ali Mahir Bey'i ben de dikkatlice dinledim, herhâlde ben anlayamadım, başta, bu İngiltere'deki makaleler ile Türkiye'deki Diyanetin arasındaki bağı anlayamadım; bir.

İkincisi de Alevilik için "mezhep" kelimesini kullandınız, ben onu kabul etmiyorum; Alevilik bir mezhep değildir, bir yoldur.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - İnanç dedim, mezhep demedim.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - "Mezhep" kelimesini kullandınız, onu ifade etmek istiyorum.

Bir de biz nüfus sayımlarında ya da atamalarda "Siz Alevi misiniz, Sünni misiniz?" diye sormuyoruz. Yani bunu nereden biliyorsunuz, Alevilerin belli bir yere getirilmediğini, belli bir makam verilmediğini? Onu da merak ettiğim için sizlere soruyorum.

Sayın Yaşar Bey de şu anda Diyanetle ilgili mevcut olan durumu bize aktardı ve asla, burada sizi rahatsız edecek bir durum da söz konusu olmadı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Zaten siz de büyük bir çoğunluğuna katıldığınızı... Hakkını verdiniz.

Ben teşekkür ediyorum.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Çok kısa...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Başarır.

29.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Çok kıymetli Hocamın, Başkanın dediklerine cevap vermek isterim. İslam'la, İslami ilimler, bilimler, araştırmayla ilgili, makaleyle ilgili, üniversitelerin ortaya koymuş olduğu araştırmalarla ilgili bunu söyledim yani bir konuyu şey yapmadım.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Diyanetle alakası yok.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bu konuda ilahiyat fakültelerindeki hocalarla da konuştuğumuz zaman bunun bilgisizlik olduğunu söylüyorlar.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Hayır, Diyanetle bir alakasını kuramadım.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Diyanetle ilgili, Diyanetin görevlerinden biri bu konuda araştırmalar yapmak, hocalardan görüş almak, bunları dünyayla paylaşmak, Orta Doğu'yla paylaşmak; Orta Doğu'ya da ışık olması gerektiğini söyledim.

Şimdi, çok kıymetli Hocam, 81 tane ilimiz var. Bunlardan bir tanesinin...

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Sormuyoruz ki!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Tam da onu söylüyorum ben zaten, nüfus sayımında ya da herhangi bir şekilde Alevi-Sünni buna bakılmadığını ben de biliyorum.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Sorulmaz ya!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bakılmaması gerektiğine de inanıyorum ama siz bana şunu söyleyebilir misiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bitiriyorum.

BAŞKAN - Buyurun Mahir Bey.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Uzun yıllardır beri 81 ilden birinde neden Alevi inancına sahip bir valimiz yok ya da başsavcılardan...

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Bilmiyoruz! Bilmiyoruz!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Efendim, biliyorum ki söylüyorum.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Ya, kimliklerinde yazmıyor insanların ya! Bölücülük yapıyorsun ya!

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - "Alevi" diye yazmıyor.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Mezhepçilik yapıyorsun şu an.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Antalya'yı, Mersin'i, Adana'yı, Hatay'ı, Bursa'yı, İstanbul'u, Ankara'yı; uzun süreden beri valileri biliyoruz, bu ülkede yaşıyoruz. Her gittiğim yerde valiyle konuşuyorum, sohbet de ediyorum, soruyorum.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Ama ben hiç sormuyorum "Sünni misin, Alevi misin?" diye.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bu konuda özel bir araştırma yapmıyorum ama maalesef ki böyle.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Demek ki siz soruyorsunuz "Alevi mi, Sünni mi; şu mu, bu mu?" diye.

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederim.

Sayın Gül, buyurun.

30.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Ankara Milletvekili Yaşar Yıldırım'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde MHP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Yaşar Yıldırım Başkanımıza yaptığı değerli konuşma için çok teşekkür ediyorum. Bizim ortak birliğimiz, beraberliğimiz, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak hiç kimsenin dinine, inancına, mezhebine bakmadan 85 milyonu kuşatan bir anlayıştır; hem Hükümetimizin hem partimizin yaklaşımı bu şekildedir ve inançlar önünde, düşünceler önünde, Alevi vatandaşlarımızın da kendi kimliklerini ifade etmede yaşadığı zorlukları AK PARTİ hükümetleri döneminde, Cumhur İttifakı olarak bizler ortadan kaldırdık. Herkesin kendi inancını kendi inandığı şekilde yaşaması ve inançlarının, kültürlerinin önündeki engelleri ortadan kaldırmak için hiçbir ayrımcılığa tabi tutmadan siyasetimizi ortaya koyduk. Biz, Alevi'siyle Sünni'siyle, Türk'üyle Kürt'üyle, Arap'ıyla, Çerkez'iyle, 85 milyon bu farklılıklarla zenginlik olduğumuzu, bu zenginlikleri de...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Başkanım.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - ...bir ayrımcılık olarak görmeden, gerek kamu çalışmalarında gerekse diğer faaliyetlerde kimliğine, düşüncesine, inancına bakmadan herkesi Türkiye Cumhuriyeti'nin onurlu ve eşit vatandaşı olarak görüyoruz. Elbette yapacağımız daha farklı şeyler var. Alevi bir vatandaşımızın kendisini daha fazla iyi hissedecek hangi politikalara ihtiyacı varsa bu konuda da çalıştaylar yapmış, bu konuyu halinin altına süpürmemiş bir Hükümet ve parti olarak daha fazla politikalarımızı artıracakız, Alevi vatandaşlarımızın daha fazla yanında olmaya devam edeceğiz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Tamam, bunu ortaklaşa yapalım, bunu beraber yapalım, hiç sıkıntı yok.

BAŞKAN - Sayın Koçyiğit, buyurun.

31.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Mevkidaşım Abdulhamit Başkanın gerçekten görüşlerine katılmayı çok isterdim, sözler güzel ama gerçekler ve pratikler ne yazık ki buna denk gelmiyor.

Şimdi, bu ülkede yaşayan milyonlarca Alevi var, 20 milyondan fazla Alevi var ve hâlihazırda Alevilerin inancı kabul edilmiyor, hâlâ bu ülkede cemevleri ibadethane olarak kabul edilmiyor, Aleviler hâlâ dünya kadar sorun yaşıyor, bu ülkede AİHM kararına rağmen zorunlu din derslerinde Alevi çocukları asimile edilmeye devam ediliyor. En son olarak da Alevilerin cemevlerini ibadethane olarak kabul etmeyen AKP Hükümeti cemevlerini götürdü, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Alevi-Bektaşî Kültür ve Cemevi Başkanlığı kurumunu kurdu ve oraya bağladı.

Şimdi, burada sözle peynir gemisi yürümüyor. Öncelikle söze bakıyoruz, bir de pratiğe bakıyoruz; arada 180 derece fark olduğunu görüyoruz. Alevileri eşit yurttaş olarak mı görüyorsunuz; çok açık ve net, onlara eşit yurttaş olacak şekilde muamele edeceksiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Tamamlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Koçyiğit.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Çok açık ve net cemevlerinin ibadethane olduğunu kabul edeceksiniz, Alevilerin inancını kabul edeceksiniz. Bugün, hâlihazırda Nevşehir'de, Hacıbektaş'ta, bakın, dergâh müzedir, oradaki cami açıktır ama oradaki ibadethane olan cemevi hâlâ kapalıdır. Aleviler bugün kendi ibadethanesine, bin yıllardır devam eden kendi kutsal mekânına nasıl giriyorlar? Biletle giriyorlar, orada cem tutamıyorlar. Şimdi, bu kadar gün yüzü gibi gerçekler ortadayken "E, biz Alevileri çok seviyoruz, onlara da hizmet ediyoruz." demenin hiçbir pratik karşılığı yok; bunu doğru bulmuyoruz. O anlamıyla Alevilerin eşit yurttaşlık talebini duymaya davet ediyoruz.

Teşekkür ederim.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Sadece istismar edersiniz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan, niye edelim ama ya?

BAŞKAN - Sayın Çömez, buyurun.

32.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Diyanet İşleri Başkanlığına ve Türkiye için arzu ettiklerine ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkanım, saygıdeğer milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyeti devletinin bütün kurumları saygındır, değerlidir, önemlidir; Diyanet İşleri Başkanlığı da bunlardan bir tanesidir.

Muhalefet partisi milletvekilleri olarak, zaman zaman devletin işleyişiyle ilgili, kurumların işleyişiyle ilgili hataları, yanlışları dile getiriyoruz ve bunu yaparken de iyi niyetle o kurumların rehabilite olması, daha güçlü olması, daha düzgün çalışması niyetiyle yapıyoruz.

Tabii, Diyanet İşleri Başkanlığının temsil ettiği kimlik itibarıyla dilimize daha çok özen gösteriyoruz, daha çok itibar gösteriyoruz. Atatürk'ün kurduğu bir kurum ve bir inancın aynı zamanda ülkede varlığını sürdürebilmesi ve o inanç sahiplerinin muhafaza edilebilmesi açısından üstlendiği misyon bakımından değerli görüyoruz ama Diyanet İşleri Başkanlığının da yapılan eleştirileri dikkate alıp alınganlık göstermeden gereğini yapması son derece kıymetli.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitireceğim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Öte yandan, bugün bu güzel ülkede hâlâ etnik kimlik, inanç ya da buna benzer tartışmaların oluyor olması hakikaten bizim için büyük bir eksiklik ve yetersizlik. Türkiye'de herkesin eşit ve birinci sınıf vatandaşı olduğu, herkesin saygın olduğu, kimsenin inancından, düşüncesinden, etnik kimliğinden dolayı ayrılmadığı, ayrımcılığa tabi tutulmadığı ya da kayırılmadığı bir düzen olmasını arzu ediyoruz; demokrasi işte tam da budur.

O sebeple, bizim İYİ Parti olarak ve bir siyasetçi olarak arzumuz, Türkiye'nin tamamının eşit ve birinci sınıf olduğu ve insanların kucaklaştığı büyük Türkiye'dir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Kılıç, buyurun.

33.- Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın, Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Az önce, Sayın Gülüstan Hanım'ın ifadesinde, sanki Hacıbektaş'ta Hacıbektaşlı vatandaşlarımız, hemşehrilerim -ben bir Nevşehir Milletvekili olarak konuşuyorum- cemevi olmadığı için ibadet yapamıyorlar gibi bir algı oluştu; oradaki dergâhta cami açık, şu anda dergâhın içindeki cemevi de açıktır. Orada, isteyen vatandaşlarımız cemlerini gerçekleştirebilmektedir, görgü cemlerini yapmakta, musahip cemlerini yapmakta ve onun dışında da dergâhın dışında da cem yapılabilmek için pek çok mekân da zaten cemevleri de mevcuttur ve az önce Sayın Milletvekilimiz de ifade etti, Yaşar Başkanımız da ifade etti, ben de geçen konuşmamda da söylemiştim. Biz, Sayın Genel Başkanımızın başışladığı o arsa üzerine, gene Sayın Genel Başkanımızın yapımında da çok büyük emeği ve katkısı olan Türkiye'nin en büyük cemevini inşa ediyoruz orada Sayın Genel Başkanımızın gayretleriyle.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Tekrar altını çizmek istiyorum.; Hacıbektaş'ta cem yapma noktasında, Alevi vatandaşlarımızın ibadetlerini gerçekleştirme noktasında hiçbir sıkıntı yoktur.

Bir de şunu ifade edeyim: Hacıbektaş'ta ve köylerinde Sünni vatandaşlarımız da vardır, camiler de onlar için gereklidir, bunun da altını çizmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Çok kısa... Konuyu kapatacağım çünkü Sayın Başkanım.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Buyurun.

34.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç ile Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi, Sayın Genel Başkana çok teşekkür ediyorum, ettiğimi söyledim zaten, çok kıymetli.

Burada Sayın Grup Başkan Vekilimiz Abdulhamit Bey'in söylediği cümleler içerisinde bir tanesi doğrudu: "Eksikler olabilir, bu eksikler tamamlanır." Ben de diyorum ki: Bu, siyasetüstü bir konu, cemevleri siyasetüstü bir konu, cami siyasetüstü bir konu. Gelin, bunu beraberce, ortak, cemevlerinin, Alevi derneklerinin istekleri doğrultusunda dinleyelim, beraberce yapalım. Bizim isteğimiz budur. Buradan bir ayrışma, buradan bir kavga... Tartışmak için bunu söylemedim, inanın.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Koçyiğit, buyurun.

35.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Şimdi, ben de Filiz Hanım'ı düzeltiyim her yıl Hacıbektaş'a da giden biri olarak. Yine, Celal Dedemiz burada, kendisi Garip Dede Dergâhı'nın aynı zamanda hem başkanı hem de dedesidir. Orada cem tutulmıyor, avlu için izin alınıyor ve avluda ancak yapılabilen, dergâhın içerisinde kesinlikle izin verilmiyor ama cami için böyle bir izin prosedürü geçerli değil.

İkincisi, hani, Alevilerin taleplerini konuşuyorsak, bütün Alevi örgütlerinin, kurumlarının, derneklerinin ortaklaştığı bir şey var: "Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nı Alevilere verin, Turizm Bakanlığından alın; orası bir ibadet yeridir, Turizm Bakanlığı gibi turizm işi yapan bir yerde olmaması gerekir." diyorlar.

Peki, Aleviler cemi nerede tutuyor? Örneğin Garip Dede Dergâhı'nın orada yaptırdığı cemevi var, başka Alevi örgütlerinin yaptırdığı yerler var, cemi de gidip orada tutuyorlar.

Genel Kurulumuzun, kamuoyunun bilgisine.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Birleşime yarım saat ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.53

#### DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 20.34

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Elvan IŞIK GEZMİŞ (Giresun), Muhammed ADAK (Mardin)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 37'nci Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

A) CUMHURBAŞKANLIĞI (Devam)

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ (Devam)

1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) İLETİŞİM BAŞKANLIĞI (Devam)

1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) GELİR BÜTÇESİ (Devam)

BAŞKAN - 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Halkların Eşitlik ve Demokratik Demokrasi Partisi Grubu adına ilk söz, Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un.

Buyurun Sayın Oluç. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Sayın Başkan, sayın vekiller; ekranları başında ve cezaevlerinde bizleri izleyenleri sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, hoş geldiniz.

Bugün maalesef çok üzücü bihaber aldık, Hüsnü Öndül arkadaşımız, dostumuz vefat etti; İnsan Hakları Derneği kurucusuydu, insan hakları mücadelesinin çok önemli bir ismiydi. Ailesine, demokratik kamuoyuna, dostlarına başsağlığı ve sabır diliyoruz.

Sayın vekiller, çok konuştuk burada ama bir kez daha Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi üzerine konuşmak istiyorum çünkü konu güncel ve önümüzdeki dönemde de güncelliğini korumaya devam edecek. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin, zaman zaman da "Türk tipi başkanlık sistemi" adı verilen yapının tartışılması gereken birçok yanı var, aynı zamanda yarattığı birçok sorun da var. İlk olarak, yönetimi merkezileştirme anlayışından başlamak gerekiyor.

Bu sistem kuruluşundan bugüne son derece asimetrik bir yapı ortaya çıkardı. Yani Türkiye'deki çeşitli devlet kurumları açısından, yargı, yürütme ve yasama açısından değerlendirdiğimizde ortada asimetrik bir yapının olduğunu görüyoruz. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, şu çok açık ki İngilizler'in "absolute power" dedikleri yani mutlak iktidar yaratma anlayışında büyük bir sorun vardır. Maalesef, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin de mutlak iktidar anlayışını inşa ederek bütün erki ve imkânları bir

merkeze toplama anlayışının tartışılması gerekiyor. Bu sistemin iktidarınızın moda deyimiyle irrasyonel yanları çok fazla ve irrasyonel sonuçlar da üretiyor doğrusu. Bu sistem demokratik değil, sorun buradan kaynaklanıyor, Türkiye'nin ise demokratikleşmeye ihtiyacı var. Başkanlık sistemi dünyanın başka yerlerinde yok mu? Var. En gelişmiş olanını Amerika'da görüyoruz, demokratik bir Başkanlık sistemidir ve orada, burada olduğu gibi kuvvetler birliğini değil kuvvetler ayrılığını görüyoruz, denge ve denetleme mekanizmalarını görüyoruz. Hem Senatosu hem de Temsilciler Meclisi var, 2 Parlamentolu bir sistem olarak işliyor. Güçlü ve yürütmeden bağımsız bir yargısı var. Peki, burada böyle mi? Değil hatta durum tam tersi. Bir parantez açarak devam edeceğim; başkanlık sisteminin olmasından daha önemlisi, bunun demokratik olup olmamasıdır toplum ve ülke açısından. Örnek alınamayacak ve demokratik olmayan başkanlık sistemleri de var dünyada ama oralara hiç gelmemize gerek yok.

Aynı değerlendirmeyi yarı başkanlık sistemi için de yapabiliriz. En bilinen modeli Fransa modelidir, orada da kuvvetler ayrılığı işlemektedir. Denge ve denetleme mekanizmaları ve hukukun üstünlüğü açısından baktığımızda benzer özelliklerin orada da işlemekte olduğunu görürüz. Orada da demokratik bir yarı başkanlık sistemi vardır. Yani bizler açısından yarı başkanlık sisteminde de temel kriter demokratik olup olmamasıdır. "Demokratik olması" derken de birkaç özelliğe işaret etmek istiyorum: Birincisi, katılımcı olması yani halkın katılım mekanizmalarıyla yönetim sistemine dâhil olabilmesi; ikincisi, müzakereci bir anlayışa dayanıyor olması. Elbette, kuvvetler ayrılığının işliyor olması, denge ve denetleme mekanizmalarının işliyor olması ve hukukun üstünlüğünün var olması esas meseledir. Siz "Bunlar burada da var." diyeceksiniz ama siz de biliyorsunuz ki bizim gibi, aslında burada bunlar işlemiyor; yasama âdeta noterliğe dönüştü, yargı yürütme üzerinde bir tahakküm kurdu ve durum böyle yaşanıyor.

Çağdaş demokrasilerde, hele hele teknolojinin ve iletişim imkânlarının bu kadar ilerlediği ülkelerde ve dönemde her şeyi merkeze toplamak ve merkezileştirmek yerine, merkezdeki bazı yetkileri yerele devrederek yerellerin ve yerel demokrasinin güçlendirilmesi anlayışı demokratik sistemlerin bir özelliğidir. Bu neden önemli? Birincisi, bu adımlar yerellerin, yerel yönetimlerin demokratikleşmesi ve güçlenmesi anlamına gelir, yerel demokrasinin, yerinden yönetimin güçlenmesi anlamına gelir. Bu, aynı zamanda toplumsal katılımın artması ve yerelde de müzakere imkânlarının ve mekanizmaların gelişmesi anlamına gelir. Bizdeyse bugün tam tersine işleyen bir süreç yaşanıyor. Hâlbuki, Türkiye gibi büyük bir coğrafi yapıda -yani yüz ölçümünü kastederek bunu söylüyorum- her şeyin merkezden yürütülmeye çalışılması, yerel üzerinde merkezî bir vesayetin olması son derece irrasyonel ve ağır faturaları ortaya çıkarmaktadır, demokratik olmayan sonuçları ortaya çıkarmaktadır. Hâlbuki, bazı yetkilerin merkezde olması gerekir ama bazı yetkilerin de -ki bunların hangileri olduğu tartışılabilir, konuşulabilir- yerele devredilmesi yerel yönetimlerin güçlendirilmesi anlamında önem taşır. Dolayısıyla bugün Türkiye'de demokratikleşme meselesi konuşulacaksa -ki konuşulması gerekiyor- o zaman bütün bunların hepsinin ele alınıp değerlendirilmesinde fayda var.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, "demokratikleşme" deyince kaçınılmaz olarak Türkiye'nin tarihsel, toplumsal, kültürel ve siyasal bir sorunundan söz etmek istiyorum; Kürt sorunu. Hep söyledik, yine söylüyoruz; bu sorunun çözümü demokratikleşmeyle iç içe geçmiştir yani Türkiye demokratikleşirse Kürt sorununu çözer, çözümü doğrultusunda adımlar atar, Kürt sorununun çözümü doğrultusunda adımlar atıldığı ölçüde Türkiye demokratikleşir yani birbirinin içine geçmiş ve birbirini besleyen konulardır bunlar. Dolayısıyla "demokratikleşme" dediğimiz zaman Kürt sorununda barışçı ve demokratik bir çözümün gerçekleşmesini de konuşuyoruz demektir.

Şimdi, geçmişine baktığımızda Kürt sorunu yerel bir sorun gibiydi ağırlıklı olarak fakat bugün artık Türkiye sınırları içindeki bir sorun olmanın ötesinde bölgesel bir sorundur, hatta küresel güçlerin de içine dâhil olduğu küresel bir süreçten bugün söz ediyoruz. Dolayısıyla bunun hem yerel hem de bölgesel çözümlerinin gerçekleşmesi, yaratılması gerekiyor. Bu ne demek? Türkiye sınırları açısından yani yerel çözüm açısından baktığımızda, biraz evvel sözünü ettiğim demokratikleşme, yerel demokrasinin gelişmesi gibi konuların tartışılarak adımların atılması demek. Elbette ki Kürt halkının özgün taleplerinin değerlendirilmesi, ana dilinde eğitim gibi taleplerinin konuşulması, farklı kültürlerin, kimliklerin eşit ve özgür, saygın olarak tarif edilmesi gerekiyor yani kültürel haklar açısından, kimlik hakları açısından atılması gereken adımlar, tarif edilmesi gereken özellikler var. Anayasal çözüm ve demokratik cumhuriyetin inşası bu işin temel yanı.

Bir de bölgesel çözüme ihtiyaç var. Bu neden önemli? Çünkü bugün Orta Doğu'da çok önemli bir döneme girildi. Bu dönem, çok büyük riskleri ve tehditleri barındıran ama çok önemli imkânları da içeren bir dönem. Uluslararası sistemin temellerinin sarsıldığı bir dönemdeyiz, bölge istikrarsızlaştırıcı etkiler altında, savaşın yayılma riski arttı, özellikle enerji nakil hatları ve enerji koridoru açısından baktığımızda Orta Doğu şu anda çok büyük yeniden düzenleme ve paylaşım savaşının ve kavgasının bir parçası, haritalar yeniden çizilecek; bu durumu gözden kaçırmamak gerekiyor.

Şu çok açık ki barışta kararlı olan bölgesinde de saygın ve etkili bir ülke olur. Yani, Türkiye, Orta Doğu'da barışta kararlı bir tutum alırsa, demokraside, hukukun üstünlüğünde kararlı bir tutum alırsa bu aynı zamanda bölgedeki diğer ülkelerin sorunlarının çözümü açısından da model ülke olma özelliğini geliştirir.

Peki, bunun için gerekli olan nedir? Lafı uzatmadan kısaca söylemek gerekirse, bölgede Türk-Kürt ittifakının sağlanmasıdır. Türk-Kürt ittifakı hem tarihsel hem de konjonktürel olarak baktığımızda son derece önemlidir. Hem cumhuriyet öncesinde Osmanlı'ya hem de Cumhuriyet Dönemi'nde yaşananlara baktığımızda bunu görüyoruz. Buradaki kilit kavram veya anlayış Türk-Kürt ittifakıdır. Hem Türkiye'deki Kürt sorununun barışçı ve demokratik çözümü açısından hem de bölgede Irak, İran, Suriye'deki on milyonlarca Kürt'ün yaşayacakları açısından baktığımızda bu ittifakın sağlanması büyük bir imkândır. Eğer Türkiye attığı adımlarla, geliştireceği politikalarla, alacağı önlemlerle, demokratikleşmesiyle bir Türk-Kürt ittifakının zeminini güçlendirirse bu sadece Türkiye sınırları açısından değil, baktığımızda bütün kürdistan coğrafyasını da kapsayan bir şekilde Orta Doğu'da çok önemli adımların atılması mümkün hâle gelebilir.

Dolayısıyla, böyle bir dönemde tabii ki yeni bir anayasa tartışması, tabii ki yeni bir toplumsal sözleşmenin yaratılması, tabii ki demokratikleşme ve bununla birlikte hem Türkiye'deki hem de bölgedeki Kürt sorununun çözümü doğrultusunda adım atılması ihtiyacı çok belirleyici bir noktaya gelmiştir. Bu tarihsel fırsatı, bu anı, bu konjonktürü heba etmemek ve kaçırmamak gerekiyor. Hani "an" derken, bunu "Bir haftada, iki haftada çözelim." diye söylemiyorum elbette, bu bir süreçtir. Bunun demokratik ve eşitlikçi ikliminin yaratılması, bu demokratik ve politik iklimin ortaya çıkması, bunun hem Türkiye sınırları açısından hem de bölge açısından baktığımızda imkânlarının geliştirilmesi önem taşıyor. Şimdi, rahmetli Süleyman Demirel'in bir sözünü hatırlıyorum, o demişti ki:

"Barışmasını bilmeyen kavga etmemeli." Türkiye barışmasını bilmeyen bir pozisyondan çıkmalıdır artık ve bunu özellikle vurgulamak istiyorum ki barışmak, müzakere etmek bir zafiyet değildir.

Birkaç cümle de çok güncel olduğu için kuzeydoğu Suriye'de yaşayanlara ilişkin söylemek istiyorum. Milyonlarca insan yaşıyor kuzeydoğu Suriye'de, orada bir yaşam var, orada üretim var, orada tüketim var, orada okullar var, sanayi var, Kürtler var, Araplar var, Türkmenler var, Süryaniler var, Çerkezler var, Ezidiler var, Ermeniler var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Devamla) - Bu bölgede halkların çoğunluklu olarak bir arada yaşadığı bu kültürü, bu kimliklerini birlikte geliştirebildikleri bir toplum yapısı var, burada bir yaşam var özetle söylemek gerekirse. Şimdi, kuzeydoğu Suriye için de ihtiyaç duyulan hukuktur, demokrasidir, konuşmaktır, müzakere etmektir. Çok açık bir şekilde söyleyeyim: Çatışmayla, savaşıyla, işgal girişimleriyle, düşman olmakla, vekâlet savaşlarıyla, mezhep çatışmalarıyla sorunların üstesinden gelinemez. Dış politikada yanlışlardan uzak durmak gerekir. Daha önce de söyledik, bir kez daha vurgulayalım: Kürt düşman değildir, Kürt güvenlik tehdidi değildir; Kürt'ün akrabaları, dostları kuzeydoğu Suriye'de yaşamaktadır. Kuzeydoğu Suriye, Rojava çölde açan bir güldür, gülü soldurmayın, gülü soldurmayın diyoruz.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Muş Milletvekili Sayın Sümeyye Boz'un.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA SÜMEYYE BOZ (Muş) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başında bizi takip eden değerli halklarımız; aynı zamanda çirkefin çukurlarında sefilce ve onursuzluğun rahatlığını yaşamayı reddeden ancak onurlu yaşamı seçtikleri için tutsak edilen mücadele arkadaşlarımızı da saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Bildiğiniz üzere, bir süre önce iktidar "etki ajanlığı" adı altında hiçbir şekilde yasalılığı olmayan bir düzenlemeyi getirme girişiminde bulundu ancak Genel Kurula getirilmesi sadece ertelendi yani bu düşünceden vazgeçmiş değiller. Etki ajanlığı meselesini Gürcistan'da "hayır" şeklinde oylayarak Türkiye'de faaliyete sokma çabasına bir bakıyoruz, dışarıda demokratikleşmeye dair oyun oynama çabası ancak kendi iç sınırlarında ise bir otoritesini sürdürme politikası olarak görüyoruz; bu sadece bir çelişki değil, aynı zamanda ikiyüzlülüktür. Bu düzenlemeyi getirmeye çalışanlar, Türkiye'nin sınır dışındaki devletin imajını korudukları gerekçesiyle yapıyorlar. Yani bunlar ya aynı devletin bakanlarının yolsuzluk kayıtlarını ya da son Başbakanın oğlunun uyuşturucu tüccarı olduğuna dair belgelerin ortada gezdiğini unutmuş ya da hatırlamıyor olabilirler ya da olası muhtemel buna benzer meselelerin tekrar etmesi durumunda bunun teşhir edilmesi, halka duyurulmasının önünü almak istiyorlar. Yani, iktidarın kendi otorite ve baskısını arttırmak amacıyla iktidara, politikalarına ve ülkenin sorunlarına dair herhangi bir konuda söz söyleyen, düşüncesini ifade eden, eleştiren ya da düşüncesini dile getirenleri engellemek, muhalefeti susturmak için "ajanlık" gibi, hukuken de toplumsal anlamda da çok ağır bir yükü olan bir suçlamayla karşı karşıya bırakıyorlar. Ancak şükürler olsun ki bu ülkede ahlaksızlığı, yolsuzluğu, hırsızlığı, aklanan kara paraları, bununla birlikte ülkede kol gezen, cirit atan ajanları ve bununla birlikte baronları, uyuşturucu sevkiyatlarını, mafyatik ilişkileri ve faşizan politikaları açığa çıkaran, bunları teşhir eden, meslek etiğine bağlı gazeteciler, sivil toplum kuruluşları ve buna benzer kişi, kurum ve kuruluşlar hâlâ var. Sivil toplum örgütleri benzeri kişilerin de bu cenderede olduğunu biliyoruz. Tam da bu toplumsal dinamik güçlerini paralyze etmek, Kürtleri, sosyalistleri, devrimcileri, muhalifleri ve hatta gri alanda bulunanları dahi, onları zapturapt altına almak için getirilen bu etki ajanlığı düzenlemesi işte bu otokrat iktidarın diktatörlük yürüyüşünün son kral yollarından biridir aslında. Bu yolla birlikte aslında sistemin tamamen kendilerine çalışması gerektiğini alenen ilan etmiş durumdalar. Peki, biz bunu niye söylüyoruz? Niye böyle bir iddiada bulunuyoruz? Yani şöyle düşünelim: Velev ki eğer bu yasa, bu düzenleme birkaç yıl öncesinde getirilmiş olsaydı ve yürürlükte olmuş olsaydı ne olacaktı biliyor musunuz? Yenidoğan çetesi hâlâ katliamlarına devam ediyor olacaktı. Hakkâri'de, Muş'ta, Batman'da sokak ortasında polislerin şiddetine maruz kalan gençler belki de şimdi yaşamıyor olacaktı ki zaten bu ülke faili belli cinayetlerin olduğu bir ülke; bu da ayrı bir konu.

Bununla beraber, yine, Diyarbakır'da çökertilen uyuşturucu çetelerinin üyelerinden birisi, rütbeli asker olan o kişi belki de kışlada uyuşturucu partisi veriyor olacaktı. Yine, Adana Adliyesinde adli muhafazaya alınmış olan uyuşturucu maddelere el koyup parti veren ağır ceza hâkimleri ve asli ceza hâkimleri belki de o sorguladıkları, yargıladıkları, ifadelerini aldıkları o müptelalarla ve tüccarlarla birlikte "after" partilere katılacaktı. Bunların hepsi bir ihtimal yani. Yine, Adana'da bir uyuşturucu operasyonunda kendisine ödül verilen ancak daha sonrasında aracında 24 kilogram uyuşturucu bulunan polis belki de Kolombiya'da kendini ısıtmak için şöminesine dolarları atıp ısınacaktı, bir yandan da purosunu tüttürecekti. Bunlar olabilmesi muhtemel meselelerdir diyoruz. Ama daha fazla midenizi bulandırmamak ve sizin umutsuzlukla ilgili kaslarınızı güçlendirmemek için bu listeyi uzatmayacağım yoksa uzar gider. Tabii ki bizler bu tablonun yaşanmasını istemiyoruz, buna karşı mücadelenin metotlarını geliştirmek gerektiğine inanıyoruz. Ancak burada önemli olan, bu konuda sadece bizler ve buna karşı duranların değil, toplumun bütün kesiminin buna rıza göstermemesi, buna karşı direniş göstermesidir. Bunlar sadece muhaliflerin ses çıkaracağı bir mesele olmadığı takdirde etki ajanlığının toplumsal bir yönü gelişmemiş olacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

SÜMEYYE BOZ (Devamla) - Sayın milletvekilleri, etki ajanlığı düzenlemesi bahanesiyle aslında çıkılan bu yol cadı avından başka hiçbir şey değildir. Gazeteciler, STK'ler, baro ve diğer meslek örgütlerinin faaliyetlerini engellemek niyetiyle çıktıkları bu yolda komşusunu dahi jurnallemeleri için baskı kurdukları, ahlaksızlaştırmaya çalıştıkları bir toplum yaratıyorlar. Potansiyel ispiyoncular, muhbirler yaratarak çürümüş olan sistemleri yetmezmiş gibi bir de çürümüş toplum yaratmak istiyorlar. O yüzden, inşa edilmeye çalışılan bu kokuşmuş rejimin bu tür adımlarına hep beraber "Dur!" demeliyiz ve demokrasiyi hep birlikte selamlamalı ve sahip çıkmalıyız; demokrasiyi birlikte savunmalıyız.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Mücadeleye devam. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası İstanbul Milletvekili Cengiz Çiçek'in.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Savcılarınızın belgeleri bunlar, ben çıkarmadım bunları ortaya.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) - Hiçbir belge yok, kendi kendine konuşuyorsun.

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Spekülasyon yapıyorsun tamamen, farzımuhal konuşuyorsun!

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Yalanlarından midem bulandı!

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) - Kendin bile inanmadığın şeyleri...

BAŞKAN - Sayın Çiçek, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA CENGİZ ÇİÇEK (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi partim adına saygıyla selamlıyorum. Millî Güvenlik Kurulu bütçesine dair söz kuracağım.

Elbette ki, yani, gün boyu bütün konuşmaları dikkatle dinleyen bir vekil olarak şunu söylemek isterim: Politika kurumu aynı zamanda bir çözüm kurumu; siyaset kurumu, bir çözüm kurumu. Aynı düşünmek zorunda değiliz ama bu farklı düşüncelerin bir şekilde çözüme dönük bir odak oluşturması gerekiyor.

Bakın, "millî güvenlik" kavramından başlayalım; kavramları yerli yerine oturtmak zorundayız. Bizim inandığımız bir şey var: Bir coğrafyayı, kültürler mozaikçi olan bir coğrafyayı "millîlik" adı altında tekliğe hapsederseniz ve o millîliğin güvenliğinin arayışına yüz yıldır girerseniz ekonomik açıdan, kültürel açıdan hiçbir zaman iflah olmayız. İtirazımız tarihsel olgularadır; bir şeye kuru karşıtlık yapma gibi bir derdimiz yok, çözüm akli mutlaka devreye girmelidir. Bakın, millî olan, içe kapanır; millî olan, yurdu sermayeye açar; millî olan, ayrıcalıklı bir sermaye ekibi çıkarır ve millî olan -ne yapar biliyor musunuz- ülkenin bütün kaynaklarını çarçur ettirir; aynı, mitolojide Prokrustes'in yatağı gibidir millî olan. Sizin "millî" tanımınıza uymayanlar uzunsu uzuvları kesilir, kısaysa yatağa bağlanır, çekilir. İşte, aslında, bu, aynı zamanda millîlik iddiasında olanların kendi millî değerlerine, kendi kültürlerine de en büyük hakaret olur. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Son dönemlerde güncellemeyle ilgili epey tartışma oldu, sadece çözüm aklımıza dair güncelleme bağlamında birkaç şey söylemek isteriz. Bakın, biz söylemiyoruz arkadaşlar -söylediğimiz her şeyin tarihsel bir dayanağı var- dönemin Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak -bir Dersimliyim- aynen şunu söylüyor: "Dersim evvela koloni gibi nazarıitibara alınmalı; Türk camiası içinde Kürtlük eritilmeli, ondan sonra da tedricen öz Türk hukukuna mazhar kılınmalıdır." "Koloni" arkadaşlar; bakın, biz söylemiyoruz bunu, zamanında Millî Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı yapmış biri söylüyor "Sömürge hukuku gibi ele alınmalıdır." diyor. Biz burada kimseyi incitmemek için sömürge hukukundan bahsetmiyoruz.

Bakın, o sömürge akli ne yapıyor biliyor musunuz? Bakın, 1937 yılına ait vesika; Maliye Bakanlığının tam Dersim katliamı öncesi Başbakanlığa gönderdiği bir şey. 20 ton gaz... Bombalama işleminde kullanılmak için dönemin Nazi Almanyasından 20 ton gaz alınıyor ve ne hikmettir, kimden ne saklanıyor bilinmiyor ama bu resmî evrakta aynen şu söyleniyor, diyor ki: "Almanya'dan gizli pazarlıkla satın alınması gerekiyor." Kimden, neyi saklıyorsunuz?

Bir başka vesika, tarihî vesika; araştırın, bulun değerli arkadaşlar. Amerika'dan alınan bombardıman uçakları için bir yıllık malzeme ihtiyacı hasıl olmuş, 200 bin Amerikan dolarına bir yıllık bir uçağın maliyeti alınıyor ve acil alınması gerekiyor çünkü onların kalkış yapması gerekiyor. Nereye? Dersim coğrafyasına. Bakın, bu tarihî vesikalar şunu gösteriyor: İşte "dışa bağımlılık" dediğimiz şey bu tür şeylerle oluşur, durup dururken ekonomik kriz olmaz. Bugün ne oldu? Güncelleyelim bugüne; dün sınırların içerisinde bombalamalar bugün sınırın ötesine gitti. İşte, yüz yıllık ulus devletçi sistem militarist akılla, askerî akılla sorunlara çözüm üretmeye çalışırsa çözümsüzlük girdabında boğulur değerli arkadaşlar, bunu bu şekilde de ele almamız gerekiyor. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Bakın, bir başka tarihî şeyi hatırlatayım: Eskiden "kart kurt"tuk biz, şimdi jeopolitik Kürt kartı olduk birileri nezdinde. Biz bir halkız; dilimiz var, kültürümüz var. Şimdi varlığımızı herkes kabul ediyor ama bugün bir jeopolitik kart olarak kullanılmak isteniyor Kürt halkı. Bizim nasıl yaşayacağımıza, Kürt halkının hangi siyasal değerler etrafında yaşayacağına karışamazsınız. Bugün söz konusu olan Rojava'da saldırı altında olan sadece Kürt varlığı değildir, aynı zamanda Kürt'ün yaşam biçimine, yaşamını nasıl örgütleyeceğine dair bir saldırı vardır. Bakın hep hamaset yapılıyor, Rojava toplum sözleşmesinden 3 örnek vereyim, anayasasından: "Madde 3: Suriye özgür, demokratik ve bağımsız bir devlettir." Burada ne dönüyor? "Kürtler bölücü, Suriye'yi bölmek istiyor." Başından beri yazılı metinlerinde Suriye'nin devlet bütünlüğüne, ülke bütünlüğüne saygı var, aynen burada olduğu gibi. "Madde 23: Herkes ekolojik toplum esaslarına göre yaşama hakkına sahiptir." Neyin tehlikesi bu? Ülkenin dört bir tarafı Akbelen'den Cudi'ye ekolojik talanla karşı karşıya, sizin sorunlarınıza aynı zamanda bir çözüm önerisidir bu. Bir başka madde, madde 42, alın ekonomik krize çözüm reçetesi Rojava toplum sözleşmesinden: "İnsan ihtiyaçlarına ve insan emeğine göre onurlu bir yaşamın tesisi üzerine kurulur ekonomik sistem." der ve "Tek elde toplamayı, toplum aleyhine birikimi ve stoku reddediyoruz." diyor. Ama burada 5'li çete başta olmak üzere ülkenin bütün kaynakları yandaşlara peşkeş çekiliyor ve toplum düşmanlığının adı budur. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Toplum karşıtlığının adı budur değerli arkadaşlar. O yüzden çözümü ısrarla ve inatla savunacağız.

Son bir-bir buçuk aydır bir tartışma var, Sayın Öcalan'ın yıllarca avukatlığını yapmış biri olarak da söylüyorum. Bakın arkadaşlar, 1988 yılında müteveffa Mehmet Ali Birand'la yaptığı röportajda şunu söylüyor: "Baskı, imha, eritme politikasından vazgeçmeliler. Bunun yerine daha uygar bir tartışma, politikadan çözüm bekleyen ve buna inanan önderler, partiler ortaya çıkarsa, onlar çözümleri bu temelde en azından tartışmak isterlerse biz buna büyük bir memnuniyetle karşılık veririz." Yıl 1988. Yıl 2024, milletvekili arkadaşımız Sayın Ömer Öcalan'a söylediği sözler: "Tecrit devam ediyor. Koşullar oluştursa bu süreci çatışma ve şiddet zemininden hukuki ve siyasi zemine çekecek teorik ve pratik güce sahibim." Aradan geçen otuz altı yılda bu fırsatlar kim adına, ne adına, hangi çıkarlar adına kaçırılmıştır? Bunun sorusunu toplumumuza, toplumumuzun vicdanına danışarak soruyoruz.

Son olarak, Kürt sorunu ve bütün toplumsal sorunlar sistemsel sorunlardır. Üç beş oy uğruna, iktidarda kalma uğruna heba edilecek şeyler değildir. Toplum Türkiye'de bütün farklı kimlikleriyle, inançlarıyla bizden bir çözüm bekliyor. Bir söz var, o veciz söz der ki: "Kendi yarattığı problemleri çözmekten aciz olduğu ortaya çıkmış bir medeniyet çökmüş bir medeniyettir." Toplumsal sorunların yaratıcısı bu sistemin kendisidir. Sivrisineklerle uğraşmayın, bataklığı kurutun. Bataklığı kurutmak için siyaset kurumu görev başına gelmelidir, gerçek rolünü oynamalıdır. Şu klişe değil, tam da hayatın gerçeğidir: Biz bunu bedellerle ödedik.

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Tutarlı sıralasanız...

CENGİZ ÇİÇEK (Devamla) - Hayır; bakın, sataşmayın!

Tam da çökmüş bir medeniyet tehlikesiyle karşı karşıyayız; neyin milliliğinden, yerliliğinden bahsediyorsunuz? Onur eğer varsa bir kutsal, hayattır; varsa bir onur eğitimde fırsat eşitliğidir, sağlıkta fırsat eşitliğidir. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Neyin onurundan bahsediyorsunuz? Bu toprakların kendisi bir göç toprağı oldu. Gençlerimiz yurt dışında geleceklerini arıyorlar. O nedenle ciddi işlerdir, ciddi olmak lazım, ciddi yoğunlaşmak lazım ve gerçekten bu toplumun iradesine layık olma gibi bir sorumluluk almak lazım.

Son olarak şunları söylemek isterim: Arkadaşlar, bu çöküş nasıl engellenir? Şu anda, şu zaman diliminde iki yürüyüş var. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

CENGİZ ÇİÇEK (Devamla) - Birinci yürüyüş demokratik Kürt kurumlarının Amed'den başlattığı yürüyüş. Kürt sorununa demokratik çözüm talebiyle bugün arkadaşlarımız yürüyüş hâlinde. Bir diğer yürüyüş İstanbul'da Polonez işçilerinin başlattığı yürüyüş. Türkiye'de demokrasi ve özgürlük mücadelesini gerçek anlamda Amed'den ve İstanbul'dan başlatılan bu yürüyüşler belirleyecektir ve bu iki kol, Türkiye emekçi halklarının ve Kürt halkının özgürlük mücadelesinin yürüttüğü bu tarihsel iki kol demokrasi ve özgürlük mücadelesini taçlandıracaktır diyoruz.

Son olarak, sömürgeciliğe karşı, eşitsizliğe karşı, adaletsizliğe karşı sadece bir söz kurmuyoruz. Yüz yıl önce Emiliano Zapata da bu sözü kurmuş "Dizlerimizin üzerinde yaşamaktansa ayaklarımızın üzerinde ölmek daha iyidir." demiş ve biz, coğrafyanın ezilenler olarak diz çökmeyeceğiz, demokratik çözümü sağlayacağız diyoruz.

Hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Şırnak Milletvekili Sayın Ayşegül Doğan'ın.

Buyurun Sayın Doğan. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA AYŞEGÜL DOĞAN (Şırnak) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Ben de Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Cevdet Yılmaz'a kendi ana dilimde hoş geldiniz diyemiyorum sanıyorum, değil mi?

BAŞKAN - Deyin, deyin.

AYŞEGÜL DOĞAN (Devamla) - "..."<sup>5</sup> diyebiliyor muyuz Sayın Başkan?

BAŞKAN - Tabii, tabii.

AYŞEGÜL DOĞAN (Devamla) - Peki. "..."<sup>6</sup> (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Ekranları başında gözü kulağı bütçe görüşmelerinde olan herkesi selamlıyorum; tecritte, hapiste, sürgünde bizleri izleyenlere de özel olarak selamlarımı iletmek isterim.

Şimdi, Türkiye'nin en tartışmalı kurumlarından biri olan İletişim Başkanlığı bütçesine ilişkin konuşacağım, takdir edersiniz ki kolay bir şey değil. Aslında konuşmamak gerekiyor, bir nevi protesto etmek gerekiyor. Türkiye'nin en çok izlenen, en çok reyting yapan televizyon kanalından yani buradan yapılması gereken şey susmak, ağızımızı bantlamak, gözümüzü kapatmak, kulaklarımızı tıkacla tıkamak ve böyle bir protesto etmek İletişim Başkanlığını çünkü İletişim Başkanlığının tam olarak Türkiye'de kurulduğu günden beri yaptığı şey bu. Hiçbir zaman İletişim Başkanı lütfedip buraya gelmez, Komisyona gelmez, doğrudan sorularımıza yanıt vermez her nedense. İletişemeyen birisi nasıl İletişim Başkanlığı yapar, o da ayrı bir mesele, iletişim kuramıyor çünkü kendisi. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Şimdi, ben İletişim Başkanlığına aynı zamanda bir motto düşündüm grubumuz adına, kendilerine buradan bir söylem önerim var. Ne benim motto önerim: "Hakikat hiçbir şey, algı her şey." İletişim Başkanlığı bunu söylüyor "Hakikat önemli değil, algı her şeydir." diyor çünkü bunu yapıyor. Bütün bir performansına bakarak, öyle bir iki olaya bakarak değil, tüm performansına bakarak İletişim Başkanlığına bunu öneriyoruz. Güle güle kullansınlar, boşuna uğraşmasınlar, bizden kendilerine böyle bir katkı olsun.

Şimdi, gelelim bu İletişim Başkanlığının neden ve nasıl kurulduğuna. Herkese hatırlatmak faydalı olacaktır. Biliyorsunuz, İletişim Başkanlığı Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kuruldu, oluşturuldu 2018 yılında ve bu kararnamenin, 14 no.lu Kararname'nin 3'üncü maddesi "Cumhurbaşkanınca belirlenecek stratejilerin tespitine yardımcı olmak, basın mensuplarının çalışmalarını kolaylaştırmak, basının gelişimine ve basın özgürlüğüne katkıda bulunmak, iletişim stratejileri oluşturmak, basın kartı vermek - olanları toplamak, iptal etmek diye değiştirmek gerekiyor bunu- devletin tanıtma faaliyetlerini yerine getirmek." diyor. Bu faaliyetlere bakınca da kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi şöyle dursun aslında İletişim Başkanlığı ne yapıyor; kamuoyu algısını iktidar lehine yönetiyor, eleştirel tüm görüşleri hedef alıyor ve kuruluşundan bu yana da esas hedefi kim? Gazeteciler ve gazetecilik faaliyetleri. Bunun için de muazzam bir performans sergiliyor.

Şimdi, bakalım, İletişim Başkanlığı basın özgürlüğüne Türkiye'de nasıl bir katkıda bulunmuş? Yalnızca Sınır Tanımayan Gazetecilerin verilerini paylaştığımız, çok sayıda örgüt bu konuda çok sayıda rapor yayınladı ama veriye boğmak istemiyorum. Diyor ki Sınır Tanımayan Gazeteciler: 2024 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'ne göre Türkiye, 180 ülke içerisinde kaçıncı sizce? 179'uncu değil ama 158'inci sırada yer alıyor.

Basın mensuplarının çalışmalarını kolaylaştırmaktan bahsediliyor amaç olarak. Bakınız, birkaç gün önce Türkiye'de bir gazeteci, gıpta ettiğim şahane bir gazetecilik refleksiyle -zamanında ben de yapmıştım aynı söyleyişi yüz yüze, Dışişleri Bakanlığı refakatinde yapmıştım ama- Salih Müslim'le yani PYD lideriyle yaptığı video söyleyişi kendi YouTube kanalından kaldırmak zorunda kaldı.

Şimdi, iki açıdan hepimizi ilgilendiren bir durumla karşı karşıyayız. Bu gazeteci arkadaşımızın "kamuoyuna bilgilendirme" diye yazdığı "tweet"te ne var? "Hukukçular uyardı, 'suçu ve suçluyu övmek' olarak değerlendirilebilir, o yüzden yayından kaldırdım." dedi. Gazetecilik açısından şahane bir iş yapıyor tam zamanında, kamu yararı çünkü ve sesi duyulmayan, duyulmasın istenilen bir

<sup>5</sup>Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

<sup>6</sup>Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

kesimin sesini topluma ulaştırıyor. Kime? Merak edenlere, ilgilenenlere. Neyi koruyor yani? Hepimizin bilgi edinme hakkını koruyor bunu yaparak. Ne oluyor? Bu videoyu kaldırıyor.

Hukukçuların uyarmak durumunda kalması üzerine düşünmeliyiz. Bu hürriyet nasıl böyle ortadan kalktı? Bu özgürlük nasıl böyle ortadan kalktı? Bu arada, tüm zamanların değişmeyen gerçeğidir Türkiye'de düşünce ve ifade özgürlüğü sorunu, gazetecilerin tehdit altında olması; bu, ayrı bir şey ama geldiğimiz aşamada bir gazetecinin daha önce Dışişleri Bakanlığı tarafından buraya davet edilmiş, görüşülmüş, hemen hemen tüm televizyon kanallarında ağırlanmış Salih Müslim'le söyleşi yaptığı için gözaltına alınıp hakkındaki soruşturma açılması artık kabul edilemez bir aşama.

Şimdi gelelim ifade özgürlüğünün ne olduğuna. Çok üzülerek bunları belirtmek durumunda kalıyorum Türkiye'nin en çok izlenen televizyon kanalından ama sevgili yurttaşlar, maalesef Parlatmentonun düzeyi buradan size anlattığımız kadar; çok üzgünüz, durum bu; iktidar bloğunun da durumu bu, İletişim Başkanlığının performansı da bu, sizden tüm bunlar gizleniyor yani size de bize de yalan söylüyorlar -bir yazardan alıntı yapmam gerekirse- üstelik yalan söylediklerini biliyorlar, bizim onların yalan söylediklerini bildiğimizi de biliyorlar ama buna rağmen yalan söylemeye devam ediyorlar.

Bakın, sürem az, şunlara girmeyeceğim: Kaç sosyal medya hesabı üzerinden neler yapılıyor? Nasıl bir trollük haritası var? Kimler için, neden bu bütçeler böyle artırılıyor? Niye geçen sene yerel seçimler zamanında bir anda İletişim Başkanlığının ödeneğe ihtiyacı oldu? Neden bu kalemlerin nereye harcandığını bilmiyoruz? Niye personel sayısı düzenli olarak artış gösteriyor? Hiç bunlara girmeyeceğim ama size nasıl bir manipölasyon yapıldığını anlatacağım şimdi.

Şimdi, Anayasa Mahkemesi bir karar alıyor sayın milletvekilleri, bu karara göre de İletişim Başkanlığı bünyesinde manipölasyon ve dezenformasyonla mücadele için Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle yapılan böyle bir düzenlemeyi basın ve ifade özgürlüğüne müdahalede bulunulduğu gerekçesiyle bu tür düzenlemenin Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle yapılamayacağını, kanunla yapılabileceğini söylüyor; Anayasa'ya aykırı bulduğu için de İletişim Başkanlığının bazı yetkilerini iptal ediyor. Aynı gün, bakın, medya doğal olarak bu kararı haberleştiriyor; İletişim Başkanlığının bazı yetkilerinin iptal edildiğini duyuruyor. Haberlere dair İletişim Başkanlığı tarafından bu kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı gün -bakın, bu İletişim Başkanlığından aldığım; manipölasyon nasıl yapılır- deniliyor ki: "Başkanlığımızın bazı yetkilerinin iptal edildiği yönündeki iddialara dair açıklama: 'Anayasa Mahkemesi, İletişim Başkanlığının basın ve ifade özgürlüğüne müdahale eden yetkilerini iptal etti. Kararın ardından Dezenformasyonla Mücadele Merkezi çalışmalarına devam edemez.' iddiası manipölasyondur." Bu da Anadolu Ajansından, aynı haber. Yani, AYM'yi manipölüyor, Anayasa Mahkemesinin sansürle ilgili kararını İletişim Başkanlığı sansürlüyor. İletişim Başkanlığı, manipölasyon yaparak AYM kararının manipölatif bir haber olduğunu topluma denetlemeye çalıştığı bütün aygıtlarla ulaştırmaya çalışıyor ve bizim bu yalana inanmamızı bekliyor; hepimizin, siyasi parti fark etmeksizin, toplumsal kesim fark etmeksizin hepimizin bu yalana inanmasını bekliyor. Üzgünüm "yalan" az kalır ama "yalan" demek zorunda kalıyorum. Ve sonra bu İletişim Başkanlığından ne bekleniyor? Dezenformasyon ve manipölasyonla mücadele. Sözü ettiğimiz rakamlar yani halkın bütçesi oldukça büyük rakamlar; öyle "Bu kalemler nereye harcandı? Niye şeffaf değil? Burada ne oluyor?" diyebileceğimiz rakamlar değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYŞEGÜL DOĞAN (Devamla) - Sayın Başkan, toparlıyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

AYŞEGÜL DOĞAN (Devamla) - Teşekkür ederim.

Bir manipölasyon örneği de bugünden. Yine, yurttaşlara buradan bir katkımız olsun çünkü bizi bunun için buraya gönderdiler. Biraz önce bir gazetecilik örneğinden bahsetti sevgili İstanbul Milletvekilimiz Cengiz Çiçek; 1988'de Birand'ın Sayın Öcalan'la yaptığı gazetecilikten bahsetti ve bakın, bugün, burada, bunu alıntılama ihtiyacı hissediyor. Eğer bir ülkede gazeteciler özgür değilse, toplum haber alamıyorsa, bilgi edinemiyorsa o ülkede demokratik bir siyasal hukuk düzeninden bahsetmek mümkün değil, demokrasi standartlarından bahsetmek mümkün değil. O yüzden, Türkiye, aynı zamanda hem içeride hem dışarıda çok önemli bir kararın eşiğinde.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)-

AYŞEGÜL DOĞAN (Devamla) - Alacağı karar içeriği de dışarıyı da etkileyecek; demokrasi mi yoksa giderek demokrasiden uzaklaşmak mı?

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Diyarbakır Milletvekili Mehmet Kamaç'ın.

Buyurun Sayın Kamaç. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA MEHMET KAMAÇ (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben de Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve Cumhurbaşkanlığının değerli bürokratları; sizler de hoş geldiniz.

Gönül isterdi ki bu kürsüye çıkan arkadaşlarımız -ben özellikle Diyanet bütçesi üzerine konuşacağım için söylüyorum- Diyanet bütçesi üzerine konuşan arkadaşlar bu ülkede var olan ama aslında yok sayılan diğer kesimlere de birer selam gönderselerdi. Ben buradan bu ülkede yaşayan Ezidileri, Süryanileri, Musevileri, İsevileri, Müslümanları, Alevileri, Şiileri, Caferileri, hepsini saygıyla selamlıyorum, onlar bu ülkenin değerleridir diyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, biz buradan Diyanet İşleri Başkanlığının bütçesini konuşuyoruz. Diyanet İşleri Başkanlığı çok farklı bir kurumdur yani bunu kurgularken ya da bunu konuşurken tek cepheden baktığınızda birçok boyutuyla çok derin yanlışlar yaparsınız; bunu teke indirdiğinizde, en basitinden dinî bir tarafa bıraktığınızda, azınlıkları bir tarafa bıraktığınızda çok derin yanlışların içine girersiniz.

Şimdi, biz burada Diyaneti konuşuyoruz, Diyanetin Kürtlere bakışını konuşuyoruz, diyoruz ki: "Ya, bu Kürtçe dili Mecliste yasak, sınıfta yasak, mahkemede yasak, ya, ama bir de camide yasak." (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Allah aşkına, bunu dinin hangi yerine sığdırıyorsunuz? Bakın, kimi yerlerde imamlar Kürtçe vaaz verdikleri için KHK'yle ihraç edildiler yani bunun size yüzlerce örneğini verebiliriz.

Diyanet, dijital platformlarda "Din nedir?" sorusunun cevabını verirken 19 dilde yayın yapıyor Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve bu 19 dilin içinde ne var biliyor musunuz? Almanca var, Arnavutça var, Çince var, Danca var, Felemenkçe var, o'ca var, Fince var, her şey var ama bir tek Kürtçe yok! Ya, bunu bir tek bir şekilde açıklayabilirsiniz; ya gerçekten Kürtler bu dini Diyanetten daha iyi biliyor ya Rûm suresinin 22'nci ayetinde "Bütün diller Allah'ın ayetleridir." dediğinde "Kürtler hariçtir." diye bir gizli ibare vardır ya da bunun içinde gerçekten bir asimilasyon politikasını aramak gerekiyor. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Diyanet İşlerinin asli görevlerinden bir tanesi toplumu din konusunda aydınlatmaktır. Biz öyle bir topluma döndüğük ki halaylarımızı ağıtlarla, trajedilerimizi de aslında fıkralarla anlatmaya başladık. Ben bunu Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın affına ve hoşgörüsüne sığınarak onun dedesi ve kendi dedem üzerinden şekillendirerek anlatacağım.

Benim dedem ve Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın dedesi camiye gidiyor, hutbeye gidiyorlar, namazlarını kılıyorlar, dönüyorlar. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın dedesi çat pat Türkçe biliyor fakat benim dedem tek bir kelime bilmiyor. Cami çıkışında benim dedem soruyor Cumhurbaşkanı Yardımcımızın dedesine, diyor ki: "Yahu, imam ne dedi?" Şimdi, o da anlamamış ama anlamadığını da belirtmek, şey yapmak istemiyor ve diyor ki: "Vallahi imam dedi ki: 'Türkçe bilmeyenler cennete giremez.'" Olay burada bitti mi? Bitmiyor. Benim dedem evine gidince kapıyı çalıyor, eşi kapıyı açıyor, dedem iki gözünü iki çeşme içeri giriyor, hanımı soruyor, diyor ki: "Yahu, Bey, ne oldu?" "Vallahi hiç sorma, imam bugün camide vaaz verirken 'Vallahi Türkçe bilmeyenler cennete giremez.' demiş." diyor. Eşi de diyor ki: "Ya, çok fazla içerlenme; sonuçta yaşıyorsun, öğrenirsin birkaç kelime." O da diyor ki: "Ya, ben kendime ağlamıyorum ki Hazreti Muhammed Türkçe bilmiyordu, ben ona ağlıyorum." (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Şimdi, Diyanet İşleri Başkanlığı camilerde Kürtçeyi yasaklıyor. Kürtçe hutbe yasaktır bu ülkede. Ben size bir ayetle bir örnek vereceğim, ayeti böyle cümle cümle açıklayacağım.

Seyda, burada mısınız? Seyda da burada; bir yanlışım varsa lütfen düzeltin. İbrahim suresi 4'üncü ayeti diyor ki:

(Hatip tarafından İbrahim suresinin 4'üncü ayetikerimesinin bir kısmının okunması)

MEHMET KAMAÇ (Devamla) - "Biz göndermedik." Şimdi, cümle cümle söylüyorum:

(Hatip tarafından İbrahim suresinin 4'üncü ayetikerimesinin bir kısmının okunması)

MEHMET KAMAÇ (Devamla) - Neyi? "Hiçbir elçiyi." Nasıl? Diyor ki:

(Hatip tarafından İbrahim suresinin 4'üncü ayetikerimesinin bir kısmının okunması)

MEHMET KAMAÇ (Devamla) - Doğru mu Seyda?

Ve alt cümlesini kuruyor, diyor ki:

(Hatip tarafından İbrahim suresinin 4'üncü ayetikerimesinin bir kısmının okunması)

MEHMET KAMAÇ (Devamla) - Neden? Ayetin Türkçesini söylüyorum, diyor ki: "Biz hiçbir kavme kendi dilinden başka bir dille peygamber göndermedik."

Ya, Allah bütün kavimlere kendi dilleriyle peygamber gönderiyor ama siz, Kürt halkına kendi dilleriyle bir imam göndermiyorsunuz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Bununla bitti mi?

Bakın, değerli arkadaşlar, bu ülke bir inançlar mozaiğidir; bu ülkede yaşayan Museviler var, İseviler var, azınlıkların hakları var. Diyanet bütçesini konuşurken sadece Sünni Müslüman'ın meselesini konuştuğumuzda siz bu meseleyi, bu sorunu çözmüş olmuyorsunuz.

Onun için, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, gerçekten de Diyanetin Audi üzerinden, şatafat üzerinden tartışılması hiç doğru bir şey değil, bu esaslara giderek bizim Diyaneti tartışmamız gerekiyor. Ya, bu insanlar; İseviler, Museviler bu ülkede vergi vermiyorlar mı? Onların neye inanacaklarına kendilerinin karar vermesi gerekmiyor mu? Peki, onların kiliselerinde onlara ayın yaptırın, onlara ibadet yaptırın insanların maaşlarının da olması gerekmiyor mu ya da onların hizmetlerinin verilmesi gerekmiyor mu? Bu yok sayılıyor, zaten burada bir şey yok.

Önemli bir şey söyleyeceğim değerli arkadaşlar. Ezidiler, bu ülkenin hakikaten en kıymetli inanç gruplarından biridir ve bir halktır. Bakın, 2014 yılında Ezidiler o katliamla karşı karşıya gelirken, hâlen bu ülkede bile Ezidilerin kaçırılan kızları, kadınları köleleştirilirken Diyanet İşleri Başkanlığı eğer çıkıp tek bir cümle kurmuyorsa Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, bu Diyanet tartışmalı bir Diyanettir; bunu tartışmamız gerekiyor. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Not almanızı istiyorum, ricayla söylüyorum; bir örnek vereceğim size: Şurada, özellikle Viranşehir Altınbaşak Mahallesi'ne bağlı Işıklı köyündeki Ezidiler; bakın, bu insanların mülklerine silah zoruyla el konuldu ve yıllardır açtıkları davalarda bir sonuç elde edemiyorlar. Bu insanlar 80'i yıllarda Avrupa'ya göç ettirilmiş, kendi mülklerini de geri almaya çalışıyorlar ama iade edilmiyor mülkleri; silah zoruyla...

SIRRI SAKİK (Ağrı) - İslamiyet adına...

MEHMET KAMAÇ (Devamla) - Şimdi, buradan bir şeyi daha belirtmek gerekiyor Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız: Bakın, imamların ya da Diyanet İşleri Başkanının cübbesi neden iliksizdir? Önemli nokta burası: Diyanetin bu ülkede bütün dinlerin, inançların ve mezheplerin bir kurumu olması gerekiyor ve Diyanetin özerk olması gerekiyor; o cübbenin iliksiz olmasının da temel sebebi o, özerk olmalı. Siz, Diyaneti iktidarın emrine verirsiniz sonuçta Diyanet gelir, iktidardan emir alarak iş yapar, birileri de şatafat üzerinden, Audi üzerinden, şu bu üzerinden Diyanetin şahsiyetiyle oynar, oysa çok önemli bir kurum, bunun farkındayız.

Şimdi, buradan size İmam Ebu Hanife'nin hayatını anlatayım. Neden düğme iliksizdir? İmam Ebu Hanife hicri 80 ve 150 yılları arasında yaşamış, Hanefi mezhebinin kurucusu fakat ne yapıyor İmam Ebu Hanife? Abbasi devletleri zamanında yaşamış, Emevilerin Arap milliyetçiliğine dair, daha doğrusu Emevi milliyetçiliğine dair yönetim şekline ve ehlibeyit ile sahabelere karşı zalimane davranışlarına karşı teslim olmuyor; kadılık teklif ediliyor, olmuyor. Ne oluyor? Emevilerin yıkılması için Abbasilere destek veriyor, sonra Emeviler yıkılıyor, yerine Abbasiler geliyor. Abbasiler de Emevilerin yaptığının aynısını yapıyorlar ve İmam Ebu Hanife onlara da karşı çıkıyor. Abbasi halifesi biliyor, baskıyla yola gelmeyecek, hediye gönderiyor, diyor ki: "Ya, şunu götürün, bunun ilmi derinliği ve toplumsal etkinliği var, hediyeyi götürün, İmam Ebu Hanife'ye verin, hani gönlü hoş olsun."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı.)

BAŞKAN - Buyurun.

MEHMET KAMAÇ (Devamla) - İmam Ebu Hanife gönderilen hediyeyi reddediyor "Bu, beytülmalıdır. Vallahi, Abbasi halifesi bana sadece mescidin kapılarını sayma görevi verse ben yine yapmam." diyor. Bir şey söylüyor, diyor ki: "O zaman söyleyin, Musul halkı isyan etmiş, onlar için bana bir fetva versin." Diyor ki: "Vallahi, ben o fetvayı vermem." Ondan sonra Abbasi halifesi bunu alıyor, kırbaçlıyor, zindana atıyor, 70 yaşındaki Ebu Hanife zindanda kırbaç altında hayatını feda ediyor. Neden? Çünkü iktidarın önünde düğmesini iliklemeyen birisidir bu. (DEM PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, burada, din ve tarihsel arka planının kendisi bir şey değil, dinden ve tarihsel arka plandan neşet eden hukukla bu ülkede barışı elde edebiliriz, bu ülkede var olabiliriz.

Bu duygu ve düşüncelerle hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası İstanbul Milletvekili Celal Fırat'ın.

Buyurun Sayın Fırat. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA CELAL FIRAT (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başında bizi izleyen sevgili haklarımız; Diyanet İşleri Başkanlığı, Aleviler başta olmak üzere tüm farklı inançtaki topluluklara her türlü baskıya, sindirme politikasına devam etmektedir, geçmişten günümüze şeyhülislamlık geleneğini sürdürmektedir. Bektaşî, Alevi veya Kızılbaş terimlerine düşman, farklılıkları "Vehhabi din ve inancı dışındaki topluluklar" olarak tanımlayan şeyhülislam geleneği yani şimdiki Diyanet, geçmişte olduğu gibi kanun yerine fetvalar veriyor, yöneticilerinin yaptıkları hata ve zulümlere de din adına bahaneler uydurmaya devam ediyor. Cumhuriyet tarihi boyunca bu uygulamalar hiç değişmediği gibi, Alevi köylerine cami yapılıyor, cemevleri yasaklanıyor, Alevilerin inançsal ritüelleri asimilasyona uğrattılıyor. Biz Alevilerin hiç bir inançsal ritüelinde kimlik, inanç, cinsiyet, siyasi görüş ayrılığı beyanı ve iması yokken sizin bu acımasızlığınızı elbette ki tarih yazacaktır.

Diyanet İşleri Başkanlığının toplumun sadece bir kesimine yönelik faaliyet yürütmesi asla kabul edilemez. İnanç, ibadet sivil hayatın olağan akışına bırakılmalıdır. Biz diyoruz ki: Devlet, bütün inançlara eşit koşullarda davranacağı bir sistem kurmalıdır.

Sayın milletvekilleri, Alevilerin istediği özgürlük, tüm toplum için topyekûn bir özgürlüktür. Kapitalizme karşı eşitlikçi hak ve adaletten yanadır. Alevilerin özgürlük anlayışı kurumsallaşmış din otoritesinin üstündedir. Elinizi bir kere vicdanınıza koyun; bir kere de iki toplum arasındaki farklılıklara hoşgörüyle, sevgiyle baksanız, inancımızı ve kültürümüzü iki toplum için birleştirici unsur olarak kabul etseniz ne kaybedersiniz? Bu güzel coğrafyanın mayasını sevgiyle harmanlayan, anlattıklarını hâl dilinden yaşayarak insanlığa miras bırakan Pir Hünkar Hacı Bektaş Veli'nin aslan ile ceylanı bir arada barındırma sevgisinin size zararı var mıdır ya da Yunus'un "Mazlumun ahı indirir şahı." sözü size ders değil midir? (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Diyanet eliyle Alevi toplumunu dönüştürme, yolundan ayırmak, düşünsel, sosyal, politik gelişim süreçlerine müdahale etmek, geçmişte olduğu gibi bugün de faşizmdir.

Sayın milletvekilleri, 2025 yılı için teklif edilen 130 milyar liralık bütçe nereden gelecek? Derin yoksulluk yaşayan halkımızın sofrasından, alın terinden gelecek. İş Diyanet olunca biraz insaf demek, haram mı helal mi diye sormak gerekiyor. Harcadığınız devasa bütçeyi sadece temsil ettiğinizi söylediğiniz inanç kesimi için ödüyorsunuz; inanani, inanmayanı, Alevi'si, Şii'si, Şafii'si, Hristiyan'ı, Musevi'si, Ezidi'si gibi Diyanetin hiç temsil etmediği farklı inanç mensuplarının alın terinden alınan vergilerle 140 bin personelin, 89 bin caminin giderlerini karşılıyorsunuz. Bu yaptığınız hak da değildir, helal de değildir. Alevi yerleşim yerlerine ısrarla, zorla cami yapılıyor; imam atıyorsunuz, cami var, imam var, giderleri var ama cemaati yok. "İbadethanemiz" dediğimiz cemevlerimize "Kırmızı çizgimizdir." diyorsunuz. Buradaki bütün konuşmacılar kardeşlikten bahsediyor. Böyle kardeşlik olur mu? Herkes bilir ki gerçekten inanmak ya da neye inandığımız kişinin kendisiyle ilgilidir, insanın Hak'la olan vicdani ve içten bağıdır; zorla, dayatmayla inanç olmaz. Bu haksızlığı iliklerimize kadar hissediyoruz, reddediyoruz.

Sayın milletvekilleri, cihatçı terörist yapı HTŞ'nin Şam'ı ele geçirmesiyle devam eden süreç bölgede yeni trajedileri, korku ve kaygıları beraberinde getirmiştir. Özellikle Arap Alevileri toplumu ile diğer azınlıklar üzerindeki tehditler kaygı vericidir. Suriye'de radikal Selefilere dışındaki çoğu kesimler katledilme korkusu yaşıyor. Savaş halklara zulümdür, o topraklar kana, gözyaşına doymuştur. Suriye'deki Arap Alevilere yönelik baskı ve zulme karşı çıkmak en başta milyonlarca Alevi yurttaşın olduğu ülkemize düşer.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

CELAL FIRAT (Devamla) - Orta Doğu halklarının barış ve huzur içinde yaşayabilmesi adına herkes seslerini duyurmasına vesile olmalı.

Sayın milletvekilleri, hac vakti geldiğinde bir Sünni köy hacca giderken Alevi köyünde bir Alevi Bektaşî babasına denk gelirler. "Baba erenler, gel seni de hacca götürelim." derler. Baba erenler de kabul eder, hacca giderler. Sünni canlarımız hizmetlerini yaparken sıra şeytan taşlamaya gelir. Herkes bir taş alır, şeytanı taşlarlar. Baba erenler taşı alır, kalbine vurur: "Şeytan, şeytan, şeytan." Komşular gelir, baba erenler "Ne yapıyorsun?" "Şeytanı taşıyorum." der. "Şeytan orada değil, şeytan şurada." Der ki baba erenler: "Ben o şeytanı tanımıyorum. Benim şeytanım burada." (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, gelin, hep beraber bu ülkenin bütün sorunlarını, meselelerini diyalogla oturup konuşarak, muhabbet ederek çözelim diyor, Hak yardımcımız, Hızır yoldaşımız olsun.

Aşkla. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA SERHAT EREN (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başında bizi izleyen değerli halkımız, cezaevlerinde tutsak edilen arkadaşlarımız, kimliği, dili, özgürlüğü için mücadele eden, direnen Rojava'nın onurlu insanları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, Arşiv Dairesi Başkanlığıyla ilgili konuşacağım. Şimdi, arşivler, sadece bir ülkenin değil aynı zamanda toplumların ortak hafızasıdır, ortak hafıza kapılarıdır. Bu kapıların kapatılması hakikatleri gizlememeli. Bakın, geçmişi öğrenmek, bugünü anlamak ve geleceği inşa edebilmek açısından geçmişin karanlıkta kalan yanlarının aydınlatılması, o karanlık anlara ışık tutulması gerekiyor.

Bakın, ABD yirmi beş yıl, Almanya yirmi beş yıl, Fransa elli yıl, İngiltere yirmi beş yıl sonra arşivlerini kendi halklarıyla paylaşmış, uluslararası kamuoyuyla paylaşmışlardır. Bakın, Almanya İkinci Dünya Savaşı'ndan çıkmış, arşivlerini açmış, geçmişle yüzleşmiş, toplumsal barışını tesis etmiş ve geleceğini kurabilmiştir. Güney Afrika hakeza öyle. Birçok örnek verebilirim ama Türkiye'de durum ne? Yüz yıldır bu arşivleri açmaktan imtina ediyoruz, çekiniyoruz. Kürt sorunuyla ilgili yaşanan olaylar, bu olaylara ilişkin belgeleri açıklamaktan imtina ediyoruz, kaçınıyoruz. Peki, neden? Bakın, Osmanlı'dan bugüne dek Şeyh Sait'ten Dersim katliamına, oradan 80 darbesine, 90'lı yılların zulmüne, bombalanan Roboski'ye kadar bu tarih aralığında Kürtlerin yaşamış olduğu bu travmalar Kürtlerin toplumsal hafızasında ve devletin kayıtlarında derin izler bırakmıştır. Peki, derin izler bırakmasına rağmen niye bu arşivleri açmıyoruz, niye bu olaylara ilişkin belgeleri saklıyoruz, açmıyoruz, çekiniyoruz? Bakın, yıl 1922, 22 Temmuz 1922, Mustafa Kemal Meclis Başkanı; Meclis Başkanırken yapmış olduğu konuşmada ne diyor, biliyor musunuz? Kürtlerin yaşadığı bölgelerde yerel yönetimlerin derhâl kurulması gerektiğini söylüyor ve bunu da halkların kendi kaderini tayin hakkı kapsamında yapmak gerektiğini söylüyor. Aradan yüz yıl geçmiş, bırakın yerel yönetimleri konuşmayı, tartışmayı; Kürtler eşitlik, demokrasi, adalet istiyor diye bugün cezalandırılıyor.

Bakın, 1925 yılında Dahiliye Vekili Cemil Uybadın'ın hazırladığı raporda ne diyor? "Kürdistan umumi valilik ve sömürge usulüyle idare edilmelidir." diyor ve aynı raporda Hakkâri'nin özel yönetim biçimiyle yönetilmesi gerektiğini söylüyor. Yine, dönemin Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak ne diyor? Diyor ki: "Dersim'de koloni idaresi kurulmalıdır." Yahu, aradan yüz yıl geçmiş, zihniyet değişmemiş, politika değişmemiş, yöntemleri değişmemiş, hâlen Dersim'de ve Hakkâri'de sömürge hukuku kayyum eliyle yönetiliyor. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Bakın, Şark Islahat Planı'yla Kürtlerin Türkleştirilmesine karar verilir, hedeflenir, Kürtçe yasaklanır, Kürtçe yer isimleri değiştirilir. Aradan yüz yıl geçmiş, hâlen Meclis kayıtlarında "bilinmeyen bir dil" hâlen Kürt'ün şarkısı, türküsü yasak, hâlen Kürtçe eğitim veren kurumlar yasak.

Bakın, 1934 yılında İskân Kanunu'yla Kürtlerin yoğun yaşadığı bölgelerde bir nüfus değişimi yapılır, demografisi değiştirilir, Kürtler sürgüne gönderilir. Aradan yüz yıl geçmiş, maden ocaklarıyla, HES'lerle, barajlarla, köylerin boşaltılmasıyla, ormanların yakılmasıyla, yaylaların yasaklanmasıyla, Kürtlerin yoksullaştırılmasıyla Kürtlerin yaşadığı yaşam alanları yok edilmek suretiyle Kürtler bir kez daha sürgüne zorlanıyor; değişen hiçbir şey yok.

Sayın Başkan, bakın, eski Başbakanlardan Ferit Melen'in arşivlere düşen beyanlarına bakalım. Ne diyor? "Kürt sorunu sürgünler, hapisler, dayak ve baskıyla çözmeye çalıştık. Zira devletin bir politikası yoktur, zira siyasi partilerin bir politikası yoktu, sadece askerlerin bir politikası vardı. Ne oldu? Günün sonunda Kürt sorunu bizim doğurduğumuz ve şimdi de altından çıkamayacağımız bir noktaya gelmiştir." diyerek bir hakikati ifade etmiştir. Aradan yüz yıl geçmiş, hâlen devletin çözüme dair bir Kürt politikası yok, hâlen siyasi partilerin bir politikası yok, askere devredilmiş ve içinden çıkılmaz hâle gelmiştir.

Bakın Sayın Başkan, şunu ifade etmeye çalışıyoruz: Yüz yıl boyunca bu mesele inkârla, asimilasyonla, şiddetle, şiddetin her türüyle çözülmeye çalışıldı ama bir çözüm bulunamadı, daha da çok derinleşti.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

SERHAT EREN (Devamla) - O nedenle diyoruz ki: Gelin, bu arşivleri açalım. Ya, nerede yanlış yaptık, hangi yöntemleri kullandık, hangi yöntemler sonuç aldı, hangi yöntemlerle sonuç alamadık, neyi başardık, neyi başaramadık? Açalım bu arşivleri, buradan ders çıkaralım. Ders çıkaralım ki demokratik, eşit ve adil bir gelecek kuralım.

Bakın, bir çağrıda bulunmak istiyorum: Buradan başlayalım; Şeyh Sait ve arkadaşları, Seyit Rıza ve arkadaşları, Saidi Kürdi'nin mezar yerlerini açıklamakla başlayalım. Bir başlangıç yapalım, açalım arşivleri, yüzleşelim; korkmayalım, tarihimize yüzleşelim. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Açalım arşivleri, asit kuyuları ortaya çıksın, sürgünler ortaya çıksın, faili meçhul cinayetler ortaya çıksın, toplu katliamlar ortaya çıksın. Bunlar çıkmadan bizler gelecek açısından eşit, adil, demokratik bir gelecek kuramayız. Bunu yapmak zorundayız.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Şanlıurfa Milletvekili Mithat Sancar'ın.

Buyurun Sayın Sancar. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA MİTHAT SANCAR (Şanlıurfa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve bizleri ekranları başında izleyen bütün insanlarımız; hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum. Savunma Sanayii Başkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı bütçeleri üzerine söz almış bulunuyorum.

Savunma Sanayii bütçesi denildiğinde ya da Savunma Sanayii Fonu'yla ilgili her türlü terim çok masumlaştırıcı bir şekilde kullanılır oysa bunların esası askerî bütçedir yani doğru terim askerî harcamalardır. Güvenlik kavramı da esasen devlet odaklı ve askerî amaçlı bir kavram olarak kullanılır, geleneksel güvenlik anlayışı da böyle oturmuştur. Bugüne kadar da bu anlayıştan tam olarak vazgeçildiğini söylemek mümkün değil. Aslında güvenlik anlayışı özellikle soğuk savaştan sonra değişmeye başladı. Devlet odaklı ve askerî nitelikli savunma veya güvenlik kavramının yerine geçecek ya da onu genişletecek şekilde başka terimler üretildi. Bunların başında da insani güvenlik kavramı geliyor. İnsani güvenlik kavramı elbette devleti ve askerî amaçları odağına almıyor; insanı odağına alıyor. Devleti odağına alan güvenlik anlayışı sürekli askerî harcamalara yatırım yapar ve askerî harcamaların önemini vurgular; bizim şimdiki bütçemizde de durum bundan farklı değildir. Oysa insani güvenlik kavramı, insan ve toplum merkezli bir yaklaşımı esas alır. Bu kavramın kökü 1994'e kadar uzanıyor. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının aldığı bir karar var ve bu kararda da ayrıntılı olarak insani güvenlik kavramının ne anlama geldiği açıklanıyor. Kalkınma Programının 1994'te yayınlanan bu anlayışı daha sonra başka mecralarda ve zeminlerde de işleniyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ayrıntıya girmeyeceğim, güvenliğin insani nitelikte alınması ya da insani güvenlik anlayışı, insan odaklı, kapsayıcı ve önleyici boyutlarıyla tanımlanıyor. İnsani güvenlik, yoksulluktan ve korkulardan azade, onurlu ve özgür bir yaşam demek. Şimdi, burada elbette ulusal güvenliğin, millî güvenliğin bütünüyle bir kenara bırakıldığını, bırakılmasını öneren bir yaklaşımdan söz etmiyorum ama güvenlik anlayışının değiştirilmesi gerektiği yönünde güçlü bir akım ve eğilim söz konusu, bunun altını çizmek istiyorum çünkü devleti ve askerî harcamaları, askerî yatırımları esas alan güvenlik anlayışı, eninde

sonunda savaşlara yatırım yapmak anlamına geliyor. Evet, her askerî harcama savunma amaçlı olarak açıklansa bile sonuçta savaş harcaması ve savaş ihtimali temelinde gelişir.

Şimdi, buradan elbette savaşın karşıtı olarak kullanılan barış kavramına da geçebiliriz. Aslında barışın Türkiye'de sevilen, itibar edilen bir sözcük olduğunu söylememiz kolay değil; içselleştirilen bir değer olduğunu söylemek daha da zor; yaşanan bir durum, bir gerçeklik olduğunu söylemek ise imkânsız. Evet, barışın anlamı konusunda da farklı yaklaşımlar var. Barış denildiğinde ne kastediliyor, bundan ne anlaşılıyor; epeyce inceleme, araştırma, tartışma var. Ben bunların da ayrıntısına girmeden şunu söyleyeyim: Barış öncelikle bir toplumda çatışma varsa bunun sona erdirilmesi anlamına geliyor. Çatışmanın bitmesi barışın ilk aşaması, en önemli adımıdır, buna da negatif barış diyoruz.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra barışın karşıtı olarak savaş kavramının yerini giderek şiddet kavramı almıştır. Yani savaş meselesi sadece devletler arası bir sorun olarak, bir konu olarak ele alınmıyor; bu yaklaşımda, tersine, toplumların kendi iç meselesi olarak görünüyor. İşte, nerede olursa olsun, eğer bir çatışma ya da savaş varsa bunun sonlandırılması elbette önemli ve barışın da ön aşaması, ilk evresi olarak adlandırılır ama barış bundan ibaret değildir. Barış daha geniş bir kavram ve şiddetin de her türüne atıf yapan bir çözüm yolu olarak artık kabul ediliyor. Bu konuda da çeşitli ayrımlar yapmak mümkün. Mesela doğrudan şiddet zaten fiziksel şiddet olarak bildiğimiz çıplak güç kullanımı olarak tanımlanır ama bir de yapısal şiddet diye bir kavram var. Yapısal şiddet, insanların potansiyellerini yaşama imkânlarının ellerinden alındığı her türlü durumu ifade ediyor. Yani olan ile mümkün olan arasındaki açının, uçurumun fazlalaşması hâlinde bu bizi bir şiddet olarak kabul ediliyor. Barış ise sadece doğrudan şiddetin değil, aynı zamanda yapısal şiddetin de ortadan kaldırılmasını gerekli kılan bir durum olarak anlatılıyor hatta durumdan da öte bir süreç olarak anlaşılıyor. Şimdi, bizler de elbette bunları tartışıyoruz, yıllardır tartışıyoruz. Bizde de barış talebi sürekli gündemde ama maalesef bu konuda bugüne kadar istediğimiz sonuca ulaşamadık yani barış durumunu yaratamadık. Bunun neden böyle olduğunu elbette hepimizin serinkanlı ve olgun bir şekilde değerlendirmesi gerekiyor. Barışın kurulabilmesi için savaşı ya da şiddeti, yapısal şiddeti ortaya çıkaran nedenlerin ortadan kaldırılması gerekiyor. İnsanların kendileri olarak kendi potansiyelleriyle yaşama imkânlarının sağlanması gerekiyor. Eğer bir insanı dilinden, bir insanı kültüründen yoksun bırakırsanız bu onun kendi potansiyelinin altında yaşamaya mahkûm edilmesi sonucunu doğurur; bu da bir şiddettir. Eğer gerçekten barış istiyorsak, insanların bütün potansiyellerini eşit bir şekilde hayata geçirebilecekleri bir düzen yaratmak gerekiyor. Barışın bütünsel olduğunu da unutmayalım. Özellikle Türkiye'nin bulunduğu bölgede ve şimdi tartıştığımız meselelerle bağlantılı olarak baktığımızda bu bütünselliği daha iyi görebiliriz, önemini daha iyi kavrayabiliriz. Kürt sorunundan söz ettiğim herhâlde anlaşılmıştır. Şimdi, Türkiye'de barış meselesi, esas olarak Kürt sorununa demokratik çözüm, çatışmaların nihai olarak bitirilmesi hedefine yönelmek zorunda olan bir süreç ama bu sürecin işlemesi de o kadar kolay değil. Yani sadece barış sözlerinin edilmesiyle süreci ilerletmek mümkün olmuyor maalesef, onun için çeşitli adımlar atmak ve çeşitli tedbirler almak gerekiyor. Bir defa barışın dilini yerleştirmeye ihtiyaç var. Eğer eski alışkanlıklarla konuşmaya devam ederseniz barışın dilini yerleştirmeniz söz konusu olmaz, barışın dili yerleşmeden de barışı kurmanız mümkün olmaz diyeyim ya da çok çok zor olur. Bu nedenle, her gün öfke, nefret, düşmanlık içeren söylemleri tekrar etmek barışa giden yolu zedeler, barışa giden yolu tahrip eder, barış yürüyüşünü zorlaştırır. İkincisi, bir defa, bu barış dili, herkesin kaygılarını, umutlarını, beklentilerini ve endişelerini dikkate almayı da gerektirir. Yani Türkiye'de Kürt sorununda barış olacaksa bunun mutlaka bütün toplumu ikna edecek bir genişlikte, bir kapsayıcılıkta kurgulanması ve işletilmesi gerekiyor. Kaygılar, endişeler söz konusu olabilir. Sadece savaştan beslenenlerin muhalefeti bir kenara, onu dikkate almak gerekmez ama başka kaygıları olan insanları da mutlaka dinlemek ve bu kaygıları giderecek adımlar atmak gerekiyor.

Şimdi, barışı, Türkiye'de Kürt sorununda barışı kurabilmemiz için en başta bir bölgesel barış perspektifine de artık kaçınılmaz olarak ihtiyaımız var. Aslında uzun süredir böyle bu ama maalesef bu boyutu görölmek istenmiyordu. Şimdi, Rojava'dan söz ediliyor, Rojava sanki büyük bir tehdit merkezi olarak algılanıyor; Rojava sanki Türkiye'nin güvenliğini tehdit eden bir tehlike kaynağı olarak sunuluyor. Süre az ama yine de çok kısa söyleyeyim: Rojava'da elbette çok boyutlu, bütün alanlarda işleyen bir yaşam var. Ben, Nusaybin'de doğmuş, büyümüş bir insan olarak Rojava'yı çocukluğumda tanıdım çünkü karşı taraf Kamışlı'ydı. Benim ana dilim Arapça ama çocukluğumda Türkçe öğrendim. Akralarımın bir kısmı Kamışlı'da yaşıyordu, Kamışlı'ya gidip geldik, yürüyerek gidip geldik. Bu kadar iç içe geçmiş bir toplum gerçeğinden ve bir coğrafiyadan söz ediyoruz. Orada barışı orayı da kapsayacak şekilde, Rojava'yı da kapsayacak şekilde, Rojava'daki Kürtlerin haklarını da kabul edecek şekilde düşünmemek barış konusunda gerçekten yol almamızı da zorlaştırır hatta imkânsızlaştırır diyeyim.

Aslında üzerinde durulabilecek çok konu var ama ben çok kısa şunu da söyleyeyim: Barış istemek bazen zayıflık olarak görölüyor. Barış talebini dile getirenler sanki korkakmış gibi bir değerlendirmeye karşılaşabiliyorlar ama barışın ne kadar önemli olduğunu, savaş hakikatinin acısını yaşayan herkes çok iyi bilir. Barış çelebiliği diye bir şey var, o da savaşın yıkıcı hakikatini ve barışın yapıcı erdemini tanımakla oluşan bir durumdur. Şimdi, hepimizin bu konuda sorumlu davranma zorunluluğu vardır. Evet, insani güvenlik üzerine bir kalıcı bölgesel barışı kurmak mümkündür hatta bir mecburiyettir hepimiz için çünkü burada fay hatları çok fazla ve çok canlı. Bunlarla oynamaya kalkmak isteyen ya da oynamak isteyen güçler de fazla, onu da biliyoruz. O hâlde bizler bu fay hatlarının yaratabileceği büyük yıkımları ve felaketleri dikkate alan bir anlayışla sorunlara yaklaşmalıyız. O zaman görürüz ki hem ölkede hem de bölgede barış konusunda bizim katkımız çok büyük olur. Bunu son olarak şöyle söyleyeyim: "Barış" sözcüğünü bu kadar kullanmak, insani güvenlik, naiflik gibi de gelebilir sizlere "Ya bu çok naif bir konuşma." da diyebilirsiniz. Hatırlatmak belki gereksiz ama bu konularda uzun yıllar çalışmış bir arkadaşınızım. Bunların neden bu kadar hayati önem taşıdığını başka vesilelerle de bu kürsüden anlattık, başka yerlerde de anlattık ama anlatmaya devam ederiz.

Peki, o zaman son olarak şunu söyleyeyim: Ebedî barış mümkün mü? Kant 1795'te böyle bir kitap yayınlamıştı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAşKAN - Buyurun.

MİTHAT SANCAR (Devamla) - Kant'ın eserinin adı: "Ebedî Barış Üzerine Felsefi Deneme" Belki ütopyadır, doğru, peki, ütopya kötü bir şey midir? Hayır. Bunun için de Galeano'nun sözlerini aktaracağım size ütopyayla ilgili. Fernando Birri'ye atıf yapıyor, Arjantinli bir sinema yönetmenine. Bir soru soruluyor: "Ütopya ne işe yarar?" diye, Fernando Birri cevap veriyor: "Ütopya ufuk

çizgisidir, onun gibidir. Ona doğru iki adım atarım, o da iki adım uzaklaşır benden. On adım atarım, bu sefer on adım uzaklaşır; ufuk çizgisine erişilemez. O hâlde ne işe yarar bu ütopya? İşte, yürümeye, ilerlemeye, sürekli yürümeye, barış yolunda yürümeye."

Son söz Hasan Hüseyin Korkmazgil'den gelsin: "Kandan kına yakılmaz."

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Şahin.

#### IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

36.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, İstanbul Milletvekili Cengiz Çiçek'in 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde DEM PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bir konuyla ilgili düşüncemi paylaşacağım; Gülüstan Hanım, bu sefer çok fazla sataşmayacağım size.

Cengiz Çiçek konuşmasında "Kürtleri jeopolitik bir kart olarak görüyorlar." gibi bir ifade kullandı. Ya, bu ifadeyi doğru bulmadığımı ifade etmek isterim. Öncelikle bu topraklarda bir öz kardeşlik vardır yani hepimiz kardeşiz, dostuz, arkadaşız, en önemlisi akrabayız. Dolayısıyla, hepimiz bu ülkenin asli unsurlarıyız. Sorun yok mu? Elbette ki sorun var, sorunlar var. Bunu buradan, bu kürsüden farklı vesilelerle ifade ettik, yine ifade etmeye, tartışmaya devam edeceğiz. Yani bunun adına -bazı partiler "Yok." diyebilir, ben Kürt sorunu diyorum- ister "Kürt sorunu" deyin, ister "doğu sorunu" deyin, bir sorun var bu ülkede ve çözülmesi gerekiyor. Bu anlamda da bir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederim.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Başkanım, çok kısa, tartışmaya sebep olmayacak.

BAŞKAN - Buyurun, buyurun.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Bu sorunun çözümü adına da bir irade ortaya konulması gerekiyor, daha önce de konulmuş bu irade; belli vesayetler arasına sıkışmış, bir türlü çözülememiş. Bütün vesayetlere de karşı olduğumuzu ifade etmek istiyorum. Daha önce Türkiye'de bir çözüm süreci yürütüldü, tabii ki bunun yarım kalmasının sebepleri var. Şimdi bir çözüm iradesi konuşuluyor, tartışılıyor; biz bunu değerli buluyoruz, bunun altını özellikle çiziyorum. Bu sorunun çözümünün tek yolu tam demokrasi ve eksiksiz kamu düzeninden geçer ve biz bu konunun tartışılmasını, karşılıklı güven anlayışı içerisinde, samimi bir çözüm iradesiyle olgunlaştırılmasını değerli buluyoruz. Bu anlamda da bu iradeye, bu sürece samimi katkılar yapacağımızı da ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Başkanım, söz talep ediyorum.

BAŞKAN - Baki Bey'den sonra söz vereyim Sayın Gül.

#### III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

##### A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

##### A) CUMHURBAŞKANLIĞI (Devam)

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### B) MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### C) MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ (Devam)

1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### Ç) İLETİŞİM BAŞKANLIĞI (Devam)

1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### D) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) GELİR BÜTÇESİ (Devam)

BAŞKAN - Şahsı adına lehinde Kayseri Milletvekili Sayın Mustafa Baki Ersoy.

Buyurun Sayın Ersoy. (MHP sıralarından alkışlar)

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi üzerine şahsım adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle, yüce heyetinizi ve ekran başında bizleri izleyen yüce Türk milletinin tüm fertlerini saygılarımla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce, 17 Aralık 2016 tarihinde Kayseri 1'inci Komando Tugay Komutanlığında görevli askerlerimizin çarşı iznine çıktıkları esnada bindikleri halk otobüsüne hain terör örgütü mensupları tarafından düzenlenen saldırı sonucu 15 kahraman Mehmetçik'imizin şehit, 54 Mehmetçik'imizin gazi olduğu elim olayın yıl dönümünde şehitlerimizi rahmetle, gazilerimizi minnetle anıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; seçim bölgem olan Kayseri'nin bazı önemli taleplerini yüce Mecliste sizlerle paylaşmak istiyorum. Kayseri'miz, doğu ve batı, kuzey ve güney illerini birbirine bağlamasına, coğrafi olarak ülkemizin tam orta noktasında bir konuma sahip olmasına ve bulunduğu konum gereği her türlü kara ulaşımına elverişli olmasına rağmen maalesef hâlâ bir otoyol bağlantısı bulunmamaktadır. Bizler, Kayseri için Ankara-Niğde Otoyolu'na Nevşehir Acıgöl Kavşağı'ndan 100 kilometrelik bir bağlantı yapılmasını ve bunun yanında Kayseri-Niğde Otobanı'nın yapılarak Adana-Mersin Otobanı'na bağlanmasını talep ediyoruz. Bu bağlantılar, Kayseri'yi sadece batıya ve güneye değil ülkemizin kuzey ve doğu illerine de entegre ederek ticari ve sosyal anlamda avantaj sağlayacaktır; aynı zamanda, mevcut otoyolun da daha verimli kullanılmasını mümkün kılacaktır.

Bunun yanı sıra, Kayseri'nin uzun yıllardır beklediği hızlı tren projesi başlamış olup bu projenin en geç üç yıl içerisinde bitirilmesi elzemdir. Bu imalat süreçlerinin hızlandırılması tüm Kayserili aziz hemşehrilerimizin ortak beklentisidir. Bu anlamda, Sivas ve Yozgat'a ulaşan hızlı tren ağının Kayseri'ye de ulaştırılması hem vatandaşlarımızı rahatlatacak hem de şehir ekonomisini güçlendirecektir. Düz ova yapısı sayesinde Kayseri, bu projeyi en hızlı şekilde hayata geçirebilecek coğrafi koşullara sahiptir. Ulaşım altyapısının bu şekilde geliştirilmesi; sadece şehirler arası ticareti kolaylaştırmakla kalmayacak, tarım ve sanayi ürünlerimizin pazar erişimini hızlandıracak, üreticilerimize de büyük katkı sağlayacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kayseri'nin tarımsal potansiyelini en iyi şekilde değerlendirmek adına Sarımsaklı Ovası Sulama Projesi'nin ihalesinin bir an önce gerçekleştirilmesini, Yemliha Kapalı Sistem Sulama Projesi'nde çelik boruların hızla döşenmesini ve 2024 Yatırım Programı'nda yer alamayan Höbek Göleti'nin projeye dâhil edilmesini talep ediyoruz. Bu sulama projelerinin tamamlanması, tarımsal üretimde verimliliği artırarak hem çiftçimizin refahını yükseltecek hem de ülke ekonomimize katkı sağlayacaktır. Tarım sektöründeki bu iyileştirmeler, Kayseri'mizin üretim gücünü artırarak çiftçilerimizin emeğinin karşılığını almasını sağlayacaktır. Kayseri'nin hem ulaşım hem de tarım alanındaki bu taleplerinin yerine getirilmesi; şehrimizin ekonomik, ticari, sosyal ve tarımsal potansiyelini açığa çıkaracak, Kayseri'mizi hak ettiği konuma taşıyacaktır.

Sayın milletvekilleri, diğer bir husus olan, savunma sanayimizin en kritik konularından biri olan batarya ve şarj edilebilir pil konusunda 1981 yılında Kayserili hayırseverler tarafından yaptırılarak Türk ordusuna bağışlanan ASPİLSAN, lityum iyon pil üretimi konusunda da Kayseri'mizi Türkiye'nin merkezi konumuna getirecek yatırımları yapmış ve fabrikasını devreye almıştır.

Kayseri'miz, Cumhuriyet'in öncülüğünde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından başlatılan HIT-30 Türkiye Programı kapsamında ASPİLSAN'ın sahip olduğu altyapı sayesinde HIT pil teşviklerinin merkezi olabilecek konumdadır. Bu durumda da HIT-30 kapsamında pil organize sanayi bölgesinin kurulabilme potansiyeline işaret etmek istiyorum.

Bu vesileyle, 2025 yılının hem ülkemiz hem de sevdamız Kayseri'mize refah, sağlık, huzur ve mutluluk getirmesini Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyor; sevdamız Kayserispor'umuza ve Erciyes 38 Futbol Spor Kulübümüze başarılar diliyorum.

Bütçemizi de olumlu değerlendirdiğimizi ifade ederek hepinize saygılar sunuyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Kayseri dayanışması var bak.

Sayın Gül, kusura bakmayın, demin görmedim.

Buyurun.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Estağfurullah.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

37.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Diyarbakır Milletvekili Mehmet Kamaç'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde DEM PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Az önceki konuşmalarda "Kürtçe vaaz verdiği, hutbe verdiği için ihraç edilenler oldu, izin verilmedi." diye bir ifade kullanıldı. Diyanet İşlerinden aldığımız bilgiye göre asla böyle bir durum söz konusu değil, Kürtçe hutbe okuduğu için ihraç söz konusu değildir.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Yaşayanlar öyle demiyor.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Diyanet İşleri Başkanlığı; Kur'an-ı Kerim Meali, Peygamber Efendimiz'in Hayatı, Hadislerle İslam, Kur'an Öğreniyorum, Şafii İlmihali'ni Kürtçe basarak vatandaşlarımızın hizmetine sunmuştur, irşat faaliyetleri yapmaktadır.

Her zaman söylediğimiz gibi AK PARTİ, Cumhurbaşkanımız liderliğinde inkâr, ret politikalarını sona erdiren bir partidir. Nerede olursa olsun -"Suriye'deki" diye ifadeler kullanıldı- Suriye'deki Kürtlerin de hamisi Türkiye'dir, varlıklarını her zaman kabul edecek şekilde Türkiye yanlarında olacaktır. Bunun ötesinde, birliğimizi, beraberliğimizi, kardeşliğimizi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Sokakta, çarşıda, pazarda Kürt'üyle Türk'üyle, Alevi'siyle Sünni'siyle biz 85 milyon biriz, beraberiz, kardeşiz. Bunun ötesinde, akraba olmuş, kardeş olmuş, bin yıl bu topraklarda bir olmuş milletimizin bu birliğini bozan, bozmaya yönelik olan her türlü yaralayıcı dili, yaklaşımı da reddettiğimizi; bunun ülkemize, milletimize faydası olmadığını ifade ediyor ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Koçyiğit, buyurun.

38.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ederim.

Öncelikle, Sayın Abdulhamit Bey'e Diyanetin yanlış bilgi verdiğini üzülerek söylemek zorundayım çünkü bizzat DİAYDER üyesi olanlar tamamen Kürtçe hutbe verdikleri için ve Kürtçe mevlit okuttukları için tutuklandılar, cezaevine girdiler. Daha önemlisi, Ali Boçnak, Kürtçe mevlit okuduğu için -Karslıydı- Ağrı Patnos cezaevindeydi, hasta tutukluydu ve en sonunda cezaevinde yaşamını yitirdi. Suçu neydi biliyor musunuz? Kürtçe mevlit okumak. Onun için, burada, Diyaneti esas alarak... Bence, en azından siz bunu yapmayın çünkü ne yazık ki bu ülkede bu zulüm, bu hukuksuzluklar yaşanıyor.

Diğeri, Kürtlerin hamisi olmaktan ziyade Türklerin, Kürtlerin kardeşi olmasını, Kürtlere barış eli uzatmanızı Kürtler tercih eder çünkü bu devirde kimsenin, hiç kimsenin hamisi olmasına ihtiyacı yok. Kürtler, tarihsel olarak Türklerle beraber bin yıldır iç içe yaşamışlar ve bundan sonra da eşit, özgür bir şekilde, demokratik ve gönüllü bir birliktelik çerçevesinde birlikte yaşamak istiyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - O anlamıyla, bugün, Türkiye Cumhuriyeti devletine ve onun şu andaki iktidarına düşen sorumluluk da gerçekten oturdukları her masada Kürtlerin hakkını, hukukunu sağlamaktır. Bu anlamıyla da bu hukuku, bir hamisi pozisyonuyla değil bin yıllık bir tarihsel kardeşlik ve ortak yaşam kültürünün ve birlikteliğinin gereği olarak yapmaları beklentimizi ifade ediyorum.

Genel Kurulu selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Başarır, buyurun.

39.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, görüşmeler sırasında AKP Grubundan duyulan üç cümleye ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şu an itibarıyla konuşmalar bitti. Muhalefet milletvekilleri ekonomiye ilişkin -emeklinin sorunları, sarayın giderleri, asgari ücret gibi- önemli sorular, önemli eleştiriler yöneltti ama AKP Grubundan üç cümle duyduk: "Gönül coğrafyamızda" "Türkiye Yüzyılı'nda" "Reis Recep Tayyip Erdoğan'la çözeceğiz." Ben bu gönül coğrafyasını çok merak ediyorum, nasıl bir yerde yaşıyorlar? Emeklilerin sorunları orada çözülecek; işçinin sorunları orada çözülecek; yoksulluk orada çözülecek; açlık, sefalet, yolsuzluk orada çözülecek. Bence, daha ciddi, daha somut, toplumu ve muhalefeti daha tatmin eden cevaplar vermeliyor yani gönül coğrafyamızda, Türkiye Yüzyılı'nda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Son cümlelerim...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Başarır.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bugün 97'ydi, belki 150'yi buldu; aynı ismi duyduk. Çok sevebilirler, çok saygı duyabilirler; ben de buna saygı duyuyorum saygı duymalarına ama Türkiye'nin çok önemli sorunları var, bütçe görüşmeleri var. Daha ciddi, daha bilimsel, daha akılcı ve toplumu, bizleri tatmin edecek konuşmalar yapsalar daha mutlu olurduk ama olmadı.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Çömez, buyurun.

**TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.**

Saygıdeğer milletvekilleri, hepimizin problemi var bu ülkede; kimilerinin az kimilerinin çok ama çözüm mekânı, çözüm mercisi yine bu Parlamento. Türkiye'de demokrasinin kurum ve kuralları daha da güçlü bir şekilde işler hâle geldikçe, hukuk devleti kimliği daha da güçlü işler hâle geldikçe, devlet kademeleri şeffaf ve denetlenebilir oldukça biz bu tartışmaları azaltıp başka gündemlere zaman ayıracağız sanıyorum. Türkiye'nin gerçek bir demokrasiye ihtiyacı var, bir hukuk devleti kimliğine ihtiyacı var; bunu güçlendirdikçe, hepimiz daha huzurlu, daha müreffeh, herkesin eşit ve birinci sınıf olduğu bir ülkede yaşayacağız.

Teşekkür ediyorum.

### III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

#### A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Eklî Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

#### A) CUMHURBAŞKANLIĞI (Devam)

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### B) MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### C) MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ (Devam)

1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### Ç) İLETİŞİM BAŞKANLIĞI (Devam)

1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### D) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### E) DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### F) MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### G) SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### Ğ) STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### H) GELİR BÜTÇESİ (Devam)

**BAŞKAN -** Söz sırası Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz'ın.

Buyurun Sayın Yılmaz. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

**CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ -** Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, ekran başında bizleri izleyen aziz milletimiz, vatandaşlarımız; sizleri şahsım ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan adına saygıyla, muhabbetle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

2025 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi sekizinci tur görüşmeleri kapsamında, Cumhurbaşkanlığı ile Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşların 2025 yılı bütçeleri ile 2023 yılı kesin hesapları üzerine yürütmeyi temsilen söz almış bulunuyorum.

Sözlerimin hemen başında, 751'inci Vuslat Yıl Dönümü'nde Anadolu'nun manevi mimarlarından Hazreti Mevlâna Celâlettin Rûmî'yi rahmetle ve minnetle yâd ediyorum. Bu gece yapılacak duaların, semaların ve evradışeriflerin Hak katında kabul olmasını niyaz ediyorum.

Hazreti Mevlâna, asırlar öncesinden yankılanan bir çağrıyla şöyle demişti: "Dünle beraber gitti ne varsa dünle dair, şimdi yeni şeyler söylemek lazım." Her gün yeni bir başlangıçtır, her yıl her bütçe yeni bir umuttur. Biz de bu çerçevede yüzümüzü geleceğe dönerek Türkiye Yüzyılı'nda halkımızın, milletimizin beklentilerini karşılamak üzere daha güçlü, daha müreffeh bir Türkiye yolunda bütçemizi Meclisimizin huzuruna getirmiş durumdayız. Sizlerin bugün yaptığı eleştiriler, görüşler, öneriler çok çok kıymetli. Bu çerçevede, yapıcı eleştiriler ortaya koyan tüm milletvekillerine, bütün parti gruplarından vekillerimize de teşekkür ediyorum.

Şahsıma ayrılan süre boyunca, gün boyunca ifade edilen hususlara, eleştirilere, fikirlere cevap vermeye çalışacağım. Vaktimin elvermediği veya hazırlık gerektiren birtakım hususlarda da daha sonra yine sayın milletvekillerimize dönüş yapacağız.

Değerli arkadaşlar, konuşmamın hemen başında Suriye'yle ilgili bazı konulara değinmek istiyorum. Bütçe görüşmeleri sadece ekonominin konuşulduğu platformlar değildir; bütçe vesilesiyle ülkenin her türlü konusu gündeme gelir, konuşulur; bu, geçmişte de böyleydi, bugün de böyle. Gayet de doğaldır, Meclisimiz bütün bu konuları ele almak durumundadır. Ben de Hükûmet olarak bazı fikirlerimizi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Suriye'de yeni bir dönemle karşı karşıyayız. Uzun zamandır devam eden otoriter bir yönetim, antidemokratik bir yönetim, bir diktatörlük devrilmiş, Suriye halkı yeni bir ortam oluşturmuştur. Şu anda, yeni bir döneme doğru geçici bir idare söz konusu; bundan sonra geçici bir hükûmet ve daha kalıcı bir siyasi yapıyla Suriye'nin yoluna devam etmesini bekliyoruz. Türkiye Cumhuriyeti olarak buradaki tavrımız, tutumumuz son derece açıktır. Biz, Suriye'de Suriye halkının tamamını kapsayan, hangi dinden olursa olsun, hangi mezhepten, inançtan, etnik kimlikten olursa olsun, Suriye halkının tamamını kapsayan bir siyasi yapılanmayı savunuyoruz ve buna katkıda bulunmak için elimizden gelen tüm gayreti sarf ediyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Suriye'nin toprak bütünlüğünden, egemenliğinden yanayız. Suriye'nin bir bütün olarak varlığını devam ettirmesini ve huzur içinde, refah içinde bir gelecek oluşturmasını istiyoruz. Başkalarına istikrarsızlık aktarmayan, komşularına, bölgeye istikrarsızlık aktarmayan, tam tersine hem kendi içinde huzuru, istikrarı yakalamış hem de tüm bölgenin huzuruna, istikrarına, refahına katkıda bulunan bir Suriye görmek istiyoruz. Bu, elbette kolay değil; içinde bulunduğumuz süreç elbette bazı belirsizlikler, bazı riskler içeriyor ama biz tüm gayretimizle Suriye halkının tamamının yanındayız, yanında olmaya devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, Suriye, çok çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış bir coğrafya; gidenler, Suriye'yi görenler bilirler, şehir kültürü son derece gelişmiş, estetiği gelişmiş bir coğrafya; ticareti bilen, ekonomiyi bilen bir coğrafya ve ben inanıyorum ki uygun şartlar oluştuğunda Suriye çok hızlı toparlanacaktır; yeter ki hep birlikte destek olalım.

Maalesef, geçtiğimiz on üç-on dört yılda Suriye'nin altyapısı, ekonomisi, kurumları tahrip edildi. Şimdi yeniden inşa zamanı; Suriye'yi ekonomisiyle, kurumlarıyla, altyapısıyla hep birlikte inşa etmek durumundayız. Burada da uluslararası topluma ve tüm sorumlu ülkelere görev düştüğünü ifade etmek isterim. Gelin, hep birlikte Suriye'nin yeniden inşa sürecine katkıda bulunalım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Özellikle, Birleşmiş Milletlerden Avrupa Birliğine, bölgedeki dost, kardeş ülkelere varıncaya kadar el birliğiyle bunu yapmamız lazım ve bunu Suriye halkıyla birlikte yapabiliriz. Geçen bir manzara gördüm televizyonda, Suriyeli vatandaşlar bu yaşanan devrim -diyelim- sonrası sokakları temizlemeye çalışıyorlar, ellerinden geldikçe sokaklarını, evlerinin önünü temizlemeye gayret ediyorlar. Bunu yapan bir toplum, kendi geleceğini de çok iyi inşa eder; yeter ki biz birlik, beraberlik içinde onlara destek verelim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Yeniden inşa süreci oluşukça, Suriye'de güvenlik oluşukça, siyasi istikrar oluşukça, altyapı ve ekonomi belli bir noktaya geldikçe ülkemizde uzun yıllardır misafir ettiğimiz Suriyeli kardeşlerimiz de ülkelerine, vatanlarına onurlu bir şekilde, güvenli bir şekilde, gönüllü bir şekilde dönme imkânına kavuşmuş olacaklardır. Tabii ki bu da bir anda gerçekleşecek bir hadise değil, başlamış bir süreç, zaman içinde bunun etkilerini daha fazla göreceğiz; yeter ki Suriye'de uygun, elverişli ortamı hep birlikte oluşturalım.

Suriye, terörün yuvalanıp komşu ülkeleri tehdit ettiği bir ülke değil istikrar üreten bir ülke olacaktır ve bu çerçevede Suriye'deki bu istikrara, bu olumlu gelişmelere dışarıdan hiçbir gücün müdahale etmesini istemiyoruz. Özellikle İsrail'in Golan Tepeleri'ni aşan işgal ettiği alanları genişletici eylemlerini son derece tehlikeli görüyoruz ve Suriye'nin istikrarını bozmaya çalışan eylemler olarak görüyoruz. İsrail başta olmak üzere hiçbir ülke, bu kadar acı çekmiş, onurlu bir şekilde direnmiş, ülkesini inşa etmeye çalışan bu halka bunu yapma hakkına sahip değildir; bu eylemleri gayrimeşrudur, bunları hiçbir şekilde tasvip etmediğimizi buradan ifade etmek istiyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Hiçbir yabancı güç; Suriye'nin istikrarını bozucu, Suriye'nin geleceğini inşa etme çabasını tahrip edici bir tutum içine girmemelidir. Tabii, aynı temennileri Gazze için de ifade etmek istiyorum; Batı Şeria için de, Filistin halkı için de ifade etmek istiyorum.

Bugün, çok uzun bir mücadeleyle birçok acılar yaşayarak Suriye halkı bugünkü ortamı oluşturdu. Sabrettiler ve zafere ulaştılar, sabredenler zafer kazandılar; bunu gönülden kutluyoruz. İnşallah Filistin halkı da uzun yıllardır süren bu mücadelelerini bir gün zaferle taçlandıracaklar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - İnşallah.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bundan da hiçbir şüphe duymuyoruz ve Türkiye Cumhuriyeti olarak haklı mücadelelerinin yanında olmaya sonuna kadar devam edeceğiz; Filistin halkının, Filistin davasının yanında olmaya devam edeceğiz; bunun da altını özellikle çizmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, çeşitli konular var, onlara geçmeden önce ben AK PARTİ olarak, Cumhurbaşkanlığı olarak bazı konulardaki temel bakış açımızı paylaşmak istiyorum. Yirmi küsur yıldır bu ülkenin yönetimindeyiz, yaptığımız hizmetler saymakla bitmez; sayarsak buradaki vakit de yetmez. Altyapıdan, ekonomiden demokratik reformlara, sosyal alandaki birçok açılımdan dış politikada ülkemizi taşıdığımız yere varıncaya kadar çok çeşitli başlıklarda sayabileceğimiz çok çok hizmetler var, eserler var; bunları çeşitli vesilelerle de ifade ediyoruz, ifade etmeye de devam edeceğiz. Ancak en az bu hizmetler kadar önemli olan, bizim bu hizmetleri yapmamızı sağlayan zihniyetimizdir, bakış açımızdır.

Ben bu bakış açımızdan bazı noktaları paylaşmak istiyorum. Bizim zihniyetimiz -bugün bir arkadaşımız da değindi- Şeyh Edebalı'nın ifadesine dayanır: "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." Bizim zihniyetimizin temeli budur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Böyle bakmasak bu kadar hizmeti yapamazdık, bu kadar reformu gerçekleştiremezdik. Bizim zihniyetimiz milleti esas alır. Cumhurbaşkanımız zaman zaman söyler, "AK PARTİ'yi millet kurdu, biz sadece tabelasını astık." der. Bizim anlayışımız budur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Cumhur İttifakı'nı da millet kurmuştur. 15 Temmuzdan sonra, o gece ve izleyen günlerde sokaklarda, meydanlarda bizatihi milletimizin kurduğu bir ittifaktır. Cumhur İttifakı'nı da böyle görüyoruz. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Bizim anlayışımız, millet ile devletin farklı yönleri baktığı bir anlayış değildir. Türkiye bundan uzun yıllar çekti; devlet ile milleti ayırıştırıran, devleti başka bir tarafa bakar, milleti başka bir tarafa bakar gösteren anlayışlara karşıyız. Böyle olan bir ülkenin gelişmesi, güçlenmesi de mümkün değildir. Devlet ile milleti çatıştırdığınız bir ortamda ne devlet kazanır ne millet kazanır, başkaları kazanırlar. Bizim anlayışımız, millet ile devleti buluşturan bir anlayıştır; millet ile devletin aynı yöne baktığı, aynı vizyonla, aynı hedeflerle hareket ettiği bir anlayıştır. Dolayısıyla, bugün geldiğimiz nokta, özellikle yaptığımız birçok demokratik reform işte, bu zihniyetimizin bir sonucudur.

Yine, bizim millet anlayışımız ırka dayalı, belli bir etnik kimliğe dayalı, belli bir kesime dayalı bir anlayış değildir. Biz köklü bir tarihten gelen, köklü bir medeniyetin bugünkü temsilcileri olan bir milletiz ve biz, hiçbir zaman dar bir milliyetçilik anlayışına sahip olmadık. Bizim anlayışımız kapsayıcı bir millet kavramına dayanır ve o milletin tüm unsurlarını, tüm zenginliğini kapsayan bir anlayıştır. Bunu da buradan bir kez daha ifade etmek isterim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu anlayışımızı elbette modern dünyanın geldiği demokratik birikimle, hukuk devletiyle, eşit vatandaşlık kavramıyla da bütünleştirdiğimizi ifade etmek isterim.

Bu zihniyetimizin sonucudur ki biz, her türlü vesayete karşı olduk. Uzun yıllar ülkemiz vesayetçi bir demokrasiyle yaşadı, eksik bir demokrasiyle yaşadı. Çeşitli dönemlerde askerî müdahaleler yaşadık, ara dönemlerde de, o -iki diyelim- darbe arası dönemlerde de çeşitli mekanizmalarla millî iradenin baskı altına alındığı dönemler yaşadık; bürokratik, askerî vesayet dönemleri yaşadık. En son FETÖ'ye varıncaya kadar çeşitli vesayet odaklarının millî iradeye karşı, halkın seçtiği insanlara karşı halktan yetki almadan, halkın rızasını almadan yönetme hakkını kendinde gören topluluklar gördü ama bugün, çok şükür, Türkiye o vesayetçi anlayışları tarihin çöplüğüne atmıştır. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Hiçbir şey değişmedi Sayın Yılmaz, bugünün vesayetçisi sizsiniz!

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Esenyurt gibi, tıpkı Esenyurt gibi!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Her türlü vesayetçi anlayışı reddediyoruz.

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Etmiyorsunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Vatandaş özgür iradesiyle belli bir dönem için kendisini kimlerin seçeceğine karar verir...

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Dersim de bunlara dâhil değil mi, Hakkâri de bunlara dâhil değil mi?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - ...onların performansına bakar, başarısına bakar, bir sonraki seçimde devam ettirir veya ettirmez.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - E, kayyumları ne yapacağız?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Çok şükür, AK PARTİ olarak, Cumhur İttifakı olarak bu aziz milletten özgür iradeleriyle defalarca yetki aldık ve yetki almaya devam ediyoruz; bunun için aziz milletimize şükranlarımızı sunuyoruz. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Bizim anlayışımız, yine "ben" değil "biz" diyen bir anlayıştır; ortak akla, istişareye inanan; bunu tarihinden, geleneğinden, manevi değerlerinden, bugünkü çağdaş kavramlara varıncaya kadar getiren bir anlayıştır. Orta vadeli programın hazırlanmasından kalkınma planlarına, sosyal politikalardan reformlara, her alanda bir politikadan etkilenen kim varsa, hangi kesim varsa onlarla bir araya gelmeyi, tartışmayı, konuşmayı, politikalarımızı şekillendirirken ve icra ederken ortak akılla hareket etmeyi yine temel bir düstur olarak görüyoruz.

Değerli arkadaşlar, yine, bizim şöyle bir zihniyetimiz var: Biz ne geçmişin şartlarında kalıyoruz ne de bir hayalî gelecek uğruna geçmişimizden kopuk yaşayan bir zihniyete sahibiz; tam tersine, geçmişimizi, medeniyet değerlerimizi sonuna kadar sahipleniyoruz; geçmişle bağımızı, köklü geleneğimizle bağımızı muhafaza ediyoruz ama bir taraftan da bütün bu geçmişten aldığımız güçle, birlikle, değerlerle modernleşiyoruz, geliyoruz ve kalkınıyoruz, geleceğe bakıyoruz. Biz geçmiş ile geleceği, birbirinin rakibi, alternatif olarak değil birbirini bütünleyen, tamamlayan süreçler olarak görüyoruz. Nevzuhur toplumların, devletlerin gelecek inşa etmekte de ne kadar zorlandığını, ne kadar olumsuz şartlar içinde yaşadığını da hep birlikte biliyoruz. Geleneği olanın geleceği olur. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Bu anlayışla hareket ediyoruz.

Ve biz, inancımız gereği her alanda "tevhit" kavramını çok önemli görüyoruz; "birlik" kavramını. Ama bizim "birlik" anlayışımız birtakım dar modernist çevrelerin ortaya koyduğu homojenlik anlamına kesinlikle gelmiyor; bizim "birlik" anlayışımız, "tevhit" anlayışımız kesret içinde vahdettir, çokluk içinde birliktir. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Böyle görüyoruz ve böyle yaklaşıyoruz hadiselerle. Bu temel zihniyetimizi buradan ifade etmek istedim çünkü hiçbir şey rastgele olmuyor; bir zihniyetiniz varsa, bir bakışınız varsa, değerleriniz varsa politikalarınız oluyor; çeşitli alanlarda değişiklik yapma, dönüştürme iradeniz oluyor. Bunlardan bağımsız bir şekilde, sıg bir şekilde ortaya konan hiçbir düşüncenin köklü bir etki yapmayacağını da buradan ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, bu çerçevede şunu da ifade etmek isterim: Alevi ve Kürt vatandaşlarımızla ilgili çok sayıda fikirler ortaya konuldu, görüşler ortaya konuldu, farklı partilerden son derece olumlu fikirler de geldi ama elbette katılmadığımız birtakım ifadeler de oldu. Ben de kendi bakışımızı ifade edeceğim, buna da hiç kimse katılmak zorunda değil; kimseyi yüzde yüz ikna etme gibi bir sorumluluğumuz yok, hiçbirimizin yok. Önemli olan, kendi bakışımızı, inandığımız şey neyse samimi olarak ortaya koymak ve paylaşmaktır diye düşünüyorum. Bir defa, Kürt vatandaşlarımız ülkemizin eşit vatandaşlarıdır, onurlu vatandaşlarıdır. Bizim Kürtlerle veya Kürtçeyle bir sorunumuz yoktur. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Bizim terörle, hukuk dışı yapılarla; ülkemizin huzurunu bozan, ülkemizin birliğini bozma riski olan yapılarla sorunumuz vardır. Çok açık ve net, bunu böyle görmemiz lazım. Hiç kimsenin de Kürt vatandaşlarımızın tamamını temsil etme hakkı yoktur; böyle bir yaklaşım sergilendiğini görüyorum ben zaman

zaman, buna hiç kimsenin hakkı yok. Bir defa, bu, Kürtlere en büyük haksızlıktır. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Her topluluk gibi Kürtler de homojen değildir; farklı görüşleri vardır, farklı siyasi anlayışları vardır, farklı inanç grupları vardır; farklı talepleri, beklentileri vardır. "Ben bütün Kürtleri temsil ediyorum." "Kürtler adına konuşuyorum." gibi bir tavrın hiçbir şekilde demokratik olmadığını, Kürtlere de haksızlık olduğunu buradan ifade etmek istiyorum.

Bizim meselemiz, terörsüz Türkiye'dir. Türkiye Yüzyılı'nı, 85 milyon için huzurun yüzyılı yapmaya niyetliyiz ve kararlıyız. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Bu çerçevede de demokratik standartlarımızı, hukukumuzu geliştirmeye, varsa eksiklerimiz onları tartışıp gidermeye her zaman açık olduk; bugüne kadar da birçok adımı biz attık Cumhur İttifakı olarak, AK PARTİ olarak; bundan sonra da vatandaşlarımızın sorunlarına her zaman duyarlı olmaya, onların taleplerini, beklentilerini her zaman dikkate almaya devam edeceğiz. Ama bir taraftan da şunu söylemek zorundayım: Terörün gölgesinde siyaset olmaz. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Nasıl ki demokrasi askerî ve bürokratik vesayet altında olmazsa hiçbir siyasi partinin de terör örgütlerinin gölgesi altında siyaset yapmaması gerekir. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Kendi siyaseti neyse ona saygı duyarız, demokratik siyasetine saygı duyarız, fikirleri ne ise onları ifade etmelerine saygı duyarız ama birtakım "vesayetçi" denebilecek örgütsel müdahalelerle şekillenen siyasetin sivil ve demokratik siyaset olamayacağını da açık bir şekilde ifade etmek isterim.

Diğer yandan, Kürt kardeşlerimizle ilgili veya Alevi kardeşlerimizle ilgili ortaya konan düşünceler, fikirler tartışılırken şu noktanın da altını çizmemiz lazım: Biz bir tarihten geliyoruz, bu coğrafyanın yaşadığı bir tarih var, tecrübe var ve uzun zamandır bu coğrafya üzerinde oynanan oyunlar var, emperyalist müdahaleler var; çeşitli güç odaklarının coğrafyamız, insanlarımız üzerinden geliştirdikleri projeler var. Bunlar ne Kürt vatandaşlarımızın dostları ne Alevi vatandaşlarımızın dostları ne de başka bir kesimin dostları; bunların kendi menfaatleri var, kendi hedefleri var ve bir tek insanımızın bile bu hedeflere, bu emperyalist oyunlara, tuzaklara yem olmaması için elimizden gelen tüm gayreti göstermek bizim en temel sorumluluğumuz. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Biz, ortak tarihimizle, ortak değerlerimizle, kader birliğimizle, ortak gelecek ufkumuzla bir millet olarak geleceğe doğru yürümeye devam edeceğiz. Türkiye Yüzyılı hepimizin yüzyılıdır; Türkiye Yüzyılı, bu ülkede yaşayan, kimliği, etnik yapısı, mezhebi, inancı ne olursa olsun her bir vatandaşımızın yüzyılıdır ve böyle olmaya devam edecektir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Alevi vatandaşlarımızla ilgili de birkaç şey söylemek isterim. Değerli arkadaşlar, bu konuların bir süre önce âdeti bir tabu olduğunu, konuşulamaz meseleler olduğunu hep birlikte biliyoruz. Bugün geldiğimiz noktada, çok şükür, her konumuzu da açık yüreklilikle konuşuyoruz.

Bu arada şunun da altını çizmek istiyorum ben, az önce söylemeyi atladım: İfade hürriyeti, insanların fikirlerini ifade etme hürriyeti; bu, çok çok kıymetli. Bir ülkenin demokratik standartlarının gelişmesi de kalkınması da yenilikçi, girişimci bir ülke olması da düşünce hürriyetiyle yakından ilgili. Tabii ki bunu söylerken nefret söylemlerini kastetmiyorum; tabii ki bunu söylerken insanlara hakaret etmeyi, küfretmeyi kastetmiyorum ama farklı fikirler elbette olacaktır. Bunlar yadırganacak şeyler değil; tam aksine, bize güç veren şeylerdir. Farklı partiler, farklı fikirler; bunlardan her anlamda kazançlı çıkacağımıza ben inanıyorum. Fikir hürriyeti, katılmasak da söylenen fikirler, bize aykırı gelse de bu fikirlerin söylenmesi, tartışılması son derece kıymetlidir; bunu ifade etmek isterim. Ve bugün Alevi meselesi de çok şükür, rahat bir şekilde tartışılıyor, konuşuluyor. Az önce izledim ben, farklı gruplardan arkadaşlarımız -iktidardan, muhalefetten- çok da güzel tespitler yaptılar bence, değerlendirmeler yaptılar. Türkiye'nin bu noktaya gelmiş olmasını da çok kıymetli buluyorum.

Alevi vatandaşlarımızla ilgili de son yirmi yılda çok çeşitli çalışmalar yürüttük; çalıştaylar yapıldı, toplantılar yapıldı, tartışmalar yapıldı, çeşitli düzenlemeler yapıldı ve en son Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığım sırasında -benim Başkanlığıma nasip oldu gerçekten, ondan dolayı da onur duyuyorum- Alevi-Bektaşî Başkanlığını kurduk. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) İlk defa, tarihte ilk defa kanunlarımıza "cemevi" kelimesi geçti değerli arkadaşlar ama şunu da söylemem lazım: Biz, yüzyıllardır gelen teolojik tartışmaları kanunlarla çözebilecek durumda değiliz. Entelektüel tartışmaları, ilmi tartışmaları kendi mecrasına bırakmak durumundayız. Bize devlet olarak düşen, vatandaşlarımızın somut taleplerini görüp o somut taleplere nasıl cevap vereceğimizi ortaya koymaktır. İşte, bu anlayışla hareket ediyoruz. Alevi-Bektaşî Başkanlığı, Alevileri, Bektaşîleri dönüştürmeye çalışan bir başkanlık değil, onların neye inanacağını, inanmayacağını ortaya koyacak bir Başkanlık değil; cemevlerini dolaşarak, Alevi vatandaşlarımızla temaslar kurarak onların taleplerini alan, ihtiyaçlarını tespit eden ve onlara hizmet etmeye çalışan bir yapıdır. Bu şekilde de önemli çalışmalar yaptıklarını söyleyebilirim. Sadece cemevlerinin lojistik ihtiyaçları için değil, ilmi çalışmalar için de eserler için de önemli gayretler ortaya koyuyorlar. Henüz çok yeni bir oluşum, bunu çok katı yargılamanın ben doğru olmadığını düşünüyorum; bir tecrübedir bu, bunun neler getireceğini, ne tür katkılar sunacağını önümüzdeki dönemlerde hep birlikte izleyeceğiz, daha iyi göreceğiz. Önemli olan, bizim Alevi vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını görmesi, onları memnun etmesi, onların hayatını iyileştirilmesi, daha iyi duruma getirmesidir diye inanıyorum ben.

Herkesi memnun etmek mümkün müdür, ne Sünni kesimden ne Alevi kesimden ne başka bir kesimden bir topluluğun yüzde 100'ünü memnun edecek bir formül var mıdır? Ben bilemiyorum doğrusu, olduğunu zannetmiyorum. Önemli olan, genel kitleyi, büyük çoğunluğu memnun edecek birtakım işler yapabilmektir. Bunu başarabiliyorsanız toplumun huzurunu, refahını da artırılırsınız demektir. Biz de bu anlayışla çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Burada sadece Başkanlığımız değil, Diyanet İşleri Başkanlığımız da Alevilikle ilgili çok sayıda çalışmalar yürütüyor, onu da ifade etmek isterim ama zaman açısından çok da detayına girmek istemiyorum.

Kürt kardeşlerimiz, vatandaşlarımız, Alevi kardeşlerimiz, vatandaşlarımız, hepimiz bu toplumun temel unsurlarıyız, birer parçasıyız ve hiç kimsenin bir diğerini kendisine benzetme diye bir yükümlülüğü yok, herkes özgür bir şekilde nasıl istiyorsa inancını, kimliğini yaşamak durumundadır. Ama burada bir ince çizgi var, onu tekrarlamak isterim: Kimliklere sonuna kadar saygılıyız ama kimliklerin istismarına ve kimlik siyasetine karşıyız. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Bir somut soru da olmuştu, bir milletvekilimizin Viranşehir'le ilgili bir sorusu oldu oradaki Ezidi vatandaşlarımızın bir sıkıntısıyla ilgili. Şanlıurfa Valiliğimizden aldığım bilgiye göre 30'lu yıllardan beri Ezidi Mervânî Aşiretinin yaşadığı bir yerleşim yeri. 70'li yıllardan itibaren ekonomik sebeplerle bir göç yaşanıyor. 90'lı yıllarda terör nedeniyle bu göç daha da artıyor. Boşalan köye, küme evlerine de Diyarbakır Şeyhan Aşiretinden belli sayıda insanımız, vatandaşımız gidip yerleşiyor. Dolayısıyla, sonra, sosyal bir huzur ortamı oluşunca bu Ezidi vatandaşlarımız geri dönmeye çalışıyorlar. Orada uzun yıllardır yerleşik vatandaşlarla bir ihtilaf

oluşuyor, hem hukuki yollarla hem de bir uzlaşma sağlama çabalarıyla bu sorunu aşma gayreti içindeler. İnşallah her iki tarafı da bir şekilde memnun edecek bir çözümle bu sorun aşılar, onu da temenni ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, şimdi, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle ilgili bazı tartışmalar oldu, her görüşmemizde bu oluyor. Onunla ilgili de birkaç konuya girmek istiyorum. Bir arkadaşımız söyledi, ona yüzde yüz katılıyorum, önemli olan demokrasidir. Demokrasi güçlü olduğu sürece yönetim sisteminin ne olduğu ikincil bir konudur. Hangi sistemi seçerseniz seçin -başkanlık sistemi, yarı başkanlık sistemi, parlamenter sistem- önemli olan demokrasinin güçlü olmasıdır. Bunu başaran başkanlık sistemleri de var, parlamenter sistemler de var. Bizim, geçtiğimiz süreçte "eski sistem" dediğimiz yapıyı hepimiz biliyoruz; vesayetçi anlayışlarla kurgulanmış, normal bir parlamenter sistem diyemeyeceğimiz, Türkiye'de birçok siyasi, ekonomik kriz üretmiş bir sistemden geldik biz. Bazen ben dinlerken şaşırıyorum; sanki, hani çok ideal bir sistem bırakılmış da başka bir sisteme geçilmiş gibi anlatıyor arkadaşlar, öyle değil. "Eski sistem" dediğimiz sistem, Türkiye'de çok sayıda kriz üretti, çok sayıda sorun üretti.

Yeni sistemin en önemli avantajlarından biri istikrarı garanti etmesi ve hızlı karar alıp uygulama imkânı sunması idareye; böyle avantajları var. Özellikle günümüz dünyasında, ekonomik krizlerin derinleştiği -küresel olarak söylüyorum- jeopolitik risklerin arttığı, enerjiden suya birçok krizin dünyayı beklediği bir dönemde ülkemizin siyasi istikrarının korunması, karar alma süreçlerindeki etkinliğin artırılması hayati önemdedir ve başkanlık sistemiyle, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle Türkiye bunu sağlamıştır. Bunun da kıymeti zaman içinde daha da iyi anlaşılacaktır diye inanıyorum.

Pandemiye bu sistemle yönettik, ekonomik birçok sıkıntıyı bu sistemle yönettik. Bölgemizde Karabağ'dan Libya'daki meselelere, Doğu Akdeniz'den Somali ve Katar'daki üslerimize, çok geniş bir coğrafyada askerî ve uluslararası ilişkilerimizi bu sistemle etkin bir şekilde hayata geçirdik. Dolayısıyla, bu sistemin dış politikadan ekonomiye, diğer sağlık krizlerine varıncaya kadar somut etkilerini de gördüğümüzü ifade etmek isterim.

Şöyle bir şey söyledi bir arkadaşımız: "Başkan bir partiden, Meclisteki çoğunluk başka partilerden olursa ne olur? İşte, sistem tıkanır, aşılamaz." gibi bir fikir söylendi. Bu fikre tabii ki saygı duyuyoruz, her sistemin mutlaka zayıf yönleri de tartışılabilir yönleri de olabilir; bütün sistemler için geçerli. Orada şunu düşünüyorum ben: Hani böyle zihinsel bir deney diyelim buna, şu anda böyle bir gerçeklik yok çok şükür ama ileride böyle bir şey oldu diyelim; bu, uzlaşma kültürünü geliştirmenin bir fırsatı olarak değerlendirilebilir, hiç bugünden tahmin edemediğiniz yeni birtakım uzlaşmalar oluşturabilir böyle bir durum veya dediğiniz gibi içinden çıkılmaz bir çatışma da oluşturabilir, böyle bir risk de var elbette. Ha, o zaman da sistemin emniyet supapları var; Cumhurbaşkanı veya Meclis yeni bir seçime gidebilir, halka yeni bir tercih imkânı sunabilir. Bu da olmuyorsa işte, kendi bütçesini geçmiş yıl ile bugün arasındaki enflasyon oranında artırıp bir şekilde sistemi yürütmeyi de tercih edebilir yönetimler yani hiçbir şey çaresiz değil. Rahmetli Demirel'in dediği gibi, demokrasilerde çare tükenmez. (AK PARTİ sıralarında alkışlar) Bir durum ortaya çıkar, ona yeni yeni çözüm yolları geliştirirsiniz. Dolayısıyla ben bunu çok sıkıntılı görmüyorum ama şunu ifade etmem lazım: Bugün yaşadığımız ortama bakınca sadece yönetim sistemi bir ülkenin siyasal ortamını tarif etmeye yetmez; seçim sistemi ve Siyasi Partiler Kanunu çok önemlidir. Özellikle siyasi istikrarın, Meclisteki istikrarın oluşmasında seçim sisteminin yönetim sisteminden daha belirleyici olduğunu düşünüyorum. Seçim sistemini reforme edebilirsek -bütün partilerle birlikte söylüyorum bunu- seçim sistemini daha istikrar üretici, Meclis için de daha istikrar... Ama temsilden de fedakârlık yapmadan, temsilde adaleti gözden kaçırmadan yeni bir seçim sistemiyle Mecliste de çok daha istikrarlı bir yapı oluşabileceğini, yeni bir siyasi partiler kanunuyla çok daha demokratik bir ortamın oluşabileceğini de ifade etmek isterim. Yeni anayasa ve iç tüzük tartışmalarıyla birlikte, Siyasi Partiler Kanunu'nun ve seçim kanununun da partilerimizce tartışılmasının çok faydalı olacağını, bütün sivil toplumla da birlikte tartışılmasının çok faydalı olacağını ifade etmek isterim.

"Cumhurbaşkanı partili olsun olmasın" tartışması da yapıldı. Bizim şu anki sistemimizde şunu söylüyoruz: Genel başkan olmak bir zorunluluk değil, bir imkân; bunu tercih eden cumhurbaşkanları olabilir, etmeyenler olabilir, Anayasa'mızda zorlayıcı bir hüküm yok ama bir imkân var, bunu da doğal karşılamak gerekir diye düşünüyorum. Ben kişisel olarak bunun son derece doğal olduğunu düşünüyorum, şundan dolayı: Kendimizi kandırmamamız lazım, samimi ve dürüst olmamız lazım. Bir cumhurbaşkanı nasıl aday oluyor? İşte, bir parti aday gösteriyor, bir siyasi grup onu tercih ediyor, aday olarak ortaya koyuyor. Cumhurbaşkanı seçildi, bir anda mucizevi bir şeyler oldu; partisiyle, siyasi görüşüyle, her şeyle ilişkisi kesildi. Allah aşkına, böyle bir şeye inanıyor musunuz siz? Böyle bir şey olabilir mi? Böyle bir şey yok, dünya da da yok. Amerika Birleşik Devletleri'ne bakın; şimdi seçilen Başkanın Cumhuriyetçi olmadığını, Cumhuriyetçi Partiden olmadığını söyleyebilir miyiz? Veya Brezilya'daki Lula'nın belli partilerin temsilcisi olmadığını iddia edebilir miyiz?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Başbakanlar partili değil mi? Hem genel başkan hem başbakan partili değil mi?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Başbakanlar partili değiller miydi? Bu elbette şunu getirmez... Seçildikten sonra bir cumhurbaşkanı, bir başbakan, bir devlet başkanı tabii ki tüm vatandaşlarına aynı nazarla bakmak durumundadır, hepsini kucaklamak durumundadır, hepsine hizmet etmek durumundadır ama bunları yaparken geldiği siyasi geleneği, perspektifi de ceketini çıkarır gibi çıkarabilecek bir durumu da yoktur; gerçekçi bakmamız gerekir, samimi bakmamız gerekir.

Son olarak sistemle ilgili şunu söylemek isterim: Bakanların, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısının konumunu da bazı arkadaşlarımız eleştirdiler, "Atanmış." dediler, "Bakanlar seçilmemiş." dediler. Değerli arkadaşlar, bizde hiçbir dönemde bakanlar seçimle gelmedi. Eski sistemde de başbakanlar, seçilmiş insanlar arasından veya seçilmemiş insanlar arasından -Başbakanın ve Cumhurbaşkanının imzasıyla- bakanları atadılar. Eski sistemimizde de halk tarafından doğrudan seçilen bir bakan hiçbir zaman olmadı. Bunlardan bir kısmı, eski sistemimizde büyük bir çoğunluğu Meclis içinden Bakan olarak atandı, seçilmiş milletvekilleri bakan olarak atandı, bakan olarak halk tarafından seçilmediler.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Bu Meclis onayladı, Meclis de onayladı onu.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Doğru, geçmişte Meclisin onay yetkisi, daha doğrusu hükümeti güvenoyu yetkisi vardı, yeni sistemimizde bu güvenoyunu halk veriyor, sandıkta veriyor; fark bu. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Doğrudan demokrasi.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, yeni sistemde de bakanları halkın yüzde 52'sinin seçtiği, sandıkta güvenoyu verdiği Cumhurbaşkanı anayasal ve yasal çerçevede atıyor. Bu da en temel hakkıdır, demokrasiyle de en küçük bir aykırılığı söz konusu değildir, birçok demokratik ülke de aynısını yapmaktadır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Bakanlar bütçeden bütçeye geliyorlar ama sadece Meclise bütçede geliyorlar.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, şimdi Cumhurbaşkanlığının bütçesiyle ilgili konulara gelmek istiyorum ama her şey konuşuldu. Ben de bütçe girişinde, kapanışında ekonomiyle ilgili çok değerlendirmeler yaptım. Cuma günü de inşallah o konulara yine daha detaylı gireceğiz ama bugün Cumhurbaşkanlığı bütçesi dolayısıyla kurumsal sorulara biraz daha ağırlık vermeye çalışıyorum.

Değerli arkadaşlar, Cumhurbaşkanlığının bütçesini tartışan arkadaşlarımız oldu. Bir defa bu bütçenin yarısı barışı destekleme giderlerine gidiyor yani Cumhurbaşkanlığı bütçesinde görünen kaynakların aşağı yukarı yarısı, Türkiye'nin uluslararası alanda çeşitli coğrafyalarda yürüttüğü çalışmalara, barışı destekleme faaliyetlerine ayrılan kaynaklar. Kalan kısmı, bütçenin yine önemli bir kısmı personel harcamalarına, yüzde 17,5'u; kalan kısmın da önemli bir kısmı yine Millet Kütüphanesinin harcamalarına gidiyor. Bakın, bugüne kadar Millet Kütüphanemizi 6,4 milyon kişi ziyaret etmiş. Orada hem güzel bir ortam hem çeşitli ikramlarla gençlerimiz başta olmak üzere yine halkımıza hizmet ediliyor ve bu bütçeden bu hizmetler karşılanıyor.

Bir tek rakam söyleyeceğim size, geçmişte mi fazlaydı harcamalar, bugün mü fazla? Geçmişte, biliyorsunuz, bir Başbakanlık vardı, bir de Cumhurbaşkanlığı vardı. Şimdi, 2018'den bir örnek vereyim size: 2018 yılında Cumhurbaşkanlığının bütçe içindeki payı yüzde 0,11; Başbakanlığın payı yüzde 0,21; ikisinin toplam payı 0,32 yani binde 3 diyelim, yüzde 0,32. Bugün, Başbakanlık ile Cumhurbaşkanlığının birleştiği bir durumdayız ve bugün Cumhurbaşkanlığının bütçedeki payı sadece 0,11 yani geçmiştekinin üçte 1'i nispetinde bir oran. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Dolayısıyla çok detaya girmek istemiyorum. "Cumhurbaşkanlığının aşırı büyük bir bütçesi var." söylemlerinizi bu rakamlar tarafından teyit edilmiyor.

Planlamayla ilgili çeşitli tartışmalar yapıldı. Ben de on sekiz yılını Devlet Planlama Teşkilatında çalışarak geçirmiş bir arkadaşınızım; uzman yardımcısı olarak girip genel müdürken ayrılıp siyasete geçmişim, on sekiz yıl Devlet Planlama Teşkilatında çalıştım. Daha sonra, 2009 yılında Devlet Planlama Teşkilatından sorumlu Devlet Bakanı oldum, ardından Kalkınma Bakanlığı kuruldu ve ilk Kalkınma Bakanı oldum bu ülkede; onun da onurunu taşıyorum. Sonra, bir süre partimizde Genel Başkan Yardımcılıkları yaptım, sonra Plan ve Bütçe Komisyonu, şimdi de buradayım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Planlamayı iyi bilen kişilerden birisi olduğuma inanıyorum ve planlamanın gerekliliğine de yürekten inanıyorum. Sadece ülkeler için değil, firmalar için, yöreler için, hatta şahıslar için bile planlama mutlaka yapılmalı. "Nereye gideceğini bilmeyen bir gemiye hiçbir rüzgârın faydası yok." diye bir söz var ama asıl soru şu: Nasıl bir planlama? Tepeden inme, merkezîyetçi, her şeyi kontrol etmeye çalışan bir planlama mı yoksa serbest piyasayla, dünyaya açık bir sistemle, demokratik bir sistemle bütünleşen stratejik planlama mı? Biz ikincisini tercih ediyoruz ve işte bu yüzden ki bugün Planlama Teşkilatının devamlı olarak kurduğumuz kurumun adı "Strateji ve Bütçe Başkanlığı"dır. Geçmişte Devlet Planlama Teşkilatı varken sadece yatırım bütçesi Devlet Planlama Teşkilatındaydı. Cari bütçe o dönemde Maliyede idi, transfer bütçesi Hazine de idi. Bugün geldiğimiz noktada Strateji ve Bütçe Başkanlığımız Cumhurbaşkanlığına doğrudan bağlı, eski sistemdeki müsteşarlığa karşılık geliyor bu Başkanlık. Strateji ve Bütçe Başkanlığımız yatırım bütçesi ile cari bütçeyi bütünleştirmiş, çok daha entegre bir şekilde kaynak kullanımına bakabilen, bunu da hem uzun vadeli, 2053 vizyonu ile hem beş yıllık planlarla hem yıllık programlarla bütünleştiren bir yapıya sahip; makro birimleri de var, sektörel birimleri de var. Sadece bölgesel planlamaya ilişkin birimleri bu yapıdan ayrıldı, onlar da Sanayi ve Ticaret Bakanlığımızla entegre edildi; Kalkınma Ajansları, Bölge Kalkınma İdareleri. İnşallah, bu ayın 29'unda Urfa'da olacağız. Orada da yeni GAP Eylem Planı'mızı, bölge planımızı bölgedeki insanlarla paylaşacağız ve o işlevi de Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızın koordinasyonunda yürütmeye devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlar, planlamayla ilgili şunu da söylemek isterim: Merkez sağ siyaset planlamaya biraz olumsuz bakmıştır; sebebi de 60 darbesinden sonra Planlama Teşkilatının kurulmasıdır; bir öz eleştiri olarak söylüyorum. Hâlbuki tarihî gerçeklere bakarsanız "Türkiye'de bir planlama teşkilatı kurulmalı." fikri rahmetli Menderes'in fikridir; teknik hazırlıkları da yaptırmıştır, bu teşkilat tam kurulacakken bir askerî darbe olmuştur. Askerî darbeden çok kısa bir süre sonra bu kanunun çıkması da aslında yapılan hazırlıklarla ilgilidir. Zaten olgunlaşmış bir yapı vardı, planlama sistemine geçilecekti ve askerî darbeden sonra ilk kanun, bu kanun oldu ama esasına bakarsanız Menderes bu hazırlığı yaptırmıştır. Dağınık yapıyı daha derli toplu yürütmek, kaynakları daha verimli kullanmak için bir planlama teşkilatı olması gerektiğini düşünmüştür. Uluslararası alandan "Tinbergen" isimli meşhur bir ekonomisti de bu konuda danışmanlık yapması için ülkemize davet etmiştir, çeşitli çalışmalar yapmıştır ama kendisine kismet olmamıştır. Bu vesileyle, demokrasi şehidimiz ve aynı zamanda ülkemizin kalkınmasına büyük katkıları olan rahmetli Menderes'i ve arkadaşlarını da rahmetle, minnetle anıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Millî Güvenlik Siyaset Belgesi'yle ilgili bir tartışma oldu. "Millî Güvenlik Siyaset Belgesi güncellendi mi, durum nedir?" diye ifade edildi. Değerli arkadaşlar, bu belge eskiden efsanevi bir belgeydi ve antidemokratik bir atmosfer oluşturan bir belgeydi, vesayetçi anlayışla kurumlar üzerinde bir hâkimiyet kurmanın araçlarından biri olarak anılırdı. Bugün geldiğimiz noktada öyle bir belge değil, bir defa onun altını çizmek isterim. Burada Efkân Bey gibi geçmişte çok katkıları olan arkadaşlarımızı da anmak isterim. Çok önemli cesur kararlarla bugün geldiğimiz noktada bu belge, demokratik bir ülkenin seçilmiş yönetiminin nezaretinde bütün kurumsal kapasitemizle hem güvenlik kurumlarımızın hem sivil kurumlarımızın, akademimizin, birçok kurumun katkısıyla oluşturulan bir belgedir. En son Millî Güvenlik Kurulumuzda, benim Başkanlığımızda bir koordinasyon toplantısı da gerçekleştirdik bu belgeyle ilgili. Çok kapsamlı, hakikaten çok nitelikli bir belge olduğunu ifade edebilirim. Bunu, Millî Güvenlik Kurulumuzun kararıyla resmîleştireceğiz. Muhtemelen önümüzdeki Millî Güvenlik Kurulunda bu belge tartışılarak resmîleşmiş olacak ve kurumlarımızın yapacağı çalışmalara yön vermiş olacak. 2025 yılında yeni Millî Güvenlik Siyaset Belgemizin hayata geçmesini bekliyoruz. Bu çerçevede Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterimize, orada fedakârca çalışan, gece gündüz emek veren uzmanlara da teşekkür ediyorum; katkıda bulunan tüm kurumlarımıza da teşekkür ediyorum.

Savunma sanayisi konuları yine burada epeyce tartışıldı. Değerli arkadaşlar, çok detayına girmeyeceğim, burada gerçekten büyük bir başarı hikâyesi var. Değişim kelimesiyle anlatamayacağımız, devrim diyebileceğimiz bir dönüşüm var. Bu noktada siyasi iradesiyle buna büyük güç veren Cumhurbaşkanımıza şükranlarımı sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Öyle kolay değil bu konuları dönüştürmek, değiştirmek. Öyle kolay işler değil, yüzde 80 bağımlılıktan yüzde 20'ye gelmek kolay değil; daha da ilerleteceğiz. İnşallah. Çelik Kubbe projelerimizle, KAAN projemizle, KIZILELMA'yla HÜRJET'le denizaltılarla uzaya gönderdiğimiz yeni uydularla, birçok boyutuyla savunma sanayimizi güçlendirmeye devam edeceğiz.

"ALTAY tankı niye gecikti?" diye sorular oldu. ALTAY tankıyla ilgili, 2015 yılında normalde envantere girmesi bekleniyordu. Almanya tarafından konfigürasyonda bulunan alt sistemler için, özellikle motor ve transmisyon ihracat lisansı verilmemesi nedeniyle bu gecikme yaşanmıştır. Bu, savunma sanayisinin ne kadar zor bir alan olduğunu da gösteren güzel bir örnektir. Açık ve kapalı yaptırımlarla, ambargolarla karşı karşıya olduğumuz hâlde savunma sanayisinde biz bunları başardık. Ama bunu da aşıyoruz, 2025 yılı Ağustos ayında ALTAY tanklarının seri üretime başlaması ve envantere girmesi planlanmaktadır. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

"Savunma Sanayii Başkanımız niye burada yok?" dedi bazı arkadaşlarımız. Değerli arkadaşlar, ona ben izin verdim. Beni aradı, Portekiz'de ülkemizin çok önemli bir anlaşma yapması söz konusuydu, ben de kurumu temsilen Başkan Yardımcımız olsun - zaten kurum bürokratlarının konuşma hakkı da yok burada ayrıca- kurumsal bir bilgi ihtiyacı olduğunda ben arkadaşlarımızdan alırım, sen git, bu anlaşmayı yap dedim. Yaptığı anlaşma da nedir? Bugün Sayın Haluk Görgün Portekiz'de, Portekiz donanması için 2 adet denizde ikmal ve lojistik destek gemisi imza törenine katıldı ve bu imzalar atıldı. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Tarihimizde ilk defa bir AB ve NATO üyesi ülkeye askerî gemi ihracat sözleşmesi yapıldı; hayırlı uğurlu olsun. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Başta Savunma Sanayimiz olmak üzere, emeği geçen herkese çok teşekkür ediyoruz. Geçen sene 5,5 milyar dolardı ihracatımız, bu sene inşallah 7 milyar dolara yakın bir ihracatı gerçekleştireceğiz; bunu hedefliyoruz.

Savunma sanayisi sadece güvenlikle ilgili bir mesele değil değerli arkadaşlar, bunun da altını çizmek isterim. Bakın gelişmiş birçok ülkeye... Teknoloji önce savunma sanayisinde gelişir, sonra sivil endüstrilere sirayet eder; önce uzaya füze gönderirler, sonra onunla tencere tava yaparlar. İnternet dediğimiz sistem önce Amerikan ordusunun iç haberleşme sistemi olarak geliştirildi, sonra sosyal medyaya dönüştü. Dolayısıyla savunma sanayisinde elde ettiğimiz bu kabiliyetler, bu yetkinlikler topyekûn ekonomimizin katma değeri yüksek bir hâl gelmesine ve halkımızın refahının artmasına da kaliteli, daha iyi işler oluşmasına da katkıda bulunan bir süreçtir; bu hususun da altını çizmek isterim.

Basın özgürlüğüyle ilgili yine ifadeler oldu, eleştiriler oldu. Türkiye'nin basın özgürlüğünü değerlendirirken çeşitli siyasi sorunlar yaşadığımız bazı Batılı ülkelerden, müttefiklerimizden yapılan ölçümleri değil Türkiye'nin reel durumunu dikkate almanın çok daha sağlıklı ve hakkaniyetli olduğunu düşünüyorum. Ülkemizde bugünkü medya çeşitliliği, yapılan tartışmalar medya özgürlüğünün hiç de azımsanmayacak boyutta olduğunu göstermektedir. Ben, hasbelkader Amerika'da iki sene yaşadım, DPT devlet burslusu olarak gittim yüksek lisans yapmaya. Oradaki medyanın sayısı belki fazla olabilir ama Türkiye kadar çok seslilik olduğunu ben görmedim. İki yıl boyunca izlediğim medyada hiç de böyle, buradan romantik bir şekilde hayal ettiğimiz bir medya çeşitliliği olmadığını gördüm ve siz de eminim bunu gittiğiniz ülkelerde görürsünüz. Bizim oldukça çeşitliliğe sahip bir medyamız var, bir taraftan da güçlü bir yerel medyamız var; hemen her şehrin gazete, televizyon, radyosu bulunmakta, bazı istisnalar dışında. Bunlara ilave olarak sosyal medyada da halkımızın ne kadar aktif olduğunu, ne kadar çok kullandığını uluslararası göstergelerden de biliyoruz. Türkiye'de her şey tartışılıyor. Eksikler olabilir, elbette eleştirilecek noktalar da olabilir ama kendimize birtakım maksatlı endekslerin çarpık algılarıyla haksızlık yapmayalım.

"Basın İlan Kurumu yerel basını desteklemiyor." şeklinde ifadeler oldu ve Adana ilinde Yeni Adana gazetesinin kapatıldığı söylendi. Değerli arkadaşlar, benim aldığım bilgiye göre, kurumun süreli yayınları kapatma yetkisi bulunmadığı gibi, Adana ilinde yayınlanan Yeni Adana gazetesi kendi tasarrufuyla resmî ilan ve reklam yayımlama hakkından feragat etmiştir. Ayrıca, kurumun söz konusu gazeteyle alakalı uygulamış olduğu herhangi bir müeyyide bulunmamaktadır.

Kız çocuklarıyla ilgili bir eleştiri olmuştu, ön koltuğa oturmamaları yönünde bir eylem, bir telkinde bulunulduğuna ilişkin.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Serviste.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Genelge, genelge.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Burada, yine bana gelen bilgi şöyle: "Yönetmelikte ve ihale dokümanlarında okul servis aracında kız ve erkek öğrencilerin oturma düzenleriyle ilgili herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiş olup bu konuda herhangi bir yönlendirme yapılması mümkün değildir. Hatay'da yaşanan olayın münferit bir şikâyetten hareketle, öğrencileri eğitim gördükleri okullara güvenli ve sağlıklı bir şekilde ulaştırmaya yönelik anlık bir refleksle ortaya çıktığı görülmekte olup Antakya İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne iş ve işlemlerin meri mevzuat çerçevesinde yürütülmesine ilişkin resmî yazı ilgili tüm okul ve kurumlara iletilmiştir."

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - İyi ki sosyal medya var.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, Türkiye Varlık Fonuyla ilgili "Denetim yok." dedi arkadaşlarımız, eleştirenler oldu. Değerli arkadaşlar, Varlık Fonunda çoklu bir denetim sistemimiz var, ben de Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığımdan bunu yakinen biliyorum. Bir defa Varlık Fonundaki bütün şirketler için bağımsız denetim kuruluşlarınca bağımsız dış denetim yapılmaktadır, daha sonra bunlar konsolide edilmekte ve Cumhurbaşkanlığına gönderilmekte. Cumhurbaşkanlığında Devlet Denetleme Kurulu da gelen bu bağımsız denetim raporlarını inceleyip, belli bir süzgeçten geçirip bunları Meclisimize, Plan ve Bütçe Komisyonuna iletmektedir. Nihai denetim yetkisi de Plan ve Bütçe Komisyonundadır. Ancak diğer bir denetim daha var, onu unutmamamız lazım. Varlık Fonu bünyesinde olsa da bir kuruluş KİT ise, diğer herhangi bir KİT nasıl denetleniyorsa müstakil bir şirket olarak aynı denetim sürecine tabidir ve yine diğer nitelikte bir kuruluşla aynı şekilde Sayıştay denetimine tabidir. Tek tek şirketler, tek tek kurumlar, diğer kurumlar hangi denetime tabiyse ayrıca o denetime de tabidirler. Dolayısıyla, içlerindeki şirketler bir taraftan kendi özel hukuklarına göre denetlenmekte, bir taraftan da dış denetimle konsolide edilmiş bir şekilde de denetime tabi tutulmaktadır.

Değerli arkadaşlar, yine denetim konularında "Diyanet Vakfı denetlenmiyor." diye bir ifade duydum, onu da kabul etmemiz mümkün değil. Diyanet Vakfı kamu yararına bir vakıf statüsündedir, diğer tüm kamu yararına vakıflar gibi Vakıflar Genel Müdürlüğümüz tarafından diğer vakıflarımız hangi kriterlerle, nasıl denetleniyorsa o şekilde denetlenmektedir. Ayrıca, kamu yararına vakıfların vergi muafiyeti boyutu olduğu için Gelir İdaresi Başkanlığımız da elbette bu vakıfları yakından takip etmektedir.

"Diyanet Kürtçe yayın yapmıyor." ifadelerine Değerli Grup Başkan Vekilimiz Abdulhamit Bey cevap verdi, ben vaktinizi almamak için tekrar etmek istemiyorum, çok sayıda eser var. Bizim Kürtçeye bir meselemiz yok, bunu tekrar açık ve net söyleyelim. Bizim başka sebeplerle suç unsuru eylemler yapıp bunu sanki Kürtçeye bağlı göstermeye çalışanlarla sorunuz var. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Kürtçe konuştu diye kusura bakmayın, hiç kimse hiçbir takibata uğramaz, eğer öyle bir durum olursa sizden önce biz karşısında oluruz, hiç merak etmeyin. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Diyanet İşlerinin kurban kesimindeki kârlılığıyla ilgili sorular soruldu. Bir defa, burada Diyanet İşleri Başkanlığımızın bir kâr amacı gütmediğini, hiçbir şekilde kâr amacıyla bu işi yapmadığını ifade etmek isterim. Diyanet İşleri Başkanlığımız 93 yılından beri bu işlemleri yürütüyor. Son beş yılda 3 milyon 164 bin 209 hisse kurban kesilmiş ve yaklaşık 103 milyon insana ulaştırılmıştır, burada herhangi bir kâr amacı söz konusu değildir.

Daha genel ekonomik meselelere gelecek olursak kalan vaktimizde... Bütçemizi kapanışta yine daha geniş değerlendireceğiz ama "faiz bütçesi" diyenler oldu, işte, "borç bütçesi" diyenler oldu. Geçen, borçluluk oranlarını detaylı olarak paylaşmıştım, gerek kamu borcu gerek hane halklarının borcu gerek şirketlerin borcu hangisine bakarsanız bakın, dünya ortalamalarının da gelişmekte olan ülkeler ortalamalarının da oldukça altında rakamlara sahibiz. Bugün geldiğimiz noktada kamu borcunun millî gelire oranı yüzde 25-26 seviyelerinde. Bu, Avrupa'da yüzde 80'lerde, 90'larda; Maastricht Kriteri yüzde 60 ama Avrupa bunun üstünde, biz oldukça altındayız; diğer alanlarda da bu geçerli.

Faiz yüküne gelecek olursak değerli arkadaşlar, 2002 yılında bütçeye 100 lira para harcanıyorsa 43,2 lirası faize gidiyormuş, 2025 yılında depremden, diğer dönemsel etkilerden dolayı yükümüz bir miktar artmış olmasına rağmen faize ödediğimiz kaynağın bütçe içindeki payı yüzde 13,2'dir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Tabii ki bunu daha da aşağılara çekeceğiz, deprem yükümüz azaldıkça, finansal anlamda Türkiye daha farklı koşullara doğru gittikçe burada da orta vadede daha farklı bir yapı oluşacaktır. Bu kadar hizmet yapabildiyse AK PARTİ işte bunun sayesinde yaptı, faiz bütçesini hizmet bütçesine dönüştürdüğü için yaptı ve aynı anlayışla devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Mutlak rakamlar söyleyip burada yanlış analizler oluşturmak doğru değil, dünyada da bizde de bunlar oransal olarak ölçülür. Bakın, 2002'de 100 liralık verginin 85,7 lirası faize gidiyormuş, bugün, 17,5 lirası sadece gidiyor. Bu da fazla mı? Elbette fazla. Bunu daha düşürelim mi? Elbette düşürelim ama şu anlayışla da değil, bakın, eğri oturup doğru konuşalım: Bütün gelir tedbirlerine, gelir önerilerine "hayır" diyeceksiniz; tam aksine, "Bütün harcamalar artsın." diyeceksiniz, harcamaları artırıcı her türlü teklifi yapacaksınız, gelirleri azaltıcı her türlü teklifi yapacaksınız. Bunun sonucu ne olur, doğal sonucu? Büyük bütçe açığı olur, bu açığı finanse etmek için borçlanmak zorunda kalırsınız, yükselttikçe de faizi daha fazla yükseltmek durumunda kalırsınız. "Faiz yüksek." diyenlerden ben şunu rica ediyorum: Gerçekten, gelsinler -bütçemizin yapısı ortada, büyük, önemli bir kısmı personel harcamaları, sosyal harcamalar, depremle ilgili harcamalar, güvenlik harcamaları, eğitim, sağlık harcamaları- varsa gözümüzden kaçan hakikaten daha iyi noktaya nasıl getiririz, tabii ki birlikte bakalım ama bir taraftan da popülist politikalarla vatandaşın kısa vadede hoşuna gidecek ama orta ve uzun vadede hiçbir vatandaşımıza fayda getirmeyecek, ülkemize istikrar ve refah getirmeyecek politikaları ısrarla dile getirmek tabii ki herkesin tercihinin kalmış bir durum. Biz, gerçekçi olmak istiyoruz, reel politikalarla vatandaşımıza samimi bir şekilde tablo neyse ortaya koyup, gerçekçi politikalarla bu sorunları aşma gayreti içindeyiz ve onun için de programlı bir şekilde yolumuza devam ediyoruz. Kararlı bir şekilde de bu programımızı uygulayacağız ve olumlu sonuçlarını almaya da başladık. Enflasyonda bir düşüş seyri başladı, 28 puan civarında bir düşüş var hazirandan bugüne. Önümüzdeki dönemde de dezenflasyon sürecinin sürmesini, çok daha makul düzeylere doğru gelmesini bekliyoruz. Tabii ki kararlı bir duruşla bunu yapmak zorundayız, halkımızın en önemli beklentisi de budur. İstikrar içinde büyümek, kalıcı sosyal refah artışı sağlamak; politikamız budur. İstikrar sağlandıkça, fiyat istikrarı sağlandıkça, enflasyon düştükçe hem büyümemiz daha reel bir zeminde sürdürülebilir bir şekilde gerçekleşecek hem de gelir dağılımımız daha iyi bir noktaya çıkacaktır.

Bu çerçevede, asgari ücretle de ilgili epey tartışmalar var. Asgari ücrette geçen gün bir rakam söyledim, SSK'lı çalışanların yüzde 42'si dedim, bu da 6,9 milyon çalışana denk geliyor. Toplam çalışan sayımız üzerinden değil bu rakam, SSK'lı çalışanlar üzerinden. Kayıtlı SSK'lı toplam 32-33 milyon çalışanı var Türkiye'nin. Mevsimsel etkilerle düzeltmezseniz 33 milyonun üstünde, mevsimsel etkileri düşerseniz 32 milyonun üzerinde, 33 milyona yakın bir çalışmamız var, onun için de bu rakam söz konusu. Burada geçen söylemiştim, yine altını çizmek isterim "eksik kayıtlılık" dediğimiz bir kavram da var yani bir tam kayıt dışılık var, bunu da aşağıya çektik epeyce. 2002 yılında yüzde 50'nin üzerindeydi kayıt dışılık, bugünyüzde 25'ler civarına inmiş durumda, daha da aşağıya çekme gayreti içindeyiz. Bir de eksik kayıtlılık var yani asgari ücretten gösterip onun üzerinden prim ödeyip farklı bir ücretlendirme düzeni uygulayanlar da olabilir, buna da "eksik kayıtlılık" diyoruz tam kayıtlılık değil. Her ikisiyle de mücadele etmeye devam ediyoruz, hem kayıt dışılıkla hem eksik kayıtlılıkla, bunu da ifade edeyim. Dolayısıyla, bu asgari ücretli sayısının içinde eksik kayıtlılığın olduğunu da söylememiz lazım.

2022 yılında asgari ücrette yüzde 94,6 artış yaptık, o yıl hatırlarsanız yüzde 65 civarındaydı enflasyon. 2023 yılında yüzde 107,3 artış yaptık, yine o yıl yüzde 64 civarında bir enflasyonumuz vardı. 2024 yılı Ocak ayında asgari ücreti yüzde 49,1 arttırdık yani bu üç yıla baktığınız zaman ciddi anlamda, enflasyona ezdirmemek için bir çaba olduğunu, enflasyonun üzerinde artışlar yapıldığını görebiliyoruz. Bunun millî gelir hesaplarına yansımaları da söz konusu. Emeğin millî gelirden aldığı pay son yirmi yıllık dönemde yüzde 27,6 olarak gerçekleşmiştir. 2022'de bu bir miktar düştü; 23,6'ya geriledi ve 2024'te hızlı bir toparlanma sürecine girdik, az önce bahsettiğim artışlar ve diğer çabalarla.

**GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - 2002'de kaçtı Sayın Bakanım?**

**CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) -** 2024 yılının birinci çeyreğinde emeğin millî gelirden aldığı pay yüzde 37,1 seviyesine kadar yükseldi. İkinci çeyrekte yüzde 35,5; üçüncü çeyrekte 32,4. Dolayısıyla, tarihsel ortalamalarımızın üstüne çıktığımızı rahatlıkla bu rakamlardan ifade edebiliriz. Bunun gelir dağılımına yansımaları bir yıl gecikmeli

olarak görüyorsunuz. TÜİK'in şu anda yayımladığı gelir dağılımı 2023 diye geçiyor ama 2022 bazına göre hesaplanmış bir yapı. Orada gerçekten bir miktar bir bozulma var ama 2023 ve 2024'teki bu yapıların sonuçlarını önümüzdeki yıllarda göreceğiz. Gelir dağılımında da nispi bir iyileşmeyi hep birlikte göreceğiz, öncü gösterge olarak bunu ifade etmek isterim.

Asgari ücretle ilgili müzakereler devam ediyor. İşçi, işveren ve kamu olarak çalışmalar devam ediyor. Bu müzakerelerin sonucunu hep birlikte göreceğiz ama esas itibarıyla bu konu kamuyu doğrudan etkilemiyor, ücret düzeni bakımından söylüyorum. Kamuda zaten asgari ücret alan yok, kamu işçileri, memurları, biliyorsunuz belli bir seviyeye gelmiş durumda. Aksine, asgari ücret arttıkça kamunun primleri artıyor, bu da işveren üzerinde prim yükü oluşturuyor kamuya gelir oluştursa da. Özellikle küçük işletmelerin, emek yoğun işletmelerin, belli yörelerin üretim gücünü koruma bakımından asgari ücretin dengeli bir yapıda gelişmesi önemli. İşletmeler sürdürülebilir olmazsa, verimlilik olmazsa sağlıklı bir şekilde istihdam oluşumu ve ücret oluşumu gelişmez. Dolayısıyla, verimliliği artırarak, rekabet gücümüzü yükselterek reel zeminde kalıcı bir şekilde çalışanlarımızın refahını artırmaya devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Müzelerle ilgili bir eleştiri oldu "Müzeler çok pahalı." dedi bir arkadaşımız. Turizm Bakanımız da hemen yanımdaydı o zaman, şunu söyledi Turizm Bakanımız... Değerli arkadaşlar, yabancılara uygulanan, turistlere uygulanan birtakım tarifeler var, onu dikkate almayın lütfen. "MüzeKart" dediğimiz bir uygulama var ve sadece 60 TL bir MüzeKart. Bunu aldığınız zaman 330 müzeyi 60 TL'yle ziyaret etme imkânınız var; bunu da tekrar hatırlatmak isterim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

İlaçla ilgili yine birtakım eleştiriler oldu. Şunu söyleyeyim: 2000'li yıllarda bedeli ödenen ilaç sayısı 3.986'ydı, bugün 8.845'e çıkmış durumda bu ilaç sayısı. Sadece bu yıl, geçtiğimiz on bir ayda 50 adet yurt içi, 3 adet yurt dışı olmak üzere toplam 53 adet kanser ilacı geri ödeme kapsamına alınmıştır; bu yönde çalışmalarımızı da sürdürüyoruz. Toplam ilaca verilen parada ciddi bir düşüş var, doğru ama bu ilaç sayısının azalmasından değil, bu dönemde uyguladığımız, dünyada hakikaten en düşük seviyeleri sağlayıcı bir ilaç fiyatlandırma, tarifelendirme sistemimizden kaynaklanıyor. Şunun da altını çizmem lazım: İlaçtan daha önemli olan koruyucu hekimliktir, tedavi aşamasına gelmeden önce temiz havayla, temiz gıdayla ve hareketlilikle koruyucu sağlığı toplumun geneline yaymaktır; bunu da ifade etmek istiyorum.

Vaktim doldu, burada zaman farklı geçiyor, izlerken daha farklı, konuşurken daha farklı; çok hızlı geçti.

Tekrar herkese, katkıda bulunan arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Sayın Cumhurbaşkanımıza, emeği geçen tüm kurumlarımıza, tüm gruplara, tüm milletvekillerine şükranlarımı sunuyorum.

2025 yılı Cumhurbaşkanlığı bütçemizin Cumhurbaşkanlığımıza, ülkemize, milletimize hayırlı olmasını diliyor, hepinizi saygıyla, muhabbetle selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızı tebrik ediyorum; başı, sonu aynı tempoda yetmiş dakika konuştu vallaha, helal olsun. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Sayın Başarır, buyurun.

#### IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

41.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, fırsat verirsiniz bir yetmiş dakika daha aslında konuşabiliriz ama üç dört dakikada toparlayacağım.

Şimdi, benim çok merak ettiğim bir soru var. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı vesayetten, vesayetin bittiğinden, demokrasinin artık bu ülkeye geldiğinden uzun uzun bahsetti.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, bir şeyi çok merak ediyorum: Siz, Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Türk görevden alınmadan önce, çok kısa bir süre önce bir barış yemeğinde elçilik yaptınız, beraber aynı sofraya oturdunuz, daha sonra, hakkında kesinleşmiş bir mahkeme kararı olmamasına rağmen Ahmet Türk'e kayyum atandı. Bu sizi üzdü mü? Bunu gerçekten merak ediyorum; üzmelii.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi, öyle bir şey ki "Vesayet bitti." diyoruz, belediye başkanları cezaevinde, yerlerine kayyum atanıyor; Anayasa Mahkemesi kararına rağmen milletvekili cezaevinde; her şeyi bir yere bırakıyorum, Ardahan'da bir muhtar yerine kayyum atıyorsunuz yani söyledikleriniz ile Türkiye'de olanlar çelişiyor.

"Eski sistem" dediniz, hemen arkanızda eski sistemde çok önemli görevler yapmış bir isim var, önemli bir isim, Sayın Celal Adan. Sayın Engin Altay var, Sayın Faik Öztrak var. Şimdi, eski sistem ile bugün arasında dünyadaki verilere bakıyoruz; hukukun üstünlüğünde, basın özgürlüğünde, hepsinde 2018'den çok daha gerideyiz.

"Tarafsızlık." dedi, tek bir şey söyleyeceğim: Süleyman Demirel de Sayın Turgut Özal da partiliydi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Başarır.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ama hiçbirisi "Şu belediye başkanlarını silkeleyin bakayım." demedi, bu lafı demedi. (CHP sıralarından alkışlar) Tarafsızlık diyoruz, evet, onlar da taraftı, onların da parti kimliği vardı...

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Süleyman Demirel bize "Arabistan'a gidin." demişti.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - ...ama bunu, bunları yapmadı, hatta o sistemin Grup Başkan Vekilleri de arkadaşları konuşurken böyle laf atmıyordu Sayın Leyla Şahin Usta, onu da söyleyeyim.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Süleyman Demirel "Arabistan'a gidin." demişti bize, bu tarafsızlık değil.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi, son olarak, Cumhurbaşkanlığı bütçesinin azlığından bahsetti. Ben geçen dönemin örtülü ödeneğine bakıyorum, ortalama 10 milyar civarında, bu sene herhâlde bu rakam 16 milyara çıkacak. Bu seneki bütçesi 17 milyar Cumhurbaşkanının, 33 milyara çıkacak, koruma giderleri, İletişim Başkanlığının giderleriyle 39 milyar. Yani 1,2 milyar dolar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Asgari ücret 17 bin lira, en düşük emekli maaşı 12.500 lira. Eğer siz bu koşullarda Cumhurbaşkanının bütçesine "düşük" diyorsanız ve bütçe kalemlerine -bu rakamlara göre söylüyorum- "Kütüphane ya da barışa ilişkin harcadığı paralar." diyorsanız, bu inandırıcı değil, vicdani değil.

Bir de şunu söyleyeyim: Yani yirmi iki yılın sonunda "Gelir dağılımında ciddi bir düzelme göreceğiz." diyorsanız, zaten vay hâlimize diyorum.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Koçyiğit, buyurun.

42.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın bütçe sunumundaki tutumuna ve 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısına teşekkür ederek başlamak istiyorum çünkü yaptığı sunumdan, konuşan birçok milletvekili arkadaşımı, milletvekillerini dinlediğini, dile gelen eleştirileri dikkate aldığını ve yanıt oluşturduğunu gördük. Bu, aslında son dönemlerde tanık olmadığımız bir şey. Genelde, burada bakanlar bunları dinlemek, not almak ve bu sorulara, eleştirilere yanıt oluşturmak yerine daha önceden hazırlanmış konuşmalarını yapıyorlar. O anlamıyla, ben, burada, en azından bu saygın tutumu için teşekkür etmek istiyorum.

Tabii, konuşmanın çoğuna katılmadığımı ifade edelim. Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı kendi siyasi bakışlarını birlik, tevhit olarak ifade etti yani çokluk içerisinde birlik. Oysaki bugünkü bütün uygulamaların tam tersini içerdiğini görüyoruz, bugün tam da sorunun bundan kaynaklandığını düşünüyoruz; tek bir ideolojik bakış içerisinde, tek bir kimlik içerisinde, tek bir mezhep, inanç içerisinde diğer bütün inanç, mezhep ve kimliklerin eritilmeye çalışıldığı bir bakış açısının ve pratiğin bugün bizleri buraya getirdiğini düşünüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Koçyiğit.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Örneğin "Kürt'e ve Kürtçeye düşmanlığımız yok." dedi, kulağa ne kadar hoş geliyor, keşke gerçekten doğru olsaydı. Sadece yakın tarihten örnek vermek istiyorum. Bizim belediyelerimiz yayaların, Kürtçe bilen yayaların rahat geçmesi için "..."<sup>7</sup> yazdılar ve bütün o yazılar silindi. "..."<sup>8</sup> hangi ülkeyi, hangi devleti, hangi iktidarı ortadan kaldırıyor diye Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısına sormak istiyorum. Kürtçeye bu kadar bile tahammülü olmayan bir iktidarın burada "Kürt'le ve Kürtçeye hiçbir sorunumuz yok." demesinin bir çelişki olduğunu ifade etmek isterim.

Yine, fikirlere saygı, düşüncelere saygı, en aykırı fikrin bile dile gelmesi gerektiğini ifade ettiler. Ben Sayın Cevdet Yılmaz'a sormak istiyorum: Bugün Sayın Figen Yüksekdağ, Selahattin Demirtaş ve diğer bütün milletvekili ve siyasetçi arkadaşlarımızın ellerinde silah mı vardı, bomba mı vardı, taş mı vardı, sopa mı vardı? Hayır, sadece Mecliste ve aynı konuşmaları dışarıda yaptıkları için bugün fikir ve düşüncelerinden dolayı cezaevindeler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Toparlayacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Sadece onlar değil, bakın, şu milletvekili sıralarında oturan bütün arkadaşlarımızın, özellikle de 27'nci Dönemin yüzlerce fezleke dosyası var, neden? Konuştuğumuz için. Onun için, bu sadece söylemekle olmaz, bunu pratiğe geçirmek gerekiyor.

Diğer bir mesele, şimdi Alevilere ilişkin şunu söyleyip bitireyim, uzatmak istemiyorum bu mevzuyu ama çok açık ve net "Alevilere saygı" deniliyorsa öncelikle Alevileri tanımlamaktan vazgeçin. Geçmişle, Çorum'la, Sivas'la, Madımak'la ve Gazi katliamlarıyla yüzleşip gerçek anlamda onların inanç özgürlüğünü tanıyacak bir sistemi inşa etmek gerekiyor. Alevi-Bektaşî Kültür ve Cemevi Başkanlığı ya da kurumu kesinlikle bu ihtiyacı kapsamıyor ve içermiyor.

Son olarak şunu söyleyip bitireyim Sayın Başkan: Şimdi, siyasal sisteme yönelik çokça eleştiri yapıldı, bizim arkadaşlarımız da yaptı. Hızlı karar almak ve istikrar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Toparlayacağım.

BAŞKAN - Buyurun

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Bugün Avrupa'da da istikrar var, niçin Avrupa'da istikrar var? Aslında, dönem dönem çok da hızlı bir şekilde -şu anda Fransa'da ve Almanya'da olduğu gibi- hükümetler düşüyor ama ekonomik istikrar var,

<sup>7</sup> Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

<sup>8</sup> Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

toplumsal barış açısından istikrar var, kalkınmada istikrar var. Neden? Çünkü onlar tam da o çokluk içerisinde birliği sağlamış, gerçek anlamda demokratik bir düzeni, bir hukuk devleti sistemini kurdukları içindir. O anlamıyla, hızlı karar almak her zaman için istikrara, her zaman için büyümeye, her zaman için kalkınmaya işaret etmez, sizin o hızlı kararlarınız bugün olduğu gibi metal işçilerinin grevini yasaklamaya götürür, basın özgürlüğünü sansürlemeye götürür, temel hak ve özgürlükleri askıya almaya götürür, Anayasa Mahkemesi kararlarını tanımamaya götürür. Her hızlı karar doğru karar değildir, mesele demokratik ve toplumu gözetan karar almaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Kılıç, buyurun.

43.- Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın, Cumhurbaşkanlığı bütçesine, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın bütçe sunumundaki tutumuna, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine ve Suriye'ye ilişkin açıklaması

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri ve ekranları başında bizleri takip eden yüce Türk milleti; ben, şimdiden -henüz oylama yapılmadı ama- Cumhurbaşkanlığı bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcımızı da çok dikkatli bir şekilde dinledim, bu açıklayıcı ve sorulara cevap verici tutumu için de kendisine tekrar tekrar teşekkür ediyorum.

Yalnız, bugün Cumhurbaşkanlığı söz konusu olunca birçok hatip Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemini eleştirdi, bu sistemin destekçisi olarak ben de Milliyetçi Hareket Partisi adına birkaç söz söylemek istiyorum. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminden önceki sistemde Türkiye'de birçok kriz yaşandı, pek çok afette yönetim sorunları, dış politikada sıkıntılar yaşandı. Türkiye'de icra erki hızlı hareket etmek, çabuk karar alıp uygulamak zorunda değerli heyet, ülkemizin ve bölgenin şartları ile sürekli olarak aleyhimize sorun üreten uluslararası konjonktür bunu gerektirmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Türkiye'nin dört bir yanı tehditler ve tehlikelerle doludur. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi, Türkiye'nin dinamiklerine, bölgenin ve dünyanın şartlarına adapte olmak için en uygun ve hızlı hükûmet etme modelidir, gücünü millî mutabakattan alan Cumhurbaşkanlığı da tehditleri bertaraf etmeye, tezgâhları dağıtmaya hazır, müteyakkız ve uyanık durumdadır. Cumhurbaşkanlığı şer odaklarının kirli oyunlarını bozacak güç, çeviklik ve çabukluktadır. Cumhurbaşkanlığı sistemi milletimizin onay verdiği bir sistem olarak ülkemizin ve milletimizin menfaatleri açısından son derece etkili bir rol oynamaktadır. Her sistem gibi Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi de geliştirilmeye, iyileştirilmeye, daha iyi bir noktaya taşınmaya açık bir sistemdir ve bunu Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız da aslında ifade etti. Tabiatında da zaten bu vardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Bu konuda hep birlikte oturup konuşarak aksayan yönleri noktasında yeni önlemler alınabilir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Suriye hakkında da birkaç söz söyleyip konuşmamı bitirmek istiyorum. Suriye halkı pas tutmuş esaret zincirlerini kırarak özgürlüğe kavuşmuş ve yeni bir döneme adım atmıştır. Türkiye, on üç yıllık Suriye krizinde doğru yerde durmuş, komşuluk hukukunun ilkelerini savunmuş ve her zaman buna bağlı kalmıştır. Suriye'deki yeni normalin geçmişten ders çıkarması huzurlu bir gelecek için kaçınılmaz gerekliliktir. Ayrıca, Suriye topraklarında İsrail'in yayılma politikası kabul edilemez bir istila girişimidir. Suriye'nin siyasi ve toprak birliği tartışmaya kapalı bir konudur ve Türkiye için kırmızı çizgidir. Suriye'deki terör örgütleri Suriye halkının birliğine tehdit oluşturan unsurlar olarak bölgeden sökülüp atılmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Bitiriyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - PKK-YPG'nin Suriye'de tutunması mümkün değildir. Türkiye ve bölge ülkelerinin güvenliği için terör örgütlerinin varlığına son verilmelidir. Tüm silahlı grupların dağıtılması kararı Suriye'nin huzuru için umut verici bir adımdır. Suriye'nin geleceği, etnik kökeni ve mezhebi ne olursa olsun tüm Suriyelilerin bir ve beraber olmalarına bağlıdır. Türkiye, Suriye halkının yanındadır ve demokrasinin hızla yerleşmesi için yardıma hazırdır ve terörle mücadelede kararlı bir şekilde yol alacaktır diyor, Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Çömez, buyurun.

44.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın bütçe sunumundaki tutumuna, 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve cevap vermesini istediği sorulara ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, size çok teşekkür ediyoruz, çok güzel bir sunum yaptınız. Önemli bir kısmına katılmamakla birlikte verdiğiniz cevaplar hakikaten yerindeydi ve ortaya koyduğunuz vizyon kısmen bizim de arzu ettiğimiz bir vizyondur. Tabii, söylenecek çok şey var konuşmanız üzerine ama ben bir tek konuya özellikle odaklanmak istiyorum, dediniz ki: "Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi çok hızlı karar veren, çabuk netice alan bir sistem." ve sağlıktan örnek verdiniz, "Pandemide çok hızlı hareket ettik." dediniz. Doğru, hızlı hareket edildi ama doğru hareket edildi mi?

Bakın, ben size bir soru önergesinden hareketle bir soru yöneltmek istiyorum. Sayın Başkanım da Meclisi yönettiği dönemlerde bu soru önergeleriyle ilgili müteaddit defalar soru yönelttiğimi ve karşılık bulamadığımı kendisi bileceklerdir. Ben pandemi döneminde bu ülkeye kaç tane aşı satın alındığını sordum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Cevap gelmedi. Ben biliyorum kaç tane aşı satın alındığını, 70 milyon. Ve dedim ki: "Aşı başına kaç para ödendi?" Yine cevap gelmedi. Ben biliyorum, İngiltere'de 3 dolar olan aşı bizim ülkemize 12 dolara geldi. Yani bizim ülkemiz 630 milyon doları birilerinin cebine boca etti. Yine bir soru yönelttim, dedim ki: "Niye Sağlık Bakanlığı olarak siz bunu almadınız, aracı bir firma üzerinden aldınız?" Yine cevap gelmedi.

Sayın Başkan, ekonominin sıkıntılı olduğu bir dönemden geçiyoruz, siz de bunu zaman zaman ifade ediyorsunuz, samimi bir şekilde çözüm üretmeye çalışıyorsunuz ama ben milletin temsilcisi olarak, bir partinin Grup Başkan Vekili olarak verdiğim sorulara cevap alamazsam, ben bu sistemi denetleyemezsem, o zaman Parlatmentonun hükmü şahsiyetine saygısızlık edilmiş olur. Dolayısıyla, bunun cevabını bekliyorum.

İkincisi, yine, defalarca bunu gündeme getirdiğim için hatırlayacaksınız Sayın Başkanım, eski Sağlık Bakanının...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - ...kendisine bir soru önergesi yönelttim, dedim ki: Sayın Sağlık Bakanı, senin sahibi olduğun, yönetiminde bulunduğu Medipol Hastaneler Grubuna -şimdi sırasıyla saydım- TEKEL'in Unkapanı'ndaki binaları verildi mi? Birinci sorum buydu.

İkinci sorum: TEKEL'in Beykoz'daki arazileri verildi mi, kiralandı mı?

Üçüncü sorum: Üsküdar'da bir vatandaşın "Alın, okul yapın." diye hazineye hediye ettiği, hibe ettiği 4 bin küsur metrekairelik arazi sana verildi mi? Yine cevap yok.

Döndüm Ankara'ya, dedim ki: Ankara Garı'ndaki binalar sana verildi mi? Ben biliyorum verildiğini ama cevap yok.

Bir başka soru daha, dedim ki: Sayın Bakan, Atatürk Orman Çiftliğinde 555 bin metrekairelik arazi senin hastanelerine, Medipole verildi mi? Yine cevap yok.

En son dedim ki: Senin hastanelerine o yıllar itibarıyla 5 milyarlık teşvik, 30 milyon dolarlık teşvik verildi mi? Cevap yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, toparlayın Sayın Çömez.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bakın, ben bunu -Sayın Başkanım şahit- Parlatmentoda defalarca gündeme getirdim ve maalesef, cevap vermediği gibi ne yaptı, biliyor musunuz Sayın Başkanım? Ben bunları dışarıda dile getirdim diye bana tam 9 tane dava açtı. O davalar görülecek ve o mahkemede daha ne kadar rezalet var tek tek ortaya konulacak ama sizin saygın kişiliğinize güvenerek söylüyorum: Lütfen bakanlara gerekli talimatları verin, milletin vekillerinin vermiş olduğu soru önergelerinin cevaplarını versinler.

Sayın Başkanım, birkaç dakika zaman rica ediyorum, istirahat ediyorum, daha uzun konuşmayacağım. Bir başka konu da geçtiğimiz günlerde Sağlık Bakanlığının bütçesi konuşulurken Sağlık Bakanına çok sayıda ciddi sorular yönelttim ve konuşmasının sonunda benim sorduğum soruların hiçbirine cevap vermediği gibi ne dedi, biliyor musunuz Sayın Başkanım? "Ben hocayım, dolayısıyla -beni kastederek- çömezleri muhatap almam." dedi. Bakın, bu Parlatmentoda bu laf edildi bir Bakan tarafından.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Evet, toparlayalım Sayın Çömez.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ve ben de kendisine "Ben, bu Parlatmento çatısı altında iki ayrı ülkeden hekimlik diploması olan, on binlerce kanser ameliyatı yapmış, üniversitelerde hocalık yapmış birisiyim." demedim. Şimdi ona sorduğum soruları -çünkü cevap veremedi- size soruyorum, bunun cevabını sizden bekliyorum Sayın Bakan. Dediniz ki: "Her şey çok hızlı yürüyor bizim sistemimizde."

2016 yılında -Sayın Başkan gayet iyi bilecek- Sayın Ahmet Davutoğlu'nun Başbakan olduğu dönemde bir rapor yazılmış, bu raporun içerisinde bugünkü yenidoğan çeteleriyle ilgili bütün ayrıntılar var. Bu rapor mutlaka sizde vardır, yoksa Bakanlıktan alın, yoksa ben size vereyim. Bütün ayrıntılar var, doğru mu Sayın Şahin? Aynen. Peki, 2016 yılında bu rapor yazıldığında mevcut Sağlık Bakanı İstanbul İl Sağlık Müdürü iken neden buna vaziyet etmedi ya da edemedi? 2016 ve yıl 2024, tam sekiz yıl boyunca bu çocuklar ölmeye devam etti ve SGK hortumlanmaya devam etti, bu raporun içerisinde hepsi var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitiriyorum, lütfen istirahat ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Bitirelim ama altı yedi dakika oldu.

Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitireceğim, iki dakika rica ediyorum.

Ben bunu sunduğum zaman Sayın Bakana, yüce Meclisi yalancı olmakla suçladı "mitomani" dedi bütün Meclise.

Onun için, ikinci soruya geçiyorum. Yine, Sayın Bakan o dönemde İstanbul İl Sağlık Müdürü iken kendi memuru olan bir isim yine aynı hastanelerde bir teftiş yapmış, bu teftiş raporu aynı zamanda mahkeme dosyasında var, yıl 2023 Ocak ayı. Kendisi diyor ki: "Biz bunu mart ayında CİMER'e yapılan şikâyetle öğrendik." O dönemde kendisine bu rapor verildiği hâlde neden bununla ilgili gereğini yapmadı? Gelelim 2023'ün Ağustos ayına. Vereceğim bunların hepsini size Sayın Başkanım. 2023'ün Ağustos ayında yine Sağlık Bakanlığı İstanbul İl Sağlık Müdürlüğünden bir teftiş yapılıyor ve teftiş yapılan ünite bu yenidoğan çetesinin birçok dosyası bulunuyor ve bu rapor İstanbul İl Sağlık Müdürlüğüne teslim ediliyor. Ben bu belgeyi nereden aldım, biliyor musunuz? Kapatılan Reyap Hastanesinin dosyalarından aldım. Bütün bu soruları sorduğumda Sayın Bakana, Sayın Bakan dedi ki: "Ben çömezleri muhatap almam." Ben kendisini muhatap alıyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, toparlayın.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitiriyorum, son cümlem.

Devlete olan saygımdan, Türkiye Cumhuriyeti'ne olan saygımdan, bu millete olan saygımdan ve Parlamente'ye olan saygımdan kendisini muhatap alıyorum ama kendisi o gün bunların hiçbirine cevap veremediği için sizden cevap bekliyorum Sayın Başkanım. Sizden bunlarla ilgili net, açıklayıcı, ikna edici, bu ihmaller zincirinin neden yaşandığına dair tek tek açıklama istirham ediyorum. Kendisi cevap veremedi, lütfen siz cevap verin.

BAŞKAN - Sayın Şahin, buyurun.

45.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın bütçe sunumundaki tutumuna, 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve Türkiye'nin yapması gerekenlere ilişkin açıklaması

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Turhan Bey'in süresinin yarısı yeterli benim için Başkanım.

Evet, tabii, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcımıza sunumlarından dolayı teşekkür ediyoruz. Cumhurbaşkanlığı bütçesi hayırlara vesile olsun. Tabii, bir teşekkürü de bunun için ediyorum: Biz bu kürsüden çok sık karışıklık siyasetine üzülerek şahitlik ediyoruz, demek ki meramlar karışıklık ifadeleri kurulmadan da anlatılabiliyormuş. Bazı anlattığı şeylere katılmıyoruz, bazılarını eleştiriyoruz ama pozitif sunumundan dolayı kendisine teşekkür ediyorum. Bu önemli bir ayrıntı.

Tabii, dış siyasetle ilgili, savunma sanayisiyle ilgili önemli verilerden bahsetti Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı. Dış siyasette özellikle son dönemde Suriye'de gelişen olaylar önemli. Türkiye'nin Suriye'deki tarihi rolünün devam etmesi gerektiğini biz de savunuyoruz ve bu anlamda da buradaki Suriye'nin toprak bütünlüğünün korunması, Suriye'de demokratik bir yönetimin kurulması için Türkiye'nin tarihi sorumluluğunun devam etmesi önemli. Bunu özellikle ifade ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Savunma sanayisindeki başarılar, adımlar, atılımlar elbette ki bizim de göğsümüzü kabartmaktadır. Millî duruşu olan bir muhalefet partisi olarak bunların hepsine destek verdiğimizizi ifade edelim. Ancak değerli milletvekilleri, Türkiye'nin -şu anda da bütçeyi görüşüyoruz- önemli bir sorunu var, ekonomik kriz ve bu ekonomik krizin getirdiği büyük bir sosyal yıkıma karşı karşıyayız. Tabii, bu ekonomik krizin sebepleri var. Son beş altı yılın yanlış politikalarının bugün bir bedelini hep beraber ödüyoruz, bütün Türkiye olarak ödüyoruz. Bütün uyarılarımıza rağmen, bütün samimi itirazlarımıza rağmen bu yanlış yollara girildi ve biz Türkiye'yi yeniden doğru yola çıkarmaya çalışıyoruz. Tabii ki bu krizden Türkiye'yi çıkarmak için sadece sıkı bir para politikası yeterli olmayacaktır. Bu anlamda Türkiye'nin iklimini değiştirmek en önemli adımlardan biri olacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Bu iklimin değişmesinde adalet en önemli etken olacaktır değerli milletvekilleri. Adaletin tesis edilmediği bir ülkede ekonomiyi ayakta tutmamız mümkün değildir. Kamuda liyakat çok önemlidir. Hasılı, piyasada bir güven iklimini tesis edebilmek çok önemlidir. Bu güven iklimi bizim kaybettiğimiz bir iklim. Yeniden bu güven iklimini tesis edemedikten sonra, siyaset buna yapıcı katkı sunamadıktan sonra biz bu tabloyu toparlayamayız değerli milletvekilleri; bunu özellikle ifade ediyorum.

Türkiye'nin yapması gereken şeylerden biri de şudur: Türkiye'de büyük bir devlet yapılanmasında sorun vardır. Devletin tanziminde, işleyişinde, kurumların özünde büyük sorunlar yaşıyoruz. Sayın Başkanım az önce bahsetti "Devlet Planlama Teşkilatında çalıştım." dedi. Devlet Planlama Teşkilatı Türkiye'nin en önemli direklerinden biriydi ve Türkiye'de kaynaklarımızı daha verimli kullanma adına, bir planlama adına bu kurumun yeniden tesis edilmesi gerekir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Başkanım, son defa...

BAŞKAN - Buyurun.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Son olarak da yönetim sistemiyle ilgili... Tabii ki hiçbir sistem mükemmel değildir, her sistemin aksayan yönleri vardır. Benim nazarımda en ideal sistem güçlendirilmiş parlamenter sistemdir -eski sistemden bahsetmiyorum- ancak şunu diyebilirsiniz: "Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi iki seçimde milletin onayını almıştır." Bu önemli bir şey, değerli bir şey. Eğer Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle biz yola devam edeceksek bu sistemin aksayan yönleri revize edilmelidir, daha istikrarlı bir sistem için edilmelidir. Burada Meclisi güçlendirecek adımlara ihtiyacımız var; Meclisin bütçeye katkısı, Meclisin yasama konusundaki sorunları... Bakın, kararnamelerin çizgisinin belirlenmesi, sınırının belirlenmesi çok önemlidir. Bir de partili Cumhurbaşkanlığının kesinlikle tartışılması gerekir. Bu sistemin revize edilerek yola devam edilmesi önemlidir diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Gül, buyurun.

46.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın bütçe sunumundaki tutumuna, kendilerine yetki veren millete, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine ve sekizinci turdaki bütçelere ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Değerli Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz Bey, 22 Ekimden itibaren, Plan ve Bütçe Komisyonundan itibaren tüm milletvekillerimizin, tüm partilerin görüşleriyle çok güzel bir bütçe süreci yaşadık; Hükümetimiz de bu anlamda -çok önemli- hem

yapıcı eleştirileri hem de önerileri not aldı. Daha önce de bu kürsülerde Plan ve Bütçe Başkanlığı yapan çok değerli Cumhurbaşkanları Yardımcımıza AK PARTİ Grubumuz adına kapsayıcı, kuşatıcı ve çok ayrıntılı sunumu için çok teşekkür ediyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Tabii, asıl teşekkür milletimize, bu hizmetleri sunmak için yetki veren milletimize. Yirmi iki yıldır Hükûmeti kurmamızı, Hükûmetimizi kurarak Cumhuriyet'iyle yola devam etmemizi tesis eden, temin eden milletimize gönülden teşekkür ediyoruz. Milletimize hizmet edeceğimiz 2025 yılı olacak. 2025 yılının 2024 yılından daha verimli ve başarılı olacağına inanıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Cumhurbaşkanlığı bütçesi olduğu için sistem tartışmaları da oldu, Sayın Başkanımız da az önce ifade ettiler. Tabii ki anayasalar bir dogma değildir, her zaman ihtiyaca göre değişebilir. Bizim de seçim beyannamemizde de ifade ettiğimiz... Cevdet Yılmaz Başkanımızla, Efkân Başkanımızla da yapmış olduğumuz o hazırlık çalışmalarında, tartışmalarımızda biz de Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde ihtiyaç duyulan konularla ilgili bir revizyona hazır olduğumuzu... Bunu da ortaklaşarak, çoğulcu bir yapıyla, Türkiye'nin ihtiyaçlarına göre, uygulama pratiklerini de göz önünde bulundurarak, daha fazla demokrasi için, daha fazla temsil için, ülkemizin hangi menfaatleri gerektiriyorsa bu konuda "Gelin, anayasa yapalım." diye bir çağrımız oldu. Bunların çözüm noktası yeni anayasadır. Hep beraber siyasi partiler olarak buradaki konsensüsü, buradaki yaklaşımı dikkate alarak yeni ve sivil bir anayasa yapalım, daha demokratik bir siyasi partiler kanunu yapalım, seçim kanunu yapalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Son cümle Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Bunu da uzlaşarak milletimiz için yapalım. AK PARTİ'nin, MHP'nin, Cumhuriyet'in değil Türkiye Cumhuriyeti'nin anayasası, 85 milyonun anayasası olarak, gelin, demokratik bir hamle olarak bu süreci de tamamlayalım diyorum.

Son olarak, Diyanet İşleri Başkanlığından MİT personeline varıncaya kadar, İletişim Başkanlığımızdan Savunma Sanayii çalışanına varıncaya kadar, Strateji ve Bütçe Başkanımız burada, onun tüm ekibine varıncaya kadar Cumhurbaşkanlığımızın tüm çalışanlarına, Cumhurbaşkanlığı personelimize başarılar diliyorum.

Bütçemiz hayırlı olsun diyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

### III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

#### A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

#### A) CUMHURBAŞKANLIĞI (Devam)

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### B) MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### C) MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ (Devam)

1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### Ç) İLETİŞİM BAŞKANLIĞI (Devam)

1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### D) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### E) DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### F) MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) SAVUNMA SANAYİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) GELİR BÜTÇESİ (Devam)

BAŞKAN - Şimdi, söz sırası İstanbul Milletvekili Muhammed Ali Fatih Erbakan'ın.

Buyurun.

MUHAMMED ALİ FATİH ERBAKAN (İstanbul) - Aziz milletimizi ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. Yeniden Refah Partimiz adına, 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'yle ilgili görüşlerimizi açıklamak üzere söz aldım.

Üzülerek ifade ediyoruz ki 2025 yılı bütçesi vatandaşın ve ezilenlerin bütçesi değildir. Bu bütçede paylaşımda adalet yoktur; borç, faiz, vergide adaletsizlik vardır. Bu bütçe borç, faiz, zam ve vergi bütçesidir. Şimdi, bunları kısaca Genel Kurula ifade etmek istiyorum.

2025 yılında 2 trilyon liraya yakın faiz ödenecektir, ödenecek olan 1,95 trilyon liralık bu faiz 56 milyar dolara tekabül etmektedir. Geçen yıl faiz ödemesi 1,3 trilyon liraydı, bu sene yüzde 50 artışla 1,95 trilyon liraya çıkmıştır. Bir önceki yıla göre bütçe toplamı yüzde 32 büyürken faiz ödemeleri yüzde 50 oranında artmıştır. Geçen yıl faiz ödemeleri bütçe açığının yüzde 49'u kadarken bu yıl faiz ödemeleri bütçe açığının yüzde 101'ine gelmiş yani bütçe açığından fazla faiz ödenmiştir. Bu rakamlar faiz ödemelerinin yıldan yıla ciddi şekilde artış gösterdiğinin bir ispatıdır. Orta vadeli program da bunu ortaya koymaktadır. Yirmi bir yılda 598 milyar dolar kamu kaynağını faize ödeyen AK PARTİ iktidarı, önümüzdeki üç yılda da 151 milyar dolar daha faiz ödemesi gerçekleştirecek ve 2028 yılına yani AK PARTİ iktidarının 25'inci yılına gelindiğinde 750 milyar dolar kamu kaynağını faize aktararak dünya faiz şampiyonu hâline gelecektir. Bu yıl yapılacak 1,95 trilyon liralık faiz ödemesini 4 kişilik bir aile için hesap ederseniz her bir aileden her ay 7.542 lira, yılda 90.507 lira faize gidecektir. Bu yıl ödenecek 1,95 trilyon liralık faiz 2023 yılında bu ülkede faaliyet gösteren 1 milyon 62 bin şirketten alınan kurumlar vergisinin neredeyse 4 katıdır. Bu faize verilen parayla, devlet olarak, 10 milyon asgari ücretliye bir sene boyunca her ay 16 bin lira fazladan maaş verilir asgari ücretlinin eline 33 bin lira geçmesi sağlanabilir, engelli vatandaşlarımızın, şehit ve gazilerimizin tamamının talepleri yerine getirilebilir. Ülkemizdeki 3 bin SMA hastasının tedavi maliyetinin 105 milyar lira olduğu göz önünde bulundurulduğunda, faize bu sene verilecek rakamın yüzde 5'i kadar bir meblağla Türkiye'deki bütün SMA hastalarının tedavisini devlet karşılayabilir. Yine, faize bu sene verilecek parayla 40 bine yakın küçük ve orta ölçekli işletme kurulup 800 bin istihdam sağlanabilir ve işsizliğin ortadan kaldırılmasına katkı sağlanabilir.

Vergiler: 2025 yılında 12,67 trilyon lira vergi toplanacak yani 4 kişilik bir aileden her ay 49 bin lira, yılda ise 588 bin lira vergi alınacaktır. Faiz ödemelerinin vergi gelirlerine oranı yüzde 15 iken, 2025 yılında ise toplanan verginin yüzde 17,5'i faize gidecek. Yani her geçen sene daha fazla vergi faize gitmektedir.

Vergi dar gelirliden alınmaktadır. Doğrudan vergiler yüzde 34 seviyesinde ama dolaylı vergiler yüzde 66 seviyesinde; bu bir adaletsizliktir.

Vergi muafiyetleri: Yine "vergi harcamaları" kalemi altında 2,1 trilyon liralık bir kurumlar vergisi ve gelir vergisi muafiyeti var. Bu vergi muafiyetlerinin de önemli bir kısmının iki elin parmaklarını geçmeyecek olan imtiyazlı holdinglere gideceğini hepimiz biliyoruz.

Kamu borçlanmasıyla ilgili de şunu söylemek istiyorum: Sayın Cevdet Yılmaz "Kamu borcumuzun millî gelirimize oranı yüzde 28'dir; bu, gelişmiş ülkelere göre iyi bir orandır." dedi ancak Sayın Yılmaz'ın söyleyemediği hususlar şunlar: Evet, gelişmiş ülkeler de borçlanıyor, onların kamu borcunun millî gelire oranı bizden daha yüksek olabilir ama onların borçlanma faizi bizim borçlanma faizimizin onda 1'i ve birçok ülke de sıfır faizle borçlanıyor. İkincisi: Onlar çok daha uzun vadede borçlanıyorlar. Üçüncüsü: Gelişmiş ülkelerin üretimiyle, ihracatıyla, ekonomisiyle bu borçları çevirebilecek gücü var. Dördüncüsü: Gelişmiş ülkeler kendi para birimiyle borçlanıyor, siz dolar ve euroyla borçlanıyorsunuz; kur arttıkça bizim borcumuz katlanarak artıyor. Örneğin, 2022-2023 yıllarında bizim kamu borcumuz kurdaki artış nedeniyle 3,1 trilyon liralık artış gösterdi. Beşincisi: Diğer ülkeler aldıkları borcu üretime, yatırıma aktarırken siz aldığınız borcu borç kapatmaya ve faiz ödemeye ayırıyorsunuz. 2024 yılında kamunun ödeyeceği 2,26 trilyon liralık borcun yüzde 98,5'i yüksek faizli iç borçla kapatılmıştır yani borç ödemesinin neredeyse tamamı alınan borçlarla yapılmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

MUHAMMED ALİ FATİH ERBAKAN (Devamla) - Dar gelirli: "Bu bütçede dar gelirli ve ezilenlere yer yoktur." demiştik. Bütçede cezalara, harçlara, vergi gelirlerine yüzde 44 oranında zam yapılırken, asgari ücrete yüzde 30, memur ve memur emeklilerine yüzde 13 ve esnaf, çiftçi, işçi emeklisine yüzde 17 zam yapılması öngörülüyor. Enflasyonunun yüzde 50 seviyesinde olduğu, bütçe gelirlerine yüzde 44'lük zammın yapıldığı bir ülkede çalışan kesime, ücretliye, emekçiye bu oranda zam yapılması 2025 bütçesinin hakkaniyet ve adaletten uzak olduğunun bir göstergesidir.

Çözüm önerilerimiz: Burada altını önemle çizmek istediğimiz husus, enflasyonla mücadelede izlenen yol ve yöntemlerin hatalı olduğudur. Enflasyonla mücadelenin yolu arzı artırmaktan, üretimi artırmaktan geçiyor. Sanayide ve tarımda arzı artırmanız gerekiyor. Bu arz artışının da yollara dökülen domatesleri tekrar görmemek için bir planlama dâhilinde yapılması gerekiyor ancak 2025 bütçesinde yatırımların ve istihdamın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın Sayın Başkan.

MUHAMMED ALİ FATİH ERBAKAN (Devamla) - ...artırılması için yeterli bir projeksiyon bulunmadığı gibi, gerekli kaynak ayrımı da ortada yoktur. Örneğin, sanayinin geliştirilmesine, üretim ve yatırımların desteklenmesine ayrılan pay 129 milyar lira olup faize verilen paranın yüzde 6'sı seviyesindedir. İstihdama ayrılan pay 311 milyar lira olup faize ödenecek paranın yüzde 16'sı seviyesindedir. Enflasyonu kalıcı olarak düşürmek istiyorsak mutlaka arzı artırmamız gerekiyor. Enflasyonla mücadele için ağır sanayide, gıda, tarım ve hayvancılık sektörlerinde arzı artırmaya yönelik hamleler yapmalı, bu yolla enflasyonla mücadele etmeliyiz. Hükûmetin ifade ettiği gibi, talebi ve arzı kısarak, vergileri 3 katına çıkararak enflasyonla mücadele edilmez, tüm faturayı dar gelirli milyonlara keserek enflasyonla mücadele edilmez. İsrافی önlemeniz gerekiyor. Milletin hakkını imtiyazlı holdinglere vermekten vazgeçmeniz gerekiyor. Denk bütçeyi yapıp faiz canavarından bu ülkeyi kurtarmanız gerekiyor ve paylaşımda adaleti sağlamanız gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUHAMMED ALİ FATİH ERBAKAN (Devamla) - Genel Kurulu, aziz milletimizi bir kez daha saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, sekizinci turdaki konuşmalar tamamlanmıştır.

Şimdi, soru ve cevap işlemlerine geçiyoruz.

Sayın Demir...

MEHMET DEMİR (Kütahya) - 2025-2027 Orta Vadeli Program'da kamu kurumlarının depremlerin yaralarının sarılması ve afet risklerinin azaltılmasına yönelik harcamaları dışındaki harcamalarına azami tasarruf anlayışıyla yaklaşılacağı belirtilmekte, harcamalar bu anlayış çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Bu anlayış çerçevesi içerisinde "tasarruf tedbirleri" konulu 2024/7 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yürürlüğe konulmuştur. Tasarruf tedbirleri genelgesindeki hususların kamu kurumlarınca başarılı bir şekilde uygulandığını düşünüyor musunuz?

Diyanet İşleri Başkanlığı olarak gençliğe yönelik ne tür çalışmalar yapılmaktadır? Diyanet İşleri Başkanlığı olarak hutbelerin siyasi olduğuyla ilgili itham ediliyorsunuz. Hutbeler nasıl hazırlanıyor?

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Boz...

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Kürtlere yönelik gerçekleştirilen kaçırma, kaybettirme, suikastlar devletin politik çıkarlarını koruma adına yapılan kanlı bir stratejinin parçasıdır. Süleymaniye'de suikast sonucu katledilen Nagihan Akarsel, Zeki Çelebi ve Gülistan Tara'nın öldürülmesi yakın zamandaki örneklerden bazılarıdır. Bu tür suikastlar Kürt hareketinin susturulması, kadın mücadelesinin sönmümlendirilmesi, muhaliflerin yok edilmesi ve toplumda korku yaratılması için bir araç olarak kullanılmıştır. Devletin, özellikle MİT'in bu tür operasyonlarla demokrasiye ve insan haklarına verdiği zararı gözler önüne sermek toplumsal barış ve adalet için hayati önem taşır çünkü bu suikastlar sadece bireyleri değil halkların özgürlük mücadelesini de hedef almış, devletin baskıcı ve şiddet dolu yöntemlerini pekiştirmiştir ancak vakit çözümden yana irade göstermek, hakikatlerle yüzleşmek zamanıdır. Buradan hareketle toplumsal barış ve adalet için bir çözüm iradeniz ve çabanız olacak mı diye sormak istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Şenyaşar...

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Sunumundan dolayı Cumhurbaşkanı Yardımcısına teşekkür ediyorum.

Ben bu ülkenin onurlu bir Kürt vatandaşuyım. "Bu ülkede yaşayan herkes Türk'tür." anlayışını kabul etmiyoruz. "Aslını inkâr eden bizden değildir." hadisini hatırlatmaya gerek yok.

Urfa'nın Suruç ilçesinde yaşıyorum. Sınırın diğer tarafında, Kobani'de akrabalarımız kendi toprakları üzerinde yaşamaya çalışıyorlar ve telefonla bizi arıyorlar: "Türkiye'nin topraklarında gözümüz yoktur. Türkiye bizi tehdit olarak görmesin. Biz topraklarımızda, evimizde rahat uyumak istiyoruz. Erdoğan Hükûmeti bizden ne istiyor?"

Sunumunuzda kardeşlikten bahsettiniz, barıştan bahsettiniz. Kürt halkı kardeşlik ve barış için somut adım bekliyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Bayırcı...

İSMAİL ÇAĞLAR BAYIRCI (Kütahya) - Teşekkürler Sayın Başkan.

2025 yılı bütçemizin ülkemiz için hayırlı olmasını diliyorum.

İlk sorum: Hepimizin bildiği gibi, eğitim, ülkelerin beşerî sermayesine sağladığı katkılar dolayısıyla kalkınmanın önemli bir lokomotif olma özelliği taşımaktadır. Eğitimli toplumların bir taraftan verimliliği artarken diğer taraftan yaşam kalitesi artmaktadır. Bu nedenle, eğitime ayrılan kaynaklardaki artış da ülkelerin kalkınmaya yönelik hamlelerinin bir göstergesi niteliğindedir. Bütçeden eğitime ayrılan payın 2025 yılında 14,8 olduğu ifade edilmiştir. Eğitime ayrılan pay yıllar içinde giderek azalmakta mıdır? Bütçeden faize ayrılan kaynaklarla birlikte değerlendirildiğinde eğitime faiz ödemelerinden daha mı az kaynak ayrılmaktadır?

İkinci sorum: İktidara geldiğimiz günden itibaren ülkemizin artan refahını genişlettiğimiz sosyal yardım programlarımız aracılığıyla ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza ulaştırmaya devam ediyoruz, kimseyi geride bırakmama anlayışıyla devletimizin şefkat elini tüm vatandaşlarımıza uzatıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Gül...

MERVAN GÜL (Siirt) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanımıza sunumlarından ve katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Kurtalan-Siirt Demir Yolu Projesi Ulaştırma Bakanlığı tarafından yatırım programına teklif edildi. Bu projenin gerçekleşmesiyle şehir ekonomisine ve istihdama yönelik önemli katkılar sağlanacaktır. Organize Sanayi Bölgesi alanının genişletilmesiyle birlikte bu proje lojistik anlamda da şehrimizdeki yerel sanayiye hareketlendirerek şehrimizin sosyoekonomik kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Yatırım programına teklif edilen projenin son durumu hakkında bilgi almak istiyorum.

İkinci sorum: Ülkemizin dış politikada karşı karşıya kaldığı sınamalara karşı etkin ve çok boyutlu şekilde mücadele edebilmek için güçlü bir diplomasi teşkilatına sahip olmamız gerekmektedir. Bu doğrultuda, yurt dışı temsilcilik sayısında değişim

2002 yılına göre ne kadardır? Hâlihazırda dış temsilciliklerimizin coğrafi dağılımları ne şekildedir? Ayrıca, ülkemizdeki yabancı temsilcilik sayısı kaçtır?

BAŞKAN - Sayın Fırat...

CELAL FIRAT (İstanbul) - Sayın Başkan, Alevi ve Bektaşî daire başkanlığıyla ilgili -konuşmanızda belirttiniz- Komisyon Başkanı olduğunuz toplantıda ben de vardım; orada, Alevi toplumunun, Alevi kurumlarının rızalığı olmadığını dillendirmişlerdi. Şu anda esasında, sözümüzün, söylememizin ne kadar doğru olduğu da belgelenmiş oldu. Özellikle bu kurum o kadar ileri gitti ki, o kadar kibirlendiler ki Damal Burmadere köyünün muhtarının kendilerine karşı çıkmasından dolayı buraya kayyum atadılar. Gelin, dayatmayla değil, Alevi kurumlarının, Alevi toplumlarının, pirlerimizin, analarımızın, rehberlerimizin talepleri doğrultusunda cemevlerimizin sorunlarını çözelim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Karagöz...

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı Sayın Cevdet Yılmaz'a soruyorum: Cumhurbaşkanlığının 2025 yılında 5'i makam aracı olmak üzere toplamda 20 araç alacağı bütçede yer alıyor. Uçaklar, limuzinler, sayısız makam araçları ihtiyaçlarınızı karşılamıyor mu? Tasarruf tedbirleri sarayda bitti de haberimiz mi yok? Sarayın bir günlük harcaması 3.500 asgari ücretlinin, 4.800 emeklinin maaşına denk geliyorken başını çektiğiniz israf düzenine ne zaman son vereceksiniz? Cumhurbaşkanının kişisel propaganda kurumu hâline gelen ve yalnızca AKP yanlısı faaliyetlerde bulunan İletişim Başkanlığını 86 milyon vergileriyle beslemek, ahlaki ve demokratik bir yönetim anlayışıyla bağdaşır mı? 2025 bütçesinde Diyanet İşleri Başkanlığına ayrılan bütçe, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı da dâhil olmak üzere tam 6 bakanlığın bütçesinden fazla. Halk karnını doyuramazken, gençler işsizken bu kaynağı neden eğitime, sağlığa veya istihdama değil de Diyanete ayırıyorsunuz?

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Akbulut...

İZZET AKBULUT (Burdur) - Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildiği günden bu yana gerek faiz rakamlarına gerek enflasyon rakamlarına gerek kur fiyatlarına baktığımızda muazzam derece kötüye bir gidişat var. Parlamenter sistemin daha doğru olduğunu düşünüyor musunuz? Yine, tasarruf tedbirleri kapsamında Cumhurbaşkanlığı sarayı ne kadarlık bir harcama azaltmıştır? 2025 programına bakıldığı zaman, bir temsil tanıtımında rakamın 255 milyon TL'ye çıkarıldığı görünüyor; çok olduğunu düşünüyor musunuz? Yine, günlük masrafın 21,5 milyon TL olduğu gözüküyor. Bu rakam, bu kadar fakirliğin yaşandığı bir dönemde çok fazla değil midir? Yine, Beştepe, Okluk ve Ahlat sarayları için toplam 3,3 milyar TL'nin harcadığı söyleniyor. Bu rakamlar doğru ise böyle zamanda çok yüksek değil midir?

BAŞKAN - Sayın Sarı...

SERKAN SARI (Balıkesir) - Evlenecek gençler Cumhurbaşkanına soruyor: "Sizin evlendiğiniz zamanki asgari ücretin alım gücüne bizi de kavuşturacak mısınız?" Cumhurbaşkanı gençlere "Neden evlenmiyorsunuz? Boşanmalar artıyor. Ben 25 yaşında evlendim." dedi. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın evlendiği yıldaki asgari ücret 3.300 liraydı, çeyrek altın 243 liraydı. O günkü asgari ücretle 13 çeyrek altın alınıyor, bugünkü reel değerine baktığımızda 65 bin liraya denk gelen bir asgari ücret var. Bugün gençlerimiz "Eğer o günkü koşulları sağlayacaksanız biz evlenmeye hazırız." diyorlar. Cumhurbaşkanı gençlerimizin bu talebini karşılayacak mı, merak ediyorum. Ayrıyeten, "Emekliler Yılı olacak." dediğiniz 2024 yılında emeklilerimizi 12.500 liraya mahkûm ettiniz. Siz göreve gelmeden önce emeklilerimiz asgari ücretin 1,2 katı emekli maaşı alırken bugün asgari ücretin neredeyse yüzde 25 altında emekli maaşı alıyorlar ve asgari ücretli...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Güneş Altın...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sorum Sayın Cevdet Yılmaz'a: Sizin de talebinizle Yeşilay tarafından yapılmış, şehirlerin il il atık suları incelenerek şehirlerde kullanılan madde miktarı, uyuşturucu madde çeşitlerinin tespit edildiği çalışmayla ilgili bizleri bilgilendirirseniz çok sevinirim.

Ayrıca, Cizre Belediyemiz tarafından Cemile Çağırğa ve Nihat Kazanhan adına açılmış olan parklar isimleri uygun bulunmadığı için ne yazık ki isimleri değiştirilmek ve açılmama durumunda oldular. Bunu da sormak istiyorum: Hatırlarsanız, Cemile Çağırğa sokağa çıkma yasakları döneminde evinin önünde katledilmiş ve annesi tarafından günlerce derin dondurucuda cesedi saklanmak durumunda kalmış bir çocuktü. Bu çocuğun adının parka verilmesinin önünde nasıl bir engel olduğunu merak ediyorum, bütün Cizre halkı adına da bu soruyu sizlere sormak istiyorum ve teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Altınsoy...

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ülkemiz Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte bölgesel ve küresel krizlere karşı daha etkin, daha hızlı ve daha kapsamlı refleksler verebilme imkânına kavuşmuştur. Dünyada ve yakın coğrafyamızda yaşanan gelişmelerden siyasi ve ekonomik hadiseler, deprem felaketinden Covid-19 salgınına kadar pek çok alanda bunun somut örneklerini hep birlikte yaşadık. Bu tarihî dönemde ülkemizin istikrarı, güvenliği ve refahı için bu değişimin ne kadar isabetli olduğu daha da çok anlaşılmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, sorum şu: Samsun Limanı'nı Mersin Limanı'na bağlayacak Aksaray-Ulukışla-Yenice Hızlı Tren Hattı, yolcu, yük taşımacılığı ve nakliye maliyetleri açısından hayati öneme sahip bir projedir; bu projenin yapım ihalesi ne zaman gerçekleştirilecektir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Baykan...

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, görüşmekte olduğumuz Cumhurbaşkanlığı bütçemizin milletimize hayırlar getirmesini Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum ve yine, AK PARTİ'mizin kuruluşundan hemen sonra iktidara getirip Cumhurbaşkanımızın liderliğinde yirmi iki yıllık rekor sürede ülkemize hizmet etmeye devam etmemizi sağlayan milletimize şükranlarımı sunuyorum.

"Türkiye Yüzyılı 85 milyonun yüzyılı." dediniz; bu noktada, 2002 yılı öncesinde kalkınmışlık yönünden geri kalmış illerimizin, örneğin Diyarbakır'ın 2002 sonrası yapılan yatırımlarla eksiklikleri tamamlanmış mıdır? Bir adım ötesi olarak Diyarbakır yirmi iki yıllık AK PARTİ iktidarlarımızda aldığı yatırımlar ve iyileştirmeler ile batıdaki bir ile göre pozitif farkındalık yaşamış mıdır? 2053 projeksiyonumuzda 85 milyonun yüzyılı Türkiye Yüzyılı hedeflerimize ulaşmak adına başta memleketim Konya olmak üzere illerimizin sosyoekonomik olarak ne gibi kazanımları hedeflenmektedir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Bilici...

BİLAL BİLİCİ (Adana) - Evet, Diyanet İşleri Başkanlığının 2025 yılı için yüzde 41 oranla artışı öngörülen bütçesi 130 milyar TL'nin üzerindedir. Bu rakam 6 önemli Bakanlığımızın üzerinde bir bütçeyi yönetecek; Ticaret, İçişleri, Dışişleri, Sanayi ve Teknoloji, Enerji, Kültür ve Turizm Bakanlıklarından daha büyük bir bütçe ve rakamdır bu. Diyanetin kendine bağlı vakfı üzerinden 90 milyon dolardan fazla bir rakamla Amerika Maryland'de 15 dönümlük bir arazide tesis kurmaya, külliye yapmaya ihtiyacı var mıdır? Asgari ücretli, emekli, engelliler, genç öğrenciler geçim sıkıntısı çekerken bu yapılanlar doğru mudur? Süs havuzundan tenis kortuna, yüzme havuzundan hamama ve 10 tane villaya kadar bu yapılanlar mantıklı mıdır diye soruyorum.

BAŞKAN - Sayın Kamaç...

MEHMET KAMAÇ (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza teşekkür ediyorum, verdiği cevaplarla bizi ne kadar dikkatli dinlediğini göstermiştir.

İki soru sormak istiyorum. Diyaneti diğer din ve mezheplerin de temsil edildiği, hakkın ve hukukunun korunduğu özerk bir yapıya dönüştürmeyi düşünüyor musunuz?

İkinci sorum: Camilerde Kürtçe vaaz yasağını kaldırmayı düşünüyor musunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Bozan...

ALİ BOZAN (Mersin) - Sayın Yılmaz, konuşmanızda "Kürtçeyle sorunumuz yok." dediniz. Geçtiğimiz günlerde Rojava'ya yönelik saldırıların durdurulması talebiyle Nusaybin'de başlatılan nöbeteydim. Bekleme esnasında ses sistemimizden Kürtçe müzikler çalıyorduk, bu esnada bizzat kolluk tarafından ses sistemimize girilerek "Ölürüm Türkiye'm" şarkısı seslendirildi. Sayın Yılmaz, bunu Nusaybin'de Barış Parkı'nın yanında yüzlerce yurttaş ve esnaf gördü, duydu. Eğer merak ederseniz, Emniyetin o esnada çekim yapan onlarca kamerasından da izleyebilirsiniz. Bu yapılan sizce Kürtçeye tahammülsüzlük değil midir?

Yine, Sayın Yılmaz, konuşmanızda "Kürt kardeşlerimizle sorunumuz yok." dediniz. Suruç'ta, Nusaybin'de, Amed'de, Bingöl'de yaşayan Kürtler Rojava'ya yönelik saldırılarla ilgili ne düşünüyor, biliyor musunuz? Onları dinlediniz mi? Bizzat Suruç'a, Nusaybin'e gidip oradaki Kürtlere sınırın karşı tarafındaki akrabalarına Türkiye destekli çeteler saldırırken oradaki akrabaları öldürülürken neler hissettiklerini sormayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN - Sayın Torun...

SEYİT TORUN (Ordu) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Memleketim Ordu'da iş bulamayan, geçinemeyen hemşehrilerim ve özellikle gençlerimiz büyük şehirlere, yurt dışına göç ederken alan bazlı fındık desteklerine on yıldır bir kuruş zam yapılmamış, fındık fiyatları 130 liraya çakılmıştır. Türkiye'nin en büyük bal üreticisi olan Ordu'nun arıcıları kaderlerine terk edilmişlerdir. İktidarın Ordu'ya ilişkin tek tasarrufu, şehrimin taşını toprağını madenlere ruhsatlamak olmuştur. Üç kuruşluk rant için suyumuz, toprağımız ve havamız vahşi maden kartellerine peşkeş çekilmektedir. Gerçekten vatanseverseniz, yurtseverseniz çiftçimize, üreticimize sahip çıkın. Emin olun, vahşi madencilikten elde edilen kazancın katbekat fazlası toprağın üzerinde atıl kalmaktadır. Maden kartellerini zengin etmeyin; fındık, bal ve kivi üreticimize sahip çıkın, vatan toprağını açgözlü maden şirketlerine peşkeş çekmeyin.

BAŞKAN - Şimdi, sözü Komisyona veriyorum.

Buyurun.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, sorulara Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız cevap verecektir.

Bütçelerinin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Genel Kurulu tekrar saygıyla selamlıyorum.

Sorulardan önce Grup Başkan Vekillerinin de bazı soruları oldu, kısa kısa bir şey söyleyeyim. "Ahmet Türk Bey'le barış yemeğine katıldığınıza pişman mısınız?" gibi Ali Mahir Bey'in bir sorusu oldu. Değerli arkadaşlar, bugün olsa ben yine giderim, o barış yemeğine katılırım ve o ailelerin barışması için elimden gelen tüm gayreti sarf ederim. O, bir insani görevdir. Bunu siyasi tartışmalara konu etmeyi de doğru bulmuyorum. Bir annenin yüreğine bir su serpebildiysek ne mutlu bize. Burada da yine Bekir Bozdağ, Abdulhamit Gül, Sırrı Süreyya Önder gibi bu sürece katkı sunanlara ben tekrar teşekkür ediyorum. O insani bir gayretimizdi, çabamızdı ve hep birlikte, tabii başka da birçok insanın katkısıyla bu 2 ailenin barışması, gelecek nesillere, çocuklara bir kan davasının bırakılmaması kendi içinde zaten yeterince değerli bir hadisedir. Onunla diğer konuları karıştırmayı ben doğru bulmuyorum.

"Başkanlık sistemi hızlı ama kararlar doğru mu?" gibi bazı eleştiriler oldu. Elbette ikisi de bir arada olmalı, hem hızlı hem doğru olması en ideali ama öyle durumlar vardır ki hızlı karar alamazsanız doğru karar almanızın da bir anlamı kalmayabilir. Çok kriz anlarında çok hızlı karar almanız gereken anlar vardır. Oralarda hızlı karar alamadığınızda "Hiçbir karar almamak en kötü karardır." gibi zor durumlara düşersiniz. Dolayısıyla tabii ki rahat bir ortamda düşünerek, tartışarak karar almak en doğrusudur ama hızlı karar alıp uygulama gerektiren durumlarda da bu imkâna sahip olmak önemlidir diye düşünüyorum. Bunlar birbirinin zıddı değil. Tabii ki her zaman bir yanılma payı da vardır.

Soru önergeleriyle ilgili Sayın Çömez bana yönelik sorular... Şimdi, bazen arkadaşlarımız bunu eleştiriyorlar ama ben izah edeyim. Çeşitli bakanlıklarla ilgili bana yönelik sorular da geliyor ama bizim belirlediğimiz usulümüz şu: Cumhurbaşkanlığı, bağlı,

ilgili, ilişkili kuruluşlarıyla ilgili bir soru geldiğinde bunu ben cevaplıyorum ama bir bakanlığı müstakil olarak ilgilendiren bir soru geldiğinde "Bu, şu bakanlığın konusudur, ona sorun." diyorum. Sebebi de şu: Aynı soru hem bana gelebilir hem bakanlığa gelebilir; bir karmaşa oluşturmak, tek elden açıklayıcı bir bilginin ulaşması bakımından usulümüzü bu şekilde hayata geçiriyoruz.

Yalnız, az önce bahsettiğiniz 2016'yla ilgili hani Sayın Bakanımızdan yine bilgi olarak size aktarıyorum. Bir ihbarla başlayan bir süreç oluyor, merkezî idareden bir müfettiş gönderiliyor -ben anladığımı ifade ediyorum, belki daha sonra daha teferruatlı bakabilirim ama- il teşkilatından değil, merkezî idareden; bu müfettiş bir rapor hazırlıyor ve konu bu müfettiş raporuyla sonuçlanmış oluyor. Daha ileri bir aşamaya müfettiş raporunun içeriği itibarıyla gerek görülmüyor. Benim anladığım bu ama daha detaylı bir şekilde tabii ki bakılabilir.

Ayrıca, yine, Saadet Partisi Değerli Grup Başkan Vekili "Ekonomide para politikası yetmez, adalet de lazım, liyakat de lazım." dedi; buna kim itiraz edebilir? Elbette ki adalet, liyakat, demokratik standartlar, eğitimimizin kalitesi, hepsi birbiriyle ilişkili. Bu, para politikasının da önemsiz olduğu anlamına gelmez ama. Para politikanız da doğru olacak, adalette de doğru reformlar yapacaksınız. Nitekim, bu konuda da bazı çalışmalar yürütülüyor. İnaniyorum ki uygun bir zamanlamayla Meclisimizin gündemine de adalet sistemimizi de daha iyileştirici konular mutlaka gelecektir.

Diyanet İşleri Başkanlığımızla ilgili Sayın Mehmet Demir'in soruları oldu, genel olarak tasarrufla ilgili de sorular yönlendirdi. Tasarruf tedbirlerini bu yıl olabildiğince kapsamlı hazırlamaya gayret ettik, hiçbir kuruluşumuz istisna olmadı; sadece bir tane kurumumuz istisna, o da Türkiye Büyük Millet Meclisi. Bunu da niye istisna tuttuk genelgeden? Çünkü farklı bir yapısı var kuvvetler ayrılığı gereği, yürütmenin bir parçası olarak görmedik. Halkın seçtiği temsilciler kendi kararlarını kendileri verirler diye o saygıyla genelgeye dâhil etmedik ama o süreçte Meclis Başkanımız kendisi bir açıklama yaptı. Bu süreçte Meclisin de kendi iradesiyle dâhil olduğunu, onların da tasarruf tedbirlerini kendi uhdelarında alacaklarını ifade ettiler.

Sayın Sümeyye Boz'a şunu söyleyeyim: Geçmişte maalesef Türkiye, faili meçhuller yaşadı, sıkıntılar yaşadı ama bizim dönemimizde benim hatırladığım faili meçhul cinayetler sona erdi. Elbette yine suç işleyenler oldu ama en etkili şekilde kim suç işlemişse hangi görüşten, hangi kesimden olursa olsun onu adaletin karşısına çıkarmak için her türlü gayreti sarf ediyoruz.

Millî İstihbarat Teşkilatımız da anayasal, yasal çerçevede hukuka bağlı bir kurum olarak kendi görevini icra ediyor ve hukuka uygun bir şekilde hareket ediyor.

Sayın Şenyaşar Kobani'yi sordu ve Suriye'deki Kürtlere yaklaşımımızı sordu. Bunu çeşitli vesilelerle Sayın Cumhurbaşkanımız, Sayın Dışişleri Bakanımız, bizler, hepimiz açıklamaya gayret ediyoruz. Biz, Suriyeli Kürtler ile PKK'yı birbirinden net bir şekilde ayrı görüyoruz. Terör örgütlerinin baskısıyla, dayatmasıyla karşı karşıya olan, kim olursa olsun, buna karşıyız. Suriye'deki Kürtler o coğrafyanın, o ülkenin asli vatandaşlarıdır, unsurlarıdır ve yeni oluşacak Suriye'de de terör örgütlerinin de baskısından kurtulmuş olarak Kürtlerin hak ettikleri şekilde o yapılar içinde temsil edilmelerini, temel hak ve özgürlüklerini en güzel şekilde yaşamalarını, refahlarını artırmalarını tabii ki istiyoruz. Onlar da bizim kardeşlerimiz, ülkemizdeki Kürt vatandaşlarımızın da yakınları, akrabaları, dolayısıyla onlara farklı bir bakış açımız söz konusu olamaz ama Türkiye içinde de Türkiye dışında da kim olursa olsun terör örgütleriyle de mücadelemizi en yoğun şekilde sürdüreceğiz; bunu da tekrar ifade etmek istiyorum.

Sayın İsmail Çağlar eğitime ayrılan payı sordu. Eğitimle ilgili hep en yüksek payı eğitime veriyoruz ama "eğitim" derken Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, hepsini dâhil ederek baktığınızda bütçedeki pay yüzde 14,8'e kadar çıkmaktadır. En yüksek payı bu sene de bütçemizden Millî Eğitim Bakanlığı almaktadır. Gayrisafi millî hasıla içindeki payı da yüzde 3,5'a yükselecektir, geçmişe göre burada bir gelişme söz konusu. Millî eğitime önümüzdeki dönemde de destek olacağız. Yaptığımız bu yatırımlar sayesinde ki Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS) 2023 sonuçlarına göre 4'üncü sınıf fen bilimleri alanında OECD ülkeleri arasında 2'nci, bu alandaki ortalama puanıyla tüm Avrupa ülkeleri arasında da 1'inci sıraya yerleşmiş durumdayız. TIMSS 2023 8'inci sınıf fen bilimleri ortalama puanımız da 2019'a göre 15 puan artmıştır.

Mervan Bey, Siirt'le ilgili Siirt-Kurtalan demir yolunu sordu, hani çok detaya şu anda giremeyeceğim ama şunu söyleyebilirim: Demir yolları önümüzdeki dönem önceliğimiz, özellikle de "iltisak hatları" dediğimiz, üretim alanları ile limanları birbirine bağlayan demir yolları önümüzdeki dönem en öncelikli konularımızdan biri. Niçin böyle? Hem lojistik maliyetleri düşürüp rekabet gücünü artıracaktır hem de bu şekilde karbon üretimini ulaşımda düşürerek daha düşük karbonlu bir ekonomiye hizmet etmiş olacağız. Dolayısıyla lojistik açısından önümüzdeki dönem tüm Türkiye'de üretim alanları ile limanları bağlayan iltisak hatları, demir yolları önceliğimiz olacak diye ifade etmek isterim.

Dış dünyada temsilciliğimizi de sordunuz. Orada da çok geniş bir temsilcilik ağı oluşturduğumuzu ifade etmek isterim. Avrupa'da 99, Asya'da 76, Afrika'da 50, Amerika'da 32, Okyanusya'da 4 temsilciliğimiz bulunmaktadır. Ülkemiz 5 kıtada güçlü diplomasi ayağıyla temsil edilmektedir. Dış temsilcilik sayısındaki değişikliğe bakıldığında, 163'ten 261'e çıktı. Özellikle Afrika'daki temsilciliğimizin sayısını 3 kat artırdığımızı ifade edebilirim. Böylece dünyanın en geniş diplomatik ağlarından birine ülkemiz sahiptir, bu da ülkemizin tarihiyle, geçmişiyile ve bugünkü ekonomik yapısıyla sahip olduğu geniş "network"ü ortaya koymaktadır.

Sayın Celal Fırat "Cemevlerinin sorunlarını nasıl çözeceğiz?" diye sordu. Alevi-Bektaşî ve Cemevi Başkanlığımızın en önemli yaptığı işlerden biri cemevlerini ziyaret etmek, oradakilerle görüşmek, taleplerini almak. Talep edilmiyorsa bir hizmet bunu vermiyor doğal olarak ama talep ediliyorsa, bizzat oradaki insanımız, Alevi kardeşlerimiz bir talepte bulunuyorlarsa o taleplere de cevap vermeye çalışıyorlar ve aynı anlayışla devam edecekler.

Sayın Reşat Karagöz "Cumhurbaşkanlığı tedbirlerine uyuyor mu?" dedi. Az önce söyledim, Cumhurbaşkanlığı dâhil bütün kurumlarımız tasarruf tedbirleri kapsamı içindedir. Diğer kurumlarımızdan ne bekliyorsak Cumhurbaşkanlığımızdan da aynı yaklaşımı bekliyoruz. Tabii ki Cumhurbaşkanlığımız bu ülkenin yönetim yapısının kalbidir; birçok ulusal, uluslararası hizmetin yürüdüğü, yönetim hizmetlerinin yapıldığı bir alandır ve elbette ihtiyaç duyduğu alanlarda harcamalar da yapılmaktadır.

"Diyanete neden kaynak veriyoruz?" Diyanet, anayasal bir kurum, yasal görevleri var ve verdiğimiz kaynağın da az önce de ifade edildi, yüzde 95'i personel harcamalarına gidiyor. Dolayısıyla, işte, imamlar ve diğer personel esas itibarıyla bundan istifade etmiş oluyor.

İzzet Bey "Ekonomide parlamenter sistem daha iyi değil miydi?" dedi. Ben, İzzet Akbulut Bey'e şunu tavsiye ederim: 90'lı yıllardaki rakamlara lütfen bir baksın. 90'lı yıllarda ekonomimiz nasıl büyümüş, eski sistemin olduğu dönemde? Ben kısa bir

hatırlatma yapayım; o dönemlerde Planlama Teşkilatındaydım ve 1994 krizini gayet iyi hatırlıyorum, 1999'daki ekonomik çöküntüyü gayet iyi hatırlıyorum, 2001 yılındaki büyük ekonomik krizi gayet iyi hatırlıyorum dolayısıyla geçmişte ekonomimiz eski sistemde hiç sorun yaşamıyordu, hiç sıkıntı olmuyordu gibi bir yaklaşım doğru değil ve ayrıca bilimsel de değil. İki şeyin aynı anda olması ikisi arasında nedensel ilişki olduğunu zorunlu olarak göstermez; istatistikte eş zamanlılık ayrı şeydir, nedensellik ayrı şeydir. Siz şu veya bu sistemde etrafınızda bir jeopolitik gelişme olur, deprem yaşarsınız, dünyada pandemi olur; o sistemden değil, başka faktörlerden kaynaklanan sorunlar yaşayabilirsiniz. Her dönemde böyle sorunlar olabilir. Dünyadaki bütün sorunları getirip başkanlık sistemiyle ilişkilendirmek bilimsel bir yaklaşım da değildir. Sistemi kendi başına elbette herkesin eleştirme hakkı vardır. Nitekim, az önce de ifade ettik, her sistem iyileştirilmeye de açıktır.

"Cumhurbaşkanımız 'Niye gençler evlenmiyorsunuz?' dedi." diye ifade ettiniz. Değerli kardeşlerim, şunu ben de ifade etmek istiyorum: Evlilik yaşı ortalaması gerçekten çok yükseldi geçmişe göre; şu anda yanlış hatırlamıyorsam, erkeklerde 29 yaş civarında, kadınlarda 26 yaş civarında; bu da çocuk sayısı dâhil olmak üzere birçok şeyi etkiliyor. Dolayısıyla bunu maddi imkânsızlıklar da belki bir miktar zorluyor olabilir, eğitim sistemi, kariyer sistemi... Burada Aile ve Gençlik Fonu oluşturduk biliyorsunuz; bu Fonumuzun amacı da evlenen gençlere mali destek sunmak, yeni ev kurmalarına yardımcı olmak; böylece evliliklerin gecikmesinin önüne...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sağ olun, teşekkürler.

Şimdi, sırasıyla sekizinci turda yer alan kamu idarelerinin bütçeleri ile kesin hesaplarına geçilmesi hususunu ve bütçeleri ile kesin hesaplarını ayrı ayrı okutup oylarınıza sunacağım.

Cumhurbaşkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

CUMHURBAŞKANLIĞI

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

**ÖDENEK CETVELİ**

---

GENEL TOPLAM 16.928.146.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi Kesin Hesabı

**(A) CETVELİ**

---

Toplam Ödenek 8.477.645.900,00

Bütçe Gideri 7.857.511.494,72

Kullanılmayan Ödenek 620.134.405,28

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Cumhurbaşkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

**ÖDENEK CETVELİ**

---

GENEL TOPLAM 28.896.461.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

**2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı**

**(A) CETVELİ**

---

Toplam Ödenek 12.134.095.618,44

Bütçe Gideri 12.122.964.168,19

Kullanılmayan Ödenek 11.131.450,25

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

#### **MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ**

##### **1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi ÖDENEK CETVELİ**

---

GENEL TOPLAM 380.778.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

##### **2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı (A) CETVELİ**

---

Toplam Ödenek 152.867.000,00

Bütçe Gideri 150.836.468,25

Kullanılmayan Ödenek 2.030.531,75

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

İletişim Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

#### **İLETİŞİM BAŞKANLIĞI**

##### **1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi ÖDENEK CETVELİ**

---

GENEL TOPLAM 6.155.014.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İletişim Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

İletişim Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

##### **2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı**

##### **(A) CETVELİ**

---

Toplam Ödenek 3.236.977.000,00

Bütçe Gideri 3.232.277.081,39

Kullanılmayan Ödenek 4.699.918,61

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İletişim Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

#### **DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI**

##### **1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi ÖDENEK CETVELİ**

---

GENEL TOPLAM 130.119.153.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

**(A) CETVELİ**

---

Toplam Ödenek 47.988.782.188,22

Bütçe Gideri 47.910.809.662,92

Kullanılmayan Ödenek 77.972.525,30

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Devlet Arşivleri Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI

1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

**ÖDENEK CETVELİ**

---

GENEL TOPLAM 1.217.806.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Devlet Arşivleri Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Devlet Arşivleri Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

**(A) CETVELİ**

---

Toplam Ödenek 489.551.000,00

Bütçe Gideri 479.613.062,33

Kullanılmayan Ödenek 9.937.937,67

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Devlet Arşivleri Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Millî Saraylar İdaresi Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI

1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

**ÖDENEK CETVELİ**

---

GENEL TOPLAM 3.113.542.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Millî Saraylar İdaresi Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Millî Saraylar İdaresi Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

**(A) CETVELİ**

---

Toplam Ödenek 2.791.722.500,12

Bütçe Gideri 2.692.085.957,96

Kullanılmayan Ödenek 99.636.542,16

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Millî Saraylar İdaresi Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Savunma Sanayii Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI

1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 1.137.681.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gelir cetvelinin toplamını okutuyorum:

GELİR CETVELİ

TOPLAM 1.137.681.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Savunma Sanayii Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Savunma Sanayii Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum:

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 525.726.501,87

Bütçe Gideri 516.476.321,06

Kullanılmayan Ödenek 9.250.180,81

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

(B) CETVELİ

Bütçe Geliri Tahmini 344.899.000,00

Bütçe Geliri 585.086.405,45

Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler 1.424,50

Net Bütçe Geliri 585.084.980,95

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Savunma Sanayii Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Strateji ve Bütçe Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 290.238.912.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Strateji ve Bütçe Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Strateji ve Bütçe Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum:

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 5.537.170.632,00

Bütçe Gideri 5.439.201.699,14  
Kullanılmayan Ödenek 97.968.932,86

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Strateji ve Bütçe Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, sekizinci turda yer alan kamu idarelerinin bütçeleri ve kesin hesapları kabul edilmiştir; hayırlı olmalarını temenni ederim. Sekizinci tur görüşmeleri tamamlanmıştır.

Böylece, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin 1'inci maddeleri kapsamına giren kamu idarelerinin bütçeleri ve kesin hesapları ile 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin gelir ve finansmanla ilgili 2'nci maddesinin görüşmeleri tamamlanmış bulunmaktadır.

Şimdi, program uyarınca sırasıyla, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin maddelerini görüşüp oylamalarını yapacağız.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin gider bütçesiyle ilgili 1'inci maddesini tekrar okuttuktan sonra oylarınıza sunacağım.

1'inci maddeyi okutuyorum:

## 2025 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TEKLİFİ BİRİNCİ BÖLÜM Gider, Gelir, Finansman ve Denge

### Gider

**MADDE 1-** (1) Bu Kanuna bağlı (A) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine 14.605.800.967.000 Türk Lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelere 1.360.241.455.000 Türk Lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlara 68.362.485.000 Türk Lirası, ödenek verilmiştir.

BAŞKAN - 1'inci maddeyi daha evvel kabul edilmiş bulunan cetvellerle birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati:00.37

### BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 00.57

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Elvan IŞIK GEZMİŞ (Giresun), Muhammed ADAK (Mardin)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 37'nci Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Gelir bütçesine ilişkin 2'nci maddeyi tekrar okutuyorum:

### Gelir ve finansman

**MADDE 2-** (1) Gelirler: Bu Kanuna bağlı (B) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçenin gelirleri 12.670.431.309.000 Türk Lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin gelirleri 103.904.532.000 Türk Lirası öz gelir, 1.261.017.478.000 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 1.364.922.010.000 Türk Lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri 66.810.249.000 Türk Lirası öz gelir, 1.552.236.000 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 68.362.485.000 Türk Lirası, olarak tahmin edilmiştir.

(2) Finansman: Bu Kanuna bağlı (F) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin net finansmanı 197.100.000 Türk Lirası olarak tahmin edilmiştir.

BAŞKAN - Şimdi, 2'nci maddeye bağlı cetvelin bölümlerini okutup ayrı ayrı oylarınıza sunacağım:

Buyurun, okuyun.

### B – CETVELİ

---

01 Vergi Gelirleri 12.651.461.859.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

03 Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri 165.373.499.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

04 Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler 59.997.396.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

05 Diğer Gelirler 1.266.944.330.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

06 Sermaye Gelirleri 41.331.147.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

08 Alacaklardan Tahsilat 17.226.707.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Toplam Bütçe Geliri 14.202.334.938.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

09 Ret ve İadeler (-) 1.531.903.629.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Net Bütçe Geliri 12.670.431.309.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi kabul edilen ekli cetveliyle birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

BAŞKAN - 3'üncü maddeyi okutuyorum:

### **Denge**

**MADDE 3-** (1) 1 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen ödenekler toplamı ile 2 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan tahmini gelirler toplamı arasındaki fark, net borçlanma ile karşılanır.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Saadet Partisi Grubu adına Antalya Milletvekili Şerafettin Kılıç konuşacaktır.

Buyurun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

Süreniz on dakikadır.

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakanımız, Bakanlık çalışanlarımız, değerli milletvekilleri, aziz milletimiz; hepinizi hürmet ve muhabbetle selamlıyorum.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesi üzerinde grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle, bütçemizde ve onun dayandığı ekonomi politikalarında, ülkemizin kalkınması ve milletimizin refahı açısından birkaç hususu değerlendirmek istiyorum.

Kıymetli arkadaşlar, öncelikle bütçenin ana prensibi olan gelir ve gider dengesine değinmek istiyorum. Bir devletin bütçesi yalnızca sayısal bir belge değil, aynı zamanda bir vizyon ve strateji belgesidir. Bu nedenle, bütçe, sadece bir yılın ekonomik planını değil, aynı zamanda ülkemizin uzun vadeli hedeflerini de yansıtmalıdır ancak 2025 yılı bütçe taslağına baktığımızda bu uzun vadeli vizyonun eksik kaldığını üzülerek görüyoruz. Bakınız, gelir kalemlerinde ön plana çıkan unsur vergi gelirlerindeki artıştır. Artan vergiler ağırlıklı olarak dolaylı vergilerdir, dolaylı vergiler gelir düzeyi düşük vatandaşlarımızı orantısız bir şekilde etkilemektedir. Çaydan şekere, elektrikten doğal gaza kadar birçok temel tüketim kalemindeki vergi yükü haneler üzerindeki mali baskıyı artırmaktadır; bu adaletsiz yapı sosyal devlet anlayışımıza uygun değildir. Dolaylı vergilerin payını azaltacak, doğrudan vergilendirmeyi daha adil ve etkin hâle getirecek bir reform ihtiyacı açıkça ortadadır. Buna rağmen, günden güne enflasyonist politikalar pekiştirilmekte, zengin daha zengin, fakir daha fakir hâle getirilmekte ve makas her geçen gün biraz daha açılmaktadır. İşte biz bu yüzden garibanı, mazlumu, işçiyi, memuru ve kimseye yaramayacak ortodoks, heterodoks, şu veya bu tür ekonomik yaklaşımları değil adil düzeni savunuyoruz; gelir ve vergi adaletini savunuyoruz; faize, talana ve emek sömürüsüne karşı çıkıyoruz. Bunun da yolunun adil düzenden geçtiğine inanıyor ve biliyoruz.

Kıymetli milletvekilleri, harcamalar tarafında ise israf ve verimsizlik dikkat çekmektedir. Özellikle kamu yatırımları kaleminde görülen dengesizlikler, kaynakların etkin kullanımını sorgulamamıza neden olmaktadır. Defaatle yayınlayıp uymadığınız, uydurduğunuz, denetlemediğiniz tasarruf tedbirleri, muhatapları tarafından lafûgûzaf mukabilinde değer görmüştür. Gerçek tasarruf ve tedbir ancak etkin bir denetim mekanizmasıyla mümkündür. Bu, hâliyle, ülkece hanemize eksi olarak yazılmaktadır. Bakınız, büyükşehirlerde milyarlarca lira harcanan projeler tamamlanmadan atıl duruma düşerken Anadolu'nun birçok bölgesinde temel altyapı hizmetlerine erişim hâlâ mümkün değil. Planlama eksikliklerinin yanı sıra kamu ihale süreçlerindeki şeffaflık sorunu vatandaşlarımızın devlete olan güvenini de zedelemektedir. Bütçe disiplini sağlamak için bu konularda ciddi adımlar atılmalıdır çünkü harcanan bu paralar kimsenin şahsi malı değildir. Burada tüyü bitmemiş yetimin dahi hakkının olduğu unutulmamalıdır. Biz, size bunları ve görevinizi hatırlatıyoruz. Bugün bu bütçeyi bir şekilde bu kuruldan geçirebilirsiniz ama asıl mesele büyük divan kurulduğunda yaptıklarınızı Hakk'ın divanından geçirip geçiremeyeceğinizdir. Bir küçük kardeşimizin dahi camide telefonunu şarj ettiği için bedelini bir kâğıda sarıp bıraktığı bir ülkenin başkanı, bakanı, milletvekili ve hangi makamı olursa olsun aynı hassasiyeti gösteriyor mu? Şapkamızı önümüze koyup düşünmemiz gereken budur. Bunu sorgulamak kaynakların hakkıyla kullanımı için atılacak önemli bir adım olacaktır.

Değerli milletvekilleri, diğer bir önemli mesele ise sosyal harcamalardır. Eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi kritik alanlara ayrılan kaynaklar maalesef ihtiyaçları tam anlamıyla karşılamaktan uzaktır. Özellikle, eğitim alanında genç nüfusumuzun potansiyelini tam anlamıyla değerlendirmek için gereken bütçeyi ayırmadığımızda sadece bugünü değil, geleceğimizi de tehlikeye atıyoruz. Sağlık sisteminde ise hizmetlere erişim konusunda artan eşitsizlikler ve sağlık personelinin yaşadığı sorunlar göz ardı edilmemelidir. Bu alanlara yönelik daha güçlü yatırımlar sadece bugünkü refahı artırmakla kalmaz, aynı zamanda ülkemizin uzun vadeli ekonomik ve toplumsal kalkınmasına da katkı sağlar. Bunları görmek istediğimiz bir bütçede 2 trilyon lira faiz harcamasıyla karşılaşmak sukutuhayalin çok daha ilerisindedir.

Kıymetli milletvekilleri, faiz bir beladır ve haramdır, bunu milletimize de yeterince tecrübe ettirdiniz. Faiz, bireyler ve toplumlar üzerindeki etkileri itibarıyla ekonomik adaletsizliklerin derinleşmesine ve sosyal yapının zayıflamasına yol açan bir unsurdur. Ekonomi sisteminin merkezine faizi yerleştirmek, bireylerin borç yükü altında ezilmesine neden olurken gelir dağılımındaki eşitsizliği de artırır. Faiz, üretenin değil sermayeyi elinde bulunduranın kazandığı bir sistem oluşturur ve bu durum, ekonomik

denge-sizlikleri derinleştirir. Sadece ekonomik açıdan değil, sosyolojik olarak da toplumu urtr, toplumsal dayanışma ruhunu zayıflatır, insanları kısa vadeli kazanç peşinde koşmaya teşvik ederken uzun vadeli yatırım ve üretim motivasyonunu düşürür. Bu da yalnızca ekonomik durgunluğa değil aynı zamanda ahlaki değerlerde de bir erozyona yol açar. İnsanların borçla yaşamaya alıştığı, tasarruf yerine tktimin teşvik edildiği bir düzen, aile kurumundan iş ilişkilerine kadar toplumsal bağları zayıflatır. Böylece, toplumlar faizle birlikte daha fazla borçlanmayı ve kaynaklarını tktmeyi alışkanlık hâline getirerek ekonomik bağımsızlıklarını kaybederler; bu süreçte fakirleşme ve sosyal çatışmalar artar.

Faize dayalı sistem yerine üretimi, paylaşımı ve dayanışmayı esas alan ekonomik modeller daha güçlü ve sağlıklı toplumların inşasında önemli bir rol oynayacaktır. Faizden arınmış bir ekonomi hem bireysel hem de toplumsal huzurun anahtarıdır. Bu yüzden adil düzene yönelik adımlar bekliyoruz milletimizin geleceği ve saadeti için.

Kıymetli milletvekilleri, bütçemizde üzerinde durulması gereken bir diğer husus, borçlanma politikalarıdır. İ ve dış borçlanma oranlarımızın artması, mali sürdürülebilirlik açısından kaygı vericidir. Özellikle kısa vadeli borçlanma yükümüz küresel ekonomik dalgalanmalara karşı savunmasız bir pozisyonda olduğumuzu göstermektedir. Borçlanmanın azaltılması ve mevcut borçların yeniden yapılandırılması gelecekte daha sağlam bir ekonomik temel oluşturmak için hayati öneme sahiptir.

Değerli milletvekilleri, btce tartışmalarında sadece eleştirmek değil aynı zamanda çözüm nerileri sunmak da önemlidir. Bu bağlamda, btcenin daha adil ve sürdürülebilir hâle gelmesi için bazı önerilerimizi de paylaşmak istiyorum:

1) Vergi reformu yapılmalıdır. Dolaylı vergilerin oranını azaltarak gelir düzeyi yüksek kesimlerin daha fazla vergi ödediği orantılı ve adil bir vergi sistemi oluşturmalıyız. Vergi tabanını genişleterek tavanı da bu işin içine katmalıyız. Kayıt dışı ekonomi azaltılmalı ve böylece devlet gelirleri artırılmalıdır. Bakın, verginin vergisi olmaz. Örneğin, sıfır bir otomobile gümrük, ithalat ve benzeri vergileri ekliyorsunuz; yetmiyor, "showroom"a geliyor, TV ekliyorsunuz; o da yetmiyor, ÖTV'li fiyata bir de KDV ekliyorsunuz; bu uygun değil, doğru değil. Sadece vergiyle üreticiden çok kazanıyorsunuz.

2) Kamu harcamalarının verimliliği sağlanmalıdır. İsrarı önlemek ve kamu yatırımlarını daha etkin bir şekilde planlamak için bağımsız denetim mekanizmaları oluşturulmalıdır. Kamu ihale süreçleri şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir.

3) Eğitim ve sağlık yatırımları artırılmalıdır. Eğitim ve sağlık btcilerinin artırılması toplumun genel refah seviyesini yükseltmekle kalmaz, aynı zamanda ekonomik büyüme için de kritik bir rol oynar. Bu alanlara yapılan yatırımlar uzun vadede topluma kat kat geri dönecektir.

4) Borlarımız etkin şekilde yönetilmelidir. Borçlanma politikalarında daha temkinli bir yaklaşım benimsenmelidir. Özellikle dış borçlanma yerine adil bir şekilde i tasarrufların artırılmasına yönelik politikalar geliştirilmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAşKAN - Buyurun, tamamlayın,

şERAFETTİN KILIÇ (Devamla) - Tamamlıyorum Sayın Başkanım.

Bunun yanı sıra, btce açığını kapatmak için yeni borçlanmalar yerine giderlerin daha etkin yönetimi tercih edilmelidir.

5) Tarım ve sanayi destekleri artırılmalıdır. retime dayalı bir ekonomik model benimseyerek ithalata bağımlılığı azaltmalıyız. Yerli retilimi teşvik edecek politikalar tarım ve sanayide daha fazla destekle birleştirilmeli, böylece hem istihdamı artırmalı hem de cari açığı düşürmeliyiz.

Değerli milletvekilleri, 2025 yılı btcesi milletimizin alın teri ve emeğinden oluşmaktadır. Bu nedenle btcenin her kuruşunun milletimizin saadeti için harcanması gerekir. Bizler muhalefet olarak sadece eleştiren değil aynı zamanda yapıcı önerilerle çözüm üreten bir anlayışla hareket etmekteyiz. Hedefimiz daha güçlü, daha müreffeh bir Türkiye'dir.

Bu duygularla, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAşKAN - İYİ Parti Grubu adına Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA YÜKSEL SELÇUK TüRKOğLU (Bursa) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; iktidarınızın bu 2025 btcesi de tıpkı önceki btceleriniz gibi ne yazık ki halkın btcesi değil. Kimin btcesi oldu bu btce? Başta nemalandırdığınız, rant kazandırdığınız, kul hakkını sular seller gibi akıtmaya devam ettiğiniz ben diyeyim yüzde 3'lk siz deyin yüzde 5'lik kaymak tabakanın btcesi oldu. Geçim derindeki vatandaşlarımıza, emeklilerimize, işimize, kylmze, itmize, memurumuza, kadınlara, gençlerimize, öğrencilerimize, emekilerimize, işsizlerimize, velhasıl doğacak bebeklerimize, hayatının son demlerini yaşayan emeklilerimize, insanımıza yani milletimize zerre kadar dahi faydası olmadı. AK PARTİ ve Cumhur İttifakı, milletin önüne koyduğu bu zalim btceyle, bir kez daha tercihini ihtiyaç sahibi insanımızdan yana değil her konuda bile isteye yarattığı imtiyazlı bir kesimden yana koyduğunu da ilan etmiş oldu. Yaptığınız btce yüzde 60'ı zaten açlık sınırında yaşamak zorunda bıraktığınız, yüzde 80'i yoksulluk sınırının altında yaşayan borç harç içindeki bir milletin değil gerçekte hizmet ettiğiniz tuzu kuru bir zümrenin btcesi oluverdi. 2025 btcesi aslında ülkemizi yeni krizlerin beklediğinin de bir itirafıdır. Giderek kartopu gibi büyüyen cari açığın nasıl kapanabileceğine yönelik btcede en kk bir emarenin bile yer almaması bu acı gerçeğin en açık göstergesidir. Tabii ki bu tespiti biz değil hani o kapılarını sıkça aldığınız İngiliz finans piyasasının anlı şanlı uzmanları söylüyor. Neden yapıyorlar bu tespiti dersiniz? Çünkü bu güzelim memleketin geleceğini hangi anormal faizli İngiliz kredileriyle ipotek altına aldırdığınızı herhle en iyi kendileri biliyor. Genel Kurula getirdiğiniz milletsiz bu btce teklifi Türk halkının btce hakkını da ne yazık ki ortadan kaldırmıştır.

Efendim, gerek muhalefetin temsilcileri gerekse de iktidarın temsilcileri uzun uzun rakamlardan, istatistiklerden, verilerden, tablolardan bahsettiler; lehte, aleyhte konuşmalar oldu. En son, Sayın Cevdet Yılmaz biraz önce yetmiş dakikalık bir açıklamayla öyle bir tablo çizdi ki samimiyetle "Keşke o çizmiş olduğu tablodaki Türkiye'de yaşasaydım." dedim. Bizim Sayın Genel Başkan Yardımcımız Erhan Usta başta olmak üzere diğer muhalefet partilerinin ekonomi kurmaylarının anlattıklarına bakınca ve sokakta, pazarda, çarşıda, markette yaşadıklarımıza bakınca da memleket adına bütün umudumu kaybettim. Gelin, şöyle bir şey yapalım: Ne onu baz alalım ne iktidarın ne muhalefetin söylediklerini baz alalım. Bu lkede "Ben ekonomistim ve ekonominin sorumluluğu bendedir." diyen bir Cumhurbşkanımız var ve o Sayın Cumhurbşkanımız bize bir hesap öğretmişti hatırlarsanız, hatta millete

şöyle demişti: "Siz bırakın bu uzun uzun istatistiki konuşmaları, ben size daha kolay, basit bir şekilde ekonominin hâlini anlatacağım." Bunu siz de biliyorsunuz, o meşhur çay-simit hesabını ama ettokraruahsen velev kane yüz seksen, tekrarda fayda vardır 180 kez de olsa. Tablo şu, milletimiz de dinlesin, alsın, hesabını ona göre yapsın: Meclisin önündeki simitçide -Çankaya Kapısı'ndan girerken sabahları ben alıyorum- simit 15 lira. Dışarıda bundan daha pahalı olan yerler var ama alt limit bu. Çay da 15 lira. Emin olun bunlar dip fiyatlar. Bir çay-bir simit Sayın Cumhurbaşkanının hesabıyla 30 lira. Hani, benim 4 çocuğum var -Allah herkesin evladını bağışlasın- 3 çocuklu bir aile için anne-baba bir öğünde sadece çay ve simit yeseler 150 lira. E, üç öğün yiyecekler, günlük 450 lira. Bir ayda ne yaptı bu hesap? 13.500 lira. Emeklinin maaşı kaç lira? 12.500 lira. Asgari ücret kaç lira? 17.000 lira. Şimdi, ben Sayın Cumhurbaşkanının o günkü tabiriyle sesleneyim, o gün şöyle demişti: "Bu zalim iktidara soruyorum." Ben de sorayım bu zalim iktidara. "Bu vatandaş kirayı nasıl ödeyecek, çocuğunun eğitim masraflarını nasıl karşılayacak, tencereyi nasıl kaynatacak, sağlık masraflarını nasıl ödeyecek, geleceğe nasıl güvenle bakacak?" demişti. E, ben de soruyorum Sayın Cumhurbaşkanının öğretmiş olduğu hesapla.

Efendim, son bir konu da tabii, devlet bütçeleri aslında algı yaratmaya yönelik rakamlardan ibaret tablolar değildir ve olmamalıdır. Bakın, saat itibarıyla dün Sayın Mehmet Şimşek yine bir algı yaptı, aynen şöyle dedi: "En düşük memur maaşı yüzde 78 artarak enflasyonun 1,7 katına ulaştı; en düşük emekli aylığı da yüzde 68 oranında yükseldi ve bu artış enflasyonun 1,5 katı oldu." Böyle dedi. Hayal denizinde yüzen Sayın Şimşek'e hatırlatalım: Bu ülkede en düşük emekli maaşı -biraz önce söyledik- 12.500 lira ve neredeyse emeklilerin yüzde 65-70'i bunu almakta. Yani mevcut asgari ücretin 4.500 lira, açlık sınırının 8.061 lira, yoksulluk sınırının da 54.476 TL altında gelirleri var emeklilerimizin. Memur emeklisinin geliri de bunun sadece biraz üzerinde. Siz, önce, memur emeklisine sözünü verip de yerine getirmedığınız ve bugün ayda 15 bin TL'ye ulaşan seyyanen zammın vebalini bir açıklayın. "Yüzde 78 oranında artırdık." diyerek övündüğünüz en düşük memur maaşına bu yıl zammınız sadece yüzde 15 artı yüzde 10, yüzde 25; gerisi zaten enflasyon farkı. Bir de bu rakamlar, sizin yalancı TÜİK'in rakamlarına göre; ENAG'a göre bakarsak hepimiz...

(Hatip tarafından Ankebût suresinin 57'nci ayetikerimesinin okunması)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Efendim, ezcümle, devlet bütçeleri her şeyden önce bir ülkenin, bir milletin vicdanıdır. Buradan açıklıyorum: Sizin, milletin önünde getirdiğiniz bu bütçede ne yazık ki vicdandan vallahi eser yoktur çünkü bu bütçe bir zulüm bütçesidir.

Son olarak, bir konuyu, hususen de bir kez daha, siyasi kaygı ve saiklerden uzak, bir öğretmen...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Tamamlayayım efendim.

BAŞKAN - Tamam, buyurun.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - ...bir eski sendikacı, bir İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyesi olarak, vicdanlarınıza seslenerek gündeme getirmek istiyorum. Alenen, apaçık, KPSS'yle ataması yapılan öğretmenlerin uyduruk bir mülakatla, dehşet bir hukuksuzlukla atanma hayallerini ve haklarını gasbettiniz, gasbettiniz! Bu, onların hakkı. Bu Meclis ve bu devlet bu haksızlığa göz yummamalı ya; bunu vermeliyiz, bunu vermezsek yarın vallahi hesabını veremeyiz.

Geceniz hayırlı olsun. Bütçemiz, her şeye rağmen hayırlı olsun. (İYİ Parti ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sivas Milletvekili Ahmet Özyürek.

Buyurun Sayın Özyürek. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA AHMET ÖZYÜREK (Sivas) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesi üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Sivas'ımızla ilgili bazı konulara değinmek istiyorum. Sivas'ın tarihindeki en kritik dönemlerden biri Kurtuluş Savaşı sırasında gerçekleşmiştir. 4 Eylül 1919'da toplanan Sivas Kongresi, Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin atıldığı bir dönüm noktasıdır. Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşları, bu kongrede ulusal bağımsızlık mücadelesinin esaslarını belirlemiş "Manda ve himaye kabul edilemez." kararıyla halkın bağımsızlık iradesini tüm dünyaya ilan etmişlerdir. Bu nedenle, Sivas yalnızca bir şehir değil aynı zamanda Millî Mücadele'nin simgesi olmuştur. Selçuklu'dan Osmanlı'ya ve cumhuriyete uzanan süreçte Sivas, Anadolu'nun kalbi olmayı başarmış ve bu rolünü günümüzde kültürel, tarihî ve ekonomik bir merkez olarak sürdürmüştür.

Değerli milletvekilleri, Sivas'ımızla ilgili bazı konulara yine değinmek istiyorum: Sivas'ımız için 2024 yılı -tarımla ilgili- çiftçilerimizin mağdur olarak geçirdiği bir yıl olmuştur. Kuraklık, dolu gibi olumsuz iklim koşulları nedeniyle tarımsal üretimde ciddi zorluklarla karşılaşmıştır; olumsuz hava şartları çiftçilerimizi mağdur etmiştir. Bu konuda Tarım ve Orman Bakanlığı ve ilgili kurumlardan gübre, mazot, tohum gibi temel giderlerde çiftçilerimizin desteklenerek mağduriyetlerinin giderilmesini talep ediyoruz.

Bir diğer gündemimiz, yine, Suşehri ilçemizdeki Serpinti Çataloluk Barajı'yla ilgilidir. Barajımızın projeleri tamamlanmış olup inşaat yatırım programına alınması durumunda yapım ihalesi gerçekleştirilecektir. İlçemiz, malumunuz, tarım ve hayvancılıkla uğraşan bir coğrafyadadır. Bu projenin gerçekleştirilmesi bölgemize tarımsal anlamda büyük bir kalkınma sağlayacaktır. Bu güzel baraj projesinin hızlandırılması ve Suşehri'nde yer alan orman şefliğinin orman müdürlüğü hâline getirilmesi çağrımızı Tarım ve Orman Bakanlığına yapmış olalım.

1950-1980 dönemlerinde Sivas, sanayiye yatırımların sınırlı olması nedeniyle yeterince gelişmemiş ve bu durum işsizlik oranlarının artmasına yol açmıştır maalesef. Sanayi yatırımlarının azlığı; şehrin ekonomik çeşitliliğini kısıtlamış, genç nüfusun iş ve daha iyi yaşam koşulları için büyük şehirlere göç etmesine sebep olmuştur. Aynı durum günümüzde de devam etmektedir ancak Sivas, stratejik konumu, ulaşım altyapısı ve geniş tarım ve hayvancılık potansiyeliyle sanayi yatırımları için büyük bir fırsat sunmaktadır. Şehirde sanayiye yönelik kapsamlı yatırımlar yapılması işsizlik oranlarını düşürerek ekonomik canlılığı artıracak ve bölgesel bir ticaret merkezi hâline gelmesini sağlayacaktır. Bu tür yatırımlar aynı zamanda nüfusun göç etmesini önleyerek Sivas'ın sürdürülebilir kalkınmasını destekleyecektir; bunun da adı sanayileşmedir. Yani, Anadolu'da bir şehrimiz; tarım ve hayvancılık ön planda ama o şehrin gelişebilmesi için, kalkınabilmesi için, ekonomik açıdan büyüebilmesi için ve ülke ekonomisine katkıda bulunabilmesi için 6'ncı bölge özel teşvik gerekiyor. Sivas'ımızda yer alan Demirağ Organize Sanayi Bölgesi 6'ncı bölge teşviklerinden yararlanmakta olup teşvik süresi 31 Aralık 2024'te sona erecektir. Bu süre Sivas'ımızın geleceği ve gelişmesi için

mutlaka uzatılmalıdır çünkü sanayi olmadan bir şehrin büyümesi, kalkınması, gelişmesi mümkün değildir; hele hele orada iş ve istihdamın önünün açılabilmesi için mutlaka yatırımcıların gelmesinin tek sebebi teşviktir. O şehrin cazibe şehri ve cazibesi olması gerekiyor; onun adı da 6'ncı bölge özel teşviktir. Onun için 6'ncı bölge özel teşvik sadece Sivas'ımızda Demirağ Organizasyonla sınırlandırılmamalı; Kangal, Şarkışla, Gemerek, Suşehri gibi 16 ilçemizin tamamı teşvik kapsamına alınmalıdır çünkü Anadolu'da bir şehir ancak bu şekilde gelişir. Neden? Lojistiği kolay olan şehirlere yatırımcılar gittiği için diğer illerin, Anadolu'daki illerin de bir cazibesi olması lazım; o da 6'ncı bölgedir, teşviktir. O yüzden de diyoruz ki: Şehirlerimiz tarım ve hayvancılığın dışında mutlaka bir şeyle uğraşacaksa sanayileşmesi lazım ki büyüsün, güçlü olsun; hem ekonomiyle ilgili gelişsin hem de ülke ekonomimize bir güç ve katkıda bulunsun. O yüzden de mutlaka özellikle Sivas'ımızın 6'ncı bölgeyi almasını, merkeziyle beraber 16 ilçesine de verilmesini buradan Sayın Sanayi Bakanımızdan talep ediyoruz ve Sivaslı yiğidolar adına istiyoruz inşallah.

Yine, Sivas turizminden bahsetmek istiyorum. Sivas'ımız; sağlık, kültür, gastronomi ve doğa turizmi açısından zengin bir potansiyele sahiptir. Sivas'ımızın güzelliklerini dünyaya duyurmak adına yurt dışı uçuşlarının Sivas'a mutlaka direkt uçuşlar olarak düzenlenmesi birincil adım olmalıdır. Sivas'ımıza direkt uçuş hattının bulunmaması, aktarmalı uçuşların uzun süresi ve ardından kara yoluyla ulaşım zorluğu özellikle sert iklim koşullarıyla birleştiğinde turizm açısından önemli bir dezavantaj oluşturmaktadır maalesef.

Öte yandan, hava şartlarının uçuşlara iptal veya rötar gibi kötü etkilerini azamiye indirmek adına Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü, Sivas Havalimanı pist onarımı ve pistin CAT II dönüştürme işleri projesini yatırım programlarına almıştır. Bir an önce bu projenin hayata geçirilmesini, uçuş rötar ve iptallerinin giderilerek mağduriyetlerin ortadan kaldırılmasını talep ediyoruz.

Sivas'ta sağlık: Sivas'ta doktor eksikliği ve acil sağlık hizmetlerinde yetersizlikler bulunmaktadır. Özellikle çocuk kardiyoloji ve çocuk acil bölümlerinde doktor desteği ve gerekli teçhizat mutlaka sağlanmalıdır. Bazı hastanelerimizde yenilenmesi gereken dijital röntgen cihazı gibi tıbbi cihazlarımız vardır. Vatandaşlarımıza daha kaliteli bir sağlık hizmeti sunmak adına bunların mutlaka yenilenmesi, kullanıma uygun hâle getirilmesi gerekmektedir.

Divriği ilçemizde maden şirketlerinin çokluğu, gurbetçi vatandaşlarımız ve mevsimlik işçiler nedeniyle ilçemizin nüfusu yılın yaklaşık altı ayında bazen 45 bine, 50 bine ulaşmaktadır. Bu sebeple, hastanemiz branşlarda doktor eksikliği yaşamakta ve bundan kaynaklı hastaların sevk zorunluluğu oluşmaktadır. Suşehri ilçemizin AFAD koordinasyon merkezi olması, hastanede doktor eksikliği sebebiyle çevre illere sevk artması, hastanemizin Suşehri Sağlık Yüksekokulunda hemşirelik eğitimi alan öğrencilerimize staj imkânı sağlayacak yeterlilikte altyapısının olmaması gibi sebeplerle hastanemiz A grubu hastane sınıfına mutlaka yükseltilmelidir. Yine, hemşehrilerimize daha etkin sağlık hizmetlerinin sunulması adına Divriği Sadık Özgür Devlet Hastanemizin C grubu hastane sınıfına, Suşehri Devlet Hastanemizin A grubu hastane sınıfına, Zara Devlet Hastanemizin C Grubu hastane sınıfına yükseltilmesini Sağlık Bakanlığımızdan talep etmekteyiz.

Yine, Akıncılar ilçemizin bir problemi var kara yollarıyla ilgili. Akıncılar ilçe sınırından geçen D100 Kara Yolu'ndan ilçeye giriş ve çıkışlarda sık sık kazalar yaşanmakta, ölümlü kazalar da meydana gelmektedir. Kazaların önlenmesi adına kavşağın yeniden düzenlenmesi, gece görüşünün rahatlaması ve güvenli sürüşün sağlanması için ivedilikle eksik alanlarda ışıklandırma çalışması mutlaka yapılmalıdır.

Yine, Sivas Cumhuriyet Üniversitemizle ilgili taleplerimiz olacak. Cumhuriyet Üniversitemizin merkez kampüsünde ve Sivas'ımızın birçok ilçesinde fakülte ve yüksekokullar bulunmakta iken ziraat fakültesi maalesef Cumhuriyet Üniversitemizde yoktur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

AHMET ÖZYÜREK (Devamla) - Cumhuriyet Üniversitemize bir ziraat fakültesi kurulmasını; ayrıca, Ulaş ilçemizde TİGEM'in de imkânlarının kullanılacağı, tarım ve hayvancılık üzerine bir yüksekokul kurulmasını talep etmekteyiz.

Sivas'ımızın, yine, kanayan yarası demir çelik. Buradaki yetkililerin oraya mutlaka el atmasını istiyoruz. Artık bu problemin de çözülmesini yetkililerden buradan talep ediyorum.

Yine, Sivas için TÜRASAŞ çok önemli. TÜRASAŞ, faaliyetlerini sürdürmekte, yeni yatırımlarla kapasiteleri büyüyor. Buradan, TÜRASAŞ'taki Bölge Müdürümüze ve çalışanlarına ve oraya destek veren Ulaştırma ve Altyapı Bakanımıza teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'ni desteklediğimizi ifade ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (MHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Diyarbakır Milletvekili Halide Türkoğlu.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA HALİDE TÜRKOĞLU (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; günlerdir bu kürsüden, 2025 yılı için hazırlanan bütçenin neden halkların, kadınların, emekçilerin, çocukların, gençlerin bütçesi olmadığını, bu bütçeyi neden reddettiğimizi anlatıyoruz. Bu ülkenin bütçesi, savaş ve sermaye için değil halkların bir arada, özgür ve eşit yaşaması için hazırlanmalıdır diyoruz.

Savaşa karşı halkların onurlu barışını savunan, bunun için mücadele eden, bedel ödeyen başta kadınlar olmak üzere tüm halklarımızı selamlıyorum.

Tüm dünyanın gündeminde olduğu gibi ülkenin gündemi de 27 Kasım'da Suriye'de başlayan ve Baas rejiminin çökmesiyle birlikte ortaya çıkan tablo. Bu tabloya dair söz kurmak için öncelikle Orta Doğu gerçekliğini bilmek gerekir. Birinci Dünya Savaşı sonrası İkinci Dünya Savaşı'na nasıl gidildi? Şimdi de "üçüncü dünya savaşı" olarak ifade edebileceğimiz sürekli bir savaş hâlinin nedenlerini ve bu sistemi sorgulamak zorundayız. Biliyoruz ki güç ve sermaye paylaşımı için yürütülen her savaş, çözümsüzlüğü ve krizleri derinleştirmektedir. Yine, çözümsüzlük, krizleri ve savaşları süreklileştirmektedir. Kendi coğrafyasındaki halklarla barışamayan iktidarlar, ulus devlet yönetimleri; milliyetçiliği, mezhepçiliği ve cinsiyetçiliği kendi varoluşunun koşulu olarak görmektedir. Halkların birlikte yaşamı, birlikte yönetmekten geçer. Bu yönetmenin ruhu; teklik değil birliktir; farklılıkları inkâr etmek değil herkesi inancıyla, kimliğiyle, diliyle tanımadır.

"Suriye'de sadece Kürtler yok." diyenlere şunu hatırlatmak isterim: Kürt halkı bin yıllardır bu topraklarda farklı kimliklerle, inançlarla, halklarla birlikte yaşıyor ve bu birlikteliğin en somut yaşam bulduğu yer kuzey ve doğu Suriye'dir; kadınların en güvenli şekilde kendilerini var ettikleri yer kuzey ve doğu Suriye'dir. Bakın, Rojava'da filizlenen ve halkların etrafında kenetlendiği bir yönetim modeli ve bir toplumsal sözleşme var. Şimdi, teklikten beslenenler ve halkların varlığını, dilini, kültürünü inkâr etmeyi yol edinenler bu konuda söz kurmadan önce yüzyıldır Türklük sözleşmesini uyguladıklarını unutmasınlar. Eğer bir değişim olarsa bu coğrafyada egemenler, yüzyıllık inkâr politikalarından vazgeçip evrensel ortak değerler çerçevesinde halkların eşit ve birlikte yaşaması için kendilerini güncellemelidir yani mevcut sorunlar aynı yöntemlerle çözülmez. İyi bilinsin ki bizler nerede olursak olalım, erkek egemenlerin savaşına karşı her zaman halkların onurlu barışını savunduk. Savaşlarda aktörler değişir, coğrafyalar, bölgeler değişir ancak savaşın mağdurları değişmez. Bu savaşların en ağır bedelini kadınlar ve çocuklar ödemiştir; Suriye'de SMO'nun saldırıları, kadınlara yapılan işkence görüntüleri bunun en açık göstergesidir. Vekâlet savaşını yürütenlerin adları değişebilir ancak beslendiği zihniyetin IŞİD zihniyeti olduğunu çok iyi biliyoruz. SMO kontrolünde olan yerlerdeki kadınlar, IŞİD zulmünden dolayı kuzey ve doğu Suriye özerk yönetimine sığınmıştır. Bu çeteler Şengal'de katliam yapanlardır, Ezidi kadınlarını köle pazarlarında satan bu çetelerdir; Şii Türkmen kadınlara saldıran, Kobani'de katliam gerçekleştiren bu çetelerdir. Bugün binlerce Ezidi kadının hâlâ akıbetinden haber alamıyorsak bu zihniyeti hiç kimsenin de meşrulaştırmaya hakkı yoktur.

Bakın, Suriye'de SMO çeteleri eliyle iktidarınızın kontrolünde olan yerlerde bir talan ve yıkım politikası uygulanıyor, kadınlara yönelik insanlık suçu işleniyor, insani yardım için Suriyeli halklarla dayanışmaya giden kadın üyeler kaçırılıyor. Kontrolünüzde olan yerlerde insanların evleri, malları talan ediliyor; insanlar kaçırılarak ailelerinden rüşvet isteniyor. Bu rüşvet, yağma, kadınlara yönelik işkence görüntüleri sizin kontrolünüzde olan yerlerden geliyor. "Güvenlik" adı altında Suriye'de izlenen bu siyaset Kürt halkına, kadınlara düşmanlık üzerinden yürütülüyor; nerede bir Kürt ve kadın kazanımı varsa siyasi iktidarınız orayı hedef almaktan bir an olsun vazgeçmiyor; iç siyasetiniz de budur, dış siyasetiniz de budur.

Kürt halkının, kadınların iradesini gasbenden kayıym atamaları bunun göstergesidir. Tekçiliği değil, çoğulculuğu esas alan tüm halkların, farklılıkların temsil edildiği yerel yönetimlerimizin hedef alınması da bunun göstergesidir. "Kürt halkı bir yeri yönetemez. Belediyeler eş başkanlık ve eşit temsiliyetle yürütülemez." diyerek kayyımların kadın kazanımlarını hedef alması bunun göstergesidir. Şimdi, bunun aksini söyleyecek bir söylem geliştirmeniz samimiyezsizliğinizin de göstergesidir.

İşte, iktidarın dış siyasetinin belirleyicisi de bu zihniyet üzerindendir. Bu ülkenin güvenlik sorunu, kuzey ve doğu Suriye özerk yönetimi değil, bu ülkenin güvenlik sorunu IŞİD türevi çetelerin diriltilmesidir. On yıldan fazladır Suriye'de yaşanan savaş binlerce kadının yaşamına mal olmuştur; binlerce kadın evlerini, yaşam alanlarını terk etmek zorunda kalmıştır; göçmen ve mülteci kadınlar gittikleri her yerde her türlü ırkçı, faşist, cinsiyetçi saldırıların hedefi olmuştur. Bu saldırıların en fazla yaşandığı yerlerden biri de Türkiye'dir. Göçmen ve mülteci kadınlar bir yandan ırkçı saldırıların hedefi olurken diğer yandan güvencesiz işlerle her türlü emek sömürüsüyle karşı karşıyadır. Ucuz iş gücü olarak görülen kadınlar yaşadığı haksızlık karşısında ses yükseltmiyor. Niye? Çünkü haklarını savunacak bir merci yok, yaşadığı haksızlığı anlatacak bir merci yok. Göçmen ve mülteci kadınlar sınır dışı edilme kaygısından kaynaklı yaşadıklarını çoğu zaman anlatamıyor çünkü başlarına gelecekleri çok iyi biliyor. Belki yıllarca geri gönderme merkezlerinde insanlık dışı koşullarda kalabileceği kaygısı kadınların yaşadığı şiddeti aktarmasının önündeki en büyük engeldir çünkü geri gönderme merkezleri kadınlar için âdeta bir işkence merkezidir. Bakın, bu merkezlerin âdeta birer işkence merkezi olduğunu biz değil burada kalan kadınlar anlatıyor. Beslenme koşullarının olmadığını, şiddet ve istismara maruz kaldıklarını; cinsiyetçi, ırkçı sözlerin hedefi hâline geldiklerini bizzat bunu yaşayan kadınlar anlatıyor. Bu merkezlerde kadınların yaşadığı hak ihlalleri defalarca kez bu Meclisin de gündemine getirildi.

Suriye'de rejimin çöktüğü ilk andan itibaren "Suriyeli yurttaşlar akın akın dönüyor." diye gerçeklikle alakası olmayan haberler yapılıyor. Bu haberler gerçeği yansıtmıyor. Nitekim, İçişleri Bakanlığının sunduğu veriler de bu görüntülerin gerçeği yansıtmadığını gözler önüne seriyor. Suriyeli göçmen ve mültecilerin geri dönüşüne ilişkin bu iktidarın üzerine düşen sorumluluk bellidir; gidişler gönüllülük esasına göre olmalıdır, kimse kimseyi zorla bir yere gönderemez. Gitmek isteyen Suriyeli kadınların, gençlerin gidiş esnasında güvenliğini sağlamaktır bu ülkeye düşen görev ve sorumluluk.

Ülkede yaşanan yoksulluk, ekonomik kriz bu savaş siyasetinin bir sonucudur. Savaş sanayisine ayrılan bütçe, sarayın Orta Doğu'da yayılma hayallerinin biz halklara maliyetini ortaya koymaktadır. Türkiye halklarının bir dünya liderine ihtiyacı yok; Türkiye halklarının ülkesinde ve Orta Doğu'da barış politikasını esas alacak, demokrasiyi, eşitliği, özgürlüğü güvence altına alacak bir siyasete ihtiyacı vardır. Eğer bu iktidar bunu yapamıyorsa halkların ve kadınların mücadelesine gölge etmesin başka ihsan istemeyiz sizden. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

İşte bu yüzden Suriye'de halkların, kadınların kazanımlarına yönelik yapılan saldırılar karşısında Rojavalı kadınlarla dayanışmaktan bir an olsun vazgeçmeyeceğiz. Kuzey ve doğu Suriye'de kadınlar öncülüğünde inşa edilen yeni yaşam Türkiye için bir tehdit değildir; Kürtlerin, Türkmenlerin, Alevilerin, Çerkezlerin, Arapların, Süryanilerin, kuzey ve doğu Suriye'deki halkların eşit temsiliyetinin olduğu bir yönetim modeli bu ülke için tehdit değildir. Kadına şiddetle mücadele eden, kurumları açan; kadınları kendilerini var ettikleri, emekleriyle inşa ettikleri köylerin olduğu bu model bir tehdit değildir. Bu model, alınması gereken bir dünya kadın kazanımı olarak kendisini göstermektedir. Bu model, Orta Doğu halklarının bir arada, özgür ve eşit yaşayabileceği en gerçekçi yönetim modelidir. Biz kadınlar, dün olduğu gibi bugün de Suriye'de halkları birbirine kırdırtan, mezhep savaşlarını körükleyerek yayılmacı hayaller peşine düşen hiçbir siyaseti kabul etmedik, etmeyiz. Bakın, bugün demokrasiden, eşitlikten, özgürlükten yana olan Kürt halkı, kadınlar, Barış Anneleri sınırlarda Rojava halkları için nöbet tutuyor; içeride ve dışarıda Kürt halkına yönelik saldırıların durdurulmasını talep ediyor. Bugün halkların, kadınların, gençlerin en büyük ihtiyacı onurlu bir barışın sağlanmasıdır. Bir şeye "Yok." dediğinizde yok olmuyor, "Kürt sorunu yok." deyince yok olmuyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

HALİDE TÜRKOĞLU (Devamla) - Yapılması gereken hem Türkiye'de hem Suriye'de onurlu bir barışın yolunu açmaktır. Kürt sorununda çözümsüzlüğü dayatan politikaların son bulması, Sayın Öcalan üzerindeki tecridin kaldırılarak diyalogun esas alınması, bu sorunun çözülmesinin önünün açılması için biz kadınlar dün olduğu gibi bugün de mücadele etmekten

vazgeçmeyeceğiz. Karanlık IŞİD çetelerine karşı verdikleri mücadeleyle tüm dünya kadınlarına ilham olan Rojava devriminin öncüsü kadınlarla dayanışmayı büyüteceğimizden kimsenin şüphesi olmasın.

Yaşasın kadın dayanışması, yaşasın halkların onurlu barış mücadelesi!

Teşekkür ederim. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Engin Altay.

Buyurun Sayın Altay. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ENGİN ALTAY (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Zatalinizi ve yüce Genel Kurulu ve gecenin bir buçuğunda bizi dinleyen aziz milletimizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, bu akşam saat altı buçuk gibi Kırıkkale'den bir öğretmen kardeşimizden telefon aldım. Bu bütçeyi aslında en güzel özetleyen tablo da budur. Bunu da tabii çok üzümlere söylüyorum: Öğretmenimiz yani ücretli öğretmen girdiği ders saati kadar para alıyor, çok cüzi bir para alıyor ve sayın milletvekilleri, kasım ayında alması gereken -o da ne kadar biliyor musunuz Sayın Başkanım, 15.750 lira- bu parayı devlet ödeyememiş ücretli öğretmenlere; kasada para yok. Bütçenin de özeti bu aslında. (CHP sıralarından alkışlar) Bu ücretli öğretmenler Türkiye'nin kanayan yarasıdır -Sayın Bakan da burada- bunların kimlik kartları yoktur, mazeret izni kullanamazlar, asgari ücret altında maaş alırlar, sigortaları yarım yatar; tatilde, hastalıkta ücretleri kesilir; kırtasiye, çocuk yardımı yoktur; nöbet tuttururlar para ödemezler.

Sonra Sayın Erdoğan der ki, ne der? Dün demiş ki: "Yarın, arkamızdan 'Bir Tayyip Erdoğan vardı; dürüst, ahlaklı, mert, vicdanlı, merhametli adamdı; milletine ve memleketine çok sevdalı bir adamdı; Allah ondan razı olsun.' denilmesi en büyük arzumuzdur..." Benim de arzum. "...duamızdır, Rabb'imizden en samimi niyazımızdır."

Erdoğan, sen Kırıkkale'deki ücretli öğretmene 15 bin lira parayı bile ödeyemezsen, sefalet ücretine mahkûm edersen bu Allah'tan ettiğin niyazlar kabul olmaz; kusura bakma! (CHP sıralarından alkışlar)

MESTAN ÖZCAN (Tekirdağ) - Seni arayacağına bizi arasaydı.

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Şimdi, bugün de söylendi; yeniden değerlendirmelere, harçlara, pullara, şunlara bunlara devlet diyor ki: "Pamuk eller cebe, yüzde 45 her şeyi artırıyorum." E, asgari ücret? Belki yüzde 30. En düşük emekli maaşı, memur maaşı, emekli memur maaşı yüzde 13. Sonra da Sayın Erdoğan diyor ki: "Benim için desinler ki merhametli adamdı." Sende merhamet yok ki niye desinler? Boşuna Allah'ı meşgul etme; demezler, demezler Erdoğan, demezler! (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, değerli arkadaşlar, bütçe yüzleşmedir, bütçe hesaplaşmadır, bütçe helalleşmedir; mümkünse tabii. Bu bütçeyle sizin bu milletle helalleşmeniz mümkün mü? Bana göre değil. Bu bütçe bir yüzleşme bütçesi değil, bu bütçe bir çürüme bütçesi; bu bütçe bir hesaplaşma değil, bu bütçe bir yozlaşma bütçesi ve bu bütçe bir helalleşme değil, bu bütçe bir devrilme bütçesi. Bütçenin ahlaki vebali vardır, siyasi vebali vardır, hukuki vebali vardır. Bu bütçe bütün bu ahlak, siyaset ve hukuk normları bakımından kamu vicdanında karşılık bulmayan bir bütçedir.

Hazreti Ömer ne güzel söylemiş: "Adalet olmadıkça yönetimin, edep olmadıkça asaletin, cömertlik olmadıkça zenginliğin faydası olmaz." Sizin bütçenizin ne adaleti var ne edebi var ne cömertliği var! (CHP sıralarından alkışlar) Bu bütçeden fayda çıkmaz, ne Hükûmete çıkar ne millete çıkar. Vebal Meclisindir; bu ahlaki, siyasi, hukuki vebalin sorumlusu Hükûmet değil, aziz yüce Meclistir.

Biraz önce bir örnek verdim: Kırıkkale'de bayan öğretmeni 15.750 liraya çalıştırıyorsunuz, kadıncağz 2 bin lira borç almış, maaşını alamadığı için ödeyememiş, bana dert yaşıyorsa siz burada 14 trilyonluk bütçenin neyiyle övüneceksiniz? Burada hepimizin, hepimizin, Hükûmetin, Sayın Başkanın şöyle başımızı eğip beş saniye düşünmemiz ve üzülmemiz lazım, Hazreti Ömer'i aklımıza getirmemiz lazım. Böyle bütçe olur mu?

Yasama yürütmenin vesayetinde olamaz, olabilemez, olmaz! (CHP sıralarından alkışlar) Yürütme yasamadan ister, yasama vereceğini verir ve sonra denetler. Nerede denetim? Yok denetim. Yasama organı üyeleri yürütme organına, onu oluşturan siyasi partilere aidiyet, ilgi, bağ, sadakat duyabilirler; destek verebilirler ama yasama, yürütmenin vesayetine giremez; yürütmeye tabi bir yasamaya "yasama" denemez, nokta! (CHP sıralarından alkışlar)

Görüşüğümüz madde "Denge, Madde 3". Dengeyle ilgili herkes her şeyi söyler de bir nesnenin veya bir insanın devrilmeden durma hâlidir denge. Onun için başında dedim ki: Bu bütçe aynı zamanda bir devrilme bütçesi, bütün dengeleri altüst olmuş bir bütçe. Demokraside denge yok, adalette yok, ekonomide yok.

Bu yönüyle ben AK PARTİ dönemini, çok övündüğünüz yirmi iki yirmi üç yıllık dönemi üç döneme ayırıyorum hep, eski vekiller bilir:

AK PARTİ'nin ilk dönemi 2002-2008 dönemidir; makul bir dönemdir, iyi şeyler yapılmıştır, bizim de olumlu bulduğumuz işler yapılmıştır. Niye? Kuvvetler ayrılığı vardı, ona sadakat vardı; Parlamentoda 2 parti vardı; çok güçlü, çok yürekli bir muhalefet vardı; her şeye rağmen devleti yeni öğrenen AK PARTİ kamuya, devlete, devlet adabına kısmen saygılıydı; buna "makul dönem" diyoruz.

Sizin 2008-2018 döneminiz "çürüme ve yozlaşma dönemi"dir, kusura bakmayın. Siz 2008'de mutasyon geçirdiniz, başkalaştınız, değiştiniz; âdeta elmanın çürümesi, değişmesi gibi çürüme ve yozlaşma dönemine girdiniz. Fırsat olursa bunları açacağım.

Ve bir döneminiz daha var: O, bu çürüme ve yozlaşmadan da fena; o da 2018'den bugüne kadar olan dönem yani ucube sistemin başladığı günden bugüne kadar olan dönem, o dönemin adı da "kibir ve çöküş dönemi"dir, kibir ve çöküş döneminizdir. (CHP sıralarından alkışlar) Maalesef bunları söylemeyi ben de istemezdim ama tablo budur.

Değerli arkadaşlar, bu dönemlere ayrıntılı giremeyeceğim ama mesela "Evdeki yüzde 50'yi zor tutuyorum." diyerek toplumu böldünüz, dengeyi rafa kaldırdınız. FETÖ'yle yolları ayırdınız ama onların pis, kirli yöntemlerini kullanmakta hiç tereddüt etmediniz; sahte, gizli tanıklar icat ederek belediyelere kayyum atadınız.

17-25'in yıl dönümü arkadaşlar, merak ederim hâlâ bu para sıfırlama işleri devam ediyor mu diye. 17-25 Aralık...

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Ediyor, ediyor!

ENGİN ALTAY (Devamla) - Bu paraları sıfırlanmaya şu veya bu şekilde devam edildiğini bugün gün içinde Sayın Çömez dâhil birçok arkadaşım da söyledi. Bir sürü yolsuzluk iddiası ortaya koyuyoruz, biriniz de "Yok kardeşim böyle bir şey." diyemiyorsunuz.

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Yok kardeşim!

ENGİN ALTAY (Devamla) - Bu şuna benziyor: Kibir ve çöküş döneminizde ilk bütçeniz -2019- 960 milyar TL'ydi; topu topu dört beş yıl geçti -Türk parasını nereye getirdiğinizi söylemek için bunu söylüyorum- bugün 14 trilyon. Tayyip Bey der ya "960 milyar nere, 14 trilyon nere?" Parayı pul ettiniz, geçmez akçeye, pula çevirdiniz Türk lirasını ve hâlâ gelip burada caka satabiliyorsunuz. (CHP sıralarından alkışlar) Ben de bunu anlamıyorum.

Şimdi, Tayyip Bey işte demiş ya: "Bir Erdoğan vardı; dürüst, ahlaklı, mert, vicdanlı; millete, memlekete sevdalı bir adamdı. Allah..." Soruyorum: Çocuklarını saç kurutma makinesiyle ısıtmaya çalışan, bu durumdan bunalıp intihar eden kadın Erdoğan'a hakkını helal eder mi? (CHP sıralarından "Etmeyiz!" sesleri) Çadırdan gazdan, sobadan zehirlenmesi sonucu 5 çocuğunu kaybetmiş aile Erdoğan'a acaba helallik verir mi? (CHP sıralarından "Vermez!" sesleri) Herkesin üzülmeye gereken bir şey daha: Bu ülkede, bu yüzyılda vatandaşına ölmüş yavrusunu çuvala koydurup köyden kasabaya kar belde taşıttıran bir devlete ve o devletin Başkanına, Erdoğan'a bu millet hakkını helal eder mi, merak ediyorum. (CHP sıralarından "Etmeyiz!" sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlar, dert çok, derman henüz yok. Dermanın yolu ve çaresi de şüphesiz sandıktır.

Bir ayıp daha; size müteaddit defalar söyledim, bir taneniz de "Bu neyin nesi? Bu ne kepezelik?" demediniz, diyemediniz, onun için tekrar söylüyorum: Karayolları Genel Müdürlüğü ihale yaptı dedim -geçen dönem söyledim- bayındırlık birim fiyatı 7 lira 91 kuruş olan elektrik kablo muhafaza borusuna 1 metre için müteahhide 2.239 lira ödedi; Allah belasını versin, dedim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ENGİN ALTAY (Devamla) - Bir taneniz de "Bu ne kepezelik?" dediniz mi değerli kardeşlerim? Sonra kul hakkı, yetim hakkı; vatan, millet, Sakarya! Yok böyle şeyler. Siyaset bu değil, siyaset bu olmamalı.

Değerli arkadaşlar, Can Atalay'ı cezaevinde tutan, Anayasa Mahkemesinin kararına rağmen, bir Meclisin özgür bir yasama organı olduğundan bahsedilebilir mi? Bahsedilemez.

Ülkeyi getirdiğiniz nokta şu: Sefalet Endeksi'nde dünyada 7'nci sıradayız. Kabul edin, etmeyin. Bu toplumun yüzde 60'ı antidepresan kullanıyor. Bu kimin suçu? Sonra Sayın Erdoğan diyor ki: "Allah'ımdan niyaz ederim, millet arkamdan hayırla beni ansın." Sen milletin yüzde 60'ını antidepresana mahkûm etmişsin; önce çık milletten bir özür dile! Böyle şey olabilir mi? (CHP sıralarından alkışlar)

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Yirmi iki senedir iktidar yapıyor bu millet. (CHP sıralarından "Dinle, dinle!" sesleri)

ENGİN ALTAY (Devamla) - Şimdi, ben öğretmen oldum, ben öğretmenlik yaptım.

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Yirmi iki senedir iktidar yaptı bu millet.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Dinle! Dinle!

ENGİN ALTAY (Devamla) - Ben öğretmenlik yaptım. Bir soru soruyorum: Bir sınav olsa, şöyle bir soru sorulsa "Aşağıdaki yönetim modellerinden hangisinin Türkiye için varolduğu söylenemez?

a) Jüristokrasi..."

ADEM KORKMAZ (Burdur) - B!

ENGİN ALTAY (Devamla) - "...b) Monarşi

c) Oligarşi

d) Demokrasi"

Buna, Türkiye'yi tanıyan herkes "(d) şıkkı doğru cevap." der, "Türkiye'de demokrasiden bahsedilemez." der. (CHP sıralarından alkışlar)

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Sizin zamanınızda nasıldı?

ENGİN ALTAY (Devamla) - Demokrasi olmayınca adalet olmaz; adalet olmayınca liyakat, liyakat olmayınca denge kaybolur; devrilme ve çürüme başlar.

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Kendi tek parti döneminizde nasıldı adalet? (CHP sıralarından gürültüler)

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Hâlâ tek partiden bahsediyorsunuz.

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Karıştırmayın kendi tek parti döneminizle!

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Ne var tek parti döneminde, ne var, ne varmış?

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Karıştırmayın!

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Hâlâ geçmişle uğraşın durun.

ENGİN ALTAY (Devamla) - Depremlerde âciz, orman yangınlarında yetersiz, mülteci akınında beceriksiz, sınır güvenliğinde izansız...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Karıştırmayın, o sizin devrinizde! (CHP sıralarından gürültüler)?

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Hırsızlık yoktu, para sıfırlama yoktu, ihalelere fesat karıştırmak yoktu!

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Açık oy-gizli tasnif milletvekilisiniz tek parti döneminde.

BAŞKAN - Sayın Altay, buyurun.

ENGİN ALTAY (Devamla) - ...çocuğa, kadına şiddette duyarsız; enflasyon ve hayat pahalılığında şuursuz ve lüks tüketim ve israfa görgüsüz bir yönetime Türkiye maalesef mahkûm edildi.

Sayın Başkan, bir anekdot, hemen bitiriyorum. Bunu yeniler bilmediği için söyleyeceğim, eskiler bilir: Hazreti Süleyman bir dervişin kanadını kırdığı kuşa sorar "Neden kaçmadın?" diye. Kuş der ki: "Üzerinde derviş hırkası vardı, bir derviş garip bir kuşa zarar vermez." diye düşündüm. Bunun üzerine Hazreti Süleyman dervişin kolunun kırılmasına karar verir; kuş şöyle der: "Kolunu kırmayın, hırkasını çıkarın yeter." (CHP sıralarından alkışlar) 31 Martta sıyrılan hırka ilk genel seçimlerde çıkacak inşallah.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Rüyanızda görürsünüz, yirmi iki senedir bunu söylüyorsunuz.

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) - Sen çok üzerine alındın.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - İşine mi gelmedi!

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) - Çok alındın sen ya!

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - İncindin mi, ne oldu?

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Yirmi iki senedir bu millet Tayyip Erdoğan'a güveniyor.

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) - O ihaleyi alan sensin galiba, üzerine sen çok alındın; sana niye dert oldu bu kadar?

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Çok alındı, çok incindi.

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) - Senden başka konuşan yok. Üzerine niye sen bu kadar çok alındın, onu anlamadım

ben.

BAŞKAN - Sayın Gül, buyurun...

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) - Sen de mi varsın o işlerin içinde?

BAŞKAN - Sayın Grup Başkan Vekilimize söz...

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Gerçekleri söyleyince zorunuza mı gidiyor? Ya, siz daha çok beklersiniz.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Ya, incinme, birazdan Grup Başkan Vekilin cevap verir.

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) - Herkes dinliyor, bir tek sen cevap veriyorsun.

BAŞKAN - Evet, buyurun Sayın Gül.

#### IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

47.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesi üzerinde CHP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum.

Başkanım, vakit çok ilerledi, artık kanunun son aşamalarında'yız. Tabii, Engin Bey'in az önceki konuşmasında söylenecek birçok şey, konu var ama ben uzatacak değilim.

17-25'in yıl dönümü ve 17-25 Aralık, FETÖ'nün yargı, polis iş birliğiyle yapmış olduğu bir darbe girişimidir. 17-25 Aralık operasyonu kurmaca, düzmece birtakım belgelerle kurgulanan bir kumpas girişimidir. Dolayısıyla, oradaki hiçbir şeyi kabul etmek mümkün değil. Tıpkı Ergenekon davalarında olduğu gibi burada da büyük bir kurgu söz konusudur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - FETÖ'nün bir yargı ve Emniyet iş birliğiyle yapmış olduğu bir operasyon girişimidir. Cumhurbaşkanımıza ve ailesine yönelik saldırılar sistematik olarak yıllarca hep yapılmıştır ama 17 Aralık, yıllar geçtikten sonra bugün FETÖ'nün kullanıp attığı bir sakızı alıp çiğnemek bu Gazi Meclise yakışmamaktadır. Asla bunu kabul etmiyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Cumhurbaşkanımız yirmi iki yıldır milletten aldığı vekâletle, milletten aldığı yetkiyle milletimize hizmet etmeye devam etmektedir. Tarih durdukça, tarih önümüzde oldukça milletimiz ve tarihimiz Cumhurbaşkanımızı daima vefakâr, fedakâr, millete hizmetkâr olarak anmaya devam edecektir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler.

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Altay, sen söyleyeceğini söyledin arkadaş.

Sayın Başarır...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Yani Engin ağabey konuşursa tabii ki mutlu olurum çünkü o konuştu, ona sataşma var.

BAŞKAN - Yerinizden söz vereyim.

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Olur.

BAŞKAN - Buyurun.

48.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Esasen söylediğim bunca şeyden AK PARTİ Grup Başkan Vekilinin 17-25 Aralık'a takılması diğer sözlerimi, mefhumumuhalifinden, sükût ikrardandır yönüyle kabulü anlamına gelir.

Teşekkür ederim, bir. (CHP sıralarından alkışlar)

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Ne alakası var ya! Ne alakası var! Seni dinliyorsak saatin geç olmasından yani.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Engin Bey, bu saatte anlayamamışsın sen.

ENGİN ALTAY (İstanbul) - İkincisi, şuna da memnun oldum: Sayın Gül, bizim arkadaşımız, dostumuz; Bakanlık yaptı, şu an Grup Başkan Vekili. 17-25 Aralık ile Ergenekon arasında bir örtüşme, iz düşümü olduğunu söyledi, "İkisi de kumpas." dedi. Sayın Gül, keşke Ergenekon davaları başladığında bu davaların savcılığına soyunmasaydınız, ben de şimdi size çok çok teşekkür etseydim. (CHP sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler) Ama o gün bu davaların savcılığına soyunan Erdoğan'ın şimdi ne kadar yanlış bir iş yaptığını teyit etmiş olmanızdan dolayı da buna rağmen Erdoğan'ın sekiz yıl önce yaptığı yanlış düzelttiğiniz için ayrıca teşekkür ederim.

Sağ olun. (CHP sıralarından alkışlar)

### III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

#### A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

#### A) CUMHURBAŞKANLIĞI (Devam)

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### B) MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### C) MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ (Devam)

1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### Ç) İLETİŞİM BAŞKANLIĞI (Devam)

1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### D) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### E) DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### F) MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### G) SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### Ğ) STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

#### H) GELİR BÜTÇESİ (Devam)

**BAŞKAN -** Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Gaziantep Milletvekili Bünyamin Bozgeyik.

Buyurun Sayın Bozgeyik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

**AK PARTİ GRUBU ADINA BÜNYAMİN BOZGEYİK** (Gaziantep) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başında bizleri izleyen saygıdeğer vatandaşlarımız; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesi üzerinde konuşmak üzere AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Gazi Meclisi ve aziz vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan Beyefendi liderliğinde mali disiplinin sağlanmasıyla kazanımları sürdürülebilir hâle getirerek ekonomik kalkınma ve sosyal refahı önceleyen bir bakış açısıyla hazırlanmıştır. Giderlerinin 14 trilyon, gelirlerinin 12 trilyon 800 milyar olacağı öngörülen 2025 merkezî yönetim bütçesi, yatırımı, istihdamı, üretimi ve ihracatı destekleyen, sosyal refahı artırıcı bir yaklaşıma sahiptir. 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'miz mali disiplinin sağlanması, ekonomik istikrarın korunması ve sürdürülebilir büyümenin desteklenmesiyle uyumludur. Bütçe kanunu teklifinde büyümenin sağladığı imkânları toplumun bütün kesimleriyle paylaşmak esas alınmıştır. Milletimizin ihtiyaçlarını öngörme ve onlara yönelik çözümler üretme vizyonumuzu "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." anlayışıyla hep daha ileriye taşıyoruz.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'miz işçisi, esnafı, emeklisi, genci ve yaşlısıyla toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaçları gözetilerek hazırlanmış, her kaleminde 81 ilimizin gereksinimleri düşünülmüştür.

Bütçe kanun teklifimiz, yüksek katma değerli üretimin, Türkiye'nin artan AR-GE ve yenilikçilik kapasitesinin bütçesidir. Küresel belirsizliklere ve özellikle bölgemizde yaşanan jeopolitik gerilimlere rağmen 21'inci yüzyılı "Türkiye Yüzyılı" yapma hedefine kilitlendiğimiz bir süreçteyiz. Ülkemizde makrofinansal istikrarın güçlenmesiyle 2023 yılı Mayıs ayında 700 baz puana kadar yükselen risk priminin 260 puanın altına gerilediğini ve yine 3 büyük kredi derecelendirme kuruluşu tarafından 2024 yılında notu 2 kademe artırılan tek ülke olduğumuzu memnuniyetle görmekteyiz.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; bütçe kanun teklifimizle eğitimden sağlığa, enerjiden tarıma ve sanayiye her alanda büyüyen, güçlenen, kalkınan, itibarı artan ve refahı yükselen Türkiye için tarihi yürüyüş devam ederken Gençlik ve Spor Bakanlığımızın geleceğimiz olan gençlerimize yaptığı hizmetlere değinmeden geçemeyeceğim. Son yirmi iki yılda Türk sporunda tesisleşme anlamında bir devrim gerçekleşmiştir. İçerisinde 3.500 kişilik spor salonu, Millî Takımlar Kamp Tesisi, 1.000 kişilik salonu, 10 bin kişilik ana salonu, oteli, lisesi, müzesi, Türk sporuna kazandırdığımız İstanbul Basketbol Gelişim Merkezi bu tesis devriminin en somut örneklerindendir.

Tüm bunların yanında, deprem bölgesindeki gençlik, spor ve yurt tesislerine ait bakım, onarım ve güçlendirme işleri için toplam 1 milyar 455 milyon 818 bin lira tutarında ödenek gönderilerek mevcut tesislerin en verimli şekilde hizmet vermeleri sağlanmıştır.

Ülkemizde 2002 yılında 182 bin 258 yatak kapasiteli 190 yurt bulunurken yüzde 445 oranında kapasite artışı sağlanarak bugün 993 bin 720 kapasiteli 862 öğrenci yurduyla dünyanın en büyük öğrenci yurt ağlarından biri oluşturulmuştur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) 2024-2025 eğitim öğretim döneminde Bakanlığımıza başvuran öğrencilerimizin yüzde 97'si yurtlara yerleştirilmiştir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkanım, saygıdeğer milletvekilleri; "Türkiye Yüzyılı" vizyonu ile en üst düzeyde insani gelişmişliği yakalamış, ekonomik olarak güçlü ve refah seviyesi yüksek bir ülke olma hedefiyle, milletimizin yaşam kalitesini arttırmak hedefiyle hazırlanan 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin bir kez daha ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan Beyefendi'ye -ki Allah ondan razı olsun- güçlü liderliği, kararlılığı ve gösterdiği vizyon için şükranlarımı sunarken bütçe teklifinin oluşturulmasına katkıda bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşlarımıza gönülden teşekkür ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Çömez, buyurun.

#### IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

49.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Sayın Gül'e teşekkür ediyorum, yıllar sonra bu akşam Ergenekon davasının bir kumpas davası olduğunu Meclis çatısı altından bir kere daha ifade etti.

Yalnız, kaderin cilvesine bakın ki Sayın Başkan, ben o davada, o kumpas davasında sokaklarda yatarken, zulüm görürken siz Adalet Bakanısınız, doğru mu? Baktım tarihlere, o davanın görüldüğü dönemde siz Adalet Bakanısınız bu ülkede ve o davanın görüldüğü dönemde tam dört yıl Adalet Bakanlığı yapmışsınız. Sayın Erdoğan önce "Ben bu davanın savcısıyım." dedi, sonra da o davanın hakiki savcısı olan o alçağa zırhlı aracını verdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Şimdi siz diyecek misiniz Sayın Bakan: "Özür dilemek veya millettten af dilemek bir erdemdir. O davaların görüldüğü dönemde sen orada sürgünde yaşarken, hiçbir günahın olmadığı hâlde İngiliz zindanlarında yatarken, sokaklarda yatarken, banklarda uyurken, sokak süpürürken ben burada Adalet Bakanıydım, işte, bu akşam bu Meclisin çatısı altında utaniyorum." diyecek misin Sayın Başkan? Ailem ve ben tam on iki yıl sürgünde yaşadık ve bu akşam, o dönemin Adalet Bakanı olarak diyorsunuz ki: "O bir kumpas davasıydı."

Lütfen bu millettten özür dileyin, rica ediyorum sizden. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

#### III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

##### A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

##### A) CUMHURBAŞKANLIĞI (Devam)

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### B) MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

##### C) MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ (Devam)

- 1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- Ç) İLETİŞİM BAŞKANLIĞI (Devam)
  - 1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
  - 2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- D) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)
  - 1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
  - 2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- E) DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)
  - 1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
  - 2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- F) MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI (Devam)
  - 1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
  - 2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- G) SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI (Devam)
  - 1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
  - 2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- Ğ) STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI (Devam)
  - 1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
  - 2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- H) GELİR BÜTÇESİ (Devam)

**BAŞKAN -** Madde üzerinde şahısları adına ilk söz, Manisa Milletvekili Selma Aliye Kavaf'ın.

Buyurun.

Süreniz beş dakika.

**SELMA ALİYE KAVAF (Manisa) -** Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün burada yalnızca bir bütçe teklifini değil, aynı zamanda halkımızın yaşam mücadelesini, geleceğe dair umutlarını ve bizden beklediği adaleti konuşuyoruz. 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi kâğıt üzerinde rakamlardan oluşan bir metin gibi görünebilir ancak toplumsal vicdanımızı ilgilendiren derin bir sorumluluğun paylaşımıdır. Bir bütçe devletin vatandaşına verdiği sözlerin, toplumla yaptığı sözleşmenin yazılı bir belgesidir. Bu belge çocukların eğitimi, emeklilerin güvencesi, çalışanlarımızın emeği, gençlerimizin hayalleriyle ilgilidir. Bütçeye bu vicdani sorumlulukla baktığımızın bilinmesini isterim.

Değerli milletvekilleri, 2025 yılı bütçesi ekonomik zorlukların gölgesinde hazırlanmış bir bütçedir. Vatandaşlarımız artan yaşam maliyetleri ve gelirlerindeki yetersizlikle boğuşmaktadır. TÜİK'in açıkladığı yıllık resmî enflasyon oranı yüzde 47,09'dur ancak bu rakam halkımızın gerçek yaşamında hissettiği enflasyonu yansıtmaktan uzaktır. 2023 yılından bu yana gıda fiyatları 32 kat artmış, genel fiyatlar ise 21 kat yükselmiştir. Bugün bir asgari ücretli kazandığı maaşla sadece temel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır, bunu yaparken bile borçlanmaktadır.

TÜİK verilerine göre bireysel kredi kartı borçları 2024 yılında yüzde 70 artarak 1 trilyon 578 milyon liraya ulaşmıştır. İhtiyaç kredileri yüzde 40 artışla 1 trilyon 266 milyon liraya yükselmiştir. Kredi kartı borcunu ödeyemeyenlerin sayısı yüzde 70 artarak 745 bine çıkmıştır. Bu tablo halkımızın yalnızca geçinebilmek için nasıl büyük bir borç yükü altında ezildiğini gözler önüne sermektedir. 40 milyonu aşkın insan kredi kartı borcuyla yaşamak zorunda kalıyorsa burada durup düşünmek, bu sorunun kaynağına inmek zorundayız. Çalışanların yüzde 50'sinin asgari ücret seviyesinde bir gelire sahip olduğu dikkate alındığında, ücretlerin enflasyon karşısında korunması bir zorunluluk hâline gelmiştir.

Değerli milletvekilleri, temel unsurlarına baktığımızda sosyal harcamalara ayrılan payın hâlâ yetersiz olduğunu görüyoruz. Örneğin, 2025 bütçesinde sosyal yardımlara ayrılan toplam bütçe 651 milyar liradır ancak bu rakam faiz harcamalarına ayrılan 1,95 trilyon lirayla karşılaştırıldığında "sosyal devlet" ilkesinin göz ardı edildiği görülmektedir. Faiz harcamalarındaki yüzde 55'lik artış, sosyal yardımların neredeyse 3 katı büyüklüğündedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; işsizlik, ekonomimizin kanayan bir yarası olarak karşımızda durmaktadır. TÜİK'in Eylül 2024 hane halkı iş gücü araştırması sonuçlarına göre dar tanımlı işsizlik oranı yüzde 8,6; geniş tanımlı işsizlik oranı ise yüzde 25,6'dır. Bu oran milyonlarca insanımızın iş bulamadığını, bulsa dahi güvencesiz koşullarda çalışmak zorunda kaldığını göstermektedir.

Genç işsizliği ise başka bir dramdır. Gençlerimiz yıllarca eğitim aldıktan sonra iş bulamamanın hayal kırıklığıyla yüzleşmektedir. Hayata dair umutlarını yitiren gençlerimiz, göç etmeyi, daha iyi bir gelecek arayışında başka ülkelere gitmeyi düşlemektedir; oysa, bu ülke onların hayalleriyle yükselcek bir ülkedir. Bu gençlerimize fırsatlar sunmak, onlara kendi vatanlarında güvenceli bir gelecek sağlamak bizlerin temel görevidir.

Eğitim alanında ise başka bir gerçeklik karşımıza çıkmaktadır. 2024 Kasım döneminde eğitim harcamalarındaki yıllık artış yüzde 92,5 olmuştur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

**BAŞKAN -** Buyurun, tamamlayın.

SELMA ALİYE KAVAF (Devamla) - Bu oran, bir ailenin çocuğunu okutma maliyetini karşılamaşının ne denli zorlaştığını gözler önüne sermektedir. Eğitim yalnızca bireysel bir kazanım değil aynı zamanda toplumsal kalkınmanın anahtarıdır ancak bu oranlar eğitimde fırsat eşitliğinin giderek bozulduğunu, dar gelirli ailelerin çocuklarını nitelikli bir eğitimle buluşturmada zorlandığını göstermektedir. Bu durum toplumsal adaleti ve sosyal barışı tehdit etmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün burada tartıştığımız yalnızca rakamlar değildir; bir annenin çocuğunu okutma hayalini, bir babanın ailesine sağlamak istediği refahı, bir çocuğun alacağı eğitimi ve bir emeklinin huzurlu bir kış geçirme arzusunu tartışıyoruz. Halkımızın taleplerine yanıt verecek bir bütçe hazırlamak hepimizin sorumluluğudur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELMA ALİYE KAVAF (Devamla) - Bu bütçede asgari ücretin artırılması, emekli maaşlarının yaşam maliyetlerini karşılayacak şekilde düzenlenmesi elzemdir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Şahısları adına ikinci söz, Eskişehir Milletvekili Jale Nur Süllü'nün.

Buyurun Sayın Süllü. (CHP sıralarından alkışlar)

Teraziniz de güzelmiş.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Size hediye ederiz Sayın Başkanım.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Teşekkür ederim; içeriği daha güzel Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; geçen yıl burada 2024 bütçesinin dengesizliğini ve tüm alana yansımalarını hassas kuyumcu terazisiyle anlatmıştım. 2025 bütçesine baktığımızda ise ne yazık ki hiçbir iyileşme yok.

Gelirler 12,8 trilyon lira, giderler 14,7 trilyon lira öngörülüyor; aradaki 1,9 trilyonluk fark "bütçe açığı" olarak dengeyi bozuyor. Anlaşılan o ki önümüzdeki yıl da milletçe borçlanmanın ve denkleştirmeyen bütçenin sancılarını çekeceğiz.

Aslında sorunların çözümü de kökeni de belli. Bakın, Atatürk yüz bir yıl önce kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'nde aslında toplumun huzurunu ve refahını sağlayacak ekonomik ve toplumsal kalkınmanın denge formülünü vermiş; cumhuriyetçilik -koyuyoruz teraziye- halkçılık, milliyetçilik, devletçilik, inkılapçılık ve tabii ki laiklik. Şimdi, hedefleri ayrı olsa da bu ilkelerin aslında aralarında son derece hassas bir denge var; biri çekildi mi bu teraziden denge ne yazık ki bozuluyor. Peki, ne oldu da dengeler bozuldu? Gelin hep birlikte bakalım.

Şimdi, cumhuriyetçilik, devlet yönetiminde şahsılık ve keyfiliği önleyen, demokrasinin en temel dayanağıyken uydurulan Cumhurbaşkanlığı sistemiyle milletin kayıtsız şartsız egemenliğini tek kişiye, ülkenin kaderini ise gece yarısı kararlarına terk ettiniz. Seçilmişlere kayyım atayarak, Can Atalay'ı hâlâ cezaevinde tutarak milletin iradesini yok saydınız. Anayasa Mahkemesi kararını tanımayarak, "Faiz sebep, enflasyon sonuç." inadıyla ekonomiyi, güçler ayrılığını yok ederek ne yazık ki adaletin ilkesini derinden sarstınız. Halktan iyice koptunuz, halkçılık ilkesini yerle bir ettiniz. Ücretliden aldığınız vergilerle yandaş şirketlerin servetine servet kattınız. Emekliye, asgari ücretliye vermediğiniz zamları tefecilere, bir avuç mutlu azınlığın kur korumalı mevduatına ödediniz. (CHP sıralarından alkışlar) Öğrencilerin beslenmesine, kredisine ayırmadığınız kaynakları ve ne yazık ki kapattığınız 20 bin köy okulu ve 4+4+4'le çocukları eğitimden uzaklaştırdınız.

Milliyetçiliği ise kendi bekanız için sömürmekten hiç geri durmadınız. Kalbura çevrilen sınırların güvenliğini koruyamadığınız gibi sığınmacı kabulünün para karşılığı olduğu yüzümüze vurulduğunda milletimizi utandırdınız. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını mülk satışına endekslediniz ama vatandaşlarımızın vize çilesine çare bulamadınız. Hatırlayalım, geçmişte ne kafasına çuval geçirilen askerlerimizin ne de İdlib'de yitirdiğimiz 34 şehidimizin hesabını sormadınız ama halkımızın vergilerini "yatırımcı" adı altında "carry trade"le, hiçbir yerde olmayan yüzde 32'lik faizlerle yabancılara aktardınız ama millî paramız ise pul oldu.

Devletçilik ilkesi ise... Cumhuriyetin kazanımlarının içini boşalttınız, yok pahasına satmanızla ne yazık ki cumhuriyetle yerle bir oldu. Sağlığı metalaştırdınız, şehir hastaneleri icadınız ve kamu-özel iş birliği projelerinizle ne yazık ki 3 liralık işi 13 liraya yaptırdınız ve kamuyu zarara uğratarak borçlanmayı, bütçe açığını artırdınız.

Devrimcilikte... Cumhuriyetin kazanımlarından geri gidişleri hiç saymayayım bile ama bir gece yarısı tek bir erkeğin İstanbul Sözleşmesi'ni yok sayma kararını ise biz kadınlar hiç mi hiç unutmadık. (CHP sıralarından alkışlar) Dini kendi tebaanızı bir arada tutmak uğruna sömürerek laiklik ilkesine de dinimize de zarar verdiniz. Dâhiyane ÇEDES Projeniz, Maarif Modeli'niz, cemaat, tarikatla iş birliklerinizle eğitimin dengesini bozdunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

JALE NUR SÜLLÜ (Devamla) - Erdoğan'ın, şeriatçı yönetim deklare eden cihatçı terör örgütünü "Şam'ın gerçek sahibi" tanımlaması da özellikle biz kadınları gelecek adına çok endişelendirdiğini söylemeden geçemiyorum.

Sayın milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel ilkelerinin örselendiği, bütün dengelerin altüst olduğu ama en çok da ruhsal dengemizin bozulduğu süreçte çözüm yine belli: Tüm bu ilkeleri terazinin kefelerine geri oturtmak, adaletin ve demokrasinin bozulan dengelerini yeniden yerine getirmek. Ama merak etmesin, halkımız asla endişelenmesin, partimizin altı okundaki temel ilkelerimizi -altüst olan dengeleri- Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz iktidarımızda sağlayacağız ve tüm bu dengeler bizim altı okumuzun temelinde hayat bulacak tekrar diyor, Genel Kurulu saygı ve sevgiyle selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Bakanım, buyurun.

#### IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

50.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın İYİ Parti Grup Başkan Vekili Çömez'in az önce açıklamaları oldu. Gecenin bu saatinde çok uzatmak isteyen bir yapıda değilim ancak bu açıkça da söylendiği için ifade etmek istedim. Ben 2017 yılında Adalet Bakanı olarak göreve başladım. Ergenekon davasında -şimdi de baktığımız kayıtlara göre- 2008'den itibaren ilk iddianameler açılmış, devam etmiş ama Adalet Bakanlığımız sürecinde de -ki 15 Temmuz darbesinde de öncesinde 17-25 darbe girişimi gibi- FETÖ'nün, Emniyetin yapmış olduğu kumpaslarla mücadele eden bir Cumhurbaşkanımız ve Hükûmetimiz var. Bakın, Habertürk'te Bakanken yapmış olduğu bir açıklamayı kısaca paylaşmak isterim: "FETÖ ne zaman mutlu olur? Herkesi bir çuvala koy, herkes FETÖ'cü olsun, aradan biz sıvışalım. FETÖ'yle mücadeleyi FETÖ yöntemiyle yapamazsınız. Ergenekon'da olduğu gibi delil üreterek yapılan yargılamaları gördük."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Bakın, Adalet Bakanlığıken Habertürk'te canlı yayında yaptığım röportajı okuyorum: "FETÖ'yle mücadeleyi FETÖ yöntemiyle yapamazsınız. Ergenekon'da olduğu gibi delil üreterek yapılan yargılamaları gördük. Bu mücadeleyi hukuk dediğimiz delillerden ancak sanığa ulaşarak yapabilirsiniz. Gerçek suçlu ile masumu ayırt etmek çok önemli, bunu da mahkemeler yapmakta. Muhalif, farklı düşünen birisi 'Bu FETÖ üyesi.' diye suçlama yapabilir. Bizim yargıdan beklentimiz, lekelenmeme hakkını koruyun. Biz insanlar lekelenmesin diye bu düzenlemeyi getirdik. 70 yaşında teyzeye, pazardayken alınıp, âdeta terörist muamelesi yapmak bu işi sulandırmak anlamına geliyor. Adamın ömrü FETÖ'yle mücadeleyle geçmiş, FETÖ'den suçlanıyor. Bunlar yanlış." Bizim dediğimiz budur. Bakanlık süresince de her zaman bunu yaptık. Hükûmetimiz de böyle yaklaştı, kayıtlara girsin. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Sayın Başarır, buyurun.

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Sataşma yok, sataşma yok.

RESUL KURT (Adıyaman) - Sataşma yok.

51.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Zaten sataşmadan ya da sataşmak adına söz almadım ama üzülerek söylüyorum ki FETÖ bir dönem bu ülkede vatansever, ülkesini seven subayları, askerleri, milletvekillerini, siyasetçileri, insanları taciz etmiş, hukuksuz dinlemiş, hukuksuz delil icat etmiş ve ele geçirdiği yargıyla da onları tutuklamış, cezaevinde öldürmüş, intihar ettirmiştir. Şimdi, ben burada tek bir tavsiyede bulunuyorum: Bu konuda bir savunma yapmayın. Burada vebaliniz var; Zekeriya Öz'ün makam arabasında, yapılan atamalarda vebaliniz, günahınız var. Bakın, bugün 17 Aralık. Şimdi FETÖ bu ülkenin Başbakanını dinliyor; vahim. Dinlemesi vahim. Devletin kozmik...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Bu konu çok konuşuldu Türkiye'de.

Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Toparlayacağım.

Başbakanı dinliyor, Başbakanın oğluyla yaptığı telefon görüşmelerini deşifre ediyor. Başbakan oğluyla bir parayı, parayı sıfırlayıp sıfırlamadığını konuşuyor. (AK PARTİ sıralarından "Montaj onlar ya!" sesleri)

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Kabul ediyor musunuz yani, kabul mu ediyorsunuz? Mahir ne diyor sun ya!

RESUL KURT (Adıyaman) - Ayıp ya!

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Çok ayıp ya, vallahi çok ayıp ya! Bu, bitmiş bir şey yani olabilir mi ya!

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - "Devletin şerefli polisidir." dediniz siz. Dinleyenlere "Devletin vicdanıdır." dediniz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Daha sonra, acısını söylüyorum: O ayakkabı kutularındaki paralar da muhataplarına iade ediliyor. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - 17-25 Aralıktan sonra beraberiniz ya! Zaman gazetesi önünde, Adliye önünde sizin Genel Başkanınız, Grup Başkan Vekilleriniz vardı ya!

RESUL KURT (Adıyaman) - Kendiniz Zaman gazetesi...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi, bunun bir savunması olabilir mi? Bunun bir savunması olabilir mi? Burada haksız olan...

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Ayıp, vallahi ayıp ya! Hiç yakıştıramadım!

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - "Devletin vicdanıdır." dedi sizin Genel Başkanın. 17-25 Aralığa "Devletin vicdanıdır." dedi sizin Genel Başkanınız!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bağırmanın! Ya, niye bağırıyorsunuz?

Burada yanlış olan usulsüz dinleme, gerçek olan o paralar. "O paraları sıfırladın mı oğlum, Bilal?" demedi mi bu ülkenin Başbakanı?

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Doğru mu bu yani!

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Ya, daha bir sene önce montaj video yaptınız Kemal Kılıçdaroğlu'na!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Diyor, ya diyor bunu. Bunu niye inkâr ediyorsunuz? Yani, bakın, bu konuya girmeyin. Anadolu'da çok güzel bir söz var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Bu konuyu kapatacağım ben ya.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bitiriyorum, son cümlem.

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - FETÖ'cü üniversitelerde reklam filmleri çekildi 2015'te. Değneksiz köy buldunuz, konuşuyorsunuz. Gecenin bu saatinde bitsin diye sizi bekliyoruz.

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Anadolu'da çok güzel bir söz var: "Eğer kuyruğun kâğıttansa ateşe yaklaşma." Sizin bu konuda kuyruğunuz kâğıttan, yapmayın. Yapmayın, özür dilemeyi bilin! (CHP sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Buyurun.

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - 17-25 Aralıkta...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sen biraz sus mor ve ötesi!

RESUL KURT (Adıyaman) - Ya, sen yapma Mahir ya!

BAŞKAN - Bir dakika, Grup Başkan Vekilin konuşuyor, bir dakika.

52.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Bugün burada "Dönemin Başbakanı" diyerek Sayın Cumhurbaşkanımızı yargılamak isteyen, Sayın Cumhurbaşkanımızı yargılayıp Emniyet-yargı iş birliğiyle kumpas kuranların beyanlarını, kumpaslarını, kurgularını gerçekmiş gibi kabul edip bu Meclise getirmek asla ama asla bir milletvekiline yakışmıyor. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Ya montaj videolar?

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Montaj videoları ne yapacağız!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Yapmayın, yapmayın!

RESUL KURT (Adıyaman) - Ayıp ama ya!

BAŞKAN - Üçüncü...

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - "FETÖ yaptı montaj videoları." diyor.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Yapmayın!

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Ya, "FETÖ yaptı bunları." diyelim, kabul etmeyelim! Montaj videoları kim yaptı?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Buyurun.

53.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Sayın Gül, konuşmanızı dikkatli bir şekilde izledim. (AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - O paraları ben koydum oraya(!)

RESUL KURT (Adıyaman) - Ayıp ama ya!

BAŞKAN - Sayın Çömez, söyleyin söyleyeceğinizi.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Gül, siz, AK PARTİ'de görevdeyken, AK PARTİ'nin Adalet Bakanı iken bu dava devam ediyordu.

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Siz sahip çıktınız, siz!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bu dava bir kumpas davasıydı; o alçak örgüt, ucu dışarıda o emperyal uzantısı örgüt bu ülkede operasyonlarına devam ediyordu. AK PARTİ iktidara gelirken Sayın Erdoğan'ın diline pelesenk ettiği bir söz vardı: "Dicle'nin kenarında bir kuzuyu kurt kapsa ondan ben sorumluyum."

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Geldiğimde darbe girişimi olmuş, iş işten geçmişti, hepsi cezaevindeydi; siz "Haksız yere yargılıyorsunuz." diyorsunuz.

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Gereğini yapmıştır, sorumluluğun gereğini yapmıştır sonuna kadar.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sizin iktidarınız döneminde bu çeteler palazlandı; masum insanlara zulmettiler, masum insanlara haksızlık ettiler. Ben sizin yerinizde olsaydım "Allah da beni affetsin, millet de beni affetsin." derdim.

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Sahip çıkan sizsiniz!

### III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

#### A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

A) CUMHURBAŞKANLIĞI (Devam)

1) Cumhurbaşkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Cumhurbaşkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ (Devam)

1) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) İLETİŞİM BAŞKANLIĞI (Devam)

1) İletişim Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İletişim Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Diyanet İşleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Diyanet İşleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Arşivleri Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Savunma Sanayii Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Savunma Sanayii Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) GELİR BÜTÇESİ (Devam)

BAŞKAN - 3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.  
Danışma Kurulunun bir önerisi vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

VII.- ÖNERİLER

A) Danışma Kurulu Önerileri

1.- Danışma Kurulunun, Genel Kurulun 17/12/2024 Salı günü 37'nci Birleşiminde (bugün) 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesinin oylanmasına kadar -3'üncü maddesi dâhil- çalışmalarını sürdürmesine, 18/12/2024 Çarşamba günü 38'inci Birleşiminde ise mezkûr teklifin görüşmelerine 4'üncü maddesinden devam edilmesine ve Çarşamba günü 38'inci Birleşiminde teklifin 13'üncü maddesinin -13'üncü madde dâhil- oylanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesine ilişkin önerisi

No: 46

18/12/2024

Danışma Kurulu Önerisi

Danışma Kurulunun 18/12/2024 Çarşamba günü yaptığı toplantıda, Genel Kurulun 17/12/2024 Salı günü 37'nci Birleşiminde (bugün) 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesinin oylanmasına kadar -3'üncü maddesi dâhil- çalışmalarını sürdürmesi, 18/12/2024 Çarşamba günü 38'inci Birleşiminde ise mezkûr teklifin görüşmelerine 4'üncü maddesinden devam edilmesi ve Çarşamba günü 38'inci Birleşiminde teklifin 13'üncü maddesinin -13'üncü madde dâhil- oylanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesi önerisinin Genel Kurulun onayına sunulması uygun görülmüştür.

Numan Kurtulmuş  
Türkiye Büyük Millet Meclisi  
Başkanı

Abdulhamit Gül  
Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu Başkan  
Vekili

Filiz Kılıç  
Milliyetçi Hareket Partisi  
Grubu Başkan Vekili

Ali Mahir Başarır  
Cumhuriyet Halk Partisi

Grubu Başkan Vekili  
Turhan Çömez  
İYİ Parti Grubu  
Başkan Vekili

Gülüstan Kılıç Koçyiğit  
Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi

Grubu Başkan Vekili  
İsa Mesih Şahin  
Saadet Partisi Grubu  
Başkan Vekili

BAŞKAN - Kabul edenler... Kabul etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, bugünkü görüşmeler tamamlanmıştır.

Alınan karar uyarınca, programa göre 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 4 ila 13'üncü maddelerini sırasıyla görüşmek için 18 Aralık 2024 Çarşamba günü saat 11.00'de toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati: 02.33